

INHOUDSOPGAVE

Het wetsontwerp - en deels al wet - Stelselherziening Ziektekostenverzekering heeft een stroom van reacties uitgelokt. De VVD wil dat dit hele plan dat leidt tot een nationale volksverzekering wordt afgeblazen.
Pagina 1

De commissie-Wolfson schreef voor de PvdA een toekomst-gericht rapport. Ook hierover weinig verrukking binnen de VVD. Het VVD-Tweede-Kamerlid Henk van Hoof maakte voor u een analyse.
Pagina 3

Nog een VVD-tien-puntenplan tot bestrijding van de stijgende werkloosheid. Rudolf de Korte zette het op papier.
Pagina 4

Op 9 mei houdt de VVD in Den Haag een themadag over Europa. Stellingen en intekenbon op **pag. 9**

De Liberale Fractie in het Europees Parlement heeft een nieuwe voorzitter. Florus Wijsenbeek interviewde hem.
Pagina 11

Jan Kees Wiebenga en Hans Dijkstal lichten de hoofdpunten toe uit hun tien-puntenplan Immigratiebeleid op **pag. 12**

VVD-jongeren en JOVD houden dit jaar hun topkadercurcus over het thema „Mobiliteit” op 4 en 5 april. Programma en intekenbon op **pag. 13**

Brussel, Amsterdam, Groningen, Drenthe, Limburg en Alkmaar vullen het regio-katern.
Pagina 14

Voorzitterscolumn, **pag. 3**
Column
Anne Lize van der Stoel, **pag. 5**
Mijn Opinie is, **pag. 20**
Van A tot Z, **pag. 20**

VVD-top:

CDA en PvdA zijn samen verantwoordelijk voor Plan-Simons

door RENY DIJKMAN

Frits Bolkestein

Eén onderwerp heeft gedurende de afgelopen wintermaanden de gemoeders in het hele land bezig gehouden, namelijk het doorvoeren van de eerste fase stelselwijziging van het Plan-Simons. Hoewel het „slechts” de overheveling van de medicijnen uit de ziekenfondspakketten naar de AWBZ betrof, plus enkele andere voorzieningen, waren de gevolgen groot. De loonstrookjes van januari en ook vele uitkeringen toonden bij de meeste Nederlanders een negatief beeld. De VVD heeft talloze brieven ontvangen van onthutste leden en kiezers die woedend reageerden op deze vorm van inkomensnivellering. Het was voldoende reden tot een advertentiecampaignede landelijke bladen (de advertentie wordt bij dit artikel afgedrukt) voorafgaand aan het VVD-televisieprogramma op 22 januari 1992.

Dian van Leeuwen

Afblazen van plan

VVD-voorzitter en gezondheidsspecialist in de Eerste Kamer, Dian van Leeuwen, spuide haar kritiek op een VVD-bijeenkomst op 15 januari in Zwolle. Zij zei daar ondermeer: „CDA en PvdA zijn beide volledig verantwoordelijk voor het plan Simons. Dat plan leidt tot een klassieke volksverzekering en niet tot de noodzakelijke kostenbeheersing in de gezondheidszorg. De staatssecretaris heeft dat ook erkend. Bovendien zit in dit plan te weinig marktwerking. Staatssecretaris, in het belang van alle burgers, stop met uw plannen. Wij zullen ons er in ieder geval tegen blijven verzetten.”

Onderschat

In AVRO's Radiojournaal van 26 januari liet politiek leider Frits Bolkestein er geen twijfel over bestaan dat de VVD grote tegenstander was en is van de (verdere) doorvoering van het plan. „De staatssecretaris heeft de inko-

mensgevolgen van zijn eigen plannen zwaar onderschat. Onze berekeningen van vorig jaar heeft hij afgewimpeld met de woorden dat tot het modale inkomen er eigenlijk niemand op achteruitgaat.”

Bolkestein wees erop dat net boven de ziekenfondsgrens verhoudingsgewijs de zwaarste klappen vallen. Die gezinnen zullen fors achteruitgaan. Dat geldt ook voor AOW-ers zonder verdere uitkeringen en of met een heel klein pensioentje. Wat de dubbelmodale inkomens betreft, vindt Bolkestein het door Simons ge-

bruikte woord „solidariteit” ongepast. „Dat heet gewoon inkomensnivellering en dat was ook het plan van de PvdA.”

Bolkestein acht het beter dat men ten halve keert dan ten hele dwaalt. „Vooral in het licht van wat er misschien in 1992 gaat gebeuren. De kranten bevatten nu al alarmerende berichten over stijgingen van zeg 40 % van de ziektekosten in 1993... Ik vrees het ergste voor de toekomst.”

Bedoeld effect

Op dinsdag 28 januari riep de

VVD-fractie in de Tweede Kamer staatssecretaris Simons op het matje. Uit dat debat bleek dat zowel Simons als Lubbers van te voren op de hoogte waren van de nadelige inkomens-effecten voor grote groepen Nederlanders. De VVD eist dat binnen een week een notitie naar de Tweede Kamer zou worden gezonden waarin de inkomenseffecten van het plan-Simons en andere lastenverzwaringen per 1 januari jl. uiteen worden gezet.

Wat de particulier verzekerden

(vervolg op pagina 2)

Primaat van de politiek

door DRS. MARK AALDERS, oud-hb lid JOVD

De kritiek op de corporatistische overlegdemocratie is aan het toenemen. Bolkestein, Wöltgens, CPB-directeur Zalm en anderen pleiten voor doorbreking van verstarring en herstel van het primaat van de politiek. De JOVD heeft in dit kader de laatste jaren een veelheid van ideeën gelanceerd.

Instream WAO, Algemeen verbindende CAO's, Pensioenbreuk. Kritiek op de overlegdemocratie is niet van vandaag of gisteren. Kritiek op het nog immer corporatistische karakter van de Nederlandse staat evenmin. Wel valt te constateren dat met het steeds meer zichtbaar worden van nadelige gevolgen van dit bestel de kritiek aan het toenemen is.

WAO

- De arbeidsongeschiktheid is in Nederland relatief twee tot vier maal zo hoog als in de omringende landen. Dan is of de Nederlander veel ongezonder, of het systeem definieert ons als zodanig. Voor het eerste is geen enkele aanwijzing. Het laatste lijkt ook minder onaannemelijk indien we beseffen dat sociale partners een grote vinger in de pap hebben bij het bepalen van de toetreding tot de WAO. En zowel werkgevers als werknemers hebben baat bij deze manier van afvloeiing. Er is steeds meer commentaar op dit „grote complot”. Ook van VVD-zijde is gepleit voor een andere opzet. De JOVD is van mening dat de WAO primair een zaak is van medici en politiek. Sociale partners hebben hier niets te zoeken. Het argument dat zij de premies opbrengen is een drogreden. Het FNV betaalt geen premies, dat doen wij. En de politiek bepaalt hoogte en criteria. Er is geen enkele reden om de uitvoering niet zoveel mogelijk langs fiscale weg te laten lopen. Dit vereenvoudigt het systeem van collectieve heffingen. Het argument dat verschillende bestemmingen voor overheid en burger minder duidelijk worden gaat niet op: de overheid heeft haar eigen budgettaire systeem, en de burger zal het een zorg zijn of zijn of haar gulden nu naar de begroting of een fonds gaat.

- De JOVD pleit tevens voor afschaffing van de verplichte adviesaanvraag bij de SER. Sociale partners zijn geheel vrij de politiek te beïnvloeden. Maar het gaat niet aan om hun geïnstitutionaliseerde inspraak te geven. Zeker niet als, om met Bomhoff te spreken, de twee grootste belangengroepen, de belastingbetaler en de consument, nergens in vertegenwoordigd zijn. Het primaat ligt bij de politiek, niet bij een ledenvergadering van een private organisatie.

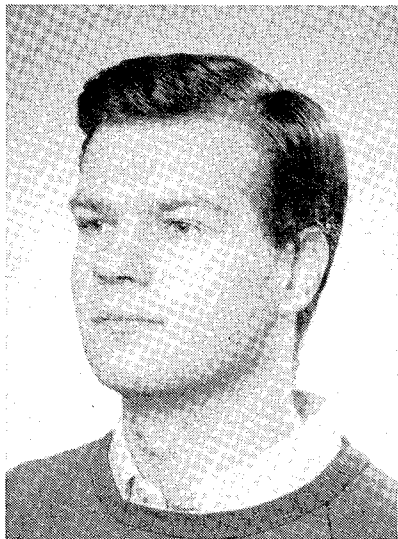
- De algemeen verbindend verklaring van de CAO staat ter discussie. De minimum afspraken bevorderen de flexibiliteit bepaald niet. Anderzijds worden op een aantal terreinen zaken geregeld die anders door „free-riders” gedrag niet tot stand zouden zijn gekomen (scholing). Misschien is een gedeeltelijke AVV te overwegen. De looncomponent wordt dan vrijgelaten, deze brengt immers de grootste verstarring met zich mee. Men zou ook die zaken waar

de politiek regelt (ziektewet) uit de AVV halen. Aldus wordt een modus vivendi gevonden tussen flexibiliteit en stabiliteit.

- Tot nu is vooral de sociaal-economische invalshoek belicht. Op andere terreinen loopt het bestel ook achter op de eisen van burger en maatschappij. De invloed van ouders op het onderwijs aan hun kinderen is minimaal. Naast de regels en termen van de rijksoverheid bepalen gemeenten en stichtingen het beleid. Eerstgenoemde scholen ondervinden veel kritiek op het onderwijsniveau, laatstgenoemde variant is bij uitstek een voorbeeld van hoe het middenveld over publieke gelden mag beschikken. De JOVD stelt voor dat elke school een neutrale grondslag krijgt, tenzij een (gekwalificeerde) meerderheid van de ouders anders wenst. Tegelijk met periodieke verkiezingen wordt het schoolbestuur gekozen.

De invloed van veel koepelorganisaties in het middenveld is groot. Vaak bezitten zij zowel advies- als uitvoeringstaken (vb. Vereniging van Nederlandse Ziekenfondsen). De JOVD vindt dat adviseren en uitvoeren, in het kader van de elders wel door-

Dr. Mark Aalders, oud-hoofdbestuurder lid JOVD

gevoerde scheiding der machten, moet worden losgekoppeld. Los hiervan dient verplichte advieswinning met dito macht voor de adviseur, afgeschaft te worden. Elk individu en organisatie mag te allen tijde adviseren.

De jongste loten aan de uitholling van de democratie betreffen de tripartisering van de arbeidsvoorziening en de regionalisering van het politiebestedel. Reeds door anderen is opgemerkt dat 25 en 28 heel dicht bij elkaar liggen, en ook in het kader van het primaat van de politiek is het wenselijk deze structuren onder verantwoordelijkheid van (in WGR-verband samenwerkende) gemeenten of (mini)provincies te brengen. Het voordeel van inspraak van belanghebbenden kan ook via deelname aan een raadscommissie plaatsvinden.

Onder de vaandel „herstel primaat van de politiek” begint een reactie te ontstaan op het concept van de zorgzame samenleving. Zowel om democratische als om economische redenen is dit concept aanvechtbaar. Het is te hopen dat verschillende partijen in plaats van reactief meer proactief de verstarring te lijf gaan. ■

CDA en PvdA zijn volledig verantwoordelijk voor Plan-Simons

(vervolg van pagina 1)

betreft die met de grootste inkomensnivellering te maken hebben, wees Dick Dees erop dat de VVD zich altijd heeft verzet tegen het uitbreiden van de groep verzekerden die voor een goedkoop standaardpakket in aanmerking zou komen. Voor die groep betalen de particulier verzekerden (groepen bejaarden en studenten) een wettelijke omslagpremie die alleen al dit jaar van 270 tot 414 gulden per jaar werd verhoogd.

Belangenverstrengeling

Dit nivelleringsplan is voor de PvdA zo heilig dat zowel Simons als PvdA-fractie leider Wöltgens fel in de aanval gingen tegen de tegenstanders.

De „ontmanteling” van de Eerste Kamer van de eerste fase van de stelselherziening, waardoor bijv. de huisartsen nog niet onder de AWBZ vallen, kon alleen plaatsvinden doordat in de senaat zowel het CDA, als de VVD en D66 grote bezwaren hadden. Wöltgens sprak daarna over „belangenverstrengeling” van de senatoren. Een opmerking die volgens VVD-fractievoorzitter in de Eerste Kamer David Luteijn „alle perken te buiten ging”.

Met de inventarisatie van Elsevier (1 februari) van de functies van senatoren - men kwam op 282 functies - hoeven daaraan geen woorden verder te worden vuilgemaakt. Wanneer dergelijke insinuaties serieus zouden worden genomen, zou de Senaat geen enkel wetsontwerp meer mogen behandelen. En juist die senaat toont - vanuit die maatschappelijke ervaring - het falen van de Tweede Kamer steeds vaker aan, door de vinger op de zwakke wetgevingsplekken te leggen.

De VVD-fractie had als enige grote partij in de Tweede Kamer ook tegen dit wetsontwerp gestemd. De CDA-fractie liet het daar afweten en zo mocht de CDA-

senatsfractie de kastanjes uit het vuur halen.

Kostenbeheersing

Wat de VVD-fracties in zowel Eerste als Tweede Kamer met lede ogen gadeslaan is dat de oorspronkelijke opzet van de stelselherziening, het plan-Dekker, namelijk om te komen tot kostenbeheersing van de gezondheidszorg, geheel uit het (gezicht)beeld van de staatssecretaris is verdwenen. De groei kan ongebreideld doorgaan en de kosten zullen evenredig stijgen.

De burger mag niet zijn basispakket kiezen. Het rapport van de commissie-Dunning over wat wel en wat niet in dat basispakket zou moeten worden opgenomen, heeft amper aandacht gekregen, terwijl juist dat zo essentieel is.

De burger heeft praktisch geen ruimte straks meer over om zijn eigen risico te bepalen. Voor een aantal middengroepen (inkomen tussen de 50.000 en 60.000 gulden) gaat het jaarincome er dit jaar 700 tot 1300 gulden op achteruit. Dit was niet gebeurd als men het uitgangspunt van de VVD had gevolgd, namelijk de inkomensafhankelijke premie op 70 % te houden en niet op de 85 % van dit kabinet.

De verzekeraars zullen voor die laatste kleine marge die overblijft om zich vrijwillig voor te verzekeren amper interesse hebben, omdat het zo belangrijke concurrentie-element praktisch is verdwenen.

De VVD zal niet nalaten tijdens alle komende discussies te wijzen naar zowel de PvdA, als het CDA, die beide dit wetsontwerp signeerden. Of, zoals Frits Bolkestein het al zei, om te wijzen op het feit dat de grootste inkomensnivellering sinds het kabinet Den Uyl, aan deze partijen is te danken. ■

ER GAAN STEEDS MEER STEMMEN OP VOOR HET LIBERALISME.

'SIMONS KOST GOUD'

**Prof. Stevens:
Parlement
onderschat
lastendruk**

Heeft u uw loonstrookje al gezien? Weet u al hoeveel het u gaat kosten? Een gezin met 2 kinderen bijvoorbeeld, met een inkomen net boven de ziekenfondsgrens, gaat er jaarlijks honderden guldens op achteruit.

En het plan Simons begint nog maar net. Een plan dat niet alleen te duur is, maar ook wordt gebruikt om inkomens te nivelleren.

De VVD is daar als enige grote partij op tegen. Meer weten of lid worden? Bel nu 070-361 30 61. Of kijk vanavond om 19.55 uur, naar de uitzending Politieke Partijen op Nederland 3.

VVD. DE ENIGE LIBERALE PARTIJ VAN NEDERLAND.

Rapport Wolfson is terugvallen op oude PvdA-stokpaardjes

door VD-Tweede Kamerlid HENK VAN HOOF

Medio vorig jaar werd de Partij van de Arbeid keihard geconfronteerd met de gevolgen van de „verzorgingsstaat”. Er moest toen worden besloten tot ingrijpende maatregelen in de regelingen bij arbeidsongeschiktheid en ziekte. Dat deed nogal wat commotie ontstaan, niet in de laatste plaats in eigen gederen. Er werd een commissie benoemd, die zich moest beraden op de toekomst van de verzorgingsstaat: de commissie Wolfson. Deze commissie liet onlangs een rapport het licht zien met de titel „Niemand aan de kant”. Dit rapport is inmiddels bijna geheel overgenomen door het bestuur en de politiek leider van de PvdA.

Daar waar velen verwachtten, dat er binnen de PvdA een vernieuwingsproces op gang was gekomen, blijkt die ontwikkeling nu in de kiem gesmoord. Er wordt teruggevallen op oude stokpaardjes als nivellering, koppeling, arbeidstijdverkorting, handhaving minimumloon e.d. Het rapport van de commissie Wolfson pleit voor een beleid waarvan we uit het verleden al weten dat er juist meer mensen door aan de kant komen. De naam „terug in de tijd” zou dan ook beter van toepassing zijn.

Omslag

Naast deze algemene conclusie kan worden vastgesteld dat er ook positieve gedachten in het rapport terug te vinden zijn. Wat dacht u van de uitspraak in het rapport, dat bij sociaal-democraten in het denken over de hoofddoelstellingen van de verzorgingsstaat een omslag waar te nemen is! In dat kader worden voortaan de rechten, waar tot nu toe het accent op lag, gekoppeld aan plichten.

Ook de onverkorte keuze voor arbeid, betaald werk wel te verstaan, als basis voor zelfstandigheid, bestaanszekerheid en financiering van voorzieningen, mag dan voor liberalen niet een wereldschokkende conclusie zijn, het neemt niet weg, dat het wel een duidelijke en positieve keuze is. Dat geldt eens te meer, wanneer in het rapport van de commissie eveneens wordt vermeld, dat de basis van een stabiele banengroei, die nodig is om zo veel mogelijk mensen betaalde arbeid te laten verrichten, een evenwichtige en gezonde economische structuur is. Nu moeten deze uitgangspunten alleen nog vertaald worden in praktisch politiek beleid, dat zo'n structuur ook daadwerkelijk tot stand brengt. Enige aanzet daartoe ontbreekt in het rapport geheel, terwijl ook het thans gevoerde beleid zeker niet bijdraagt aan deze doelstelling. Na jaren van een aantoonbare groeiende werkgelegenheid en daling van de werkloosheid in de periode met de VVD in het kabinet, staat ons nu weer, even aantoonbaar, het tegenovergestelde te wachten: minder werk, meer werklozen.

In het rapport wordt uitdrukkelijk gewezen op het feit, dat er juist aan de onderkant van de arbeidsmarkt, mede tengevolge van de loonkosten veel verborgen werkgelegenheid is. Een individualisering van het minimumloon waardoor juist deze werk-

gelegenheid benut kan worden in de strijd om iedereen aan het werk te helpen, zoals de VVD dat wil, wordt echter afgewezen. Er wordt vastgehouden aan de aloude opvatting, die de huidige hoogte van het wettelijk minimumloon handhaaft. Juist in dit deel van de arbeidsmarkt is vaak sprake van geen of een te geringe opleiding. Met de commissie Wolfson zijn wij van mening dat opleidings- en werkervaringsactiviteiten een goede start kunnen zijn voor een betere kans op werk. Naar de mening van de VVD mag van iedere werkloze worden verwacht en gevraagd om, als de mogelijkheid zich daartoe voordoet, zich beter te kwalificeren voor de arbeidsmarkt. Wanneer men zo'n mogelijkheid weigert te accepteren, dan hoort daar een adequaat sanctiebeleid bij, dat in ieder geval een korting op de uitkering inhoudt. De gedachten van de PvdA om te komen tot een activiteitentoeslag boven op de wettelijke uitkering voor de werkloze die zo'n opleiding volgt of een loonpremie voor de werkloze, die in een moeilijke sector gaat werken, spreken ons in het geheel niet aan. Was het immers niet zo, dat aan rechten ook plichten gekoppeld zijn?

Oude maatregelen

Om te komen tot de noodzakelijke werkgelegenheid wordt onder meer gekozen voor het oude en inmiddels op de achtergrond geraakte instrument van arbeidstijdverkorting. Ook het voorstel tot individuele en tijdelijke loonkostensubsidies is niet nieuw. De ervaringen hebben ons inmiddels geleerd dat daarvan helaas ook geen omvangrijke resultaten mogen worden verwacht. Daar waar in de nieuwe beleidsvoorstellen gewezen wordt op de positieve bijdrage van deeltijdarbeid, stuit dat bij de VVD niet op bezwaar. Anders wordt dat wanneer er wordt gepleit voor een wettelijk recht op deeltijd. Op die manier wordt teruggevallen op de oude regelzucht met voorbijgaan aan de bijzonder negatieve effecten die dit kan hebben binnen de bedrijfsorganisatie en -voering.

Effecten huidig beleid

Langzamerhand begint eenieder steeds meer aan den lijve te ondervinden wat de effecten zijn van het beleid van het huidige kabinet met de PvdA. Stijging van de inflatie, het gedeeltelijk afschaffen van de inflatiecorrectie, verhogen van huren en huurwaardeforfait, verhoging van

Henk van Hoof

benzineaccijns en niet in de laatste plaats inkomensgrenpen als die tengevolge van de wijziging van de ziektekostenverzekering (Simons) leggen een enorme druk op de ontwikkeling van lonen en loonkosten. Er zal dan ook heel wat moeten veranderen, wil de in het rapport, overigens zeer terecht, noodzakelijk geachte loonmatiging kunnen worden bereikt.

Als het aan de PvdA ligt dan gebeurt er op het terrein van de inkomens nog veel meer, ook op dit punt wordt de klok fors teruggedraaid. „Hoewel de commissie de noodzaak van dynamische processen in de loonvorming kent, bepleit zij dat de sociaal democratie toch vasthoudt aan een beleid waardoor de beloningsverschillen beperkt en beheersbaar blijven...”, aldus een citaat uit het rapport, waarin voorts wordt gesteld, dat „een herstel van de progressie in de loon- en inkomstenbelasting op zijn plaats is”. De hier bedoelde forse nivellering wordt vervolgens langs drie maatregelen ingevuld: ophoging van de premiegrens volksverzekeringen tot boven de huidige inkomensgrens van f 42.000,-; een selectieve lastenverlichting voor de laagste inkomens en een zeer ruime toepassing van heffingskortingen en aftrekposten, zoveel mogelijk in het laagste gebied.

Solidariteit

Ten behoeve van de lastenverlichting aan de onderkant, wordt gekozen voor een lastenverzwaring elders: de milieueffingen. Ook het milieu wordt nu gebruikt in de vormgeving van de inkomenspolitiek.

Wat de betekenis is van het in het rapport gehanteerde begrip inkomenssolidariteit, in welk kader onder meer verwezen wordt naar het „hoge solidariteitsgehalte in de bekostiging van het plan Simons”, dat weten naast de iets hogere inkomens nu ook de middeninkomens. Die groep heeft

van de PvdA slechts te verwachten, dat zij opnieuw het slachtoffer zijn van het oude, nivellerende inkomensbeleid van de PvdA. Terug in de tijd dus.

Een dergelijk beleid wordt door de VVD volledig afgewezen. De inkomensverschillen die in Nederland toch al niet zo groot zijn, dienen tenminste op peil te blijven. Nivellering heeft een negatieve werking op de werking van de arbeidsmarkt en draagt op geen enkele wijze bij aan individueel initiatief, waarvan we in ons land nog heel veel kunnen gebruiken.

Aanknopingspunten

In het hoofdstuk over de sociale zekerheid, wordt vastgesteld dat „mondige mensen zelf voor hun bovenminimale verzekering zouden moeten zorgen”. De commissie Wolfson weersprekt die gedachte niet en stelt zelfs, dat emancipatie en zelfstandigheid in de richting van de aanvaarding van een grotere eigen verantwoordelijkheid en meer keuze van de mondige werknemer wijzen. Desalniettemin spreekt men zich uit tegen een ministelsel, zoals dat onder andere door de VVD wordt voorgestaan. Ook hier is van vernieuwend denken geen sprake en wordt vastgehouden aan de oude opvattingen. Voor wat betreft de uitvoeringsorganisatie van de sociale zekerheid zijn er voor de VVD meer aanknopingspunten. Belangrijke thema's die worden aangedragen, zoals de sectorgewijze en regionale organisatie van de uitvoeringsorganen, de één loketgedachte, meer eenvoud en deregulering, het voorkomen van een grote invloed van deelbelangen en sociale partners op afstand, ontmoeten dan ook sympathie. Datzelfde geldt voor de opvattingen van de commissie over de afbouw van de kostwinnersarrangementen.

Behouden koers

Samenvattend moet worden gezegd dat met het rapport Wolfson de PvdA niet de weg van de vernieuwing is opgegaan, maar veel meer neigt naar een behoudende koers. Op essentiële punten is de durf er niet om aan te sluiten bij moderne maatschappelijke ontwikkelingen met zelfstandige mondige mensen die heel goed hun eigen verantwoordelijkheid kunnen invullen.

Waar het gaat om de uitvoering van de sociale zekerheid zien we wel degelijk aanknopingspunten in het rapport Wolfson.

Het zal voorts interessant zijn om te zien hoe binnen de coalitie het CDA zal reageren op bijvoorbeeld nog meer nivellerende maatregelen, na het niet doorvoeren van de inflatiecorrectie, waarvan het CDA meerdere malen heeft gezegd, dat slechts één keer te accepteren en na het plan Simons. ■

Van de voorzitter

Heeft u ook al op uw loonstrookje de gevolgen van het Plan-Simons gezien? En dan praat ik nog niet eens over de verhoging van het huurwaardeforfait, het afschaffen van de inflatiecorrectie en het benzinekwartje van Kok. Het CDA/PvdA-kabinet doet een forse greep in de portemonnee van de mensen. Hard werken wordt afgestraft, het is weer nivellieren geblazen.

Heeft u ook de advertentie gezien, die wij tegen het Plan-Simons in de landelijke dagbladen hebben geplaatst, voorafgaande aan onze TV-uitzending op 22 januari jl. Heel veel mensen hebben hierop gereageerd en het leverde ons 100 nieuwe leden op. En dat zullen er, hoop ik, nog veel meer worden.

U kunt daaraan meehelpen! Er zijn vast wel mensen in uw directe omgeving, die eigenlijk ook lid zouden moeten zijn. Probeer ze over de drempel te halen. Ik zal ze van harte welkom heten. Als ieder lid één nieuw ander lid werft, hebben we de partij bij haar 45-jarig bestaan volgend jaar februari een fantastisch cadeau aan te bieden. Helpt u hieraan mee?

Ook de afdelingen ontplooiën allerlei initiatieven om nieuwe leden te werven. Ik wil u er twee noemen. De afdelingen Eibergen heeft een zogenaamde „Begroting in één oogopslag” verspreid. Op deze wijze kunnen de burgers zien waar de VVD ook in de gemeentelijke politiek mee bezig is. Binnenkort ga ik op een zondagmiddag naar een bijeenkomst in Doetinchem. Daar is een informele bijeenkomst georganiseerd waarvoor oud-leden zijn uitgenodigd. Hopelijk lukt het deze mensen weer over de streep te trekken en worden ze opnieuw lid. Ik zal in ieder geval er mijn best voor doen. Misschien brengen deze voorbeelden u ook op een idee!

De onderwerpen om ons te profileren liggen op dit moment voor het oprapen. Ze worden ons door het kabinetsbeleid op een presenteerblaadje aangeboden. De forse lastenverzwaringen, de discussie tussen PvdA en CDA over de verdere invoering van het Plan-Simons en het geklungel rond het bezoek aan Zuid-Afrika. Ik noem er maar een paar.

Wij moeten alle kansen aangrijpen en duidelijk laten horen wat wij er van vinden. Zo deden ook de drie kamercentrales in Noord-Holland. Naar de bijeenkomst in Akersloot kwamen bijvoorbeeld ruim 450 mensen. U heeft daarover in de kranten kunnen lezen. De Volkskrant had als kop „VVD durft weer mieters liberaal te zijn”. De boerenkoolmaaltijd en Frits Bolkestein zorgden voor een zeer enthousiaste zaal.

Bij al mijn bezoeken aan afdelingen en kamercentrales tref ik enthousiaste leden aan die zelfvertrouwen uitstralen. Dat doet mij goed en geeft mij een extra stimulans om er nog harder tegen aan te gaan. En ik hoop u ook!

Dian van Leeuwen

VVD-Tien-Puntenplan tot bestrijding van de stijgende werkloosheid 1992/1993

door RUDOLF DE KORTE,
VVD-financiën specialist

Ons land had in de tweede helft van de tachtiger jaren een economische groei, die om en nabij het gemiddelde van de Europese Gemeenschap lag. In de jaren 1988 t/m 1990 behoorden we zelfs tot de kopgroep. Dit jaar zullen we met Griekenland hekkesluiters zijn. Onze economische groei zakt terug tot de helft van het gemiddelde. Vanwaar onze kwakkeconomie? Het kabinet zegt dat de oorzaak in het buitenland ligt. Maar we zakken af tot de helft van het buitenland. Dus moet het aan het verkeerde beleid van dit kabinet liggen. Een voor de hand liggende verklaring is de 7 miljard lastenverzwaring tussen eind 1989 en nu. Die lastenverzwaring stuwt de prijzen omhoog en lokt hogere lonen uit dan goed zijn voor groei en werkgelegenheid.

VVD ernstig bezorgd

Momenteel stagneert de werkgelegenheids-groei op een verontwaardigende wijze. Dit jaar zal voor het eerst sinds 1984 de werkloosheid stijgen. Het Centraal Planbureau voorspelt een werkloosheids-groei van 30.000 personen. In de tweede helft van de tachtiger jaren kwamen er 600.000 nieuwe banen bij in 5 jaar tijd. In het topjaar 1990 kwamen er zelfs 180.000 nieuwe banen bij. Dit jaar komt die „banenmachine” geheel tot stilstand. En dat gebeurt terwijl de PvdA-commissie Wolfson in haar rapport „Niemand aan de kant” het wenselijk acht om 70 à 90.000 nieuwe banen per jaar te scheppen.

Toen in de tachtiger jaren de werkloosheid niet precies met 50.000 per jaar daalde bleef PvdA-oppositieleider Kok hoog van de toren. Nu de werkloosheid dit jaar met 30.000 gaat stijgen is het akelig stil in zowel PvdA- als CDA-fractie. Ook het kabinet zwijgt in alle talen. Om het kabinet te activeren heeft de VVD-fractie een Tien Puntenplan opgesteld tot bestrijding van de inflatie en werkloosheid in de jaren 1992/1993.

1. Verlaging hoge BTW-tarief met 1/2 %

Ons land had in de tachtiger jaren de laagste inflatie in Europa. Sinds het optreden van dit kabinet is de inflatie snel gestegen. Het laatst bekende twaalfmaandcijfer lag dicht bij de 5%. Dat is aanzienlijk meer dan de voor dit jaar geraamde prijsstijging van 3,5%. Daarvan wordt de helft veroorzaakt door kabinetsbeleid: de accijnsverhoging, de extra verhoging van de huren, de verhoging van het huurwaardeforfait, de bevriezing van de inflatiecorrectie en het Plan-Simons voor de Volksgezondheid. Daar staat van kabinetszijde niets tegenover. De in het regeerakkoord van CDA en PvdA beloofde BTW-verlaging is zelfs geschrapt. Daarom stelt de VVD voor het hoge BTW-tarief van 18,5% met een half procent te verlagen. De VVD financiert dat door de rijkssubsidies dit jaar niet met de prijzen te verhogen.

2. Matiging van de 1992-huurverhoging met 1 %

De verhoging van de huren en

van het huurwaardeforfait is een belangrijke veroorzaker van de extra inflatie. Is het dan wel verstandig de huurverhoging per 1 juli a.s. voor de volle 5,5% door te laten gaan? De VVD-fractie stelt voor er 1% af te halen. Het verlies voor het Rijk wordt gecompenseerd door de kopkosten- en locatiesubsidies voor gesubsidieerde nieuwe woningen extra te verlagen. In het verlengde van de lagere huurverhoging moet ook de verhoging van het huurwaardeforfait worden herzien. De VVD is op zich falikant tegen deze verhoging van het huurwaardeforfait.

De voorgestelde BTW-verlaging en matiging van de huren verlaagt de inflatie op jaarbasis met 1/2%. En verbetert de koopkracht voor iedereen met hetzelfde percentage. Daarmee kan een hernieuwd beroep gedaan worden op de sociale partners om de lonen te matigen. We moeten er alles aan doen de heilloze prijs-/loonspiraal van de zeventiger jaren te voorkomen.

3. Niet algemeen verbindend verklaren komende CAO's

De index van de 1992-CAO-lonen is inmiddels gestegen naar meer dan 4%, terwijl het streven van de regering op niet meer dan 3% is gericht. De stijgende inflatie stuwt de lonen omhoog. Daarom zijn de punten 1 en 2 zo belangrijk. Toch zullen er ook dan - als de voortekenen ons niet bedriegen - „te dure” CAO's afgesloten laten die een negatieve uitstraling krijgen door algemeen verbindend verklaren van die CAO's. AVV'en is een inmiddels achterhaalde overheidsinterventie in de vrije loonvorming. De VVD-fractie zegt dan ook „nee, tenzij” tegen het AVV'en. Voorgesteld wordt het AVV'en alleen nog te hanteren bij werkgelegenheids-, scholingsafspraken e.d. (de zogeheten „goede doelen”).

4. Geen koppeling van uitkeringen aan de lonen op 1-1-'93

Een recente studie van het Centraal Planbureau wijst uit dat als gevolg van de loonmatiging en ontkoppeling in de periode 1983-1990 voor ruim 400.000 meer personen werkgelegenheid is geschapen in het bedrijfsleven. Nu

de werkloosheid voor het eerst sinds 1984 weer gaat stijgen ligt het voor de hand het beproefde beleid van loonmatiging en ontkoppeling opnieuw in te zetten. De eerstvolgende gelegenheid is 1 januari 1993. Het kabinet en vooral de PvdA gaat ervan uit dat de koppeling weer wordt hersteld. De VVD vindt echter dat werk boven inkomen moet gaan.

5. Geen nieuwe Simons-stappen op 1-1-'93

De koopkracht van vooral de middengroepen - de werkende ruggegraat van Nederland met een bruto jaarinkomen van zo'n 50.000 - wordt dit jaar fors aangetast door de bevriezing van de inflatiecorrectie en de uitvoering van het Plan-Simons. De inflatiecorrectie is dit jaar door het kabinet opgeofferd voor de zogeheten netto-koppeling tussen lonen en uitkeringen. De VVD heeft zich in Eerste en Tweede Kamer scherp tegen deze nivellerende maatregel gekeerd.

De invoering van het basisstelsel in de gezondheidszorg veroorzaakt daar bovenop een nivellerende verhoging van de AWBZ-premies. Als het koopkrachtverlies van de middengroepen aanhoudt betekent dit een groot gevaar voor de loonmatiging. Wat zich rond de jaarwisseling '91/'92 heeft voorgedaan mag geen herhaling krijgen op 1 januari 1993 a.s. Daarom mogen op die datum geen nieuwe Simons-stappen worden gezet. Zoals de zaken er nu voorstaan gaat het plan-Simons vooral de middengroepen goud kosten (zie ook elders in dit blad. red.).

6. Individualisering van het wettelijk minimumloon

In het voetspoor van de Wetenschappelijke Raad voor het regeringsbeleid (WRR) bepleit de VVD-fractie het wettelijk minimumloon voor nieuwkomers op de arbeidsmarkt te individualiseren. Dat voorstel houdt in dat het wettelijk minimumloon voortaan wordt afgestemd op het sociaal minimum van een alleenstaande in plaats van een kostwinner (met 2 kinderen). In de praktijk komt dat neer op een verlaging met 30%. Dit zal een toeslag vergen voor alleenverdieners met kinderen op het minimumniveau. Daarbij moet echter worden opgemerkt dat nog slechts 10 à 15% van alle minimumloners kostwinner is, en dat minder dan 1% van alle werknemers en minimumloner en kostwinner is.

Individualisering van het minimumloon heeft tot doel bepaalde groepen nieuwkomers met een zwakke positie op de arbeidsmarkt aan een baan te helpen. Daarbij denken we vooral aan allochtonen (de beste manier om te integreren is een baan!) en gedeeltelijk arbeidsongeschikten.

Rudolf de Korte

7. Stimulering van deeltijdbanen op minimumniveau

Omdat momenteel het wettelijk minimumloon te hoog is om voldoende banen te scheppen voor laaggeschoolde werknemers is een loonkostenreductieregeling in het leven geroepen. Die regeling moet werkgevers prikkelen meer laaggeschoolden in dienst te nemen. Door de administratieve rompslomp lukt dit onvoldoende. De VVD-fractie stelt daarom voor niet meer het uurloon maar het maandloon als criterium te kiezen. Dit vereenvoudigt de administratie. En het verbreedt de regeling tot deeltijd-arbeid rond het minimumniveau. Het Centraal Planbureau heeft voor ons uitgerekend dat dit op jaarbasis zo'n 15.000 personen meer werk in deeltijdbanen rond het minimum verschaft. Vooral in combinatie met de individualisering van het minimumloon verwachten we gunstige werkgelegenheidsperspectieven voor de zwakke groepen op de arbeidsmarkt.

8. Invoering winstdelingsregelingen conform initiatiefwet-Vermeend

Loonmatiging en loondifferentiatie zijn van groot belang om de stagnerende werkgelegenheids-groei weer op gang te brengen. Een aantal bedrijfssectoren en bedrijven gaat het gelukkig nog steeds voor de wind. Het is alleszins te begrijpen dat de betreffende werknemers daar een graantje van mee willen pikken. Daarom pleiten we voor de intensivering van winstdelingsregelingen. Dit voorkomt te hoge CAO-lonen die het loonmatigingsklimaat verzwakken. In de Tweede Kamer

ligt een kant en klare initiatiefwet van het PvdA-kamerlid Vermeend, die winstdelingsregelingen fiscaal stimuleert. PvdA-minister Kok houdt de invoering tegen, omdat de vakbonden er niets voor voelen. De VVD-fractie wil die wet zo spoedig mogelijk in het Staatsblad geplaatst zien. Wij hebben er ook de financiering voor aangewezen.

9. Geleidelijke afschaffing van de VUT

Bij een vergrijzende arbeidsmarkt - dus minder jongeren, meer ouderen - passen niet langer collectieve regelingen zoals de VUT, die werknemers uitnodigen tot een vroegtijdig vertrek. Daarbij blijken de vrijkomende plaatsen steeds minder opgevuld te worden. Het VUT-principe: „oud maakt plaats voor jong” gaat niet meer op. Onze extreem lage arbeidsparticipatie wordt verder verslechterd. De recente AKZO-CAO is een doorbraak op dit punt. De VVD-fractie stelt in dat verband voor om de VUT-leeftijd in de collectieve sector op te trekken van 60 naar 61 jaar. Tezamen met de AKZO-CAO kan dit een voorbeeld vormen voor de marktsector om de collectieve VUT geleidelijk af te schaffen in combinatie met de invoering van flexibele pensioenering per individu.

10. Naar voren halen van infra-structurele werken

Verbetering van de verkeers- en vervoers-infrastructure is van groot belang in het Europa van de jaren negentig. Willen we de „mainports” Rotterdam en Schiphol goed bereikbaar houden voor het Europese achterland, dan mag er geen vertraging optreden in de aanleg van de noodzakelijke voorzieningen, zoals de tunnelprojecten. Die vertraging dreigt echter als gevolg van het ontbreken van tijdige financiering. Daarom stelt de VVD-fractie voor om de taakstelling voor de afstoting van staatsdeelnemingen in de jaren 1992/1993 op te hogen met 0,5 mld. Deze opbrengst kan benut worden voor het naar voren halen van de meest noodzakelijke infra-structurele werken. Daarmee is ook de werkgelegenheid in 1992/1993 gediend. De Staatsbalans blijft ondertussen bij deze operatie „in balans”.

Tot slot

Een groei van de werkloosheid met 30.000 personen in 1992 is niet iets waar het kabinet over mag zwijgen. Is dit niet het kabinet van de sociale vernieuwing en van werk boven inkomen? Met dit Tien Puntenplan draagt de VVD het kabinet en de regerings-coalitie uit de verontrustende stagnatie in de werkgelegenheids-groei in 1992 en 1993 daadwerkelijk te lijf te gaan. ■

Wel vrijwillig, niet vrijblijvend

door RENY DIJKMAN, foto: THEO MEIJER

Anne Lize v.d. Stoep

Door de pomp

Voor de afwisseling eens een kijkje in de Amsterdamse bestuurlijk-politieke keuken. U weet ongetwijfeld, dat het Amsterdamse raadswerk intensief, afwisselend en vol verrassingen blijft. Het houdt onze 7-persone tellende fractie heel actief. Als ik de avond tevoren in mijn agenda kijk wat me de volgende dag staat te wachten, gebeurt het een enkele keer dat de agenda een rustige dag voorspelt. „Ha fijn, dan kan ik die klus eens gaan klaren,” denk ik opgelucht. Laat de volgende avond zak ik amechtig in mijn stoel en verzucht tegen mijn konijnen: „Veel gedaan vandaag, Neelie en Jaap, maar niet wat ik me had voorgenomen.” De konijnen kijken er niet van op en gaan onverstoort verder met hun wortel of krant.

Het jaar is nauwelijks een maand oud, toch slaakte ik menig keer deze verzuchting. Dat zat 'm niet in de begrotingsbehandeling, maar in de discussie over de instelling van de stadsdeelraad Binnenstad in 1994. Ofschoon in ons verkiezingsprogramma staat dat de VVD er niet voor is, waagde de fractie tijdens de onderhandelingen de gok en sloot een compromis met PvdA, D66 en Groen Links. Gelukkig kwam dankzij de VVD in het programmakkoord wel de passage terecht over het maatschappelijk draagvlak.

Naar verwachting een cruciale passage en dat klopte. De ledenvergadering woog het compromis af tegen de verdere inhoud van het akkoord en accepteerde de deelraad. Het verwerven van het draagvlak bij burgers, bedrijven, vakbond en gebruikers van de binnenstad viel de Groen Links-wethouder zwaar. Men staat bepaald niet te juichen, zoals u in de kranten heeft kunnen lezen.

De reacties tijdens de informatie- en inspraakavonden brachten PvdA, Groen Links en VVD zwaar aan het twijfelen. Doch niet D66, de partij van het referendum, kampioen van de inspraak. Zij hadden geen nieuwe argumenten gehoord en was bij de instelling van de andere deelraden ook niet veel kritiek te horen geweest?

Openbare akkoordonderhandelingen volgden, waarbij de VVD benadrukte dat het akkoord gesteund wordt door 4 partijen en dat 4 partijen een wijziging moeten willen. Die mening deelden de andere drie.

Vervolgens bleek D66 geen wijziging van het akkoord toe te staan en waren we vooralsnog uitgepraat. Zelfs een jaar uitstel (koppeling aan de rechtstreekse verkiezingen van de regio) kon er niet af. Draagvlak of niet, '94 is '94. Blokkade? Niks blokkade, meende D66.

Toen meldde Jan Schaefer zich met zijn Komitee Referendumlijst Amsterdam blijft. Tijdens de nieuwjaarsreceptie van D66 sprak de fractievoorzitter de legendarische woorden: „Schaefer's 'Amsterdam blijft' is niet levensvatbaar”.

Koud twee weken later wierp hij zich in de race met de PvdA wie het eerst de pers informeerde over het gewijzigde standpunt van de fractie: uitstel instelling stadsdeelraad. De PvdA won de race met een neuslengte voorsprong, ere wie ere toekomt. Breed grijnzend informeerden wij naar de reden van de ommezwaai. Nu, het kabaal van Schaefer en de zijnen (ze vroegen om een referendum!) dreigde het draagvlak voor stadsdeelraden in het algemeen aan te tasten en dat kon niet. In rënd Amsterdams heet dat: door de pomp gaan. In het kader van de bestuurlijke vernieuwing mag je dat tegenwoordig gewoon hardop zeggen!

Nu met gezwinde spoed naar de konijnen, het dagprogramma zit er diep in de nacht weer op. ■

Alexander Stoep

Onder dit motto hebben mr. drs. J. C. van Baalen en drs. J. A. de Hoog het hoofdbestuur een rapport aangeboden over Talentmanagement binnen de VVD.

VVD-voorzitter mr. Dian van Leeuwen-Schut nam het rapport, dat op verzoek van het hoofdbestuur was vervaardigd, eind vorig jaar in ontvangst. Van Baalen en De Hoog hebben samen ruim een jaar eraan gewerkt. Bij hun werkzaamheden werden zij bijgestaan door mr. Th. E. Korthals Altes en drs. M. Klein Klouwenberg als adviseurs.

Analyse

In het rapport hebben de beide onderzoekers eerst een analyse gemaakt van de huidige VVD, die weer bezig is uit het dal te klimmen. Daartoe hebben zij talloze gesprekken met VVD-kaderleden, kc- en oc-besturen en deskundigen gevoerd. Zij gaven na een uitvoerige inventarisatie een aantal conclusies en aanbevelingen om tot een betere opsporing en begeleiding van het in en buiten de partij aanwezige talent te komen. In de inleiding tot die aanbevelingen schrijven zij ondermeer: „...Een halfslachtige aanpak is verspilde moeite. Wij erkennen ten volle dat de VVD geen sterk hiërarchische partij is, waarbij het hoofdbestuur de rol van 'politibureau' vervult en waarbij de algemeen secretaris zich kan doen gelden als 'secretaris-generaal'. Deze situatie dient ook niet te worden nagestreefd. De VVD is een gedecentraliseerde partij, waarbij met name de kamercentrales grote invloed kunnen doen gelden. Het hoofdbestuur zal met name de kamercentrales, ondercentrales en de afdelingen van de nieuwe aanpak moeten overtuigen. De uitvoering van talentmanagement zal op verschillende niveaus moeten worden verdeeld (landelijk, regionaal, lo-

Dian van Leeuwen ontvangt uit handen van (links) Hans de Hoog en (rechts) Hans van Baalen het rapport „Wel vrijwillig, niet vrijblijvend”.

kaal). Het hoofdbestuur moet ervoor zorgen dat het proces van talentmanagement op ieder niveau gaande blijft. Dit vergt een grote mate van commitment. Wij zijn wel van mening dat een doortastend hb voldoende armslag heeft om ingrijpende maatregelen door te voeren op basis van overtuiging, enthousiasme en visie.”

ging, enthousiasme en visie.”

Aan de slag

Dian van Leeuwen heeft beide onderzoekers uitvoerig bedankt voor het vele werk en tijd die zij gratis in de partij hebben geïnvesteerd; alleen al uit geën-

gagedheid. Het rapport heeft inmiddels zijn weg gevonden naar de kc-besturen, die zich erover buigen. Het hoofdbestuur wil met de adviezen aan de slag. Ter coördinatie is daartoe het hoofdbestuurslid Jan Gmelich Meyling als portefeuillehouder aangesteld. ■

VVD-EXPRESSE

Stel: U wilt meer weten van de **liberale discussiepunten**.

U wilt weten hoe **liberale standpunten** in de landelijke politiek gestalte krijgen.

U wilt op de hoogte gehouden worden van **kamerdebatten, spreekbeurten en werkbezoeken** van de VVD-fractieleden.

U wilt reacties lezen op het nieuws.

Maar:

U vindt dit onvoldoende belicht in kranten, op de radio en tv.

U heeft weinig tijd de media hierop door te spitten en u wilt **in een oogopslag geïnformeerd** worden.

Dan is het tijd een abonnement te nemen op de **VVD-**

EXPRESSE, de wekelijkse nieuwsbrief van de Tweede-Kamerfractie van de VVD. In vier pagina's wordt u elke zaterdag **helder** en **zakelijk** geïnformeerd over alle activiteiten van de fractieleden, binnen en buiten het Binnenhof.

Een „must” voor liberale bestuurders en kaderleden en een handig naslagwerk voor leden en geïnteresseerden die willen weten hoe de liberale standpunten in de landspolitiek vertaald worden.

Maak nu **voordelig** kennis met de **VVD-EXPRESSE**. In plaats van f 75 betaalt u nu het gereduceerde tarief van f 50. Hiervoor krijgt u tot juli 1992 (met uitzondering van de recessen) de **VVD-**

EXPRESSE in de brievenbus. Wanneer u onderstaande bon ingevuld opstuurt,

gaat uw abonnement de daarop volgende zaterdag al in.

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: .....

Woonplaats: .....

Handtekening: .....

Bon opsturen naar:

VVD-EXPRESSE
VVD-fractie
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Vrouwen en pensioenen

Na verschillende publikaties in *Vrijheid en Democratie* en de *Liberaal vrouw over pensioenregelingen en de ongelijke behandeling van vrouwen* daarbij heeft de *Organisatie Vrouwen in de VVD* in de Adviesraadsvergadering van 15 november 1991 haar politieke standpunten op het gebied van pensioenen van vrouwen vastgesteld.

De commissie Emancipatie, bestaande uit enkele leden van het Landelijk Bestuur en de Adviesraad en mevrouw Jans Gremmée als extern deskundige, heeft onderstaande verklaring gebaseerd op intensieve studie en onderzoek.

Inleiding

Iedere burger zou zelf de verantwoordelijkheid moeten dragen om voorzieningen te treffen voor een passende financiële zekerheid gedurende de derde levensperiode. Hierbij zou de AOW een basisvoorziening op minimumniveau moeten vormen. In samenwerking met de werkgevers of in eigen beheer in geval van een vrij beroep kan een aanvulling op de AOW opgebouwd worden gedurende de arbeidsperiode. Door de beperkte arbeidsparticipatie van vrouwen, zowel in jaren als via deeltijdbanen, is thans de opbouw van een individuele pensioenvoorziening moeilijk. Er is nog een grote groep vrouwen die geen pensioenrechten heeft maar alleen afgeleide rechten via hun partner.

Standpunten

- De opbouwperiode van aanvullende pensioenen moet voor iedereen teruggebracht worden naar 30 jaar.

- Er moet een pro rata franchise worden ingevoerd voor deeltijdwerkers.
- Bedrijven met een pensioenfonds mogen deeltijdwerkers niet uitsluiten.
- Bij gebruikmaking van bij de wet of via CAO geregeld onbetaald verlof, bijvoorbeeld ouderschapsverlof moet de mogelijkheid bestaan de pensioenopbouw door te laten lopen.
- Er moet de mogelijkheid komen om via waarde-overdracht pensioenbreuk te voorkomen.
- Rechten van „slapers” moeten worden geïndexeerd.
- De AOW-uitkering moet geïndividualiseerd worden en daarmee ook de basis van franchise.

Overgangsregeling

- Bij pensioenverevening bij echtscheiding moet de ex-echtgenote een voorwaardelijke uitkering worden toegerekend, uitgedrukt in een percentage van de pensioentermijnen met

ingang van de pensioengerechtigde leeftijd van de ex-echtgenoot. Het percentage van het eindresultaat moet berekend worden aan de hand van het vóór de echtscheiding opgebouwde pensioen. Deze overgangsregeling houdt op zodra de sociale uitkeringen en belastingen volledig geïndividualiseerd zullen zijn.

Toelichting

Hoewel de arbeidsparticipatie van vrouwen geleidelijk toeneemt, bestaat er wat betreft pensioenregelingen nog grote ongelijkheid en veel verschillen tussen mannen en vrouwen. Voorlopig komt het er op neer, dat het merendeel van de vrouwen boven de 65 geen of onvoldoende pensioen heeft. Hiervoor zijn verschillende oorzaken:

- Vrouwen werken veelal in sectoren of categorieën waar geen pensioenen bestaan.
- 62 % van de vrouwen werkt in deeltijd.
- 17 % heeft geen vast dienstverband (het zgn. „grijze circuit”).
- Voor zelfstandigen is een verzekering duur (werkgeversaandeel).
- De zgn. „meewerkende” vrouwen hebben geen eigen pensioen.
- Pensioenbreuk.
- De meeste werkende vrouwen halen geen 40 pensioenjaren.

Naast deze oorzaken bestaat er nog een aantal belemmeringen die speciaal voor vrouwen nadelig zijn:

- Deeltijdwerkers die minder dan de helft of $\frac{2}{3}$ deel van de normale arbeidstijd werken, worden vaak uitgesloten.
- Invoering van een pro rata franchise maakt deelneming aan een pensioen wel mogelijk. Maar, hoewel dit enerzijds aan vrouwen met kleine kinderen de mogelijkheid biedt tijdelijk in deeltijd te blijven werken terwille van hun pensioenopbouw, heeft dit anderzijds het nadeel, dat vergeleken met voltijdwerkers naar verhouding meer pensioenpremie betaald moet worden.

Per 1 januari 1993 zal de 4e EG-Richtlijn gelden betreffende gelijke behandeling bij pensioenregelingen:

- dezelfde toetredingsleeftijd
- geen uitsluiting
- dezelfde pensioengerechtigde leeftijd (65 jaar)
- geen hogere premie of lager pensioen.

Dan zal het de werkgevers wettelijk verboden zijn een hogere werkgeverspremie voor vrouwen te betalen, ook al halen zij dat uit de reserves van het pensioenfonds.

Vrouwen hebben meer dan mannen te maken met pensioen-

breuk. Rechten van „slapers” worden niet geïndexeerd. Dit zou wel moeten. De 40 opbouwjaren zijn moeilijk te halen voor vrouwen. Voltijd-banen zijn praktisch onverenigbaar met het krijgen en opvoeden van kleine kinderen, gezien o.a. het gebrek aan kinderopvang. Ouderschapsverlof is onbetaald en heeft gevolgen voor het recht op pensioenen. Daarom zou gepleit moeten worden voor een opbouwperiode van 35 tot 30 jaar.

V
V
D
vrouwen

Verklaringen

Franchise = deel van het inkomen waarover geen pensioenpremie wordt betaald, omdat er een basispensioen is in de vorm van AOW. De franchise is gebaseerd op een volledige baan.

Pro rata franchise = de franchise relateren aan het aantal uren van een deeltijdbaan.

Slaper = werknemer die werkloos is geworden, is veranderd van werkring of uit de arbeidsmarkt is getreden vóór de pensioengerechtigde leeftijd.

Regiobesturen moeten rechtstreeks worden gekozen

VVD vindt Wgr+ tussenoplossing

Op vrijdag 24 en zaterdag 25 januari 1992 werd in congrescentrum De Blijde Wereld te Lunteren in VVD-verband gesproken over de bestuurlijke oplossingen van de regionale problematiek; dit met het oog op de discussie over BoN-2 in een Uitgebreide Commissievergadering in de Tweede Kamer op 3 februari a.s.

Basis voor de VVD-discussie vormde het pré-advies Interlokaal en Bovenlokaal, dat was opgesteld door een werkgroep onder leiding van de Groninger gedeputeerde Johan Remkes. Dit pré-advies werd door de aanwezigen in hoofdlijnen onderschreven. Tijdens de conferentie kwam men tot navolgende conclusies:

1. De Wgr/Wgr+ is met name gelet op de democratische legitimatie een onding. Deze regeling dient zo beperkt mogelijk te worden gebruikt. Het is een bestuurlijk smeermiddel, een startpunt van een proces. In het bijzonder waar het gaat om plannende en coördinerende taken is een goede, democratische controle in de vorm van rechtstreekse verkiezingen nodig.
2. Voor iedere regio geldt dat er maatwerk nodig is. Gemeenten behoren daarvoor zelf de basis te leggen.

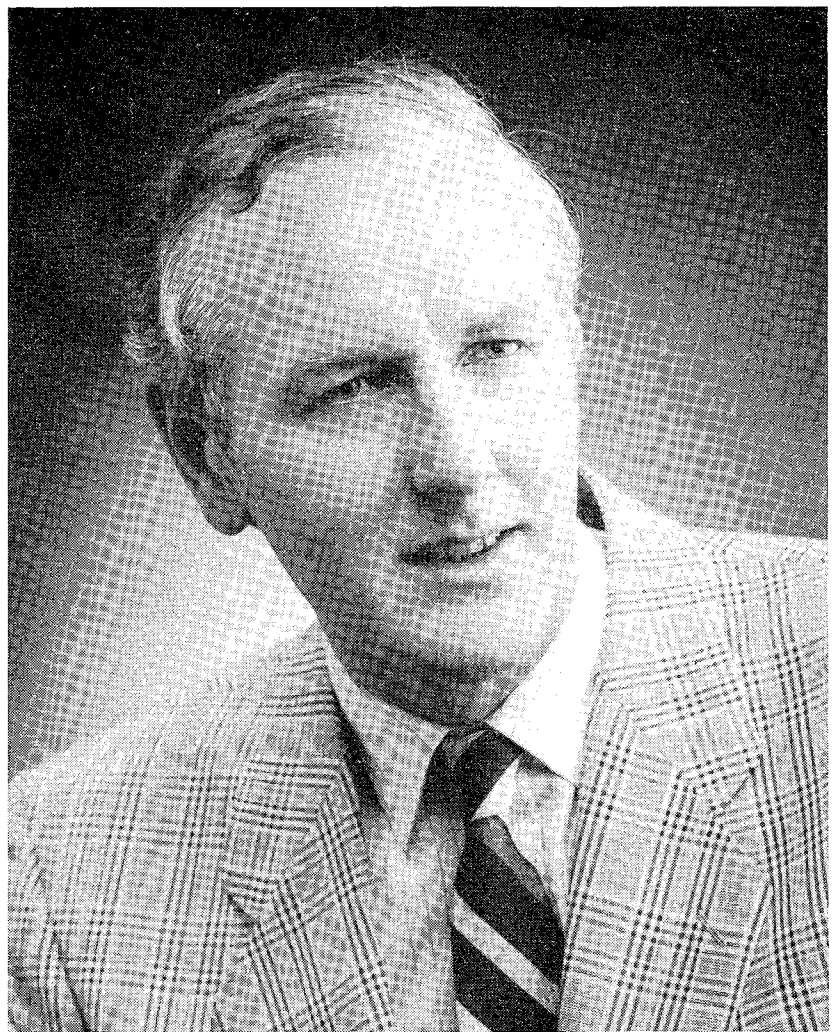
Panklare initiatieven van onderop, zoals OOR (Overlegorgaan Rijnmondgemeenten) en ROA (Regionaal Overleg Amsterdam); moeten door de Tweede Kamer worden gehonoreerd. Randvoorwaarden zijn daarbij:

- * het rijk moet duidelijk maken welke taken van het rijk naar de agglomeratiebesturen worden overgeheveld;
- * de provincie moet duidelijk maken welke taken van de provincie naar de agglomeratiebesturen worden overgeheveld;
- * de functionele regelingen in het regio-orgaan opgaan;
- * ook moet duidelijk zijn welke taken de gemeenten naar het agglomeratiebestuur overhevelen, want doelstelling is het mogelijk maken van daadkrachtig, grensoverschrijdend bestuur en dat kan niet als de bestaande gemeentetaken ongemoeid blijven.

3. Daar waar geen kant-en-klare oplossingen zijn, moeten er tussen de gemeenten duidelijke politieke wilsovereenstemming bestaan over een tijdpad en een agenda. De Wgr-periode moet beperkt zijn; over die periode moeten van te voren nadrukkelijk afspraken worden gemaakt. Anders worden definitieve oplossingen vooruitgeschoven.
4. Als er agglomeratiebesturen worden gevormd, dan moeten die agglomeraties provincievrij zijn.

De klankbordconferentie was georganiseerd door de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD, het hoofdbestuur van de VVD en de Prof. Mr. B. M. Teldersstichting in samenwerking met de Haya van Somerenstichting.

Voor nadere informatie: J. W. Remkes (tel. 050-128794/164124) en A. W. Dijk (tel. 070-3613050). VVD-Vereniging van Staten- en Raadsleden Postbus 30836 2500 GV 's-Gravenhage.

Johan Remkes

LA CLOCHE
RESTAURANT
Kloksteeg 3 Leiden Telefoon 071 123053

Staande ovatie voor Bolkestein in Noord-Holland

door TON VAN VOSKUILEN, foto's: HANS VAN DIJK

Na een spreekbeurt die Frits Bolkestein hield op uitnodiging van de drie kamercentrales in Noord-Holland: Amsterdam, Haarlem en Den Helder, werd hem na afloop spontaan een staande ovatie gebracht: de avond was geslaagd. Al tijdens zijn toespraak wist Bolkestein zestien keer de handen van de ruim 400 aanwezigen op elkaar te krijgen.

Duidelijke uitspraken

Bolkestein schroomde niet een aantal stevige, maar tevens ook humoristische uitspraken te doen over de toenemende criminaliteit: „De minister van Justitie is trots op zijn 'lik-op-stuk'-beleid. Zeker: alles was stuk, maar niemand ging in de lik" (treinvandalen Groningen, red.). En „Het lijkt in Nederland vaak moeilijker om de gevangenis in te komen dan de gevangenis te verlaten”.

Mevlana Moskee

De laffe aanslag op een religieus gebouw van onze Islamitische landgenoten werd tot grote instemming van de zaal een terreurdaad genoemd, die „niet scherp genoeg kan worden veroordeeld”.

„Nederland moet een dam opwerpen tegen een golf van vreemdelingenhaat die Europa dreigt te overspoelen. Geweldpleging tegen minderheden kunnen en zullen we niet tolereren.”

Het plan-Simons

Fel ging Frits Bolkestein in op het plan-Simons. Hopelijk zeggen we over een paar jaar: „Wie was dat ook al weer?”, want als het aan de VVD-fractie ligt kan Simons zijn biezen pakken. „Opnieuw worden door dit kabinet de middeninkomens gepakt. Het plan-Simons is de grootste nivel-

leringsoperatie sinds het kabinet-Den Uyl. Het gaat dan niet eens om de rijken, maar juist om hen die net boven de ziekenfondsgrens zijn uitgekomen. Daar komt de klap het hardste aan. Ze zien hun inspanningen beloofd met een inkomensachteruitgang. Dit kabinet voert ons terug naar de jaren zeventig.”

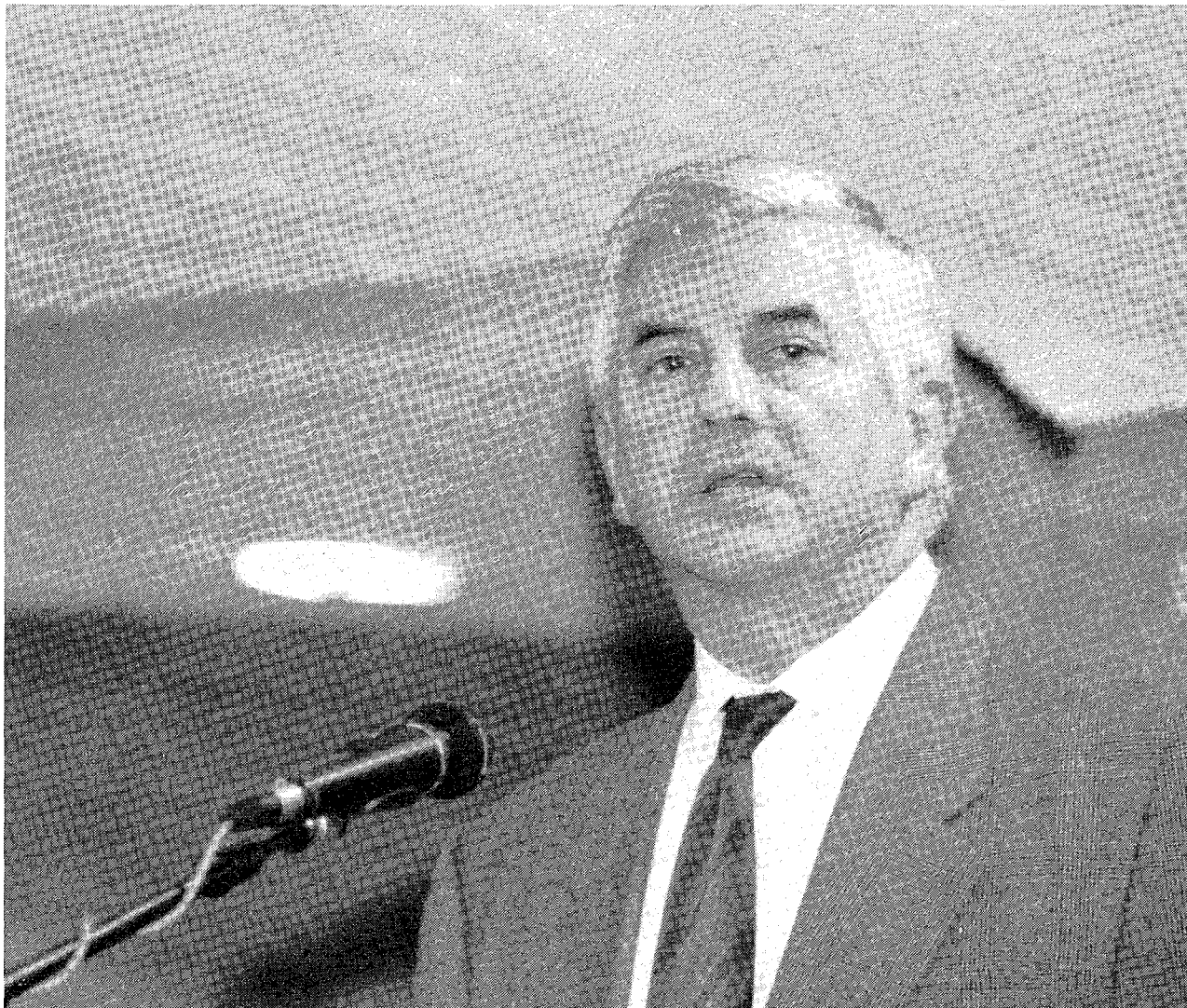
Frits Bolkestein laat er geen misverstand over bestaan dat de fractie alles in het werk zal stellen om het onzalige plan-Simons om zeep te helpen. De grote vraag blijft, zoals altijd, wat doet het CDA? In ieder geval hebben ze vóór het wetsontwerp gestemd, zowel de Tweede als Eerste Kamer. Het is de vraag of de christen-democratische kiezers het CDA dankbaar zullen zijn als ze hun loonstrookje bekijken.

Vader Jacob

Zo wordt Brinkman genoemd, die eindelijk de klok heeft horen luiden. Hij wil vertragen, maar... „De linkerkant van de (politieke) snelweg heeft geen uitwijkstrook.” Het is een doordenkertje.

Bolkestein, strijdlustig: „Het CDA speelt nu de vermoorde onschuld, maar de VVD zal erop toezien dat het CDA zijn verantwoordelijkheid voor het plan-Simons niet ontloopt. Onder dat plan-Simons staat ook de handtekening van het CDA en we zullen zorgen dat niemand dat vergeet.”

Korte peptalk door Dian van Leeuwen, rechts Ton van Voskuilen.

De boerenkool vond gretig aftrek.

Nivellering

„Nivellering doodt het individueel initiatief.” Waarom zou iemand nog zijn best doen om hoger op te komen als hij er nauwelijks op vooruitgaat?

De VVD houdt de uitgezette koers vast: individueel initiatief moet worden beloofd! Een duidelijke liberale boodschap, die we met elkaar moeten uitdragen.

Over de huidige CDA-PvdA-coalitie zei Bolkestein: „Dit kabinet zal steeds meer een ruziekabinet worden.” Ons land heeft daar geen behoefte aan, maar of de huidige partijen het kabinet zullen laten vallen? Zal de Partij van de Arbeid nog meer zijn stokpaardjes blijven berijden en doorvoeren, zoals het plan-Simons, een verkapte volksverzekering, de

invoering van basisvorming, een vorm van de middenschool..., waar het CDA zo tegen was?

Vragen die nog onbeantwoord zijn, maar één ding staat voor ons vast: de VVD is terug; sterk, eensgezind en met duidelijke beleidsalternatieven.

De sfeer in Noord-Holland

De sfeer? Zoals we het in jaren niet hebben meegemaakt. Of de aan deze happening voorafgaande stamppotmaaltijd eraan heeft bijgedragen? Of de aanwezigheid van onze voorzitter Dian van Leeuwen?

Het doet er niet toe. We zijn het nieuwe jaar goed begonnen en we gaan zo verder: samen in een springlevende partij: de VVD. ■

Wil de Vrey-Vringer:

„Kroonlidmaatschap NOB een boeiende taak”

door VICTOR HAFKAMP

NIEUWKOOP - „Het was me al verteld: het is een zware, maar ook een boeiende taak. Ik denk dat daar niets teveel mee gezegd is. Ik doe het met plezier, omdat ik mediazaken altijd erg boeiend heb gevonden. Het is voor een bestuurder ook belangrijk het beleid niet alleen goed te formuleren, maar het ook duidelijk bij het publiek te laten overkomen.”

Wil de Vrey-Vringer praat met enthousiasme over haar taak als Kroonlid van de Nederlandse Omroepstichting, de NOS. Een bijbaan, want sinds oktober 1989 is ze burgemeester van de gemeente Nieuwkoop, niet ver van Alphen aan de Rijn. Een schilderachtige gemeente in het plassen-gebied in het noorden van Zuid-Holland dat leden van de Haagse school, zoals Weissenbruch, zo wist te boeien dat ze er zich gingen vestigen. Vanuit haar huis kan ze over het water tot ver in de omtrek kijken. Niet ver genoeg om de contouren van de Omroeporen in Hilversum te zien, maar in de dagelijkse praktijk is de toren naast het NOS-complex nooit ver weg. Want de post brengt regelmatig pakken stukken die onvermijdelijk bij haar functie als Kroonlid horen.

Duaal Bestel

Voor een trouw en langdurig VVD-lid is het een voldoening te constateren dat de ontwikkelingen die de partij in omroepeland bepleitte en voorzag, langzamerhand gestalte beginnen te krijgen. Het oude omroepbestel staat op instorten. Het duaal bestel, waarvoor de VVD bij monde van o.a. Loek Hermans zo vurig pleitte (een publieke zowel als commerciële omroep) is niet ver meer. „PvdA en CDA wilden er indertijd niet aan. De VVD betreurde dat toen, maar veel mensen in Nederland ook, denk ik. Nu is het praktisch zover.” Ze schetst hoe ingevolge de mediawet van 1 januari 1988 de NOS als een bedrijf moest gaan functioneren en in de programmapoot NOS, het facilitair bedrijf NOB en het Commissariaat van de Media werd opgesplitst. Binnen de mogelijkheden van de omroepwet moest de NOS de publieke omroep vorm gaan geven, het NOB (Nederlands Omroepproductie Bedrijf) kreeg als taak de produktie te verzorgen en het Commissariaat onder leiding van onze partijgenoot mr. Aart Geurtsen moest als bewaker van het publieke karakter van de omroep optreden. Wie de vele acties van het Commissariaat tegen sluikreclame in uitzendingen van de publieke omroep heeft gevolgd, kan niet tegenspreken dat het zich ruimschoots van die taak kwijt.

Het bestuur van de NOS bestaat uit dertien leden, de acht voorzitters van de omroepverenigingen, de vier Kroonleden (behalve Wil de Vrey, Annemarie Grewel (PvdA), Wilhelmina van Montfrans (CDA), burgemeester van Katwijk) en D66-er Michel Jager (burgemeester van Wageningen), plus NOS-voorzitter Max de Jong.

Het is in Hilversum een ware omroep-supermarkt met grote en

kleine winkeltjes. Tenslotte zijn er 34 zendgemachtigden: acht grote, de NOS en 25 kleinere. „Een omroepbestel als het onze kent zijn weerga in heel Europa niet. Alle bevolkingsgroepen komen via de omroepen tot hun recht en dat is de grote charme ervan.” Nederland kent geen Staatsomroep. Wie de praktijk in landen met wel zo'n staatsomroep kent, zal er blij om zijn. Maar het nadeel van ons bestel is de kostbaarheid en het feit dat er teveel bureaucratie Hilversum is binnengeslopen. „Onze taak is het omroepbestel naar het jaar 2000 te leiden. Met minder geld en veel meer concurrentie. De komst van zo'n commerciële zender als RTL-4 heeft die concurrentie sterk vergroot. In 1991 had RTL-4 al een marktaandeel van 26-27 procent. Door die aantrekkingskracht van RTL-4 op de adverteerders zat er vorig jaar al 100 miljoen minder in de STER-pot. Viel er dus 100 miljoen minder over de publieke omroepzenders te verdelen.”

Ze maakt duidelijk dat het komende jaar een beslissend en cruciaal jaar voor de omroepen zal worden. „Het water staat de publieke omroep tot de lippen. Eind van het jaar zijn we door de komst van de EO en VPRO acht A-omroepen rijk. En de omroepbijdrage mag van de Tweede Kamer niet omhoog. Samenwerking is dan ook meer dan ooit nodig, maar dat vereist wel een mentaliteitsverandering.”

Beloftevol

De combinatie AVRO-KRO-NCRV is inmiddels op weg een beloftevolle omroepetrojka te worden. Tot voor kort nog een absolute utopie, maar uiteindelijk uit de nood geboren. „Een psychologisch proces. De identiteit van de omroepen oude stijl komt niet altijd meer naar voren,” merkt ze op. Dan is er ook nog de uitdaging die Europa '92 heet. De ontwikkelingen vanuit ons werelddeel zijn niet meer te stuiten en zullen ook hun sporen in het Nederlandse omroepeland nalaten. „Het zal zaak zijn voor de toekomst te kijken naar welke omroepen commercieel willen worden en wat voor ruimte er is. Je moet de commercie in de omroep niet teveel beperkingen opleggen. Een vrijere ether is altijd een goed liberaal standpunt geweest.” Amerika vindt ze geen voorbeeld tot navolging voor zover het de omroep aangaat. „We moeten de verworvenheden van het publieke bestel toch hoog in het vaandel houden. Er is beslist een markt voor het publieke bestel. Er is bijvoorbeeld ook een markt voor cultuur. Dat blijft een belangrijk onderdeel van de programmering. Als je alleen brengt wat de grote meerderheid

Wil de Vrey-Vringer.

van de bevolking wil, ben je niet op de goede weg.”

Rapport Donner

De meest recente donderslag in Hilversum was het rapport van de commissie Donner, dat binnenkort door het bestuur van de NOS wordt besproken. Donner, lid van de WRR (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid) ziet veel in het duale bestel, een publiek en een commercieel net. Hij waarschuwt de publieke omroepen voor het gevaar van de commercialisering en tegen het verwateren van het onderscheid tussen publieke en commerciële omroep. „Donner komt met de bevestiging van een oud liberaal idee. Vanuit de VVD is altijd voor een duaal bestel gepleit,” zegt Wil de Vrey. Naar haar mening heeft Den Haag, of beter Rijswijk, de zetel van WVC, te weinig de consequenties doorvoeld van het oprukken van het commerciële bestel. De commercie ruim baan

gunnen is van levensbelang voor de publieke omroep, meent ze.

Samenspel

Ze benadrukt de vele boeiende aspecten van het Kroonlidmaatschap van de NOS dat ze - mede namens minister d'Ancona van WVC - vervult. De mediawereld boeit haar, zoals gezegd en ze is regelmatig getuige van het samenspel tussen Den Haag en Hilversum. „Dan zijn er nog de financiële aspecten. Hoe blijft het geheel betaalbaar? De sponsoring. Hoe verlopen de geldstromen? De kwaliteits- en managementaspecten. De organisatie moet steeds worden aangepast. Er moet steeds contact zijn met de ondernemingsraad. De regelgeving moet worden getoetst aan die, welke in Europees verband gelden. Dan zijn er nog de contacten NOS-BRT België. De Vlaamse omroepwereld heeft voor de NOS interessante aspecten en omgekeerd. Als Kroonleden van de

NOS hebben we geen achterban, maar wat de poststukken aangaat, is dat niet te merken. Ik heb er nog nooit zoveel bij elkaar gezien. Kijk, de voorzitters van de diverse omroepen hebben hun radio- en televisiedirecteuren. Dat missen wij Kroonleden.”

Wil de Vrey prijst zich gelukkig de problemen in de omroepwereld met grote regelmaat te kunnen doornemen met de mediaspecialisten in de partij. Een goede rugsteun voor het zware vergaderwerk in NOS-verband aan het einde van een week, gevuld met Nieuwkoopse problemen. Gelukkig is er in de NOS-vergaderingen ook veel humor, ingebracht door oud-bewindsleden als Van der Reijden (Veronica), Wallis de Vries (AVRO) en Braks (KRO). Die humor is een aangename afwisseling voor de ernst die vergaderen op hoog omroepniveau vereist. „Want,” zegt Wil de Vrey, „iedereen is doordrongen van de noodsituatie, waarin de omroep zich bevindt.” ■

Landelijke dag Vorming en Scholing 22 februari 1992

Op zaterdag 22 februari 1992 zal in het Postiljon Motel, Kosterijland 8, 3981 AJ te Bunnik (tel. 03405-69222) de Landelijke Dag voor Vorming en Scholing worden gehouden. Deze lokatie is met de auto bereikbaar via de A12 (afslag Bunnik) en met de trein via het ernaast gelegen NS Station.

Het programma voor deze dag ziet er als volgt uit:
10.00-10.30 uur:
Ontvangst met koffie
10.30-10.45 uur:
Opening door drs. F. G. J. Steenmeijer
10.45-11.00 uur:
Rede partijvoorzitter mr. E. J. J. E. van Leeuwen-Schut
11.00-11.30 uur:
Gastrede Patrick Matthijs, directeur Liberale Koepel Vlaanderen
11.30-11.45 uur:
Aanbieding jaarprogramma 1992 Haya van Somerenstichting
11.45-12.00 uur:
Aperitief
12.00-13.30 uur:
Lunch en gelijktijdig „shoppen” langs kramen

zijn rede luidt: „De drie V's: Volksverheffing, verzuiling en Vlaanderen.”

Het wordt op prijs gesteld wanneer zoveel mogelijk bestuurders en andere belangstel-

lenden, die affiniteit hebben met Vorming en Scholing in de VVD, bij deze dag aanwezig kunnen zijn.

Tijdens de lunch, die u gratis wordt aangeboden, kunt u „shoppen” in de kramen waarin het cursus- en trainingsaanbod van de Haya van Somerenstichting wordt gepresenteerd.

Er wordt op uw komst gerekend! ■

OPGAVEBON

T.b.v. landelijke dag vormings- en scholingsfunctionarissen op 22 februari 1992

Naam: .....

Adres: .....

Postcode/plaats: .....

Tel.: .....

Komt met ..... personen

Retourneren aan: VVD

Haya van Somerenstichting
Antwoordnummer 1877
2501 WB 's-Gravenhage

De gastspreker Patrick Matthijs zal een uiteenzetting geven over de structuur en werkwijze van vorming en scholing bij onze liberale zuiderburen. De titel van

Themadag Europa

Van 's-Gravenhage via Maastricht naar Brussel

De problematiek van de Europese eenwording, zowel op economisch gebied als op institutioneel terrein is na Maastricht actueler dan ooit.

De VVD organiseert daarom op 9 mei 1992 een themadag over de Institutionele aspecten van het Europese integratieproces. Deze themadag wordt gehouden in het kader van het Verenigingsplan en wordt georganiseerd door het hoofdbestuur in samenwerking met de Kamercentrale 's-Gravenhage.

Een werkgroep onder leiding van mr. H. R. Nord heeft de afgelopen maanden gewerkt aan een aantal stellingen, welke op deze themadag ter discussie voor liggen. Naast deze stellingen, die u hierbij afgedrukt vindt, heeft de werkgroep ook een toelichting geschreven op haar stellingen. Intenaars voor de themadag krijgen

de stellingen en de toelichting automatisch na ontvangst van de bon thuisgestuurd.

Belangstellenden kunnen deze toelichting eveneens thuisbezorgd krijgen, middels inzending van onderstaande bon.

De themadag wordt gehouden op:

*zaterdag 9 mei 1992
10.00-17.00 uur
Ministerie van Binnenlandse Zaken
Ingang Prins Clauslaan 5
te 's-Gravenhage*

De kosten voor deelname aan deze dag bedragen f 25,- en dienen bij aanvang van de dag aan de zaal te worden voldaan.

Opgave voor deze dag kan alleen bij:

KC 's-Gravenhage
Jan van Nassaustraat 9
2596 BL 's-Gravenhage
tel.: 050-3281935

Bon themadag over de Europese institutionele aspecten van het Europese integratieproces

9 mei 1992
Ministerie van Buitenlandse Zaken
Ingang Prins Clausplein 5
's-Gravenhage

Naam .....
Adres .....
Postcode .....
Plaats .....
Functie .....

* geeft zich op voor de VVD-themadag „Europa” die op 9 mei 1992 a.s. wordt gehouden in het Ministerie van Buitenlandse Zaken te 's-Gravenhage. Ik krijg de stellingen en de toelichting franco thuisgestuurd.

* wil de stellingen en de toelichtende nota ontvangen, maar geeft zich niet op voor de themadag. Ik krijg de stellingen en de toelichting franco thuisgestuurd.

De kosten voor deze dag, f 25,-, zullen aan de zaal worden voldaan.

Inzenden van deze bon is mogelijk t/m 30 april 1992 aan:

KC 's-Gravenhage
Jan van Nassaustraat 9
2596 BL 's-Gravenhage
tel.: 050-3281935

Handtekening: .....

* aankruisen wat wordt verlangd.

Stellingen voor de Themadag Europa over de institutionele aspecten van het Europese integratieproces

Karakter van de Europese Gemeenschap

- De VVD dient tezamen met haar geestverwanten in de ELD ernaar te blijven streven dat de Europese Gemeenschap zich ontwikkelt tot een unie op federatieve grondslag, waaronder wij een rechtsorde verstaan binnen welke uitsluitend die bevoegdheden aan Europese organen worden toevertrouwd die nodig zijn om de gezamenlijk overeengekomen doelstellingen met succes te kunnen nastreven; de besluitvorming een open en democratisch karakter draagt en het juiste evenwicht weerspiegelt tussen de Europese instellingen enerzijds en die van de lid-staten anderzijds, alsmede tussen de Europese instellingen onderling; de eigen identiteit van elk der deelnemende naties niet wordt aangetast en de beleving van hun eigen specifieke cultuur wordt gewaarborgd; gestalte wordt gegeven aan een Europees burgerschap, dat de Europeanen het gevoel geeft tezamen tot één Gemeenschap te behoren.
- In haar huidige institutionele opzet is de E.G. een unieke mengvorm van federale en intergouvernementele elementen, waarbij de mate van integratie samenhangt met de aard van de betrokken beleidsterreinen.

Daar waar een meer federaal type van besluitvorming is overeengekomen, dienen de daarbij betrokken instellingen in onderling evenwicht hun rol te spelen. Dit betekent dat: De uitvoerende bevoegdheden van de Europese commissie moeten worden uitgebreid tot alle beleidsbeslissingen die binnen het terrein van de Gemeenschap vallen, zowel intern als naar buiten. De commissie is daarbij verantwoordelijk verschuuldigd aan het Europese parlement; Het Parlement dat tot dusver de Commissie slechts tot af-

treden kon dwingen, moet eveneens een beslissende stem hebben bij haar benoeming;

- Terzake van besluiten die in de Raad bij meerderheid van stemmen worden genomen moet het Parlement een medebeslissingsrecht bezitten. Bij gemeenschapswetgeving moeten Raad en Parlement gelijkwaardige partners zijn;
- Akkoorden van de Gemeenschap met derde landen, alsmede herziening van de E.G.-Verdragen, behoeven de goedkeuring van het Europese Parlement;
- Op het Europese besluitvormingsproces dient een sluitende parlementaire controle te bestaan. De nationale parlementen blijven daarbij een belangrijke rol spelen, met name door het uitoefenen van democratische controle op de houding van hun regering in de Raad. Daarnaast zijn zij de natuurlijke bondgenoten zowel van elkaar als van het Europees Parlement, wanneer het er om gaat te zorgen dat parlementaire bevoegdheden die aan het nationaal niveau zijn ontsnapt, op Europees niveau worden teruggevonden. Teneinde te zorgen, dat het democratisch tekort wordt opgeheven, moet de samenwerking tussen de nationale parlementen en het Europees Parlement worden versterkt.

3. Bij de verdere vormgeving van de Europese economische en politieke organisatie is het beginsel van „subsidiariteit” als leidraad genomen. Dit sluit goed aan bij het proces van bestuurlijke decentralisatie en regionalisering, dat zich in de meeste lid-staten van de E.G. voltrekt. Er doet zich een verschuiving voor van bepaalde taken en bevoegdheden van de nationale overheid naar de E.G., maar tevens naar gemeenten, provincies en/of regio's op terreinen die thans nog door de centrale overheid worden bestreken. Het is gewenst, dat de erkenning van de autonomie van lokale/regionale overheden gevolgen krijgt voor de mate

waarin deze overheden worden geconsulteerd bij het E.G.-beleid dat voor hen relevant is. Het in het verdrag van Maastricht voorziene „Comité van de Regio's” zal daarbij een nuttige rol spelen.

Wegen en omwegen

4. Het centrale bankorgaan dat door de E.M.U. artikelen in het verdrag in het vooruitzicht wordt gesteld zal over een mate van zelfstandigheid moeten beschikken die op zijn minst met die van de Nederlandse Bank overeenkomt. Deze zelfstandigheid mag niet ten offer worden gebracht aan de drang, straks landen tot de laatste fase van de E.M.U. toe te laten die niet voldoen aan de gestelde eisen.

Onverlet de noodzakelijke graad van zelfstandigheid van het centraal bankorgaan dienen de relaties met de Europese en nationale instellingen zodanig geregeld te zijn, dat het democratische gehalte van de E.M.U. gewaarborgd is.

5. In het integratieproces kan het zich voordoen dat sommige landen op bepaalde gebieden gezamenlijk verdergaande afspraken treffen dan in de E.G. als geheel zijn overeengekomen. Ook kan het zijn dat niet alle lid-staten terstond een gemeenschappelijk uitgezette koers volledig kunnen volgen, waardoor voortgang alleen mogelijk wordt indien voor de betrokkene(n) een uitzonderingspositie wordt geschapen. Een dergelijk systeem van verschillende snelheden is waarschijnlijk onvermijdelijk en ook niet onaanvaardbaar, mits het niet leidt tot een vrijblijvend „Europa à la carte”. De uitzonderingsposities moeten in de tijd begrensd zijn en gebonden aan criteria die het mogelijk maken, vast te stellen wanneer de betrokken lid-staat zich in de hoofdstroom kan voegen. In institutioneel opzicht is dan ook het in Maastricht overeen-

gekomen protocol betreffende de sociale politiek, waarbij elf lid-staten verplichtingen op zich hebben genomen die niet voor het Verenigd Koninkrijk gelden, niet alleen juridisch dubieus maar ook een bedenkelijk politiek precedent.

6. In een Europese Gemeenschap zonder binnengrenzen dienen binnenlandse veiligheids-, toelatings-, uitleverings- en vervolgingsbeleid in communautair verband op elkaar te worden afgestemd. Het akkoord van Schengen, aanvankelijk door vijf en vervolgens door acht lidstaten aanvaard, is in Maastricht in feite door de Europese Raad overgenomen. Aangezien het hier gaat om zaken waarbij de individuele rechten en vrijheden van de burgers ten nauwste betrokken zijn, zal het noodzakelijk zijn aan de tot dusver overeengekomen puur intergouvernementele procedures een minder bureaucratisch en meer communautair karakter te verlenen, waarbij de participatie en de controle van de gekozen vertegenwoordigers van de bevolking zijn verzekerd.

De Gemeenschap in de wereld

7. Een economische reus kan niet voor onbepaalde tijd een politieke dwerg blijven. Reeds thans speelt de E.G. in het economische wereldgebeuren een grote rol, die nog zal toenemen naarmate de E.G. uitgroeit tot een Economische en Monetaire Unie. De mondiale verantwoordelijkheid die zij krijgt te dragen vergt een toenemende gemeenschappelijkheid op het gebied van de buitenlandse politiek, ten einde in volle omvang haar aandeel te kunnen leveren bij het be-

vorderen van de economische vooruitgang en de politieke stabiliteit in de wereld. Het is realistisch ervan uit te gaan dat de besluitvorming op dit terrein voorshands aan de eis van eenparigheid van stemmen blijft onderworpen. In het proces ter voorbereiding op en bevordering van een meer communautaire en democratisch gecontroleerde besluitvorming op langere termijn dient zowel aan de Commissie als aan het Parlement een toenemende rol in dit proces te worden toegekend.

8. Reeds geruime tijd bestaat de drang (ook van Amerikaanse zijde) om de Europeanen binnen het kader van het Atlantische veiligheidsstelsel meer eigen verantwoordelijkheid voor hun defensie te laten dragen. Deze drang is toegestaan door de interne dynamiek van de Gemeenschap zelf en door de desintegratie van het Sovjet-imperium. De Gemeenschap krijgt een groeiend eigen belang bij de stabilisering en democratisering van de politieke processen ten oosten en ten zuiden van haar buitengrenzen. Ter behartiging daarvan dient zij over de benodigde instrumenten te kunnen beschikken.

In de huidige situatie is het realistisch om, zoals in het verdrag van Maastricht is overeengekomen, de West-Europese Unie (WEU) aan te wijzen als het instrument om zowel als defensiecomponent van het Europese eenwordingsproces te fungeren als ook een middel te zijn ter versterking van de Europese pijler van het Atlantische bondgenootschap, dat de grondslag

(vervolg op pagina 10)

(Vervolg van pagina 9)

blijft van de Europese veiligheid.

Op langere termijn zullen de taken op veiligheidsgebied door de Gemeenschap zelf in handen moeten worden genomen. Dat zal mogelijk worden naarmate zij erin slaagt een eigen, democratische gecontroleerde buitenlandse politiek te ontwikkelen.

Grenzen aan de Gemeenschap

9. De Gemeenschap staat open voor alle democratische Europese landen die haar doelstellingen onderschrijven en de gemeenschappelijke regels willen en kunnen aanvaarden. Vele aanvragen tot toetreding dienen zich aan, ook van landen uit het voormalige Sovjet-imperium.

Het is de plicht van de Gemeenschap, zich met name jegens die landen zo op te stellen dat zij via gepaste associatieovereenkomsten nauwe banden met de EG kunnen aangaan, teneinde het volledige lidmaatschap te verwerven wanneer de omstandigheden dat toelaten.

Aanzienlijke verdere uitbreiding van de Gemeenschap vereist verdere versterking van haar politieke eenheid en van haar besluitvaardigheid en democratisch gehalte. Het is gewenst, dat de Europese Commissie reeds thans aanvangt met een studie van de gevolgen van zulk een uitbreiding voor de structuur en de werkwijze van de Gemeenschap en daarover op korte termijn rapport uitbrengt aan Parlement en Raad.

10. Het Europese eenwordingsproces voltrekt zich in etappen, waarvan Maastricht de meest recente was. Evenals vorige stappen heeft Maastricht op een aantal punten vooruitgang gebracht. Maar nog lang niet alle liberale verlangens zijn in vervulling gegaan. Met name op de gebieden van institutioneel evenwicht, besluitvaardigheid en democratische controle zijn er belangrijke tekortkomingen. Het zal dan ook nodig zijn, de liberale krachten te bundelen om zich voor te bereiden op de volgende ronde, die over enkele jaren zal worden gehouden en die de Gemeenschap verder moet helpen zich te ontwikkelen tot een van de grote positieve krachten in de wereld van de 21e eeuw.

Wisseling van de wacht in ELD-fractie

door FLORUS WIJSENBEEK

Telkenmale halverwege de vijfjarige mandaatsperiode van het Europees Parlement vindt een vernieuwing van functies plaats. Bij ons is het anders dan in de Tweede Kamer, waar automatisch de grootste partij de voorzitter mag leveren en op deze regel alleen een uitzondering gemaakt wordt bij overeenstemming na nieuwe verkiezingen, om eventueel een zittende voorzitter nog enige tijd te handhaven.

In het Europees Parlement wordt de voorzitter bij absolute meerderheid van de leden gekozen, hetgeen met tien fracties, waarvan niet één de meerderheid heeft, niet eenvoudig is. Sinds de eerste directe verkiezingen in 1979 waren achtereenvolgens voorzitter: Simone Veil (F, Lib.), Piet Dankert (Ned, Soc.), Pierre Pflimlin (F, Chr. Dem.), Lord Henry Plumb (GB, Cons.) en Enrique Baron Crespo (Esp, Soc.).

Involge een akkoord tussen de twee grootste fracties, de Socialisten en de Christen-Democraten, zou nu de beurt weer aan een Christen-Democraat zijn, hetwelk resulteerde in de verkiezing bij de eerste ronde van de voormalig fractievoorzitter van de Europese Volkspartij (Christen-Democraten) Dr. Egon Klepsch (D, CDU). Klepsch is al sinds 1973 lid van het Europees Parlement en een typisch produkt van eigen kweek, die niet zeer op de voorgrond treedt, maar doorkneet is in het werk achter de schermen. De man had al veel eerder zijn kandidatuur voor het voorzitterschap gesteld maar was tot op heden niet aanvaardbaar, juist vanwege zijn weinig overtuigend publiek optreden en een eerdere affaire, waarin hij betrappt werd op het verboden uitbrengen van twee stemmen door gebruik te maken van de stemmachine van hemzelf en zijn buurman (ik ben benieuwd hoe dat straks in de nieuwe vergaderzaal van de Tweede Kamer zal gaan).

Wisselingen

Met de voorzitterswissel komt er een hele waterval van wisseling van leden van het presidium, fractievoorzitters, questoren (een soort vertrouwensmannen van de leden) en parlementaire commissies op gang. Bij de Liberalen moest, wegens het vertrek van Giscard d'Estaing, waarover Gijs de Vries in het vorige nummer berichtte, een nieuwe fractievoorzitter gekozen worden. In de hoop verdere leegloop te kunnen vermijden koos de meerderheid van onze fractie voor de Franse radicaal Yves Galland.¹ Het heeft niet mogen baten, want met Giscard verdwenen nog drie Fransen en een Spanjaard naar de Christen-Democraten. Dit had weer tot gevolg dat wij een aantal plaatsen in Presidium en commissies moesten opgeven. Als Nederlanders kwamen wij er desalniettemin niet slecht vanaf: Gijs de Vries werd bevestigd als woordvoerder Handelspolitiek en bleef tevens onze eerste man voor Economische Zaken; Jessica Larive werd in plaats van Gijs lid van het fractiebestuur en bleef woordvoerder Energiezaken, maar werd tevens woordvoerder voor cultuur, onderwijs, media, jongerenbeleid en emancipatiebeleid. Ondergetekende werd gekozen tot voorzitter van de com-

missie voor de Reglementen, Immunititeiten en Geloofsbriefen.

Onze D66-fractiegenoot Jan-Willem Bertens werd ondervoorzitter van de sub-commissie voor de Mensenrechten. De parlementaire commissie, waar ik voorzitter van ben geworden, is misschien naar buiten toe niet zo in het oog lopend, maar sinds de Europese Raad van Maastricht wel van belang voor de vertaling van de nieuwe, vergrote bevoegdheden van ons Parlement in reglementaire bepalingen.

Naast de publikatie van onze bevoegdheden en adressen in het binnenkort te verschijnen jaarverslag van de VVD-Eurofractie geef ik hier nog eens voor alle leden onze functies en adressen:

Florus Wijsenbeek

DRS. GIJS DE VRIES

Adviserend lid Hoofdbestuur VVD.

Voorzitter Atlantische Commissie.

Lid van de parlementaire commissies voor Buitenlandse en Economische betrekkingen, plaatsvervangend lid van de commissie voor Economische en Monetair Zaken.

Lid van de interparlementaire delegatie met de Verenigde Staten en

Lid van de gemengde parlementaire commissie EG/Cyprus.

adres:

Lange Voorhout 41,
Postbus 11613,
2502 AP Den Haag
tel. 070-3647447 (medew. mevr. Brigitte Swagemakers)

MR. JESSICA LARIVE

Lid van het presidium van de Liberale fractie in het EP.

Lid van de parlementaire commissies voor Onderwijs, Cultuur, Media, Jongerenbeleid en Emancipatiebeleid; lid van de commissie Rechten van de vrouw, plaatsvervangend lid van de commissie Energie-, Onderzoeks- en Technologiebeleid.

Lid van de interparlementaire delegatie voor Centraal Amerika en Mexico en plaatsvervangend

ONDER AUSPICIËN VAN DE LIB.-DEM. FRACTIE

tel. 09-32/2/2845606 (medew. mevr. drs. Marissa Gerards en mevr. Heleen Jager)

DRS. FLORUS WIJSENBEEK

Voorzitter van de parlementaire commissie voor Reglement, Immunititeiten en Geloofsbriefen.

Lid van de parlementaire commissie voor Vervoer en Toerisme, lid van de commissie voor Binnenlandse Zaken en Justitie, lid van de fractiecommissies voor Landbouw en voor Oost-Europa, lid van de interparlementaire delegatie voor betrekkingen met Zuid-Oost-Azië en voor betrekkingen met Zwitserland.

adres:

Lange Voorhout 41,
Postbus 11581,
2502 AN Den Haag
tel. 070-3647447 (medew. mevr. Simone Snijders)

■

1. Zie hierover elders in dit nummer een interview met hem, tevens van de hand van Florus Wijsenbeek.

Januari 1992

De samenstelling van de werkgroep is als volgt (alfabetisch):

mr. R. E. Batten

J. D. Blaauw

mevr. E. J. Brandenburg
(secretaris)

drs. R. J. Goedbloed

dr. Ph. de Heer

mr. J. G. N. de Hoop Scheffer

mr. J. M. A. Hosman

mr. D. H. Kok

ir. J. Mulder

mr. H. R. Nord (voorzitter)

mr. P. Roscam Abbing

J. W. Verbeek

drs. M. de Vries

drs. F. W. Weisglas

drs. F. Wijsenbeek

VOORAANKONDIGING

Themadag „Keuze in de Zorg”

Op 25 april aanstaande zal er in hotel Papendrecht te Papendrecht een themadag gehouden worden over het rapport van de commissie Dunning, „Keuze in de Zorg”.

Op speciaal verzoek van de VVD-Tweede Kamerfractie heeft het hoofdbestuur besloten tot vervroeging van de eerder voor november 1992 voorziene themadag. Doel is om op deze wijze eerder met een VVD-stellingname over de keuzes in de gezondheidszorg te kunnen komen.

Inmiddels heeft het hoofdbestuur aan een tweetal deskundigen verzocht een pre-advies voor deze themadag te schrijven.

In het maartnummer van Vrijheid en Democratie zult u meer informatie over deze dag kunnen aantreffen.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

de VVD
t.a.v. drs. L. H. M. Osterholt
Postbus 30836
2500 GV 's-Gravenhage.

Liberalen Fractie in EP schuift op naar het midden

door FLORUS WIJSENBEEK

De Liberale en Democratische Fractie in het Europees Parlement koos in december met een nipte meerderheid in tweede stemming de Fransman Yves Galland tot nieuwe voorzitter met achtentwintig stemmen tegen twintig voor de Portugees Antonio Capucho. Galland, geboren op 8 maart 1941 te Parijs, is lid van het Europees Parlement sinds 1979, maar heeft zijn mandaat van 1986 tot 1989 onderbroken voor een staatssecretariaat voor lokale overheden. In de afgelopen periode van 1989 tot 1992 was hij ondervoorzitter van het EP. Hij is voorzitter van de Parti Radical en wethouder voor Bouw- en woningzaken van Parijs. Hij is directeur-eigenaar van een publiciteits- en communicatiebedrijf.

Florus Wijsenbeek interviewde hem speciaal ter nadere kennismaking voor de leden van de VVD tussen de (drukke) bedrijven door in de januari-plenaire vergadering van het Parlement in Straatsburg.

Wat heeft u ertoe gebracht te kandideren voor het voorzitterschap van de Liberale Fractie?

Galland: Er was een vacature en ik vond dat de Liberale Fractie opnieuw een essentiële rol in het Parlement moest vervullen, tussen de Socialisten en de Christen-Democraten in, die zoals u weet een soort grote, alles dominerende coalitie hebben gevormd. Hun opvattingen op het gebied van de Europese filosofie noch de economie worden door ons, als derde fractie in grootte, gedeeld. Onze opvattingen, die sinds kort weer meer vereend zijn (sinds het vertrek van Giscard d'Estaing en enkele andere conservatieven*), kunnen van doorslaggevend belang zijn, waar wij duidelijke standpunten in bepaalde kwesties zullen weten in te nemen, zeker daar waar gekwalificeerde meerderheden vereist zijn.

In feite ben ik van mening dat de Liberale Fractie een sterke politieke profilering dient te hebben, die in het verlengde ligt van de posities van onze nationale partijen. Dat moeten we kunnen omzetten in het initiatief en de aanzet tot debatten op grond van kwalitatieve argumenten, die leiden tot parlementaire actie op onderwerpen die variëren van de veiligheid van het gebruik van nucleaire energie voor vreedzame doeleinden, in het bijzonder met het oog op de problemen die zich voordoen in de atoomcentrales in Centraal- en Oost-Europa; de Noord-Zuid dialoog en de voedselhulp aan Oost-Europa en de ontwikkelingslanden; tot het probleem van de Europese defensie. Dat zijn naar mijn oordeel de belangrijkste opgaven voor het handelen en de identiteit van de Liberale Fractie.

Even een tussenvraag. Hoe kunt u die belangrijke en vernieuwende opgaven combineren met het voorzitterschap van de Radicale Partij en het wethouderschap van Parijs?

Dan moet ik allereerst een antwoord geven op de vraag of deze functies compatibel zijn. Dan moet blijken dat mijn voorzitterschap van de Radicale Partij niet incompatibel is met die van de Liberale Fractie, omdat de Radicale Partij al zolang lid is van de ELD en trouwens een van de meest pro-Europese partijen van Frankrijk is. Daarmee zijn de opvattingen van de Radicale Partij perfect in overeenstemming met die van de Liberale Groep in het Europees Parlement. Trouwens daarom hebben wij als Radicalen ook nooit geargeld, toen binnen de UDF in Frankrijk een discussie ontstond over de vraag tot welke groepering wij in Europa moesten behoren, en hebben wij duidelijk gemaakt

Yves Galland

dat wij gewoon binnen de Liberale Fractie wilden blijven werken.

Wat het gemeentebestuur van Parijs betreft, bekleed ik een belangrijke maar voornamelijk technische functie, immers bouwen en woningzaken, in die stad. Dat is heel interessant, maar heeft met het werk hier niets te maken en kan dus ook geen belangenconflict met ons Europees engagement opleveren. Er kan zich natuurlijk wel een ander probleem voordoen, omdat ik weet dat in verschillende Europese landen een combinatie van functies, zoals dat bij ons in Frankrijk heel gewoon is, niet mogelijk is. Maar zoals ik bij de aanvaarding van mijn voorzitterschap heb gezegd, neem ik de volle verantwoordelijkheid van deze functie op mij en die zal ik, hoop ik, naar de volle tevredenheid van de fractie kunnen uitoefenen. In Parijs heb ik een voldoende aantal bewaamde medewerkers en hier wil ik er veel meer een gezamenlijke actie en overweging van maken. (Hiermee wordt fijntjes aan het solistisch optreden van zijn voorganger Giscard gerefereerd, F.A.W.)

Maar dan hebt u ook nog een eigen bedrijf?

Jawel, maar daar kom ik tegenwoordig niet zo veel meer. Toch geloof ik dat een eigen beroep in de politiek wel een noodzaak is, omdat ik anders als politicus teveel het contact met de economische realiteit zou verliezen. Wij Liberalen dienen een goed contact met de wereld van de onderneming te blijven houden.

De discussie, als zou de politiek teveel het contact met de maatschappij verloren hebben, wordt trouwens, naar ik heb ervaren, in Nederland juist nu gevoerd.

Mag ik nog even op de Radicale Partij terugkomen, omdat wij in Nederland van het Franse politieke landschap nooit zoveel begripen. Men wisselt van partij en coalitie als een ander van vest. Hoe kan het dat die oudste en eens grootste partij van Frankrijk maar zo'n heel klein plaatsje ergens in het midden inneemt?

Inderdaad zijn wij de oudste, in 1901 opgericht. In de derde Republiek waren wij dominant en essentieel voor elke coalitie van de vierde. Daarna hebben wij sterk aan invloed ingeboet: ten eerste omdat er een richtingsstrijd ontbrandde over al dan niet samenwerking met Socialisten en Communisten. Maar het is daarboven vooral het districtenkiefstelsel dat ons de das heeft omgedaan.

Dat is dan een goede waarschuwing voor die Liberalen die zoiets in Nederland weer zouden willen invoeren!

Galland: Nu zijn wij lid van de UDF, een partijen-groepering (confederation) waarin zes groeperingen vertegenwoordigd zijn: nog een lid-partij van de ELD, de Republikeinse partij; de CDS - de Franse Christen-Democraten; de Democratische-Socialisten, waarvan ook een vertegenwoordiger in de Liberale Fractie zit; de Clubs Perspectives et Réalités (een soort Haya van Somerenstichting van

Liberalen en Gaullisten, F.A.W.); alsmede een aantal direct aangesloten, waar bijvoorbeeld Simone Veil toe behoort. In dit geheel is mijn partij centrum-links, dat wil zeggen, het Liberalisme met een sociale dimensie. Wij zijn op dit moment gewikkeld in een geduldige strijd ter herovering van onze invloed. Zo heb ik veel, zo niet alles, geïnvesteerd in de selectie van kandidaten voor de volgende verkiezingen, opdat wij de volgende keer met een groter aantal in het nationaal parlement vertegenwoordigd zullen zijn.

Hoeveel afgevaardigden telt uw partij nu?

Wij hebben nu twaalf Senatoren en 3 afgevaardigden. Dat is trouwens evenveel als waarmee wij de laatste maal, 1989, in het Europees Parlement gekomen zijn, die voor onze partij zeer gunstig zijn verlopen. (Frankrijk telt in het EP 81 afgevaardigden, F.A.W.) Wij zullen er alles aan doen om bij de nationale verkiezingen van 1993 het nog beter te doen.

U hebt reeds gesproken van uw plannen voor de Liberale Fractie. Wat bent u van plan in de machtsverhoudingen in het Europees Parlement te doen, waar thans een coalitie van Socialisten en Christen-Democraten de dienst uitmaakt. Wilt u een coalitie met andere kleinere groeperingen of wilt u eerder een intermediair tussen die twee grote fracties zijn?

Allereerst denk ik dat het interessant zal zijn om een coördinatie tot stand te brengen tussen fracties van centrum en centrum-rechts, te weten Christen-Democraten, Britse Conservatieven en Gaullisten, aangezien wij over een aantal onderwerpen, in het bijzonder de rol van de onderneming, liberaliseringsprocessen, dichter bij hen staan dan bij de Socialisten. Het is te voorzien dat in de tweede helft van deze mandaatsperiode niet meer die overeenstemming tussen de twee grote fracties bereikt kan worden. Er is dan voor ons als derde fractie in grootte meer manoeuvreerruimte. Die rol hebben wij traditioneel ook in het Parlement vervuld. Daarom dienen wij ook een grotere eenheid te smeden tussen onze partijen, die elkaar weliswaar eenmaal per jaar op het ELD-congres treffen, maar die tot nu toe nog niet genoeg hebben samengewerkt en die elkaar ook als partijen nog niet voldoende kennen. In de Liberale Internationale was de samenstelling een beetje te divers en te vrijblijvend. Wij bleven daarom achter bij andere politieke stromingen. Wij willen er alles aan doen om dat via de ELD te verbeteren, zeker nu de Britse Liberalen kans hebben om eindelijk, ondanks het kiefstelsel, beter vertegenwoordigd te zijn in het Europees Parlement. Dan kunnen we ook buiten verkiezingstijd elkaar beter leren kennen, elkaar helpen en samen een ware Liberale identiteit opbouwen.

Bent u al eens in Nederland geweest?

Ja, vaak met de Liberale Fractie.

Wilt u volgende keer dan ook onze partij bezoeken en daar een rede houden?

Zeker, of het nu ter gelegenheid van een fractievergadering is, of een persoonlijk bezoek. Ik kom naar uw partij en zal spreken. Als het moet in het Engels, want het Frans, dat mij dierbaar is gaat helaas in uw land meer en meer verloren en uw mooie taal ben ik helaas niet machtig.

Monsieur le President, ik dank u namens de leden van de VVD voor dit gesprek, waardoor, naar ik hoop, zij u beter hebben leren kennen.

Florus Wijsenbeek
Straatsburg, januari 1992

* In alle stemmingen waar de Raad van Ministers bij meerderheid beslist kan het Europees Parlement bij absolute meerderheid van de leden, d.w.z. 260 van de 518, amendementen aannemen die door de R. v. Min. alleen bij unanimité afgevoerd kunnen worden.

Vrijheid en Democratie

maandblad voor de Volkspartij voor Vrijheid & Democratie

Nummer 1402
januari/februari 1992

Hoofdredacteur:
Reny Dijkman

Redactie:
Hans de Bie
Victor Hafkamp
Jan van de Ven

Redactiesecretariaat:
Petra Beijersbergen,
VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage
Tel.: 070 - 3613002
Fax: 3608276

Ledenadministratie:
070 - 3613061

Druk:
Ten Brink Meppel b.v.

Vormgeving:
Siem Willems

Redactieraad:
Mr. I.W. Opstelten, vz.
W.J.A. van den Berg, secr.
Mrs. H.B. Eenhoorn
H.F. Heijmans
H.A.M. Hoefnagels
J. Kamminga
J. van Lier
Ir. D. Tuijnman

Advertentie-exploitatie:
Bureau van Vliet b.v.
Postbus 20
2040 AA Zandvoort
tel.: 02507 - 14745

Onlangs bracht de VVD-Tweede Kamerfractie een tienpuntenplan Immigratiebeleid uit. In dit artikel lichten de opstellers, de VVD-Tweede Kamerleden Jan Kees Wiebenga en Hans Dijkstal, de hoofdpunten toe.

Redactie

Samenhangend immigratiebeleid is nodig

door JAN KEES WIEBENGA en HANS DIJKSTAL
(leden van de Tweede Kamer voor de VVD)

Nederland heeft een samenhangend immigratiebeleid nodig. In tegenstelling tot eerdere prognoses is nu de verwachting dat onze bevolking de komende periode behoorlijk zal blijven groeien. In het jaar 2000 zal ons land rond de 16 miljoen inwoners tellen. De immigratie komt hoger uit dan verwacht. In de jaren 1991-2000 neemt de bevolking door migratie met ca. 400.000 personen toe. Gezinshereniging van migranten zorgt voor een kwart daarvan. Onderdanen van E.G.-lidstaten maken daarvan 15 % uit. Asielzoekers eveneens 15 %. Antillianen en Arubanen een kleine 10 %. En terugkerende Nederlanders ongeveer 25 %, aldus het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Met het tien-puntenplan willen wij een aanzet geven voor zo'n samenhangend immigratiebeleid. Maar eerst een paar opmerkingen vooraf. Waarom is er tot nu toe niet een samenhangend en kenbaar immigratiebeleid? Zwijgen politici erover omdat de gevoeligheid van het onderwerp misschien groter is dan dat van het minderhedenbeleid?

Wij wijzen erop, dat ieder land een eigen immigratiepolitiek voert, bewust of onbewust. Dat beleid moet gebaseerd zijn op de wet. Bovendien voeren democratische landen, zoals het onze, het beleid uit met inachtneming van internationale verdragen.

Terughoudend

Zo'n samenhangend en kenbaar immigratiebeleid moet er niet komen op grond van angstvisioenen, van welke aard dan ook. Het is ook hoogst onjuist om te beweren dat er door de komst van migranten van alles misgaat in de samenleving. Dat is het zondebokmodel, dat extreem rechtse groeperingen graag hanteren om bevolkingsgroepen tegen elkaar op te zetten en massale terugzending van hier al lang gevestigde migranten te bevorderen. Maar zo eenvoudig is het niet. Het toelatingsbeleid moet terughoudend zijn juist ten dienste van het minderhedenbeleid. De doelstellingen van het minderhedenbeleid zijn onder meer: werkgelegenheid voor migranten, het verbeteren van het leefklimaat in de probleemwijken van de steden, het bestrijden van politiek extremisme, het bevorderen van verdraagzaamheid.

De immigratie richt zich niet alleen op Nederland maar op geheel West-Europa. Daarom is een gezamenlijk Europees toelatingsbeleid voor vreemdelingen en vluchtelingen nodig. Het liefst op EG-niveau. Dit beleid moet niet alleen procedureel worden geharmoniseerd maar ook inhoudelijk - naar toelatingsnorm, bijvoorbeeld op de onderdelen visumplicht, gezinshereniging en asielbeleid. Lukt het niet te harmoniseren, dan zal het immigratieverkeer zich richten op die landen waar de toelatingsnormen het meest soepel zijn. Ook nu is zo'n trend al waarneembaar. De internationale component van het immigratiebeleid zal verder gericht moeten

zijn op het wegnemen van de oorzaken van migratie door het bevorderen van vrede en welvaart in de betreffende regio's. Denk aan de Derde Wereld en Oost-Europa. Die landen moeten dat overigens vooral zelf doen. Ontwikkelings-samenwerking kan - hoe ruimhartig ook - nooit meer zijn dan aanvullend op de eigen inspanning van de betreffende landen. Het bevorderen van handel is minstens zo belangrijk. Ook voorlichting in de herkomstlanden over het onderscheid tussen vrij reizen (een mensenrecht) en vrije vestiging (niet zomaar toestaan) is gewenst. Hoe nodig zo'n Europees immigratiebeleid ook is, het zal niet op stel en sprong tot stand komen. Een eigen beleid is daarom vooralsnog onontbeerlijk. Wij gaan op de onzes inziens belangrijkste onderdelen daarvan kort in.

Enkele hoofdpunten

Ten eerste het asielbeleid. Dat moet een tweesporenbeleid zijn: enerzijds moeten echte (politieke) vluchtelingen ruimhartig worden opgevangen; anderzijds moet economische migratie worden afgewezen. De procedures moeten daarbij snel en zorgvuldig zijn, hetgeen mede bevorderd kan worden door één bewindspersoon (de staatssecretaris van Justitie) verantwoordelijk te laten zijn voor de toelatingsprocedures en de opvang van asielzoekers. Er is volgens ons geen reden om de minis-

ter van WVC langer met die opvang te belasten. Dat veroorzaakt nodeloos en vertragend overleg tussen de ministeries. Afgewezen asielzoekers moeten daadwerkelijk worden uitgezet en onderduiken moet worden tegengegaan. Ook tegengegaan moet worden onwenselijke maar helaas voorkomende praktijken als handel in asielzoekers en het verdonkeren van reisdocumenten, want daardoor wordt oneigenlijke migratie bevorderd.

Ten tweede: het recht op gezinshereniging moet in grote lijnen gehandhaafd worden. Wel is het wenselijk nader onderzoek te doen over de gezinsvorming (het hierheen brengen van een levensgezel uit het land van herkomst door een lid van de tweede generatie). Hier wordt ook wel gesproken van „kettingmigratie”. Hoe zijn de toelatingsregels daarvoor in de buurlanden? Hoe kan „uit-huwelijken” tegen de wil van de zoon of dochter worden tegengegaan? In ieder geval moeten uitwassen zoals schijnhuwelijken en schijnerkenningen (!) worden bestreden door wetswijziging en beter opsporingsbeleid.

Een derde element betreft Antillianen en Arubanen. Voor hen dient spoedig een toelatingsregeling te komen. Deze is toegestaan op grond van het Koninkrijksstatuut en geldt al jaren voor Nederlanders die zich aldaar willen vestigen. De toelatingsregeling is niet alleen wenselijk in verband met de toenemende problematiek rond Antilliaanse jongeren, maar ook in verband met een evenwichtige maatschappelijke ontwikkeling overzee. De emigratie van zoveel Surinamers naar ons land leert ons dat wij een herhaling moeten voorkomen.

Ten vierde moet illegale immigratie krachtig bestreden worden omdat dit de doelstellingen van het minderhedenbeleid onder an-

Hans Dijkstal

Jan Kees Wiebenga

dere op het punt van de werkgelegenheid, ondergraaft. Het is onaanvaardbaar dat er een hoge werkloosheid is onder legale migranten, terwijl ondertussen vele tienduizenden illegalen toch ook in de kost voorzien. Het is daarom nodig de collectieve voorzieningen, behoudens uitzondering, gesloten te verklaren voor illegale migranten. Het sofinummer is hiervan een goed voorbeeld. Dat kan door uitwisseling van gegevens van collectieve voorzieningen met het bevolkingsregister mogelijk te maken. Uiteraard op basis van wetgeving waarin deze doelstelling is vastgelegd. Tevens zal de controle op illegale arbeid moeten worden verbeterd. Dit alles is niet gemakkelijk, maar het belang ervan moet niet onderschat worden, want het heeft te maken met de geloofwaardigheid van het beleid.

Verdraagzaamheid

Tenslotte. Een weloverwogen immigratiebeleid moet ook leiden tot een verdraagzamer samenleving. Daarom moet het samen-

gaan met een intensieve bestrijding van (rassen)discriminatie. Dat is een aanhoudende taak van de overheid. Wij menen dat deze op dit terrein redelijk haar best doet. Maar het zou goed zijn dat vooraanstaande verantwoordelijkheden bij het nationale minderhedenbeleid hierover een on-dubbelzinnige uitspraak doen, bijvoorbeeld in de vorm van een manifest. Net zoals het integratiebeleid en het anti-discriminatiebeleid zal ook het immigratiebeleid in alle openheid bij dat nationale minderhedenbeleid besproken moeten worden. Wij doen daartoe een paar voorzetsen. Veel daarvan zijn geenszins nieuw maar het ontbreekt tot nu toe aan een duidelijke en samenhangende aanpak. Of het precies zo moet als hierboven beschreven leent zich voor nader onderzoek en discussie. Maar de beleidsmakers moeten beseffen dat een samenhangend immigratiebeleid een belangrijke voorwaarde is voor een realistisch minderhedenbeleid. Doen zij dat niet, dan kan dat tot schade leiden voor de samenleving en de politiek. ■

Mededeling van het hoofdbestuur

Inhoudelijke discussie

Het hoofdbestuur heeft in zijn vergadering van 20 januari jl. besloten de eerder aangekondigde themadag van november 1992 over „Grenzen aan de Zorg” naar voren te halen. Deze beslissing is genomen op verzoek van de VVD-Tweede-Kamerfractie. De themadag zal nu gehouden worden op 25 april 1992 en heeft tot doel tot standpunten te komen over de rapportage van de commissie Dunning „Keuze in de zorg”. Twee deskundigen zullen een pré-advies voorbereiden voor deze

themedag. Verdere informatie kunt u vinden in het nummer van Vrijheid en Democratie van maart a.s.

De themadag over de Europese Institutionele instellingen zal plaatsvinden op 9 mei a.s. De dag wordt georganiseerd door het hoofdbestuur, in samenwerking met de KC's-Gravenhage en vindt plaats in het ministerie van Buitenlandse zaken, ingang Prins Clauslaan 5. In het februari-nummer van Vrijheid en Democratie zult u de voorliggende stellingen aantreffen, alsmede een aanmeldingsbon. ■

telefoon
070 - 3 60 09 13

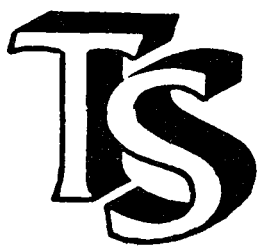
H VAN DER
ORST makelaars en taxateurs o.g.

KOOP/VERKOOP

Een kwestie van vertrouwen en deskundigheid. Niet alleen in Wassenaar/Den Haag/Leidschendam, maar ook in de omliggende gemeenten bemiddelen wij bij de aan- en verkoop van zowel Uw particulier- als commercieel onroerend goed. Bel vrijblijvend voor informatie!

LAAN COPES VAN CATTENBURCH 127 FAX 070 - 3 60 29 67
2585 EZ DEN HAAG lid NVM

Ontwikkelings-samenwerking en de markt

door GERRY VAN DER LIST, foto's: THEO MEIJER

De trouwe lezer van *Vrijheid en Democratie* zal het weleens opgevallen zijn dat elke conferentie, kadercursus of andere leerzame samenkomst die de VVD en aanverwante instellingen organiseren, een groot succes schijnt te zijn. Terwijl in ons land dagelijks menige saaie, oninteressante (semi-)wetenschappelijke bijeenkomst plaatsvindt, lijken de liberalen het altijd goed te treffen. De door hen ingehuurde sprekers houden immer boeiende inleidingen, de discussies zijn zonder uitzondering van hoog niveau, de thuisblijvers hebben nooit gelijk.

Het zou wellicht grappig zijn de monotonie in de verslaggeving een keer te doorbreken door het, op 9 december in de Eerste Kamer gehouden, symposium „Ontwikkelingssamenwerking en de markt” als „erg vervelend” te omschrijven, maar dan zou men de waarheid geweld aandoen. De door de Teldersstichting georganiseerde gedachtenwisseling over de toekomst van de - Nederlandse - ontwikkelingssamenwerking was namelijk heel aardig.

Marktgerichte benadering

Uitgangspunt van het symposium was *De markt helpt mee*, een geschrift van een werkgroep van de Teldersstichting onder leiding van de beroemde professor Oort, dat in het najaar van 1990 werd gepubliceerd. Centraal in deze situatie staat de gedachte dat de economische ontwikkeling van een land het voorspoedigst verloopt als het overheidsbeleid zich kenmerkt door een marktgerichte benadering. Ontwikkelingssamenwerking zou dan ook dienen bij te dragen tot een oriëntatie op de markt.

Afwijzing Pronk

Ten overstaan van een verrassend omvangrijk gehoor spraken zes deskundige sprekers zich uit over de waarde van de analyse en de aanbevelingen van de werkgroep-Oort. Het meest benieuwd was het publiek vermoedelijk naar de reactie van Nederlands machtigste man op het terrein van de ontwikkelingssamenwerking, minister Pronk.

Pronk nam, zoals gewoonlijk, geen blad voor de mond en maakte duidelijk dat hij veel elementen van de visie van Oort en de zijnen afwees. De liberale werkgroep, zo

betoogde de minister, had bij voorbeeld te weinig oog voor internationale machtsverhoudingen en de grenzen van de markt. Expliciet distantieerde Pronk zich van enige aanbevelingen van de werkgroep. Het richten van hulp op de in potentie produktiefste in arme landen, het creëren van meer ruimte voor het bedrijfsleven, het concentreren van de hulp op een kleiner aantal landen, het verbinden van strengere voorwaarden aan de verstrekking van ontwikkelingsgelden, dit alles vond Pronk overbodig of zelfs schadelijk. „Help de markt een handje mee,” dat was volgens hem het advies van Oort c.s., een boodschap waarvan de allerarmsten in zijn optiek absoluut geen heil te verwachten hebben.

Draagvlak

De voornaamste tegenspeler van de minister in het senaatsgebouw was, net zoals vaak in de Tweede Kamer, Erica Terpstra. De VVD-woordvoester voor ontwikkelingssamenwerking had voor haar bijdrage aan de Kamerdebatten over de begroting van Pronk al dankbaar gebruik gemaakt van het Teldersstichting-rapport en zij prees het nu uitbundig. Het gevolg geven aan de aanbevelingen uit de studie zou volgens haar het draagvlak in Nederland voor ontwikkelingssamenwerking kunnen vergroten en de bevolkingen van arme landen kunnen helpen doordat het hun regering aanzet tot het voeren van een beter beleid.

Pronk, vond Terpstra, luistert veel te weinig naar fundamentele kritiek op zijn ideeën. Hij verwaarloost de doelstellingen van de verzelfstandiging van ontwikkelingslanden, doet niets voor het bedrijfsleven, neemt nauwelijks stelling tegen economisch dirigis-

V.l.n.r. Drs. M. van den Berg (alg. secr. NOVIB), prof. dr. C. J. Jepma (hoogleraar Econ. Wetensch. Open Universiteit Heerlen en univers. hoofddocent RUG), dr. K. Groenveld, directeur Teldersstichting, prof. dr. C. J. Oort (vz. van de TS-werkgroep die het rapport opstelde) en prof. dr. J. C. Breman (hoogleraar comparatieve sociologie Universiteit van Amsterdam).

me en spant zich te weinig in om de versnippering van de hulp tegen te gaan.

Fundamentele verschillen

Het interessante van de discussie tijdens het symposium was

onder meer dat zij een fundamenteel verschil van mening over de betekenis van ontwikkelingsprocessen en de rol van de markt daarin, bloot legde, een verschil van mening dat ook duidelijk naar voren kwam in de - abstractere - voordrachten van de hoogleraren Breman en Jepma. Welke visie de

overhand zal krijgen in de praktische politiek, hangt uiteraard voor een groot deel af van de positie van de partij die in Nederland zo'n beetje de dienst uitmaakt, het CDA.

De man die op het symposium het christen-democratische gezichtspunt naar voren mocht brengen, professor Mennes, hield zich nogal op de vlakte. De directeur van de Financieringsmaatschappij Ontwikkelingslanden, die recentelijk een CDA-werkgroep ontwikkelingssamenwerking heeft voorgezeten, constateerde dat van zijn discussiepartners één, Pronk, het huidige beleid maakte en de ander, Terpstra, dit kraakt, maar weigerde tussen beide te komen.

Hoewel Mennes de aanbevelingen van de Teldersstichting „dubbel en dwars het overwegen waard” noemde, onthield hij zich van fundamentele kritiek op de minister. (De voorzichtige bedenkingen die hij uitte, ontlokten Pronk de botte opmerking dat Mennes de afgelopen tijd blijkbaar had zitten slapen.)

De bijdrage van Mennes zal Terpstra ongetwijfeld hebben gestrekt in haar overtuiging dat de christen-democraten het over ontwikkelingssamenwerking in abstracto vaak met liberalen eens zijn, maar zich, wanneer het om concreet beleid gaat, uiteindelijk laten innemen door een sociaal-democratische minister.

Topkadercursus VVD/JOVD 1992

„Mobiliteit”

Op zaterdag 4 april en zondag 5 april 1992 organiseren VVD en JOVD samen, in het „Van der Valk Hotel” te Assen, een topkadercursus met als onderwerp „Mobiliteit”. Aan deze cursus kunnen 30 jongeren van VVD en JOVD deelnemen in de leeftijd 18 tot en met 30 jaar. Aan de hand van tevoren toegezonden informatiemateriaal kunnen ze zich voorbereiden, teneinde in werkgroepen, maar ook plenair het woord te voeren. Daarnaast zal ook een rollenspel met een opdracht onderdeel uitmaken van de topkadertraining.

De volgende werkgroepen zullen worden gevormd:

- * Mobiliteit en Distributie
- * Mobiliteit en Milieu
- * Mobiliteit en Wonen
- * Mobiliteit en Europa

Tevens hebben wij enkele interessante inleiders uitgenodigd, welke in de eerste plaats discussies zullen uitlokken en in de tweede plaats de deelnemers belangrijke informatie zullen verschaffen. Mevr. A. Jorritsma (lid VVD-fractie Tweede Kamer) zal dit weekend als cursusvoorzitter optreden.

Wij verwachten van de deelnemers in de werkgroep, tijdens de plenaire discussie en in het rollenspel een actieve inbreng. De deelnemers wordt gevraagd om zijn/haar standpunt te motiveren.

Gezien het karakter van de cursus zullen enige eisen worden gesteld aan politieke ervaring en deskundigheid. De aanmeldingen zullen een zekere mate van selectie ondergaan. Belangstellenden kunnen zich door middel van onderstaande bon voor 16 maart 1992 aanmelden bij: Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, Postbus 30836, 2500 GV Den Haag of JOVD, Prins Hendrikkade 104, 1011 AJ Amsterdam.

De bijdrage van f 85,- voor het cursusweekend dient voor 18 maart 1992 zijn overgemaakt op

het girorekeningnr. 3619197 t.n.v. Haya van Somerenstichting te Den Haag, onder vermelding van T.K.C. VVD/JOVD. Tevens ontvangt u dan ter voorbereiding stellingen en literatuur. Wanneer men niet geselecteerd wordt voor de cursus wordt dit bedrag geretourneerd. ■

AANMELDINGSBON TOPKADERCURSUS VVD/JOVD 1992 Thema: „Mobiliteit”

Naam: ..... Geboortedatum: .....

Adres: ..... M/V

Postcode en woonplaats: .....

Lid van: VVD / JOVD / Beide

Politieke ervaringen: .....

Opleidingen/Beroep: .....

Eerste voorkeur werkgroep: .....

Tweede voorkeur werkgroep: .....

Rekeningnummer: .....

Meldt zich aan voor het Topkadercursusweekend VVD/JOVD op zaterdag 4 april en zondag 5 april 1992, met als thema „Mobiliteit” in het Van der Valk Hotel te Assen.

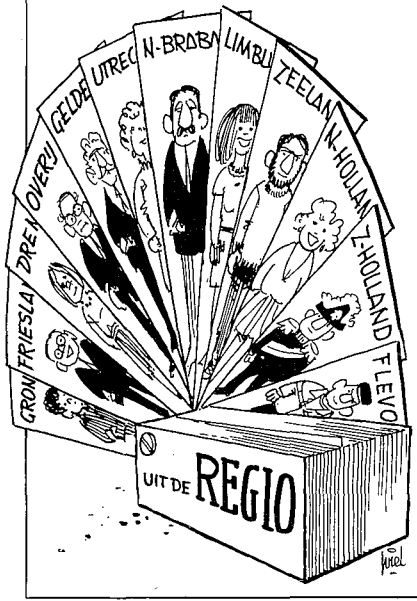
Bij definitieve bevestiging van deelname dient de bijdrage van f 85,- voor het Topkadercursusweekend voor 18 maart 1992 te zijn overgemaakt.

Handtekening: .....

Erica Terpstra en minister Jan Pronk... tegenspelers.

REGIO

themadag. De afdeling zal daar haar Europese gezindheid zeker tot uitdrukking brengen.

Uitgangspunt is hier dat als je invloed wilt uitoefenen, je moet zorgen dat je er bij blijft: als je bang bent dat de Nederlandse taal in de verdrukking komt (en dat wil toch niemand), dan moet je er ook zelf voor vechten dat produkten in de Nederlandse winkel ook in de Nederlandse taal geëtiketteerd blijven.

Naast de concentratie op Europese politiek zijn er veel contacten met de andere in Brussel vertegenwoordigde liberale partijen. De maandelijkse liberale borrel vindt dan ook plaats in het PVV stamcafé De Blauwe Schuit (door kenners ook wel de Blauwe Zuipschuit genoemd). Niet alleen de Vlaams-Nederlandse samenwerking, maar ook andere grensoverschrijdende vraagstukken komen daar regelmatig aan de orde.

Er worden ook spreekbeurten verzorgd door Europarlementariërs van de PVV (Willy De Clercq is een graaggeziene gast) en FDP, en door liberale leden van de Europese Commissie zoals Henning Christophersen (VENSTRE) en Martin Bangemann (FDP). Uiteraard zijn er ook regelmatig spreekbeurten van onze eigen Tweede Kamer-, Eerste Kamer- en Europarlementsleden. Deze activiteiten worden vaak georganiseerd in samenwerking met de bloeiende afdeling van de Vrouwen in de VVD.

VVD-ers in den vreemde maken zich veel zorgen over de obstakels die hen hinderen in het uitoefenen van hun kiesrecht voor Tweede Kamer en Europees Parlement. De registratiemethode is veel te ingewikkeld en de stemformulieren komen vaak te laat of helemaal niet aan. Daarom hebben wij Jan Cees Wiebenga munitie aangereikt bij zijn voorbereiding van het inmiddels ingediende initiatiefvoorstel voor aanpassing van de Kieswet.

In België is de VVD verreweg de grootste Nederlandse partij, nu Nederland nog!

ALEXANDER BEELS, ■
Voorzitter afdeling Brussel e.o.

De VVD kent geen grenzen

BRUSSEL - Er gaan steeds meer stemmen op voor het liberalisme. Ook in België. Onder de bekende slogan sprak partijvoorzitter Dian van Leeuwen de afdeling Brussel toe op 27 januari jl. Zij trof een zeer enthousiast gehoor op een druk bezochte lunchbijeenkomst. Deze bijeenkomst werd ook bezocht door de Europarlementariërs Jessica Larive en Florus Wijsenbeek, door leden van de afdeling Antwerpen en van afdelingen in het Noord-Brabantse deel van de Kamercentrale Tilburg (waartoe de ondercentrale België behoort), waaronder Ben van der Klis, voorzitter van de kc-Tilburg, en door leden van de PVV.

Dian van Leeuwen zei niet alleen dat het weer goed ging met de VVD maar zij wist haar eigen enthousiasme ook over te dragen aan haar gehoor. Zij ging in op de wijze waarop de VVD zich organisatorisch aan moet passen aan de eisen van de jaren negentig en zij legde daarbij het accent op vorming en scholing, de noodzaak voor liberalen ook functies te vervullen bij maatschappelijke organisaties, talent-management, de nieuwe huisstijl en de inhoudelijke discussie.

Met name dat laatste sprak de afdeling Brussel zeer aan. Want er wordt door de Nederlandse liberalen in België al jaren lustig op los gediscussieerd. Het onderwerp Europa is daarbij favoriet. Vandaar dat de inbreng van de afdeling Brussel bij bijv. het ontwerpverkiezingsprogramma van de commissie-Toxopeus of het verslag Ongebroken Lijnen van de commissie-Nord daarop geconcentreerd was. Bijzondere aandacht was er dan ook voor de opmerkingen van de partijvoorzitter over de open discussie die thans over Europa in de partij plaats vindt en die uit zal monden in een

Alexander Beels

Thorbecke-penning voor Onno Tammens

Met het uitreiken van de Thorbecke-penning tijdens de centrale najaarsvergadering van de Kamer Centrale Drenthe, werd Onno Tammens dank betuigd voor de vele jaren die hij de VVD in talloze bestuurlijke functies gediend heeft.

Ruim veertig jaar geleden (in 1950) startten zijn activiteiten binnen de JOVD. Achtereenvolgens was hij:

- vice-voorzitter en voorzitter van het district Noord
- jarenlang lid van het Hoofdbestuur van de JOVD, waaronder twee jaar algemeen secretaris.

Na een tiental jaren actief in de JOVD te zijn geweest, volgde voor hem een logische voortzetting van bestuurlijke activiteiten binnen de VVD, in functies als:

- secretaris van de Kamer Centrale Groningen
- secretaris van de Kamer Centrale Drenthe
- lid van het Hoofdbestuur
- lid van het Dagelijks Bestuur.

Door de opeenvolging van al deze functies deed zich het unieke feit voor dat hij onafgebroken dertig jaar lang lid is geweest van de partijraad. Een feit dat bij zijn afscheid in 1991 als lid van de partijraad door ex-partijvoorzitter

Schrikbarende maar constructieve uitkomsten enquête onder jongeren in de KC Limburg

LIMBURG - Enkele weken geleden hebben wij een enquête-formulier doen uitgaan naar alle VVD-leden in Limburg, die jonger zijn dan 30 jaar.

Dit is een van de vele ideeën geweest, die in ons hoofd zijn opgekomen, teneinde (beter) contact te krijgen met deze zo belangrijke groep liberaal-denkers.

Wij kunnen aan de hand van de teruggestuurde formulieren concluderen dat deze actie een succesvolle is geweest. Het aantal retour gekomen formulieren was 27% en de reacties zeer kritisch maar tevens constructief. De aan- en opmerkingen van de deelnemers zullen de VVD echter wel tot nadenken moeten stemmen, ze liegen er namelijk niet om.

De hamvraag: „Wat vinden de jongeren van de VVD, doet de partij genoeg, biedt zij voldoende mogelijkheden en uitdagingen, of is het een partij die gekenmerkt wordt door winterslaap, mannen in driedelig grijs en saai politiek geleuter onder het genot van een dikke sigaar?”

De uitkomst (en de door ons getrokken conclusies) willen wij jullie niet onthouden. Wellicht is het een initiatief dat door meerdere Kamercentrales en/of afdelingen kan worden overgenomen. Voor de goede orde: wij hebben zelf niet meegedaan en dus de uitkomsten niet beïnvloed.

Opvang

Allereerst komt de vraag aan de orde op welke wijze mensen worden opgevangen, wanneer ze lid worden. Maar liefst 37% van de ondervraagde jongeren heeft nooit enig levensteken van hun afdeling vernomen. Typisch en tegelijkertijd zeer tragisch is het feit dat het ook die afdelingen zijn,

die een groot potentieel aan jongere leden hebben, waar besturen hierover nog nooit nagedacht schijnen te hebben.

Daarentegen werd 36,7% persoonlijk benaderd door de afdeling. Hier past dus een pluim, maar met de aantekening dat het natuurlijk altijd beter kan. Persoonlijke benadering is immers de beste wijze van ledenbinding maar ook van ledenbehoud. Ook u zult maar al te vaak hebben gezien, dat nieuwe leden na een eerste bezoek aan het voorbeeld bij uitstek „de Ledenvergadering” hun gezicht nooit meer laten zien.

VVD als organisatie en als politieke partij

Van de ondervraagden vindt 50% de VVD als organisatie, helaas maar waar, een saaie, statische en starre partij. 30% is daarentegen van mening dat het binnen de VVD leuk en gezellig is en de partij gekenmerkt kan worden als dynamisch. Blijft over 20% die geen mening heeft. Dit wil dus zeggen dat we in ieder geval die 20% mislopen. Ons motto moet derhalve worden: „Hoe meer lieden, hoe meer vreugd”.

Een groot gedeelte (77%) wil op allerlei gebied actiever betrokken worden bij de partij en de door haar gevoerde politiek. Want over de politieke output is de jonge liberaal alles behalve tevreden. De VVD-standpunten zijn van een goed liberaal gehalte, maar worden door onze politici op een slechte wijze naar voren gebracht, is de mening van 63%. Goede duidelijke uitleg aan de leden en de kiezers, dat is wat men vraagt!

Bij de vraag welk soort politicus het meest aanspreekt, springt Wiegel er met kop en schouders boven uit, gevolgd door Nijpels als

goede tweede. Wij nemen ons gemakshalve de vrijheid hieruit de volgende conclusie te trekken: de VVD-politiek was in het Wiegeltijdperk duidelijker en directer. Met andere woorden: We moeten dus niet om de hete brij heen draaien, maar zeggen waar het op staat.

Interesse, mogelijkheden, activiteit

Uit de enquête blijkt duidelijk dat de jongeren bereid zijn iets voor de partij te doen. Hun interesses liggen op beide activiteitenterreinen van de VVD: politiek zowel als organisatie.

Momenteel is 47% bestuurlijk actief binnen de partij. Echter een groot gedeelte van de mensen, die geen enkele functie binnen de VVD bekleedt, heeft in andere verenigingen/organisatie (m.n. disputen e.d.) wel een bestuursfunctie. Eigenlijk zouden we instaat moeten zijn ook deze groep beter te motiveren.

Even terug naar de interesses op politiek gebied. Men heeft duidelijk de behoefte aan het ont-plooiën van activiteiten, waarbij achtereenvolgens de onderwerpen Financiën, Buitenlandse Zaken, Midden- en Kleinbedrijf en Justitie hoge ogen gooien, terwijl ook Ruimtelijke Ordening goed scoort.

Tot slot

Al met al zijn wij zeer tevreden met de resultaten van dit kleine onderzoekje. De deelnemers hebben niet geschroomd (constructieve) kritiek te uiten op alle facetten van onze partij. Van groot belang is het gegeven dat veel meer jongeren dan verwacht actiever willen participeren binnen de VVD, met name daar waar het gaat om de politiek.

Conclusie: ER GAAN STEEDS MEER STEMMEN OP VOOR HET LIBERALISME, maar wat de jongeren betreft is er nog veel werk aan de winkel.

INGRID MUIJS EN
SASKIA VAN DER LAAK ■
(werkgroep Jongerenbeleid
Kamercentrale Limburg)

KC-voorzitter Jan van Heukelum overhandigt de Thorbecke-penning aan Onno Tammens

Ginjaar terecht werd gememoreerd.

Zijn grote inzet werd reeds eerder beloofd met:

- het erelidmaatschap van het Noordelijk District van de JOVD
- het erelidmaatschap van de Kamer Centrale Drenthe.

Tijdens de uitreiking van de Thorbecke-penning karakteriseerde de voorzitter van de Kamer Centrale Drenthe Onno Tammens als iemand die rotsvast in de liberale beginselen gelooft, en deze ook daadwerkelijk uitdraagt op ieder terrein van zijn leven.

Groot vooral was/is Onno Tammens als vertrouwens- en

raadsman van vele VVD-ers. Zijn ambt als notaris zal daaraan ongetwijfeld niet vreemd zijn, maar toch zal met name ook zijn intens belangstellende levenshouding en wijs inzicht in politiek bestuurlijke zaken voor velen aanleiding zijn geweest bij tijd en wijle bij hem aan te kloppen om raad of advies. ■

VVD-fractie Amsterdam lanceert plan flexibilisering

Ferry Houterman: „Ambtenaren willen best variabel werken”

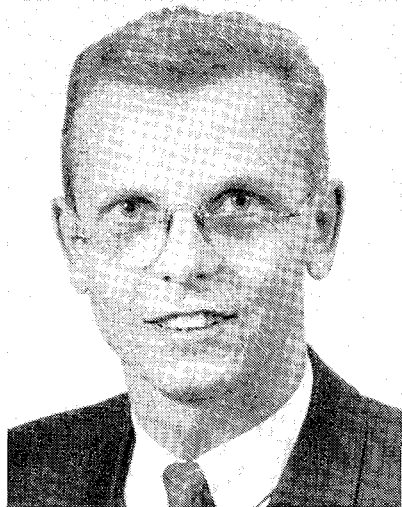
AMSTERDAM - De vakbonden in Nederland zeggen maar al te gemakkelijk dat de ambtenaren niet op zondag en in de avonden willen werken. De Amsterdamse VVD-gemeenteraadsfractie heeft sterke aanwijzingen dat het tegendeel het geval is. Uit een vakbondsonderzoek vorig jaar bleek al eens dat de employees van de Leidse stadbibliotheek best op zondag hun stadgenoten in staat wilden stellen hun kennis te verrijken en zo waren er meer signalen. De hoofdstedelijke VVD-fractie heeft de stichting „Research voor Beleid” de mogelijkheid laten onderzoeken van flexibilisering van de werktijden binnen het gemeentelijke apparaat. Ferry Houterman, oud-propagandaleider van de VVD is in het dagelijks leven management consultant van diverse grote ondernemingen en commissaris bij diverse genootschappen, haalde onlangs de voorpagina's van enkele landelijke ochtendbladen met een opmerkelijk drie puntenplan, gebaseerd op het onderzoek van „Research voor Beleid”.

Dit plan behelst niet alleen flexibilisering van de arbeidstijd voor ambtenaren, maar moet de ambtenaren ook een grote mate van medezeggenschap verschaffen en hen bovendien in staat stellen aandelen in gemeentebedrijven te kopen. Het Schoonmaakbedrijf van de gemeente Amsterdam noemt hij als een van de bedrijven, waar zo'n aandeelenmissie mogelijk zou zijn. „Nu is de gemeente Amsterdam nog voor honderd procent aandeelhouder van het schoonmaakbedrijf, maar Amsterdam zou bijvoorbeeld een meerderheidsaandeel van 60 procent kunnen houden en veertig procent van de aandelen kunnen verkopen aan haar personeel. Het voordeel van zo'n constructie is dat de ambtenaren als aandeelhouder een grotere binding met hun bedrijf krijgen. De aandelen verschaffen hun een stuk variabele beloning. En bovendien genieten ze nog fiscale voordelen ook, omdat de eerste 1000 gulden dividend belastingvrij is, evenals de koerswinst.”

Houterman stelt er wel tegenover dat altijd het risico blijft van verlies op aandelen. Hij vindt dat de ambtenaren het recht moeten krijgen aandelen te kopen in bedrijven, waar de mogelijkheden daartoe worden geopend. Behalve de gemeentelijke schoonmaakdienst noemt hij ook nog de accountantsdienst, het gemeentelijk computercentrum, de stadsdrukkerij en onderdelen van de vuilophaaldienst. Deze liberale ideeën over werknemersparticipatie worden van harte toegejuicht door professor Willem Vermeend uit Leiden, Tweede Kamerlid voor de Partij van de Arbeid, maar liberaal genoeg om de mogelijkheden hiertoe aan te prijzen.

Extra ronde

Volgens Houterman moet de mening van de ambtenaren veel beter worden gepeild, als het gaat om veranderingen in hun arbeidsvoorwaarden. „Er zou een extra ronde bij onderhandelingen moeten worden ingelast om eerst de opvattingen van de ambtenaren zelf te weten te komen. Kijk, het merendeel van de ambtenaren is niet georganiseerd. De vakbonden vertegenwoordigen een kleine

Ferry Houterman

minderheid, maar in het overlegstelsel is de vakbondsmening maatgevend. Wij willen de mening van al onze personeelsleden kennen. Dat zou mogelijk zijn via een referendum. Je stuurt een stembiljet mee met de salarisstroom.”

Houterman ziet de flexibilisering van de werktijden als een goed haalbaar streven dat overigens per dienst afzonderlijk bekeken zou moeten worden. Hij denkt aan de openstelling van het bevolkingsregister buiten de normale kantooruren, het scheppen van mogelijkheden tot een bezoek aan de musea op door-de-weekse avonden en het openstellen van bibliotheken op zondag. Tot de suggesties voor de flexibilisering hoort ook de instelling van bijvoorbeeld vier achtereenvolgende zesdaagse werkweken met aan het einde van die cyclus vier vrije dagen op een rijtje. De mogelijkheid van bedrijfstijdverlenging tot zes dagen per week met een vierdaagse werkweek (van in totaal 36 uur) bij het gemeentelijke computercentrum. Verder gebroken dienstroosters bij het openbaar vervoer en de Dienst Bruggen en Sluizen, waarbij mensen in deeltijd zouden kunnen worden aangeworven (voor met name de ochtend- en avondspits).

Bij herintredende vrouwen is er volgens Houterman veel belangstelling voor zo'n baan, alleen in de ochtend of de avond of voor beide diensten met tussenliggende vrije uren. Maar de vakbeweging verzet zich er tegen, constateert Houterman. „Zij is bang voor precedenten en verslechterende arbeidsvoorwaarden. Maar er begint toch langzamerhand een kentering in te komen. We vinden dat we als liberale partij in zulke kwesties het voortouw moeten nemen. Begin februari moet het college adviseren en halverwege de maand beslist de raad. De plannen zijn over het algemeen goed ontvangen in Amsterdam. Wel leggen bij al onze plannen de nadruk op de vrijwilligheid. Uitvoering ervan maakt de gemeentendiensten beter concurrerend met de marktsector.”

Woonbeleid

Houterman constateert dat het merendeel van de Amsterdamse ambtenaren (60 procent) niet in Amsterdam woont. „De ambtenaren in de hoofdstad worden dagelijks met hun neus op de resultaten van het eigen woonbeleid gedrukt. Amsterdam heeft gewoon nagelaten voor de markt te bouwen. Je kunt ze moeilijk dwingen terug te keren naar de stad die ze omwille van het slechte woonbeleid de rug hebben toegekeerd. Met de VVD in het col-

lege (Frank de Grave) gebeurt er gelukkig iets aan. De vrijheid van woonplaats is essentieel, maar de Amsterdamse ambtenaren zouden ook in de stad moeten wonen. Ook al omwille van milieu-overwegingen. Een stuk minder woonwerkverkeer.”

De VVD-fractie in Amsterdam heeft zijn plannen via Ferry Houterman gepresenteerd als een onderdeel van haar systeem van permanente campagne dat tot dusverre zeer effectief is gebleken. „Ook onze geregelde contacten met de pers bij de lancering

van onze plannen en ideeën hebben goede resultaten gehad.”

De oud-campagneleider van de landelijke VVD kan het natuurlijk niet laten ook te filosoferen over de mogelijkheden die de partij buiten Amsterdam heeft. Hij benadrukt dat hij niet gelooft in een losse campagne gedurende een bepaalde periode voor de verkiezingen. Campagne voeren moet vier jaar duren, van de ene verkiezingsstrijd tot de andere. Met andere leden van de partij twijfelt hij wel eens of de partij alle kan-

sen die er liggen, voldoende weet te grijpen.

„In de jaren negentig kan de VVD weer minimaal dertig zetels in de Tweede Kamer bezetten, maar dan moet er wat gebeuren. We hebben een goed produkt, we hebben de tijd mee. Het moet en het kan. Als ze mij zeggen: de VVD zit in de lift, dan antwoord ik altijd: de VVD zit niet in de lift, maar staat op de trap. Elke trede moet je zelf beklimmen.”

VICTOR HAFKAMP ■

Bolkestein, Wiebenga en Van Hoof op werkbezoek in Alkmaar

ALKMAAR - Contact met de achterban is onmisbaar in het politieke bedrijf. Met dit uitgangspunt werd op 27 januari jl. een werkbezoek afgelegd in Alkmaar. Drie issues stonden op de agenda: - de herindeling van de rechtbanken; - de reorganisatie en de fusie bij de politie; - het vreemdelingenbeleid.

De rechtbanken

Mr. R. Gisolf, president van de rechtbank in Alkmaar, sprak tegenover onze Kamerleden zijn zorg uit over de herindeling van de rechterlijke macht in Nederland.

Indien er rechtbanken ontstaan met minder dan 20 rechters is het specialisme niet meer gewaarborgd. Men wil in Alkmaar naar 24 rechters om de rechtbank volwaardig te kunnen laten functioneren.

Vanuit het Ministerie van Justitie wordt volgens de president van de rechtbank onvoldoende naar de rechterlijke macht geluisterd. De rechters krijgen een machteloos gevoel: Men heeft gelijk, maar krijgt dat om politieke redenen niet.

De Kamerleden nemen argumenten mee naar Den Haag. De VVD zal later een definitieve mening vormen. Wel wordt er vanuit gegaan dat het goed zou zijn als de rayons van het Openbaar Ministerie gelijk zouden lopen met de regio's van de politie om de toegenomen criminaliteit zo adequaat mogelijk te bestrijden.

Politieregio Noord-Holland

Hier stond in de gesprekken de toegenomen criminaliteit centraal. Enkele malen per week worden postkantoren en banken in de regio overvallen. Steeds meer komt men het witwassen van geld uit het crimineel circuit op het spoor. De Kamerleden kregen een duidelijke boodschap mee: We hebben te weinig mensen om adequaat te kunnen reageren. Na de reorganisatie van de politie zal het aantal personeelsleden met 10 % zijn afgenomen. Voor onze partij een onbegrijpelijke situatie. Waar moet het beleid van dit kabinet eindigen?

Hoofdcommissaris Molenaar en burgemeester Pop van Alkmaar staan positief ten aanzien van integratie van rijks- en gemeentepolitie. „Ondanks alle onzekerheid is de politievrouw en -man in het veld zeer enthousiast bezig,” aldus de heer Molenaar. En wij kunnen concluderen dat zij het (vuile?) werk opknappen.

Schutterswei

Schutterswei is het Huis van Bewaring waar 80 % van de bewoners bestaat uit vreemdelingen die het land uitgezet moeten worden. Maar dat blijkt gemakkelijker gezegd dan gedaan. Van zeer velen is de echte identiteit niet vast te stellen en in veel gevallen moet men raden naar het land van herkomst. „Velen verdwijnen vanzelf uit de inrichting, legaal en illegaal,” aldus mr. C. M. Boeij, de

directeur. Het betreft veel bewoners met een Islamitische achtergrond. Meestal is er een enorme taalbarrière, die het cultuurverschil tussen de bewoners onderling en tussen bewoners en personeel nog duidelijker doet uitkomen. „Een moeilijk te hanteren publiek,” is de conclusie van de leiding van het Huis van Bewaring.

Tegenover 80 bewoners staan 100 personeelsleden, die hun handen meer dan vol hebben. Men vreest ook nog voor de teruggang van het aantal personeelsleden. Bovendien zijn er veel klanten die weer terugkomen. „Het is soms dweilen met de kraan open,” aldus de directie.

De rondgang door de gevangenis biedt een troosteloos beeld. Hier hebben we immers meestal niet te maken met criminelen, maar met economische vluchtelingen, die in de gevangenis worden ondergebracht.

De aanblik emotioneert de Kamerleden. Hier wordt een menselijk probleem gesignaleerd, waarvoor wij in Nederland geen oplossing hebben. De mensen terugsturen is tragisch, maar hen hier laten zal de stroom zo doen toenemen dat ook dat geen oplossing is. Bolkestein: „Hoewel we grote moeite hebben met het terugsturen, zien we geen andere mogelijkheid dan het beleid van staatssecretaris Kosto te steunen.” En van zijn eigen partij?

TON VAN VOSKUILEN ■

Bezoek aan Schutterswei. (Foto: Hans van Dijk)

VVD en politieke belangstelling

GRONINGEN - Vorige maand hield het bestuur van de OC Westerkwartier in Groningen een avond voor de afdelingsbestuurders. Na een uitleg van de voorzitter van de KC, de heer Ir. A. A. Dees, over de organisatie van de VVD en ook de veranderingen daarin, werden enkele problemen besproken.

Door de aard van de vergadering was het aantal deelnemers gering, ongeveer 15. Dat kwam het gehalte van de vragen ten goede.

Een vraag die zeer centraal stond was: waarom is er toch zo weinig belangstelling voor de politiek, waarom hebben wij zo'n gering aantal leden en hoe komt het dat de opkomst bij vergaderingen zo matig is?

Algemeen werd gesteld en erkend dat het meer voorkomt dat grote partijen te kampen hebben met een zwakke belangstelling. Het zou komen omdat die partijen zo op elkaar zijn gaan lijken.

Blijkbaar zijn er dan voor een partij geen (verschillende) doelen meer om na te streven. Of er zijn doelen buiten de politiek die de mensen (kiezers, burgers, leden) belangrijker vinden. Of worden de doelen die in, of via de politiek bereikt zouden moeten worden, via andere wegen bereikt! Denk voor dit laatste eens aan de presiegroepen, aan de sectorale belangengroepen.

Ondertussen moeten er wel gemeenteraden, een parlement enzovoort zijn. De hierboven genoemde groepen kunnen die besturen wel van advies dienen. De besturen dienen echter wel bevolkt te zijn met volksvertegenwoordigers. Burgers. Zijn we een democratie of niet?

Die volksvertegenwoordigers moeten bewust gekozen worden door de kiezers. En van te voren dienen de kiesverenigingen (partijen) de volksvertegenwoordigers bewust gekandideerd te worden. Gebeurt dit niet, dan is de kans niet denkbeeldig dat een erg klein aantal personen uitmaakt wie de zetels bezetten.

In de eerste plaats is dat verre

van democratisch, en in de tweede plaats zou het gehalte van de gekandideerden wel eens aan de lage kant kunnen zijn door de eenzijdigheid van de groep mensen die hen in het zadel hielp.

Wil van de burger

Als deze laatste situatie (al) in enige mate het geval is, dan wekt deze geen vertrouwen bij de burger. De burger, de stemmer, de inwoner van uw gemeente, zal zijn heil voor de behartiging van diens belangen via andere kanalen zoeken. Hij of zij zal dan grijpen naar middelen als: de straat op, burgerlijke ongehoorzaamheid, presiegroepen, eigen richting, alles is op den duur denkbaar.

Wat vindt de burger nu belangrijk om in het politiek-maatschappelijke leven te bereiken? Minder belasting? Beperking van het bureaucratie? Zakelijker beradslaging in de raad of Kamer of Staten?

Of wil de burger een betere keus tussen openbaar vervoer en eigen vervoer? Of wil deze het moordende tempo waarin de jonge studenten met goed gevolg hun tentamens moet afleggen, wat terugbrengen? Me dunkt, er zijn nog talloze doelen te bereiken!

Tijdgebrek

Het laatste voorbeeld roept zelf ook al een vraag op: Zou het zo kunnen zijn dat de korte studieduur waarbinnen de jongeren moeten afstuderen hen van normale aandacht voor burgerschap wegneemt? Puur tijdgebrek dus? Een dubbele verschraling, voor hen zelf (alleen maar studeren) en voor de politieke zaak. Natuurlijk heeft niet iedereen belangstelling voor, of gelegenheid tot deelname aan de politiek. Maar het feit dat er vooral onder de jongeren zo bijzonder weinig tijd is voor het bestuurlijke gebeuren, is toch wel wat benauwend.

Wat kunnen we nu aan dit probleem doen?

Van het allereerste belang is goede en eerlijke informatie geven aan potentiële belangstellenden

en leden over te voeren en gevoerd beleid op afdelingsniveau, gemeente- of deelgemeenteniveau. De marge die het lagere overheidsorgaan daar heeft, is niet overweldigend groot, maar in elk geval te overzien. Verder door reëel enthousiasme van het kader van de afdeling geïnteresseerden bij het bestuurlijke betrekken.

Beleidsmatige aanpak

Een van de instrumenten daarvoor, is regelmatig korte en krachtige berichten over het beleid en de politiek. Hoofd- en bijzaken scheiden.

Het is mooi, maar voor een verstopt putje in de straat zit het gemeenteraadslid niet in de eerste plaats. Door te veel aan dat soort zaken te werken, verspeelt een raadslid zijn geloofwaardigheid in een beleidsmatige aanpak en in een goede controle op de uitvoerende macht. Veel gevraagd voor een part-time bestuurder/staten- of raadslid?

Oplossingen

Minstens drie zaken kunnen oplossing bieden.

- Informatie naar hun toe eisen die helder en beknopt is.
- Een gedegen wegwijs in bestuursland door, hetzij de eigen partij, hetzij een Stichting burgerschapskunde. Wegwijs, geen opleiding. We blijven betrokken burgers. Democraten.
- Gezond verstand.

Tot slot

Onze nieuwe voorzitter schreef het ook al in haar kolom in Vrijheid en Democratie: „Mensen die langs de kant staan hebben nauwelijks recht op kritiek.”

Ook Mw. A. L. E. C. van der Stoep in dezelfde uitgave, sterkt mij in mijn mening dat er wel degelijk met, en in de partij wat te bereiken valt: „de partij, een plek waar je lekker kunt stoeien over de liberale beginselen, praktische oplossingen voor ingewikkelde problemen kunt uitdokteren en weer eens kunt toetsen waarom je jezelf liberaal noemt”.

C. C. VAN ESSEN ■
Zuidhorn

Haya van Somerenstichting

Zo mogelijk bij iedere uitgave van Vrijheid en Democratie zullen wij u informeren over de cursussen die in het land worden georganiseerd. In ieder geval voor zover het cursussen of trainingen betreft die „onder de vlag” van de Haya van Somerenstichting worden georganiseerd en waarvan de datum inmiddels vaststaat.

Geplande cursussen

Bij ons zijn thans de volgende cursussen bekend (tussen haakjes wordt de lokatie vermeld):

Introductiecursus
dinsdag 10 maart 1992
KC Utrecht (Utrecht)

PR-cursus
dinsdag 10 en zaterdag 14 maart 1992
KC Tilburg (nog niet bekend)

Discussietechniek
vrijdag 13 en zaterdag 14 maart 1992
KC Utrecht (De Bilt)

Bestuurderscursus
medio maart 1992
KC Limburg (Noord-Limburg)

Bestuurderscursus
zaterdag 14 maart 1992
KC Overijssel (Delden)

Liberalisme I
maandag 30 maart 1992
KC Flevoland (Zeevolde)

Liberalisme II
maart/april 1992
KC Leiden (nog niet bekend)

Discussietechniek
vrijdag 3 en zaterdag 4 april 1992
KC Tilburg (nog niet bekend)

Bestuurderscursus
zaterdag 4 april 1992
KC Tilburg (Berkel-Enschot)

Liberalisme I
dinsdag 7 april 1992
KC Utrecht (De Bilt)

PR-cursus
dinsdag 7 en zaterdag 11 april 1992
KC Den Helder (nog niet bekend)

Bestuurderscursus
zaterdag 11 april 1992
KC Tilburg (Breda/Oudenbosch)

Liberalisme II
april 1992
KC Leiden (Voorburg)

Ongetwijfeld zullen er in de komende maanden nog meer cursussen en trainingen worden georganiseerd, ook in de kamercentrales die niet in bovenstaand schema zijn vermeld. Zodra wij hiervan meer weten, brengen we u ervan op de hoogte.

Indien u zich voor één of meer van bovenstaande cursussen wilt opgeven, kunt u dit doen door schriftelijke of telefonische opgave bij de Haya van Somerenstichting. Ons adres is:
Postbus 30836
2500 GV 's-Gravenhage
tel. 070-3613010

Zodat wij weten wat wij eten!

MR. J. E. S. LARIVE ■

Europees Parlement
Belliardstraat 97
B - 1047 Brussel
Tel. 32.2.2845606
Fax 32.2.2849606

De Haya van Somerenstichting draagt vervolgens zorg voor het informeren van de organisator omtrent uw deelname.

Landelijke dag voor vormings- en scholingsfunctionarissen

Elders in dit blad vindt u informatie over de landelijke dag voor vormings- en scholingsfunctionarissen te Bunnik op zaterdag 22 februari a.s. U komt toch ook?

Verbeterde cursussen

De Haya van Somerenstichting heeft rond de verschijningsdatum van dit blad de nieuwe cursus Liberalisme I gereed. Verbetering van deze cursus was noodzakelijk omdat aanvankelijk slechts aandacht werd besteed aan de geschiedenis van het liberalisme. Thans is daaraan toegevoegd de betekenis van de invloed van het liberalisme op de Nederlandse samenleving.

Ook de bestuurderscursus zal worden herzien in de komende maanden. Een speciaal hiertoe geformeerde werkgroep zal zich gaan bezig houden met de nodige verbeteringen en aanvullingen.

Wij hopen u over enkele maanden in deze rubriek te kunnen melden dat de nieuwe bestuurderscursus in de partij gegeven kan worden. Tenslotte is een goede partij-organisatie gediend met bestuurders die op de hoogte zijn van hoe hun partij in elkaar steekt!

Nieuwe cursussen

Bij het verschijnen van dit blad heeft de Landelijke Commissie Vorming en Scholing advies uitgebracht aan de Stuurgroep van de Haya van Somerenstichting over de ontwikkeling van enkele nieuwe cursussen. Over welke cursussen dat zijn, wordt u in de volgende uitgave van Vrijheid en Democratie geïnformeerd.

Tenslotte

Voor de Haya van Somerenstichting is soms niet duidelijk wie in een bestuur van een afdeling of centrale is belast met de portefeuille vorming en scholing. Om onze functionarissen toch gericht te kunnen informeren over de verschillende activiteiten op het gebied van vorming en scholing zou het prettig zijn wanneer we de namen en adressen van deze mensen wel kennen.

Zoudt u ons via het in dit artikel genoemde adres willen inlichten over wie bij u in het bestuur verantwoordelijk is voor vorming en scholing? En natuurlijk ook wanneer er mutaties plaatsvinden!

Voor het overige wenst de Haya van Somerenstichting u een actief en succesvol jaar op het gebied van vorming en scholing toe!

De Nederlandse taal dreigt te verdwijnen van onze etiketten

Winkelen met woordenboek?

Moeten we in de toekomst cursussen Duits en Engels volgen om nog te kunnen begrijpen wat we eten? Het ziet er wel naar uit. Het Europees Hof van justitie heeft op grond van een Europese richtlijn over etikettering van levensmiddelen bepaald dat het genoeg is om op de verpakking van levensmiddelen een taal te gebruiken die „gemakkelijk te begrijpen is door de koper”. Dat betekent dat het niet langer verplicht is, dat etiketten in Nederland in onze eigen taal zijn gesteld.

De Nederlandse rechter heeft het laatste woord. Het is aan hem om te bepalen welke taal makkelijk te begrijpen is. In het verleden is al een paar maal gebleken dat onze rechters denken dat wij allemaal goed Engels en Duits beheersen. In een aantal gevallen vonden zij het niet nodig dat er een Nederlands etiket zat op bepaalde produkten en was Duits of Engels voldoende.

Ik vind dit een onaanvaardbare inbreuk op het recht op vrije informatie en een bedreiging van de volksgezondheid. De consument die geen vreemde talen beheerst kan er niet meer achter

komen hoe het dagelijks voedsel is samengesteld. Voor diabetici is het letterlijk van levensbelang om precies te weten wat de inhoud van hun voedsel is. Maar ook voor de bewust-kopende consument: weet ù bijvoorbeeld wat „verdikkingsmiddelen” is in het Engels?

En dit is misschien maar het begin. We moeten oppassen voor de „glijdende schaal”. Nu gaat het om etiketten van levensmiddelen, maar voor we het weten zijn garantiebewijzen en bijsluiters bij medicijnen enkel nog in het Engels of Duits!

En laten we ook niet vergeten dat het onze producenten zijn, die straks voor de buitenlandse

markten extra kosten moeten maken om hun produkten van Engelse, Duitse en Franse etiketten te voorzien, terwijl bijvoorbeeld de Engelse producent zo met zijn produkt de Nederlandse markt op kan. Dus concurrentievervalsing en discriminatie van de producenten uit de kleine taalgebieden, zoals Nederland.

Om hier een eind aan te maken heb ik vragen gesteld aan de Europese Commissie en Raad om de richtlijn aan te passen, zodat etiketten weer verplicht ten minste in onze eigen taal moeten worden gesteld.

Zodat wij weten wat wij eten!

MR. J. E. S. LARIVE ■

INHOUDSOPGAVE

Financieel specialist van de VVD-Tweede-Kamerfractie, Rudolf de Korte, presenteerde een plan waardoor meer geld aan onze infrastructuur kan worden besteed. Dit plan, dat ook als „wit” Kamerstuk is te bestellen bij de Staatsdrukkerij onder 22.330, nr. 7, brengt hij voor u in dit nummer.
pag. 1

Het programma voor de partijraad van 4 april aanstaande te Bussum treft u op
pag. 1

Oplopende meningsverschillen komen voor in elke club, dus ook binnen de VVD. De hoofdbestuursleden Menno Knip en Jan Gmelich Meijling reizen al jaren samen het land door om te bemiddelen. „Het gaat erom goed te luisteren, inventief te zijn en knopen door te kunnen hakken...” Een interview met beide bemiddelaars.
pag. 3

De Organisatie Vrouwen in de VVD hield het jaarcongres in Lunteren. Lucille Traas blikt terug.
pag. 4

Twee themadagen staan op stapel. In dit blad treft u het programma van de themadag, die wordt gehouden op 25 april te Papendrecht, over het advies van de commissie-Dunning „Keuzen in de zorg” plus de stellingen en de aanmeldingsbon. Ook nog een herhaalde oproep voor de themadag Europa, die op 9 mei in Den Haag wordt gehouden. De stellingen werden in het vorige blad gepubliceerd.
pag. 8 en 11

VVD-Europarlementariër Jessica Larive-Groenendaal heeft in het Europees Parlement een debat aangevraagd over een banenplan voor werkloze kerngeleerden uit de voormalige Sovjet-Unie. Hun kennis is goud waard en vele kapers liggen op de kust. De EG zal stappen moeten ondernemen om deze deskundigen goed op te vangen. Meer hierover op
pag. 9

Voorzitterscolumn, **pag. 3**
Anne Lize van der Stoel, **pag. 7**
Mijn Opinie is, **pag. 12**

Haast met overheidsinvesteringen

VVD-plan: weer geld voor infrastructuur

door RUDOLF DE KORTE, VVD-financieel specialist Tweede Kamer

De eenwording van Europa leidt tot grotere concurrentie. Niet alleen tussen ondernemingen maar ook tussen de EG-lidstaten. Dus Nederland let op uw zaak. Als we niet als de wiedeweerga de achterstand inhalen missen we de aansluiting met het Europese achterland. Dan slijt de Randstad dicht en verliezen we Rotterdam en Schiphol als trekpaarden voor onze nationale economie.

Ondanks alle fraaie woorden lopen onder dit kabinet de kapitaaluitgaven van de overheid verder terug. Oorzaak: geldgebrek. Met een mogelijke aardgasmeevaller van 0,5 mld. - als eenzaam lichtpunt in een malaisejaar - hoopt het kabinet iets aan die achterstand te doen. Ook wordt er gespeculeerd op de medewerking van private beleggers. Maar daarmee zijn bij lange na niet de 15 mld. gevonden, die nodig zijn voor de Hogesnelheidslijn, de verkeerstunnels, de Betuwelijn, de uitbreiding van Schiphol en de nieuwe overslagcapaciteit voor de Rotterdamse haven. Het is toch eigenlijk te gek dat een overheid die jaarlijks 200 mld. uitgeeft als een armoedzaaiër bij private financiers moet aankloppen om een verkeerstunnel te kunnen aanleggen.

De VVD wil dit probleem bij de wortel aanpakken. Op de rijksbegroting moet weer een gezonde afweging plaatsvinden tussen overheidsinvesteringen en consumptieve uitgaven. Wanneer u als burger een eigen huis laat bouwen gaat u daarvoor meestal naar de bank. Maar om uw dagelijkse maaltijden te betalen gaat u geen lening afsluiten waarover u nog jarenlang rente moet betalen. U kijkt wel uit. Maar zo gaat het wél bij de rijks-overheid. Die sluit rustig langjarige leningen om er de lopende bijstandsuitgaven of de individuele huursubsidies mee te betalen.

VVD-plan: gulden financiering

Dat moet anders. Daartoe heeft de VVD-fractie in de Tweede Kamer een concreet voorstel ingediend. Dat komt in het kort hier op neer:

1. De rijksbegroting wordt gesplitst in een gewone dienst (voor de consumptieve uitgaven) en een kapitaaldienst (voor investeringen).
2. De gewone dienst moet tenminste sluitend zijn. De overheid mag niet meer consumeren dan er aan belastingmiddelen binnen-

komen. Alleen voor de kapitaaldienst mag geleend worden. Daar staan immers waardevolle investeringen tegenover. Dit heet de gulden financiering.

3. Net als bij iedere onderneming wordt voortaan op de kapitaaluitgaven afgeschreven. De afschrijvingen worden uit de gewone dienst betaald.

4. Dit systeem begint met de nieuwe kapitaaluitgaven vanaf 1 januari 1995. Voor de „oude” staatsschuld, dus voor alles wat vóór die datum is geleend, komt er een strikt aflossingsplan. Daar mogen we de toekomstige generaties niet mee opzadelen.

5. Om te voorkomen dat er meteen teveel wordt geleend, komt er een aanvullende norm voor gewone en kapitaaldienst gezamenlijk.

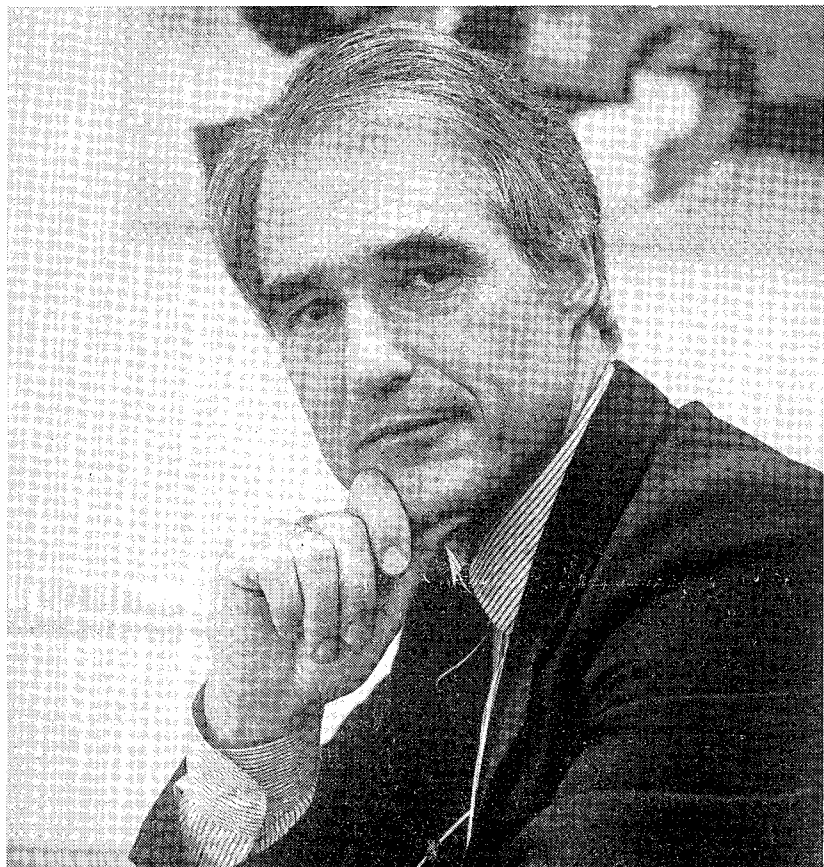
6. Om voor dit alles voldoende financiële ruimte te scheppen moet er in de regeerperiode 1995-1998 voor ruim 10 mld. worden bezuinigd op de consumptieve uitgaven.

VVD-plan te complex?

De VVD heeft dit alles tot in de puntjes uitgewerkt. Een nieuw aangetreden kabinet kan met een schone lei beginnen. Alle uitgaven zijn keurig door ons opgesplitst. En wat zei Minister Kok na al dit werk: de invoering is mij „te complex”, laten we maar op de oude voet doorgaan. Hij uitte de vrees dat de verantwoordelijke politici de gulden regel zouden laten „eroderen”. Zolang hij daar zelf toe behoort is dit toch een motie van wantrouwen die mede aan hemzelf is gericht? De Minister dacht verder dat het te moeilijk zou zijn een goed onderscheid te maken tussen kapitaal- en niet-kapitaaluitgaven. Dat het voorts te lastig zou zijn een goed afschrijvingssysteem te bedenken. Maar waarom kan elk normaal bedrijf dat wel? Waarom werken de gemeenten en provincies al jaren met een gewone en een kapitaaldienst? Als zij dat kunnen moet de rijksoverheid het toch ook kunnen?

(vervolg op pagina 10)

Rudolf de Korte

Openbare Partijraadsvergadering kerntaken van de overheid

Datum: zaterdag 4 april 1992
Aanvang: 10.00 uur
Plaats: 't Spant te Bussum

Agenda

- 10.00-10.15 uur: Opening door de voorzitter, mr. E. J. J. E. van Leeuwen-Schut
- 10.15-11.00 uur: Bespreking van de uitkomsten van het themacongres „Ontgroening en Vergrijzing”*
- 11.00-11.25 uur: Toespraak van de voorzitter van de VVD-Tweede-Kamerfractie mr. drs. F. Bolkestein
- 11.25-11.40 uur: Kerntaken van de overheid; bespreking van het pré-advies* van de door het hoofdbestuur ingestelde werkgroep; inleiding van drs. P. Ressenar, voorzitter van de werkgroep
- 11.40-12.45 uur: Discussie
- 12.45-13.45 uur: Lunch
- 13.45-15.35 uur: Voortzetting discussie
- 15.35-15.45 uur: Rondvraag
- 15.45 uur: Sluiting door de voorzitter.

* De leden en adviserende leden van de partijraad krijgen het pré-advies en de uitspraken van het themacongres toegezonden; het pré-advies is voorts verkrijgbaar bij het algemeen secretariaat tegen betaling van f 4,50 op rekeningnummer: 40.18.232 t.n.v. VVD-Informatierekening te 's-Gravenhage.

Beheersing moedertaal eerste vereiste

De stellingen over Onderwijs die tijdens „Lunteren” werden besproken zijn ook door Jan Franssen bestudeerd en tijdens een vraaggesprek van zijn commentaar voorzien. Vooral stelling 3 werd uitgebreid behandeld, waarbij in het commentaar de uitspraken, gedaan door de workshop, zijn meegenomen.

Deze uitspraken zijn o.a.:

- op de basisschool moet al in groep 6/7 begonnen worden met onderwijs in de Franse taal, aangezien daardoor de affiniteit met Romaanse talen wordt bevorderd;
- in het voortgezet onderwijs moeten weer verplicht 3 vreemde talen onderwezen worden;
- wiskunde moet weer een verplicht eindexamen vak worden;
- expressievakken zouden door een buitenlandse leraar in de eigen taal gegeven kunnen worden, om de spreekvaardigheid van leerlingen in die taal te bevorderen.

Stelling 1: De Europese Gemeenschap kan een rol van betekenis hebben voor het onderwijs in de lidstaten en komt daarbij niet noodzakelijkerwijs in conflict met de vrijheid van onderwijs. Onderwerpen die bij voorrang aandacht behoeven zijn: analfabetisme; gelijke behandeling jongens en meisjes; uitwisselingsprogramma's voor leerlingen en leraren; de ontwikkeling van netwerken tussen gelijksoortige instellingen o.m. ten behoeve van lerarenopleidingen.

„Het is van belang om bekendheid met elkaars stelsel te creëren, inhoudelijk gericht op bepaalde thema's en wederzijdse herkenning van elkaars diploma's en opleidingen. Daaruit voortvloeiend volgt dan erkenning. Ik ben voorstander van het bevorderen van internationale afdelingen op scholen, het internationale baccalaureaat zou meer aandacht moeten krijgen. Men moet echter niet te veel tegelijk willen.”

Stelling 2: In het Nederlandse onderwijsbeleid dient de opleiding en bijscholing van leraren, met het oog op 1992, hoge prioriteit te hebben, met als doelstelling deze voor zowel de kernvakken als de beroepsopleidingen op Europese leest te schoeien.

„Ik vind dit een formulering in het wilde weg. De opleiding en bijscholing van leraren dienen absolute prioriteit te hebben vanwege de specifieke grondwettelijke verantwoordelijkheid die voor de overheid daaruit voortvloeit, ten tweede wordt de taakuitoefening steeds zwaarder, de eisen aan het vak gesteld, worden steeds zwaarder, dus moet de opleiding optimaal zijn. Pas dan kun je in uitwisselingsprogramma's je mannetje staan. Er is helderheid nodig over de opleidingen in de onderscheiden lidstaten.”

Stelling 3: Het aanbrenge van een Europese dimensie in het Nederlandse onderwijs door middel van „lessen in Europa” heeft beperkt nut. Effectiever is het de Europa-gedachten te verinnerlijken via een actieprogramma voor bijv. meertaligheid in alle onderwijsvormen en door het op grote schaal aantrekken van buitenlandse leraren, niet alleen voor talenonderwijs, maar ook voor andere vakken. Hierdoor zal grotere vertrouwdheid met andere culturen efficiënter tot stand komen.

„Om een goed oordeel over de stelling te geven is allereerst een helder beeld nodig van waar we met Europa en het onderwijs zo ongeveer naar toe willen. Het bestaan van een grondwetsartikel is in veel gevallen een kunstmatige barrière voor het op zichzelf legitieme streven om te kijken hoe je in de praktijk de stelsels en de werking van stelsels op elkaar kunt afstemmen.

De vraag is nu hoe je mobiliteit van mensen kunt vergroten zodat de interne markt economisch, sociaal, cultureel daadwerkelijk kan gaan functioneren. Mobiliteit bevorderen, mensen vrijer en makkelijker laten reizen tussen lidstaten, om in de systemen van de afzonderlijke lidstaten aan de slag te kunnen gaan zal vroeg of laat een beweging op gang brengen om stelsels naar elkaar toe te buigen over grenzen heen. Maar wie op voorhand zegt stelsels moeten convergeren, begint denk ik aan het eind en zal dan zichzelf tegenkomen. Dus als je als hoofddoelstelling voor de komende tijd neemt hoe je Europa toegankelijker voor de mensen kunt maken dan zul je mobiliteit moeten bevorderen, op zo'n manier dat deze inhoud krijgt. Een accent op talen

is dan natuurlijk heel nuttig. De vraag is alleen welke talen in het Europa van morgen dominant zullen zijn. Ik denk dat, als de Gemeenschap zich uitbreidt, er een keuze van voertalen zal plaatsvinden, waarbij ik het Engels een voor de hand liggende keuze vind, met daarbij nog Spaans en/of Duits. Ook het Frans zal erbij horen, maar deze twee laatste talen hebben meer een continentale dan een intercontinentale betekenis. Wel moet voorop staan dat het conserveren en voluit aandacht geven aan de eigen taal van essentieel belang is.

Maar niet alleen een discussie over het beheersen van vreemde talen is van belang, er zal toch ook een discussie over een soort gemeenschappelijk basiscurriculum vroeg of laat moeten komen. Dit zou kunnen geschieden op een wijze als nu bijv. bij de basisvorming in het geding is, met kern-doelen die veel vrijheid aan invulling laten.

Een zo groot mogelijke beheersing van talen is belangrijk, in het VWO kan men dan ook 3 vreemde talen kiezen en dit blijft mogelijk, niet alleen in de basisvorming maar ook in de tweede fase VWO. Ik zou het wel wenselijk vinden om 3 vreemde talen in het pakket op te nemen, maar ik weet niet of dit te realiseren is.

Bij het talenonderwijs op basisschool, of je nu kiest voor En-

Jan Franssen, onderwijspecialist VVD Tweede Kamer.

gels of Frans, stel ik als voorwaarde een duidelijke longitudinale verbinding tussen basisschool en voortgezet onderwijs. Dit is v.w.b. Engels op dit moment nauwelijks het geval. Het is waar dat Nederlanders een minder grote affiniteit met Romaanse talen hebben, maar de grammatica van Duits is ook een groot struikelblok. Zolang echter niet onomstotelijk vaststaat dat op de basisschool op dit moment zodanig les in Nederlands wordt gegeven dat beheersing van de eigen taal zo is dat je in voortgezet onderwijs daarop kunt voortbouwen, dan moet men voorzichtig zijn met het onderwijs van vreemde talen in basisonderwijs. Eerst moet er meer zekerheid komen over de kwaliteit van het basisonderwijs voordat discussie over uitbreiding

van vakkenpakket mogelijk is.

M.b.t. de verplichting om het vak wiskunde weer als eindexamen vak op te nemen, merk ik op dat wiskunde een verplicht vak is in de basisvorming, daarna hangt het af van het vervolgonderwijs dat men kiest. Aan de ene kant ben ik het eens met het streven bèta-vakken en natuurwetenschappelijke vakken te bevorderen, daarom is het van belang dat in de basisvorming een goede basis wordt gelegd, maar voor 9 van de 10 studies is meer dan basiskennis van wiskunde niet nodig.

Onderwijskundige en didactische vernieuwingen kunnen door uitwisselingen over en weer sneller geïmplementeerd worden. Dan groei je vanzelf toe naar een Europese dimensie.” ■

JOVD biedt Koning nota aan

door FREDERIK VAN DER DUSSEN, lid hoofdbestuur JOVD

Onder belangstelling van een tiental journalisten kreeg de voorzitter van de rekenkamer Mr. H. E. Koning halverwege februari, uit handen van JOVD-voorzitter Cor Schagen het eerste exemplaar van de JOVD-nota „Af van de ambtenaar” aangeboden.

In deze nota geeft de JOVD aan dat de invloed van de ambtenaren, die te zamen met de fractiespecialisten samen één corporatistische brei vormen, moet worden beperkt. Ambtenaren, adviesorganen en belangenorganisaties spelen een grotere rol dan ze toekomen.

Op zichzelf is er niets op tegen dat politici zich laten adviseren, dat ministers beschikken over een ambtenarenapparaat en dat van gedachten wordt gewisseld met mensen en organisaties uit de samenleving. Zonder dat alles zou „de politiek” niet kunnen functioneren. Maar in een democratie hoort het wel zo te zijn dat gekozen vertegenwoordigers uiteindelijk de beslissingen nemen. En daar schort het nog wel eens aan. Omdat juist ambtenaren beschikken over kennis en informatie, zijn zij in staat besluiten te beïnvloeden, bij te sturen of tegen te houden. Zij zijn de vierde macht.

Enkele oplossingen

Ministers komen, ministers gaan, maar de verantwoordelijke

ambtenaren behouden hun baan.

Bij wisselingen in de coalities blijven de betrokken ambtenaren gewoon zitten. Iets dat hun machtsposities behoorlijk groot maakt.

De JOVD stelt dan ook voor hierin verandering te brengen. Elke minister zou zijn eigen topambtenaren moeten mogen meenemen. Een PvdA-minister wordt

dan gesteund door PvdA-topambtenaren, en een VVD-minister door VVD-ambtenaren. Daarnaast zou de uitwisseling van topambtenaren op belangrijke ambtelijke posities, zowel in politiek als wetenschap moeten worden bevorderd.

Tevens vindt de JOVD dat ambtenaren niet meer in dienst van een specifiek departement moeten worden genomen. In dienst van „de overheid” kan de ambtenaar dan doorstromen naar een ander ministerie, zonder van werkgever te veranderen. Hierdoor zal hij zich minder snel als belangenbehartiger van een ministerie opstellen.

Maar ook voor kamerleden zou afwisseling op zijn tijd geen kwaad kunnen. De zittingsduur in kamercommissies zou aan een maximum gebonden moeten worden, zodat geen al te grote verstrengeling van belangen optreedt. Het jarenlang beheren van een portefeuille resulteert immers in nauwe banden met belangenorganisaties, adviesorganen en betrokken ambtenaren.

Belangstellenden kunnen de nota „Af van de ambtenaar” bestellen bij het Algemeen Secretariaat van de JOVD, telefoon: 020-6242000. ■

Vrijheid en Democratie

maandblad voor de Volkspartij voor Vrijheid & Democratie

Nummer 1403
maart 1992

Hoofdredacteur:
Reny Dijkman

Redactie:
Hans de Bie
Victor Hafkamp
Jan van de Ven

Redactiesecretariaat:
Petra Beijersbergen,
VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage
Fax: 070 - 3608276

Ledenadministratie:
070 - 3613061

Druk:
Ten Brink Meppel b.v.

Vormgeving:
Siem Willems

Redactieraad:
p/a VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage
t.a.v. mr. I.W. Opstelten, vrz.

Advertentie-exploitatie:
Bureau van Vliet b.v.
Postbus 20
2040 AA Zandvoort
tel.: 02507 - 14745

Jan Gmelich Meijling en Menno Knip:

VVD-conflicten tref je in elke vrijwilligersvereniging

door RENY DIJKMAN, foto: THEO MEIJER

Samen reizen ze het land door om te bemiddelen bij problemen in VVD-afdelingen. Samen gaan ze op pad als de liberalen in afdelingen met rode konen tegenover elkaar staan i.p.v. naast elkaar. Drs. Menno A. J. Knip, burgemeester van Emmeloord, en drs. Jan Gmelich Meijling, de eerste burger van Den Helder.

Aan hun dagelijks beroep hebben ze daarbij veel. Welke burgemeester zal niet regelmatig in zijn gemeente moeten interveniëren om de lieve vree te herstellen of te bewaren.

Maar daar ligt ook de crux. Beiden - geheel op elkaar ingespeeld - zeggen dat bij de meeste VVD-conflicten in veel gevallen te laat een beroep tot interventie op het hoofdbestuur wordt gedaan.

„Ons vak brengt met zich mee dat je vaak een brugfunctie moet vervullen. Niet alleen in het college, maar ook in de gemeenteraad en het ambtenarenapparaat. En dan gaat het - net als binnen de VVD - om goed te kunnen luisteren naar mensen, om inventief te zijn in het bedenken van oplossingen of knopen door te kunnen hakken in slepende affaires.”

Mensen

Zowel Menno Knip als Jan Gmelich Meijling benadrukken dat vrijwel alle problemen ontstaan op emotionele gronden. Knip, die daarnaast de nodige ervaring heeft opgedaan als bestuurslid van het Rode Kruis, constateert dat dergelijke zaken zich in alle vrijwilligersorganisaties voordoen. Dat ze altijd spelen in verenigingen waar gewone, enthousiaste vrijwilligers veel tijd steken in „hun” vereniging. „De VVD is niet anders. Van dat imago van rijkeluis partij, waarin de mensen uit de toppen van het bedrijfsleven de dienst uitmaken, klopt niets. Wij hebben te maken met doodgewone mensen van allerlei slag. Werkenden en werklozen. Die hun vrijwilligerswerk bloedserius nemen. De VVD is echt een volkspartij. Gelukkig maar! Allemaal mensen, die in hun partij geweldig veel tijd en emotie stoppen. En als het dan eens intern botst komt de klap extra hard aan, juist doordat men met zoveel gevoel bezig is.”

Publiciteit

Veel meer dan bij hun voorgangers speelt in hun werk de publiciteit een rol. Het steeds fijnmaziger wordende netwerk van regionale bladen en omroepen legt vaak de vinger op een zere plek, die beter binnenskamers verbonden had kunnen worden. Dat betekent dat het bemiddelaars-duo meestal pas wordt ingeschakeld als alle stellingen al zijn betrokken en het voor het gezichtsverlies van de partijen moeilijk is om water in de wijn te doen.

De oorzaken van de conflicten zijn legio. Jan Gmelich Meijling en Menno Knip noemen er een paar op. „De interpretatie van de - nog - ingewikkelde reglementen

gebeurt vaak op een geheel eigen wijze, zodat een der leden kan zeggen: 'U bent onterecht bezig...' In normale situaties blijft dat reglement in de la liggen. Dat hebben wij als burgemeesters met het reglement van orde ook. Dat haal je pas uit de la als er iets aan de hand is.

Door de vele bestuurswisselingen - eigen aan alle vrijwilligersorganisaties - is men vaak niet goed geëquipeerd voor een bestuursfunctie. Al doet de Haya van Somerenstichting met haar cursussen daar alles aan om in die leemte te voorzien.

Ook speelt in conflicten dikwijls een rol dat men verschillende persoonlijke belangen heeft of de ander ervan verdenkt die te hebben. Die laatste situatie ontstaat pas als de verhoudingen al slecht zijn.

Het hoogseizoen in conflictenland ligt rond de gemeenteraadsverkiezingen en hun nasleep. Maar ook halverwege de rit. Dat laatste gebeurt bijvoorbeeld als een kleine fractie een wethouder mag leveren. Mijnheer A had gedacht het te worden en mevrouw B wordt gekozen. Dan kan de eerste gaan zitten griepen in de fractie.

Ook kunnen problemen ontstaan rond het fractievoorzitter-

schap. Vooral als intern de afspraak wordt gemaakt halverwege de rit te wisselen. Daar hebben de betrokkenen zo hun eigen kalenders voor.

Daarnaast zijn er schoolvoorbeelden te geven van hoog opgeleide meningsverschillen tussen besturen en fracties over de scheiding van de verantwoordelijkheden.”

Gezamenlijk optreden

Het hoofdbestuur vindt de harmonie in zijn gelederen zo belangrijk dat het twee man op de bemiddelaarsfunctie zette. Gmelich Meijling en Knip komen overigens pas in actie na overleg met het betrokken kamercentralebestuur en alleen op verzoek van het afdelingsbestuur zelf.

„Wij proberen via afspraken een werkbare relatie te scheppen tussen de conflicterende partijen tot de verkiezingen. Men hoeft helemaal niet elkaar in de armen te vallen, maar vaak is het wel zo dat het mogelijk blijkt, indien men zich aan een paar duidelijke afspraken houdt, de neuzen weer zoveel mogelijk dezelfde kant op te houden.”

Op bemiddelingsvragen door individuele leden gaat het tweetal niet in. Of het moet zijn dat een conflict tussen bestuur en een der leden zo hoog is opgelopen dat interventie van buitenaf noodzakelijk is. De twee: „Anders krijgen wij terecht de vraag van het afde-

lingsbestuur: 'Wat komen jullie eigenlijk doen?'"

Advies

Hun advies aan de strijdende partijen is: „Ga niet als de zaken vastlopen nog proberen elkaar te overtuigen. Haal in eerste instantie de kamercentralebemiddelaar daar bij. Bel hem/haar om raad.

Wij komen pas op het tapijt na een formeel verzoek van een afdelingsbestuur.”

Zowel Menno Knip als Jan Gmelich Meijling hebben het gevoel nog veel meer te kunnen bereiken als men zich aan die regels houdt en de zaken ten opzichte van de betrokken partijen geheel open worden gespeeld.

Troubleshooting

Het werk van deze hoofdbestuurleden is een zaak van luisteren, bemiddelen en geduld. Beiden doen dat graag. Zij ervaren dat ze daardoor een veel beter inzicht in de partij hebben gekregen. Overigens hebben ze dat ook wel in elkaar gekregen, want dit vraaggesprek maakte duidelijk dat tussen de visie van de één en de opvattingen van de ander geen speld is te krijgen.

Ook hun enthousiaste inzet op deze hondebanaan is gelijk. Heel lachend zegt het duo: „Door ons werk leer je die partij heel goed kennen.” ■

Onze bemiddelaars: links Menno Knip met Jan Gmelich Meijling.

Lente

De lente is dit jaar vroeg begonnen en ook de VVD bevindt zich in een soort lenteperiode. Steeds meer signalen bevestigen dat een zomerse periode voor de deur staat: de duidelijke oppositie die de VVD-fractie onder leiding van Frits Bolkestein tegen dit kabinetsbeleid voert, begint zijn vruchten af te werpen. De opiniepeilingen voorspellen winst voor de VVD.

Dat blijkt ook uit het gestaag groeiende ledental van de VVD. Wekelijks geven tientallen mensen zich op als lid. Sommigen spontaan naar aanleiding van onze advertenties en tv-uitzendingen, anderen door gerichte ledenwerfacties van de afdelingen. Velen zijn bereid al hun energie te steken in het groter en sterker maken van onze liberale partij.

Kortom: de VVD straalt weer zelfvertrouwen uit en dat werkt positief op degenen die zich al tot de VVD voelen aangetrokken. Nu is de tijd rijp om actief leden te werven. Daarom heeft een werkgroep uit het hoofdbestuur onlangs een notitie over ledenwerving opgesteld. Daarin staan veel bruikbare tips. Ik hoop dat alle afdelingen, onder- en kamercentrales hard aan de slag gaan om de nog aarzenden over de streep te trekken. Ook in persoonlijke gesprekken zijn mensen vaak gemakkelijk over te halen om lid van de VVD te worden. Daarvoor hoeft u echt geen bestuurder te zijn!

Zelf heb ik op die manier - toen ik nog gewoon VVD-lid was - een aantal mensen lid kunnen maken van onze liberale partij. Als ik dat kan, kunt u het ook!

In mijn vorige column schreef ik al dat het een geweldig cadeau zou zijn als voor de viering van ons 45-jarig bestaan ieder lid van de partij een nieuw lid heeft gewonnen. Daardoor krijgt de VVD een nog veel krachtiger en slagvaardiger basis.

Van die lustrumviering op 23 januari 1993 in Groningen gaan we een grandioos feest maken. Noteert u die datum alvast in uw agenda! De komende tijd krijgt u er meer over te horen.

De VVD start ook met een nieuwe huisstijl, die u binnenkort te zien krijgt. Eind vorig jaar zijn we met hulp van ons reclamebureau PPGH/JWT begonnen om de oude huisstijl (de chocoladeletters!) aan te passen aan de eisen van de jaren negentig. Het 12e Jaarboek zal de eerste uitgave zijn waarop het nieuwe logo verschijnt. Langzamerhand zullen ook alle andere uitgaven tot en met natuurlijk de verkiezings pamfletten in de nieuwe huisstijl worden gedrukt. Ik vind het resultaat mooi en ik ben benieuwd wat u ervan zult vinden.

Die aangepaste huisstijl symboliseert nog eens dat de VVD een moderne partij is met moderne ideeën en opvattingen die vaak zelfs hun tijd vooruit zijn. Dagelijks zijn vele liberalen actief om daaraan vorm te geven. De lente en de zomer zorgen daarbij weer voor nieuwe energie.

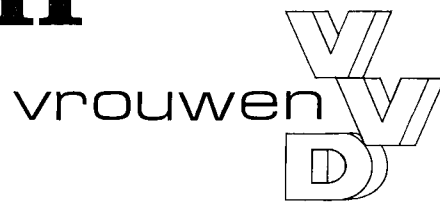
In de maand april zullen twee belangrijke onderwerpen op partijraad en themacongres aan de orde komen, namelijk op 4 april de kerntaken van de overheid en op 25 april het rapport van de commissie-Dunning „Kiezen en Delen”. Een van de stellingen is daarbij dat het basispakket beperkt moet blijven tot ten hoogste 85% van alle voorzieningen. De VVD mengt zich volop in de discussie over de omvang van dat basispakket, waarover het kabinet in de loop van de zomer met een standpuntbepaling zal komen. Doet u ook mee?

Dian van Leeuwen

Lunteren 1992:

Participatie van vrouwen op elk terrein nodig

door LUCILLE TRAAS-VAN VIANEN; foto's: PETER DRENT

Vier prominente VVD-ers voerden op vrijdagavond 14 februari tijdens het congres van de Vrouwen in de VVD in Lunteren het woord. Een aandachtig luisterende zaal vol vrouwen en mannen (alle kamercentralevoorzitters waren uitgenodigd) kon horen hoe Frits Bolkestein de spits afbeet en met name aandacht had voor het congresprogramma „Europa 1992”. Van de aankondigde volgorde van de sprekers moest worden afgezien, aangezien RTL-4 's middags plotseling kenbaar maakte opnamen te willen maken van de spreker van onze fractievoorzitter. Daarom kon Monique de Vries, voorzitter van de Organisatie Vrouwen in de VVD, ook pas na de inleiding van Bolkestein het congres officieel openen. Gijs van Aardenne sprak vervolgens over zijn Commissie Tweede Kamer, waarna Dian van Leeuwen voor de eerste keer als partijvoorzitter het congres toesprak, daarbij vooral de rol van vrouwen binnen een partij belichtend.

Arbeidsmarkt-participatie

Frits Bolkestein vestigde de aandacht op een aantal praktische consequenties van de politieke en economische eenwording van de Europese Gemeenschap, waarbij hij opmerkte dat hij niet gelooft in een „Verenigde Staten van Europa”, gezien de bonte verzameling van naties met sterk verschillende culturele identiteiten. Als voorbeeld haalde hij de abortuswetgeving in de verschillende lidstaten aan. Ook v.w.b. de participatie op de arbeidsmarkt zijn duidelijke verschillen te merken in de lidstaten. In Nederland is slechts 43 % van de vrouwen met jonge kinderen buitenshuis werkzaam, tegen 90 % in bijv. Denemarken. Dit maakt ons land hekkesluiser binnen de Europese Gemeenschap waar het gaat om het zich begeven op de arbeidsmarkt door vrouwen. Dit betekent niet dat Nederland het meest traditionele land van Europa is, vaak is het elders gewoon een kwestie van economische noodzaak.

Hij meende wel dat de verzelfstandiging van de vrouw gepaard moet gaan met emancipatie van haar partner. „De grootste hindernis voor een werkende vrouw is een partner die niet meewerkt”, aldus de fractievoorzitter.

Rolbevestigend

„Het Nederlandse stelsel van belastingheffing en inkomensoverdracht werkt in veel opzichten rolbevestigend,” zo meende Bolkestein, waarbij hij vooral doelde op het Plan Simons, dat sterk ten nadele van tweeverdieners en alleenstaanden werkt, gezien het inkomensafhankelijke karakter dat een stimulans is om terug te vallen op het oude rolpatroon van kostwinner en nietwerkende vrouw. Dit staat haaks op de maatschappelijke ontwikkeling van verzelfstandiging en emancipatie van de vrouw en is dus een extra reden voor de VVD om het Plan Simons af te wijzen.

De fractievoorzitter merkte op dat de gelijkschakeling van rechten en plichten helaas niet altijd even snel gaat. Hij was van mening dat rechten en plichten gelijktijdig moeten worden aangesneden, niet in de laatste plaats bij de nieuwe nabestaandenwet en de aanvullende pensioenen. Hoewel geen concrete toezeggingen werden gedaan, meldde de heer Bolkestein wel dat deze twee on-

derwerpen, die al door Frits Bolkestein waren aangestipt: de nieuwe nabestaandenwet en de pensioenen. Zij verwachtte van de fractie een standpunt dat een werkelijk liberaal beleid t.o.v. vrouwen weerspiegelt. Wel was zij van mening dat „...het de eigen verantwoordelijkheid zou moeten zijn van elk individu om zelf te voorzien in een inkomensverzekering in geval van pensionering, invaliditeit of overlijden.” Er mag echter geen on-

derscheid zijn tussen mannen en vrouwen, gehuwd of ongehuwd, daar waar de overheid meent een risicovoorziening voor elke burger te moeten treffen.

Gelijke rechten

Teruggrijpend naar wat de fractievoorzitter in zijn toespraak tijdens de 44ste jaarlijkse algemene vergadering in Amsterdam heeft gezegd over emancipatie, meende de voorzitter van de Organisatie dat emancipatie niet alleen gaat om gelijke kansen, maar ook om werkelijk gelijke rechten. Het eerste is het voorwaarden-scheppende beleid om van die gelijke rechten, die moeten leiden tot volwaardige zelfstandigheid participatie van vrouwen, gebruik te maken. „Emancipatie moet leiden tot een maatschappij waarin mannen en vrouwen zich ook op andere terreinen kunnen ontplooiën, waarin zij de gelegenheid hebben verantwoordelijkheden waar te maken...”

Afsluitend merkte Monique de Vries op dat zij, gezien de activiteiten van de Commissie Tweede Kamer, verwacht dat bij de volgende verkiezingen de VVD de meeste vrouwelijke kandidaten op verkiesbare plaatsen zal hebben, zoals het een echte liberale partij betaamt.

Commissie Tweede Kamer

Gijs van Aardenne belichtte de taak en werkwijze van de Commissie Tweede Kamer, die onder zijn leiding staat (zie ook V & D van juni en oktober 1991). Hij riep de aanwezigen op om vrouwen als kandidaat bij de VVD te melden. Vrouwen zijn per slot volwaardig lid van de VVD en moeten dan ook waar mogelijk ingeschakeld worden in alle gremia.

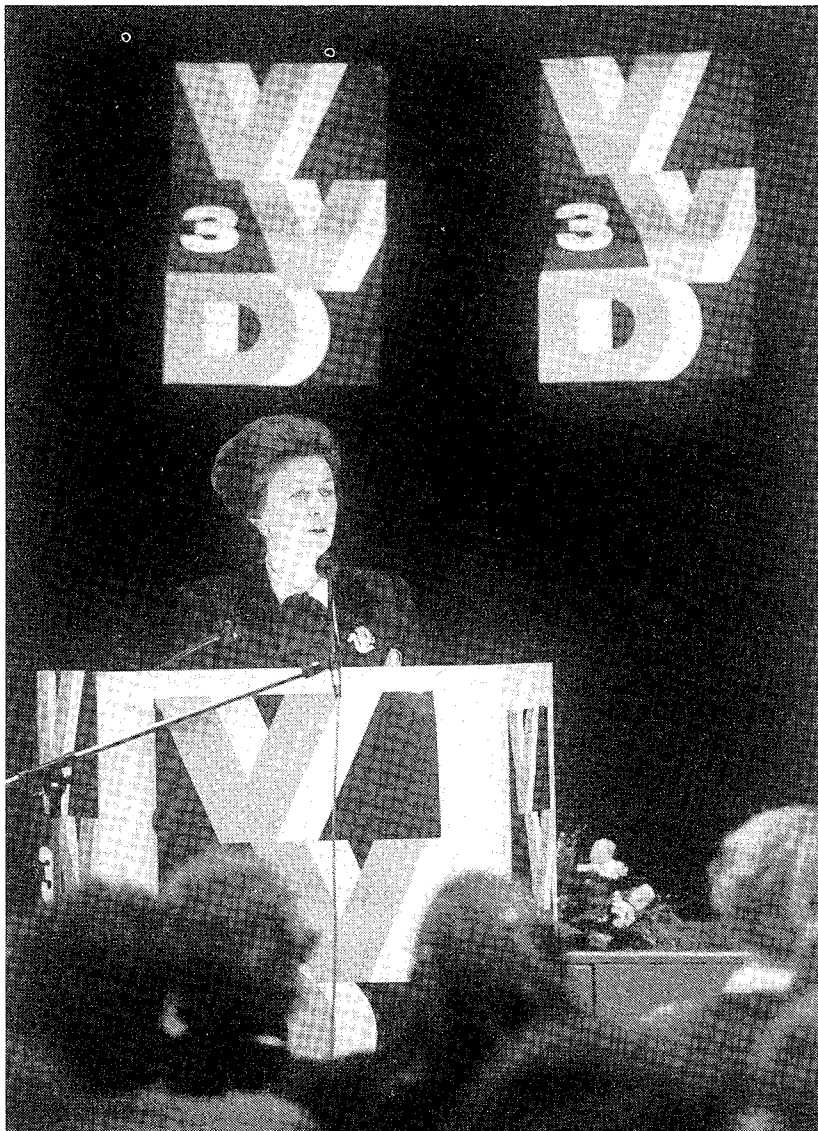
Te weinig vrouwen

Als laatste nam de partijvoorzitter achter de kathedra plaats. Zij merkte op dat het weliswaar niet de eerste keer was dat zij het vrouwencongres toesprak, maar dat het wel de eerste keer was in haar hoedanigheid als partijvoorzitter van de VVD.

Ondanks dat het goed gaat met de VVD, was zij van mening dat er nog steeds veel te weinig vrouwen lid zijn. De Organisatie Vrouwen in de VVD kan een belangrijke rol spelen in het vergroten van de aantrekkelijkheid van het lidmaatschap. De partijvoorzitter riep de aanwezigen dan ook op om aan te geven wat de VVD moet doen om meer vrouwelijke leden te krijgen.

Dian van Leeuwen stelde dat de VVD langs een drietal wegen bezig is de participatie van vrouwen te verhogen. In de eerste plaats de Commissie Tweede Kamer, in de tweede plaats het talentmanagementbeleid, dat erop is gericht talent op te sporen, verder op te leiden en uiteindelijk er voor te zorgen dat deze mensen op de juiste plaatsen terecht komen. Dit komt dus neer op een soort politieke loopbaanbegeleiding, aldus de voorzitter. Ze sprak de hoop uit dat ook binnen het landelijk bestuur van de Vrouwen in de VVD een portefeuillehouder talentmanagement zou worden aangewezen. Als laatste noemde zij de positieve actie. De begeleidingscommissie is bezig om een actieplan op te stellen voor de komende kandidaatstelling voor gemeenteraadsverkiezingen.

De partijvoorzitter was van mening dat de participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt weliswaar de goede kant op gaat, maar dat we er nog lang niet zijn. Gezien het inkomensbeleid van dit kabinet kan dit nog lang

Dian van Leeuwen. „Aantrekkelijkheid VVD voor vrouwen verhogen”.

derwerpen de volledige aandacht van de Tweede Kamerfractie hebben.

Liberaal beleid

Na deze spreekbeurt kon de voorzitter van de Vrouwen in de VVD dan eindelijk het congres officieel openen. In een terugblik op 1991 herinnerde zij de aanwezigen aan de discussie over de richting die de Organisatie Vrouwen in de VVD moet inslaan, nadat gebleken was dat de Organisatie zeker nog bestaansrecht heeft en aan een duidelijke behoefte voldoet. Aangesloten bij de Organisatie voelen zich echter in de eerste plaats VVD-lid, aangezien tot de liberale beginselen, en wensen in de politiek geen onderscheid meer te spelen. De deskundigenalmanak is een goede eerste aanzet hiertoe. De bedoeling is dat hij dan ook gebruikt gaat worden, niet alleen door de Organisatie, maar door de hele partij.

Monique de Vries vroeg hierna de aandacht van de aanwezigen

Aandachtig gehoor tijdens speech van Dian. Op de voorgrond links Monique de Vries, voorzitter organisatie Vrouwen in de VVD.

Onderonsje tussen hb-lid Fransje Roscam Abbing en de Haagse wethouder Ans v.d. Berg.

op zich laten wachten. Het wordt dus duidelijk tijd voor een kabinet waarin liberalen de koers bepalen. Dit laatste was een uitspraak waarmee iedere aanwezige zich kon verenigen. ■

Frans Steenmeijer:

„We gaan Europees” h

door RENY DIJKMAN, foto's: 'T STICHT

BUNNIK - „We gaan Europees...” zo kondigde het hoofdbestuurslid Frans Steenmeijer aan tijdens de landelijke dag voor vormings- en scholingsfunctionarissen. Hij stond voor een overvolle zaal waar nog extra stoelen voor laatkomers moesten worden aangesleept.

... „Dat is te zien aan onze Vlaamse gastspreeker, aan de voorbereiding van de Europacursus en vele andere zaken. Die Europese-parlementsverkiezingen worden steeds belangrijker en daarom starten we nu al met de voorbereidingen van de EP-verkiezingen 1994.”

Frans Steenmeijer schetste hoe uiteenlopend door de afdelingen op scholing wordt gereageerd. „In sommige besturen wordt dit zo essentiële partijgebeuren breed ondersteund, maar in andere afdelingen zit de betrokken functionaris in een isolement.”

Het gecoprimeerde programma was er vooral op gericht om tijd te scheppen voor de functionarissen zodat deze tijdens de lunch uitvoerig konden „winkelen” bij alle kraampjes, waarin

driekwart van de (kandidaat)-raadsleden „klant” was geweest van de Haya van Somerenstichting. „De reden van de enorme toeloop moet worden gezocht in

de kwaliteit van die cursussen. Er was een sfeer waarin het bijna gênant was, indien men niet een van die cursussen volgde.”

Dian toonde zich verheugd

te krijgen.” Werving, selectie en beoordeling moeten in elkaars verlengde liggen.

De VVD-voorzitter ging nader in op het onlangs verschenen rap-

Paulien Krikke, Hans van Baalen, Renée Klaassen en Dick van Kalker bespreken „vraag en aanbod”.

over de meer dan verdubbelde opkomst vergeleken bij vorig jaar. Veel kc-voorzitters, drie hoofdbestuurleden (los van portefeuillehouder Steenmeijer), maar ook trainers en cursisten waren naar Bunnik gekomen. En dat niet alleen om het jaarprogramma in ontvangst te nemen.

Een geamuseerd gehoor tijdens Matthijs' exposé.

Certificering

Tegenwoordig ontvangen cursisten als zij een cursus hebben doorlopen een certificaat. Ook sneed Dian het nut van de beoordelingsgesprekken na afloop van de topkadercursus aan. „Het gebeurt op vrijwillige basis. Met die gesprekken is zowel het persoonlijk belang van de cursisten als het partijbelang gediend. Het gaat erom mensen op de juiste plaats

port: „wel vrijwillig - niet vrijblijvend”, waarover in december een werkbijeenkomst is gehouden met hoofdbestuur, kc-voorzitters en de commissie-Van Aardenne. „Een werkgroep is thans bezig de aanbevelingen uit te werken en te vertalen in concrete aanpak. Een moderne politieke partij als de VVD kan niet zonder talentmanagement. Het nu heersende monopolie van het CDA in het maatschappelijk middenveld moet doorbroken kunnen worden door goed opgeleide liberalen.”

Doelgroepen

Zij vroeg de aanwezige scholingsfunctionarissen extra te letten op de kansen voor en mogelijke inbreng van jongeren, allochtonen en vrouwen.

„De rol van Vorming & Scholing zal in de toekomst steeds belangrijker worden. Daarvoor hebben we kennis nodig, ervaring en organisatietalent.”

Twee Vlamingen van onze Belgische zusterpartij de PVV waren naar Bunnik gekomen. Patrick Matthijs sprak over de vormingsontwikkeling in Vlaanderen. Zijn speech was niet alleen leerzaam, maar ook geestig. Patrick merkte onder meer op dat Nederland en Vlaanderen met eenzelfde problematiek te kampen hebben op het gebied van verzuiling.

Menigeen zal hebben gewaterd bij het horen en aanschouwen van de bedragen die de Vlamingen kunnen besteden aan hun scholingsactiviteiten.

Daarna werd er geluncht, „gewinkeld” en vooral ook de onderlinge contacten weer eens stevig aangetrokken. ■

De Vlaming Patrick Matthijs met op de achtergrond Frans Steenmeijer en Dian van Leeuwen.

alle mogelijkheden tot verdere ontwikkeling en betere gebektheid van actieve VVD-leden lagen uitgestald en werden toegelicht.

Steenmeijer deed een dringende oproep op de aanwezigen om vooral de jongeren te attenderen op de vele scholingsmogelijkheden die de VVD thans biedt. Ook beloofde hij dat indien er binnen een kamercentrale tien nieuwe vormings- en scholingsfunctionarissen zich melden, zij bezoek kunnen verwachten van leden van de stuurgroep om met hen over de opzet te praten.

Professionaliteit

VVD-voorzitter Dian van Leeuwen-Schut benadrukte dat de VVD moet streven naar een steeds grotere mate van professionaliteit. Zij wees op het eclatante succes van de Leergang Gemeenteraad, waarbij maar liefst

Jaarcongres Vrouwen in de VVD

Europa 1992, politiek en praktijk

door LUCILLE TRAAS-VAN VIANEN

Zoals gewoonlijk is een van de meest originele uitspraken tijdens het jaarcongres van de VVD-vrouwen afkomstig van Jessica Larive, lid van het Europees Parlement voor de ELD. „Nederland mag zich niet blijven opstellen als het ‘Staphorst van Europa’,” zo bracht zij tijdens de forumdiscussie op zaterdagmiddag te berde. Op zaterdagmorgen konden de congresgangers een drietal inleidingen beluisteren, met als onderwerpen onderwijs, arbeid en arbeidsmarkt en sociale zekerheid op Europees niveau. Hierna discussieerde men in workshops over een aantal stellingen over deze onderwerpen. Na de lunch werden de stellingen plenair besproken, en gaf het forum commentaar.

Veranderingen

Mevrouw drs. A. D. Wolff-Albers, lid van de WRR, belichtte het Onderwijs en de te verwachten veranderingen hierin in het Europa van 1992. Zij stelde dat de Europese Commissie hoge prioriteit toekent aan onderwijs. Een belangrijk discussiepunt binnen de Gemeenschap is wat beter op nationaal of regionaal niveau geregeld kan worden en op welke gebieden een beleid op Europees niveau noodzakelijk is. Ook de scheidslijn tussen algemeen onderwijs en beroepsopleiding is een punt van aandacht. Transnationale contacten nemen toe, hetgeen diversiteit bevordert. Mevrouw Wolff besprak de veranderingen die in het onderwijs zullen plaatsvinden en die vanuit drie gezichtspunten te bezien zijn:

Jessica Larive: „Staphorst van Europa”.

Emancipatieraadsvoorzitter Greetje den Ouden-Dekkers.

- veranderingen die min of meer opgelegd worden of onvermijdelijk zijn;
- veranderingen die gestimuleerd of vergemakkelijkt worden;
- veranderingen die een grote kans maken in deze fase van de Europese Gemeenschap.

Deeltijdarbeid

Voorzitter van de Emancipatieraad en voormalig Tweede-Kamerlid voor de VVD, mevrouw M. J. H. den Ouden-Dekkers, stelde het onderwerp Arbeid en Arbeidsmarkt aan de orde. Zij belichtte vier onderdelen hiervan:

- economische, sociaal-culturele en politieke zelfstandigheid;
- het arbeidsmarkt vraagstuk in Nederland en de specifieke po-

- sitie van de vrouw daarin;
- het arbeidsmarkt vraagstuk op Europees niveau;
- mogelijke oplossingen voor de knelpunten bij deelname aan de arbeidsmarkt die ook in Europees verband gestalte kunnen krijgen.

De secretaris van de VNO, de heer mr. A. M. Huntjens, besprak tenslotte de Sociale Zekerheid in Europa i.v.m. de integratie. De vraag die hij naar voren bracht was: „Welke gevolgen heeft 1992 voor de arbeidsmarkt en is het nodig of gewenst om de sociale systemen te harmoniseren?” Zijn conclusie was dat harmonisatie een verfoeilijk middel is, aangezien de armere landen binnen de Gemeenschap niet aan de minimumeisen die door de EG ge-

steld zouden worden kunnen vol-
doen. Hij was van mening dat een
beter middel zou zijn de economische
ontwikkeling in de armere
lidstaten te ontwikkelen, waar-
door ook de sociale bescherming
zal groeien.

Tijdens de workshops discussieerde men uitvoerig over het
congressthema. Vooral de work-
shop die sprak over onderwijs
kwam met nogal wat uitspraken,
die naderhand werden voorgelegd
aan Jan Franssen, Tweede-Kamer-
lid voor de VVD, die o.a. onder-
wijs in zijn portefeuille heeft.
Zijn commentaar op de stellingen
is elders op deze pagina te vinden.

In het aprilnummer van de Li-
berale Vrouw zal uitgebreid ver-
slag worden gedaan van het jaar-
congres van de VVD-vrouwen. ■

LA CLOCHE

RESTAURANT

Kloksteeg 3 Leiden Telefoon 071 123053

Haya van Somerenstichting

Geplande cursussen

Bij de Haya van Somerenstichting is weer een flink aantal meldingen binnengekomen van cursussen en trainingen die in de komende maanden zullen worden georganiseerd. U kunt zich voor informatie en voor aanmelding van deelname in verbinding stellen met de organisator die bij de betreffende cursus of training staat vermeld. Ook wordt de cursusbijdrage vermeld, die voor aanvang van de cursus aan de organisator moet worden betaald.

CURSUS

Gemeentefinanciën
27 en 28 maart 1992
Zoetermeer
KC Leiden
Cursusbijdrage: f 100,-

Liberalisme I
30 maart 1992
Zeewolde
Afd. Zeewolde
Cursusbijdrage: f 15,-

ORGANISATOR

Mw. M. E. R. de Vos van Steenwijk-
Groeneveld
Wittenburgerweg 124
2244 CG Wassenaar
01751-78929 (h)

Mw. A. Burger-Tebbens Toringa
Molenrak 21
3891 EK Zeewolde
03242-2651 (h)

PR-cursus

1 en 11 april 1992
Schagen
KC Den Helder
Cursusbijdrage: f 75,-

Discussietechniek

3 en 4 april 1992
lokatie nog niet bekend
KC Tilburg
Cursusbijdrage: f 40,-

Bestuurderscursus

4 april 1992
Berkel-Enschot
KC Tilburg
Cursusbijdrage: f 15,-

Liberalisme II

7, 15 en 23 april 1992
Voorburg
Afd. Voorburg
Cursusbijdrage: f 75,-

Liberalisme I

9 april 1992
De Bilt
KC Utrecht
Cursusbijdrage: f 15,-

Bestuurderscursus

11 april 1992
Breda/Oudenbosch
KC Tilburg
Cursusbijdrage: f 15,-

Gemeentefinanciën

1 en 2 mei 1992
Zoetermeer
KC Leiden
Cursusbijdrage: f 100,-

Discussietechniek (basis)

8 en 9 mei 1992
Lelystad
Afd. Lelystad
Cursusbijdrage: f 40,-

Mw. A. de Jong
Piethelaan 71
1901 WN Castricum
02518-52890 (h)

M. v. Enckevort
P. Brinkmanstraat 14
5025 VN Tilburg
013-686230 (h)

M. v. Enckevort
P. Brinkmanstraat 14
5025 VN Tilburg
013-686230 (h)

J. Engels
Lusthofstraat 3
2271 XV Voorburg
070-3862609 (h)
010-4727230 (k)

Mw. C. F. M. Veenendaal-Gludemans
Couwenhoven 5210
3703 ER Zeist
03404-57371 (h)
03404-17414 (k)

M. v. Enckevort
P. Brinkmanstraat 14
5025 VN Tilburg
013-686230 (h)

Mw. M. E. R. de Vos van Steenwijk-
Groeneveld
Wittenburgerweg 124
2244 CG Wassenaar
01751-78929 (h)

J. Lodders
Vogelweg 20
8218 ND Lelystad
03200-88209 (h)

Te ontwikkelen cursus

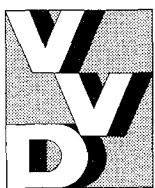
Gezien het toenemend belang van Europa en de hiermee gepaard gaande kennisvraag binnen de VVD, heeft de Haya van Somerenstichting besloten een cursus Europa te gaan ontwikkelen. Deze cursus zal een zodanige opzet krijgen dat aan de vraag van verschillende doelgroepen kan worden beantwoord. Gedacht wordt aan een modulaire opbouw. Dit betekent dat bijvoorbeeld een module wordt ontwikkeld die handelt over de institutionele aspecten van Europa, maar ook een module die betrekking heeft op de Europese politiek.

Als onderdeel van de Leergang Gemeenteraad zullen in 1992 een aantal seminars ontwikkeld worden. Deze seminars zullen handelen over nieuwe onderwerpen of onderwerpen die sterk in de belangstelling staan en waarmee de lokale of provinciale bestuurder in de praktijk te maken heeft. Het zal in zijn algemeenheid gaan om kortdurende cursussen van 1 of 2 dagdelen.

Tenslotte

Voor suggesties en informatie kunt u te allen tijde contact opnemen met de Haya van Somerenstichting. Het telefoonnummer is 070-3613010. Hier wordt u te woord gestaan door Anita van der Helm of door Dick van Kalker. ■

**ER GAAN STEEDS MEER STEMMEN
OP VOOR HET LIBERALISME.**

**VVD. DE ENIGE LIBERALE PARTIJ
VAN NEDERLAND.**

Partijblad op weg naar vernieuwing

door RENY DIJKMAN, foto's: THEO MEIJER

Anne Lize v.d. Stoep

Anti-apartheid

Nederland blijft sterk in het wijzen met het beruchte vingertje naar het buitenland. Een duidelijk voorbeeld daarvan is Zuid-Afrika. In ons land heerst grote overeenstemming over het standpunt dat apartheid geen rechtvaardigingsgrond heeft. De discussie spitste zich daarom vooral toe op de methoden waarmee apartheid bestreden dient te worden. Omdat de VVD in de Tweede Kamer buitengewoon omzichtig opereerde (ja, ik beken, ook ik vond dat de VVD wel eens te omzichtig opereerde), kregen we nogal eens het verwijt naar het hoofd geslingerd dat liberalen apartheid niet willen bestrijden.

Een volkomen misplaatst verwijt. Immers, er bestaat geen enkele liberale rechtvaardiging voor een samenleving gebaseerd op rassenscheiding.

Deze keer wil ik het beruchte vingertje eens naar onszelf laten wijzen. Wat doen liberalen om de multi-culturele samenleving in eigen stad of dorp gestalte te geven? Zoveel is wel duidelijk uit de door fractievoorzitter Bolkestein gestarte discussie, dat de Tweede Kamer geen maatwerk kan leveren voor de samenleving van gekleurde en witte Nederlanders. Natuurlijk, de Tweede Kamer bepaalt de toelatingsgronden en het aantal asielzoekers.

Het is ook een heel goed initiatief van de VVD om samen met Groen Links en D66 een voorstel van Wet Bevordering Arbeidskansen aan de Tweede Kamer aan te bieden, zeker wanneer de wet ook de gewenste werking krijgt voor vrouwen (werkloosheid onder vrouwen en allochtonen ontloopt elkaar nauwelijks!).

De daadwerkelijke opvang, integratie en participatie zal echter op lokaal niveau plaats behoren te vinden.

Dit betekent dat wij als (gemeenteraads)leden aan de slag moeten gaan.

Waarom zouden VVD-raadsfracties niet pleiten voor een afspiegeling van de bevolking binnen het ambtelijk apparaat? Wat is er tegen een allochtoon als hoofd van de afdeling Bestuurlijk/Juridische Zaken?

Waarom geen contract compliance: zaken doen met bedrijven die aantoonbaar vrouwen en minderheden werk bieden; de wet gelijke arbeid staat deze mogelijkheid toe!

Werft uw politiekorps onder allochtone vrouwen en mannen? Zo zijn meer concrete maatregelen uit te voeren al naar gelang de vraagstukken binnen uw stad of dorp.

Het is niet liberaal het vraagstuk van integratie en participatie af te doen met het verhaal van de rechten en de plichten en de problemen te dumpen op het bordje van het rijk en/of de grote steden.

Welke reden bestaat er om uw creativiteit zo te onderschatten??? Binnen uw voetbal-, biljart-, zwem- of politieke (vrouwen-)vereniging is plaats voor allochtone Nederlanders als u het mede mogelijk maakt.

Artikel 1 van de Grondwet geeft ook ons een taak.

Liberalen bestrijden toch niet alleen in het buitenland discriminatie en apartheid?

Reaardus

DEN HAAG - „Het partijblad moet spraakmakender zijn, vernieuwend werken, niet 'his masters voice', niet zo saai en oubollig." Deze en vele andere kanttekeningen voortgekomen uit het vorig jaar gehouden NIPO-onderzoek naar de leesbaarheid van Vrijheid & Democratie, waren voor hoofdbestuur, redactieraad en redactie aanleiding om de afgelopen maanden regelmatig de koppen bij elkaar te steken over de vraag hoe het beter kan. Gewacht werd op de ontwikkeling van de huisstijl door ons reclamebureau PPGH/JWT, omdat deze huisstijl ook van toepassing zou zijn op V&D. Daarna konden we aan de slag.

Restyling

Gekeken en gediscussieerd werd met PPGH/JWT plus het communicatie-ontwerpbureau Stempels & Oster over middelen en mogelijkheden. De inventarisatie van het NIPO-onderzoek lag er al als basismateriaal. Daarop gingen eerst zij aan de slag om op 3 februari een restyling van V&D zowel wat tekst als wat inhoud betreft aan het hoofdbestuur te presenteren. Het hoofdbestuur fianteerde die basisopzet.

De volgende stap was de wis-seling en uitbreiding van de redactieraad. De opgestapte leden: Hans Hoefnagels, Hans van Lier, Han Heijmans en Danny Tuijman vertrokken niet vanwege de negatieve opmerkingen uit het NIPO-onderzoek. Hun vertrek hangt samen met het feit dat zij al meer dan tien jaar actief waren in de redactieraad. Zij hebben in die tijd vele nuttige adviezen aan de redactie gegeven, gestimuleerd waar het kon en berust wanneer het niet anders kon.

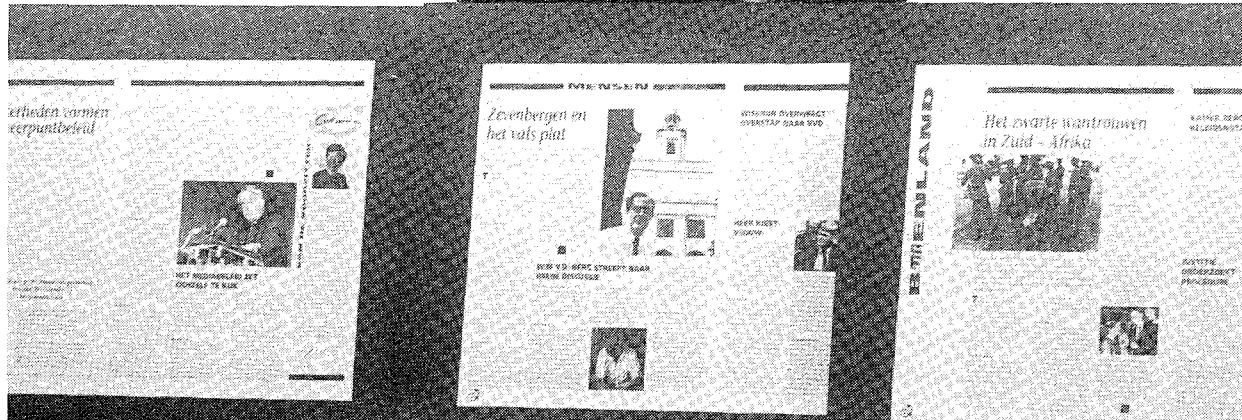
VVD-ondervoorzitter tevens portefeuillehouder van Vrijheid & Democratie, mr. Ivo Opstelten, had in een kleine bijeenkomst vele lovende woorden voor hun werk op de achtergrond, hun stimulan-sen en hun ideeën.

Nieuwe redactieraad

Op 12 februari trad de nieuwe redactieraad aan plus twee blijvende leden van de oude redactieraad

Kees Oster schetst zijn opzet tijdens de presentatie voor de redactieraad.

om zich over het ontwerp van Kees Oster te buigen. Een avond lang werd gebrainstormd over de invulling van diverse elementen en over de vraag wat wél en niet haalbaar is, gezien de beperkte middelen. Daarna kwam de redactie bijeen, waarna op 18 maart weer een redactieraadsvergadering zal volgen.

We verklappen verder nog niets. Op dit moment worden de stromen van mogelijkheden, mitsen en maren geïnventariseerd en verwerkt.

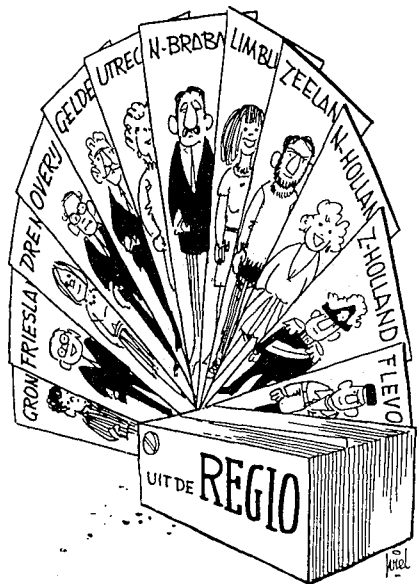
De redactieraad bestaat uit Miep Bregman, Hans Dijkstal, Bas Eenhoorn, Helmi Huijbregts-Schiedon, Jan Kamminga, Hans van der Kolk, Theo Monkhorst en Ben Verwaayen. Van bestuurszijde wordt de voorzitter geleverd: Ivo Opstelten, met als vervanger Jan Gmelich Meijling, van de zijde van het algemeen secretariaat is de redactieraad vertegenwoordigd door Wim van den Berg of Tineke Tangel en vanuit de redactie door Reny Dijkman. De functie van de redactieraad is

tweeledig. Hij geeft zowel adviezen aan het bestuur als aan de hoofdredacteur, maar de raad kan ook door beide „partijen” afzonderlijk om advies worden gevraagd. ■

Een deel van de nieuwe redactieraad, v.l.n.r. Miep Bregman, Helmi Huijbregts-Schiedon, staande Theo Monkhorst, Hans Dijkstal en Hans van der Kolk, zittend Ivo Opstelten, voorzitter, Tineke Tangel, Bas Eenhoorn en Ben Verwaayen.

REGIO

Themadag liberale jongeren Zuid-Holland 1992

De Kamercentrales Dordrecht, 's-Gravenhage, Rotterdam en Leiden en het JOVD-district West organiseren op zaterdag 25 april 1992 de jaarlijkse themadag voor jongeren. Het thema van dit jaar is „Integratie van migranten in Nederland”.

De themadag vindt plaats op 25 april 1992 in het Antonius Za-

lencentrum, Lange Mare 43 te Leiden (in het centrum van Leiden, 5 minuten lopen van het station). Het programma ziet er als volgt uit:
12.00 uur: ontvangst met koffie en welkomstwoord
12.30 uur: inleidingen door 3 sprekers en de forumvoorzitter, afgewisseld door een videofilm

aansluitend: forumdiscussie naar aanleiding van vragen uit de zaal 17.00 uur:

afsluitend koud buffet voor deelnemers en sprekers om in informele sfeer nog wat na te kunnen praten

De sprekers zijn:
Prof. dr. D. J. van de Kaa hoogleraar demografie Universiteit van Amsterdam/directeur NIAS, forumvoorzitter

Dr. W. A. Shadid hoogleraar culturele antropologie aan de Rijksuniversiteit Leiden

De heer H. F. Dijkstal VVD-Tweede Kamerlid

Drs. M. Rabbae Directeur Nederlands Centrum Buitenlanders

De kosten van deelname (inclusief koud buffet) bedragen f 10,- per persoon. Voor meer informatie kunt u terecht bij Heleen Smit, tel. 071-127076.

Bezoekers voor deze themadag dienen zich voor 15 april 1992 op te geven door de onderstaande bon in te vullen en op te sturen naar: Heleen Smit Oude Rijn 54a 2312 HG Leiden.

Gelijktijdig dient het bedrag van f 10,- te worden overgemaakt op bankrekening 51.93.68.843 (ABN AMRO-Wassenaar) t.n.v. H. Schimmelpenninck te Wassenaar. ■

OPGAVEBON

Ik schrijf mij hierbij in voor de themadag voor de VVD en JOVD jongeren in Zuid Holland over „Integratie van migranten in Nederland” op 25 april 1992.

Naam: .....

Adres: .....

Plaats: .....

Telefoonnr.: .....

De bijdrage van f 10,- heb ik overgemaakt op bankrekening 51.93.68.843 t.n.v. H. Schimmelpenninck te Wassenaar.

De VVD wordt weer een gezellige club

In een kleurig versierde zaal, met VVD-parasols en muziek op de achtergrond, werden VVD-leden en sympathisanten op zondagmiddag 23 februari welkom geheten in het restaurant „De Onland” te Gaanderen.

Geïnspireerd door het motto van onze partijvoorzitster Dian van Leeuwen-Schut „DE VVD WORDT WEER EEN GEZELLIGE CLUB” organiseerde de OC Montferland, onder de enthousiaste leiding van de OC-propagandist Dick de Wilde en de voor-

zitter van de afdeling Doetinchem Alouis Helmes een informeel samenzijn. De opzet was elkaar op ongedwongen wijze te leren kennen, met als uiteindelijk doel een sterkere VVD in die streek. De bijeenkomst kreeg een officieel tintje door de aanwezigheid van Dian van Leeuwen-Schut.

De stemming zat er goed in bij de drukbezochte bijeenkomst. Het was een geslaagde middag, waar jonge en oude VVD-ers elkaar ontmoetten en inspireerden om met vernieuwde inzet aan het werk te gaan. ■

Themadag over de institutionele aspecten van het Europese integratieproces

Op 9 mei 1992 wordt er in het Ministerie van Buitenlandse Zaken te 's-Gravenhage een themadag gehouden over de institutionele aspecten van het Europese integratieproces.

Deze themadag wordt georganiseerd door het hoofdbestuur in samenwerking met de Kamercentrale 's-Gravenhage.

de KC 's-Gravenhage
Jan van Nassaustraet 9
2596 BL 's-GRAVENHAGE
tel.: 070 - 3281935

drs. L.H.M. Osterholt
Landelijk secretariaat van de VVD
Postbus 30836
2500 GV 's-GRAVENHAGE
tel.: 070 - 3613014

of met

PROGRAMMA

Themadag over de institutionele aspecten van het Europese integratieproces

- 10.00 - 10.30 uur Inschrijving en koffie
- 10.30 - 10.35 uur Welkomstwoord door de voorzitter van de KC 's-Gravenhage, mevrouw drs. J. Buzeman
- 10.35 - 10.40 uur Introductie en korte toelichting op de werkzaamheden van de werkgroep door mr. H.R. Nord
- 10.40 - 11.20 uur Inleiding op de vier groepen stellingen, te weten:

- Karakter van de Europese Gemeenschap dr. Ph. de Heer
- Wegen en Omwegen drs. R.J. Goedbloed
- De Gemeenschap in de Wereld mr. J.M.A. Hosman
- Grenzen aan de Gemeenschap ir. J. Mulder

11.20 - 12.45 uur Discussie in 4 workshops, te weten:

- Karakter van de Europese Gemeenschap mr. D.H. Kok
- Wegen en Omwegen mevr. E.J. Brandenburg
- De Gemeenschap in de Wereld mr. J.G.N. de Hoop Scheffer
- Grenzen aan de Gemeenschap mr. P. Roscam Abbing

- 12.45 - 14.00 uur Lunch
- 14.00 - 14.45 uur Rapportage vanuit de workshops
- 14.45 - 16.30 uur Plenair debat
- 16.30 - 16.35 uur Slotwoord door mevrouw F.M. Roscam Abbing-Bos
- 16.45 uur Sluiting

Dagvoorzitter is dr. K. Groenveld

Aanmelding voor deze themadag kunt u schriftelijk doen door inzending van de in dit blad afgedrukte bon, waarna u de op deze dag ter discussie staande stellingen alsmede de toelichting, franco thuisgestuurd krijgt.

Aanvragen van de stellingen en toelichting zonder inschrijving voor deze dag is ook mogelijk. U kruist dan deze mogelijkheid op de bon aan.

Het programma voor deze dag vindt u bijgaand afgedrukt.

De kosten bedragen f 25,- voor de gehele dag, inclusief lunch. Dit bedrag dient aan de zaal te worden voldaan.

In verband met een foutieve vermelding in het februari-nummer van Vrijheid en Democratie, volgen hieronder de juiste gegevens met betrekking tot plaats en aanmelding.

De themadag over de institutionele aspecten van het Europese integratieproces vindt plaats op:

9 MEI 1992
MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
PRINS CLAUSLAAN 5
's-GRAVENHAGE

Voor nadere inlichtingen over de themadag kunt u contact opnemen met:

Bon Themadag over de institutionele aspecten van het Europese integratieproces

9 mei 1992
Ministerie van Buitenlandse Zaken
Ingang Prins Clausplein 5
's-GRAVENHAGE

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: .....

Plaats: .....

Functie: .....

* geeft zich op voor de VVD-themadag „Europa” die op 9 mei a.s. wordt gehouden in het Ministerie van Buitenlandse Zaken te 's-Gravenhage. Ik krijg de stellingen en de toelichting franco thuisgestuurd.

* wil de stellingen en de toelichtende nota ontvangen, maar geeft zich niet op voor de themadag. Ik krijg de stellingen en de toelichting franco thuisgestuurd.

De kosten voor deze dag, f 25,-, zullen aan de zaal worden voldaan.

Inzenden van deze bon is mogelijk t/m 30 april 1992 aan:

KC 's-Gravenhage
Jan van Nassaustraet 9
2596 BL 's-GRAVENHAGE
tel.: 070 - 3281935

Handtekening .....

* aankruisen wat wordt verlangd

Hongarije:

Onzekere schreden op het pad van de democratie

door JAN DIRK BLAAUW, secretaris Buitenland

Ondanks de relatief gunstige uitgangspositie zijn ook Hongarijers schreden op het pad van de democratie onzeker. De overgang naar een vrije markt economie legt een zware hypotheek op het geloof van de man in de straat op de betere tijden die moeten komen.

FIDESZ, de Jonge Democraten, hielden van 7 tot 9 februari hun reeds vierde Jaarcongres. Mede gezien alle onzekerheden voor de toekomst, waardoor onze steun maximaal moet zijn, maar ook vanwege de goede vooruitzichten voor het liberalisme in Hongarije en onze samenwerking sinds enkele jaren, ben ik naar dat Congres in Pécs namens de VVD getogen, samen met Gijs de Vries namens de Euro-VVD'ers, Jules Maaten namens de Liberale Internationale, en de beleidsmedewerker van de Dettmeyerstichting, Henriëtte de Ruiter.

Verkiezingen

We vielen met de neus in de politieke boter, aangezien er een partiële kabinetcrisis ontstond bij het uittreden van 33 leden van de Smallholders Party uit het regeringsblok. Premier Antall zag zijn meerderheid in het parlement slinken tot 11. Spoedberaad vond plaats op diverse plaatsen, maar de eerste conclusie was dat het nog kon meevallen. Toch werd de mogelijkheid van verkiezingen op korte termijn waarschijnlijker - en FIDESZ realiseert zich dan ook - dat men op kortere termijn gereed moet zijn dan aanvankelijk werd ingeschat. De politiek leider Viktor Orban liet dit ook duidelijk blijken in zijn speech.

Zelfbewustheid klinkt door in de vele gesprekken die ik met diverse leden van de fractie in het parlement maar ook met het topkader heb gevoerd. Men realiseert zich de grote verantwoordelijkheid die op hun schouders rust, mede gelet op het feit dat de SDS, de Vrije Democraten, een leiderschapsprobleem hebben, wat tot splitsingen zou kunnen leiden. Na de laatste lokale verkiezingen, met grote winst voor de beide liberale partijen, een extra reden om alles goed op een rijtje te hebben. Uiteraard heb ik de steun van de VVD toegezegd wanneer men daar behoefte aan zou hebben. Wij zijn overeengekomen dat we in principe dit jaar een aantal zaken samen zullen organiseren, in Boedapest, of elders in Hongarije, maar mogelijk ook in Nederland.

Herstel democratie

In mijn speech tot het Congres heb ik aandacht besteed aan de eeuwenlange relaties die er bestaan tussen Nederland en Hongarije. Die zijn zo diepgaand geweest in de 17e eeuw, dat er zelfs een standbeeld voor Admiraal De Ruyter aan is overgehouden. Wegens die lange relaties is Nederland extra geïnteresseerd betrokken in en bij het herstel van de democratie, het hernieuwde

Jan Dirk Blaauw

respect voor de mensenrechten, maar ook de overgang naar een vrije-markteconomie. Daarom ondersteunt de VVD een sterke associatie van Hongarije met de Europese Gemeenschap, die op zo kort mogelijke termijn moet leiden tot vol lidmaatschap. En daarom ondersteunt de VVD ook een maximale opening van de Europese Gemeenschap als markt voor Hongaarse producten omdat alleen daarmee inhoud wordt gegeven aan verbale steun aan het herstel van de Hongaarse economie. Uiteraard heb ik namens de VVD ook begrip geuit voor de bezorgdheid die heerst over de externe veiligheid van Hongarije. Nederland moet daarom in alle daarvoor in aanmerking komende fora, te weten de Conferentie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa, de Europese Gemeenschap, de Noordatlantische Verdragsorganisatie maar ook de Westeuropese Unie, aandacht hiervoor vragen, en meewerken aan vertrouwenwekkende maatregelen. De nieuwe mechanismen in de NAVO zijn een grote stap voorwaarts, de externe veiligheid van Hongarije, overigens net zo als die van Tsjecho-Slowakije en Polen, is van belang voor de veiligheid van de NAVO.

Tevens heb ik steun gevraagd aan FIDESZ voor de belangrijke strijd die wij liberalen moeten voeren tegen xenofobie (het succes van Le Pen), tegen racisme, om nationalisme binnen menselijke dimensies te houden, en de bescherming van minderheden. Joegoslavië en delen van de voormalige Sovjet-Unie zijn bloedige tekenen aan de wand.

Te veel partijen

Het Congres werd door vele buitenlandse delegaties bijgewoond. Een ideale gelegenheid om met meerdere liberale vertegenwoordigers vanuit Centraal Europa te overleggen. Vooral met onze Tsjechische vrienden is er veel doorgesproken, verkiezingen staan bij hen voor de deur, en het politieke landschap ziet er Pools uit: te veel politieke partijen en groeperingen. Bovendien zijn separatistische krachten uit Slowakije actief. Op korte termijn zal er veel van de grond komen. Uit

ONDER AUSPICIËN VAN DE LIB.-DEM. FRACTIE

gesprekken met anderen is minder direct iets concreets te zeggen, maar gezien de beperkte middelen van de Dettmeyerstichting kunnen we ook niet te veel hooi op

onze vork nemen.

Het Congres van FIDESZ in Pécs was nuttig, maar ook stimulerend door het enthousiasme van de vele deelnemers. ■

Een banenplan voor de werkloze GOS-kerngeleerden

door JESSICA LARIVE, ELD-parlementariër

Nu de koude oorlog beslecht is in het voordeel van het democratische westen worden we met veel nieuwe problemen geconfronteerd. De val van het ijzeren gordijn onthulde recentelijk tien geheime steden in de voormalige Sovjet-Unie met mysterieuze code-namen als Toms-7 en Penza 19. Ruim 700.000 inwoners werkten hier in het geheim aan het prestigieuze Sovjet-kernonderzoek. De CIA schat dat ongeveer 2000 van deze werknemers alle kennis bezitten om nucleaire wapens te maken.

Deze 2000 kerngeleerden vormen een gevaarlijke tijdbom. Met het instorten van de Sovjet-Unie en zijn „militair-industrieel” complex staan deze hoog opgeleide wetenschappers op straat en is het gevaar levensgroot aanwezig dat zij hun heil in andere landen zullen zoeken. Libië, Irak, Iran staan in de rij om hen voor grote bedragen te contracteren voor het ontwikkelen van een eigen kernmacht. Secretaris-Generaal Wörner van de NAVO heeft al melding gemaakt van één concreet geval, waarbij een Russische kerngeleerde werd ingehuurd.

Vernietiging

Binnen de internationale gemeenschap heerst daarom grote bezorgdheid. De ideeën om deze wetenschappers op een veilige manier onder te brengen volgen elkaar in hoog tempo op. Ook het Europees Parlement heeft zich over het probleem gebogen. In januari heeft de Europese liberale fractie de kwestie aan de orde gesteld. Daarbij werd het idee gelanceerd om kerngeleerden in te zetten bij de vernietiging van het Sovjet kernwapenarsenaal of bij de ontmanteling of verbetering van de bestaande (civiele) kernenergiecentrales. Voor de zitting van deze maand van het Europees Parlement heb ik samen met een paar collega's een speciaal debat aangevraagd, zodat Parlement, Europese Commissie en Raad van Ministers uitgebreid over dit thema van gedachten kunnen wisselen.

Jessica Larive

Hierbij zal zeker het recente voorstel van de Verenigde Staten en Duitsland aan de orde komen. Zij stelden onlangs voor om een „internationaal centrum voor techniek en wetenschap” op te richten in Rusland, dat deze werkloze kernfysici een zinvolle baan zou moeten aanbieden. Dit centrum zou zich kunnen richten op bijvoorbeeld de omschakeling van militaire productie op civiele of op de afgesproken vernietiging van een gedeelte van het Sovjet kernwapenarsenaal. Maar het centrum zou ook in opdracht kunnen werken voor Westerse bedrijven en universiteiten. Dat kan zeer lucratief zijn. Want hoewel de voormalige Sovjet-Unie op vele terreinen hopeloos is achtergebleven is zij wel degelijk in staat gebleken om technisch toonaangevende wetenschappers op te

leiden. Deze kunnen nu in Rusland relatief goedkoop worden ingehuurd voor het verrichten van hoogwaardig onderzoek. Daar kunnen dus beide kanten hun voordeel mee doen.

Financiële ondersteuning

Aan deze hele onderneming hangt natuurlijk wel een prijskaartje. Voorlopig zijn de kosten van het internationale centrum voor techniek en wetenschap begroot op 100 miljoen dollar. De VS heeft als 25 miljoen beschikbaar gesteld. Ook wij hebben aangegeven dit initiatief financieel te willen ondersteunen. Daarom stelt de Europese Commissie voor om 50 miljoen Ecu beschikbaar te stellen. Het Europees Parlement, als begrotingsautoriteit, zal hierover deze maand stemmen, zodat de gelden snel kunnen worden vrijgemaakt. Het komt nu immers aan op snel handelen. We zitten in een explosieve overgangssituatie, waarin snel beslissingen moeten worden genomen. Het is van het grootste belang dat het enorme potentieel aan gespecialiseerde nucleaire kennis in de GOS-republieken in veilige banen wordt geleid en wordt gebruikt. Voor onze gezamenlijke toekomst. Een veilige toekomst. ■

Piet Blauw op UNCTAD in Colombia

Efficiency kan stuk beter

door VICTOR HAFKAMP

AMSTERDAM - „Als ik de kinderen in Colombia in armoede zie opgroeien en ik luister naar het vaak abstracte niveau van de discussies op zo'n conferentie, dan weet ik nog geen antwoord op de vraag wat we die arme kinderen te bieden hebben.” Piet Blauw, VVD-Tweede Kamerlid en specialist in landbouwzaken en buitenlandse handel, bezocht vorige maand de UNCTAD-conferentie in Cartagena (Colombia), keerde met veel interessante informatie in Nederland terug, maar zet toch veel vraagtekens bij het effect van de VN-conferentie voor handel en ontwikkeling.

Blauw vertegenwoordigde in Cartagena met zijn collegae van PvdA, CDA en D66 het Nederlandse parlement. Minister Pronk van Ontwikkelingssamenwerking en Yvonne van Rooy, staatssecretaris van Buitenlandse Handel, reisden er achtereenvolgens heen namens het Nederlandse kabinet. En verder waren er vele, uitgebreide delegaties van 150 landen.

Blauw is nogal somber over de conclusies van de UNCTAD in Cartagena. „Ik kan het abstracte niveau van de discussies daar moeilijk in conclusies vertalen,” zegt hij. „Als ik de problemen in de ontwikkelingslanden van elke dag bekijk en de rooibouw die er in grote delen van de wereld op de bodem wordt gepleegd, dan zie ik op basis van het besprokene daar nog geen licht in het duister.”

Aandachtig

Als specialist in landbouwzaken was hij een aandachtig toehoorder van het pleidooi van welhaast alle vertegenwoordigers van de Derde Wereld voor een volstrekt geliberaliseerde goederenstroom over de hele wereld en voor de mogelijkheid maximaal te kunnen deelnemen aan een koopkrachtige markt en de producten, waarin ze zich specialiseren vrijelijk te kunnen exporteren. „Voor ons als landbouwspecialisten in Europa was er het probleem dat ontstaat, als we onze verplichtingen jegens de ontwikkelingslanden ongeremd nakomen. In West-Europa, in Nederland in het bijzonder, voelen we ons verplicht iets te doen aan de ontwikkeling van die landen en ze te verheffen naar een hoger welvaartsniveau. Maar als we dat alleen maar doen via de goederenstroom, bijvoorbeeld door ze suiker te laten exporteren, dan wordt die maatschappelijke verplichting van ons door de suikerproducenten in eigen land en elders in Europa betaald. Dat is een punt dat we in de gaten moeten

houden en waarover we gesproken hebben.”

Blauw wijst nog op het pleidooi van de Colombiaanse minister van Buitenlandse Zaken tussen de nu afgesloten UNCTAD en de komende milieuconferentie in Rio de Janeiro een speciale grondstoffenconferentie te beleggen.

Hij wil voorkomen dat de grondstoffen die de ontwikkelingslanden produceren, o.a. delfstoffen, voor te lage prijzen moeten worden afgezet en wil zekerstelling van een verantwoord prijsniveau in relatie tot koopkracht en welvaartsbevordering. En daarbij gaat het ook om producten waarbij de Europese landen tuinbouw een rol spelen. Ook de ontwikkelingen in Oost-Europa spelen in Cartagena een rol. Die landen streven naar een entree op de markt met name op het gebied van granen en rundvlees. „Al die problemen hebben een duidelijke link met de Nederlandse land- en tuinbouw,” zegt Blauw.

Verbaasd

Hij verbaasde zich in Cartagena wel over het optreden van de EG-landen als blok. De nationale belangen bleken ook daar de kop op te steken en dat leidde niet zelden tot een groot gebrek aan efficiency. „Ik heb op afstand nogal wat animositeit en competentiekwesties meegemaakt. Vertegenwoordigers van bepaalde EG-landen wilden een zekere inbreng op die conferentie, maar dat moest allemaal via het Portugese voorzitterschap worden geregeld. En dan was men volstrekt afhankelijk van de grollen en grappen die de Portugezen bij de presentatie naar voren brachten”. Het viel hem op dat - zodra er maar iets politieks de kop op stak - er onmiddellijk door de nationale EG-delegaties naar het thuisland moest worden gefaxt over de vraag: hoe moeten wij opereren?

„Dan moet je je voorstellen dat je daar met 150 nationaliteiten op

zo'n conferentie zit, terwijl de EEG onder leiding van Portugal als één blok optreedt. Die lidstaten zitten er met delegaties van tien tot twintig man die regelmatig moeten faxen over wat ze wel en niet mogelijk doen. Dat vraagt een energie die zijn weerga niet kent. Bij mij roept dat de vraag op of je bij zo'n organisatie-structuur wel kunt spreken over een aanvaardbaar rendement. Ik heb daar mijn sterke twijfels over. Ik durf zelfs te stellen dat het rendement veel te laag is. Wat mij betreft komt er voortaan een EG-delegatie onder leiding van het voorzitterschap, waarbij elke lidstaat twee leden levert. Dan zit de EG daar niet met 200, maar met 25 tot 30 man en hoeft er ook niet zoveel gefaxt te worden.”

Blauw heeft bewondering voor de ambtenaren die van de vroege ochtend tot de late avond alle punten en komma's in de conferentiestukken rangschikken. „Die werken zeer gemotiveerd en

het is daarom jammer dat er zoveel energie door animositeit en competentiekwesties verloren gaat. Dat kan zo niet verder gaan.” De UNCTAD beschouwt hij wel als het enige forum, waar vele ontwikkelde en minder ontwikkelde landen elkaar in solidariteit kunnen ontmoeten. „Maar het kan allemaal veel beter worden gestroomlijnd. Vier tot vijf dagen zouden ook voldoende zijn in plaats van twee weken.” ■

Piet Blauw, VVD-landbouw-specialist Tweede Kamer.

VVD-plan: weer geld voor infrastructuur

(vervolg van pagina 1)

Kortom, Minister Kok gebruikte doodoeners. In werkelijkheid durfde hij niet „ja” te zeggen omdat hij niet aan zijn achterban durft te verkopen dat er voor duurzame investeringen op de lopende uitgaven moet worden bezuinigd. Daar zit zijn pijn. Dus redt hij zich met de speculatie dat er dit jaar extra aardgasopbrengsten zullen zijn. Die moeten we echter nog verdienen. PvdA-woordvoerder Melkert, die bij eerdere gelegenheden de VVD steunde, moest die steun inslikken. Wiens brood ik eet, diens woord ik spreek? In plaats daarvan kwam de PvdA met de oplossing om voortaan voor infrastructuur te lenen „buiten bezwaar van het financieringstekort”. Dat kan natuurlijk niet. Dat holt de budgettaire discipline uit.

Kok geen Lieftinck

Minister Kok spiegelt zich graag aan zijn illustere en zuinige (verre) voorganger Lieftinck. Welnu, wil Kok werkelijk in diens voetsporen treden dan maakt hij met zijn afwijzing van de gulden regel en kapitaaldienst een mistap. Lieftinck voerde in 1945 zelfs twee kapitaaldiensten in. Eén voor de investeringen vanwege de oorlogsschade, die in 1958 werd beëindigd. Eén voor de meer permanente kapitaaluitgaven, die helaas onder druk van het keynesiaanse denken in 1977 werd afgeschaft. Lieftinck koos de gulden financiering tot begrotingsnorm, hanteerde - net als de VVD-fractie in haar voorstel - het criterium „duurzaam nut” voor de kapitaaluitgaven, en voerde de post afschrijvingen in ten laste van de gewone dienst. Cobouw-redacteur Hans Mulder (het vakblad voor de bouwwereld) gaf als zijn commentaar: „Nee, De Korte heeft gelijk. Kok is geen Lieftinck. Kok is een gewone boekhouder, die veel te voorzichtig opereert t.a.v. zaken waar nu eindelijk eens slagvaardigheid geboden is. En of

hij een goede boekhouder is, mag u zelf zeggen.”

Voordelen VVD-plan

1. Sinds Lieftinck zijn we in dit land verleerd reële en gezonde afwegingen te maken tussen uitgaven voor infrastructuur en consumptieve bestedingen. *We moeten weer leren afwegen.* Daarvoor is een afwegingskader nodig. Het VVD-voorstel brengt dit kader terug naar waar het hoort: de rijksbegroting. Dat is het allerbelangrijkste motief. Daarmee zijn de financiële middelen voor de Hoge Snelheidslijn, de verkeerstunnels, de Betuwelijn, Schiphol- en Rotterdam-infrastructuur zeker gesteld.

2. Voor de toetreding tot de Economische en Monetaire Unie moeten de EG-lidstaten hun overheidsfinanciën op orde brengen. Om dat te kunnen beoordelen zal de Europese Commissie o.a. de gulden financieringsregel gebruiken. Het VVD-voorstel sluit daar naadloos op aan.

3. Onze staatsschuld zal eind 1994 opgelopen zijn tot 400 miljard. Dat is bijna 27.000 gulden per hoofd van de bevolking. De jaarlijkse rentelast is inmiddels opgelopen tot ruim 3000 gulden per belastingplichtige. De staatsschuld moet dus terug. Het VVD-voorstel zorgt voor versnelde terugbrenging. Alleen al door de invoering van afschrijvingen (waarvoor eerst wordt omgebogen) groeit de staatsschuld in de jaren 1995-1998 zo'n 9 miljard minder dan nu geraamd.

4. Door de kapitaaldienst, de gulden regel en de aanvullende norm wordt de begrotingsdiscipline aangescherpt. En worden budgettaire vluchtwegen, zoals het verkopen van schoolgebouwen om de begrotingsgaten van Minister Ritzen op te vullen, afgesneden.

5. Met het VVD-plan ontstaat ook een betere afweging ten opzichte van private financiering en leaseconstructies, waar bij een aantal specifieke projecten uit doelmatigheidsoverwegingen best wat voor te zeggen is.

6. Wie momenteel onze Staatsbalans beziet ontdekt tot zijn schrik dat het vaderlandse nettovermogen - na jarenlange intèring - inmiddels negatief is geworden. De kapitaaldienst kan aan die ongezone situatie een einde maken.

7. Een aantal verkeers- en vervoersprojecten rond Rotterdam en Schiphol kan geen uitstel tot 1995 lijden. Deze wil de VVD helpen financieren door zowel in 1993 als in 1994 0,5 miljard aan staatsdeelnemingen af te stoten. Op de staatsbalans wordt daarmee „vermogen voor vermogen” geruild.

Politieke wil

We kennen allemaal het toepasselijke spreekwoord: „waar een wil is, is een weg”. Wie over de Nederlandse wegen rijdt merkt dat daar veel aan op te knappen en uit te breiden valt. Voor onze dienstensector is dat zelfs een levensnoodzaak. Het invoeren van een kapitaaldienst is een belangrijk hulpmiddel om voldoende overheidsgeld opzij te zetten voor onze broodnodig infrastructuur. Maar uiteindelijk is het een zaak van politieke wil dat het geld er daadwerkelijk komt. Die politieke wil is bij de VVD voluit aanwezig. Wij zijn bereid daar op de consumptieve-uitgaven fors voor om te buigen. ■

* Als „wit” Kamerstuk te bestellen bij Staatsdrukkerij onder: 22 330, nr. 7.

** zie VVD-Tienpuntenplan tot bestrijding werkloosheid in V&D jan./febr. 1992.

BEAVER

BUSINESS MANAGEMENT

- Beaver Business Management biedt een praktische management-formule voor een succesvolle realisatie van doelstellingen
- Wij implementeren een doelstelling-georiënteerde structuur met meer rendement.
- Wij bieden met tien vestigingen in Nederland een cultuurdoorbrekend concept dat organisaties tot onverwachte resultaten in staat stelt.

Gezondheidszorg ter discussie

Moet alles wel wat kan? Dit was een van de vraagstellingen die de Commissie-Dunning bij haar installatie op 30 augustus 1990 meekreeg.

Deze commissie publiceerde in november 1991 haar bevindingen onder de titel „Kiezen en Delen”.

Op verzoek van de VVD Tweede Kamerfractie organiseert het hoofdbestuur, eerder dan in het jaarprogramma aangegeven staat, in samenwerking met de Kamercentrale Dordrecht een themadag „Keuzen in de Zorg” op:

Zaterdag 25 april 1992
10.00 - 17.00 uur
Hotel Papendrecht
Lange Tiendweg 2
te Papendrecht

Twee auteurs, dr. M.P. Springer en de heer drs. B.R.A. Gijzel, maakten op verzoek van het hoofdbestuur een pré-advies als mede een aantal stellingen ter bespreking op deze dag.

Deze stellingen met een toelichting, alsmede het programma van de dag, vindt u in dit nummer van Vrijheid en Democratie afgedrukt.

Aanmelding voor deze dag kan slechts schriftelijk, door inzending van de afgedrukte bon.

Kosten voor deelname bedragen, f 50,- voor het gehele programma, inclusief lunch.

Betaling vindt plaats aan de zaal.

Het pré-advies bestaat verder nog uit een samenvatting van de kernpunten van het Dunning-rapport.

Na aanmelding krijgt u de complete tekst van het pré-advies franco thuisgezonden.

U kunt ook alleen het pré-advies opvragen.

Stellingen ten behoeve van de themadag „Keuzen in de Zorg”

stelling 1 Als vrijwel alle bestaande voorzieningen van de zorg naar het grotendeels uit inkomensafhankelijke bijdragen te betalen basispakket worden overgeheveld, dan zullen de bestaande problemen aan schaarste, wachtlijsten en de noodzaak tot keuzen zich opnieuw en zelfs veel sterker voordoen. Omvang en financiering van het basispakket en de noodzaak van het maken van keuzen hebben alles met elkaar te maken.

Toelichting: De Commissie-Dekker had eerder geadviseerd ca. 85% van alle voorzieningen in het verplichte basispakket en de rest in een vrijwillige verzekering onder te brengen. Het huidige kabinet wil echter ongeveer 95% van alle bestaande voorzieningen stapsgewijs overbrengen naar het verplichte basispakket (de uitgebouwde AWBZ). De basisverzekering zou volgens het plan-Simons voor 82% uit inkomensafhankelijke premies moeten worden betaald.

stelling 2 Het basispakket moet beperkt blijven tot ten hoogste 85% van alle bestaande voorzieningen. Dit kan worden bereikt door voorzieningen als tandheelkundige

hulp voor volwassenen, medicijnen en fysiotherapie niet in het basispakket onder te brengen, maar desgewenst in een individuele, vrijwillige aanvullende verzekering.

Toelichting: om het basispakket te beperken tot bijvoorbeeld maximaal 85% van de bestaande voorzieningen, zijn keuzen noodzakelijk, zoals ook de Commissie-Dunning stelt.

Bij het maken van keuzen kan men „knippen in voorzieningen” (bijvoorbeeld medicijnen voorgeschreven door de specialist wél in het basispakket, maar die door de huisarts zijn voorgeschreven niét). Hierdoor bestaat echter de kans, dat de vraag naar dure (wel verzekerde) voorzieningen stijgt ten koste van de goedkopere en de beoogde besparingen niet worden gerealiseerd. Een andere keuzemogelijkheid is bepaalde, min of meer op zichzelf staande voorzieningen in hun geheel niet op te nemen in het basispakket. In dat geval is de kans op „tegengestelde substitutie” minder groot. Tandheelkundige hulp, fysiotherapie en medicijnen zouden hiervoor in aanmerking komen.

stelling 3 Bij een zo grote omvang van het verplichte basispakket als voorgesteld door het huidige kabinet moeten aanzienlijke, verplichte eigen risico's en eigen bijdragen worden overwogen teneinde de aanspraken op zorg te beteugelen.

Toelichting: Solidariteit is niet alleen het meedelen in andermans lasten, maar ook het beperken van aanspraken ten gunste van diegenen die de zorg hard nodig hebben. Juist met het oog op solidariteit dient een gepast gebruik van voorzieningen te worden bevorderd: dit kan onder andere door eigen risico's en eigen bijdragen. Bij een kleiner basispakket (rapport Teldersstichting) kunnen eigen risico's of eigen bijdragen beperkt blijven (vrije keuze van verzekerden).

stelling 4 Hoewel het rapport en de criteria van de Commissie-Dunning op zich goed doordacht en waardevol zijn voor het bepalen van een rangorde in voorzieningen, heeft de Commissie zelf weinig duidelijke keuzen gemaakt en zijn er weinig nieuwe gezichtspunten toegevoegd ten opzichte van de regeringsnota „Grenzen aan de Zorg” uit juni 1988, die handelde over dezelfde problematiek, waardoor veel kostbare tijd is verstreken.

Toelichting: De Commissie-Dunning heeft een helder en gedegen werk afgeleverd, maar heeft de criteria slechts uitgewerkt en toegepast op voor de hand liggende voorzieningen: reageerbuisbevruchting, homeopathische geneesmiddelen, tandheelkundige hulp voor volwassenen en de behandeling van sportblessures. Hoewel illustratief, was dit ook een vrij gemak-

PROGRAMMA

van de VVD-themadag „Keuzen in de zorg”
op 25 april 1992

10.00 - 10.30 uur	Inschrijving en ontvangst met koffie
10.30 - 10.35 uur	Opening door de dagvoorzitter
10.35 - 11.00 uur	Introductie en korte toelichting op de werkzaamheden van de schrijvers van het pré-advies
11.00 - 11.20 uur	Inleiding door drs. C.R.J. Laffree
11.20 - 11.40 uur	Inleiding door prof. dr. H.M. Dupuis
11.40 - 12.00 uur	Inleiding door prof. dr. W.P.M.M. van de Ven
12.00 - 12.15 uur	Vragenronde aan de inleiders
12.15 - 13.30 uur	Lunch
13.30 - 15.00 uur	Discussie in drie workshops
15.00 - 15.15 uur	Theepauze
15.15 - 16.30 uur	Rapportage vanuit de workshops en plenair debat
16.30 - 16.40 uur	Impressies van de dag door drs. D.J.D. Dees
16.40 - 16.50 uur	Slotwoord door mevrouw F.M. Roscam Abbing-Bos
16.50 uur	Sluiting

kelijke en „goedkope” keuze (in kwantitatief opzicht is de betekenis van deze voorzieningen beperkt). Op andere punten is de Commissie evenwel kryptisch gebleven en heeft zelf geen duidelijke uitspraken willen of kunnen doen, waardoor de facto weinig voortgang is gemaakt sinds de nota van staatssecretaris Dees in 1988.

stelling 5 Het honoreringssysteem van artsen, in het bijzonder van specialisten, dient zodanig te worden bijgesteld, dat het gebruik van technologie en het verrichten van ingrepen niet beter worden beloond dan bijvoorbeeld een gesprek met een patiënt of een lichamelijk onderzoek. Invoering van een uurtarief moet in dit verband worden overwogen.

Toelichting: Hiermee zouden zowel de individuele patiënt als de gezondheidszorg als geheel kunnen worden gediend. Momenteel gaat er van de honoreringstructuur van vooral specialisten een prikkel uit tot het verrichten van ingrepen (ook omdat de patiënt hier regelmatig op aandringt). Specialisten worden gehonoreerd volgens een betaling per verrichting.

stelling 6 Medisch risicovol gedrag van de verzekerde kan worden ontmoedigd door voorlichting en dergelijke, maar dient om

zicht lijkt het wellicht wenselijk en voor de hand liggend om de medische kosten van een overmatige consumptie van alcohol, roken, eten, beoefenen van gevaarlijke sporten en dergelijke uit te sluiten. Maar om de volgende redenen is deze benadering vanuit liberaal gezichtspunt niet wenselijk:

- het verband tussen het gedrag en het ziektebeeld (causaliteit) zal veelal niet eenduidig zijn aan te tonen;
- een en ander vergt een vergaande mate van controle op het gedrag en de beweringen van verzekerden/patiënten;
- deze benadering zou de arts in de positie brengen van beoordelaar van individuele gedragsrisico's.

stelling 7 Waar wachtlijsten bestaan en als gevolg van schaarste aan organen en dergelijke selectie van patiënten onvermijdelijk is, mogen slechts duidelijk hanteerbare en toetsbare medische criteria worden gehanteerd bij het bepalen van de rangorde in de behandeling van bepaalde patiënten. Sociaal-economische status, leeftijd, familie-omstandigheden en dergelijke behoren hierbij geen rol te spelen.

stelling 8 In samenhang met de gedachte dat louter medische criteria mogen worden gehanteerd bij de selectie van patiënten, moet het wederkerigheidsprincipe ongewenst worden geacht.

Toelichting: Het wederkerigheidsprincipe houdt in, dat alléén iemand die zelf bloed geeft, een donorcodicil heeft getekend en dergelijke, in aanmerking zou komen voor bijvoorbeeld een bloedtransfusie, een orgaantransplantatie en dergelijke in geval van schaarste aan biologisch materiaal. In lijn met de visie van de Commissie-Dunning moet een dergelijke benadering niet wenselijk en onuitvoerbaar worden geacht.

stelling 9 Nieuwe, zeer kostbare medische ontwikkelingen ten behoeve van enkelen en die gepaard gaan met rantsoenering, of een onrechtvaardige verdeling (bijvoorbeeld een mechanisch kunsthart) verdienen een lagere plaats in de rangorde dan nieuwe technologie waarbij veel chronisch zieken baat hebben.

principiële redenen niet te worden belast met hogere premies of uitsluiting van vergoedingen.

Toelichting: Op het eerste ge-

Bon Themadag over „Keuzen in de Zorg”

25 april 1992
Hotel Papendrecht
Lange Tiendweg 2
3350 CB PAPENDRECHT

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: .....

Plaats: .....

Functie: .....

* geeft zich op voor de VVD-themadag „Keuzen in de Zorg” die op 25 april 1992 wordt gehouden in Hotel Papendrecht. Ik krijg het pré-advies franco thuisgestuurd.

* wil de stellingen en toelichtingen ontvangen, maar geeft zich niet op voor de themadag. Ik krijg het pré-advies franco thuisgestuurd.

De kosten voor deze dag, f 50,-, zullen aan de zaal worden voldaan.

Handtekening .....

Opgave kan slechts SCHRIFTELIJK gebeuren.

Inzenden van deze bon is mogelijk t/m 15 april 1992 aan:

Landelijk secretariaat van de VVD
t.a.v. drs. L.H.M. Osterholt
Postbus 30836
2500 GV 's-GRAVENHAGE

Handtekening .....

* aankruisen wat wordt verlangd

INHOUDSOPGAVE

Een initiatief-wetsontwerp waardoor allochtonen betere kansen op een betrekking krijgen werd ingediend door de drie oppositiepartijen Groen Links, D66 en de VVD.
pag. 3

De VVD wenst een duidelijke wetgeving over euthanasie. Dick Dees (Volksgezondheid VVD Tweede Kamer) stelt dat niet de rechter maar de wetgever de normen daartoe moet formuleren.
pag. 6

Tijdens een drukke receptie in de hofstad werd afscheid genomen van kamercentrale-voorzitter Robert de Haze Winkelman. Ruim zeven jaar hanteerde hij de Haagse kc-voorzittershamer.
pag. 9

In dit blad nogmaals de herinnering aan twee themadagen. Aanmelding is nog mogelijk!!
pag. 8 en 12

De VVD-fractie Amsterdam organiseerde samen met de Vereniging van Staten en Raadsleden een dag gewijd aan minderheden. Deze themadag viel samen met de demonstratie tegen racisme. Hans de Bie bericht hierover.
pag. 10

17 maart 1992 was voor Zuid-Afrika een historische dag. Met bijna 70 % van de stemmen won president de Klerk het referendum dat betrekking had op de totstandkoming van een nieuwe Grondwet. Een Grondwet, die voorgoed een eind moet maken aan elke vorm van apartheid. VVD buitenland-specialist Frans Weisglas gaat in op de uitslag en het respons dat Zuid-Afrika nu van de wereld mag verwachten.
pag. 10

Voorzitterscolumn,
pag. 3
Anne Lize van der Stoel,
pag. 5
Mijn Opinie is,
pag. 13
Van A tot Z,
pag. 14

Partijraad verontrust over „verdwijnende provincie”

door VICTOR HAFKAMP

BUSSUM - VVD-ers kunnen nog wel eens kritisch zijn over de wijze, waarop vakbonden hun deelbelangen verdedigen. Maar zelf blijken VVD-ers ook niet vrij van emoties als ze bepaalde belangen bedreigd zien. In 't Spant in Bussum boog de partijraad zich 4 april over het pre-advies „Over kerntaken van de overheid”.

Het stuk oogstte veel lof van de partij-elite. Maar een van de stellingen achterin het pre-advies - over de toekomst van de bestuurlijke inrichting in Nederland - leidde tot een lange en emotionele discussie. „Bij de noodzakelijke vernieuwing van de bestuurlijke inrichting van ons land zullen de provincies als bestuurslaag verdwijnen” luidde de vijfde stelling en die formulering viel bij een aantal partijraadsleden in slechte aarde. „Een forse stelling, te weinig onderbouwd”, luidde de kritiek van enkele aanwezigen. De woordvoerder van de kamercentrale Overijssel maakte duidelijk dat hij en de zijnen „zeer ongelukkig zijn met wat er nu staat”. De Amsterdamse wethouder mr. Frank de Grave herinnerde er aan dat in de partij niet voor het eerst wordt gediscussieerd over de toekomst van de provincies. Hij maakte een duidelijk onderscheid tussen de situatie in de randstad en daarbuiten. „Het is duidelijk dat we in de randstad zullen komen tot regio's, waarbij dus de rol van de provincies verdwijnt. Buiten de randstad zou de situatie nog eens nader bekeken moeten worden. Namens de commissie binnenlandse zaken van de partij kwam mr. Blommestein met het voorstel de tekst van de stelling te wijzigen. In plaats van „zullen de provincies verdwijnen” stelde hij de formulering „zullen ook bestuurslagen verdwijnen” voor. Ir. P. Loos, gedeputeerde van de provincie Flevoland, gaf bij de verdediging van de stelling toe dat hij in zijn eigen omgeving spitsroeden had moeten lopen vanwege zijn medeverantwoordelijkheid voor zo'n stelling. „Ze zeiden tegen me: hoe kun je als gedeputeerde zoiets doen? Als provincie is Flevoland nog steeds gerechtsvaardigd en ook al worden we iets anders, Flevoland blijft zijn samenhang houden, suste hij de kritiek. Hij wees er op dat de stelling over de verdwijning van de provincies het heeft over „zullen” en niet over „moeten”. „De verdwijning op termijn van de pro-

vincies is een logisch gevolg van een bestaand proces en heeft ook consequenties voor de gemeenten. Het is goed en noodzakelijk dat we ons realiseren dat de bestuurlijke organisatie in Nederland moet veranderen. De VVD wil een goede en democratische controle,” aldus Loos.

Vragen

Mr. De Jonge (KC Utrecht) vond dat de gedrukte woorden niet overeen kwamen met de woorden van ir. Loos. „Met de huidige tekst roep je vragen op” vond hij en hij stelde voor in de stelling het VVD-standpunt dat de bestuurlijke verdichting moet verdwijnen in elk geval op te nemen. Frank de Grave vond in tweede instantie de stelling „wel erg scherp geformuleerd”, maar gaf in zijn toelichting impliciet toe het wel met de stelling eens te zijn. „Er zijn gemeenten en er is een orgaan tussen die gemeenten en de rijksoverheid. Als dat orgaan de regio wordt, moet er dus een andere bestuurslaag verdwijnen en dat kan alleen maar de provincie zijn. Drs. Pieter Ressenaar, voorzitter van de werkgroep „Over kerntaken van de overheid”, bleek voor de struisvogelpolitiek van de critici weinig oor te hebben. Hij onderschreef de opmerkingen van ir. Loos dat de partij een duidelijke keuze heeft gemaakt voor „Oort II” dat voorziet in een nieu-

we bestuurlijke inrichting van Nederland. Dat plan zal onvermijdelijk gevolgen hebben voor de provincies. Partijvoorzitter mevrouw Van Leeuwen wist de vergadering ervan te overtuigen dat de discussie over dit onderwerp binnen de partij nog niet is gesloten. Een verzoek om stemming vanuit de zaal werd vervolgens ingetrokken.

Defensie

In stelling 7 van het pre-advies „Over de kerntaken van de overheid” stelde de commissie voor het defensiebudget in te krimpen en toe te spitsen op de opbouw van mobiele eenheden in het kader van de handhaving van de internationale rechtsorde. Vanuit de partijraad kwam evenwel de suggestie de taken van de krijgsmacht eerst te omschrijven alvorens over het budget te praten. „Handhaving van de internationale rechtsorde zal een belangrijke plaats gaan innemen in de activiteiten van onze krijgsmacht. Nog nooit heeft Nederland zoveel militairen in het buitenland gehad. Misschien moet het budget juist omhoog”, aldus die opmerking. Prof. dr. U. Rosenthal stelde namens de werkgroep dat nu de nucleaire dreiging is verminderd er binnen de krijgsmacht een ontwikkeling is naar andere taken die kan worden gecombineerd met inkrimping van het defensiebud-

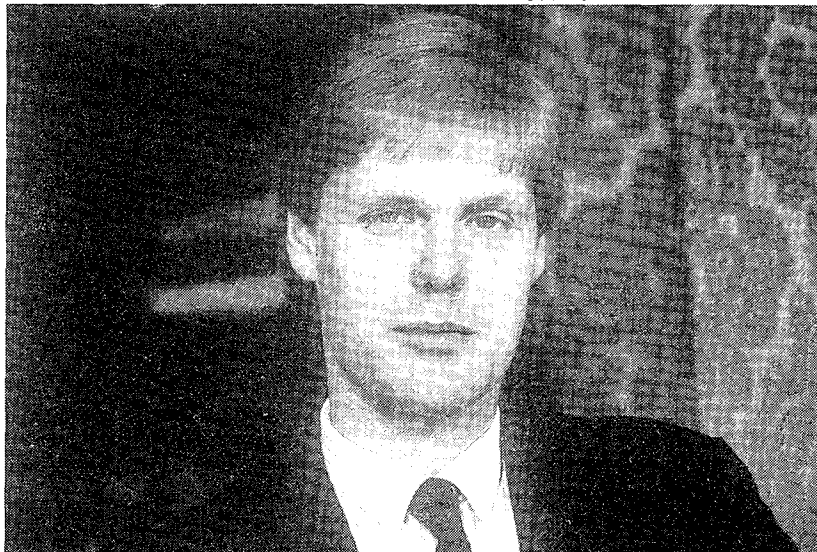
Commissievoorzitter drs. Pieter Ressenaar

get. Maar daar werd tegenin gebracht dat de non-proliferatie van kernwapens tot dusverre niet tot stand gekomen is en er steeds meer landen over kernwapens beschikken, zodat te snelle bezuinigingen ongewenst zijn.

Enkele partijraadsleden bekritiseerden ook de stelling die bepleit dat de overheid haar taak op het gebied van de volkshuisvesting langzamerhand als beëindigd moet beschouwen. „Een boude uitspraak” werd uit de vergadering opgemerkt. De partijraad vond wel dat er „op termijn” een einde moet komen aan de sociale woningbouw. Volgens dr. L. van Leeuwen is de woningnood in Nederland geen volksvijand nummer één meer. „Er zijn zes miljoen woningen voor 15 miljoen inwoners. Een woondichtheid van 2½. Maar het probleem is dat de woningen op de verkeerde plaatsen worden gebouwd. Men zou meer betaalbare huizen op goedkopere stukken grond moeten neerzetten.” ■

VVD neemt initiatief tot parlementair onderzoek

VVD Tweede Kamerlid Robin Linschoten

door GEERT WILDERS

VVD-Tweede Kamerlid Robin Linschoten heeft onlangs in de Tweede Kamer het initiatief genomen tot het laten plaatsvinden van een parlementair onderzoek naar het reilen en zeilen bij de uitvoeringsorganen van de sociale zekerheidswetten, waar jaarlijks 70 tot 80 miljard worden uitgegeven.

Aanleiding hiertoe was het vernietigende rapport van de Algemene Rekenkamer over het toezicht door de Sociale Verze-

(vervolg op pagina 2)

Jarige Frits Bolkestein: „Overheid moet doen waar ze goed in is”

door VICTOR HAFKAMP

BUSSUM - „De overheid moet zich beperken tot die zaken, waar ze werkelijk goed in is, tot datgene wat wij aan het eind van de twintigste eeuw in redelijkheid van de overheid mogen verwachten. Niet meer, maar ook niet minder.”

Dat zei de politiek leider van de VVD, mr. Frits Bolkestein, in Bussum aan het begin van de partijraadsvergadering, waarin werd gediscussieerd over het pre-advies „Over kerntaken van de overheid” dat door een werkgroep onder leiding van drs. Pieter Ressenaar werd samengesteld. In het pre-advies staat onder meer dat de toenemende afstand tussen burger en politiek te maken heeft met ongenoegens van de burger over de overdreven pretenties van die politiek. „Ik ben het hier hardgrondig mee eens en beschouw een bezinning op de kernzaken als een nuttige bijdrage om de aanspraken van de politiek tot realistische proporties terug te brengen. Mede hierdoor kan de geloofwaardigheid van de politiek en daarmee het vertrouwen van de burger terugkeren”, aldus Bolkestein na een korte huldiging vanwege zijn verjaardag.

Hij herinnerde aan de driefasentheorie van de Groningse professor Jan Pen die Nederland van een nachtwakersstaat met klassieke staatstaken zag uitgroeien naar een verzorgingsstaat die dank zij economische groei een sociaal zekerheidsstelsel kon opbouwen en vervolgens naar een waarborgstaat, waarin de verantwoordelijkheid van de burger voorop staat. De burger weet zich daarin wel beschermd door een gewaarborgd vangnet van de staat. „Wanneer wij het hebben over de kerntaken van de overheid, dan gaat het dus om de staatstaken van de waarborgstaat. Een herijking van de verzorgingsstaat is - gezien de gestegen welvaart - niet alleen mogelijk, maar ook wenselijk met het oog op de economische dynamiek.” Bolkestein wees ook op tegendraadse geluiden als zou het ongewenst zijn de collectieve sector verregaand in te krimpen, nu wij te maken krijgen met een steeds complexer wordende samenleving.

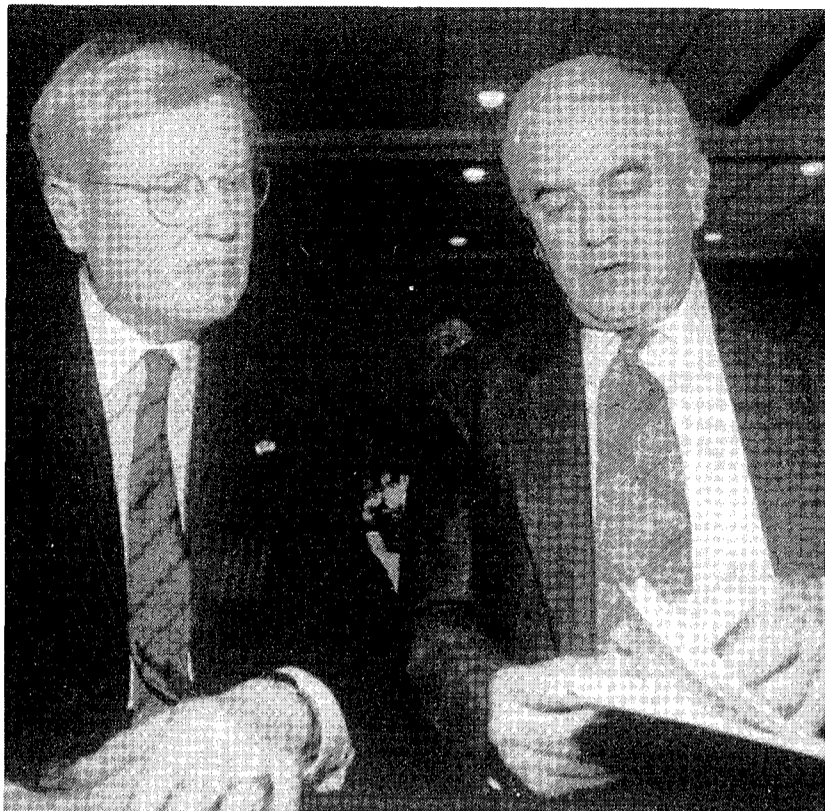
Naar zijn mening wordt een groot deel van de complexiteit juist geschapen door een uitdijende overheid die met steeds specifiekere regelgeving intervenueert in maatschappelijke processen. „De omvang van de overheidssector wordt als argument gebruikt om deze sector verder te laten groeien.” Bolkestein geeft toe dat we de gevolgen van een afslankingsproces niet altijd goed kunnen overzien, zodat het stapsgewijs zal moeten verlopen om bij noodlottige gevolgen te kunnen ingrijpen. Maar dat het afslankingsproces met noodlottige gevolgen zal verlopen hoeven we gezien de „stropigerigheid” in het besluitvormingsproces niet te vrezen, meent Bolkestein.

Verslaafd

Naar zijn opvatting is de huidige samenleving collectief verslaafd aan privileges en subsidies. „Het is bekend hoe moeilijk het is van een verslaving af te komen, ook al is de ontwenning op lange termijn in het algemeen belang. Maar de verslaafde samenleving moet zelf de middelen opbrengen om de privileges en subsidies te financieren. Vaak hoort men de opvatting dat deze lasten nu eenmaal moeten worden gedragen om zo recht te doen aan de nodige solidariteit met de zwakkeren in de samenleving. Maar met die solidariteit valt het nogal tegen, gezien de omvang van het financieringsstekort en de olopende staatsschuld. In feite worden daardoor de lasten ervan doorgeschoven naar de toekomst. Niet wij zijn solidair, maar van toekomstige generaties wordt verwacht dat wel te zijn. En in een mate die de huidige generatie te ver vindt gaan.”

Verwaarloosd

Volgens Bolkestein schrijven Ressenaar c.s. in hun pre-advies terecht dat de meer essentiële taken van de overheid, zoals de zorg voor de fysieke infrastructuur, voor de bescherming van de burgerlijke veiligheid en voor de bestuurlijke infrastructuur tijdens de uitbouw van de verzorgingsstaat verwaarloosd zijn geraakt. Die verwaarlozing heeft geleid tot ernstige knelpunten op terreinen als milieu, kennis en infrastructuur, wat grote risico's meebrengt voor een duurzame groei en werkgelegenheid in de toekomst. „Hoewel het huidige kabinet deze risico's bij tijd en wijle breed uitmeet, slaagt het er niet in de overheidsinvesteringen uit te til-

Aanwezig waren de ereleden Hans Wiegel en Hans Nord. Op deze ANP-foto Hans Wiegel en Frits Bolkestein.

len boven het zorgwekkend lage niveau van drie miljard gulden. Erger nog, de kapitaaluitgaven lopen verder terug” aldus Bolkestein. Hij beval daarom aan over te gaan tot een begrotingsnormering, waarbij de gewone dienst van de begroting sluitend moet zijn en er uitsluitend ten behoeve van kapitaaluitgaven mag worden geleend.

Het overheidsproduct moet volgens Bolkestein van hoge kwaliteit zijn. De overheid dus als waarborg voor kwaliteit, als waarborg voor bestaanszekerheid op een basisniveau en als waarborg voor de veiligheid van de burger. Vandaar het begrip waarborgstaat. „Tegenwoordig hoort men steeds vaker dat wij de traagheid in de verzorgingsstaat kunnen verhelpen door de zachte verzorgingsstaat te herscheppen in een harde. Maar moet men zich niet de vraag stellen of die hardheid wel zo nodig is, als de pretenties van de overheid tot normale proporties worden teruggebracht?

Een meer bescheiden overheid kan in haar taakuitoefening de burger een grotere vrijheid laten”, aldus Frits Bolkestein.

Uitgeregeerd

Volgens Bolkestein is het kabinet uitgeregeerd. CDA-bewindslieden als Lubbers, De Vries en Andriessen beloven gouden bergen in de vorm van lastenverlichting, maar betalen met ongedekte cheques. Ze geven niet aan waar het geld vandaan moet komen.

Wat is de status van het pre-advies „Over kerntaken van de overheid”? wilde de partijraads-nieuwe-stijl na afloop van de discussies weten. Partijvoorzitter Van Leeuwen maakte duidelijk dat het laatste woord er nog niet over is gezegd en dat de discussies van Bussum op de eerstvolgende hoofdbestuurvergadering zouden worden geëvalueerd. „Geef ons de tijd”, vroeg ze de partijraadsleden.

In elk geval kon de partijvoorzitter wat haar betrof terugkijken op een „goede en plezierige discussie. Het zal je maar gebeuren dat je eind december te horen krijgt dat de partijraad begin april zich moet uitspreken over de kerntaken van de overheid.” Half januari startte de werkgroep zijn vergaderingen en op 13 maart lag het pre-advies klaar. Fantastisch was haar commentaar. In de daaropvolgende hulde werden dan ook alle werkgroepleden betrokken: voorzitter drs. Pieter Ressenaar, J. J. van Aartsen, dr. Klaas Groenveld, drs. H. H. J. Labohm, dr. Luigi van Leeuwen, ir. P. Loos, mr. J. J. Nouwen en prof. dr. U. Rosenthal. De werkgroep maakte gebruik van adviezen van mr. drs. H. Langman, mr. Hans Nord en Henk Vonhoff.

Vergrijzing

De partijraad besprak aan het begin van zijn vergadering in Bussum de uitkomsten van het themacongres „Ontgroening en vergrijzing”. Daarbij bleek verschil van mening over een aantal beslissonderwerpen die betrekking hebben op de Algemene Ouderdomswet (AOW). Dr. Klaas Groenveld, directeur van de Teldersstichting, deed na zijn constatering „dat de partij het niet zo erg met elkaar eens is” de suggestie het hele pensioensysteem als partij nog eens onder de loop te nemen. Maar de suggestie er nog eens een partijraad aan te wijden, werd verworpen. Wordvoerder Mak van de Kamercentrale Den Helder benadrukte nog eens het belang voor de VVD van het opkomen voor de ouderen. „Waar we onze spreekbeurten ook houden, denk aan de grijsaards” bepleitte hij. Zijn opmerking dat de partij niet bekend staat „als politieke groepering die opkomt voor de ouderen” werd door andere partijraadsleden bestreden. Zij wezen op de inspanningen van kamerlid Erica Terpstra op het gebied van de bejaardenzorg.

VVD neemt initiatief tot parlementair onderzoek

(vervolg van pagina 1)

keringsraad. De Algemene Rekenkamer kwam tot het oordeel dat de wettelijk voorgeschreven toezichtstaak door de SVr in de jaren 1988 en 1989 vrijwel geheel ontbrak en dat dit niet in overeenstemming was met de bedoelingen van de wetgever.

Geen visie

Bovendien bleek uit het rapport van de Algemene Rekenkamer dat het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid niet heeft getracht hierin verbetering aan te brengen, geen algemene visie over de toezichtsfunctie had en dus zijn verantwoordelijkheid daarin onvoldoende had waargemaakt. Dit is eens te meer merkwaardig omdat de door de Algemene Rekenkamer geconstateerde feiten op het Ministerie bekend waren, omdat er ministerieel vertegenwoordigers bij vergaderingen in de toezichtcommissie van de Sociale Verze-

keringsraad aanwezig waren en het departement bovendien jaarlijks een verslag van de werkzaamheden ontving.

Onvoldoende toezicht op de organen die de sociale verzekeringswetten WW, WAO en Ziektewet uitvoeren, de bedrijfsverenigingen en het GAK, is volstrekt onaanvaardbaar, temeer daar er jaarlijks een gigantisch bedrag aan premiegelden mee is gemoeid.

De VVD heeft als gevolg van het gebrekkige toezicht door de Sociale Verzekeringsraad op o.a. de bedrijfsverenigingen en het GAK dan ook gerede twijfel of de uitvoering van de sociale verzekeringswetten door de uitvoeringsorganen op een doelmatige en wetmatige wijze is geschied. Nader onderzoek is geboden, de onderste steen moet boven komen. Er moet een antwoord komen op de vraag of met de miljarden aan gelden verantwoord is en wordt omgegaan.

Onafhankelijk toezicht

De VVD heeft overigens al eerder gewezen op het feit dat het controlerende orgaan (de SVr) niet dezelfde belangen mag dienen als de te controleren organen, zoals bijvoorbeeld de bedrijfsverenigingen. Dit is nu het geval omdat in zowel de Sociale Verzekeringsraad als in de bedrijfsverenigingen de sociale partners vertegenwoordigd zijn. De VVD vindt dat het toezicht volledig onafhankelijk moet worden.

Het bestrijden van oneigenlijk gebruik en misbruik van uitkeringen heeft voor de VVD hoge prioriteit. In de jaren zeventig werd de VVD nog weggehoond toen zij dit vraagstuk aan de orde stelde. In de jaren tachtig werd door het CDA nog „Rust op het front van de sociale zekerheid” afgedwongen. En zelfs na de presentatie van het Algemene

Rekenkamerrapport durfde de woordvoerder van het CDA dit nog als „mosterd na de maaltijd” te betitelen. In de jaren negentig krijgt de VVD, beter laat dan nooit, het gelijk alsnog aan haar zijde.

Nu is eindelijk in de Tweede Kamer op initiatief van de VVD een eerste stap gezet naar een parlementair onderzoek. De komende weken zal een werkgroep van de Kamer inventariseren welke onderzoeken naar de controle op de uitvoeringsorganen hebben plaatsgevonden en lopende zijn. Naar aanleiding daarvan zal begin mei een definitieve beslissing worden genomen over het houden van een parlementair onderzoek.

De VVD wil volledige openheid van zaken over de wijze waarop miljarden gulden, zonder toereikend toezicht, aan uitkeringen zijn uitgegeven.

Oppositiepartijen komen met initiatiefwet

door RENY DIJKMAN
foto DOMINIQUE V.D. MEER MOHR

DEN HAAG - Op 17 maart jl. zijn de drie grootste oppositiepartijen voor het eerst tijdens deze CDA/PvdA-kabinetsperiode gezamenlijk met een voorontwerp van een initiatiefwet gekomen. Dit initiatiefwetsontwerp betreft de bevordering van een evenredige arbeidsdeelname door allochtonen.

Het getreuzel van het kabinet om met werkelijke maatregelen te komen vormde voor Groen Links, D66 en de VVD voldoende reden de handen in elkaar te slaan om de onevenredig slechte positie van buitenlanders op de arbeidsmarkt te verbeteren.

Verbetering

De belangrijkste oorzaken van de hoge werkloosheid van allochtonen zijn slechte scholing en basisvaardigheden enerzijds en vooroordelen plus discriminatie anderzijds.

Het wetsontwerp, gepresenteerd door Paul Rosenmöller (Groen Links), Louise Groenman (D66) en Hans Dijkstal (VVD), richt zich uitsluitend op het laatste. Het beoogt werkgevers te activeren in het wegnemen van belemmeringen voor allochtonen om in de arbeidsorganisatie te werken.

Nadrukkelijk gaat het in dit wetsvoorstel niet om vormen van quoterings. Daar heeft de VVD altijd grote bezwaren tegen gehad.

Hoofdpunten

De wet richt zich vooral op drie hoofdpunten:

1. Arbeidsorganisaties met meer dan 35 werknemers (dus waar ook een ondernemingsraad verplicht is) zullen jaarlijks moeten rapporteren over het totale aantal werknemers en het aantal allochtonen onder hen. Zij moeten dit doen bij de Kamer van Koophandel waaronder het bedrijf valt. Komen werkgevers deze verplichting tot openbare rapportage niet na dan zal dit als een overtreding worden beschouwd, die

aandacht worden geschonken aan mogelijke belemmeringen waarmee allochtonen te maken kunnen krijgen bij aanstellings-, loopbaan- en ontslagbeleid.

3. Bij Algemene Maatregel van Bestuur worden de doelgroepen waarop de wet zich richt nader omschreven en wordt aangegeven hoe de registratie moet plaatsvinden.

Vrijwilligheid

De drie politieke partijen zijn tot de conclusie gekomen dat de eerste evaluatie van het door de Stichting van de Arbeid gesloten akkoord „Meer Werk voor Minderheden” in 1990 niet aan de verwachtingen heeft voldaan. Dit akkoord was gebaseerd op vrijwillige medewerking.

Hans Dijkstal noemde tijdens

de gezamenlijke persconferentie het SER-advies over de problematiek van werkloze allochtonen „te mager”. De vice-fractievoorzitter van de VVD verwacht echter tegen het initiatiefwetsontwerp, dat dezer maand nog zal worden ingediend, geen ernstige bezwaren. „De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid kwam in 1989 immers al met een dergelijk advies.” Nu de werkgevers het probleem algemeen erkennen, verwacht Dijkstal aanzienlijk minder weerstand.

„Iedereen erkent het probleem. De politiek heeft bovendien haar eigen verantwoordelijkheid en moet die ook nemen.” Ook onderstreepte hij de inspanningsverplichting van allochtonen zelf om achterstand in scholing en vaardigheden in te lopen. ■

V.r.n.l. Hans Dijkstal, Paul Rosenmöller en Louise Groenman, uiterst links Hans Siepel, Groen Links-voorzitter.

Met „oranje” licht voor Pronk is moeilijk te werken

door RENY DIJKMAN

Den Haag - Hoewel premier Lubbers de uitspraken van de CDA Tweede-Kamerfractie in de ministerraad wat heeft afgezwakt, blijft het een feit dat de positie van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking danig is aangetast.

Pronk, die door enkele interviews de oorzaak is van de verbreking door Indonesië van de ontwikkelingsrelatie met Nederland, kreeg het in een debat in de Tweede Kamer zwaar te verduren.

Vooral VVD-woordvoerder Frans Weisglas, maar ook zijn CDA-collega De Hoop Scheffer - de laatste vooral in eerste termijn - hadden geen goed woord over voor de tactloze wijze waarop minister Pronk zich had uitgelaten over de samenwerking met de huidige Indonesische regering.

Achtergrond

Frans Weisglas onderschreef in het nachtdebat van 2 april jl. dat de visie van de regering op handhaving van de mensenrechten en haar kritiek op het bloedbad op Oost-Timor door alle partijen is gesteund. „De doelstelling was het voorkomen van herhaling van een dergelijke mensenrechtenschending; het laten verrichten van een onafhankelijk onderzoek en het berechten van eventuele schulden.”

Volgens de VVD-woordvoerder heeft Pronk echter door zijn recente uitlatingen de betrekkingen tussen Indonesië en Nederland vertroebeld. „Met zijn uitspraak dat pas bij een nieuwe politieke generatie in Indonesië, die over de oude koloniale ervaring heen kan

kijken, de ontwikkelingsrelatie kan worden hersteld, trapt hij de huidige generatie politici in Indonesië op de ziel; legt hij eenzijdig de schuld van het gebeuren bij hen en gaat hij voorbij aan de vraag of zijn eigen optreden behoorzaam genoeg is geweest. Als ik Indonesisch minister was, zou ik nu op mijn beurt denken dat de ontwikkelingsrelatie met Nederland pas hersteld kan worden wanneer de generatie politici van Jan Pronk, met hemzelf voorop, van het toneel was verdwenen.”

De VVD-fractie is dan ook van mening dat minister Pronk wat betreft de betrekkingen met Indonesië naar de achtergrond dient te verdwijnen. „Dat is ook logisch,” zei Frans Weisglas. „Indonesië ontvangt thans geen ontwikkelingshulp meer. Dus is er geen rol meer voor minister

Pronk. Nu is het primair de taak van minister Van den Broek om betrekkingen met Indonesië te onderhouden en te verstevigen.”

Geen motie

Het debat ging als een nachtkars uit. De door de PvdA uitgedaagde CDA-er De Hoop Scheffer diende geen motie van wantrouwen in. De CDA-fractie hield het op „voorwaardelijk vertrouwen” en „Een gewaarschuwd minister telt voor twee”.

Weisglas kreeg op de valreep van de minister van Buitenlandse Zaken de verzekering dat Van den Broeks relatie met Indonesië in de toekomst een meer intensieve zal zijn dan die van de minister van Ontwikkelingssamenwerking. ■

Hoe lang zal het nog duren? Hoe lang blijft het kabinet nog bungelen? Hoeveel kleiner moet het maatschappelijk draagvlak nog worden alvorens het kabinet huiswaarts gaat? De rek is er aan alle kanten uit; de burgers accepteren geen verdere lastenverzwaringen meer. Terecht stelde Frits Bolkestein in zijn speech op de partijraad, dat dit kabinet zijn tijd gehad heeft.

Natuurlijk zijn we op dit moment hard aan de slag om ons voor te bereiden op verkiezingen. Niet alleen organisatorisch maar ook op het inhoudelijk vlak zitten we niet stil. Tijdens de partijraad in Bussum heeft de partijraad het pre-advies „Over kerntaken van de overheid” besproken. Een door het hoofdbestuur ingestelde werkgroep onder leiding van onze penningmeester Pieter Ressenar had dat pre-advies opgesteld. Zonder nu direct tot standpuntbepaling over te gaan, heeft de partijraad uitgebreid gediscussieerd over een veelheid aan onderwerpen. En dat is goed bevalen. Ook aan de agenda's van de partijraden in juni en december zal een discussie over een inhoudelijk onderwerp worden toegevoegd. Uiteraard zal de partijraad in september weer in het teken staan van de Miljoenennota.

Het pre-advies „Over kerntaken van de overheid” leent zich ook uitstekend voor een discussie in afdelingen of kamercentrales. Per slot van rekening zal er (hopelijk binnen afzienbare tijd) weer een nieuw verkiezingsprogramma opgesteld moeten worden. En veel van de onderwerpen die in het pre-advies behandeld worden, zullen dan terugkomen. U bent dan alvast voorbereid op die discussie.

Maar niet alleen op de partijraden staan discussies over inhoudelijke onderwerpen op de agenda. Ook op de themadag op 25 april over het rapport van de commissie Dunning over de keuze in de zorg en op de themadag van 9 mei over Europa kunt u meediscussieren. Belangrijke onderwerpen.

Natuurlijk wordt ook binnen de VVD wel eens verschillend over onderwerpen gedacht. De discussie over die onderwerpen hoeven en moeten we niet uit de weg gaan. Als we de discussie zakelijk houden en elkaar op grond van argumenten proberen te overtuigen, zal dat de partij alleen maar kunnen versterken. Als voorzitter zie ik het als mijn taak dat dat gebeurt en dat iedereen de kans krijgt aan de discussie deel te nemen.

Enkele weken geleden ben ik te gast geweest op een bijeenkomst van de VVD in Amstelveen. En dit was nu eens een heel andere soort bijeenkomst dan gewoonlijk. Men begon om vijf uur met een drankje. En na mijn inleiding werd de bijeenkomst afgesloten met een gezamenlijke maaltijd. Een leuke formule die gezien het aantal enthousiaste mensen, zeker voor herhaling vatbaar is. Misschien iets voor andere afdelingen?

Wat mij opvalt bij al die bijeenkomsten zijn al die oude bekende gezichten die weer in de zalen zitten. Voor mij nog eens een bevestiging dat de VVD weer helemaal terug is.

Hopelijk kan ik u ook begroeten bij onze algemene vergadering die op 22 en 23 mei a.s. in De Flint te Amersfoort gehouden zal worden.

Dian van Leeuwen

Help Aung San Suu Kyi

door GIJS DE VRIES,
ELD-parlementariër

Oost-Europa is vrij. In Latijns Amerika wint de democratie veld. Zelfs in Afrika hebben eenpartijssystemen hun langste tijd gehad. Is er nog een land waar een militaire dictatuur heerst, waar politieke moord en marteling van staatswege wordt bedreven, waar bevolkingsgroepen worden onderdrukt, verdreven, uitgeroeid?

Birma is zo'n land. Birmanen die het militair gezag niet steunen zijn vogelvrij en hun leven niet zeker. Dat is even anders geweest. Na in 1988 een pro-democratische beweging te hebben neergeslagen - er vielen duizenden doden - lieten de militairen in mei 1990 verkiezingen toe. Deze werden een klinkend succes voor de National League for Democracy, die liefst 82 % van de stemmen kreeg. Maar het leger weigerde de macht over te dragen. In plaats daarvan werden de leiders van de democratische beweging gevangen gezet. Waarschijnlijk heeft het leger de verkiezingen slechts toegestaan om de democratische leiders makkelijker te kunnen identificeren en arresteren.

Martelingen

Amnesty International telt in Birma 1500 politieke gevangenen. Het Amerikaanse State Department schat het aantal op 2000. Berichten over marteling zijn legio. Tenminste één van de leiders van de democratische beweging, Maung Ko, is in gevangenschap doodgemarteld.

De regerende State Law and Order Restoration Council (SLORC, luidt de sinistere afkorting) voert sinds enige maanden een terreurcampagne tegen de 1,5 miljoen moslems in het land. Afdelingen van het regeringsleger gaan islamitische gezinnen langs, verkrachten de dochters voor de ogen van de ouders, en executeren ieder die hiertegen protesteert. De moslems, zogeheten Rohingya's, vluchten in groten getale naar het buurland Bangladesh. Meer dan 160.000 van hen zijn Birma al

ontvlucht; dagelijks komen er vijf à zeventienduizend bij. Artsen zonder Grenzen en andere hulpverleners houden rekening met nog honderdduizenden extra vluchtelingen, die in het straatarme Bangladesh aan alles gebrek hebben: voedsel, water, medicijnen, onderdak. Nu al lijden tenminste 30.000 van hen aan diarree, dysenterie en malaria. En over enige weken begint het regenseizoen.

Symbool voor de strijd tegen de terreur van de SLORC is Daw Aung San Suu Kyi. Zij is de dochter van U Aung San, de legendarische leider van de Birmese onafhankelijkheidsstrijd tegen de Britten. Eind jaren tachtig stelde zij zich aan het hoofd van de democratische oppositie in Birma. In juli 1989 werd zij onder huisarrest geplaatst. Haar isolement is totaal. Haar man en twee zoons, die in Engeland verblijven, hebben sinds 1989 geen enkel contact met haar kunnen krijgen.

De internationale druk op Birma groeit. Vorig jaar kreeg Aung San Suu Kyi, op voordracht van de Liberale Fractie, de mensenrechtenprijs van het Europees Parlement. (Deze prijs, de Sakharov Prijs, werd in 1985 door het EP ingesteld, op voorstel van de Liberale Fractie.) Enige maanden later volgde de Nobelprijs voor de vrede.

De Amerikaanse regering heeft besloten een overeenkomst over textielimport uit Birma (40 % van de Birmaanse export naar de VS) niet te verlengen. De EG en de VS hebben een wapembargo ingesteld. De VN-

Aung San Suu Kyi

Commissie voor de Rechten van de Mens sprak vorige maand een openbare veroordeling van Birma uit. Indonesië, Maleisië en Singapore hebben de vervolging van moslems door de SLORC bekritiseerd. Helaas levert China nog altijd veel wapens aan Birma. Ook Thailand houdt de SLORC de hand boven het hoofd; Birma heeft lucratieve houtkap- en visserijconcessies verleend aan leidende Thais.

Vrijlating

Op mijn voorstel behandelt het Europees Parlement dezer dagen een motie die tot doel heeft de EG en de VN hun druk op Birma te laten opvoeren. Alleen humanitaire hulp, zoals via UNICEF, zou moeten worden voortgezet.

Er zijn zo'n 80.000 lezers van Vrijheid en Democratie: VVD-leden, en hun gezinsleden. U kunt

helpen de druk op de Birmese machthebbers op te voeren. U kunt nu, vandaag, zelf iets concreets doen. Vraag om vrijlating van Aung San Suu Kyi. Schrijf alstublieft, in het Nederlands of Engels, aan legerleider Saw Maung.

Misschien heeft u nog nooit meegedaan met een actie voor vrijlating van een politieke gevangene. Doe het nu. Aung San

Suu Kyi en haar volk hebben uw brief nodig. Schrijf, in beleefde bewoordingen, aan:

General Saw Maung
Chairman
State Law and Order Restoration Council
Ministry of Defence
Signal Pagoda Road
Yangon
Union of Myanmar

Dank u. ■

ONDER AUSPICIËN VAN DE LIB.-DEM. FRACTIE

Heeft de VVD toekomst?

De enquête-resultaten spreken

door LEO PIETER STOEL
hb-adviseur Jongerenbeleid

Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst. De titel laat zich daarom ook lezen als: „heeft de VVD de jeugd?” Als afgegaan wordt op de enquête, die in het najaar onder afdelingen van de VVD is gehouden, moet de VVD hard aan het werk voor haar toekomst.

Bij verkiezingen scoorde de VVD in het verleden hoog onder jongeren. Het aantal jonge leden bij de VVD valt tegenwoordig echter tegen. Jongeren die lid zijn van de VVD blijken weinig betrokken te zijn bij activiteiten van de partij. In drie van de vier afdelingen blijken jongeren niet actief te zijn in het bestuur, commissies of de gemeenteraad.

De enquête had drie doelstellingen. Ten eerste afdelingen vragen naar hun activiteiten en ervaringen met jongeren. Ten tweede het attenderen van afdelingen op de noodzaak jongere mensen bij partijactiviteiten te betrekken. Ten derde het opdoen van ideeën om jongere mensen enthousiast te maken voor de VVD. Alle afdelingen werden aangeschreven, ongeveer de helft van de afdelingen zond het enquêteformulier retour.

Activiteiten

Met ingang van het jaar 1992 is de contributie voor een deel van de jongeren verlaagd. De meerderheid van de afdelingen pleitte in de enquête ook voor deze verlaaging.

Ongeveer 85 % van de afdelingen blijkt de afgelopen 12 maanden geen activiteiten gericht op jongeren georganiseerd te hebben. Indien afdelingen activiteiten organiseerden, dan viel het resultaat vaak tegen. Toch geeft maar de helft van de afdelingen aan beperkingen te ondervinden in het organiseren van activiteiten voor jongeren. Veel afdelingen kampen met het probleem dat zij vrijwel geen jongeren in hun ledenbestand hebben. Diverse andere afdelingen merken op dat jongeren na de middelbare school gaan studeren in een andere stad, zodat

ze verloren gaan voor de betreffende VVD-afdeling.

Gelukkig blijken de meeste afdelingen voor 1992 plannen te hebben om met jongeren activiteiten te ondernemen. Een lichtpunt in dit verband is dat de meeste afdelingen nieuwe leden persoonlijk benaderen om kennis te maken en informatie over de partij te geven.

Ledenbehoud is een voorwaarde om de jeugd te behouden voor de VVD. Als een middelbare scholier vertrekt naar een andere stad om te studeren, is het toch een kleine moeite om de afdeling van de plaats te informeren over de komst van deze scholier? Als een nieuw lid zich meldt op een afdelingsbijeenkomst is het toch eenvoudig om hem of haar welkom te heten. De VVD heeft vele mogelijkheden om mensen die actief willen worden uitdagende bezigheden te bieden. Afdelingen vormen de basis voor actieve leden van de VVD.

Samenwerking

Als het moeilijk is om jonge mensen voor de VVD te benaderen, dan ligt samenwerking met mensen die hier ervaring in hebben voor de hand. Samenwerking met andere afdelingen, die meer succesvol zijn, met de Ondercentrale of met de Kamercentrale. Dit blijkt in de praktijk weinig te gebeuren. Vrijwel iedere Kamercentralebestuur heeft een lid met het aandachtspunt jongerenbeleid. Een dergelijk bestuurslid kan helpen om activiteiten te organiseren en ideeën aan te dragen.

In vele afdelingen is eveneens een JOVD-afdeling actief. Helaas blijkt maar de helft van deze VVD-

afdelingen samen te werken met de JOVD. Vaak heeft de JOVD een goede toegang tot jongeren op middelbare scholen. JOVD-ers vormen een actieve groep liberale jongeren, daarmee kan de JOVD een belangrijke kweekvijver voor jonge actieve leden van de VVD vormen.

Suggesties

Hoe kunnen jongeren benaderd worden? Diverse afdelingen gaven aan behoefte te hebben aan informatiepakketten, wervingsmateriaal en een handleiding met praktische tips. Via de enquête kwamen diverse suggesties voor het benaderen van jongeren naar voren. Deze suggesties zullen gebundeld worden, zodat ze als tips naar de afdelingen toegevoerd kunnen worden.

Een kleine greep uit de genoemde suggesties:

- het aanschrijven van jongeren in een gemeente, die in een bepaald jaar stemgerechtigd worden en wijzen op de mogelijkheden die de liberale politiek hen te bieden heeft. Namen en adressen kunnen vaak bij gemeenten verkregen worden.
- het persoonlijk uitnodigen van jongere leden van de VVD voor een bijeenkomst.
- een ervaren politicus in de afdeling een jongere op sleeptouw laten nemen en mee laten werken bij afdelingsactiviteiten.

Conclusies

Jongeren zijn belangrijk voor de toekomst van de partij. Naast het werven van jongeren als lid van de partij, zal tevens hard gewerkt moeten worden om jongeren te behouden als lid.

Jongeren hebben veel alternatieven om hun energie in te steken. Met een stuk aandacht en creativiteit kan de VVD een aantrekkelijke club zijn voor jonge mensen. Wie jongeren in huis heeft, heeft energie, nieuwe ideeën en creativiteit. Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst! ■

Bolkestein:

„Integratie slaagt via banen”

door HANS DE BIE
foto's LUKK GOSEWEHR

Anne Lize v.d. Stoel

1,5 %

Ontwikkelingssamenwerking staat - gelukkig - weer in het brandpunt van de politieke belangstelling. De belangstelling raakt niet alleen de Nederlandse Commissie Ontwikkelingssamenwerking (NCO), maar gaat veel dieper.

Welke inhoud krijgt het beleid nu de commissie-Wiegel zich buigt over de departementale herindeling? Heeft de - instabiele - politieke situatie in Oost-Europa gevolgen voor ontwikkelingslanden en het beschikbare budget?

Ik zal als woordvoerder internationale zaken voor de fractie en voorzitter van SNV (organisatie voor ontwikkelingssamenwerking en bewustwording) wel niet voor objectief doorgaan. Dat klopt dan ook, want voor mij houdt het liberale uitgangspunt sociale rechtvaardigheid geen halt bij de landsgrenzen.

Concreet gezegd: Nederland kan zich niet veroorloven de zwakke politieke, humanitaire en democratische ontwikkeling in Oost-Europa lauw-lauw te laten. Om nog maar te zwijgen van de nationalistische en anti-semitische tendensen. De rechtgeaarde liberaal weet, dat de voormalige socialistische landen niet van de ene op de andere dag zijn omgetoverd in een democratische samenleving. Van onze eeuwenlange ervaring naar zo'n samenleving mogen de burgers daar profiteren. Zo'n verbouwing vraagt niet alleen vanwege bovengenoemde overwegingen financiële steun, ook vanwege veiligheids- en economische belangen. De cost gaat voor de baet uit.

Het zogeheten vredesdividend (bezuinigingen op defensie) is daarvoor te gebruiken en niet de 1,5% ontwikkelingssamenwerking.

Feitelijk wordt het budget voor ontwikkelingssamenwerking al verlaagd door betaling van de kosten voor asielzoekers en de achterblijvende economische groei.

Ook in ontwikkelingslanden verandert het een en ander: het aantal democratieën groeit gestaag; men realiseert zich dat de plattelandontwikkeling meer steun verdient; het aantal hoger opgeleiden neemt toe. Met andere woorden: men kan meer op eigen kracht bouwen aan een betere toekomst, maar zonder onze ondersteuning kan het voorlopig niet.

Wie ontwikkelingslanden bezoekt, realiseert zich dat onze vraagstukken in ernst afnemen als je ze vergelijkt met de vraagstukken daar. Hoe kun je het milieu verbeteren zonder vervangende werkgelegenheid en technische ondersteuning? Tegen kappen van het tropisch regenwoud, maar hoe kook je dan? Natuurlijk bescherm je olifanten, maar wie of wat beschermt de oogst tegen olifanten? Wij slagen niet in beperking van de mest, hoe moeten zij dat doen in een situatie van krappe voedselvoorziening?

Kortom, verwerving van politieke en economische zelfstandigheid van de mensen daar vraagt om onze sociale rechtvaardigheid. Dit geeft ook het VVD-verkiezingsprogramma aan. Een (verdere) korting op de 1,5% ontwikkelingssamenwerking is derhalve strijdig met het door u en mij vastgestelde programma!

Alcavandoustaef

„Integratie van minderheden heeft het beste plaats door betaald werk. Dat wil zeggen: een baan. Daarvoor is scholing nodig.” Dat zei Tweede Kamerfractie-voorzitter Frits Bolkestein op zaterdag 21 maart in het Amsterdamse stadhuis, waar een VVD-congres plaatsvond over het minderhedenbeleid. Bolkestein, die na deze voordracht, met een aantal partijgenoten vanaf de Dam deelnam aan de anti-racismebetoging, noemde als belangrijk aspect van betaald werk de Wet Bevordering Arbeidskansen.

Het was de VVD die kort daarvoor, samen met Groen Links en D66, het ontwerp voor deze wet openbaar had gemaakt. Het gaat bij de Wet Bevordering Arbeidskansen om een inspanningsverplichting (dus geen resultaatverplichting) van werkgevers om meer allochtonen in dienst te nemen. Onder de werkgevers ziet Bolkestein ook de overheid en non-profitorganisaties. Het gaat, volgens de VVD-partijleider, ook om een publikatieplicht, volgens welke de werkgevers in hun jaarverslag moeten vermelden wat er van hun plan terecht is gekomen. Over de hoogte van het minimumloon vertelde Bolkestein dat zijn fractie in de Tweede Kamer gepleit heeft voor een zogeheten individualisering van het minimumloon. „Dat betekent,” zo zei hij, „dat voor alleenstaanden (95 procent van de mensen die op dat niveau werken, bestaat uit alleenstaanden) het minimumloon 70 procent wordt van wat het nu is.”

Bolkestein herinnerde zijn toehoorders op de door de Amsterdamse raadsfractie en de Vereniging van Staten- en Raadsleden georganiseerde bijeenkomst, er aan dat Nederland vijftig- tot honderdduizend illegalen telt, die allen werken. Weliswaar laaggeschoolde arbeid. Tegelijkertijd zijn er in ons land vijftig- tot honderdduizend legale allochtonen, die werkloos zijn en die precies dezelfde arbeid zouden kunnen verrichten. Bolkestein

pleitte voor verandering van deze situatie in de vorm van een beter sanctiebeleid.

Nederlandse taal

Over de noodzaak van kennis van de Nederlandse taal meende Bolkestein dat die groot is. Hij zei er verder over: „De wachtlijsten voor cursussen moeten natuurlijk worden weggewerkt. Dat gaat geld kosten. Nederland besteedt achthonderd miljoen gulden aan het gehele minderhedenbeleid. Een groot deel daarvan wordt al aan scholing besteed. Ik denk dat door herschikking binnen die begroting geld kan worden vrijgemaakt om de wachtlijsten bij de cursussen Nederlands weg te werken. Over de Islamitische scholen zei Frits Bolkestein het te begrijpen dat mensen uit de Islamitische wereld die naar Nederland komen, uit verwarring bescherming bij elkaar zoeken. „Zij hebben het recht om voor hun kinderen eigen scholen op te richten. Maar ik vind het een ongewenste ontwikkeling. Het mag, maar de VVD raadt het hen af.”

Leerplicht

Afwezigheid door Islamitische kinderen tijdens het schooljaar keurde Bolkestein af. Een aantal meisjes wordt van school weggehouden, hoewel zij leerplichtig zijn. Het gaat hier om ongeveer twintig procent. Bolkestein: „Ik vindt het ongewenst dat de vader, die in de WAO zit, naar Marokko

gaat gedurende de maximum termijn, die de wet toelaat, en dan de kinderen meeneemt. Deze kinderen raken de opgelopen achterstand nooit meer kwijt.”

Culturele identiteit is een privé-zaak en een aantal kanten hiervan levert geen enkel probleem op. Bolkestein wees echter op de openbare kant. „In Slotervaart, in Amsterdam-West, bestaat er onder Marokkaanse jongeren een tamelijk omvangrijke criminaliteit. Zo'n 64 procent van de criminele gevallen die in die wijk ter kennis van de politie worden gebracht, slaan op de Marokkaanse jongeren. Hoe ontstaat dit probleem? De ouders komen uit het Rifgebergte in Marokko. Het zijn dus Berbers en de cultuur in dat gebied is een zeer autoritaire. De jongeren mogen het huis niet anders verlaten dan getrouwd. Als ze nog ongetrouwd zijn, werken ze en moeten ze al hun loon inleveren. Vader is de baas thuis, vader is de baas over de televisie en de jongere heeft niets in te brengen. Wat gaat hij doen? Hij gaat de straat op om op een andere manier te proberen aan geld te komen. Zo leidt een aspect van de cultuur van het Marokkaanse Rifgebergte tot jeugdcriminaliteit.”

Verblijfsvergunning

Partijleider Bolkestein voegt daar aan toe dat hij meent dat vreemdelingen die zich schuldig maken aan een ernstig misdrijf, het recht verspelen op een verblijfsvergunning in Nederland en ons land moeten worden uitgezet. Die mogelijkheid staat trouwens in de wet. Over de integratie van in Nederland wonende en verblijvende allochtonen denkt Bolkestein dat dit het grootste probleem is voor de komende tien tot twintig jaar. Hij zei er over: „Ik betwijfel of het kan lukken als het aantal

V.l.n.r. Frits Bolkestein, Anne Lize v.d. Stoel, VVD-fractievoorzitter Amsterdam, en de hoofdstedelijke VVD-wethouder Frank de Grave.

allochtonen blijft toenemen. De totale toestroom uit het buitenland is ongeveer 50.000 per jaar. Dat zijn niet allemaal Turken en Marokkanen. Ik denk zo'n 20.000 per jaar. Als dit probleem onbeheersbaar wordt, roept dit dus om een beperking van de instroom. Hoe, dat is geen eenvoudige zaak.”

„Natuurlijk is de VVD tegen discriminatie,” aldus Bolkestein. Dat behoeft geen enkele toelichting. Het is ook verboden in de wet. Het bewuste strafrechtartikel is uitgebreid als gevolg van de Arabische boycot tegen Joden. Marco Swart en ik hebben daar een jaar of tien geleden een rapport over geschreven. Liberalen beschouwen mensen als individuen, niet als leden van een groep. Vandaar dat wij deze zaterdag de 21e maart meedoen aan de anti-racismebetoging in Amsterdam.” ■

de nieuwe school

- erkend door de minister van o & w op grond van de wet op de erkende onderwijsinstellingen
- verzorgt sinds 1977 dagopleidingen voor volledige en deelstaatsexamens

mavo, havo, vwo
twee jaar in één

- kleine school met een hecht, gedegen docentencorps en een prettige sfeer
- groepen van max. 10 leerlingen met intensieve, individuele begeleiding
- ruime voorbereidingstijd voor het mondeling examen
- deskundige hulp bij dyslexie- en concentratieproblemen
- mogelijkheid tot huiswerkbegeleiding
- zeer goede examenresultaten.

bel voor informatie:

de nieuwe school

herengracht 274, amsterdam
secretariaat: 020 - 673 07 70
school : 020 - 623 48 09
directeur : 023 - 32 73 76

VVD wil duidelijke wetgeving over euthanasie

door RENY DIJKMAN

DEN HAAG - Niet de rechter maar de wetgever zal de normen moeten formuleren en de grenzen stellen inzake een regeling van euthanasie. Dit VVD-standpunt werd door gezondheidszorgspecialist Dick Dees vorige week in de Tweede Kamer benadrukt.

Dees betreurt het dat het huidige kabinet afzet van een wettelijke regeling, terwijl het vorig kabinet - waarin het CDA toch ook zitting had - juist wel die keus maakte.

Het enige wat dit kabinet van plan lijkt, is dat de meldingsprocedure wordt vastgelegd in een Algemene Maatregel van Bestuur. „Er is een kloof ontstaan tussen de wetgeving, die euthanasie ten principale verbiedt en de praktijk waarin euthanasie plaatsvindt,” aldus Dees. „Bij wezenlijke vragen rond leven en dood mag de formele wetgever de normstelling niet naar de rechter delegeren. Daarmee geeft de wetgever zichzelf een brevet van onvermogen.”

Zorgvuldig

Al meer dan een decennium wordt over euthanasie gesproken; concrete wetgeving bleef - ondanks verwoede pogingen van de VVD - uit. Al begin jaren tachtig gaf de werkgroep Euthanasie hierover op verzoek van het hoofdbestuur van de VVD een rapport uit dat door professor dr. H. M. Kuitert (hoogleraar in de systematische theologie, V.U. Amsterdam) in zijn boek: „De gewenste dood” werd omschreven als „... het meest uitgewerkte en meest zorgvuldige rapport dat mij onder ogen is gekomen...”

In het Kamerdebat toetste Dick Dees de kabinetsvoorstellen aan vier uitgangspunten:

- de beschermwaardigheid van het leven;
- het zelfbeschikkingsrecht van de individuele mens;
- gewetensvrijheid voor alle betrokkenen;
- garanties voor zorgvuldigheid in de besluitvorming en voor de kwaliteit van het medisch handelen.

Zo verwerpt de VVD het kabinetsvoorstel om via een toetsing door de rechter ook ruimte te scheppen voor ongevroegde levensbeëindiging.

Zelfbeschikkingsrecht

Voor de VVD blijft haar standpunt van kracht dat een wettelijke regeling noodzakelijk is. Daarin mag euthanasie niet strafbaar zijn indien er sprake is van een uitdrukkelijk en weloverwogen verzoek van de patiënt, van een uitzichtloze noodsituatie, van inachtneming van zorgvuldigheids-

Dick Dees

vereisten en van uitvoering door een arts.

Ongewenste levensbeëindiging

Dick Dees benadrukte in het debat dat de VVD altijd heeft ge-

pleit de grenzen tussen vrijwillige en onvrijwillige levensbeëindiging buitengewoon scherp te trekken. „Doen wij dat niet dan zullen ouderen, zieken en mensen die hun wil niet meer kunnen bepalen, zich onvoldoende beschermd weten door de wet... Ik wijs op de brieven die de Kamer heeft ontvangen van de Federatie van Ouderverenigingen in de gehandicaptenzorg, van de Nederlandse Vereniging voor gehandicaptenzorg en van twee verenigingen 's Heerenloo en Philadelphia, die zich met gehandicaptenzorg bezighouden.”

Wel wil de VVD dat de mogelijkheden voor een euthanasieverklaring of een levenstestament worden verruimd en zo mogelijk wettelijk verankerd, zodat deze bijvoorbeeld in geval van een onomkeerbare coma als geldige wilsbeschikkingen worden beschouwd. ■

Individu staat centraal in „Paars regeerakkoord”

door COR SCHAGEN
voorzitter JOVD,
foto: MICHEL SABLEROLLE

Tijdens een druk bezochte persconferentie presenteerden de Jonge Socialisten, Jonge Democraten en de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie het „paars regeerakkoord”. Leijse (PvdA), Wolffensperger (D66) en Terpstra (VVD) namen het stuk in ontvangst. Het schaduwregeerakkoord laat zien wat een regering zonder het CDA ervan kan maken.

Lange tijd hebben liberalen en sociaal-democraten elkaar uitgesloten bij kabinetsformaties. De mythe dat deze twee stromingen onmogelijk tot overeenstemming konden komen werd daarbij vastgehouden en gecultiveerd, zonder dat tijdens formaties ooit een serieus programmatisch onderzoek werd verricht. Grote obstakels zijn inmiddels verdwenen: kruisraketten houden PvdA en VVD niet langer uit elkaar. De polarisatie van de jaren zeventig ligt ver achter ons!

De bijna eeuwige aanwezigheid van het CDA heeft een verstarring in de politiek teweeg gebracht. Nederland blijft verstoken van goede oplossingen op het gebied van staatkundige vernieuwing, euthanasie, mediabeleid en emancipatie. Oplossingen waarvoor in het Nederlandse parlement wel meerderheden bestaan. Maar keer op keer slaagt het CDA er in om deze meerderheid handig uit elkaar te spelen. Dit is iets wat men het CDA niet kan verwijten; het zijn immers de andere partijen die keer op keer de mogelijkheid laten liggen om het CDA naar de oppositiebankjes te verwijzen. Een keuze voor een paarse coalitie is echter geen negatieve keuze, niet primair een keuze tegen het CDA. (Evenals de huidige situatie niet gegroeid is uit liefde voor het CDA!) PvdA, D66 en VVD kunnen in een dergelijk kabinet prachtige dingen tot stand brengen.

Maar daar waar politieke partijen de mogelijkheden niet nemen, doen de JD, de JS en de JOVD dat wel. Zo neemt de JOVD ook al sinds het midden van de jaren zeventig het voortouw in het Des Indes-beraad. Tussen de jongerenorganisaties is sedert medio vorig jaar over het onlangs gepresenteerde regeerakkoord onderhandeld. Het moge duidelijk zijn dat alle organisaties bij tijd en wijle water bij de wijn moesten doen. Niettemin is de JOVD zeer tevreden over het resultaat.

Het paars regeerakkoord geeft aan dat VVD, PvdA en D66 een aantal zaken anders en beter kunnen regelen. Duidelijke keuzes moeten gemaakt worden. Optimale ontplooiingsmogelijkheden voor iedere individu moeten centraal staan. Het stelsel van sociale zekerheid en de belastingheffing dienen uit te gaan van het individu. Gelijke behandeling van verschillende samenlevingsvormen. Geen overbodige legitimatieplicht. De invoering van een legitimatieplicht is een inbreuk op de privacy, die geen rechtvaardiging vindt in het beoogde effect. De doelgroep lijkt met name te bestaan uit zwartrijders, voetbalvandalen en illegale werknemers. De opsporing wordt niet vereenvoudigd en alleen de brave over-

treder (met een pasje op zak) is de klos. Op het terrein van de controle op illegale arbeid wordt discriminatie verder in de hand gewerkt. Zoals het voorbeeld bij Blokker aantoonde en zoals zelfs de waarschuwing van de BVD luidt, zullen mensen met een andere huidskleur eerder hun pasje moeten tonen.

Uiteraard pleit het paars akkoord voor goede abortus- en euthanasiewetgeving maar ook voor afschaffing van de zondagswet en de winkelsluitingswet. Af van de overregulering van overheidswege; meer nadruk op eigen verantwoordelijkheid. Er wordt gepleit voor de formalisering van de politieke benoeming van topambtenaren en tegen de geldverslindende financiële gelijkschakeling van bijzonder en openbaar onderwijs. De christendemocratische machtspositie heeft op deze terreinen immers in scheve verhoudingen geresulteerd. Een paars kabinet kan maatregelen nemen die aansluiten bij individualisering en deconfessionalisering in de samenleving. Alleen al daarmee kan de kloof tussen burger en politiek worden verkleind. Maar bovendien kan van een paarse coalitie een vernieuwingsimpuls uitgaan. Een dergelijke coalitie relativiseert de vanzelfsprekendheid der macht. Juist daarom kan en moet een paarse coalitie zich bovendien inzetten voor democratisering van het maatschappelijke middenveld en het terugdringen van de rol van adviesorganen. Onder de paarse vlag is het de politiek die keuzes maakt, zonder zich te verschuilen achter ambtelijke rapporten en SER-adviezen. Het is tijd voor een paars kabinet.

Cor Schagen, JOVD-voorzitter en Berber Vollema J.S.

De JS, de JD en JOVD staan voor paars. Wij doen een beroep op de VVD, D66 en PvdA om naar die coalitie te streven. Nu, bij eventuele verkiezingen en daarna. Het openen van de deur richting een dergelijke coalitie was een eerste stap; het openen van onderhandelingen na de verkiezingen is een logische tweede stap, opdat voor het eerst in de par-

lementaire geschiedenis de paarse zaak serieus in de formatiebesprekingen betrokken wordt. Het is de jongerenorganisaties gelukt, laten de partijen volgen. ■

Het „Paars regeerakkoord” is te bestellen bij het Algemeen Secretariaat JOVD, Prins Hendrikkade 104, 1011 AJ Amsterdam, 020-6242000.

Oekraïne gaat gebukt onder

Sari van Heemskerck bezocht begin maart met een delegatie van de Noord Atlantische Assemblee (parlementariërs uit de NAVO-landen) de hoofdstad van de Oekraïne, Kiev. Van Heemskerck is somber over de situatie en de militaire aspiraties van dit land. Hieronder volgt haar impressie.

Sari van Heemskerck, defensiespecialist Tweede Kamer

Het bezoek aan de Oekraïne, na Rusland het grootste GOS-land, was verrassend. Kiev, een stad met bijna 3 miljoen inwoners, 140 km onder de rook van Tsjernobyl, toont vervuild en vermoeid haar eens schitterende gebouwen en parken. Er is maar voor twee dagen brandstofvoorraad, koffie was niet meer te krijgen, en brood is er maar voor 10 dagen. Het enige hotel waar nog een behoorlijke maaltijd te krijgen is, is het voormalige Partijhotel, nu beheerd door de Opperste Sovjet (het parlement), onze gastheer. Vrijwel alle buitenlanders zijn dan ook in dit hotel te vinden. Politici, zakenmensen en zelfs Johan Cruyff met zijn FC Barcelona.

In Kiev hadden wij gesprekken met ministers, parlementsleden en mensen uit de Defensie-sector. Vaak afkomstig uit het Rode Leger.

Tijdens het gesprek met leden van de Commissie voor Staatsveiligheid en Defensie van de Opperste Sovjet kwam duidelijk naar voren dat men elke professionele ervaring mist in het controleren van de krijgsmacht. De in augustus 1990 uitgeroepen soevereine staat kent (nog) geen juridische basis voor het hebben van een eigen leger. En momenteel werkt men hard aan een eigen militaire strategie.

Voornaamste uitgangspunten zullen zijn:

1. de Oekraïne ziet geen enkel land als vijand;
2. de Oekraïne respecteert de onafhankelijkheid van alle landen;
3. de Oekraïne zal massavernietigingswapens reduceren en op termijn uitbannen;
4. de Oekraïne staat voor een geïntegreerd veiligheidssysteem;
5. de Oekraïne zal tot geen enkel militair „blok” behoren.

Na opstelling van deze defensieve doctrine is men van plan de krijgsmacht te gaan reduceren en onder controle te stellen van minister en Parlement. Het strikt defensieve van de nieuwe krijgsmacht zal bestaan uit een soort niet-aanvalsverklaring.

Geen lichte opdracht wanneer men zich realiseert dat de huidige krijgsmacht bestaat uit ongeveer 1.250.000 man. Deze voornamelijk Russische troepen zijn na het afleggen van de loyaliteitsverklaring allemaal overgegaan (met bijbehorend materieel) naar de Republiek Oekraïne.

Generaal Strelikov, lid van de Commissie, verklaarde tijdens ons gesprek dat in de toekomst niet meer dan 1 % van de bevolking deel zou uitmaken van de strijdkrachten. Dat zijn ruim 500.000 man! President Kravtsoek ontvouwde plannen voor een leger van ongeveer 420.000 man en de minister van Buitenlandse Zaken vond 250.000 man voldoende. Ter vergelijking: Frankrijk heeft 453.100 man onder de wapens en Duitsland met een bevolking van 80 miljoen 476.300 en

te grote krijgsmacht en defensie-industrie

gaat dat aantal reduceren tot 370.000 man.

Deze plannen zijn beslist niet te financieren en dit zal de toekomst voor een eigen, na-communistisch tijdperk-leger sterk onder druk zetten. Daarnaast overweegt de Oekraïne een grenspolitie van 15.000 man op te richten. Het is een duidelijke uiting van het wantrouwen ten opzichte van Rusland. Een 9.000 man tellende National Guard zou moeten optreden als een soort „rampenbestrijdingsbrigade”.

Natuurlijk wordt er druk gediscussieerd over prioriteiten, hulpprogramma's en relaties met Europese landen.

Een van de eerste punten op het lijstje van de Commissie betrof de militaire pensioenen. Begrijpelijk wanneer je bedenkt dat zo'n groot gedeelte van het leger dient af te vloeien, en men deze mensen beter te vriend kan houden. Echter men mag als militair geen lid zijn van een politieke partij omdat men denkt op deze manier de onafhankelijkheid te waarborgen.

Wanneer men vragen stelt over de naasting van de Zwarte Vloot blijft de grote beduchtheid voor Rusland naar voren komen. Men gaf grif toe dat die hele vloot niet echt nodig is voor de verdediging van hun „eigen” Zwarte Zee. Anderzijds heeft de discussie over de vloot ook een directe invloed op de discussie over de Krim zelf, waaraan men beslist wil vasthouden. Daarom lijkt een gedeelte van de vloot wellicht als „wisselgeld” te worden gebruikt.

KGB

De voorzitter van de Binnelandse Veiligheidsdienst van de Oekraïne legde omstandig uit dat het Parlement zijn „menselijke gezicht” had getoond naar diegenen van de KGB die geen misdaden hadden begaan. Bijna 50 % van alle KGB-mensen heeft dan ook de eed van trouw mogen afleggen en is in dienst gebleven. De KGB-files zijn nog steeds raadpleegbaar hoewel zeker de helft verdwenen is tijdens de coup tegen Gorbatsjov vorig jaar.

De minister van Defensie-industrie en Conversie, Antonov, sprak geïrriteerd over het Westen en het uitblijven van hulp, geld, kennis en voedsel. Kortom, hij was het beu om telkenmale alles uit te leggen aan bezoekers en zo weinig resultaat te zien. Alleen Duitsland neemt een andere positie in. Niet alleen zijn er joint-ventures, maar ook een grote stroom baby-voedsel, financiële en technische ondersteuning. Ook de aanwezigheid van studenten en jonge academici die ter plekke onderzoek verrichten bepalen een Duitse „voorsprong”.

Antonov had geen echt antwoord op het vraagstuk van de industriële conversie. Want hoe slaag je in conversie van de defensie-industrie als een van de twee grootste tankfabrieken van de voormalige Sovjet-Unie bij Kiev ligt en aan duizenden werk biedt? Doordraaien en trachten te verkopen. Maar aan wie? Antonov: „Dat maken we zelf wel uit”. De aanbouw van vliegkampschepen,

zware vliegtuigen en raketten wordt alleen wat verminderd.

Privatisering van bedrijven en diensten is (nog) niet mogelijk omdat het juridisch kader hiervoor ontbreekt. Het meest optimistisch klonk de minister van Buitenlandse Zaken. De voormalige ambassadeur bij de Verenigde Naties benadrukte het puur Europese karakter van de Oekraïne met als voornaamste argument dat de Oekraïne niet onder de Russische invloedssfeer valt. En hoewel door velen Rusland als een dreiging wordt ervaren onderstreepte hij het strategisch belang van een goede relatie met dit land: „we zijn van elkaar afhankelijk”. Op mijn vraag welke maatregelen hij dacht te nemen tegen de „wilde verkoop van wapens” vanuit de Oekraïne was zijn iets te snelle antwoord: „alle bestaande regels worden gerespecteerd”.

Mijn conclusie is dat Nederland, Europa en de NAVO effectiever aanwezig dienen te zijn in het hele GOS-gebied, en daarom ook in de Oekraïne. Juist dit grote land zal naast Rusland de stabiliteit in de regio bepalen. Juist de Oekraïne zal, mede door het Tsjernobyl-drama dat nog steeds traumatische gevolgen heeft in de regio, met omzichtigheid willen omspringen met het grote nucleaire arsenaal wat er nog steeds opgeslagen ligt.

De overweging van minister Van den Broek om een ambassade in Kiev te openen verdient dan ook steun.

SARI VAN HEEMSKERCK
2 april 1992

IN ONS KLIMAAT LAAT JE EEN KAPITAAL PAND NIET IN Z'N BLOOTJE STAAN...

Als u een riante villa of een kapitaal bedrijfspand bezit, dan weet u dat dit kostbare onroerend goed dagelijks bloot staat aan de langzaam maar zeker voortsluipende invloed van ons klimaat.

Met Surfakote wapent u uw gevels tegen deze continue aanslag. Surfakote (leverbaar in diverse kleuren) is waterafstotend, dampdoorlatend (TNO B-65-1294).

Het beschermt het metsel/pleisterwerk en (gas)beton tegen schadelijke weersinvloeden en vormt een effectief pantser tegen zure regen.

Het vormt een 20 tot 30 keer dikkere bescherm laag dan verf en laat zich snel aanbrengen via een arbeidsbesparende spuitmethode. Zowel fabricage als het aanbrengen, „alles in één hand”, met 10 jaar garantie. Ervaring sinds 1961.

Voor alle informatie:

Schuytvlot BV, Postbus 232, 4140 AE LEERDAM, tel.: 03451-163 68, fax: 03451-198 82.

SURFAKOTE. SOLIDE BESCHERMING EN VERFRAAIING

Haya van Somerenstichting

Geplande cursussen

Bij de Haya van Somerenstichting is nog een aantal meldingen binnengekomen van cursussen en trainingen die in de komende maanden zullen worden georganiseerd. U kunt zich voor informatie en voor aanmelding van deelname in verbinding stellen met de organisator die bij de betreffende cursus of training staat vermeld. Ook wordt de cursusbijdrage vermeld, welke vóór aanvang van de cursus aan de organisator moet worden betaald.

CURSUS	ORGANISATOR
Gemeentenanciën 1 en 2 mei 1992 Zoetermeer KC Leiden Cursusbijdrage: f 100,-	Mw. M. E. R. de Vos van Steenwijk-Groeneveld Wittenburgerweg 124 2244 CG Wassenaar 01751-78929 (h)
Discussietechniek (basis) 8 en 9 mei 1992 Lelystad Afd. Lelystad Cursusbijdrage: f 40,-	J. Ladders Vogelweg 20 8218 ND Lelystad 03200-88209 (h)
Liberalisme I medio mei 1992 Assen KC Drenthe Cursusbijdrage: f 15,-	R. Bloem Dalkruid 23 9462 LH Gieten 05926-2595 (h)
Liberalisme II 11 en 12 december 1992 KC Flevoland Cursusbijdrage: f 75,-	Mw. J. Nieuwenhuyzen-v.d. Eeze Reigerweg 25 3897 LH Zeewolde 03241-8362 (h)

Discussietechniek en presentatietechniek

Onlangs heeft een overleg plaatsgevonden met de trainers die trainingen discussie- en presentatietechniek geven in de VVD. Daarbij is onder andere gesproken over hoe u deze trainingen beoordeelt in de praktijk. Het kwalitatief oordeel wordt voor een deel ontleend aan de door de deelnemers ingevulde evaluatieformulieren.

Het oordeel over deze trainingen is in zijn algemeenheid goed tot zeer goed te noemen. Toch zou het verdacht zijn wanneer niets voor verbetering vatbaar zou zijn. En dat is ook gelukkig niet zo. U geeft aan dat de trainingen op verschillende niveaus dienen te worden gegeven.

We hebben in dit overleg met de trainers afgesproken dat wij de vormings- en scholingsfunctionarissen van de VVD zullen vragen deze trainingen ook te gaan organiseren gericht op specifieke doelgroepen, bijvoorbeeld gemeenteraadsfracties. Teneinde het niveau af te stemmen op de wensen zal in de toekomst ook niet meer gesproken worden over dis-

cussietechniek I en II en over presentatietechniek I en II, maar over een basiscursus en over een vervolgcursus.

Zowel voor discussietechniek als voor presentatietechniek (en voor zowel de basiscursus als voor de vervolgcursus) is de cursusbijdrage vastgesteld op f 40,- per cursus.

Topkadertraining 1992

De Haya van Somerenstichting treft inmiddels al weer voorbereidingen voor de Topkadertraining (TKT) 1992. In één van de eerstvolgende afleveringen van Vrijheid en Democratie zullen wij u informeren over de aanmeldingscriteria en de wijze van aanmelding.

Hetgeen thans vaststaat is het onderwerp. Dit jaar zal dat „de concurrentiekracht van Nederland” zijn, in meerdere facetten. De data waarop deze TKT zal worden gehouden zijn vrijdagavond en zaterdag 23/24 oktober, 20/21 november en 11/12 december 1992. In tegenstelling tot voorgaande jaren zal de TKT niet plaatsvinden op de zondagen.

Tenslotte

Voor suggesties en informatie kunt u te allen tijde contact opnemen met de Haya van Somerenstichting. Het telefoonnummer is 070 - 3613010. Hier wordt u te woord gestaan door Anita van der Helm of door Dick van Kalderen. ■

SCHOONHOVEN
OFFICIAL DEALER
RIKKOERT
Schoonhovens
Silverhuys

ZILVERSTAD
ZILVER KOOP JE IN SCHOONHOVEN
Tafelzilver: Blijvende
schoonheid van waarde.
Uit voorraad leverbaar o.a.
de modellen Haags Lofje,
Hollands Glad etc. Echt
zilver of zwaar verzilverd,
nieuw of occasion.

HAVEN 133, SCHOONHOVEN 016226511530
DE GROOTSTE COLLECTIE HEDENDAAGS ZILVER VAN NEDERLAND
VERAARDIGING VAN SPECIALE OPDRACHTEN, OOK VAKTUJDIGE GOUD- EN
ZILVERRESTAURATIES EN VERZILVERINGEN DOOR ONZE EDELSMIDEN.

Themadag over de institutionele aspecten van het Europese integratieproces

Op 9 mei 1992 wordt er in het Ministerie van Buitenlandse Zaken te 's-Gravenhage een themadag gehouden over de institutionele aspecten van het Europese integratieproces.

Deze themadag wordt georganiseerd door het hoofdbestuur in samenwerking met de Kamercentrale 's-Gravenhage.

de KC 's-Gravenhage
Jan van Nassastraat 9
2596 BL 's-GRAVENHAGE
tel.: 070 - 3281935

drs. L.H.M. Osterholt
Landelijk secretariaat van de
VVD
Postbus 30836
2500 GV 's-GRAVENHAGE
tel.: 070 - 3613014

PROGRAMMA

Themadag over de institutionele aspecten van het Europese integratieproces

- 10.00 - 10.30 uur Inschrijving en koffie
10.30 - 10.35 uur Welkomstwoord door de voorzitter van de KC 's-Gravenhage, mevrouw drs. J. Buzeman
10.35 - 10.40 uur Introductie en korte toelichting op de werkzaamheden van de werkgroep door mr. H.R. Nord
10.40 - 11.20 uur Inleiding op de vier groepen stellingen, te weten:

- Karakter van de Europese Gemeenschap dr. Ph. de Heer
- Wegen en Omwegen drs. R.J. Goedbloed
- De Gemeenschap in de Wereld mr. J.M.A. Hosman
- Grenzen aan de Gemeenschap ir. J. Mulder

- 11.20 - 12.45 uur Discussie in 4 workshops, te weten:

- Karakter van de Europese Gemeenschap mr. D.H. Kok
- Wegen en Omwegen mevr. E.J. Brandenburg
- De Gemeenschap in de Wereld mr. J.G.N. de Hoop Scheffer
- Grenzen aan de Gemeenschap mr. P. Roscam Abbing

- 12.45 - 14.00 uur Lunch
14.00 - 14.45 uur Rapportage vanuit de workshops
14.45 - 16.30 uur Plenair debat
16.30 - 16.35 uur Slotwoord door mevrouw F.M. Roscam Abbing-Bos
16.45 uur Sluiting

Dagvoorzitter is dr. K. Groenveld

Aanmelding voor deze themadag kunt u schriftelijk doen door inzending van de in dit blad afgedrukte bon, waarna u de op deze dag ter discussie staande stellingen alsmede de toelichting, franco thuisgestuurd krijgt. Aanvragen van de stellingen en toelichting zonder inschrijving voor deze dag is ook mogelijk. U kruist dan deze mogelijkheid op de bon aan.

Het programma voor deze dag vindt u bijgaand afgedrukt.

De kosten bedragen f 25,- voor de gehele dag, inclusief lunch. Dit bedrag dient aan de zaal te worden voldaan.

In verband met een foutieve vermelding in het februari-nummer van Vrijheid en Democratie, volgen hieronder de juiste gegevens met betrekking tot plaats en aanmelding.

De themadag over de institutionele aspecten van het Europese integratieproces vindt plaats op:

9 MEI 1992
MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
PRINS CLAUSLAAN 5
's-GRAVENHAGE

Voor nadere inlichtingen over de themadag kunt u contact opnemen met:

of met

Bon Themadag over de institutionele aspecten van het Europese integratieproces

9 mei 1992
Ministerie van Buitenlandse Zaken
Ingang Prins Clausplein 5
's-GRAVENHAGE

Naam: .....
Adres: .....
Postcode: .....
Plaats: .....
Functie: .....

geeft zich op voor de VVD-themadag „Europa” die op 9 mei a.s. wordt gehouden in het Ministerie van Buitenlandse Zaken te 's-Gravenhage. Ik krijg de stellingen en de toelichting franco thuisgestuurd.

wil de stellingen en de toelichtende nota ontvangen, maar geeft zich niet op voor de themadag. Ik krijg de stellingen en de toelichting franco thuisgestuurd.

De kosten voor deze dag, f 25,-, zullen aan de zaal worden voldaan.

Inzenden van deze bon is mogelijk t/m 30 april 1992 aan:

KC 's-Gravenhage
Jan van Nassastraat 9
2596 BL 's-GRAVENHAGE
tel.: 070 - 3281935

Handtekening .....

* aankruisen wat wordt verlangd

V.l.n.r. de nieuwe KC-voorzitter Janneke Buzeman, de scheidende Robert de Haze Winkelman en partijvoorzitter Dian van Leeuwen.

hoopte De Haze Winkelman opnieuw te zien in andere VVD-functies. Onder het motto „Uw aandeel in de VVD” (De Haze Winkelman is in het dagelijks leven directeur van de Vereniging van Effectenbezitters) gaf Buzeman hem een „vriendenboek”. De voorzijde van dit boek, waarin een aantal VVD-ers door middel van verhalen, knipsels en foto’s herinneringen ophaalden aan hun samenwerking met de scheidende voorzitter, bestond uit een „echt” aandeel. Ook gaf ze hem namens de KC-Den Haag een kweekbak voor zijn tuin.

Sweelinck

Robert de Haze Winkelman zelf vond dat er de laatste jaren heel wat gebeurd is in de VVD. „Maar de lijnen zijn nu in positieve zin omgebogen.” Onder meer noemde hij het „Sweelinck-overleg” dat eigenlijk niet meer is dan een samenwerkingsverband tussen de vier Zuidhollandse kamercentrales. Maar Vrij Nederland noemde het in mei 1986 ineens „het mysterieuze Sweelinck-beeraad” en suggereerde dat het om een oppositiegroep binnen de VVD ging. Gelukkig zagen anderen daarna in dat ook Haagse VVD-ers goedwillende mensen zijn die het beste met de partij voor hebben.

Het aandeel van Haagse KC-voorzitter was groot

door HANS NIESTADT
P.R. KC-Den Haag
foto's THEO MEIJER

Uit het hele land waren ze gekomen. Talloze bekende en minder bekende VVD-ers en JOVD-ers wilden graag mr. R. A. E. de Haze Winkelman de hand drukken en bedanken voor de prettige samenwerking. Zaterdag 14 maart nam hij in het Haagse paviljoen Rigter afscheid als voorzitter van de kamercentrale Den Haag.

Eigenlijk wilde Robert de Haze Winkelman zijn afscheid helemaal niet vieren. „Gewoon een bestuurswisseling tijdens de ledenvergadering en dan ben ik weg.” Zo'n opmerking tekent De Haze Winkelman, voor hem hoeft al dat uiterlijke vertoon niet zo. Maar opvolger mevr. drs. J. Buzeman vond dat wel erg sober voor iemand die ruim 7 jaar op buitengewoon bekwame en sympathieke wijze leiding heeft gegeven aan de VVD Den Haag. Daarom werd in onderling overleg deze afscheidsreceptie georganiseerd.

Alles bij elkaar maakte De Haze Winkelman 11 jaar deel uit van het Haagse bestuur, achtereenvolgens als penningmeester, vice-voorzitter en voorzitter. Daarvoor was hij bovendien geruime tijd actief in de landelijke JOVD. Sinds 1987 is hij tevens lid van Provinciale Staten van Zuid-Holland.

Betekenis buiten KC

Partijvoorzitter Dian van Leeuwen stelde dat de betekenis van De Haze Winkelman verder reikte dan alleen de Kamercentrale Den Haag. Ook elders in de partij speelde hij een belangrijke rol, onder meer bij kandidaatstellingen. „Robert werd KC-voorzitter aan het begin van een zeer moeilijke periode voor de VVD:

verlies van zetels en een dalend ledental.” Zij merkte op, dat het nu veel beter gaat met de partij omdat we in de opiniepeilingen stijgen en per week tientallen leden winnen. De partijvoorzitter vond het opmerkelijk dat De Haze Winkelman niet vaak geciteerd werd door journalisten maar wel vaak genoemd. Haar beeld van De Haze Winkelman is „iemand, die binnen de partij tot oplossingen wil komen”. Zij stelde dat de inzet van De Haze Winkelman zeker niet voor niets is geweest.

Kousevoeten

Louise Engering, voorzitter van de Haagse VVD-gemeenteraadsfractie, citeerde bij wijze van uitzondering Ria Beckers, fractievoorzitter van Groen Links in de Tweede Kamer. Onderwerp was een krantefoto van een bewoner van een oude wijk, die in de deuropening van zijn huis in gesprek was met PvdA-politici. „De enige die op zijn gemak was,” aldus Beckers, „was de bewoner want die stond op kousevoeten.” Deze uitspraak deed Engering aan Robert de Haze Winkelman denken omdat hij tijdens vergaderingen stevast zijn schoenen uittrekt...! Zij vond dat de gemeenteraadsfractie tijdens de periode van De Haze Winkelman goed vorm heeft kunnen krijgen en dat de samenwerking tussen

bestuur en de fractie nu aanzienlijk zijn verbeterd.

Financieel beleid

Hoewel Pieter Ressenaar niet als VVD-penningmeester (en niet als oud-fractievoorzitter in Den Haag) sprak sneed hij het onderwerp „financiën” wel aan. „Den Haag had niet altijd dezelfde opvattingen over het financiële beleid van de partij en dat leidde tijdens ledenvergaderingen soms tot stevige discussies met Robert. Toch bleef hij altijd aardig en na afloop dronken we samen een borrel. Dat heb ik zeer gewaardeerd.”

Ook het Haagse ex-bestuurslid Carla Guicherit zocht het in de

financiële sfeer. Zij memoreerde dat De Haze Winkelman zich vroeger bij de overheid bezig hield met de belastingwetgeving en gaf het boek „De fiscaliteit in Nederland”.

Aandeel

De nieuwe voorzitter van de KC-Den Haag, Janneke Buzeman, stelde dat ze bij haar voorganger „het vak geleerd had”. „Robert heeft zich enorm gemanifesteerd in de afdeling en in de hele VVD. We hebben het goed gehad met jou. Dat komt omdat iedereen de ruimte kreeg om activiteiten te ontplooiën en initiatieven te nemen.” Zij stelde dat dit geen definitief afscheid is en

Veel (oud)Kamerleden bezochten de receptie. Sari van Heemskerk neemt onder de lachende blikken van Henk Koning en Frans Weisglas afscheid van „haar” KC-voorzitter.

De Haze Winkelman toonde zich dankbaar voor de prima samenwerking met bestuur, gemeenteraadsfractie, hoofdbestuur en kamerleden. Hij stelt dat de VVD-toekomst er goed uit ziet. „Natuurlijk moeten we ons best blijven doen maar het zal niet meer zoveel moeite kosten. En de nieuwe leiding van de VVD Den Haag is met Janneke Buzeman als voorzitter en Florus Wijsenbeek als vice-voorzitter in goede handen,” aldus Robert de Haze Winkelman. ■

Demonstratie tegen racisme

door HANS DE BIE
foto's LUUK GOSEWEHR

Het congres over het lokaal minderhedenbeleid, dat op zaterdag 21 maart door de VVD-fractie in de Amsterdamse gemeenteraad en de Vereniging van Staten- en Raadsleden georganiseerd was, viel op de goede dag. Op enkele kilometers afstand van het hoofdstedelijke stadhuis, waar dit congres plaatsvond, startte op de Dam de anti-racismebetoging „Nederland bekent kleur”, waaraan mensen van alle stromingen en politieke partijen deelnamen. Het congres werd op een bepaald moment dus onderbroken, waarna de deelnemers (m/v) in optocht naar de Dam gingen.

Tweede Kamer-fractievoorzitter Frits Bolkestein en de fractieleden Hans Dijkstal en Erica Terpstra, samen met Amsterdams wethouder Frank de Grave, hoofdstedelijk VVD fractievoorzitter Anne-Lize van der Stoep en voorzitter van de VSR. Nicolien van den Broek, en vele andere lokale VVD-bestuurders en politici.

Het werd als verheugend ervaren, dat van deze laatste categorie een groot aantal zaterdagmorgen vroeg vanuit diverse plaatsen naar de hoofdstad was getrokken. Ruim vijftig mensen in totaal, die in drie werkgroepen (participatie, volkshuisvesting en werkgelegenheid/scholing) hun verstandelijk en gevoelsmatig licht lieten

Frank Niamut (CDA-raadslid) geeft toelichting als gastspreker.

schijnen over de absolute noodzaak van een anti-discriminatoire minderhedenbeleid.

Zingeving van het bestaan

Partijleider Frits Bolkestein gaf de gedecentraliseerde discussies voeding door in een tien puntvolgorde over het VVD-beleid ten aanzien van minderheden op te sommen. „V. en D.” hierover in een apart artikel. In een van de werkgroepen werd ook het woord gelaten aan het Amsterdamse CDA-gemeenteraadslid (in duofunctie) Frank Niamut. Hij is in Suriname geboren, woont twintig jaar in Nederland en is directeur van een basisschool in Amsterdam Zuid-Oost. Hij verklaarde het op een groot aantal punten eens te zijn met de standpunten, door Bolkestein verwoord, maar

vond de economische waarde van de illegaliteit nog niet in beeld gebracht. „Zij zijn ook mensen!”, zei hij. Hij meende dat de zingeving van bestaan als mens bij een aantal politici te weinig in hun toelichtingen naar voren komt.

De Vereniging van Staten- en Raadsleden is intussen begonnen een tweede congres over minderheden voor te bereiden. Dat zal in juni plaatsvinden in Dordrecht. Er komt dan een vierde werkgroep in actie met als onderwerp: „Overleg met de Tweede Kamer”. Dat wil zeggen, dat er geprobeerd wordt een wisselwerking te bereiken tussen lokale bestuurders en politici en de landelijke VVD-politiek. Andreas Dijk van de VRS kan u er vanaf het partijbureau mettertijd nader over informeren. ■

Zuid-Afrika

door FRANS WEISGLAS
buitenland specialist

De wereld heeft de afgelopen jaren een aantal historische momenten meegemaakt. De val van de Berlijnse Muur; het einde van de Sovjet-Unie. We moeten oppassen het woord „historisch” niet versleten te laten worden. Maar dinsdag 17 maart 1992 was zeker ook een historische dag. Met bijna 70 % won de Zuid-Afrikaanse President De Klerk het referendum over voortzetting van de onderhandelingen met de zwarten over een nieuwe Grondwet.

Een zeer ruime meerderheid van de blanke Zuid-Afrikanen stemde daarmee in met vrijwillige beëindiging van het apartheidsbeleid en met de overgang naar een zwart meerderheidsbewind. Een tegenovergestelde uitslag van het referendum zou Zuid-Afrika in ellende hebben gestort. De zwarte bevolking zou hoogstwaarschijnlijk in opstand zijn gekomen en de rest van de wereld zou Zuid-Afrika hebben geïsoleerd. Natuurlijk hebben de blanke kiezers zich dit alles geïmagineerd, maar toch is het - ik zeg het nog één keer - historisch dat deze kiezers vrijwillig een einde hebben gemaakt aan hun geprivilegerde positie.

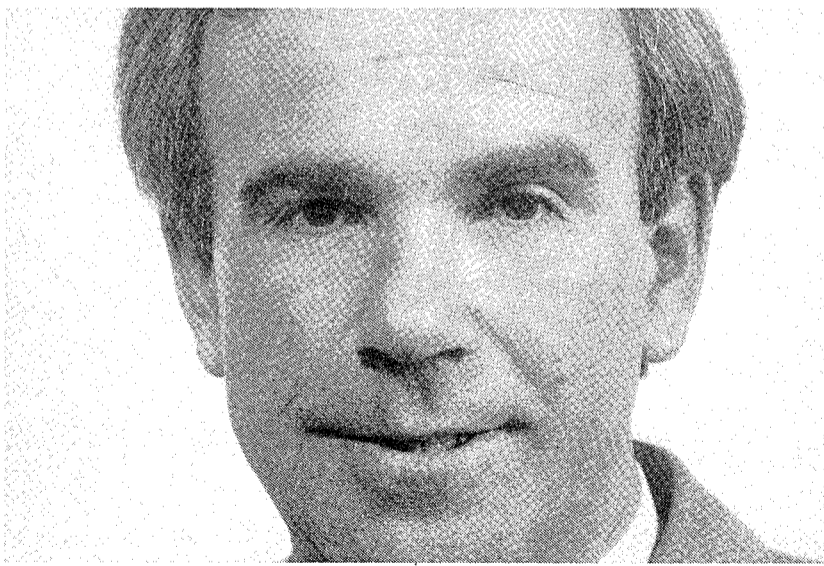
Einde apartheid

De uitslag van het referendum betekent dus op termijn het einde

van de apartheid in Zuid-Afrika. Op termijn, want er moet nog veel gebeuren. Politiek, waarbij nog lang en moeizaam onderhandeld zal worden over een nieuwe Grondwet en over de nieuwe staatsstructuur. Maar ook economisch, want het zal nog veel langer duren tot dat de enorme economische en sociale achterstand van de zwarte bevolking ook maar enigszins zal zijn ingelopen. En het grote gevaar is dat de verwachtingen te hoog zullen zijn gespannen, waardoor onvrede kan ontstaan die weer tot politieke instabiliteit kan leiden. Het is mede aan het ANC om bij te dragen aan een gezond economisch beleid in Zuid-Afrika.

Opheffen sancties

Het is thans ook aan de rest van de wereld om aan de econo-

Frans Weisglas, VVD-fractielid Tweede Kamer

mische ontwikkeling van Zuid-Afrika bij te dragen. Door het bevorderen van investeringen en handel. En op zeer korte termijn, nu dus, door het opheffen van de nog resterende economische sancties ten opzichte van Zuid-Afrika. Na het referendum is er geen enkele reden om deze nog te handhaven, met uitzondering van de sancties in de militaire sfeer.

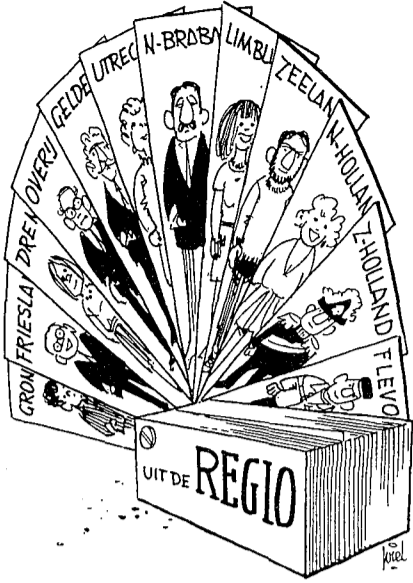
Zigzagbeleid CDA

Dat brengt mij tenslotte op de houding van Nederland ten opzichte van Zuid-Afrika. In een Kamerdebat meteen na het re-

ferendum heb ik in een motie voorgesteld dat de Nederlandse Regering, als politiek en economisch antwoord op de positieve ontwikkelingen in Zuid-Afrika, in de EG het initiatief zou nemen om het nog bestaande olie-embargo ten opzichte van Zuid-Afrika op te heffen. In dat debat reageerde Minister-President Lubbers hier afhoudend op. Er zou eerst geëvalueerd moeten worden voordat dergelijke concrete zaken aan de orde waren. De VVD-fractie was ook „blij verrast” toen CDA-fractieleider Brinkman een paar dagen later in een spreekbeurt pleitte voor snelle opheffing van

de nog resterende sancties ten opzichte van Zuid-Afrika. Desalniettemin stemde een dag later in de Kamer de CDA-fractie tegen onze motie. Een zoveelste voorbeeld van mooi weer spelen door het CDA in de publiciteit, maar het niet durven nemen van de politieke verantwoordelijkheid daarvoor in de plaats waar dat behoort: de Tweede Kamer. Gelukkig maakte Minister Van den Broek dezelfde dag bekend dat hij in de EG wel degelijk zou werken aan afschaffing van de sancties. De Minister van Buitenlandse Zaken voert dus tegen het advies van de Minister-President een mede door het CDA verworpen VVD-motie uit. Leuk voor ons en belangrijker - goed voor Zuid-Afrika, maar wellicht tekenend voor de verhoudingen binnen het CDA. En dan tenslotte het bezoek van de Nederlandse Regeringsdelegatie aan Zuid-Afrika. Na al het geklungel daarover door de Nederlandse Regering, zeg ik daar nog maar één ding over: dat bezoek moet nu zeker doorgaan in augustus a.s. Als ondersteuning van het sinds 17 maart jl. onomkeerbare proces dat zal leiden tot afschaffing van de apartheid. En als waardering voor diegenen in Zuid-Afrika die dat hebben mogelijk gemaakt; in de allereerste plaats Staatspresident F. W. de Klerk. ■

REGIO

Doorzettingsvermogen in Amstelveen

Dian van Leeuwen heeft zich toch laten overhalen naar een van Nederlands grootste VVD-bolwerken te komen. Dat betekende voor haar een reisje naar Amstelveen.

Dat de VVD-praeses in haar overdrukke agenda een plaatsje vond om onder de rook van Amsterdam de borrelbijeenkomst van de Amstelveense liberalen bij te wonen, was het uiteindelijke resultaat van PR-vrouw van de afdeling Amstelveen Ginny Laan. Met als motto: „De aanhoudster overwint” slaagde Ginny er in dat sporadische lege plekje in de agenda van Dian van Leeuwen te reserveren.

Aan dit resultaat, dat leidde tot een goed gevulde zaal in het Amstelveense wijkcentrum „De Meent” (120 mensen) gingen diverse brieven vooraf, zowel per post als per fax. Ginny Laan wist haar overredingskracht zo overtuigend te formuleren, dat Dian van Leeuwen bijna niet anders meer kon dan de inspanningen van de Amstelveense te honore-

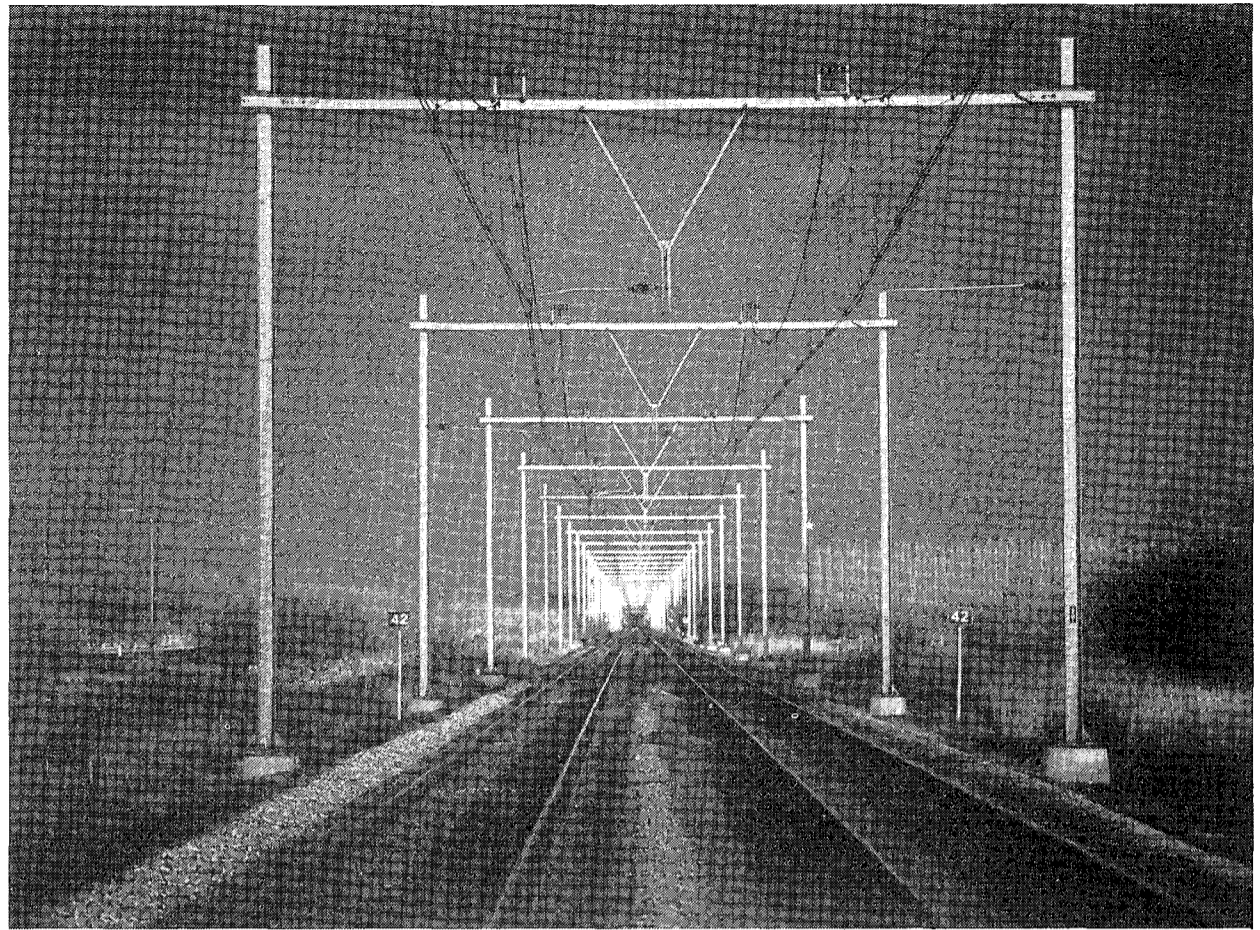
ren. Enkele positief prikkelende meningen over de VVD, vermengd met opbouwende verwachtingen vloeiden uit de pen van Ginny Laan.

De VVD-voorzitter gaf in het begin van haar voordracht dan ook ruitertlijk toe, dat zij de vasthoudendheid en het doorzettingsvermogen van Ginny Laan waardeerde. Daar kan alleen bij de volgende verkiezingen een positief resultaat uit voortkomen. De bescheiden Ginny Laan vertelde dat het politieke PR-werk in haar VVD-afdeling, naast haar, ook gedaan wordt door Ineke Roos, Liesbeth Weehuijzen en Maurits Bartenstein. Zij hadden ook de lokale Amstelveense radio ingelicht. Dat resulteerde in een goed interview op de kabel van „Amstelveen Lokaal”.

Op de foto (door Luuk Gosewehr) Dian van Leeuwen, die na haar voordracht een boeket bloemen door Ginny Laan overhandigd krijgt.

HANS DE BIE ■
Foto: Luuk Gosewehr

Betuwe spoorlijn opent politieke discussie

De door de ondercentrale West-Betuwe georganiseerde bijeenkomst over de Betuwe Spoorlijn trok een volle zaal. In café-restaurant de Tol in Meteren waren ongeveer 150 belangstellenden bijeengekomen om hun mening te geven over dit beladen onderwerp. Jan Dirk Blaauw onze vertegenwoordiger in de Tweede Kamer, Henk Talsma van de Eerste Kamer en Johan de Bondt als Gelderse gedeputeerde, hadden hun handen vol, om de Betuwanaren van de noodzaak van de spoorlijn te overtuigen.

De VVD is tot nu toe de eerste en enige partij die de inhoudelijke discussie over de spoorlijn in Gelderland heeft aangedurfd. Alle twijfels die men in dit deel van het land heeft over de wenselijkheid van de spoorlijn zijn beslist nog niet weggenomen. Wel zijn de argumenten op een openhartige

wijze gewisseld, waardoor het maken van keuzes op zowel centraal als decentraal niveau op een betere wijze kan geschieden. Er is een uiterste inspanning geleverd om vooral de leden van de VVD actief te betrekken bij de politieke besluitvorming.

Onrendabel

De Betuwe Spoorlijn zal nooit economisch rendabel zijn, gaf Jan Dirk Blaauw toe. Toch wordt de spoorlijn aangelegd om economische redenen, namelijk om de concurrentiepositie van de Rotterdamse haven als mainport te behouden. De spoorlijn moet een corridor worden voor het transport van goederen naar het achterland, met name naar de Bonds Republiek Duitsland.

Desondanks kan men de noodzaak van de spoorlijn in twijfel trekken. Natuurlijk is het van belang dat de Nederlandse infrastructuur blijft voldoen aan de eisen die een toekomstig Europese markt stelt. Met name in Nederland zijn in de afgelopen jaren investeringen in vooral economisch belangrijke projecten achtergebleven. Een bewuste verkeerspolitiek zal ertoe moeten leiden dat met name aan de congestieproblemen in de Randstad het hoofd wordt geboden. Of de Betuwe Spoorlijn daartoe een oplossing biedt is echter een andere vraag.

Concurrerend

De economische noodzaak van de spoorlijn valt of staat o.a. met de volgende voorwaarden. Voldoet het aan het zgn. „just in time”-principe en kan er vervoerd worden tegen een concurrerende prijs. Geen enkele verlader in Rotterdam is geïnteresseerd in een spoorlijnverbinding als zijn goederen niet op tijd bij zijn klanten worden afgeleverd. Tevens zal de prijs van het vervoer per spoor zodanig moeten zijn dat men niet alsnog zijn toevlucht neemt tot andere vormen van transport.

Dit houdt in dat met name in de BRD op een zelfde wijze in spoorwegverbindingen geïnvesteerd zal moeten worden, om de grote toestroom van treinen uit Nederland te kunnen verwerken. De aansluiting van de Betuwe Spoorlijn op het reeds overbelaste

traject tussen Arnhem en het Ruhrgebied garandeert naar verwachting deze doorstroming niet, ondanks enige toezeggingen van Duitse zijde. Ook zullen in de BRD net zo veel extra locomotieven moeten worden aangeschaft als in Nederland, omdat Duitse loc's niet in Nederland kunnen rijden en omgekeerd. De praktijk zal moeten uitwijzen of de economische samenwerking met de BRD groot genoeg is om hiervoor een oplossing te bieden.

Subsidies

De aanleg van de Betuwe Spoorlijn zal naar verwachting ongeveer 4 miljard gulden gaan kosten. De helft van deze kosten komt voor rekening van het Rijk. De rest moet gefinancierd worden door banken, verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen. Met name deze laatste groep zal eisen dat de exploitatie van de spoorlijn economisch rendabel zal zijn. De ervaringen in de BRD leert dat dit slechts mogelijk is middels zware subsidies van de overheid. Gezien het feit dat het internationale goederenvervoer in Nederland vooral gericht is op de BRD, rechtvaardigt dit de verwachting dat ook de Betuwe Spoorlijn een doorlopend exploitatietekort zal veroorzaken. De Betuwe Spoorlijn is daarom niet alleen een zeer dure investering, het zal de Nederlandse overheid ook in de toekomst veel geld gaan kosten om de spoorlijn te kunnen gebruiken.

Buizenpostsysteem

Het aanleggen van de spoorlijnen behoeve van het goederenvervoer is bovendien investeren in een systeem dat binnen niet al te lange tijd achterhaald zal zijn. Tegenwoordig worden in Japan reeds goederen vervoerd middels het zgn. „buizenpostsysteem”. Dit is een ondergronds systeem van buizen waarin ronde sledes het transport verzorgen van containers. De kosten voor het aanleggen van deze buizen over een lengte van één kilometer komen nu reeds overeen met die van het aanleggen van een spoorlijn over een zelfde lengte.

Daarnaast zijn de mogelijkheden van het transport over het water nog lang niet uitgeput. Juist de binnenscheepvaart is

voor Nederland van bijzonder belang omdat het op dit moment het meest milieuvriendelijke systeem is. Tevens vormt de Rijn een unieke achterlandverbinding die op een veel flexibeler manier kan worden gebruikt dan het spoor. Bovendien heeft de binnenscheepvaart over de Rijn nu reeds een corridorfunctie die het spoor nooit zal kunnen vervullen.

Belastingbetalers

Het lijkt bijna onvermijdelijk te moeten concluderen dat de Betuwe Spoorlijn op dit moment niet de meest voor de hand liggende investering is om de ontsluiting van de Rotterdamse haven te verbeteren. Het is nog maar de vraag of het Nederlands bedrijfsleven zit te wachten op een vervoerssysteem dat nu reeds zijn faillissement aankondigt en naar verwachting nooit haar goederen op tijd zal afleveren. Bovendien zal de Nederlandse belastingbetaler op moeten draaien voor de kosten van een systeem waar ze niet om heeft gevraagd.

Deze bijeenkomst in Meteren over de Betuwe Spoorlijn heeft in ieder geval het „Nimby“-niveau overstegen. Het heeft naar wij hopen een discussie geopend die op vele niveaus verder gevoerd zal moeten worden. Het heeft in ieder geval de leden van de VVD weer actief betrokken bij de politiek.

R. J. F. M. VELTMAN ■
Ondercentrale West Betuwe
Foto: George Burggraaf

Jan Dirk Blaauw

Jan Dirk Blaauw spreekt op forumavond over dienstplicht

De vraag of we het huidige systeem van dienstplicht wel moeten handhaven, en of we niet naar een krijgsmacht van alleen beroepspersoneel toe moeten, staat momenteel volop in de belangstelling.

Om aandacht aan deze actuele problematiek te schenken organiseert de VVD-afdeling Nijmegen i.s.m. de JOVD-afdeling Rijk van Nijmegen, op maandag 18 mei a.s. in Hotel Belvoir, Graad van Roggenstraat 101 te Nijmegen (aanvang 20.00 uur) een forumavond over dit onderwerp.

Naast het VVD Tweede-Kamerlid Jan Dirk Blaauw spreken op deze avond: de res.-lt.kol. D.

HB bezoekt KC-Overijssel

Het bezoek van het Hoofdbestuur aan de KC-Overijssel op 16 maart jl. kan zonder meer zeer geslaagd genoemd worden. Meer dan tweehonderd mensen uit heel Overijssel hadden de moeite genomen ervoor naar Bathmen te komen. Daaruit bleek, dat de verwachtingen hooggespannen waren.

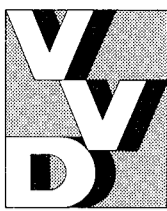
Het was voor de meeste aanwezigen een eerste ontmoeting met de (nog steeds nieuwe?) partijvoorzitter, mevrouw Van Leeuwen. Aan de reacties te horen op de avond zelf en ook daarna is de kennismaking goed bevallen.

Mevrouw Van Leeuwen riep eenieder op om actief aan de gang te gaan met de nieuwste notities, één op het gebied van talentmanagement, de ander op het gebied van ledenwerving en -behoud.

Na inleidingen van enkele leden van het hoofdbestuur en van de Tweede Kamerfractie werd er in de pauze geanimeerd door iedereen met iedereen van gedachten gewisseld. De pauze was met opzet nogal lang, zodat menigeen de kans kreeg met leden van het Hoofdbestuur en de Tweede Kamer te praten.

Na de pauze werd veel aandacht besteed aan de culturele infrastructuur in Overijssel en aan het Randstedelijk denken van het huidige kabinet, waarbij met name het „Karrepad“ van Zwolle naar Enschede ter sprake kwam. Ook onderwijs aan minderheden, de landbouwproblematiek en de communicatie binnen de partij kregen ruimschoots de aandacht.

Na zo'n avond is het gevoel van saamhorigheid weer een stuk sterker geworden. ■

VVD.

DE ENIGE LIBERALE PARTIJ VAN NEDERLAND.

THEMADAG „KEUZEN IN DE ZORG“

Het hoofdbestuur van de VVD organiseert in samenwerking met de KC Dordrecht en de afdeling Papendrecht een themadag over de „Keuzen in de Zorg“. Dit naar aanleiding van de rapportage van de commissie-Dunning.

De commissie-Dunning werd in augustus 1990 ingesteld door staatssecretaris Simons van WVC op grond van de Regeringsverklaring 1989. De commissie bracht in november 1991 haar advies uit onder de titel „Kiezen en delen“.

De taakopdracht van de Commissie was om te bezien:

- welke grenzen aan de toepassing van nieuwe medische technologieën moeten worden gesteld, en
- hoe een maatschappelijk draagvlak kan worden gevonden voor de oplossing van de problemen, veroorzaakt door schaarste, rantsoenering van zorg en noodzakelijke selectie van patiënten.

Op speciaal verzoek van de VVD Tweede-Kamerfractie en als logische consequentie van met name het tweede deel van de taakopdracht - de Commissie beveelt een publiekscampagne aan - beraadt de VVD zich op de mérites van het rapport. Voor de VVD is van belang in hoeverre de aanbevolen oplossingsstrategieën stroken met liberale beginselen en opvattingen.

In het pré-advies dat voor deze themadag is geschreven en wat u kosteloos kunt krijgen, komen achtereenvolgens aan de orde:

- de kernpunten van het rapport,
- een aantal stellingen ten behoeve van de Themadag „Keuzen in de Zorg“ op 25 april 1992.

U kunt zich aanmelden voor deze dag door het insturen van de in dit nummer afgedrukte bon. Inzending is mogelijk tot 20 april 1992!

drs. L. H. M. Osterholt

PROGRAMMA

van de VVD-themadag „Keuzen in de zorg“
op 25 april 1992

10.00 - 10.30 uur	Inschrijving en ontvangst met koffie
10.30 - 10.35 uur	Opening door de dagvoorzitter
10.35 - 11.00 uur	Introductie en korte toelichting op de werkzaamheden van de schrijvers van het pré-advies
11.00 - 11.20 uur	Inleiding door drs. C.R.J. Laffree
11.20 - 11.40 uur	Inleiding door prof. dr. H.M. Dupuis
11.40 - 12.00 uur	Inleiding door prof. dr. W.P.M.M. van de Ven
12.00 - 12.15 uur	Vragenronde aan de inleiders
12.15 - 13.30 uur	Lunch
13.30 - 15.00 uur	Discussie in drie workshops
15.00 - 15.15 uur	Theepauze
15.15 - 16.30 uur	Rapportage vanuit de workshops en plenair debat
16.30 - 16.40 uur	Impressies van de dag door drs. D.J.D. Dees
16.40 - 16.50 uur	Slotwoord door mevrouw F.M. Roscam Abbing-Bos
16.50 uur	Sluiting

Dagvoorzitter is mevrouw mr. E. Veder-Smit.

Bon Themadag over „Keuzen in de Zorg“

25 april 1992
Hotel Papendrecht
Lange Tiendweg 2
3350 CB PAPENDRECHT

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: .....

Plaats: .....

Functie: .....

* geeft zich op voor de VVD-themadag „Keuzen in de Zorg“ die op 25 april 1992 wordt gehouden in Hotel Papendrecht. Ik krijg de stellingen en de toelichting franco thuisgestuurd.

* wil de stellingen en de toelichting ontvangen, maar geeft zich niet op voor de themadag. Ik krijg de stellingen en de toelichting franco thuisgestuurd.

De kosten voor deze dag, f 50,-, zullen aan de zaal worden voldaan.

Opgave kan slechts SCHRIFTELIJK gebeuren.

Inzenden van deze bon is mogelijk t/m 20 april 1992 aan:

Landelijk secretariaat van de VVD
t.a.v. drs. L.H.M. Osterholt
Postbus 30836
2500 GV 's-GRAVENHAGE

Handtekening .....

* aankruisen wat wordt verlangd

Vrijheid en Democratie

maandblad voor de Volkspartij
voor Vrijheid & Democratie

Nummer 1404
april 1992

Hoofdredacteur:
Reny Dijkman

Redactie:
Hans de Bie
Victor Hafkamp
Jan van de Ven

Redactiesecretariaat:
Petra Beijersbergen,
VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage
Fax: 070 - 3608276

Ledenadministratie:
070 - 3613061

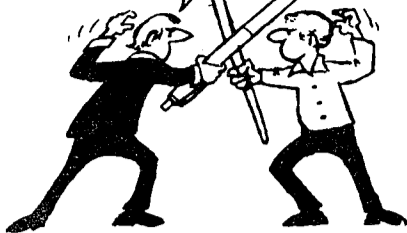
Druk:
Ten Brink Meppel b.v.

Vormgeving:
Siem Willems

Redactieraad:
p/a VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage
t.a.v. mr. I.W. Opstelten, vrz.

Advertentie-exploitatie:
Bureau van Vliet b.v.
Postbus 20
2040 AA Zandvoort
tel.: 02507 - 14745

MIJN OPINIE IS.....

De redactie behoudt zich het recht voor brieven niet te plaatsen of in te korten. Plaatsing betekent niet dat de redactie de inhoud onderschrijft.

VVD en de „bejaarden”

Als 65+-er heb je tijd om kranten, weekbladen en actualiteitenrubrieken op de t.v. te volgen. Buiten het gerommel in het kabinet valt op dat het overzicht over politiek lopende zaken ook ontbreekt bij de volksvertegenwoordigers wat ze nauwelijks is kwalijk te nemen bij een zodanige chaos!

In de VVD wordt steeds weer met gejuich geconstateerd dat de VVD weer groeit in de volksgunst. We staan in de opiniepeilingen weer op een winst van 6 zetels. Deze winst is echter een passieve keus van de kiezer. Opvallend is dat de „winst” van de VVD zich niet uit in de oudere bevolkingsgroepen. Is deze uit 2 miljoen bestaande 65+-groep electoraal onbelangrijk?

Een kleine analyse maakt een ander duidelijk.

a. In de grondrechten van de Nederlandse burger heeft iedere volwassene zowel actief als passief kiesrecht. Als echter op de kieslijsten geen 65+-ers worden opgenomen blijft alleen het matige recht over te functioneren als „stemvee”. Veel kennis en/of ervaring gaat zo voor Nederland verloren.

b. Als zowel in het kabinet als bij de volksvertegenwoordiging stemmen opgaan de AOW afhankelijk te stellen van verder opgebouwd pensioen vergeet men dat de AOW staat voor pensioen. Het is ook geen uitkering maar een verworven recht waarmee rekening is gehouden bij de persoonlijke opbouw van het totale pensioen.

c. In nieuwe CAO's wordt loonsverhoging gezocht door verlaging van de pensioenpremie die moet worden betaald. Voor de 65+-er betekent dit dat de kapitaalsopbouw waaruit pensioen moet worden betaald vermindert en de zekerheid verdwijnt. Tevens is het zo dat als het de trendvolgers betreft de pensioenen niet zullen stijgen daar compensatie in de premiesfeer voor gepensioneerden niet mogelijk is.

d. Er bestaan plannen om pensioenfonds te verplichten tot financiering van overheidsverplichtingen. Ook dit doet dus een aanslag op de zekerheid van de pensioenfonds tot uitbetaling van pensioenen. En dit gaat dan in het kader van zaken die de gemiddelde burger niet begrijpt nl. de zgn. „brede herwaardering”.

e. De veiligheid van de burger op straat is enorm verminderd. Uiteraard is het zo dat vooral 65+-ers het slachtoffer worden van aanslagen op bezit via aanslagen op het vege lijf.

Ik zou zo door kunnen gaan, maar het zou vervelend worden. Hebben de ouderen veel gehoord of gelezen van begrip voor hun pro-

blematiek door de politieke partijen? Nee!

Ook de VVD wast de handen in onschuld. Als ik in „Ongebroken lijnen” lees dat de VVD angst heeft dat de democratie vervangen dreigt te worden door een „partitocratie” hebben ze gelijk. Maar dat deel van de bevolking dat meestal samengevat wordt in een „bejaardenprobleem” is het zat om als probleem te worden samengevat. Het probleem zit eerder in de politiek, die een bliksemasleider zoekt in bejaarden, en de huidige politici dan in de groep die bewust buiten dit bedrijf wordt gehouden. (zie A).

Bovenstaande heb ik nogal eens geventileerd in partijvergaderingen en werkgroepen. Ook in bijzijn van landelijke en plaatselijke VVD-politici. „Interessant”, „ik zal het erover hebben”, „je hebt gelijk”, het zijn leuke dingen die je toegevoegd worden.

Maar ze dronken een glas en deden een plas, maar alles bleef zoals het was!

In de VVD!
(ingekort)

R. A. Meijer, arts
Den Haag

Subsidie podiumkunsten

Als er al gronden zijn uit de krappe overheidsmiddelen subsidie te verstrekken, dan zullen de belangen van de bezoekers uiteindelijk de doorslag moeten geven.

De procedures rondom de toekenning zijn jaarlijks een bron van ongenoegen; de conclusies en beslissingen leiden tot wrok over aanmatiging en bedilzucht.

De gifangel zou m.i. veel minder hoeven te steken als de totale pot over de provincies zou worden verdeeld naar rato van het aantal inwoners.

De toekenning aan de instellingen van kunst binnen of buiten

de eigen provincie, het vaststellen van maatstaven en voorwaarden zou daarbij aan de provincies kunnen worden overgelaten. De mogelijkheid het centrale apparaat af te slanken zou daarbij zonder meer winst zijn.

H. B. Hendriks,
Doetinchem

Afspiegeling prematuur

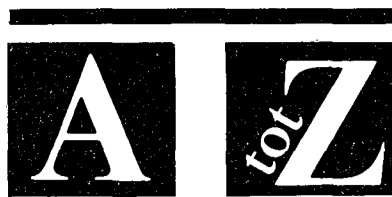
Anne Lize van de Stoel vraagt zich af: „Waarom zouden VVD-raadsfracties niet pleiten voor een afspiegeling van de bevolking binnen het ambtelijk apparaat?” Heeft zij zich wel gerealiseerd dat ook jonge kinderen en ouden van dagen deel uitmaken van de bevolking en dat een afspiegeling van die groepen in het ambtelijk apparaat averechtse gevolgen zou hebben? Mocht mevrouw Van der Stoel de beroepsbevolking hebben bedoeld, heeft zij zich dan gerealiseerd dat bij allochtonen de differentiatie naar beroepen, scholingsgraad, de beheersing van de Nederlandse totaal en werkgewoonten vaak heel anders zijn dan bij het Nederlandse deel van de beroepsbevolking? Door dergelijke fundamentele verschillen zou ook hier een afspiegeling averechtse gevolgen hebben.

Het zou daarom voorbarig zijn alleen op grond van anti-racisme voor een afspiegeling te pleiten. Daaraan vooraf dient te gaan het doelbewust werken aan het verkleinen van zulke verschillen als hierboven werden aangeduid.

R. Bleeker,
Den Haag

Naschrift redactie: voor geïnteresseerden, zie elders in dit blad „Oppositiepartijen komen met initiatiefwet”.

LA CLOCHE
RESTAURANT
Kloksteeg 3 Leiden Telefoon 071 123053

In deze rubriek worden alleen aankondigingen opgenomen van openbare bijeenkomsten (voor iedereen toegankelijk) waar landelijke VVD-politici het woord voeren.

AMSTERDAM - 25 mei. De heer R. L. O. Linschoten. Café Hooghoudt, Reguliersgracht, Amsterdam. Aanvang 20.00 uur. Actuele politiek.

BERGEN OP ZOOM / VROUWEN VVD - 27 april. Mevr. mr. J. E. S. Larive-Groenendaal. De Raayberg, Antwerpsestraat, Bergen op Zoom. Aanvang: 20.00 uur. Eur. act. na Maastricht.

BREDA - 15 mei. De heer J. F. B. van Rey. Congrescentrum „Het Turfschip”, Chasseveld 15, Breda. Aanvang 17.30 uur. Liberale borrel, inleiding actuele politiek.

EERSEL - 18 mei. De heer A. A. M. E. van Erp. „Het Vierspan”, De Dijk (naast gemeentehuis), Eersel. Aanvang 20.00 uur. Invloed van herindelingen op de middenstand.

OC GOUDA - 25 mei. De heer H. F. Dijkstal. Sociëteit „Ons genoegen”, Kolkmanstraat 1-3, Gouda. Aanvang 20.00 uur. Plan Simons.

HOOFDDORP - 27 april. De heer drs. F. W. Weisglas. Verenigingsgebouw „De Deining”, Marktplein 92/94, Hoofddorp. Voorbereiding op de Themadag „Europa”.

KRIMPEN A/D IJSSEL - 18 mei. De heer dr. R. W. de Korte. Sociëteitszaal van het gemeentehuis, Raadhuisplein 2, Krimpen a/d IJssel. Aanvang 20.00 uur. Actuele politiek en het overheidsbeleid t.a.v. ondernemingen.

OC MONTFERLAND/BEEK - 11 mei. Mevrouw E. G. Terpstra. Rest. „Het Heuveltje”, St. Jansgildestraat, Beek (Gem. Bergh). Aanvang 20.00 uur. Actuele politiek.

NOORDOOSTPOLDER / EMMELOORD - 15 mei. Mevrouw A. Jorritsma-Lebbink. Café rest. „Het Voorhuis”, De Deel 20, Emmeloord. Aanvang 20.00 uur. Jubileum 40-jarig bestaan.

NIJMEGEN - 18 mei. De heer J. D. Blaauw. Hotel „Belvoir”, Gr. van Roggenstraat 101, Nijmegen. Aanvang 20.00 uur. Forum Dienstplichtproblematiek.

OOSTSTELLINGWERF / APPELSCHA - 18 mei. Mevrouw E. G. Terpstra. Rest. bij het Miniaturpark, Boerstreek, Appelscha. Aanvang 20.00 uur. Actuele politiek.

PURMEREND - 12 mei. De heer J. Franssen. Wherezaal, Concordia, Koemarkt 45, Purmerend. Aanvang 20.00 uur. Anti-discriminatiewetgeving, Minderhedenbeleid en betrokkenheid van burger bij de lokale politiek.

REEUWIJK - 14 april. Mevrouw drs. M. M. H. Kamp. Café rest. „Het Wapen van Reeuwijk”, Notaris d'Aumerielaan 17, Reeuwijk. Aanvang 20.30 uur. Plan Simons.

RODEN/VVD+JOVD - 15 mei. Mevrouw E. G. Terpstra. „Het Wapen van Drenthe”, Herestraat 1, Rhoden. Aanvang 20.00 uur. Forum actuele politiek.

ROOZENDAAL - mei. De heer drs. D. J. D. Dees. Schouwburg „De Kring”, Theatercafé, Kerkstraat 1, Roosendaal. Aanvang 20.00 uur. Stelselwijziging ziektekostenverzekeringen en het mini-stelsel.

OC VECHTSTREEK/ABCOUDE - 11 mei. De heer J. Franssen. Gereformeerd Centrum, Kamelonzaal, Baarslagstraat 1, Abcoude. Aanvang 20.30 uur. De bestuurlijke (re-)organisatie.

OC WEIDEGEBIED/HARMELEN - 25 mei. De heer J. Franssen. Rest. „De putskep”, Utrechtseweg, Harmelen. Aanvang 20.30 uur. Actuele onderwijszaken.

ZAAANSTAD - 11 mei. De heer drs. D. J. D. Dees. Hotel De Prins, Kerkbuurt 31, Westzaan. Aanvang 20.00 uur. Stelselwijziging ziektekostenverzekeringen.

ZIJPE - 23 april. De heer H. A. L. van Hoof. Dorpshuis Kolfweid, Jewelweg 7, Callantsoog. Aanvang 20.30 uur. Actuele politiek.

Aanvulling Beschrijvingsbrief

89ste algemene vergadering
(45ste jaarlijkse algemene vergadering)

Bij het hoofdbestuur zijn tot en met 16 maart 1992 op de beschrijvingsbrief voor de 89ste algemene vergadering (45ste jaarlijkse algemene vergadering) te houden op 22 en 23 mei 1992 in de Flint te Amersfoort - gepubliceerd in het januari/februari-nummer van Vrijheid en Democratie - de volgende moties en/of amendementen binnengekomen.

De vergadering zal beginnen op:
vrijdagmiddag 22 mei 1992 om 14.00 uur
vrijdagavond 22 mei 1992 om 19.30 uur
zaterdagochtend 23 mei 1992 om 10.00 uur
zaterdagmiddag 23 mei 1992 om 14.00 uur.

1. Motie: KC Amsterdam Betreft: agendapunt 3b

Tekst:

De ledenvergadering van de KC Amsterdam in februari 1992 bijeen:
Overwegende:

- dat op 31 oktober van dit jaar een themadag wordt georganiseerd over de kwaliteit van het onderwijs;
- dat een werkgroep ingesteld door het hoofdbestuur onder leiding van mevr. drs. N. Kroes inmiddels bijeen is gekomen om de opzet van en inhoud voor de themadag te bespreken;
- dat onder het begrip „kwaliteit” vele verschillende onderwerpen ressorteren.

Stelt voor:

- dat de volgende onderwerpen op de themadag over kwaliteit in het onderwijs worden besproken en derhalve in de stellingen moeten worden meegenomen:
  - beleid t.a.v. gemengde scholen;
  - evaluatie PB 51 campagne „kies exact”/toekomstig beleid;
  - kwaliteitseisen voor afronding van het onderwijs, zowel voor het lager beroepsonderwijs, als middelbaar, hoger en universitair onderwijs;
  - de wijze van financiering van het onderwijs i.r.t. de op te leveren kwaliteit;
  - de positie van het Nederlands onderwijs t.a.v. de andere Europese landen (b.v. de grensregio);
  - beleid t.a.v. de speerpunten in het universitair onderwijs, met als doel het onderscheidend vermogen en daarmee de kwaliteit van de Nederlandse universiteiten te vergroten,

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Naast de in deze motie aangegeven onderwerpen zullen uiteraard ook vele andere onderwerpen op de themadag over de kwaliteit van het onderwijs aan de orde komen. De bedoeling van deze motie is niet om een uitputtende inhoudsopgave voor de themadag aan te leveren, maar wel om de onderwerpen te benoemen die zeker in de discussie op 31 oktober moeten worden besproken.

Advies hoofdbestuur:

De voorbereidende werkzaamheden van de werkgroep bevinden zich op het moment dat dit gedrukt wordt in een afrondend stadium en zijn ten tijde van de algemene vergadering afgerond. Het meegeven van een uitspraak van de algemene vergadering aan de werkgroep is dan ook niet meer mogelijk. Het hoofd-

bestuur heeft echter de motie doorgezonden aan de werkgroep opdat daarmee in het voorbereidende stadium rekening kon worden gehouden.

2. Motie: afdeling Oegstgeest Betreft: agendapunt 3b

Tekst:

De ledenvergadering van de afdeling Oegstgeest, bijeen op 25 februari 1992, verzoekt de algemene vergadering te besluiten dat op politiek-inhoudelijke discussie over de koers van de partij een structurele activiteit dient te zijn, waarbij zoveel mogelijk leden dienen te worden betrokken.

Toelichting:

De discussie over „Ongebroken lijnen” was een succes: alle leden die daaraan behoefte hadden waren in de gelegenheid om hun zegje te doen over de koers van de partij. De afdeling Oegstgeest zou dan ook graag zien dat er regelmatig discussies van dit type worden georganiseerd. Helaas bevat de voortgangsrapportage op dit punt geen initiatieven. De aangekondigde themadagen en activiteiten van de partijraad en de partijcommissies zijn nuttig ter ondersteuning van en als aanvulling op partijdiscussies, maar vormen daarvoor geen alternatieven. Vorkomen moet worden dat slechts enkele leden zich met inhoudelijke vraagstukken bezighouden.

Advies hoofdbestuur:

Het hoofdbestuur is van mening dat themadagen en activiteiten van de partijraad en de partijcommissies wel degelijk een goed alternatief vormen voor de koersdiscussie. De uitspraken die tijdens deze discussies worden gedaan zijn richtinggevend als voorbereiding op de politiek-inhoudelijke discussie die op het niveau van de algemene vergadering gevoerd zal worden over het verkiezingsprogramma; in die discussie zal de koers van de partij uiteraard een belangrijk element zijn.

3. Motie: KC Amsterdam Betreft: agendapunt 3e

Tekst:

De ledenvergadering van de KC Amsterdam bijeen in februari 1992:
Concluderende:

- dat er aan het hoofdbestuur een rapport is aangeboden over talent-management binnen de VVD;
- dat in december 1991 het hoofdbestuur het rapport heeft besproken;
- dat er vanuit het hoofdbestuur een plan van aanpak wordt opgesteld voor de verdere implementatie van het rapport.

Stelt voor:

- dat in het plan van aanpak een behapbare implementatie-strategie moet worden uitgewerkt;
- dat dit betekent dat niet allemaal activiteiten tegelijkertijd moeten worden benoemd, maar dat er concrete „kleine stappen” moeten worden uitgezet (anders sterft het

rapport een schone dood);

- dat door middel van een „kleinstappen-opzet” zowel de planning als controle, inclusief de evaluatie van de uit te voeren activiteiten door het hoofdbestuur in de hand te houden blijft; het hoofdbestuur kan helder worden afgerekend op het beleid;
- dat in het plan van aanpak de doelstellingen worden geformuleerd, prioriteiten worden gesteld, personele en financiële ondersteuning wordt vermeld, alsmede een tijdsplaatje wordt weergegeven.

En gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Met betrekking tot de invulling van het hoofdbestuur: het managen van talent betekent, dat met name op KC/afdelingsniveau de leden worden opgeleid en begeleid en dat men op het niveau van het hoofdbestuur op de hoogte is van het aanwezige talent en de ontwikkelingen inzake. Van de hoofdbestuurleden betekent dit een gestructureerde inspanningsverplichting richting KC's/afdelingen. In het plan van aanpak zal hieraan aandacht moeten worden besteed.

Advies hoofdbestuur:

Op het tijdstip van de JAV zal het hoofdbestuur de implementatie van talent-management in de partij reeds in gang hebben gezet. Bij de voorbereiding van dit proces zijn de aanbevelingen van de KC/afdeling Amsterdam betrokken.

4. Motie: KC Amsterdam Betreft: agendapunt 3c

Tekst:

De ledenvergadering van de KC Amsterdam bijeen in februari 1992:
Overwegende:

- dat een onderzoek heeft plaatsgevonden naar inhoud en vorm van het partijblad,
- dat het hoofdbestuur aan het bureau PPGH/JWT opdracht heeft gegeven om met voorstellen te komen tot vernieuwing van het blad,
- dat het hoofdbestuur er naar streeft om nog voor de JAV de verbeteringen ten behoeve van Vrijheid en Democratie te realiseren.

Stelt voor:

- om de creativiteit binnen PPGH/JWT optimaal te benutten, waarbij de volgende aandachtspunten dienen te worden meegenomen:
  - maak Vrijheid en Democratie minder saai;
  - het toevoegen van opiniërende artikelen (ook van niet VVD-ers) is een vorm van verbetering van de leesbaarheid van het blad, PPGH/JWT zal met nog veel meer alternatieven moeten komen waaruit gekozen kan worden;
  - beschouw de lezers van het blad als volwassen mensen; het alleen maar publiceren van VVD-peptalk en VVD-pepplaatjes heeft voor de lezer weinig toegevoegde waarde; diegenen die Vrijheid en Democratie lezen zijn ook zonder dit blad in staat om het liberalisme te promoten; geef ze derhalve intellectuele/inhoudelijke munitie;

- geef de relatie (en daarmee de toegevoegde waarde van V&D) aan met de andere VVD-periodieken en denk daarbij aan de toekomstige redactionele aanpak.

Toelichting:

De voorstellen tot vernieuwing van PPGH/JWT zullen niet moeten leiden tot marginale aanpassingen van Vrijheid en Democratie, zoals aanpassingen in de lay-out en het anders indelen van de inhoudsopgave. Het gaat meer om een structurele vernieuwing die tot doel heeft de politieke output VVD-breed te verbeteren. Het blad moet juist de „gewone VVD-er” inspireren tot inhoudelijke discussie met anderen.

Advies hoofdbestuur:

Overnemen.

Het hoofdbestuur beschouwt deze motie als een ondersteuning van het traject dat thans in gang is gezet. Hierbij zijn tevens de resultaten van de in 1990 uitgevoerde enquête onder de lezers van Vrijheid en Democratie nadrukkelijk meegewogen. Het gaat inderdaad om meer dan marginale aanpassing. Dat brengt met zich mee dat deze verbeteringen nog niet voor de jaarvergadering geëffectueerd kunnen worden.

5. Motie: afdeling Ouder-Amstel Betreft: agendapunt 3d

Tekst:

De algemene ledenvergadering van de VVD-afdeling Ouder-Amstel in ledenvergadering bijeen op 5 maart 1992:
Overwegende:

- dat in bijlage III van de beschrijvingsbrief onder punt III gesproken wordt over „werving en opvang van jongeren”.
- Voorts overwegende, dat met name op het punt van de werving van nieuwe leden bepaalde concrete actiepunten ontbreken, draagt het hoofdbestuur op/vraagt het hoofdbestuur: de mogelijkheid te onderzoeken of, in overleg met de JOVD, er gekomen kan worden tot een gecombineerd lidmaatschap JOVD/VVD, uiteraard overigens met behoud van ieders onafhankelijke status.

Toelichting:

Op deze wijze kan bij nieuwe leden van de JOVD (en/of VVD) de keuzemogelijkheid worden geboden lid te worden van:

- a) alleen de JOVD
- b) alleen de VVD
- c) de JOVD en de VVD.

Uiteraard kan met bepaalde contributiefaciliteiten hieraan een extra stimulans worden gegeven. Het wervend effect dat hiervan uitgaat, zowel voor de JOVD als (m.n.) voor de VVD lijkt ons evident.

En gaat over tot de orde van de dag.

Advies hoofdbestuur:

Enkele jaren geleden is er langdurig gesproken in de Commissie VVD/JOVD over tal van varianten van een gecombineerd lidmaatschap. Door de vele haken en ogen bleek dat niet te realiseren. Het hoofdbestuur heeft dan ook vorig jaar aan de algemene vergadering het voorstel voorgelegd voor een gereduceerde contributie voor leden in de

categorie 18-23 jaar. Dit voorstel is aanvaard. Dit betekent dat in feite een lidmaatschap voor jonge leden van zowel VVD als JOVD niet meer op financiële bezwaren hoeft te stuiten en dat werving onder jonge leden, zoals de afdeling Ouder-Amstel bepleit, reeds plaatsvindt.

6. Motie: KC Amsterdam Betreft: agendapunt 3e

Tekst:

De ledenvergadering van de KC Amsterdam bijeen in februari 1992:
Concluderende:

- dat in de beschrijvingsbrief bij agendapunt 3e in wordt gegaan op een systematische evaluatie van het vormings- en scholingsaanbod;
  - dat over de wijze waarop dit dient te geschieden geen mededelingen worden gedaan;
  - dat er geen verband wordt aangegeven met de tot op heden geldende werkwijze.
- Stelt voor:
Het hoofdbestuur een toelichting te laten geven op de 45ste JAV over:
- de tot op heden geldende werkwijze inzake de systematische evaluatie;
  - de toekomstige systematische evaluatie.
- En gaat over tot de orde van de dag.

Advies hoofdbestuur:

Systematische evaluatie bestaat thans uit intensieve analyse van evaluatieformulieren. Daar waar bijsturing noodzakelijk is, vindt deze plaats (indien dit leidt tot kwaliteitsverbetering). Tevens wordt periodiek met de trainers/inleiders over de uitkomsten van de evaluatieformulieren, over didactiek etc. gesproken. Het ligt in de bedoeling dit beleid in de toekomst voort te zetten.

7. Motie: KC Amsterdam Betreft: agendapunt 3f

Tekst:

De ledenvergadering van de KC Amsterdam bijeen in februari 1992:
Overwegende:

- de tekst in de beschrijvingsbrief voor de 45ste JAV inzake het beleid PR en propaganda;
- dat PPGH/JWT op verschillende PR-fronten vele werkzaamheden voor de VVD verricht. Dat de output van deze werkzaamheden vergaande consequenties kan hebben op het imago van de VVD;
- dat moet worden voorkomen dat een reclamebureau zich gaat begeven op het gebied van advies inzake VVD-beleid.

Vraagt het hoofdbestuur:

- om op de 45ste JAV verslag te doen rond de wijze waarop de samenwerking met PPGH/JWT is geregeld en dan met name de wijze waarop de besturing van de werkzaamheden is gericht (planning, werkzaamheden/briefing, uitvoering en evaluatie).

Vraagt het hoofdbestuur tevens:

- om in te gaan op het kostenplaatje; wat kosten deze externe werkzaamheden en wat is het leereffect VVD-intern geweest tot op heden (tussentijdse evaluaties kunnen zeer nuttig zijn). Indien blijkt dat er een hoog leereffect is waar te nemen kunnen werkzaamheden in de toekomst in veel gevallen zelf worden uitgevoerd.

Advies hoofdbestuur:

Zoals bekend is in de zomer van 1991 een contract gesloten met PPGH/JWT. In dit contract is o.a. vastgelegd op welke wijze de samenwerking met PPGH/JWT is geregeld. Tevens is de wijze en hoogte van honorering van de diensten die de partij van PPGH/JWT betreft, vastgelegd.

PPGH/JWT houdt zich primair bezig met de vorm en niet met de inhoud. In de inleiding van het kwalitatief onderzoek staat daarover vermeld: „Misschien ten overvloede moet worden opgemerkt dat de politiek-inhoudelijke strategie bepaling een zaak is van de partij en de politieke leiding; PPGH/JWT wenst zich primair bezig te houden met de factoren van invloed op de vorm en niet de inhoud.” Vorm en inhoud vallen uiteindelijk onder de verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur, waarbij opgemerkt moet worden dat over de inhoud voortdurend met de leiding en voorlichting van de Tweede-Kamerfractie overleg gepleegd wordt.

Over de voortgang van de verschillende projecten vindt regelmatig terugkoppeling met de Landelijke Propaganda Commissie plaats.

De kosten van de verschillende projecten die door PPGH/JWT begeleid worden, zijn te vinden in de jaarrekening 1991 en de begroting 1992.

**8. Motie: KC Amsterdam
Betreft: agendapunten 3g****Tekst:**

Betreffende beleid VVD met geestverwanten in Midden- en Oost-Europa.

De ledenvergadering van de KC Amsterdam bijeen in februari 1992: Overwegende:

- de tekst in de beschrijvingsbrief voor de 45ste JAV inzake het beleid D.W. Dettmeijerstichting,
- de samenwerking tussen de VVD en de Hongaarse SDS (Szabad Demokrata Szovetseg),
- dat bij een recent bezoek aan Hongarije (ELD-seminar) de SDS de wens poneerde voor de organisatie van een seminar over verzuiling i.v.m. de minderheden- en integratieproblematiek.

Concluderende:

- dat in grote lijnen is aan te geven bij welke bloedgroep de partijen in Hongarije behoren,
- dat meerdere Hongaarse partijen zich liberaal noemen,
- dat gelet op de partijprogramma's er drie partijen zijn die in grote lijnen liberale beginselen verkondigen, te weten het MDF (Magyar Demokrata Forum), de KGP (Kisz Gaszda Part) en de SDS, waarvan de MDF en de KGP samen met de (KNDP) christen democraten in regering zijn vertegenwoordigd en de SDS samen met een jeugdpartij (FIDESZ) en de communisten (MSZP) in de oppositie zitten,

overwegende:

- dat onderwerpen als verzuiling, minderheden en integratie (geldende voor de Hongaarse situatie) direct gekoppeld zijn aan de huidige ontwikkelingen in midden-Europa en de Balkan en de rol daarin voor de Hongaarse minderheden,
- dat de SDS (samen met de MSZP) een relatie geïsoleerde positie bekleedt in de discussie rond deze onderwerpen, zowel binnen Hongarije als daarbuiten,
- dat de MDF en de KGP, als liberaal opererende partijen, i.s.m. de christen democraten een staatssecretariaat hebben ingesteld (direct onder de minister-president) dat zich specifiek richt op de minderheden en integratiepolitiek,

stelt voor:

- om het voorgestelde seminar niet alleen met het SDS te organiseren maar ook de MDF en KGP hierbij te betrekken.

En gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

Door met het MDF en KGP in gesprek te komen kunnen de volgende aandachtspunten worden belicht:

- welke partij is de werkelijke tegenhanger van de VVD, het SDS, de MDF of de KGL,
- is dit voor elk onderwerp het geval of verschilt dit per aandachtsgebied (economisch, sociaal, milieu, defensie, etc.),
- indien dit verschilt per aandachtsgebied moet een gedifferentieerd beleid worden gevolgd.

Zoals aangegeven raakt dit onderwerp het etnische vraagstuk en derhalve de huidige ontwikkelingen in Oost-Europa. Wellicht is het een onderwerp dat in de themadag Europese Institutionele Instellingen kan worden besproken.

Advies hoofdbestuur:

Door de Dettmeijerstichting vindt regelmatig toetsing plaats van de liberale ontwikkelingen in Oost-Europese partijen waarmee (nog) geen contacten onderhouden worden. Deze toetsing vindt plaats op basis van o.a. programmapunten maar ook op basis van verkregen informatie via de ELDR en de Liberale Internationale. Uit de meest recente rapportages blijkt dat SDS en Fidesz de enige partijen zijn met een gematigde en liberale politiek waarin o.a. de mensenrechten ook wat betreft eventuele minderheden in Hongarije zelf worden benadrukt. Waar zich liberale ontwikkelingen in andere partijen voordoen kan op steun van de Dettmeijerstichting worden gerekend.

**9. Amendement: KC Limburg
Betreft: agendapunt 5****Tekst:**

Het algemeen bestuur van de kamercentrale Limburg in vergadering bijeen op 24 februari 1992 overwegende dat:

- a) de commissie niet, althans volstrekt onvoldoende duidelijk heeft gemaakt dat wat er is te rekenen tot de vaste lasten van de kamercentrale;
- b) de commissie geen rekening heeft gehouden met de (verschillen in) organisatiestructuur van de onderscheiden kamercentrales: het aantal ondercentrales en het aantal afdelingen;
- c) de commissie niet, althans onvoldoende, acht heeft geslagen op het feit dat enkele kamercentrales tevens ondercentrale en afdeling zijn en derhalve een 3-voudige contributiebijdrage ontvangen;
- d) een dermate slecht onderbouwd voorstel nooit de grondslag mag zijn voor een dergelijk zeer ingrijpend besluit waarbij een aantal kamercentrales beroofd wordt van voor hun functioneren zo noodzakelijke financiële middelen;

besluit:

Het hoofdbestuur te verzoeken om het voorstel inzake de verdeling van de contributiegelden voor de kamercentrales van de agenda af te voeren en de commissie op te dragen het onderzoek in deze kwestie opnieuw ter hand te nemen teneinde een aanzienlijk beter onderbouwd voorstel aan een van de volgende algemene ledenvergaderingen ter beoordeling voor te leggen en gaat over tot de orde van de dag.

Advies hoofdbestuur:

Het hoofdbestuur hecht eraan nu tot behandeling van het voorstel over te gaan. De algemene vergadering heeft hier tot tweemaal toe om gevraagd. De commissie uit de penningmeesters was gevarieerd samengesteld en heeft een groot aantal argumenten de revue laten passeren. Het hoofdbestuur meent dat in het voorliggende voorstel niet

gesproken kan worden van een situatie zoals door de KC Limburg onder d) naar voren wordt gebracht.

**10. Amendement: KC Zeeland
Betreft: agendapunt 5****Tekst:**

Het hoofdbestuur stelt voor de hoogte van de contributie ongewijzigd te laten.

Daarenboven wordt voorgesteld de verdeling van de contributiegelden voor de kamercentrales voor langere tijd ongewijzigd te laten.

Toelichting:

De kamercentrale Zeeland is volstrekt niet overtuigd van de noodzaak om een regeling die reeds 16 jaar bestaat thans te wijzigen.

De argumenten om bepaalde kamercentrales het predikaat „bijzonder” te geven zijn weinig aansprekend. Iedere kamercentrale heeft zo zijn eigen karakteristieken en bijzonderheden op basis waarvan aanspraak op extra middelen gerechtvaardigd zou zijn.

De beste remedie voor geld te kort is een spectaculaire groei van het ledenbestand; resultaat van succesvol politiek beleid. Navolging van het voorstel leidt tot onnodige onrust binnen de vereniging. Laten we onze energie nuttiger besteden!

Advies hoofdbestuur:

Het voorstel tot bespreking van de solidariteitsomslag is uit het overleg van de penningmeesters van de kamercentrales naar voren gekomen. Het hoofdbestuur heeft gemeend hieraan gevolg te moeten geven (zie ook advies bij amendement 10).

**11. Amendement: KC Flevoland
Betreft: agendapunt 5****Tekst:**

De tweede zin van 5b dient als volgt te luiden:

Deze factor is voor alle kamercentrales 1/20.1 met uitzondering van de volgende kamercentrales:

- Gelderland en Leiden 0.7/20.1
- Amsterdam, Flevoland en Rotterdam 1.7/20.1
- Den Haag 1.4/20.1
- Zeeland 1.2/20.1

Toelichting:

Het voorstel van het hoofdbestuur leidt er toe dat Flevoland er zowel in absolute als relatieve zin het sterkst op achteruit gaat. Flevoland ontvangt volgens de bestaande regeling f 11.992,— en indien het voorstel van het hoofdbestuur wordt aangenomen f 9.672,—, hetgeen bijna 20 % minder is. Voor een verantwoorde taakuitoefening is deze teruggang te rigouzeus. In dit verband wordt er nog op gewezen dat het inwonertal van Almere sterk blijft doorgroeien. Dit levert wel veel VVD-kiezers op, maar ondanks de inspanningen die de afdeling zich getroost maar weinig nieuwe leden. De herkomst van de bewoners - vooral uit de regio Amsterdam - is hier in belangrijke mate debet aan. Voor de kamercentrale, die genoemde afdeling bijstaat, betekent een en ander een blijvende toename van de financiële lasten. Aanneming van dit amendement houdt in dat Flevoland ten opzichte van het voorstel van het hoofdbestuur ca. f 1.200,— meer ontvangt, terwijl de andere kamercentrales gemiddeld ca. f 70,— minder krijgen.

Advies hoofdbestuur:

Het is onvermijdelijk dat bij het aanbrengen van een wijziging in de solidariteitsomslag een aantal kamercentrales daarvan zal profiteren en een aantal andere een veer zal moeten laten. In het voorstel van de commissie is getracht een evenwichtige situatie te creëren. In het voorstel van Flevoland gaan die kamercentrales, die ook in het hoofdbestuurvoorstel erop achteruitgaan, dat nog verder.

**12. Amendement: afdeling
Culemborg****Betreft: agendapunt 7a****Tekst:**

Vaststelling door de algemene vergadering van het aantal leden van het hoofdbestuur ingevolge art. 23.3 statuten.

De VVD-afdeling Culemborg stelt voor het aantal leden van het hoofdbestuur terug te brengen van 13 naar 9.

Toelichting:

Om de slagvaardigheid van het hoofdbestuur te vergroten is het noodzakelijk het aantal leden hiervan te verkleinen waardoor een betere en zinvollere taakverdeling mogelijk wordt. Een oneven aantal is daarbij een voorwaarde in verband met stemmingen.

Advies hoofdbestuur:

Het hoofdbestuur kan op hoofdlijnen het amendement van de afdeling Culemborg onderschrijven, en stelt voor in verband met zorgvuldige afwegingen in de eerstvolgende jaarlijkse algemene vergadering met een onderbouwd voorstel te komen, waarbij mogelijke voorstellen ter wijziging van statuten eveneens meegenomen zullen worden.

13. Motie: KC Amsterdam**Betreft: agendapunt 7a****Tekst:**

De ledenvergadering van de KC Amsterdam bijeen in februari 1992: Overwegende:

- dat het hoofdbestuur het noodzakelijk acht om de slagvaardigheid van het hoofdbestuur te vergroten door het aantal leden te verkleinen waardoor een beter en zinvollere taakverdeling mogelijk wordt;
- dat het aantal leden van het hoofdbestuur als gevolg van het niet vervullen van de vacature Vogelenzang terug wordt gebracht met 1 tot 12.

Vraagt het hoofdbestuur:

- om op de 45ste JAV aan te geven:
  - op welke wijze de invulling van de taken binnen het hoofdbestuur nu met 12 personen zinvoller is geworden c.q. hoe de toekomstige taakverdeling er uit ziet en of het bij een afname met 1 lid blijft.

En gaat over tot de orde van de dag.

Advies hoofdbestuur:

Zie advies onder 12. Het hoofdbestuur stelt op de eerste vergadering na de 45ste JAV de taakverdeling definitief vast.

**14. Motie: afdeling Roermond
Betreft: agendapunt 11****Tekst:**

De VVD Roermond in vergadering bijeen op 9 maart 1992 overwegende dat

- de migrantenproblematiek een alsmaar groter wordend probleem vormt binnen onze hedendaagse samenleving;
- de discussie hieromtrent, mede dankzij de VVD, sedert enige tijd weer gevoerd mag worden, hetgeen broodnodig is om escalatie te voorkomen,

echter in aanmerking nemende dat

- de VVD zich tegenwoordig met haar leden tijdens de themadagen buigt over zwaarwegende politieke onderwerpen, teneinde tot een goed overwogen standpunt te komen gebaseerd op voldoende feitelijke informatie;
- dat ook de migrantenproblematiek zwaarwegend genoemd mag worden;
- dat het geen goede zaak is deze discussie te voeren op een achternamiddag van een landelijke ledenvergadering met een overvolle agenda,

vraagt de vergadering:

Een landelijke themadag minder-

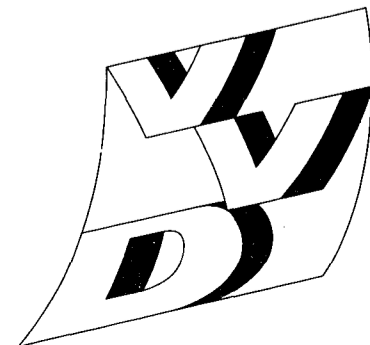
heden te organiseren op korte termijn en af te zien van de discussie tijdens de algemene ledenvergadering op 22 en 23 mei 1992.

En gaat over tot de orde van de dag.

Advies hoofdbestuur:

Afwijzen.

Het agendapunt „Migrantenproblematiek” is conform art. 21.2 van de statuten ter behandeling ingediend voor de jaarlijkse algemene vergadering. Formeel gezien kan dit voorstel slechts door intrekking van de agenda worden afgevoerd. Het hoofdbestuur acht het onderwerp echter van dermate groot belang dat het een goede zaak is om er in het hoogste orgaan van de partij, de algemene vergadering, aandacht aan te besteden.

**ER GAAN STEEDS MEER STEMMEN
OP VOOR HET LIBERALISME.**

GENOEG GENIVELLEERD

door Marcel van Dam

ensverschillen on-
orden. De ruzies
en zijn er altijd ge-
en ook altijd blijven.
er de sociaal-democra-
de crisis dus niet uit te
dan

ders en hoofdarbeiders. De econo-
mische bedrijvigheid speelde zich
af in een aantal grote, herke-
sectoren

stelsels. Daarmee zijn de meeste
instrumenten van de markt

verhouding tot
buitenland, d
heid in geva.

Niemand kan er nu meer omheen. Het plan Simons en de be-
lastingverhogingen vormen samen de grootste inkomensnivellering sinds het
kabinet Den Uyl.

De VVD is als enige grote partij tegen dit kabinetsbeleid. En vóór
een beleid van belastingverlaging. Meer weten of lid worden?
Bel 070-3613061. Of schrijf VVD, antwoordnr.1877, 2501 WB Den Haag.

VVD. DE ENIGE LIBERALE PARTIJ VAN NEDERLAND.

INHOUDSOPGAVE

In een spoeddebat probeerde VVD-fractie leider Frits Bolkestein meer duidelijkheid te krijgen over de eerste begrotingsopzet voor 1993. Over die getallen en de invulling van de tekorten bestaat tweespalt tussen de coalitiegenoten CDA en PvdA.

pag. 3

Ons Limburgs VVD-Tweede Kamerlid schreef op verzoek van de redactie een dagboek over de aardbeving in Limburg. Jos zat in het epicentrum van de aardschokken. Onmiddellijk na het gebeuren nam hij vele initiatieven om de bevolking te helpen. Een volksvertegenwoordiger in zijn eigen provincie aan de slag. Geen paasreces dus voor Van Rey!

pag. 5

„Talentmanagement”. Onder dit woord zullen tal van activiteiten worden ontplooid om de groei en aantrekkingskracht van de VVD binnen een vastgesteld tijdpad en met een doorwrocht plan snel te vergroten. Een dubbelinterview met VVD-voorzitter Dian van Leeuwen en hb-lid Jan Gmelich Meijling.

pag. 6

Oud en nieuw. Een geschreven terugblik op het oude Tweede-Kamergebouw en in beeld de feestelijke opening van de nieuwbouw.

pag. 8

Twee verslagen van themadagen. Kiezen en Delen, over het rapport-Dunning en de Europathemadag.

pag. 12

Dienny Kroos-van der Mey is voorzitter van de Begeleidingscommissie Positieve Actie. Wat die commissie doet leest u op

pag. 14

Denkt u aan de komende Jaarlijkse Algemene Vergadering? pag. 14
Maar ook aan de openbare partijraadsvergadering van 13 juni.

pag. 2

Voorzitterscolumn,

pag. 3

Anne Lize van der Stoel,

pag. 5

Mijn Opinies is,

pag. 16

Themacongres: Europees integratieproces

Leve Europa! - maar met mate -

door RENY DIJKMAN

DEN HAAG - Was het in een nog niet zo ver verleden praktisch onmogelijk partijleden echt in beweging te krijgen voor het verenigd Europa, nu zat de zaal in het Ministerie van Buitenlandse Zaken bomvol.

De aanmelders voor de themadag over de institutionele aspecten van het Europees integratieproces waren zo talrijk, dat ijlings nog 100 stoelen extra waren bijgezet en nog 60 leden teleurgesteld moesten worden. 240 Leden konden deelnemen aan deze themadag die wat betreft opkomst en felheid van discussie alle vorige themadagen overtrof.

Verwonderlijk was dat niet. Al maanden was bekend dat de liberalen een federatieve of een confederatieve richting voor de Europese Gemeenschap als ideaal zagen. Euro-nesor en thema-commissievoorzitter mr. Hans Nord, had nog met zijn stelling getracht de kerk in het midden te laten. De eerste stelling, waarover moest worden gerapporteerd was dan ook diplomatiek geformuleerd:

„De VVD dient tezamen met haar geestverwanten in de ELD ernaar te blijven streven dat de Europese Gemeenschap zich ontwikkelt tot een unie op federatieve grondslag, waaronder wij een rechtsorde verstaan binnen welke

- uitsluitend die bevoegdheden aan Europese organen worden toevertrouwd die nodig zijn om de gezamenlijk overeengekomen doelstellingen met succes te kunnen nastreven;
- de besluitvorming een open en democratisch karakter draagt en het juiste evenwicht weerspiegelt tussen de Europese instellingen enerzijds en die van de lidstaten anderzijds, alsmede tussen de Europese instellingen onderling;
- de eigen identiteit van elk der deelnemende naties niet wordt aangetast en de beleving van hun eigen specifieke cultuur wordt gewaarborgd;
- gestalte wordt gegeven aan een Europees burgerschap, dat de Europeanen het gevoel geeft tezamen tot een Gemeenschap te behoren.”

Benaming

Was in het verkiezingsprogramma, het ELD-programma en het rapport van de commissie „Ongebroken Lijnen”, die federale opbouw en grondslag nog uitgangspunt, politiek leider Frits Bolkestein sprak tijdens een partijbijeenkomst zo'n half jaar geleden zijn voorkeur uit voor een confederatie. Dus voor een verschuiving van minder bevoegdheden naar de EG.

Dagvoorzitter dr. Klaas Groenveld had in de namiddag dan ook zijn handen vol aan een rumoerige zaal toen de discussie „Federatie-Confederatie” losbrak. Verkiezingsprogramma's en „Ongebroken Lijnen” werden geciteerd, maar ook met het net verschenen Teldersstichtingsrapport „Europa, een volgende akte” werd gezwaaid. Lang niet alle aanwezigen waren al in de gelegenheid geweest dat nog voor dit themacongres te lezen. Het rapport was drie dagen voor deze themadag uitgekomen (zie de bespreking elders in dit blad). Nu zal het na zaterdag 9 mei wel een bestseller worden.

De voorzitter van onze ELD-fractie, drs. Gijs de Vries, en politiek leider Frits Bolkestein, die de gehele themadag broederlijk naast elkaar zaten, waren het over de doelstelling van en basis voor de toekomstige EG-taken volledig eens. Dat droegen zij ook uit. Het Eerste Kamerlid mr. Frits Korthals Altes zei aan het eind van het uitvoerig debat dat de beste beslissing nu zou zijn dat men eerst de gelegenheid moest hebben het Teldersstichtingsrapport te lezen. „Maastricht heeft weer stof tot discussie gegeven. Ons hele geschil gaat niet over de uitwerking, maar dat draait om 'een unie op federatieve grondslag' of 'een aantal belangen geregeld in a federal way'.”

Er werd niet gestemd. De partijraad zal veel wijsheid nodig hebben. Ook al gaat het intern in feite om „what's in a name?”.

Themadagvoorzitter, dr. Klaas Groenveld

Commissievoorzitter, mr. Hans Nord

Bevoegdheden

In zijn inleiding lichtte Hans Nord toe dat zijn commissie de opdracht had gekregen stellingen te formuleren die de institutionele aspecten van het eenwordingsproces tegen het licht hielden. „Dat wil zeggen de mate waarin bevoegdheden aan de Europese instellingen moeten worden overgedragen, de wijze waarop deze instellingen dienen te functioneren, en - voor ons een essentieel punt - het democratische gehalte van de besluitvorming binnen die instellingen. De VVD is op deze punten altijd zeer duidelijk geweest.” Over de mogelijke federatieve vorm zei hij dat „federatief” door sommigen anders wordt begrepen dan door anderen. „Onze werkgroep ziet het als een democratische rechtsorde waarin datgene op Europees niveau wordt beslist dat door de lidstaten aan dat niveau is opgedragen - maar meer ook niet - en waarin dus de nationale identiteiten onverlet blijven. Voor anderen echter rikt het naar centralistische machtsstructuren die steeds meer zaken naar zich toe zullen trekken - ook waar dit niet nodig is - en daardoor uiteindelijk de eigen persoonlijkheid van de deelnemende landen zullen aantasten.”

Muizen vangen

Nord vervolgde met : „Het lijkt een goed moment om een Chinese wijsgeer te citeren, die zei dat het niet van belang is of men een kat wit of zwart noemt, als het dier maar muizen vangt. Indachtig aan deze spreuk hebben wij in onze tien stellingen aangegeven welke muizen het beestje moet vangen. Wij hebben een omschrij-

ving gegeven van het soort Gemeenschap dat ons voor ogen staat. Indien wij het met ons allen daarover eens zouden zijn, dan wordt de vraag naar het juridisch etiket dat daarbij hoort er een voor fijnproevers op het gebied van staats- en volkenrecht.”

Stellingen

De tien geponeerde stellingen die ter discussie stonden, waren in vier groepen te verdelen. Dr. Ph. de Heer, drs. R. J. Goedbloed, mr. J. M. A. Hosman en ir. J. Mulder hielden daarover korte inleidingen. Klaas Groenveld deelde daarop de aanwezigen in vier werkgroepen. Zeer veel Kamerleden, bestuursleden, de drie Europarlementariërs, maar ook WEU-secretaris-generaal dr. Wim van Eekelen volgden of namen deel aan de discussies.

De dag die door de kamercentrale Den Haag in samenwerking met het algemeen secretariaat voortreffelijk was georganiseerd, zal in eerste instantie een vervolg krijgen op de partijraad van 13 juni aanstaande. Dat zal een drukke dag worden omdat ook de uitgediscussieerde stellingen van de themadag „Kiezen en delen” zullen worden besproken.

Duidelijk bleek op 9 mei dat de VVD de smaak van de - soms heftige - discussie weer te pakken heeft, maar ook dat themadagen in een grote behoefte voorzien. Meningsverschillen gaan over zeer reële zaken. Zo werd op deze themadag ook verschillend gedacht over de toekomstige rol van de Europese defensie. De partijraad van 13 juni belooft een boeiende dag te worden, waarop veel standpunten moeten worden bepaald. Standpunten, die mede een basis zullen vormen voor het verkiezingsprogramma. ■

Op naar een liberaler familierecht

Veel van de discussies die momenteel gevoerd worden in Nederland gaan over de vraag of bepaalde normen en waarden christelijk, universeel danwel westers zijn. Een onderwerp dat zich bij uitstek concentreert rond deze vraag is het familierecht. De JOVD is van mening dat het familierecht berust op christelijke normen en waarden en dat er mede daarom kritisch gekeken moet worden in hoeverre dat familierecht aan aanpassing toe is.

Velen zullen tegenwerpen dat het familierecht weliswaar christelijk van origine is, maar in de loop der eeuwen in het humanistisch, universeel gedachtegoed is opgenomen, waardoor de normen en waarden van het familierecht niet alleen christelijk, maar zelfs universeel zijn en daarom ook voor liberalen (principeel) aanvaardbaar.

De JOVD is natuurlijk niet tegen normen en waarden, omdat ze van oorsprong uit het christelijk gedachtegoed afkomstig zijn. Wel vindt de JOVD dat christelijke normen en waarden slechts dan voor iedereen mogen gelden als zij een rationele basis hebben. Dit nu geldt voor een groot deel van het familierecht niet (meer). De kritiek van de JOVD richt zich met name op de behandeling van homoseksuelen die in Nederland van het burgerlijk huwelijk zijn uitgesloten. Sommigen zullen zeggen dat hiervoor wel een rationele basis bestaat, omdat het heteroseksuele huwelijk mede gericht is op het krijgen van kinderen. Deze redenering is om verschillende redenen niet houdbaar. Ten eerste staat het ook heteroseksuele paren vrij om kinderloos door het leven te gaan. Ten tweede zijn de meeste mensen in Neder-

land wel voor het recht op anticonceptie en zelfs voor het recht op abortus, wat natuurlijk de „rationele basis”, namelijk het krijgen van kinderen, radicaal ondergraaft.

Uitsluiting onaanvaardbaar

Omdat er verder geen principiële, rationele, niet-christelijke redenen tegen het homohuwelijk te bedenken zijn, is het onaanvaardbaar dat homoseksuelen van het burgerlijk huwelijk zijn uitgesloten. We moeten dus concluderen dat het exclusief heteroseksuele huwelijksrecht wortelt in het christelijk normen- en waardenpatroon. Op zich is daar natuurlijk niets op tegen, maar het is wel onaanvaardbaar dat deze normen en waarden ook aan niet-christenen dwingend worden opgelegd. Christelijke normen en waarden op het gebied van het huwelijk horen daarom thuis in het kerkelijk huwelijk en niet in het burgerlijk huwelijk.

Polygamie

De JOVD is zelfs bereid nog een stap verder te gaan en te pleiten voor het recht op polygamie, maar dan wel polygamie in die zin

dat het aan mensen wordt toegestaan in alle mogelijke samenstellingen te trouwen en niet alleen dat mannen meerdere vrouwen mogen trouwen. Voor veel mensen zal dit een enorme cultuurschok betekenen, maar als u, na van deze schok te zijn gekomen, rustig nadenkt zult u zien, dat er weinig rationele argumenten tegen polygamie te bedenken zijn, hoewel er voor veel mensen wel genoeg emotionele argumenten te bedenken zullen zijn, maar die rechtvaardigen geen discriminerende wetgeving.

Het huwelijk is voor de betrokkenen een emotionele aangelegenheid. De enige rationele redenen voor mensen om te trouwen zijn gelegen in de gevolgen die het huwelijk heeft voor de manier waarop men door de overheid behandeld wordt. De overheid behandelt getrouwde mensen anders dan ongetrouwde; de status van kinderen is anders; mensen worden fiscaal anders behandeld.

Deze behandeling is echter het gevolg van het bestaan van het instituut huwelijk en is niet de reden tot het ontstaan van het huwelijk geweest. Het geeft dus geen rationele basis aan het instituut huwelijk en omdat er dus geen rationele basis is, zijn er slechts twee conclusies mogelijk: of het huwelijk wordt afgeschaft of het wordt voor iedereen opengesteld. Gezien de emotionele waarde die het huwelijk kennelijk voor veel mensen heeft, kan het huwelijk, maar dan wel voor iedereen, blijven bestaan, ontdaan van de juridische gevolgen.

HANS-PETER LASSCHE ■
Politiek Secretaris
Hoofdbestuur JOVD

Vrijheid en Democratie

maandblad voor de Volkspartij
voor Vrijheid & Democratie

Nummer 1405
mei 1992

Hoofredacteur:
Reny Dijkman

Redactie:
Hans de Bie
Victor Hafkamp
Jan van de Ven

Redactiesecretariaat:
Petra Beijersbergen,
VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage
Fax: 070 - 3608276

Ledenadministratie:
070 - 3613061

Druk:
Ten Brink Meppel b.v.

Vormgeving:
Siem Willems

Redactieraad:
p/a VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage
t.a.v. mr. I.W. Opstelten, vrz.

Advertentie-
exploitatie:
Bureau van Vliet b.v.
Postbus 20
2040 AA Zandvoort
tel.: 02507 - 14745

In memoriam Dany Tuijnman

Geheel onverwacht is Dany Tuijnman, oud-minister van Verkeer en Waterstaat, op 25 april overleden. Ir. D. S. Tuijnman was net 77 geworden. Hij werd geboren in Middelburg en hij studeerde aan de Landbouw Hogeschool te Wageningen. Na zijn studie was hij eerst secretaris-penningmeester van de Hollandse Maatschappij van Landbouw en later voorzitter.

Dany Tuijnman was lid van de VVD-fractie van de Tweede Kamer van 1963 tot zijn ministerschap in het kabinet Van Agt-Wiegel (1977-1981). Na zijn ministerschap maakte hij deel uit van de redactieraad van Vrijheid en Democratie, waar hij pas twee maanden geleden uit trad.

Achtergrond

Dany Tuijnman's grote invloed binnen de VVD is vooral bij ingewijden bekend. Hij was typisch een man die de schijnwerpers meed, maar op de achtergrond hard werkte.

Als vice-fractievoorzitter tijdens de fractie Wiegel (1972-1977) was hij de stille, maar ook stuwende kracht. De man die nieuwelingen in die fractie op milde wijze bijstuurde. Ook de man die met zijn grote kennis op velerlei gebied - maar vooral van de menselijke natuur -, zijn relativeringsvermogen en zijn intense, warme belangstelling in een ieder om hem heen, een groot vertrouwen genoot. Dat vertrouwen werd nooit beschaamd. Toch had hij heel duidelijke standpunten, die hij intern nimmer onder stoelen of banken stak.

Een suggestie, antwoord of commentaar van Dany had nimmer een dubbele bodem. Hij zocht nooit zichzelf, maar de anderen.

Oud-minister Dany Tuijnman

Zijn grootste ontspanning bestond met het erop uit te trekken met zijn honden de natuur in. Ook was hij een verwoed vogelaar.

Luisteraar

Diverse malen koninklijk onderscheiden, was hij de bescheidenheid zelve. De „luisteraar” naar anderen; openstaand voor een ieder. Hans Wiegel, die het contact met hem altijd heeft gehouden, typeerde hem als volgt: „Hij was voor mij als jong fractievoorzitter een vaderfiguur. Dat ik frank en vrij op het politieke strijdtoneel kon opereren dankte ik in belangrijke mate aan Dany, die achter de schermen voor ieder een steun en toeverlaat was. Wat was ik gelukkig en wat waren wij beiden blij dat hij in ons kabinet minister werd. De kroon op zijn werk.”

Liberaal

Oud-minister Tuijnman trad op verzoek van de huidige hoofdredacteur van dit blad toe tot de

redactieraad bij haar komst. Elf jaar heeft hij met zijn inspiratie, zijn warmte, medeleven met het wel en wee in de partij, in die functie een onschatbare bijdrage geleverd. Hij was zowel „biechtvader” als kritisch. Vol ideeën over wat er in dit blad zou moeten staan; altijd aanwezig op vergaderingen, luisterend en altijd met een eigen inbreng die veel verder reikte dan zijn voormalig vakgebied.

Liberaal in hart en nieren. Een liberaal zonder regeltjes en conformisme. Hij is goud waard geweest voor onze partij.

Zijn overlijden kwam plotseling. Na een geslaagde heupoperatie kreeg hij tijdens zijn voorspoedig verloopende revalidatie een hartaanval. Ons medeleven gaat uit naar Liesbeth, Willem en Greetje, zijn kinderen, en naar die vele mensen waarvoor hij volledig openstond. Zijn overlijden laat een grote leegte achter.

Openbare Partijraadsvergadering dienstplicht/defensiebeleid

Datum: zaterdag 13 juni 1992
Aanvang: 10.30 uur
Plaats: Hotel de Keizerskroon, Koningstraat 7 te Apeldoorn

Agenda

10.30 - 10.35 uur: Opening door de voorzitter, mr. E. J. J. E. van Leeuwen-Schut
10.35 - 11.15 uur: Bespreking van de uitkomsten van het themacongres Dunning*
11.15 - 11.45 uur: Toespraak van de voorzitter van de VVD-Tweede-Kamerfractie, mr. drs. F. Bolkestein
11.45 - 12.00 uur: Dienstplicht/defensiebeleid; bespreking van het pré-advies* van de door het hoofdbestuur ingestelde werkgroep; inleiding door een van de leden van de werkgroep
12.00 - 13.00 uur: Discussie
13.00 - 14.00 uur: Lunch
14.00 - 15.35 uur: Voortzetting discussie
15.35 - 15.45 uur: Rondvraag
15.45 uur: Sluiting door de voorzitter.

* De leden en adviserende leden van de partijraad krijgen het pré-advies en de uitspraken van het themacongres toegezonden; het pré-advies is voorts verkrijgbaar bij het algemeen secretariaat tegen betaling van f 4,50 op rekeningnummer: 40.18.232 t.n.v. VVD-Informatierekening te 's-Gravenhage.

Spoeeddebat inkomensbeleid 1993:

Crisissfeer in kabinet houdt aan

door RENEY DIJKMAN
foto THEO MEIJER

Het spoeeddebat dat VVD-fractievoorzitter Frits Bolkestein op 29 april in de nieuwe behuizing van de Tweede Kamer had aangevraagd en hield, bracht wel zeer duidelijk naar voren dat de tweespalt in het coalitiekabinet CDA-PvdA niet is bezworen, maar door zal blijven sudderen totdat deze zomer de werkelijke getallen voor het inkomensbeleid 1993 moeten worden ingevuld, maar ook een reëel dekkingsplan. Velen verwachten dan ook de val van dit kabinet nog voor Prinsjesdag.

Intern konden de ministers het niet eens worden over de eerste aanzet tot een begrotingsakkoord op hoofdlijnen voor 1993.

Het schijnakkoord van 24 april j.l. leidde tot een openlijke aanvaring tussen de premier en vice-premier Kok. Aanleiding daartoe vormde vooral de eventueel dalende koopkracht voor de minima gepaard gaand aan een inkomensstijging van circa 1,5% voor degenen die circa f 80.000,- bruto verdienen. Hierdoor wordt het laatst overeind gebleven principe van coalitiegenoot PvdA aangetast.

Denivellering

Bolkestein: „Het kabinet had al een maand van moeizame onderhandelingen achter de rug toen er een akkoord uit de bus rolde. De Minister-President zei daarvan: 'We hebben iets duidelijk afgesproken.' Ik waag het

te betwijfelen. De helft van dat akkoord was niet gedekt, zoals de BTW-verlaging. De andere helft was niet ingevuld, zoals de inspanningsverplichting voor de minima.”

Tijdens de wekelijkse persconferentie sprak Lubbers over het belang van een zekere denivellering voor de arbeidsmarkt. Een inkomensontwikkeling van -1% voor de minima tot +1,5% voor de middeninkomens vond hij heel goed te verdedigen.

Woede

Frits Bolkestein tijdens het debat terugblikkend: „Dezelfde avond ontstak vice-premier Kok in toorn. Voor de eerste keer viel hij premier Lubbers in het openbaar af. De heer Kok was dan ook tot het uiterste getergd. Volgens hem had de premier een vals beeld van het kabinetsberaad geschetst. De heer Kok had immers in het

kabinetsberaad duidelijk gemaakt dat de door de premier voorgespiegelde denivellering voor de PvdA 'Absoluut onaanvaardbaar' was... Er is dus sprake van een vertrouwensbreuk tussen de heren Kok en Lubbers. En die breuk is nog zichtbaar onder de negen velletjes flinterdun behang (de brief van het kabinet aan de Tweede Kamer, red.) die wij van het kabinet hebben gekregen.”

Loze beloften

Ook onderstreepte hij de loze beloften van het CDA, dat vorig jaar had beweerd de aantasting van de inflatiecorrectie slechts „eens maar nooit weer” zou zijn. Ook in de plannen voor 1993 wordt uitgegaan van slechts een gedeeltelijke inflatiecorrectie op de loon- en inkomstenbelasting.

Bolkestein sloot zijn eerste termijn af met: „De minister-president heeft gezegd het cijferfetisjisme in Den Haag een belediging van de maatschappelijke werkelijkheid te vinden. Dat ben ik met hem eens. Hij heeft ook gezegd zich niet te generen voor denivellering. Ook die mening deel ik. Maar waar premier Lubbers zich wel voor zou moeten generen, is het functioneren van zijn

kabinet. De brief van het kabinet laat zien dat er nauwelijks echte beslissingen zijn genomen. Toch rolt men vechtend over straat. Hoe wil de premier de grote problemen waarvoor ons land staat aanpakken, als er binnen het kabinet geen vertrouwensbasis meer is?”

Verschillen

Hoewel tijdens het debat duidelijk bleek dat grote verschillen van interpretatie van de kaderbrief van het kabinet bestaan, schaarde CDA en PvdA zich achter het kabinet. Het indienen van een motie van wantrouwen werd daardoor zinloos. In juli zullen de financiële dekkingen van de noodzakelijke bezuinigingen rond moeten komen. Tot die tijd dobert het kabinet zonder inspiratie verder.

Tot nu toe heeft dit derde kabinet-Lubbers zich gemanifesteerd met grote plannen, zoals terugdringing van het ziekteverzuim, sociale vernieuwing... etc. Maar werkelijke maatregelen zijn steeds vooruitgeschoven. Een leek kan constateren dat bij een ongewijzigde opstelling van de coalitiegenoten de val van deze regering zeer nabij is.

De VVD-Tweede Kamerfractie in de nieuwe vergaderzaal

Bent u ook zo benieuwd wanneer het laatste duwtje gegeven wordt? Het duwtje dat een einde maakt aan het CDA/PvdA-kabinet. Eén duwtje lijkt genoeg om dit voortsukkelende kabinet definitief ten val te brengen.

Het kabinet en de coalitiepartners beginnen er een gewoonte van te maken in het weekend ruzie te maken. In het vorig weekend hadden zij ruzie over de koopkrachtcijfers. Een lange brief was nodig om de ruzie voorlopig te sussen. En in het weekend dat ik deze column zit te schrijven heeft minister Pronk ruzie met minister Van der Broek en de CDA-fractie. De PvdA-fractie is in conflict gekomen met het kabinet (inclusief haar eigen bewindslieden) en de CDA-fractie over de WAO-plannen. Hoeveel ruzies kan een kabinet verdragen, voordat het barst?

Lang heeft deze minister-president bekend gestaan om zijn daadkracht. Laat hij die daadkracht nog één keer tonen door zijn kabinet te ontbinden en nieuwe verkiezingen uit te schrijven. Onze steun heeft hij daarvoor!

De oude draaiboeken voor een verkiezingsprogramma hebben we al weer uit de kast gehaald. En we zijn druk bezig deze aan te passen voor een campagne die past in de negentiger jaren. Maar niet alleen het hoofdbestuur maar ook de afdelingen en onder- en kamercentrales moeten hun draaiboeken alvast uit de kast halen. We moeten geen tijd verloren laten gaan, maar nu al beginnen met de voorbereiding van de campagne. Een goed begin is het halve werk.

Op 22 en 23 mei a.s. wordt in De Flint in Amersfoort de jaarlijkse algemene vergadering gehouden. Vele huishoudelijke zaken komen tijdens die vergadering aan bod. Als u eens een kijkje wil komen nemen op de algemene vergadering, dan kan ik u de vrijdagavond aanbevelen. Naast onder andere een speech door Frits Bolkestein, besteden we op vrijdagavond ruim aandacht aan het minderhedenbeleid. Dit keer eens niet in de geijkte vorm van inleidingen door sprekers en vragen door zaal, maar in een „Capitool”-achtige vorm. Eén deskundige vrouw en drie deskundige heren zullen onder leiding van een ervaren gespreksleider het minderhedenbeleid vanuit de verschillende invalshoeken gaan belichten. Ongetwijfeld zal dat een interessante discussie worden. In dit nummer van Vrijheid en Democratie kunt u het totale programma van de algemene vergadering vinden. Ik hoop dat u in groten getale naar Amersfoort zult komen.

Als alles op tijd klaar is zal op de algemene vergadering ook de aangepaste huisstijl van de VVD gepresenteerd gaan worden. Sommigen van u zullen het nieuwe logo al gezien hebben, maar voor velen zal het de eerste keer worden. De reacties tot nu toe zijn erg positief. Het nieuwe logo past uitstekend bij het nieuwe elan van de VVD. Dat nieuwe elan is de combinatie van inhoudelijke vernieuwing en de uiterlijke uitstraling die fris, modern en zelfverzekerd is. Om zo'n partij kan niemand heen. Tot ziens in Amersfoort.

Dian van Leeuwen

Theorie en praktijk van het vervoer

door FLORUS WIJSENBEEK
ELD-parlementariër

De Tweede Kamerleden hebben al sinds enkele jaren de mogelijkheid om via de Stichting Maatschappij en Onderneming aan een soort praktijkstages bij het bedrijfsleven te doen. Van tijd tot tijd hebt u daarover, onder andere van de dames Terpstra en Jorritsma, in dit blad kunnen lezen. Dit jaar is deze uitwisseling ook geopend voor de Nederlandse leden van het Europees Parlement. Collega Penders van het CDA ging op stage bij de Rotterdamsche Droogdok Maatschappij (om te zien hoe dat bedrijf er moeilijk aan toe is, sinds het kabinet Lubbers de export van onderzeeërs naar Taiwan verbodt).

Ik bleef liever boven water en ging een week lang in de leer bij het Nederlands transportbedrijf bij uitstek: de Koninklijke Nedlloyd.

Toen vorig jaar de afspraak gemaakt werd, kon nog niemand vermoeden hoezeer het bedrijf juist dezer dagen uitgebreid in het nieuws zou zijn door de verwikkelingen rond de jaarverslaggeving, die vorig jaar zelfs door de aandeelhoudersvergadering werd afgekeurd, en door de benoeming van de Noor Hagen en oud-minister Neelie Kroes in de Raad van Commissarissen, waarin ook de Vereniging Effecten Bezitters onder aanvoering van Robert de Haze Winkelman een rol speelde.

Trots

Door mijn ervaring gedurende een volle week in het bedrijf heb ik een goed inzicht kunnen krijgen in de achtergronden van de verschillende opvattingen.

Dat kon vooral door de meest hartelijke en open wijze waarop ik ontvangen ben door allen die in de verschillende onderdelen van Nedlloyd werken. Ik heb kunnen constateren dat er een enorme betrokkenheid met de onderneming heerst en zelfs een gevoel van trots over de wijd vertakte aanwezigheid in alle takken van vervoer. Bij het management staat, uiteraard, het toekomstperspectief op langere termijn voorop, bij aandeelhouders, en met name bij Hagen, de rentabiliteit. Als politici dienen wij te beseffen, en ik ben mij daar meer dan ooit van bewust geworden, hoe smal de marges tussen beide doelstellingen zijn en hoezeer onze beleidsbeslissingen daarmee samenhangen. Dat heeft niet alleen te maken met de relatie tussen vervoer en de interne markt, tussen vervoer en milieu, waar ook in de onderneming zeer veel aandacht aan besteed wordt, maar vooral ook met allerlei randvoorwaarden, waarvan het achterblijven van de zorg voor een goede infrastructuur wel de voornaamste is.

Grote veranderingen

Wat voor ons vaak dode letters op papier lijken en een theoretische probleemstelling, beïnvloedt de dagelijkse praktijk in vrijwel alle opzichten. Dat betreft onder andere de erkenning van diploma's, de fiscale voorwaarden en de consequenties daarvan in grensdocumenten, de omgang met gevaarlijke stoffen, de rij- en rusttijden en de maten en gewichten in het wegvervoer; de bemanningsvoorschriften in maritieme en binnenvaart, vergunningverlening voor internationaal transport en de concurrentievoorwaarden in het algemeen. Het is natuurlijk niet zo dat deze randvoorwaarden de concurrentiepositie van de ene onderneming ten

opzichte van soortgelijke bedrijven elders nadelig beïnvloeden. Wel is het zo dat de effecten ervan zwaarder wegen naarmate een onderneming groter is. Laat ik daar een voorbeeld van geven: Voor de afhandeling van grensformaliteiten zijn binnen het Nedlloyd-concern de Gerlachvestigingen verantwoordelijk. Hier werken tussen de zes- en zeventienhonderd personen. Tot 1 januari 1993 moeten aan de binnengrenzen van de Gemeenschap nog alle formaliteiten van in- en uitvoer vervuld worden en de verwachting is zelfs dat deze tegen het eind van 1992 nog zullen toenemen, maar daarna wordt de knop omgedraaid en zal er aan de binnengrenzen niets meer gebeuren. Wat moet er dan met de werknemers? Zelfs waar iedereen die situatie jarenlang heeft kunnen voorzien, is het voor een zo grote onderneming onmogelijk om van de ene dag op de andere 600 werknemers zo in ander werk op een andere plaats in te schakelen. Zeker waar de werkzaamheden voorlopig gewoon door moeten gaan. In een kleine onderneming met twee of drie man zal dat wellicht eenvoudiger zijn.

7 uur onderweg

Gedurende deze week ben ik ook een dag meegereden met een chauffeur van Nedlloyd Road Cargo. Daar word je dan wel met de neus op de feiten gedrukt. Als Nederland echt de pretentie heeft om het distributieland van Europa te worden en die activiteit rond de main-ports Rotterdam, Amsterdam, Schiphol, in de Randstad geconcentreerd moet worden, dan moeten we daar wel de fysieke mogelijkheden voor hebben. Dat betekent dan wel allereerst een goede infrastructuur tussen die main-ports. Onze dagtocht ging van Rotterdam ECT-Home Terminal aan de zuidelijke ring naar ECT Delta Terminal op de Maasvlakte, langs Schiphol naar Amsterdam Havens West en weer terug naar Rotterdam. We hebben niet in echte opstoppingen gezeten en evenmin veel tijd verdoen, buiten de verplichte stops, aan koffie drinken en eten. We hebben ons netjes aan de snelheidslimieten gehouden, maar wel, waar het kon, een steady 80 km/u gereden. Toch hebben we over dit korte tochtje met in- en uitladen zeven uur gedaan. Wanneer men dan weet dat de marges in het wegvervoer uitermate smal zijn, met een gemiddeld winstpercentage van onder de 1%, dan begrijpt men dat die tak van de vervoersketen niet erg profijtelijk kan zijn.

Tweede toegangsweg

Ik wil dan ook van deze gelegenheid gebruik maken om de dragende krachten van Nederland Transportland, de chauffeurs, te complimenteren. Ze werken met grote kennis van zaken en veel verantwoordelijkheid ongewoon lang en hard. Maar tevens moet ik een vermaning richten aan de nationale politiek: de Randstad-infrastructuur is niet op de taak berekend. Dat werd des te duidelijker bij de recente brand van de batterijen-opslag op de Maasvlakte, waar de enige toegangsweg, een 41 km lange tweebaansweg, vrijwel een gehele dag afgesloten werd. Niet alleen moet die ene weg verbreed worden, maar er moet ook een tweede toegangsweg en een tweede tunnel komen. En dan hoort daar ook een doorlopende en verbeterde railverbinding met het achterland d.w.z. Duitsland bij, waar dan zonder stop overdracht van NS aan Deutsche Bundesbahn moet plaatsvinden, anders kunnen we het hele Nederland-Distributieland-idee maar beter vergeten.

feurs, te complimenteren. Ze werken met grote kennis van zaken en veel verantwoordelijkheid ongewoon lang en hard. Maar tevens moet ik een vermaning richten aan de nationale politiek: de Randstad-infrastructuur is niet op de taak berekend. Dat werd des te duidelijker bij de recente brand van de batterijen-opslag op de Maasvlakte, waar de enige toegangsweg, een 41 km lange tweebaansweg, vrijwel een gehele dag afgesloten werd. Niet alleen moet die ene weg verbreed worden, maar er moet ook een tweede toegangsweg en een tweede tunnel komen. En dan hoort daar ook een doorlopende en verbeterde railverbinding met het achterland d.w.z. Duitsland bij, waar dan zonder stop overdracht van NS aan Deutsche Bundesbahn moet plaatsvinden, anders kunnen we het hele Nederland-Distributieland-idee maar beter vergeten.

Enkelsporig

Het is immers evident dat we niet door kunnen gaan in een zo

Florus Wijsenbeek

dichtbevolkt gebied als de Randstad om alle aan- en afvoer van containers uit de grootste haven van de wereld alleen over de weg te doen. Ook nu al is er een beperkte rol voor trein, binnenvaart en kustvaart, maar ten opzichte van het wegvervoer heeft elke van deze verkeersdragers zo zijn nadelen. Voor binnenvaart en kustvaart is dat in de eerste plaats snelheid, maar bovendien is er altijd nog weer overslag en wegvervoer vereist, gezien niet elke bestemming over water bereikbaar is. Dit wordt dan meestal door een andere vervoerder verricht. De

ONDER AUSPICIËN VAN
DE LIB.-DEM. FRACTIE

trein heeft als voornaamste nadeel dat het railtransport overheerst wordt door twaalf ouderwetse nationale monopolisten die vooralsnog niet tot samenwerking in staat en bereid zijn. Zo is de Deutsche Bundesbahn er al jaren in geslaagd de verbinding tussen het Nederlandse en Duitse net enkelsporig te houden.

Concluderend na een week hard en intensief werk moet ik stellen dat ik meer dan ooit overtuigd ben van de noodzaak om transportketens als een geheel te zien en daarmee het „door to door” concept van vervoersconcerns als Nedlloyd te beschouwen als de toekomst voor Europa. Als wetgevers zullen we er voor moeten zorgen dat de wettelijke regelingen daarop zijn aangepast en dat de infrastructuur in orde is. ■

Teldersstichting bezint zich op de Europese integratie in een nieuw geschrift:

Europa: een volgende akte

Debatten over de Europese integratie worden nogal eens gekenmerkt door een (woorden-)strijd tussen federalisten en confederalisten. Dit konden we zien in de aanloop naar de Eurotop van december 1991 te Maastricht en zien we ook in het debat dat binnen de VVD wordt gevoerd. Aan de begrippen federatie en confederatie wordt in Europa: een volgende akte. Een verkenning van de grondslagen en de toekomst van de Gemeenschap en de positie van Nederland daarin, geschrift 76 van de Prof. Mr. B. M. Teldersstichting, ruimschoots aandacht besteed. Op 6 mei jl. werd dit geschrift tijdens een persconferentie ten doop gehouden en werden de eerste exemplaren ervan aangeboden aan de fractievoorzitters van de Tweede Kamer en het Europees Parlement, Frits Bolkestein en Gijs de Vries.

De werkgroep die het geschrift onder leiding van Gijs van Aardenne heeft geproduceerd meent dat verwijzingen naar een federaal of een confederaal model verwarring scheppen en onnodig emoties oproepen. Dit omdat zelden helder wordt aangegeven wat onder een federatie of een confederatie moet worden verstaan en waarin beide staatkundige vormen zich van elkaar onderscheiden. De werkgroep van de Teldersstichting heeft wel een zorgvuldige analyse van beide modellen gemaakt. De EG blijkt vervolgens van beide modellen wel enige trekjes te vertonen, maar in zijn geheel een eigen aard te bezitten, die met de term „communautair” wordt aangeduid. In de toekomst dient hierop te worden voortgebouwd. Federaties leiden in de praktijk namelijk vaak tot een ongewenste mate van centralisatie, die in de EG tot teveel macht voor Brussel zou leiden. Confederaties daarentegen hebben vaak te weinig samenhang, die de EG uiteen zou kunnen doen vallen. Er zal bij verdere Europese integratie heel concreet moeten worden gehandeld. Dat wil zeggen dat per beleidsterrein moet worden bekeken of integratie noodzakelijk en gewenst is, en welke integratieweg moet worden bewandeld.

Nationale identiteit

Bij het verdere verloop van de Europese integratie moet rekening worden gehouden met de vooralsnog prevalerende gevoelens van nationale identiteit. Ten eerste omdat recht moet worden gedaan aan de wensen en verlangens van de burgers, ten tweede omdat veronachtzaming van de nationale gerichtheid van de burgers door te vergaand te europeïseren een afkeer van het hele integratieproces kan opwekken. Dit betekent dat een nieuw beleidsterrein pas door de EG mag worden betreden als alle lidstaten daarmee akkoord gaan. Geen lidstaat mag ertoe worden gedwongen bevoegdheden op een bepaald terrein af te staan. Lang niet alle beleidsterreinen hoeven ook op Europees niveau te worden gebracht. De werkgroep noemt het cultuurbeleid en de sociale zekerheid als voorbeelden van terreinen waarvan Brussel zich verre dient te houden.

Bovendien moeten niet alle terreinen waarop samenwerking gewenst wordt geacht in communautair verband, dat wil zeggen door de Gemeenschapspijler van de Europese Unie, worden betreden. Soms is een intergouvernementele aanpak beter. ■

Daarin ligt het zwaartepunt bij de lidstaten zelf, die in belangrijke gevallen ook de mogelijkheid hebben zonnig een veto uit te spreken. De werkgroep meent bijvoorbeeld dat in Maastricht terecht is gekozen voor zo'n intergouvernementele aanpak van het buitenlands en veiligheidsbeleid. Op deze gebieden komt juist bij uitstek de nationale soevereiniteit, het vermogen om in laatste instantie zelf beslissingen te nemen, tot uitdrukking. Een samenwerking waarin lidstaten op deze gevoelige terreinen zouden kunnen worden overstemd, is vooralsnog ondenkbaar en ongewenst. Daarenboven zal een in Europees verband overeen te komen veiligheidsbeleid het beleid van de NAVO niet mogen doorkruisen, maar dienen aan te vullen.

De Europese Unie, de opgetuigde Gemeenschap samen met de intergouvernementele pijlers, dient een verband te zijn van vrije en democratische landen. Zij kan niet tolereren dat in een lidstaat mensenrechten of democratische spelregels worden geschonden. Zou dit toch het geval zijn, dan wil de werkgroep dat de Unie gebruik kan maken van een mechanisme waarmee de lidstaat weer op het rechte pad kan worden gebracht, of waarmee ze kan worden uitgestoten.

Het geschrift Europa: een volgende akte. Een verkenning van de grondslagen en de toekomst van de Gemeenschap en de positie van Nederland daarin bevat nog veel meer analyse van en aanbevelingen voor de Europese integratie. U kunt het bestellen door f 32,50 over te maken op girorekening nr. 33.49.769 ten name van de Prof. Mr. B. M. Teldersstichting, te Den Haag, onder vermelding van „geschrift 76”. ■

Paasreces 1992

Dagboek over de aardbeving in Limburg

door JOS VAN REY

**Roermond,
Maandag 13 april
3.22 uur**

Ik word wakker omdat ik denk dat een vrachtauto mijn pand binnenrijdt. Na enkele seconden wist ik het: een aardbeving. Een oorverdovend lawaai, kippevel, angst, de wereld vergaat, geen elektriciteit, geen telefoon. Na 10 à 15 seconden is het akelige geluid verdwenen. Spijkerbroek en trui aan en naar buiten gerend en plaats genomen in de auto om naar de radio te luisteren. Aan het nachtprogramma van de TROS is niets te merken alleen een hoop flauwekul. Hoe zou het met mijn moeder van 83 jaar zijn? De motor gestart en door de straten gereden waar alle mensen in pyjama buiten staan. Mijn moeder is al omringd door de burens en ik adviseer iedereen om toch naar binnen te gaan omdat het buiten koud is. Nog steeds heb ik in mijn oren het vreselijke gerommel/geluid. Daarna rijd ik naar mijn kantoor en onderweg springt de straatverlichting weer aan. Een eerste inspectie van het kantoor leert mij dat het alarm niet was afgegaan en er niet veel schade was. Ik besluit polshoogte in het centrum van de stad te nemen. In de Neerstraat, Dr. Leursstraat en de Swalmerstraat ligt ontzettend veel puin. Ik bel vanuit de auto de politie en de uiterst vriendelijke wachtcommandant deelde mee dat hij al een aantal schade-meldingen had ontvangen. Ik besef op dat moment reeds dat de hoeveelheid puin die aan de voorzijde van de woningen ligt overtroffen kan worden door een grotere hoeveelheid puin aan de achterkant van de woningen. Om 04.00 uur ANP-nieuws: lichte aardschok in het Zuiden des lands. Daarna schakel ik op de autoradio over op de Duitse zender en luister ik naar een mededeling van de Landesregierung Nordrhein-Westfalen. Wat ben je in zo'n situatie hulpeloos. In diverse straten van de binnenstad trek ik vele bekenden aan die nog wit om de neus zien. Ikzelf heb ook nog kippevel en besluit om samen met een goede vriend van mij een inspectietocht door de gemeente te maken. Als het licht wordt en iedereen inspecties in en om het huis uitvoert, weet ik het zeker: er is een flinke ramp gebeurd. In de verzekeringspolissen is schade ten gevolge van aardbeving toch uitgesloten!? Nee, geen verzekeringswerk, maar dat kan toch eigenlijk niet. Nooit durven dromen dat ik mij die vraag zelf zou stellen. Ik neem om ± 12.00 uur contact op met de Voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Brandassuradeuren. Het contact met Binnenlandse Zaken en Algemene Zaken levert op dat Binnenlandse Zaken wacht op Algemene Zaken en Algemene Zaken wacht op Binnenlandse Zaken. Van de rijksoverheid is dus geen snel handelen te verwachten en dus zijn de Limburgse burgers aangewezen op particuliere initiatieven.

Ik neem dan ook contact op met de leiding van de fractie en stel voor vragen te stellen aan de ministers van Binnenlandse Zaken

VVD-Tweede Kamerlid Jos van Rey

en Financiën en de Staatssecretaris belast met Belastingaangelegenheden. Ik kan op de Griffie van de Tweede Kamer niemand bereiken en fax dan ook de vragen naar Den Haag.

Dinsdag 14 april

Het voortouw wordt genomen door een tweetal burgers uit Roermond, de heren Hoofwijk en Scheepers. Om 15.00 uur wordt reeds de Stichting Rampenfonds Aardbeving Limburg opgericht. Het gemeentebestuur van Roermond ondersteunt dit particulier initiatief. Om 15.30 uur bereikt ons het bericht van het Provinciaal Bestuur van Limburg dat zij ons initiatief wil overnemen. Wat nu? Aan de Nederlandse Vereniging van Brandassuradeuren is door het Stichtingsbestuur de vraag voorgelegd om zo spoedig mogelijk expertisedeskundigheid naar Limburg te zenden om de schades te registreren. Overleg met enkele deskundigen leerde ons dat de schade ten gevolge van deze ramp tussen de f 50 en f 100 miljoen zou kunnen bedragen. Een bedrag dat ik 's morgens reeds wereldkundig had gemaakt. Limburg heeft überhaupt niet veel van deze CDA/PvdA Regering te verwachten en dat betekent handen uit de mouwen steken en zelf beginnen. Met enkele journalisten van radio en T.V. bezoek ik de zeer zwaar getroffen gemeente Melick-Herkenbosch.

Woensdag 15 april

Ik zal van mijn verjaardag niet veel merken vandaag. De opmerking van Dales: „Er zijn maar 2 huisjes ontruimd” wordt in Limburg zeer emotioneel ontvangen. Weer een bevestiging dat Limburg niet bij Nederland hoort. Het overleg met Provinciaal Bestuur komt goed op gang. Onze Stichting wordt aangewezen om de coördinatie op zich te nemen van de registratie van alle schadegevallen aan de woningen van eigenaren/bewoners. Het overleg met het Verbond van Verzekeraars heeft een goed resultaat omdat zij de middelen om deze registraties door het Bureau Coördinatie Experts te laten uitvoeren wil bekostigen. Met een cameraploeg van TROS Aktua bezoek ik de familie Rubens in

Roermond en de families Boonen en Beterams in Melick/Herkenbosch. Ik verzoek uitdrukkelijk aan de Directeur van het Verbond van Verzekeraars alsmede de Voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Brandassuradeuren om morgen Midden-Limburg te bezoeken.

Donderdag 16 april

Het Verbond van Verzekeraars, Bureau Coördinatie Experts, Stichtingsbestuur en het Gemeentebestuur gaan in conclaaf om in elk geval te zorgen dat op dinsdag 21 april een goede start wordt gemaakt. Ook het Provinciaal Bestuur van Limburg is hierbij betrokken. Er wordt besloten om dinsdag 21 april een coördinatiecentrum in te richten in het Gemeentehuis in Roermond waar 10 telefoonlijnen zullen worden opengesteld om een meldpunt te creëren om de registraties te noteren alsmede ± 40 experts op pad te sturen. Het overleg duurt vanaf 12.00 uur tot ± 20.00 uur, maar verloopt zoals ik van het bedrijfsleven gewend ben: correct, efficiënt en zonder veel poespas.

Vrijdag 17 april

Om 08.30 uur reeds aanwezig in de studio van de Regionale Omroep Zuid te Maastricht, alwaar de financiële actie wordt gevoerd: „Help Limburg Over de Schok Heen”. Er zijn ook enkele politici aanwezig die ik overigens niet heb gezien in Roermond, en ook de Loco-Burgemeester van Roermond en de Burgemeester van Melick-Herkenbosch zijn aanwezig. Aan het eind van de ochtend kan aan de aanwezige Gouverneur Mastenbroek worden meegedeeld dat er meer dan 1 miljoen gulden door de Limburgers zelf is opgebracht. Een prima start, zeker nadat al eerder deze week door het Provinciaal Bestuur en het Rampenfonds flinke bedragen waren toegezegd.

Vragen van het lid Van Rey (VVD) aan de minister van Financiën, de staatssecretaris van Financiën en de minister van Binnenlandse Zaken over de aardbeving.

Vraag 1

Welke initiatieven zijn er door de overheden genomen met betrekking tot de informatieverstrekking aan de burgers?

Vraag 2

Is de Regering van mening dat de informatievoorziening door de rijksoverheid aan de burger adequaat is geschied?

Vraag 3

Is de Regering bereid op zeer korte termijn met het Verbond van Verzekeraars overleg te plegen ter zake van het Bindend Besluit „Aardbeving en Vulkanische uitbarsting” d.d. 1 september 1963 van de Vereniging van Brandassuradeuren?

Vraag 4

Is de Regering bereid om de herstelkosten van buitensporige schaden aan de woningen van de eigenaren/bewoners fiscaal aftrekbaar te maken?

Vraag 5

Zo neen, is de Regering bereid te bezien of een uitkering uit het Rampenfonds voor de meest getroffen tot de mogelijkheden behoort?

Zaterdag 18, zondag 19, maandag 20 april

Tientallen burgers bezocht en gesproken, niet alleen over de ontstane schade maar ook over het onzekere gevoel waarmee Midden-Limburgers worden geconfronteerd.

Dinsdag 21 april

Om 08.00 uur op het Gemeentehuis te Roermond. De experts „van boven de rivieren” zijn reeds gearriveerd en om 09.00 uur arriveert Gouverneur Mastenbroek die samen met de Loco-Burgemeester van Roermond en Burgemeester Smeets van Melick-Herkenbosch het startsein geeft bij de registratie. Ik heb zelf een indruk dat het misschien wel de meest hectische week uit mijn bestaan zou kunnen worden. Hetgeen zich de dagen daarna afspeelt is alleen maar te karakteriseren als dat er duizenden burgers schade hebben opgelopen die blij zijn dat een Burgerstichting het voortouw heeft genomen en die niet meer zitten te wachten op het bezoek van Minister Dales die pas op 22 april Roermond en Melick-Herkenbosch bezoekt. Het is plezierig dat bij dat bezoek wel aanwezig is het Rampenfonds en een aantal andere instellingen die daadwerkelijk steun hebben toegezegd en waar we in de toekomst als Limburgers op kunnen rekenen. Het media-circus heeft alleen aandacht voor Dales maar niet voor de schrijnende individuele families die bezocht worden. De Limburger is nog steeds boos maar toont die boosheid niet op dat moment.

Vrijdag 24 april

Er wordt besloten dat het coördinatiecentrum nog wel enige weken zal bestaan. Wordt vervolgd...

Anne Lize v.d. Stoel

Welbegrepen eigenbelang

De weg vol kuilen en diepe geulen gevuld met water zal ons naar de hoofdstad leiden. Vanuit onze Japanse auto zien we halfverscholen achter zonnebloemen, koffiestruiken en bananenplanten de lemen hutten. In het open veld struisvogels, zebra's en veelkleurige vogels. De beloofde leeuw houdt zich aan de zondagsrust, maar de familie Bavariaan dwingt ons de auto te stoppen. Mannen gaan per Chinese fiets naar de wekelijkse veemarkt, de vrouwen barvoets balancerend met water of takkebussen op het hoofd. De 450 km lange tocht neemt 10 uur in beslag. Een fantasierijke droom in de trein naar Amsterdam? Nee. Dit is een beschrijving van een deel van mijn werkelijkheid tijdens een 14-daags werkbezoek aan Tanzania in april jl. Hoewel ik in 8 ontwikkelingslanden ben geweest maakt de werkelijkheid steeds opnieuw om verschillende redenen veel indruk.

Dit keer vooral de fruinende invloed van het staats-socialisme. Het nam de mensen het initiatief af, want de staat denkt voor ons. In het westen gold Tanzania jarenlang als het schoolvoorbeeld van hoe de ontwikkeling aangepakt diende te worden.

Ik bezoek het erosiebestrijdings-annex irrigatieproject dat door een jury onder voorzitterschap van Pieter Winsemius een Nederlandse prijs ontving. Gevolgen van erosie zijn groot: per jaar kunnen van 1 hectare land 25 vrachtwagens vol zand verdwijnen. Zeg maar dag tegen de verbouwen van mais. Door goede samenwerking met de boeren wordt de erosie gestopt en vermeerdert de opbrengst: van 19 zakken naar 50 zakken mais. Nu openbaart zich het volgende knelpunt, de regio ontbeert een markt om de oogst te verhandelen. In nauw overleg met de betrokkenen zal een markt opgezet worden.

Terwijl mijn voeten steeds weer in de blubber wegzakken - het is regentijd -, bedenk ik dat ook in dit land met behulp van liberaal denken en handelen de mensen weer kansen kunnen pakken voor hun eigen zelfstandige toekomst. Nu de startende ondernemer eindelijk in het ontwikkelingswereldje wordt herkend en erkend kan het particulier initiatief van de grond komen. De SNV-bijdrage aan het stadsrenovatieproject op Zanzibar heeft in twee jaar tijd tot gevolg dat zowel cultuurbehoud plaatsvindt als particulieren de waarde van het stadsherstel inzien. Ze gaan nu zelf panden opknappen waarin winkeltjes worden gevestigd. Langzaam maar zeker groeit de economische activiteit. Kortom, er zit beweging in.

Liberalen in het westen zouden deze beweging moeten aangrijpen om te komen tot intensivering van de donorcoördinatie. De gevolgen daarvan zijn ontplooiing van de mensen daar, afremming van de trek naar het westen door economische gelukszoekers en verbeterde handelsbetrekkingen tussen het Westen en het Zuiden.

Voor liberalen kan dit maar een ding betekenen: handen uit de mouwen steken ten gunste van het welbegrepen eigenbelang voor de mensen daar en hier.

Meuwandstaaf

„Het lidmaatschap van de VVD moet aantrekkelijk zijn”

door RENY DIJKMAN
foto DOMINIQUE V.D. MEER MOHR

V.l.n.r. VVD-voorzitter Dian van Leeuwen en Jan Gmelich Meijling

Het elan zit er weer in. De opkomsten bij VVD-bijeenkomsten zijn nog steeds groeiend; jongeren nemen weer actief deel aan themadagen en duidelijk blijkt dat de zo dierbare oude garde (mensen die al lang lid zijn) de geest voelen terugkomen en weer aan de slag zijn. Om al die actieven binnen de partij te helpen om weer tot een snel groeiende VVD te komen en alle aanwezige talenten te benutten heeft het hoofdbestuur het plan „Talentmanagement” gepresenteerd. Trekkers ervan zijn voorzitter Dian van Leeuwen en portefeuillehouder en voortgangskoördinator het hoofdbestuur Jan Gmelich Meijling. Met hen dit interview.

„In feite is ons hele plan gestart om talenten te traceren en ontwikkelen. Niet alleen bij de actieve VVD-leden, maar ook bij groepen mensen die nog niet actief zijn en zelfs bij hen die (nog) geen lid van onze liberale partij zijn.

Wij beseffen heel goed dat als wij mensen willen mobiliseren om hun talenten in dienst te stellen van de VVD dat wij hun dan ook iets te bieden moeten hebben. Dan moet men niet meteen denken aan politieke of bestuurlijke carrières, maar veel meer in termen als: 'Ik vind het leuk om bij die VVD te horen.' Onze VVD moet naar buiten toe weer het gezicht krijgen van de club mensen die elkaar helpt, bijstaat, waar het plezierig is om lid van te zijn en nog leuker om erin te werken."

Dit is de basisgedachte waarop Dian van Leeuwen het plan Talentmanagement presenteert.

Prettige toon

Met een werkgroepje bestaande uit Theo Korthals Altes, Hans van Baalen en Michael Klein Klouwenberg heeft Jan Gmelich Meijling op bovenstaande filosofie een duidelijke lijn ontwikkeld.

„In eerste instantie - en die gedachte gaat als een draad

door ons hele plan - zullen de afdelingen erop moeten inhaken. Bijvoorbeeld door op een andere manier dan tot nu toe bijeenkomsten te organiseren. Door iedere keer als de kans zich voordoet je VVD-gezicht te tonen op een prettige manier, zodat mensen zich daardoor aangesproken voelen. Maar ook door te zorgen regelmatig in de publiciteit te komen met spirituele ideeën. Met platgetreden paden bereik je dat niet.

We hebben tegen elkaar gezegd: Zo'n plan kun je als hoofdbestuur wel maken en ook wel begeleiden, maar het moet aan de basis worden uitgevoerd met de kamercentralebesturen als tussenschakel. Zij kunnen de voortgang het best in de gaten houden. En wij kunnen vanuit die tijdsplanning controleren of het allemaal gaat lopen en we de afdelingen zodanig kunnen mobiliseren dat zij datgene wat wij hun aanreiken ook effectief gaan toepassen. Als dat slaagt - en het moet slagen - dan ben ik er zeker van dat daardoor het partijgezicht verandert en je er een andere categorie mensen bij krijgt. Sommige kamercentralevoorzitters hebben hun afdelingen over dit plan al geïnformeerd. Een enkele is al volop aan de slag.

Tegen de tijd dat dit blad uit-

komt zijn hopelijk ook alle afdelingen op de hoogte gesteld."

Specifieke kennis

„In Nederland lopen talloze gelijkgestemde mensen rond die zich best op enigerlei wijze voor iets willen inzetten. Die met hun kennis goud waard kunnen zijn voor onze liberale partij, maar die er niets voor voelen om dat via de geijkte paden te doen. Dan moeten ze eerst 'tig' vergaderingen hebben bijgewoond of acht keer folders hebben rondgebracht. Nee, dat is de categorie mensen die zegt: 'Ik wil best iets doen, maar ik hoef niet in zo'n bestuur met alle rompslomp. Die specifieke kennis die ik op een bepaald gebied bezit wil ik echter best voor jullie benutten. Graag zelfs!'

Tot nu toe konden we die mensen heel moeilijk bereiken. Als je nu bijeenkomsten gaat organiseren en je gaat profileren zoals wij dat in ons rapport aangeven, dan zijn we er zeker van dat je die mensen veel makkelijker bereikt. Natuurlijk moet er enige moeite voor worden gedaan en komen ze niet bij bosjes aangerend. Het gaat vooral om een benadering op een prettiger en losse manier.

Zo kun je bijvoorbeeld mensen die met elkaar in een bepaalde beroepsgroep omgaan eens bij elkaar halen om over de VVD te praten. In Amsterdam is al een dergelijk initiatief met succes ondernomen."

Tijdpad

Om de uitwerking niet te laten stranden is een tijdpad opgesteld bestaande uit drie stadia. Gmelich Meijling: „Het eerste loopt tot januari 1993. Dat noe-

men we: 'De VVD zet door'. In deze periode zullen we activiteiten moeten ontplooiën waar de media op afkomen en waardoor we in de opiniepeilingen die stijgende lijn blijven vasthouden. Ook is deze periode erop gericht om tot een structurele ledenaanwas te komen, waardoor we in januari 1993 bij ons 45-jarig jubileum naar buiten kunnen treden als een partij die verjongd en gegroeid is.

De tweede fase loopt tot eind '93 en daarvan hopen wij dat we de nieuwe mensen die we binnen hebben gehaald deels in bestuurlijke functies kunnen zetten, zodat dat draagvlak wat wordt verbreed. Dat moeten niet altijd dezelfde mensen zijn. In die periode zullen ook de kandidatenlijsten voor de Gemeenteraden en de Kamer moeten worden gemaakt. Dat betekent dat we hopen dat ook daarop nieuwe namen verschijnen. Dat is mogelijk indien dat eerste traject goed wordt gevolgd. In die tweede fase zullen we in het middelpunt van de belangstelling moeten staan, want dat is de aanloop tot de derde fase, namelijk de campagnes en verkiezingen in 1994. Dan moeten we alle hens aan dek hebben."

Databanken

In het verleden is veel gedaan aan de opzet van de zogenaamde databanken (het inventariseren van deskundigheden). Deze databanken hebben het nadeel dat zij snel verouderen en permanent moeten worden aangevuld. Bestaat ook daartoe nu een plan?

Het VVD-bestuur kent de bezwaren, maar: „Het staat wel in ons schema, maar helemaal achteraan. Daartoe moet je de nodige deskundigheid in huis hebben, die

dat heel professioneel bijhoudt, inricht en gebruikt. In ons plan staat: ...'het ontwikkelen van voorstellen voor de verbetering van informatiefaciliteiten binnen de partij en voor de inrichting van een database. Doel: het bevorderen van activiteiten binnen de gevarieerde VVD-netwerken.' Dat komt eigenlijk als laatste. Daar komt ook een projectgroepje voor, maar is nu nog toekomstmuziek."

En als nu plotseling dit kabinet valt, want dat haalt '94 toch niet. Wat gebeurt er dan?

Dian van Leeuwen laconiek: „Dan gaan we een verkort verkiezingsprogramma maken en extra hard aan de slag. Maar de bedoeling is dat we deze zaken morgen oppakken. Het is heel helder opgezet. Men kan zo aan de slag in de partij."

Verspreiding

Zowel Dian als Jan hopen dat het talentmanagement-plan snel zijn weg naar alle afdelingen vindt. „Als men slim is kan een afdelingsbestuur het even door het fotokopieer-apparaat halen en aan belangstellende leden uitdelen. Het is de bedoeling dat de partij zelf met het plan aan het werk gaat. De werkgroep en het hoofdbestuur blijven op de achtergrond aanwezig om indien dat nodig is actievelingen met raad en daad bij te staan. De kamercentralebesturen worden belast met de coördinatie in hun gebied. Daar is men al bezig met de opbouw van een netwerk en zal men er voor zorgen dat het plan niet bij sommige afdelingen in een bureaula verdwijnt.

Ook in het plan staat dat elk onderdeel van de partij een contactpersoon aanwijst die onder verantwoordelijkheid van zijn of haar voorzitter zorg draagt voor de informatievoorziening, coördinatie en afstemming van bijzondere activiteiten."

Zowel de partijvoorzitter als het hoofdbestuur lid benadrukken dat het helemaal niet de bedoeling is dat al die thans hardwerkende vrijwilligers opeens veel zwaarder belast gaan worden. Integendeel. Misschien kunnen een aantal zaken met minder inspanning veel beter, gericht en effectiever worden aangepakt.

Sneeuwbaaleffect

Waar men op mikt, is het sneeuwbaaleffect. Het gevoel bij insiders en buitenstaanders van: „Dat is een gezellige club, daar wil ik best wat voor doen of lid van worden." Daardoor wordt het ledental groter, het politiek draagvlak breder, de aanwezige talenten zichtbaarder. Dian: „Vaak is het een kwestie van dingen eens iets anders doen. Je vergaderingen een andere opzet geven; wat meer Schwung erin brengen..." Jan: „Uiterst belangrijk is dat wij ook gaan inventariseren waar liberalen in het middenkader vertegenwoordigd zijn. Daar liggen nogal wat gaten. We zullen openvallende plaatsen in maatschappelijke organisaties goed in de gaten houden."

Binnenkort zal in het Thorbeckehuis iemand worden aangesteld bij wie men op het gebied van talentmanagement met alle vragen terecht kan. Nu is de tijd - om zoals Dian van Leeuwen dat in haar brief aan de voorzitters van het topkader aangeeft - „...om een impuls te geven aan het werven van nieuwe leden en nieuw talent voor politieke, bestuurlijke en maatschappelijke functies. Die voorstellen hebben wij gebundeld in dit initiatief."

Regelmatig zal in dit blad van de vorderingen verslag worden gedaan. ■

Verslag

van de eerste liberale lunch in het kantoreengebied Rijnsweerd-Noord te Utrecht, op 29 april 1992 ten kantore van KPMG Management consultants.

Twintig liberaal belangstellenden, deels VVD-leden, waren ingegaan op de uitnodiging voor een liberale lunch in het gloednieuwe kantoreengebied in Utrecht-Oost. Inleider was de heer C. G. J. van den Oosten, VVD-gedeputeerde van de provincie Utrecht.

Initiatiefnemer mr. J. M. de Jonge, voorzitter van de Kamercentrale Utrecht, schetste als doel van de bijeenkomst:

1. het kennismaken van personen met een liberale inslag,
2. het horen van een interessante spreker,
3. elkaar te ontmoeten buiten de woonplaats, bij het werk.

Hij memoreerde dat de VVD bezig is met een dynamische opmars met een winst van circa één Tweede Kamerzetel per maand, nu al ruim een jaar lang. In de partij is veel ten goede veranderd, gereorganiseerd, procedures en communicatielijnen verkort, verantwoordelijkheden duidelijker gemaakt, alle zaken die het bedrijfsleven bekend voorkomen.

Onder de veelzeggende titel „Wel vrijwillig, niet vrijblijvend” wordt gewerkt aan het activeren en motiveren van sluimerend talent. Dit niet alleen op plaatselijk niveau, maar ook buiten de geijkte paden zoals hier.

Hoger gemiddelde

De heer Van den Oosten hield een boeiend exposé over het economisch belang van Rijnsweerd. Aan de hand van sprekende cijfers toonde hij aan dat Utrecht een economisch dynamische provincie is; zo zijn er de afgelopen jaren telkens ca. 2 % meer nieuwe arbeidsplaatsen bijgekomen dan landelijk en ligt de winstgevendheid van het bedrijfsleven ruim 1 % hoger dan het landelijk gemiddelde.

Blijkens een onderzoek van FEM geven ondernemers aan Utrecht-stad de allerhoogste landelijke waardering als vestigingsplaats. Meer nog dan de bereikbaarheid en centrale ligging wordt de gemotiveerdheid van personeel als reden genoemd. In Rijnsweerd-Noord zijn en worden in korte tijd 260.000 m² bedrijfsruimte gebouwd en komen er 10.000 arbeidsplaatsen.

In een stevige discussie hierna, werd vooral ingegaan op de ontsluitings- en parkeerproblemen in het betrokken gebied. Het landelijke Ruimtelijke Ordeningsbeleid is zeer on-liberaal: Om de mensen uit de auto te krijgen, worden bewust knelpunten in stand gehouden en zelfs gecreëerd. Slechte ontsluitingen worden gehandhaafd om de mensen via files te dwingen af te zien van de auto. Een parkeernorm van 1 plaats op 90 of zelfs 120 m² kantoorruimte (5 tot 8 werkplekken) moet het autogebruik remmen. Daarmee treft men echter de mensen die de auto als produktiemiddel nodig hebben om hun tijd efficiënt te gebruiken.

Een goed liberaal beleid zou zijn: een behoorlijk openbaar vervoer scheppen om daarmee de mensen uit de auto te trekken in plaats van - te pesten. En men zal moeten inzien dat mensen met mobiele beroepen hun individuele vervoermiddel nodig hebben om efficiënt te kunnen werken. Niet iedereen zit de hele dag op een

vaste stek of heeft een dienstauto met chauffeur.

Volgens sommige aanwezigen verschuilen gemeenten zich te gemakkelijk achter het Rijk dat dit vreemde beleid voert. In hoeverre de provincie daarin kan beïnvloeden, bleef in het midden.

Uit de discussie bleek wel dat ook mensen in hun werksituatie dikwijls meer geïnteresseerd zijn in hun directe omgeving dan in de landelijke politiek. Dit onderstreept dan ook het nut van bijeenkomsten zoals deze in Utrecht. Met de belofte om op niet te lange termijn weer bijeen te komen, werd de eerste geslaagde liberale lunch afgesloten. ■

In memoriam Joke Corver-van Haaften

Op 18 maart is het oud VVD-Tweede Kamerlid Johanna Maria (Joke) Corver-van Haaften te Zeist op 74-jarige leeftijd overleden.

Zij was een van de eerste vrouwen die binnen de VVD een prominente rol hebben vervuld. Na haar rechtenstudie te Utrecht werd zij ondermeer lid van Provinciale Staten Noord-Holland. Zij was werkzaam als advocaat tot haar benoeming in 1955 als lid van de Tweede Kamer voor de VVD. Daar deed zij haar intrede onder de naam Stoffels-van Haaften. Zij bleef kamerlid tot de verkiezingen van 1967; hertrouwd en werd burgemeester van Heiloo. Haar werk als volksvertegenwoordigster combineerde zij met vele maatschappelijke functies. Zo was zij o.m. President van de Vereniging voor Vrouwenbelangen, Vrouwenarbeid en Gelijk Staatsburgerschap, voorzitter van het Nederlands Vrouwen Comité, lid van de algemene vergadering van de Verenigde Naties, vice-voorzitter van de Nederlandse Maatschappij voor Handel en Nijverheid.

Joke Corver-van Haaften

In de Tweede Kamer maakte Joke Stoffels-van Haaften deel uit van het presidium. Ook was zij de eerste vrouw die in 1959 in 's lands vergaderzaal als waarnemend voorzitter de voorzittershamer hanteerde.

In het parlement had zij in haar portefeuille Buitenlandse Zaken, Sociale Zaken, Justitie en aangelegenheden betreffende Nieuw-Guinea en andere Over-

zeese Rijksdelen. Zij was lid van de WEU en de Interparlementaire Beneluxraad.

Na het Kamerlidmaatschap koos de juriste Corver-van Haaften voor een burgemeestersloopbaan; eerst in Heiloo tot 1972 en vervolgens werd zij benoemd tot burgemeester van Soest tot 1979. Bij haar afscheid werd zij benoemd tot ereburger.

Ook op oudere leeftijd bleef zij de VVD oplettend en kritisch volgen. Mevrouw Corver is tot diep in de jaren tachtig actief gebleven o.a. als plaatsvervangend kroonlid Orgaan Tarieven Gezondheidszorg en als voorzitter Stichting Algemene Loterij Nederland.

In vele spreekbeurten heeft zij het liberale gedachtegoed uitgedragen. Met haar motto en levenswijze: „Gelijke rechten voor man en vrouw, zowel in het huwelijk als in het economisch leven”, heeft zij veel bijgedragen aan zowel de emancipatie van de VVD als van de vrouw in de politiek en het bedrijfsleven.

Ons medeleven gaat uit naar haar familie. ■

Haya van Somerenstichting

Geplande cursussen

Bij de Haya van Somerenstichting is al een aantal meldingen binnengekomen van cursussen en trainingen die in het komende najaar zullen worden georganiseerd, maar ook voor de zomervakantie is daartoe nog een aantal gelegenheden voor het volgen van cursussen en trainingen. U kunt zich voor informatie en voor aanmelding van deelname in verbinding stellen met de organisator die bij de betreffende cursus of training staat vermeld. Ook wordt de cursusbijdrage vermeld, welke voor aanvang van de cursus aan de organisator moet worden betaald.

CURSUS

Liberalisme I
25 mei 1992
Assen
KC Drenthe
Cursusbijdrage f 15,-

Liberalisme I
26 mei 1992
OC Noord-Veluwe
Cursusbijdrage f 15,-

Bestuurderscursus
1 en 15 juni 1992
KC Limburg
Cursusbijdrage f 15,-

Liberalisme I
10 juni 1992
KC Friesland
Cursusbijdrage f 15,-

Cursus Gemeenteraad
13 en 20 juni 1992
OC Noord-Veluwe
Cursusbijdrage f 100,-

Liberalisme I
16 juni 1992
KC Tilburg
Cursusbijdrage f 15,-

PR-cursus
1 en 11 juli 1992
KC Limburg
Cursusbijdrage f 75,-

Forumtraining
11 en 12 september 1992
KC Flevoland
Cursusbijdrage f 175,-

ORGANISATOR

R. Bloem
Dalkruid 23
9461 LH Gieten
05926-2595 (h)

Mw. J. Heerink
Dreeslaan 69
8072 XN Nunspeet
03412-51321 (h)

Mw. G. L. Versteegh
Vrijheidslaan 7
6141 BN Limbricht
046-527584 (h)

Mw. M. Montanus
Elzewal 1
9203 LR Drachten
05120-11750 (h)

Mw. J. Heerink
Dreeslaan 69
8072 XN Nunspeet
03412-51321 (h)

M. v. Enkevort
P. Brinkmanstraat 14
5025 VN Tilburg
013-686230 (h)

Mw. G. L. Versteegh
Vrijheidslaan 7
6141 BN Limbricht
046-527584 (h)

Mw. J. Nieuwenhuyzen
Reigerweg 25
3897 LH Zeewolde
03242-8362 (h)

Liberalisme II
11 en 12 sept. 1992
KC Gelderland
Cursusbijdrage f 75,-

Liberalisme II
15, 22 en 29 september 1992
KC Leiden
Cursusbijdrage f 75,-

Bestuurderscursus
21 en 28 september 1992
KC Limburg
Cursusbijdrage f 15,-

Introductiecursus Gem. raad
30 sept. en 3 oktober 1992
KC Limburg
Cursusbijdrage f 75,-

Liberalisme II
oktober 1992
KC Overijssel
Cursusbijdrage f 75,-

Liberalisme II
15 en 16 oktober 1992
KC Flevoland
Cursusbijdrage f 75,-

Bestuurderscursus
19 en 26 oktober 1992
KC Limburg
Cursusbijdrage f 15,-

Liberalisme I
29 oktober 1992
KC Rotterdam
Cursusbijdrage f 15,-

PR-cursus
18 en 28 november 1992
KC Limburg
Cursusbijdrage f 75,-

Liberalisme II
11 en 12 december 1992
KC Flevoland
Cursusbijdrage f 75,-

Tenslotte

Voor suggesties en informatie kunt u te allen tijde contact opnemen met de Haya van Somerenstichting. Het telefoonnummer is 070-3613010. Hier wordt u te woord gestaan door Anita van der Helm of door Dick van Kalkeren.

Mw. A. Voets
Beukenweg 21
6881 CK Velp
085-619115 (h)

Mw. M. E. R. de Vos van Steenwijk
Wittenburgerweg 124
2244 CG Wassenaar
01751-78929 (h)

Mw. G. L. Versteegh
Vrijheidslaan 7
6141 BN Limbricht
046-527584 (h)

Mw. G. L. Versteegh
Vrijheidslaan 7
6141 BN Limbricht
046-527584 (h)

Mw. G. C. A. ten Doeschate
Apeldoornseweg 46
8051 AD Hattem
05206-41904

Mw. Nieuwenhuyzen
Reigerweg 25
3897 LH Zeewolde
03242-8362

Mw. G. L. Versteegh
Vrijheidslaan 7
6141 BN Limbricht
046-527584 (h)

Mw. E. J. Brandenburg
Burg. L. E. de Montigny laan 130
3055 NG Rotterdam
010-4229852 (h)

Mw. G. L. Versteegh
Vrijheidslaan 7
6141 BN Limbricht
046-527584 (h)

Mw. J. Nieuwenhuyzen
Reigerweg 25
3897 LH Zeewolde
03241-8362 (h)

Afscheid van „Het Huis”

door RENY DIJKMAN

DEN HAAG - Op 9 april viel voor het laatst met een klap de voorzitterskamer in de plenaire vergaderzaal van de Tweede Kamer op het Binnenhof. De weemoed over het naderend afscheid had al wekenlang in de media gewoed. Niet ten onrechte, want dit vertrek betekende het einde van een behuizing waar de Kamer sinds 1815 had vergaderd.

Veel verbouwingen waren al voorafgegaan aan de start van de definitieve nieuwbouw. Uitbreidingen via kleine trapjes en gangetjes met weggestopte kamer-tjes. Niemand kon beweren dat het oude gebouw aan het Binnenhof nog voldeed aan de doelmatigheidseisen. Hoewel, zoals Annelien Kappeyne van de Coppello begin jaren zeventig beweerde, er elke vijftig jaar over nieuwbouw werd gesproken, kwam het er nooit van. Zij was het ook die bij de laatste nieuwbouwplannen in 1976 namens de VVD-fractie nog tegengas gaf. Naast alle nadelen van „Het Huis”, zoals zij de Tweede Kamer altijd typeerde, zette zij een beeld dat aan duidelijkheid niets te wensen overliet. „De zaal heeft een sfeer die onvervangbaar is. Het behoud daarvan is een onweegbaar en onmeetbaar argument.”

Uitbreiding

De doodsteek voor het voortbestaan van de behuizing werd in feite in 1956 gegeven. De Tweede Kamer vermeerde het aantal volksvertegenwoordigers van 100 naar 150. Tijdens Regeringsverklaringen en Algemene Beschouwingen, waar een ieder geacht werd aanwezig te zijn, zat de volksvertegenwoordiging bil aan bil met drie personen in de groene bankjes geperst. De ministers konden nog amper plaatsnemen achter de regeringstafel en de staatssecretarissen trof het ongerieflijk lot dat zij op losse stoelen erachter of in de erkers moesten plaatsnemen. Voor hen was er zelfs geen schrijfruimte.

Voor een uurtje is dat niet erg, maar na drie dagen was iedereen goed gaar en doorgezeten. De aanwezigheid van het voltallige kabinet werd door de jaren heen dan ook een uniek verschijnsel. Soms lieten de bewindslieden het in zo groten getale afweten - met honorabele alibi's natuurlijk, maar zonder enige spijt - dat de Tweede Kamer klaagde over het aantal absentes en de aanwezigheid van een ieder eiste.

Maar ook de uitbreiding van de bestaande, van persoonlijke medewerkers, het toenemend aantal uitgebreide commissievergaderingen, hoorzittingen en mondelinge overleggen maakten nieuwbouw tot iets onvermijdelijks.

Labyrint

De weg leren in de oude Tweede Kamer vergde minimaal een volle week. Kruip door-sluip door werd achter de gevels van De Lange Poten doorgebouwd. Zo ontstonden Binnenhof 5 en 7. Het oude ministerie van Justitie aan Het Plein was allang overgegaan in handen van de Tweede Kamer.

In het buitenpand aan de overzijde van het parlement aan de Hofvijver heeft nooit ècht de loop

gezet. Het was een noodsituatie. Mondelinge stemmingen vereisten van de daar zittende Kamerleden vaak een gevaarlijke spurt door het rode voetgangerslicht om nog op tijd aanwezig te kunnen zijn. Vele Kamerleden vochten een plaatsing naar dat gebouw voor de persoonlijke behuizing dan ook fel aan. Over die kamerverdeling, die zowat na iedere tussenverbouwing plaats vond, zou elke ambtelijk secretaris - ook de onze - een boek vol nachtmerries kunnen vullen. Dat gold ook voor de perioden na verkiezingen als fracties in omvang af- of toenamen. Soms leidde dat tot ware volks(vertegenwoordigers)verhuizingen.

Sloperskamer

Toen - enkele jaren geleden - de sloperskamers begonnen te beuken op de zijflank van het oude Kamergebouw, was de nieuwbouw onomkeerbaar. Nieuwbouw, die ook in september het einde betekent van het internationaal perscentrum Nieuwspoor. De persclub verhuist mee.

Het silhouet van de Haagse binnenstad heeft een ander aanzien gekregen. De verbannen beelden van de afgebroken Hoge Raad - ooit met de sociëteit De Witte de sfeerbepalers van Het Plein - zitten nu verloren naar elkaar te kijken in de Kazernestraat. Hun allure is teloor gegaan, zoals er met de verhuizing naar het nieuwe gebouw veel verloren gaat.

Daar tegenover staat als winst een nieuw, modern en efficiënt toegerust gebouw. Op 6 mei zal daar een symposium gehouden worden met als thema: „Overleeft de Tweede Kamer Europa?” Een prikkelend onderwerp na de ambitieuze nieuwbouw.

Wat overblijft aan sfeer in het oude gebouw is pas vast te stellen na de restauratie. De VVD-fractie en bestaande verhuisden zowat als laatsten tijdens het Paasreces naar de nieuwbouw. Wel ligt het in de bedoeling dat de VVD na de verbouwing haar oude fractiekamer weer betreft. We zijn dan echter weer jaren verder en vermoedelijk ook wat meer onthecht.

Voor degenen die de komende periode de nieuwbouw zullen bezoeken nog een tip: trek schoenen met rubberzolen aan, want de vloeren zijn spekglad! ■

Feestelijke opening nieuwe Tweede Kamergebouw

Het atrium, de brede passage waarboven de wolven zichtbaar zijn, verbindt het oude gebouw - dat na renovatie weer in gebruik wordt genomen - met de nieuwbouw.

De nieuwe plenaire vergaderzaal.

De VVD- en CDA-fractievoorzitters Bolkestein en Brinkman. In voorgesprek over het daags erna gevoerde spoeddebat over de begroting 1993? Hun blikken wijzen er wel op.

Veel bekijks trok het Friese Statenjacht.

door RENEY DIJKMAN
foto's THEO MEIJER

DEN HAAG - Op dinsdag 28 april 1992 werd de nieuwbouw van de Tweede Kamer in aanwezigheid van Koningin Beatrix, Prins Claus en kroonprins Willem Alexander feestelijk geopend.

Van de overdracht van het werk van architect Pi de Bruijn door VROM-minister Alders waren zo'n 7500 genodigden getuige. De Kamerleden in de nu blauwe, draaibare bankjes. De senatoren, oud-ministers, oud-kamerleden en belangrijke genodigden op de tot meer dan 230 plaatsen uitgebreide publieke tribune; het huidige kabinet in de „ministersbak” voor in de zaal. De overige gasten volgden het gebeuren via monitors in het ruime, lichte atrium.

Na meer dan een eeuw debatteren over nieuwbouw was het dan zo ver. Alle provincies hadden een bijdrage geleverd aan deze feestelijke opening. De provincie Friesland had het Statenjacht onder het geoefend oog van Commissaris Hans Wiegel tijdelijk gesitueerd in de Hofvijver recht tegenover het torentje waar premier Lubbers kantoor houdt.

De organisatie was perfect. Alleen hoorde men in de wandelgangen nogal wat kritiek op de muzikale omljsting, die bij menigeen de indruk wekte dat men nog aan het stemmen en inzingen was, terwijl de uitvoering gaande bleek.

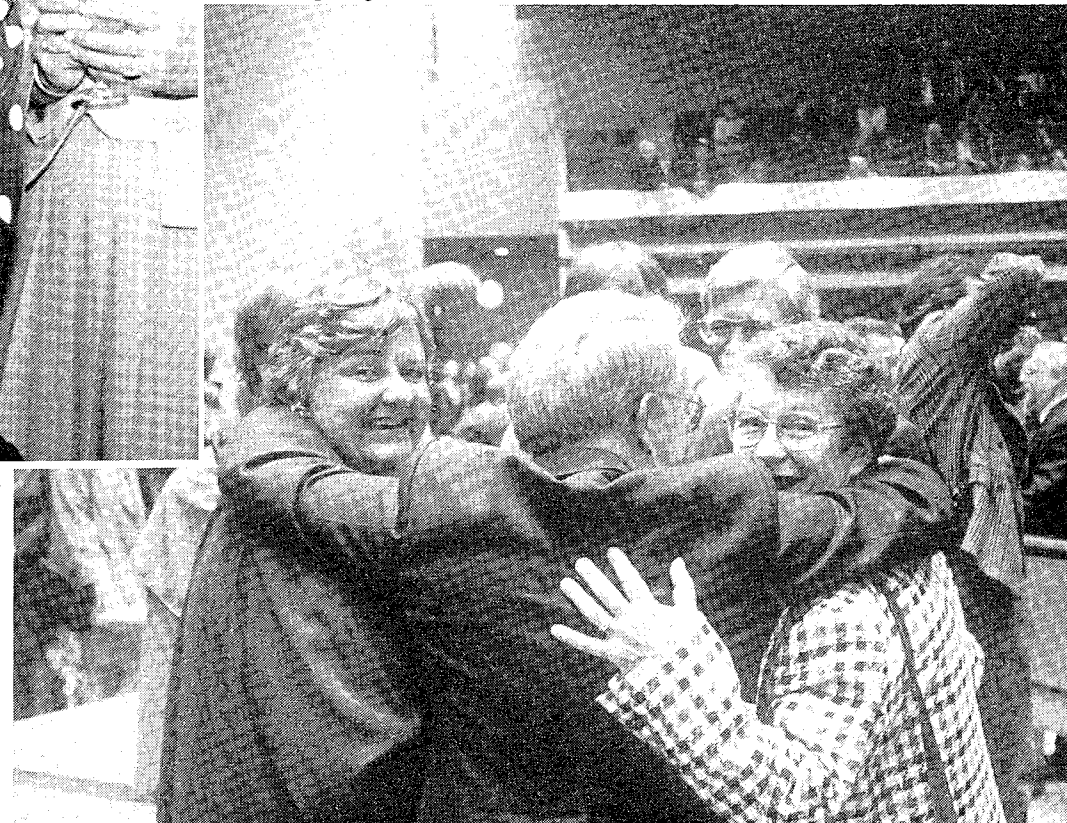
Van de mogelijkheid om het gebouw te bezichtigen, maakten circa 30.000 Hagenaars al op de eerste open dag, 1 mei, gebruik. Bijgevoegde beelden spreken verder voor zich.

Koningin Beatrix had 12 oranje appels geboetseerd, symbolen voor de twaalf provincies. Het was haar persoonlijk geschenk aan de nieuwe kamer. Tweede-Kamervoorzitter Deetman bewondert haar werk.

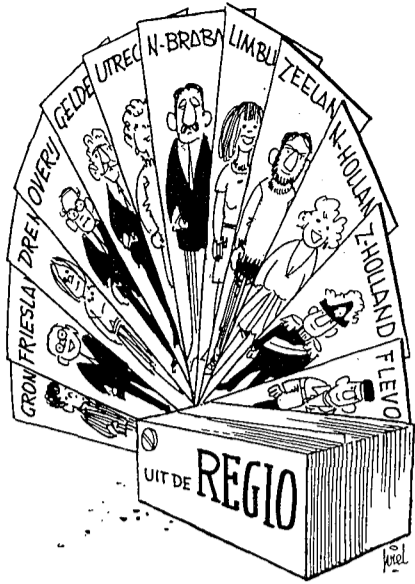
Op de rug gezien, de voorzitter van de Algemene Rekenkamer, Henk Koning, even terug bij zijn oude fractie, zijn armen om Erica Terpstra (rechts) en Nell Ginjaar heengeslagen.

Prins Willem Alexander in gesprek met Dick Dees en Paul Rosenmüller tijdens de receptie.

REGIO

OC Noord-Kennemerland nam afscheid van Fridoline Neefjes

In „De Pepermolen” te Bergen heeft de ondercentrale Noord-Kennemerland hartelijk afscheid genomen van haar voorzitter Fridoline Neefjes, die zich ruim tien jaar met grote inzet en een niet aflatend enthousiasme heeft ingezet voor de VVD.

Fridoline begon haar bestuurlijke VVD-activiteiten in de kop van Noord-Holland als secretaris van de afdeling Harenkarspel. Twee jaar later reeds werd zij gekozen als secretaris van de kamercentrale Den Helder; een functie die zij vijf jaar vervulde. In 1986 was zij tevens waarnemend hoofdbestuurlid namens de KC-Den Helder. Het zeer veel tijd verslindende secretariaat van de KC-Den Helder belette haar niet zich ook beschikbaar te stellen voor het bestuur van de OC-Noord-Kennemerland, die in haar in 1989 een bijzonder actieve voorzitter kreeg. Onder haar actieve leiding groeide Noord-Kennemerland uit tot een van de meest actieve OC's in den lande. Hoogtepunt was de in april 1991 georganiseerde oudledendag.

Aan deze periode is nu een einde gekomen. Haar werkzaamheden voor de VN op het gebied van milieu maken het ondoenlijk het voorzitterschap langer te bekleden. Toch zal Fridoline Neefjes

Fridoline Neefjes... tien jaar voor de VVD

niet voor de VVD verloren zijn. Zij staat ingeschreven als cursusleider bij de Haya van Somerenstichting en men zal haar ongetwijfeld nog op vele vergaderingen ontmoeten. Het liberalisme zit haar nu eenmaal in het bloed...!

Hartelijke woorden van dank, bloemen en geschenken namens de OC-Noord-Kennemerland en de KC-Den Helder vielen haar in „De Pepermolen” terecht ten deel.

W. MIDDELBEEK ■

Discussie: geen doel, maar een middel in Gelderland

GELDERLAND - De VVD nieuwe stijl is een boeiende fase ingegaan. Dat blijkt uit de vele activiteiten, die door het Hoofdbestuur worden ontwikkeld, waaronder talentmanagement en ledenwerving. Dat zijn goede initiatieven. Het is voor een politieke partij van levensbelang dat haar visie, in dit geval de liberale, steeds weer wordt getoetst en eventueel aangepast aan de maatschappelijke ontwikkelingen.

Om de discussie hierover binnen de partij een steun in de rug te geven heeft een werkgroep in de kamercentrale Gelderland, bestaande uit Ceciel van Berkenstijn, Marijke Essers, Robin Linschoten en Paul Tirion een nota opgesteld. Zij heeft de nota de volgende titel gegeven: DISCUSSIEËREN, GEEN DOEL OP ZICH

MAAR EEN MIDDEL. De werkgroep meent dat, gezien haar ervaring opgedaan met themacongressen, er een aantal verbeteringen mogelijk zijn. Discussie moet geen doel op zich zijn, maar een middel om te komen tot een goede evenwichtige afweging. De organisatie van themacongressen wordt o.a. onder de loep genomen. Een themacongres, met als doel een belangrijke bouwsteen te leveren voor een nieuw verkiezingsprogramma, zal dan ook over principiële denkrichtingen moeten gaan. De stellingen zullen een totaal-visie ten aanzien van het onderwerp moeten weerspiegelen. De organisatie zal, meer dan tot nu toe gebruikelijk is, ruime mogelijkheden tot discussies moeten geven. In de inleidingen zullen pro's en contra's van de geformuleerde stellingen aan de orde moeten komen. Na amendering door de partijraad op hoofdlijnen

Geslaagde themadag Zuidhollandse jongeren

Op zaterdag 25 april had de jaarlijkse themadag plaats voor Zuidhollandse jongeren. Deze was georganiseerd door de KC's Dordrecht, Den Haag, Rotterdam en Leiden, plus het JOVD-district-West. Het dagthema luidde: „Integratie van migranten in Nederland”. Aan de forumdiscussie namen bijna 80 mensen deel. Bijna alles verliep naar wens en er werden goede vragen gesteld. Het koud buffet viel - ondanks de niet zo moderne entourage van de zaak - zeer in de smaak. Sommige deelnemers vonden de dag zo leuk dat deze werd voortgezet in een ietwat andere ambiance tot in de vroege ochtenduur.

Europa is populair

De dagvoorzitter was prof. dr. D. J. van de Kaa, hoogleraar demografie aan de Universiteit van Amsterdam en directeur van het NIAS. Migratie is naar zijn mening een vorm van menselijk gedrag. Migratie is dus geen natuurverschijnsel maar een instrument om een bepaald doel te bereiken, gebaseerd op een rationeel besluit. Inkomensverbetering, status, opleiding, meer comfort, nieuwe stimulansen, autonomie, verwantschaps- en morele redenen kunnen motiverende factoren zijn voor de migratiebeslissing.

In de komende 15 jaar zullen er ongeveer 2 miljard kinderen bijkomen. Velen van hen zullen worden geboren in gebieden buiten Europa, waardoor het percen-

tage Europeanen op de wereldbevolking ongeveer met de helft zal afnemen.

Prof. Van de Kaa schat dat uit Oost-Europa zo'n 250 tot 300.000 migranten per jaar zullen toestromen. Van andere continenten kunnen we zo'n 225.000 à 325.000 migranten per jaar verwachten. Er is dan geen rekening met illegale migratie en asielaanvragen gehouden.

Preventief beleid

Het gepresenteerde beleid van de heer Van de Kaa deed drs. M. Rabbae, directeur van het Nederlands Centrum Buitenlanders, denken aan de scheef verdeelde koek in de wereld. Indien het „rijke Westen” geen rekening wil houden met de misdeelde Derde Wereld dan komt zij haar deel van de koek op een gegeven moment gewoon halen.

Integratie betekent volgens hem dat etnische minderheden redelijk participeren in de verschillende maatschappelijke sectoren. De heer Rabbae meent dat Bolkestein de plank mislaat als hij zegt dat het integratieprobleem van etnische minderheden is ontstaan doordat zij zich vasthouden aan de eigen identiteit. Het probleem ligt eerder bij het onderwijs (80 % van de migranten verlaat het beroepsonderwijs zonder diploma), de zwakke inkomenspositie van etnische minderheden, de werkloosheid, de concentratie van etnische minderheden in bepaalde stadsdelen en discriminatie.

Om het integratieprobleem op

Hans Dijkstal

te lossen vindt de heer Rabbae dat we moeten stoppen met het „laissez-faire-beleid” en over moeten gaan op een preventief beleid.

Drie sporenbeleid

Dr. W. A. Shadid, universitair Hoofddocent culturele antropologie aan de RU te Leiden, sprak over cultuur-relativisme. Verlaat men dit pad dan begint de verloedering van onze cultuur. Verder had hij het over de verdraagzaamheid van de verschillende culturen. Mensen die zeggen dat moslims niet verdraagzaam zijn moeten eerst naar zichzelf kijken.

Volgens de heer Shadid is een geslaagde integratie gebaseerd op drie peilers. Ten eerste dienen Nederlanders minderheden te accepteren. Ten tweede is een hardere aanpak van de achterstanden van minderheden nodig. Achterstanden die veroorzaakt worden door de samenleving. En ten derde is het zinvol de problematiek gezamenlijk aan te pakken.

Tweezijdig proces

„Mijn complimenten aan de organisatie voor wat betreft de zaal, maar waar zijn de bloemetjeskleden en waar is de spruitjeslucht?” riep vice-fractievoorzitter Hans Dijkstal gekscherend. Hij wees er in zijn inleiding op dat in Nederland 900.000 allochtonen geconcentreerd in de 22 grootste gemeenten wonen. In deze gemeenten zijn zij weer geconcentreerd in bepaalde buurten. We hebben hier dus te maken met een schaalvraagstuk, aldus Hans Dijkstal.

In veel buurlanden heerst op dit moment een sociale spanning rond het minderhedenvraagstuk. Nederland moet deze spanning in eigen land voorkomen door er over te praten. „Rushdie-affaires” zijn in ons land ontoelaatbaar.

Volgens het VVD-Kamerlid is integratie een tweezijdig proces, beide partijen moeten dus moeite doen om er wat van te maken. Onderwijs speelt een belangrijke rol op weg naar deze integratie. De Nederlandse taal zou een verplicht onderdeel voor allochtone kinderen moeten zijn. Tien jaar geleden had de VVD het al over het verplicht stellen van het aanleren van onze taal. Destijds mocht daar niet over worden gesproken en nu doen we niets anders.

is een definitieve liberale bouwsteen ontstaan.

Flitsforum

Nieuw in de nota is het instellen van een FLITSFORUM. Naast bovengenoemde discussie in de themacongressen is er, volgens de werkgroep, ook behoefte om alert te kunnen ingaan op actuele maatschappelijke en politieke situaties. Gedacht wordt aan het organiseren van een FLITSFORUM. Zoals de naam al aangeeft, is het de bedoeling op actualiteiten, c.q. een nieuwsflits, te reageren. In een openbare kamercentrale bijeenkomst wordt,

na een korte voorbereidingstijd, gediscussieerd tussen de Tweede Kamerfractievoorzitter en diene, die een belangrijke maatschappelijke uitspraak heeft gedaan. Op deze wijze kan de VVD zich, meer dan voorheen, maatschappelijk profileren.

Bij het bezoek van het Hoofdbestuur aan de Kamercentrale Gelderland is de nota door Paul Tirion aan Dian van Leeuwen-Schut aangeboden (zie foto). Gelderland hoopt hiermee een bijdrage geleverd te hebben aan een „flitsende” VVD.

NELLEKE TE HORST-VAN ECK ■

CLAUDIA HOFMAN ■

Van karrepad naar autosnelweg

door ANNEMARIE JORRITSMA
VVD-Tweede Kamerlid

In april brachten Frits Bolkestein, Herman Lauxtermann en ik een werkbezoek aan Oss, Veghel, en Son en Breughel. Drie plaatsen gelegen aan de weg Eindhoven-Nijmegen, waarvan de VVD vindt dat dit een autosnelweg (de A 50) zou moeten worden en wel op zo kort mogelijke termijn.

Het is boeiend te constateren hoe verschillend gemeentebesturen met deze materie omgaan.

Knooppunt

In Oss had een minimale meerderheid van de gemeenteraad (de VVD-fractie was uiteraard voor) zich uitgesproken tegen een autosnelweg. Verwonderlijk is dat niet, want deze raad heeft een tamelijk grote SP-fractie. Bovendien ligt Oss reeds aan de weg Den Bosch-Nijmegen, die binnenkort wordt voltooid. Maar als je de situatie van Oss nog eens kritisch bekijkt en de blik op de toekomst richt dan wekt dit stemgedrag toch wel enige verbazing. Het is een gemeente met een moeilijke sociale structuur en een relatief grote werkloosheid. Dan moet er toch dringend behoefte bestaan aan bijvoorbeeld een optimale industriële ontwikkeling. En daarvoor is een goede infrastructuur wel noodzakelijk. Indien de A 50 langs Oss loopt, ligt deze plaats plotseling op een belangrijk knooppunt van wegen. Blijkbaar vinden de SP c.s. dat het beter is de positie van de plaats zwak te houden dan behouden zij makkelijker hun kiezers.

Werkgelegenheid

Na Oss reed de VVD-stoet via de betonweg langs talloze stoplichten naar Veghel, waar de liberaal Ies Keijzer burgemeester is. Daar werd onze delegatie opgewacht door gemeenteraadsleden en een zware vertegenwoordiging van het lokale bedrijfsleven. Veghel is qua werkgelegenheid zeer belangrijk. Er bevinden zich enkele grote transport- en belangrijke produktiebedrijven (w.o. Mars). Die transportbedrij-

ven zijn daar traditioneel ontstaan door de ligging aan de Zuid-Willemsvaart, maar door de loop der jaren werd het vervoer over het water meer en meer overgenomen door het wegtransport. Veghel zit nu dus aan een karrepad dat dwars door dorpen als Mariaheide en Son loopt. Een zeer onwenselijke en gevaarlijke situatie. In Veghel werd natuurlijk eenparig voor een snelle aanleg van de autosnelweg Eindhoven-Nijmegen gepleit, waar overigens ook de gemeenteraad zich volmondig voor heeft uitgesproken.

Moeilijke keus

Daarna reden we door naar Son en Breughel. Son is aan de route een van de meest geplaagde dorpen. Voor wie de situatie niet kent: het dorp wordt dwars doorsneden door een zeer drukke, gevaarlijke enkelbaans weg. 's Ochtends en 's avonds rijdt men er file om vanuit Oost-Brabant Eindhoven te bereiken. Bovendien daverd te hele dag het vrachtverkeer door het dorp. Ook daar bestaat volstrekte helderheid: er moet een autosnelweg komen, want een enkelbaans rondweg om Son lost het capaciteitsprobleem onvoldoende op, waardoor dan toch weer veel verkeer voor de sluipteg door het dorp zal kiezen.

Bij de tracékeuze speelt hier overigens wel een lastig lokaal probleem, waardoor een aantal inwoners van Son (w.o. ook VVD-leden) zich benadeeld voelen door de route die de gemeenteraad inclusief de VVD-fractie heeft bepaald. Dat is en blijft natuurlijk altijd het probleem van de politiek: keuzes moeten worden gemaakt in het algemeen belang dat

V.I.n.r. De heren Loohuis, vrz. oc-Oost-Brabant, Herman Lauxtermann, VVD-Tweede Kamerlid, Frits Bolkestein, Peter Neeb, VVD-fractie, voorzitter Provinciale Staten Brabant en het VVD-Tweede Kamerlid Annemarie Jorritsma bijeen te Veghel (Foto: Van Lankvelt)

lang niet altijd strookt met ieders individueel belang.

Praktijk

Ons werkbezoek eindigde in Eindhoven, waar een grote groep VVD-ers gezamenlijk de maaltijd genoot en daarna hield Frits Bolkestein in een bomvolle zaal zijn verhaal.

In vorige nummers heeft Rudolf de Korte ons pleidooi voor meer investeringen in de infrastructuur (inclusief de mogelijkheid tot financiering) al uitgelegd. Het is heel goed dat wij regelmatig met onze neus op de feiten worden gedrukt, dat wij persoonlijk kunnen zien dat knelpunten op allerlei plekken in ons land bestaan. Het is ook goed om te horen dat het niet investeren risico's voor de regionale werkgelegenheid met zich meebrengt.

Overigens zou het nog veel beter zijn indien de partijen die op dit moment regeringsverantwoordelijkheid dragen niet alleen dergelijke bezoeken zouden afleggen, maar ook eens zouden willen luisteren naar de ervaringen van mensen in de praktijk. Helaas voert dit kabinet op allerlei terreinen een beleid dat de werkgelegenheid remt of zelfs vermindert. Dat geldt zelfs als het gaat om dit soort investeringen.

Die A 50 moet er komen! Eigenlijk is het te mal voor woorden dat dit waarschijnlijk alleen snel kan indien de regio en het bedrijfsleven voorfinancieren. Een goede infrastructuur is immers een algemeen belang.

De korte werkbezoeken, die wij als VVD-fractie de laatste tijd regelmatig afleggen, voorafgaand aan spreekbeurten en die in toenemende mate thematisch wor-

den georganiseerd, zijn m.i. de beste manier om op de hoogte te raken of te blijven van de problemen die in de verschillende regio's leven. ■

Teldersstichting
organiseert symposium over

Alloctonenbeleid

De Prof. Mr. B. M. Teldersstichting organiseert op vrijdag 12 juni a.s. een symposium over „Alloctonenbeleid”, in de vergaderzaal van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Binnenhof 22 te Den Haag.

Uitgangspunt van het symposium is een preadvies dat door drs. G. A. van der List, wetenschappelijk medewerker van de Teldersstichting, werd geschreven.

Programma:

13.00 - 13.30 uur	Ontvangst
13.30 - 13.45 uur	Toelichting op het preadvies door de auteur
13.45 - 14.00 uur	Algemene inleiding door mr. J. G. C. Wiebenga
14.00 - 14.45 uur	Inleidingen en discussie over migratiebeleid
14.45 - 15.15 uur	Pauze
15.15 - 16.00 uur	Inleidingen en discussie over onderwijsbeleid
16.00 - 16.45 uur	Inleidingen en discussie over arbeidsmarktbeleid
16.45 - 17.00 uur	Nabeschouwing door prof. dr. J. A. A. van Doorn
17.00 - 17.30 uur	Aperitief

Sprekers zijn onder meer: Drs. D. Pinto en prof. mr. S. W. Couwenberg.

De deelname aan het symposium is gratis. Het aantal plaatsen is beperkt. U kunt zich aanmelden door inzending van onderstaande bon.

Ook het preadvies „Alloctonenbeleid” kunt u met deze bon bestellen. Prijs: f 15,00.

Voor meer informatie over dit symposium kunt u contact opnemen met Lena Kolff, Teldersstichting, tel. 070-3631948.

Aanmeldingsbon Symposium Alloctonenbeleid, 12 juni 1992

Naam : .....

Adres : .....

Postcode : .....

Woonplaats : .....

Instelling : .....

neemt op vrijdagmiddag 12 juni 1992 deel aan het symposium van de Prof. Mr. B. M. Teldersstichting.

Hij/zij bestelt wel/niet* het preadvies, ad. f 15,00.
Betaling geschiedt met de acceptgirokaart die wordt toegezonden.

Datum: ..... Handtekening: .....

* doorhalen wat niet gewenst is.

Deze bon vóór 9 juni a.s. zenden naar:
Prof. Mr. B. M. Teldersstichting
Koninginnegracht 55a
2514 AE Den Haag

TS

Frits Bolkestein luistert naar de problemen van de burgemeester van Oss, mr. E. P. van Veldhuizen

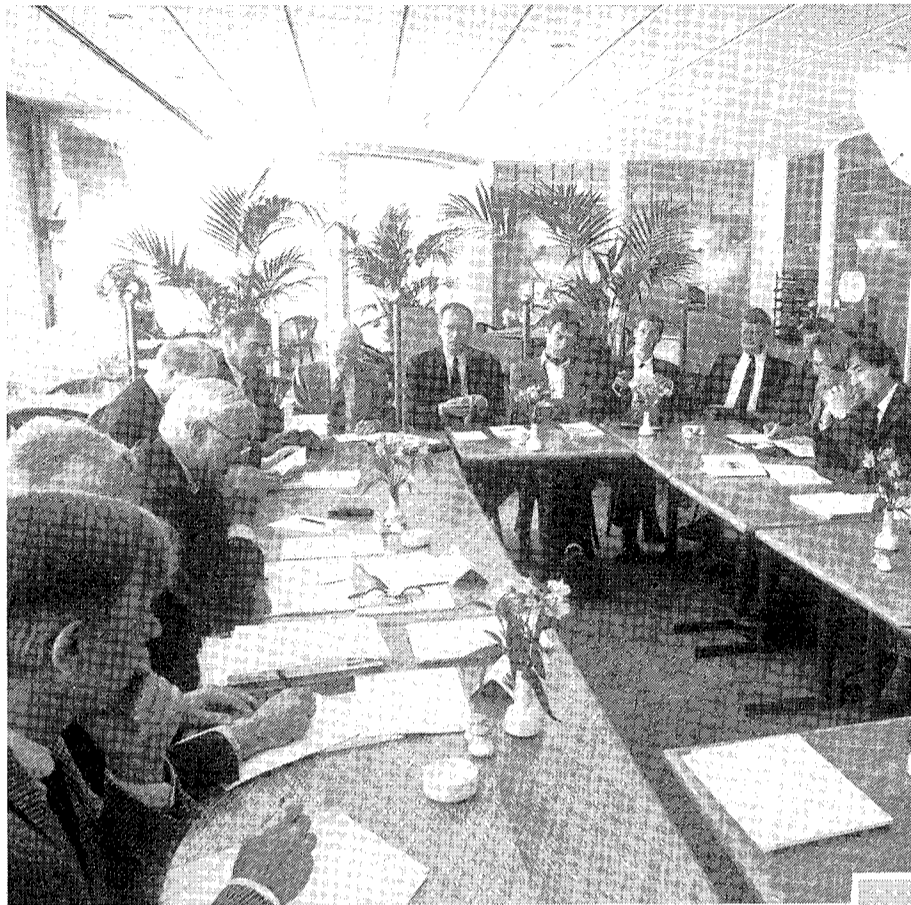

Themadag met vaart en kundigheid

Kiezen en delen

door RENE DIJKMAN
foto's DRIES VAN BERGEYK

PAPENDRECHT - Bij de afsluiting van de themadag over het rapport van de Commissie-Dunning „Keuzen in de zorg” bracht het VVD-Tweede Kamerlid Dick Dees namens de fractie zijn dank over aan het bestuur en de circa 90 congresgangers die de moeite hadden genomen zich in te graven in het rapport-Dunning „Keuzen in de zorg”.

Eén van de drie workshops in debat

„De VVD is hiermee de eerste partij die aandacht besteedt aan de vraag wat wel en wat niet in het basispakket gezondheidszorg moet worden opgenomen. Staatssecretaris Simons heeft 3 miljoen uitgetrokken om over die vraag een brede maatschappelijke discussie te laten houden. Dat geld zou niet nodig zijn als andere partijen en groeperingen de opzet van de VVD volgen.”

Haast

Deze themadag was van november 1992 naar april naar voren getrokken. Het VVD-bestuur acht de materie van een dermate groot belang dat het de uitkomsten van de themadag nog op 13 juni in de partijraad wil behandelen. Deze haast hield in dat dr. M. P. Springer en drs. B. R. A. Gijzel op wel heel korte termijn met een aantal stellingen moesten komen. Voorlopige standpunten, die zo prikkelend moesten zijn dat de discussie daarover in de drie werkgroepen kon losbranden.

Om de tongen los te maken be-

gon de ochtendsessie met drie inleidingen.

- Drs. Chris Laffrée - directeur van de Landelijke Huisartsen Vereniging -, lichtte de medische kant toe. Zijn advies was: „Vergeet de keuzen in de zorg. Richt u meer op de doelmatigheid, want dat zal de uitkomst zijn van de brede publieke en politieke discussie.” Aan de hand van een aantal voorbeelden toonde hij aan dat politiek Den Haag niet zal kiezen op dit delicate terrein. De commissie-Dunning gaat ervan uit dat bij handhaving van de huidige kwaliteit van zorg bij meer doelmatigheid de kosten met 15% kunnen worden teruggedrongen of te wel met 7,5 miljard.

- Prof. dr. H. M. Dupuis, hoogleraar medische ethiek aan de RU in Leiden, sprak over de ethische aspecten. Zij ging nader in op de vraag of bezuinigingen in de gezondheid ons welzijn schaden en dus immoreel zijn. Daartoe diepte zij drie verschillende argumenten uit, die bezuinigingen in de gezondheidszorg moreel verdedigbaar maken: a. Vanwege de re-

De inleiders, v.l.n.r. prof. dr. W. P. M. M. van de Ven, Prof. dr. H. M. Dupuis, dagvoorzitter Ad Nijhuis en drs. Chris Laffrée

Dekker in de discussie te betrekken.”

De aanwezigen, waarvan velen afkomstig uit de gezondheidszorg, hielden zich aan dit advies. Daardoor ontstond in de namiddag een heldere gezamenlijke discussie over de 9 stellingen, die door Springer en Gijzel waren geformuleerd. Sommige werden met lichte amendering aangenomen, bij een enkele was er geen eensluidend oordeel en enkele stellingen werden als niet ter zake doende of door tijdgebrek niet behandeld.

Nijhuis weerhield de zaal om gezamenlijk tot stemmingen over te gaan. Een juist oordeel, want niemand had de discussie in alle drie de groepen tegelijk kunnen volgen.

Impressies

In zijn „impressies van de themadag” verhulde Dick Dees niet dat binnen de fractie over verschillende facetten verschillend wordt gedacht. Hij vond dat absoluut geen reden tot ongerustheid, omdat dit een eigenschap is die liberalen eigen is.

Daarom ook was deze themadag zo goed. Een dag die ging over - zoals hij het typeerde - drie soorten grenzen, namelijk:

- de financieel-economische (moet alles wat kan?)
- de ethische (mag alles wat kan?)
- de natuurlijke grens (kan alles wat mag?)

Met het materiaal van deze themadag zal de partijraad op 13 juni goed uit de voeten kunnen.

Fransje Roscam Abbing, hoofdbestuurslid belast met de themadagen, sprak tot slot haar tevredenheid uit over „een dag inhoudelijke discussie over een uiterst gevoelig onderwerp”. Haar dank ging uit naar allen die deze dag tot een succes hadden gemaakt, waarbij zij met name de KC-Dordrecht en de afdeling Papendrecht noemde. ■

Portefeuillehoudster Fransje Roscam Abbing bespreekt nog snel een paar zaken met stafmedewerker Lucas Osterholt

latieve betekenis van geneeskunde voor de volksgezondheid. b. Vanwege het ongepaste gebruik van geneeskunde, dat allereerst verminderd moet worden. c. Omdat door gepaste keuzen in de zorg een meer gelijke toegang tot die zorg mogelijk wordt.

- Prof. dr. W. P. M. M. van de Ven, hoogleraar sociale Ziektekostenverzekering aan de Erasmus Universiteit, ging nader in op de kernelementen van het Plan-Dekker-Dees-Simons en de verschillen met het Teldersstichtingrapport. Ook was hij van mening dat het rapport van de commissie-Dunning geen pasklare oplossing biedt in alle kwesties aangaande de samenstelling van het basispakket.

Strakke leiding

Ad Nijhuis, dagvoorzitter, hield het tijdschema strak aan. Als oud-VVD-Kamerlid Volksgezondheid en thans directeur Nefarma, voelde hij zich als een vis in het water. Bij aanvang van de conferentie drong hij er bij de aanwezigen op aan zich te houden aan de bespreking van het rapport-Dunning.

„We moeten de verleiding weerstaan om het plan-Simons en

De congresgangers bestookten de inleiders met vragen

SCHOONHOVEN **ZILVERSTAD**

OMEGA OFFICIAL DEALER

RIKKOERT

Schoonhovens Silverhuys

HAVEN 1 & 2 SCHOONHOVEN, 01823-3511/5820

DE GROOTSTE COLLECTIE HEDENDAAGS ZILVER VAN NEDERLAND. VERVAARDIGING VAN SPECIALE OPDRACHTEN. OOK VARKUNDIGE GOUD- EN ZILVERRESTAURATIES EN VERZILVERINGEN DOOR ONZE EDELSMEDEN.

ZILVER KOOP JE IN SCHOONHOVEN

VOOR ANTIK NEDERLANDS ZILVER KUNT U EEN BEZOUK BRENGEN AAN HET ZILVERPACHTSTUUS OP HAVEN 1 & 2 SCHOONHOVEN.

Zilveren servies: Echt zilveren en zwaar verzilverde servies, leverbaar in meer dan 25 modellen. Bladen los leverbaar.

H VAN DER **ORST** telefoon 070 - 3 60 09 13

makelaars en taxateurs o.g.

HUIZENBEHEER

Een kwestie van vertrouwen en deskundigheid. Niet alleen in Wassenaar/Den Haag/Leidschendam, maar ook in de omliggende gemeenten beheren wij zowel Uw particulier- als commercieel onroerend goed. Bel vrijblijvend voor informatie!

LAAN COPES VAN CATTENBURCH 127 2585 EZ DEN HAAG FAX 070 - 3 60 29 67 lid NVM

Financiële verantwoording van de penningmeester

1. TOELICHTING

Overeenkomstig artikel 30 van de statuten van de partij wordt hierbij de rekening en verantwoording van het in 1991 gevoerde financiële beleid ter goedkeuring aangeboden. De jaarstukken zijn inmiddels door de accountant en de kascommissie gecontroleerd en goed bevonden.

Vorig jaar hebben wij de rekening afgesloten met een eigen vermogen, dat net boven de nulstreep was gekomen. Omdat ook dit jaar weer een licht positief resultaat van f 75.000,- kon worden gerealiseerd, overigens aanzienlijk lager dan was begroot, hebben wij 1991 kunnen beëindigen met een positief verenigingsvermogen van f 87.000,-. In de begroting was nog uitgegaan van een positief exploitatieresultaat van f 372.000,-, maar in de loop van het jaar zijn een aantal nieuwe activiteiten ontplooid waardoor de uitgaven duidelijk op een hoger niveau zijn gekomen.

Dit is o.a. het gevolg van uitvoering van besluiten van de algemene vergadering. Zo vonden er vorig jaar 4 algemene vergaderingen plaats, onder andere in het kader van de commissie NORD. Dat dit zeer hoge vergaderkosten met zich mee heeft gebracht - o.m. ten gevolge van de publicatie en verzending van beschrijvingsbrieven en vergaderstukken (ongebroken lijnen) - moge duidelijk zijn. Daarnaast is in 1991 voor het eerst de partijraad 4 maal structureel in vergadering bijeen geweest en is de inhoudelijke discussie in de partij geïntensiveerd, waardoor de vergaderkosten aanzienlijk zijn gestegen.

In 1991 is ook een begin gemaakt met een professionele aanpak van de Public Relations, waarvoor afspraken zijn gemaakt met het bureau PPGH/JWT. Dit heeft ertoe geleid dat in 1991 f 100.000,- meer op deze begrotingspost is uitgegeven.

Verder is er een moderne kopieerinstallatie aangeschaft en is de in het najaar van 1991 verschenen deskundigen almanak van vrouwelijke VVD-leden ontwikkeld. Tevens kon bij het opstellen van de begroting nog niet voorzien worden dat in oktober 1991 een gehonoreerd voorzitter zou aantreden.

Ook besluiten waarover reeds vorig jaar werd bericht hebben hun vervolg gekregen. Zo is in het Thorbeckehuis een betere vergaderzaal gerealiseerd. De kosten van deze vergaderzaal die op 23 september 1991 door de heer Ginjaar in gebruik werd gesteld worden in 10 jaar afgeschreven en ten laste gebracht van de huisvestingskosten. Daarnaast zijn de uitgaven voor de ledenadministratie gestegen t.g.v. het in december 1990 verschenen rapport n.a.v. een onderzoek inzake „Doorberekeningen aan gelieerde Stichtingen/Instellingen Volkspartij voor Vrijheid en Democratie” dat door KPMG Datam in opdracht van de VVD werd vervaardigd. Het onverwachte negatieve exploitatieresultaat van de D.W. Dettmeijerstichting legt dit jaar wederom beslag op het resultaat van de VVD. Pas in de loop van 1991 werd een herziene en zeer onduidelijke subsidie-regeling voor het jaar 1991 ontvangen, waardoor niet de verwachte subsidie kon worden gerealiseerd. Tegen alle verwachtingen in werd daarom op onze activiteiten t.o.v. liberale partijen in Oost Europa een negatief exploitatieresultaat van f 138.000,- geboekt. Inmiddels zijn maatregelen genomen om deze uitgavenpost onder controle te krijgen.

Positief is echter dat er slechts een dotatie van f 70.000 noodzakelijk was t.b.v. het nationale verkiezingsfonds, omdat dit fonds het gewenste niveau van f 1.000.000,- heeft bereikt. Tevens was er per 31 december een reserve van f 200.000,- in het Europees verkiezingsfonds. (Uiteindelijk dient op 31 december 1993 dit fonds f 400.000,- te bedragen.)

Konden in 1990 nog 63.222 inningen worden geregistreerd, in 1991 waren dit slechts 57.314 inningen, 1.686 inningen minder dan was begroot. Deze inkomstenderving werd gelukkig gecompenseerd door een aanzienlijk hogere renteopbrengst, doch vestigt nogmaals de aandacht op de noodzaak om ook in de toekomst de vinger aan de pols te houden m.b.t. de uitgaven. Het streven dient immers gericht te blijven op het afbouwen van het cumulatieve tekort. De dalende inkomsten, voor 1992 zijn slechts 55.000 inningen begroot, houden in dat er slechts beperkte mogelijkheden zijn om nieuwe activiteiten te ontplooiën. Daarom zullen in 1992 de uitgaven van het partijorgaan Vrijheid en Democratie worden beperkt tot f 600.000,-. Daardoor komt er wat meer ruimte voor nieuw beleid. Dit is in de begroting weergegeven door de post N. Onvoorzien. Een concrete invulling van deze post heeft nog niet plaatsgevonden, de gedachte van het hoofdbestuur gaat echter uit naar invulling m.b.t. activiteiten in het kader van talentmanagement. Voorts is in de post Propaganda en voorlichting f 136.000,- opgenomen m.b.t. de inzet van het campagnebureau PPGH/JWT en de ontwikkeling van een nieuwe huisstijl.

Als gevolg van dit alles wordt in 1992 slechts een positief exploitatieresultaat van f 53.000,- voorzien. Ons financieringsstekort kan daardoor wat langzamer worden afgebouwd dan vorig jaar werd

gehoopt. Vandaar dat nu alle activiteiten erop gericht zijn om ledenwinst te boeken. De uitgaven die hiervoor worden gedaan zijn duidelijk investeringen voor de toekomst. Een betere presentatie, meer inhoudelijke discussie, een betere professionele benadering van de PR zullen het beeld van de VVD duidelijker en beter over het voetlicht brengen. De eerste resultaten zijn al zichtbaar. De VVD scoort weer beter in de verkiezingsenquêtes en boekt ook enige ledenwinst. De weg omhoog is weer ingezet, waardoor uiteindelijk ook de partijfinanciën weer een positieve impuls zullen krijgen.

1 mei 1992

drs. P. Ressenar
penningmeester

2. BALANS (× f 1000)

	31/12/90	mutatie	31/12/91
ACTIVA			
Thorbeckehuis	730	0	730
Nieuwbouw/renovatie	78	426	504
Overige duurzame activa	456	- 73	383
Voorraad propagandamateriaal	123	- 35	88
Transitoria en geldmiddelen	3.576	-145	3.431
TOTAAL	4.963	173	5.136
PASSIVA			
Verenigingsvermogen	12	75	87
Verkiezingsfonds	1.250	- 50	1.200
Voorziening onderhoud Thorbeckehuis	122	19	141
Radio/Televisiefonds	-	62	62
Transitoria	3.579	67	3.646
TOTAAL	4.963	173	5.136

3. BEGROTING 1991 en 1992 en REALISATIE 1991 (× f 1000)

	begroting 1991	realisatie 1991	begroting 1992
BATEN			
Afdracht aan HB	3.040	2.918	2.795
Diverse giften	10	19	10
Bijdrage Europa	100	100	100
Overige inkomsten	160	185	189
Intrest	50	155	100
TOTAAL BATEN	3.360	3.377	3.194
LASTEN			
	begroting 1991	realisatie 1991	begroting 1992
A. Personeelskosten	739	600	768
B. Reis- en verblijfskosten	41	37	46
C. Vergaderkosten	100	204	207
D. Huisvestingskosten	145	129	192
E. Kantoorkosten	295	307	286
F. Ledenadministratie	73	150	139
G. Partijorgaan	700	649	600
H. Subsidies	460	437	415
I. Buitenland	100	108	100
J. BAV's, partijraden en inhoudelijke discussie	87	168	37
K. Pr en voorlichting	69	170	190
L. Jongerenbeleid, SWO VVD/JOVD	9	2	9
M. Informatiemateriaal	- 60	17	- 28
N. Onvoorzien	0	0	80
TOTAAL LASTEN	2.758	2.978	3.041
SALDO	602	399	153
Exploitatieresultaat Dettmeijerstichting	0	-138	0
Baten en Lasten voorgaand jaar	0	- 17	0
Dotatie aan Europees verkiezingsfonds	-100	-100	-100
Dotatie aan nationaal verkiezingsfonds	-130	- 70	0
EXPLOITATIE RESULTAAT	372	74	53
CUMULATIEF TEKORT	- 40	-338	-285

4. TOELICHTING OP DE INKOMSTEN (× f 1000)

	begroting 1991	realisatie 1991	begroting 1992
Aantal inningen	59.000	57.314	55.000
Totaal te verdelen contributie	4.884	4.762	4.782
Hiervan allereerst te verdelen:			
Meer/minder afdelingen ¹⁾	200	251	0
Giften aan afdelingen ²⁾	0	0	240
Aanvulling oc's	10	6	7
Vereniging van Staten- en Raadsleden	0	0	235
RESTEERT TE VERDELEN	4.674	4.505	4.300
Hiervan vervolgens te verdelen ³⁾ :			
Hoofdbestuur	3.038	2.918	2.795
Kamercentrales	374	364	344
Aanvulling oc's	140	130	129
Afdelingen	1.122	1.093	1.032
RESTEERT	0	0	0
1) Totaal meer betaald	250	282	5
Totaal minder betaald	- 50	- 31	-5
TOTAAL	200	251	0
2) m.i.v. 1992 worden giften apart geregistreerd			
3) HB 65 %/KC 8 %/OC 3 %/AFD 24 %			

5. NATIONAAL EN EUROPEES VERKIEZINGSFONDS (× f 1000)

	begroting 1991	realisatie 1991	begroting 1992
Saldo per 1 januari	1.250	1.250	1.200
BATEN			
Nationale dotatie t.l.v. exploitatierekening	130	70	0
Europese dotatie t.l.v. exploitatierekening	100	100	100
LASTEN			
Europese verkiezingen	0	0	0
Eerste-Kamerverkiezingen	0	2	0
Tweede-Kamerverkiezingen	0	0	0
Provinciale statenverkiezingen	280	214	0
Gemeenteraadsverkiezingen	0	4	0
Saldo per 31 december	1.200	1.200	1.300

6. TOELICHTING OP DE POSTEN G en H.

G. PARTIJORGAAN (× f 1000)

	begroting 1991	realisatie 1991	begroting 1992
Druk/porti/aandeel in ledenadministratiekosten	443	444	413
Overige kosten	142	166	145
Aandeel in overheadkosten	246	84	84
Opbrengst advertenties	- 36	- 14	- 12
Bijdrage Haya van Somerenstichting	- 95	- 31	- 30
TOTAAL	700	649	600

H. SUBSIDIES (× f 1000)

	begroting 1991	realisatie 1991	begroting 1992
Org. Vrouwen in de VVD	65	65	65
Haya van Somerenstichting	303,5	216	258
Prof. mr. B. M. Teldersstichting	75	75	75
J.O.V.D.	10	10	10
Nieuwe afdelingen en centrales	2	0	2
Overige subsidies	4,5	4	5
Niet in rekening gebracht St. en Raadsleden	0	18	0
Niet in rekening gebracht Org. Vrouwen	0	49	0
TOTAAL	460	437	415

7. HAYA VAN SOMERENSTICHTING (× f 1000)

	begroting 1991	realisatie 1991	begroting 1992
INKOMSTEN			
Subsidie VVD	303,5	216	258
Subsidie BIZA	303,5	363	363
Cursusbijdragen	50	48	77
Diversen	0	13	1
TOTAAL INKOMSTEN	657	640	699
UITGAVEN			
	begroting 1991	realisatie 1991	begroting 1992
Overhead	242	297	281
Commissies	35	26	47
Cursussen	100	151	139
Aandeel in kosten VVD	264	160	156
Diversen	16	6	76
TOTAAL UITGAVEN	657	640	699

**8. D. W. DETTMELJERSTICHTING (x f 1000)
INKOMSTEN**

	begroting 1991	realisatie 1991	begroting 1992
Subsidie VVD	15	153	15
Subsidie BIZA	285	200	277
Diversen	0	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	300	353	292

UITGAVEN

	begroting 1991	realisatie 1991	begroting 1992
Overhead	105	175	58,5
Reis- en verblijfkosten	30	85	25
Politieke vormingscursussen	40	0	80
Documentatiemateriaal	30	62	60
Vergaderkosten	20	20	10
Voorlichting	20	0	15
Opleiding	40	0	35
Diversen	15	11	8,5
TOTAAL UITGAVEN	300	353	292

45ste jaarlijkse algemene vergadering

Op vrijdag 22 en zaterdag 23 mei a.s. vindt in *De Flint te Amersfoort* de 45ste jaarlijkse algemene vergadering van de VVD plaats. Het programma van deze algemene vergadering ziet er als volgt uit:

...vrijdag 22 mei 1992, 14.00 uur...

1. Opening door de voorzitter, mr. E. J. J. E. van Leeuwen-Schut
2. Voorstel van een afdeling (huishoudelijk)
3. Bespreking van het beleid van het hoofdbestuur
4. Benoeming van een commissie van drie leden
5. Voorstel hoofdbestuur inzake hoogte van de contributie '93 en verdeling van de contributiegelden
6. Verkiezing leden van het hoofdbestuur genoemd in artikel 23.6 statuten
7. Afscheid van het hoofdbestuurslid dat is afgetreden

...vrijdag 22 mei, 19.30 uur...

8. Redevoeringen van voorzitters:
  - a. mr. E. J. J. E. van Leeuwen-Schut
  - b. mr. drs. F. Bolkestein
  - c. begroeting van de gasten
  - d. drs. G. M. de Vries
9. Forumdiscussie over het minderhedenbeleid: forumleden:
  - de heer Van Dalen, voorzitter M.H.P.
  - de heer Shahid, wetenschappelijk hoofdmedewerker aan de Rijks Universiteit Leiden
  - mevrouw Tümer, Vrouwenvakschool Amsterdam
  - de heer Dijkstal, Tweede Kamerlid VVD.

...zaterdag 23 mei, 10.00 uur...

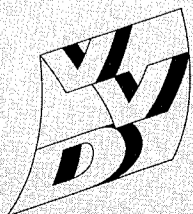
10. Eventuele voortzetting behandeling van de agendapunten 3, 4 en 5
11. Voorstellen afdelingen
12. Bespreking van het beleid van de Kamerfracties en van de VVD-leden in het Europees Parlement
13. Redevoering C. Schagen, voorzitter van de JOVD

...zaterdag 23 mei 1992, 14.00 uur...

14. Voortzetting van de bespreking van het beleid onder 12 genoemd.
15. Redevoering door de voorzitter van de VVD-Eerste Kamerfractie, ir. D. Luteijn
16. Rondvraag
17. Sluiting door de voorzitter

De uitgebreide agenda en de bijbehorende toelichtingen staan in *Vrijheid en Democratie* van januari/februari 1992 (nr. 1402) en *Vrijheid en Democratie* van april 1992 (nr. 1404).

Voor de goede orde zij erop gewezen dat niet alleen de afgevaardigden maar alle leden conform artikel 12.1 statuten het recht hebben het woord te voeren tijdens de algemene vergadering. Het hoofdbestuur hoopt op een grote opkomst. ■

Begeleidingscommissie „Positieve Actie” op zoek naar politiek geëngageerde vrouwen

door RENY DIJKMAN
foto HANS VAN SENUIS

CAPELLE A/D IJSSEL - Dienny Kroos-van der Mey, oud VVD-wethouder en thans raadslid in Capelle a/d IJssel heeft zich bereid verklaard om als voorzitter van de Begeleidingscommissie „Positieve Actie” het voortouw te nemen om meer vrouwen actief bij de politiek te betrekken. Veel tijd om over dit verzoek van VVD-voorzitter Dian van Leeuwen na te denken, kreeg ze niet. Een dag! Voor Dienny, uitgerust met dezelfde snelle besluitvaardigheid als Dian, was het voldoende om „ja” te zeggen.

De commissie bestaat uit zeven personen. Het actieplan ligt gereed. De inventarisatie die daaraan vooraf ging, was het werk van Katrien v.d. Berg, die destijds met subsidie van Binnenlandse Zaken twee jaar binnen de VVD aan de slag kon. De subsidie hiervoor was van tijdelijke aard, zodat het werk nu op vrijwillige basis moet worden verricht.

Streefgetallen

Voor Dienny, die al zeer actief was en is binnen onze liberale club, betekent het een taak erbij, die ze met veel geestdrift heeft opgepakt. „Het gaat erom de drempel weg te halen voor vrouwen die politiek geïnteresseerd zijn. Het actieplan ter vergroting van de participatie van vrouwen in de gemeenteraadsfractie in 1994 is onlangs door de Begeleidingscommissie aan het hoofdbestuur aangeboden en vervolgens door het bestuur vastgesteld. Ter onderbouwing van dit plan heeft Marianne de Mol de Mooij een cijfermatige analyse gemaakt van de verhouding aantal vrouwelijke leden - vrouwelijke raadsleden.

Kort en krachtig legt zij de eerste doelstelling van het actieplan uit. „Van de VVD-leden is 34 % vrouw. Wij streven er nu eerst naar om eenzelfde percentage vrouwen bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1994 in de raadsfracties te krijgen. Als je een dergelijk streefgetal voor ogen hebt dan gaat het erom: hoe bereik je dat? Onze ervaring is dat goed onderling overleg tussen kamercentrales of kieskringen waar de participatie van vrouwen aan de actieve politiek laag ligt een eerste stap in de juiste richting is.

De afdelingen zijn uiteraard verantwoordelijk voor het samenstellen van de kandidatenlijsten en via de kamercentrales bereiken we de afdelingen met de uitgangspunten van het actieplan.

We hebben de Raadsverkiezingen als uitgangspunt gekozen omdat dit een werkterein omvat dat vrouwen vaak meer aanspreekt. Bovendien gaat het om het „aanboren” van nieuw talent en voor het parlement moet je dan meestal al over een redelijke bestuurlijke en/of maatschappelijke bekendheid beschikken. De gemeenteraad is trouwens een ideaal werkgebied doordat men daar met de meest uiteenlopende zaken te maken krijgt; hij is dus tevens een goede leerschool.

Daarbij gaat het bij de raadsverkiezingen bovendien om een groot aantal vrouwen.”

Dienny Kroos-van der Mey

Cursus

De commissie gaat als volgt aan de slag. Dienny: „We gaan gesprekken voeren met 6 kamercentrales waar nu duidelijk sprake is van een onderbezetting van vrouwelijke raadsleden. Daarnaast komt binnenkort een folder uit: 'De VVD zoekt vrouwelijke kandidaten voor de gemeenteraad'. VVD-voorzitter Dian van Leeuwen zal deze actuele zaak warm houden door regelmatig in haar voorzittersbrief aan de afdelingen of in de 'Mededelingen van het hoofdbestuur' met suggesties op dit onderwerp terug te komen. Daarbij zullen afdelingen worden gestimuleerd om ook de Almanak, waarin de gegevens, kwaliteiten en ervaring van circa 2000 vrouwen zijn opgenomen, regelmatig te raadplegen. De bijgestelde VIPP-cursus, opgezet door de Organisatie Vrouwen in de VVD, wordt voor de zomervakantie aangeboden aan de kamercentrales. Deze cursus geeft een goed inzicht in de aspecten van het raadslidmaatschap. Na die voorbereidende cursus kan men deelnemen aan de 'Leergang Gemeenteraad' die door de Haya van Somerenstichting wordt verzorgd.”

Supermarkt

Dienny Kroos-van der Mey benadrukt dat de route die thans wordt gevolgd, gebaseerd is op al binnen de partij lopende trajecten.

„Het moet geen winkeltje 'Positieve Actie' zijn, maar meer gezien worden als een onderdeel van een supermarkt, dus van het totale beleid van onze partij. Zoals ook talentmanagement en ledenwerving onderdelen van het totale beleid zijn. Samenwerking met o.a. de Organisatie Vrouwen in de VVD behoort hier natuurlijk ook bij.”

De commissie werkt op korte en middellange termijn. Eerst wordt voorrang gegeven aan het activeren van vrouwen voor de raadsverkiezingen. Een zelfde procedure zal daarna worden gevolgd voor provinciale staten. Daarnaast is het doel meer vrouwen deel te laten nemen aan interne externe besturen.

„Daar gaan we hard aan werken. Wel wil ik heel duidelijk stellen dat we niets gaan opdringen. Dat werkt alleen maar averechts. De ervaring leert dat je het meest bereikt in goed overleg waarin van vele kanten suggesties op tafel komen. Politiek is erg lang een mannenzaak geweest. Zeker in onze liberale partij moet gelijkwaardige vertegenwoordiging een uitgangspunt zijn. Daar zullen VVD-vrouwen en -mannen zich voor moeten inspannen. Nu benut een groot aantal vrouwen nog onvoldoende het informele circuit.” En met een brede grijns: „Keurig gedrag en goede inhoud zijn niet voldoende. Het gaat ook om contacten leggen.”

Flexibel

Zelf heeft zij een zeer brede ervaring in de VVD: o.a. het wethouderschap, bestuurslid van de afdeling, regiobestuur van de Vereniging van Staten- en Raadsleden VVD en van vele externe organisaties. Zij is regelmatig op algemene ledenvergaderingen en partijraden aanwezig. Thans is zij zowel raadslid als secretaris Politiek van het landelijk bestuur van de Organisatie Vrouwen in de VVD.

Dienny Kroos is zich bewust dat voor vrouwen meer punten meespelen, die hen parten spelen bij het actief deelnemen aan het politiek leven. Nog steeds immers komt - ook in tweeverdienersgezinnen - de verzorgende taak grotendeels op de schouders van de vrouw terecht. „Dat betekent echter ook dat vrouwen heel goed kunnen organiseren en flexibel zijn. Diezelfde talenten kan een vrouw ook inzetten voor het raadswerk.”

Een ander punt dat zij nog wil benadrukken: „Voel je niet snel 'te oud'.” De jeugdigerage, waarin men zich langzamerhand al met 60 voelt „afgedaan”, is aan haar niet besteed; integendeel, die wordt door haar - terecht - bestreden. „Je moet geen enkele leeftijdsgroep uitsluiten. Politiek is afwisselend en boeiend werk, gemeenteraadswerk biedt vele contacten met mensen uit allerlei organisaties, instellingen en bedrijven. Kortom: Leef gezond, doe aan Politiek!” ■

Eerste Kamer VVD-senator Ton van Boven:

„Welke dwaas kiest nog voor een slijtend beroep?”

door RENY DIJKMAN

DEN HAAG - „Het beroep van leraar in zowel het basisonderwijs als in het voortgezet onderwijs is in diskrediet geraakt. Welke dwaas kiest nog voor een slijtend beroep - zie de omvang van de VUT, DOP, WAO en ziekteverzuim in het onderwijs - waarin kennisoverdracht en het bijbrengen van vaardigheden moeten worden gecombineerd met onderdelen van de opvoeding die vroeger in het gezin thuishoorden,” aldus Ton van Boven.

De VVD-onderwijsspecialist in de senaat voegde daar tijdens de begrotingsbehandeling Onderwijs en Wetenschappen aan toe dat zeker ook de salarisachterstand het beroep van leraar niet aantrekkelijker maakt.

Eenwording

„De basis voor de toekomst van ons land in het eenwordend Europa is kwalitatief goed onderwijs door goed opgeleide onderwijsgeevenden, die overeenkomstig de belangrijkheid van hun taak worden beloond en in maatschappelijk aanzien staan.” Daarvan is weinig te bespeuren. De VVD-fractie ziet als belangrijkste oorzaak het te grillige onderwijsbeleid. De bewindslieden willen te veel op te korte termijn zien verwezenlijkt.

De liberale senaat ziet in de door dit kabinet zo gewenste grote brede scholengemeenschappen bepaald niet het wondermiddel ter oplossing van alle kwalen. „Leerfabrieken”, komen noch de docenten noch de leerlingen ten goede.

Wederom bepleitte Van Boven een uitbreiding van het aantal vereiste vakken voor de eindexamens havo en vwo naar respectievelijk 7 en 8. „Dan alleen kan vol-

Senator Ton van Boven

doende aandacht aan de moderne talen worden besteed, vooral door hen die een compleet b-pakket moeten kiezen met oog op een vervolgstudie, maar die daarbij in hun latere carrière in het kader van de Europese eenwording een dergelijke talenkennis niet kunnen missen. Daartoe zal op termijn een uitbreiding van het aantal lesuren in de bovenbouw van

30 naar 32 onvermijdelijk zijn.”

Eindexamens

Senator Van Boven acht de rol van de inspectie op de kwaliteitsbewaking van de eindexamens onmisbaar. Op de schoolonderzoeken is veel af te dingen. „Vaak wordt de normering van de toetsen met open vragen later nog bij-

gesteld op grond van de resultaten. Bovendien is er het vraagstuk van de, in onze ogen onmisbare, tweede correctie, soms conscientieus verricht maar vaak een regelrechte farce. Een goed toegeruste en onafhankelijke inspectie die de minister gevraagd en ongevraagd publiekelijk adviseert, is daarbij volstrekt onmisbaar.” ■

IN ONS KLIMAAT LAAT JE EEN KAPITAAL PAND NIET IN Z'N BLOOTJE STAAN...

Als u een riante villa of een kapitaal bedrijfspand bezit, dan weet u dat dit kostbare onroerend goed dagelijks bloot staat aan de langzaam maar zeker voortsleepende invloed van ons klimaat.

Met Surfakote wapent u uw gevels tegen deze continue aanslag. Surfakote (leverbaar in diverse kleuren) is waterafstotend, dampdoorlatend (TNO B-65-1294).

Het beschermt het metsel/pleisterwerk en (gas)beton tegen schadelijke weersinvloeden en vormt een effectief pantser tegen zure regen.

Het vormt een 20 tot 30 keer dikkere bescherm laag dan verf en laat zich snel aanbrengen via een arbeidsbesparende spuitmethode. Zowel fabricage als het aanbrengen, „alles in één hand”, met 10 jaar garantie. Ervaring sinds 1961.

Voor alle informatie:

Schuytvlot BV. Postbus 232, 4140 AE LEERDAM, tel.: 03451-163 68, fax: 03451-198 82.

SURFAKOTE. SOLIDE BESCHERMING EN VERFRAAIING

Vrouwenbesnijdenis uit den boze

vrouwen

door LUCILLE TRAAS-VAN VIANEN

Met het sturen van een brief aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Hans Simons, heeft de voorzitter van de Organisatie Vrouwen in de VVD namens de organisatie haar misnoegen uitgesproken over zijn voornemen het wettelijk verbod op vrouwenbesnijdenis onder voorwaarden op te heffen. Deze brief staat hieronder afgedrukt.

De aanbevelingen van het rapport van WVC over het wettelijk mogelijk maken van een „niet-verminkende” vorm van vrouwenbesnijdenis, de zogenaamde rituele incisie, geven toe aan medisch onnodige en beschadigende praktijken. Deze minimale ingreep is immers niet wereldwijd gebruikelijk, alleen de islamitische Soendaneze vrouwen in Indonesië ondergaan een dergelijke incisie, waarbij het meer gaat om de symboliek dan om iets anders. Hierdoor wordt het meisje symbolisch opgenomen in de gemeenschap.

Anders is het echter gesteld in de Centraal-Afrikaanse landen. Daar wordt een dermate rigoureuze vorm van besnijdenis gebruikt, dat de vrouw die haar ondergaat voor het leven verminkt is. De verklaring die voor het in stand houden van deze vermindering wordt gegeven, is volstrekt onaanvaardbaar, zeker in onze westerse samenleving. Sterker nog, zelfs in de Koran, de leidraad van de islamitische samenleving, staat nergens enig woord over be-

snijdenis te lezen, noch die van de vrouw, noch die van de man. Ook de *hadith*, de overlevering, wijst vrouwenbesnijdenis duidelijk af. Deze luidt: „*ashmi, wa la tanhik*” (raak aan, en haal niets weg).

Diverse Europese landen hebben juridische maatregelen genomen om deze verminkende vorm van besnijdenis te voorkomen. De rituele incisie, zoals die nu door het WVC-rapport wordt voorgestaan, komt echter niet tegemoet aan de doelstellingen zoals die in de Afrikaanse landen worden verwoord. Voor immigranten uit deze landen zal dit surrogaat dan waarschijnlijk ook niet aanvaardbaar zijn.

Kortom, het is medisch niet te verdedigen en ethisch niet te verantwoorden om in ons land welke vorm van vrouwenbesnijdenis dan ook toe te staan, zeker als men weet dat ook in de desbetreffende Afrikaanse landen plaatselijke comités al jaren bezig zijn om de vrouwenbesnijdenis uit te bannen.

*Aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid
de heer drs. H. Simons*

Zeer geachte heer Simons,

Met grote verontwaardiging en bezorgdheid heeft de Organisatie Vrouwen in de VVD kennis genomen van het feit dat u overweegt het wettelijk verbod op vrouwenbesnijdenis onder voorwaarden op te heffen.

Vrouwenbesnijdenis, zowel de ernstig beschadigende vorm van infibulatie als de mildere vorm, de incisie, leidt tot een moedwillige verminking van het lichaam van de vrouw, een praktijk die in Nederland tot nu toe terecht verboden is. Het feit dat elders op de wereld op grond van tradities of godsdienstige overtuiging vrouwen een dergelijke schending van hun lichaam moeten ondergaan, is geen reden om de overtuiging die omtrent vrouwenbesnijdenis in Nederland heerst geweld aan te doen.

In plaats van het onder voorwaarden toestaan van vrouwenbesnijdenis en daarmee het toegeven aan medisch onnodige en beschadigende praktijken, zou het beter zijn om in Nederland verblijvende Somalische en Eritrese vrouwen en mannen te overtuigen van de zinloosheid en de medische gevolgen van deze ingreep.

Internationaal wordt met veel kracht door artsen en instellingen in de gezondheidszorg actie gevoerd om een einde te maken aan deze besnijdenissen, die meestal bij zeer jonge meisjes worden uitgevoerd.

Het zou ons inziens beter zijn uw energie te steken in het voorkómen van vrouwenbesnijdenis door de betrokkenen te wijzen op de vergaande gevolgen hiervan, dan het in bepaalde gevallen toestaan omdat het anders illegaal of in het buitenland gebeurt.

Een eeuwenlange traditie wordt inderdaad niet van de ene op de andere dag verbroken, maar dat is geen reden om niet te trachten er althans in Nederland een einde aan te maken. Aan de lange gewoonte van het inbinden van vrouwenvoeten in China is tenslotte toch ook een einde gekomen.

Derhalve dringen wij er met klem op aan het wettelijk verbod op vrouwenbesnijdenis te handhaven.

*Hoogachtend,
drs. J. M. de Vries
Voorzitter Organisatie Vrouwen in de VVD.*

Topkadercursus VVD-JOVD

Kunnen we nog vooruit in Nederland?

door NICOLE KOETSIER en FREDERIK VAN DER DUSSEN

Hoe toepasselijk het thema „mobiliteit” van de topkadercursus VVD/JOVD in het weekend van 4 en 5 april was, bleek uit de bereikbaarheid van het gekozen hotel. Slechts één deelnemer wist de lokatie per fiets te bereiken terwijl de overigen per auto of (trein-)taxi kwamen.

Uit hoofde van de Samenwerkingsovereenkomst VVD/JOVD werd in het weekend van 4 en 5 april de VVD/JOVD-topkadercursus gehouden. Onder voorzitterschap van Annemarie Jorritsma hebben dertig jonge liberalen zich verdiept in de vraag of we nog wel vooruit kunnen in Nederland.

Push- en pull-factoren

Het weekend werd geopend door drie deskundige inleiders die ieder hun visie gaven op het thema mobiliteit.

De heer Grondelle, van de stichting Natuur en Milieu, beet

de spits af met de stelling dat er zowel push- als pull-factoren moeten worden gebruikt om het auto- en vliegverkeer terug te dringen. Hierbij stond hem onder andere een beperking van de maximum snelheid voor ogen.

Daarnaast gaf hij aan dat maar liefst veertig procent van de autoritten korter dan vijf kilometer is. Omdat de motor bij dit soort ritten nog niet warm is, zijn dit juist de meest vervuilende ritten.

Aansluitend schetste mevrouw Jorritsma de historische ontwikkeling van de mobiliteitsdiscussie. Als goed liberaal is zij van

mening dat slechts pull-factoren gebruikt mogen worden. Het aanbieden van goede alternatieven in de vorm van een kwalitatief en kwantitatief goed openbaar vervoer, dient volgens haar de voorkeur te hebben.

Tevens moeten we selectief kijken naar het openbaar vervoer. Alleen waar het druk is, kan het openbaar vervoer een goed alternatief bieden.

Verder gaf zij aan dat de meerderheid van het woon-werkverkeer eigenlijk door de bedrijven wordt veroorzaakt. Deze bedrijven moeten dan ook gestimuleerd worden met plannen te komen om het vervoer van personeel te regelen.

Tot slot gaf de heer Keuler, fractiemedewerker van de PvdA-Tweede Kamerfractie, aan dat de

groeï van de mobiliteit geheel voor rekening komt van het personenverkeer.

Maar liefst 20 % van de vervuiling is volgens hem aan de auto te wijten. Technische ingrepen zijn dan ook onvoldoende. De groei van het autoverkeer zal via alle mogelijke wegen moeten worden tegengegaan.

Werkgroepen

Nadat de inleidingen met de daarop volgende plenaire discussie waren afgesloten, kregen de deelnemers de opdracht om een aantal dilemma's en vraagstellingen te bespreken. De deelreinen Europa, distributie, milieu en woon-werkverkeer werden speciaal belicht.

's Avonds werd na het diner door de Haya van Somerenstich-

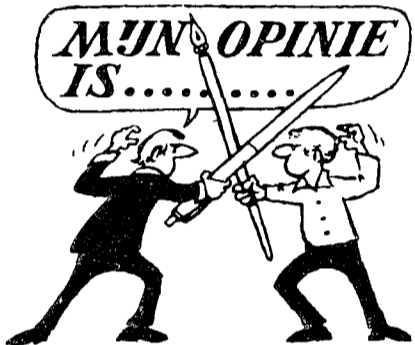
ting een presentatie- en forum-training verzorgd.

Plenaire presentatie

De volgende dag gingen de werkgroepen met hun opdrachten verder door zich voor te bereiden op de plenaire presentatie. Na de zeer originele presentaties, vond de discussie met de zaal plaats. De stellingen die soms zeer pittig waren werden door de zaal met tegenargumenten bekogeld.

De Topkadercursus VVD/JOVD is in zijn totaliteit geslaagd te noemen. De sfeer was erg goed. Hetgeen ook bleek tijdens de borrel op de late uurtjes aan de bar.

Na afloop ging iedereen met hetzelfde vervoermiddel waar hij mee gekomen was, weer huiswaarts... ■

tie niet het aangewezen orgaan om voor meer begrip in de hele samenleving zorg te dragen? Hoeveel allochtonen heeft de VVD eigenlijk op sleutelposities of kieslijsten. Is dat aantal wel een representatieve afspiegeling van de samenleving? Kortom: Ik daag de heer Bolkestein, en de gehele VVD waaronder ikzelf, uit om verantwoord met deze materie om te blijven gaan! Veel succes!

V. A. C. M. van Koningsbruggen, Arnhem

Cellentekort? Hoezo?

Ons uiterst tolerante landje, oase voor het misdadigersgilde, is omringd door landen waar men evenals bij ons in Nederland met misdaden te kampen heeft en eveneens met cellentekort. Elk van deze landen heeft sinds jaren dit tekort opgelost op de meest efficiënte wijze, nl. door meerderen in een cel onder te brengen.

Onze voormalige minister van Justitie verbood dat voorbeeld te volgen. Tijdens de laatste verkiezingscampagne was bij de VVD de bestrijding van de criminaliteit hoog in het vaandel geschreven; echter, nadat de leden van de Tweede Kamer eenmaal gezeten waren werd hieromtrent weinig of niets meer vernomen.

Toch dient men goed te beseffen dat de bevolking het nog steeds noodzakelijk vindt om de misdaad met alle mogelijke middelen te bestrijden. Wanneer in andere landen aan het cellentekort een halt wordt toegeroepen, waarom behoort dit in eigen land tot de onmogelijkheden? Omdat de advocatuur hier tegen is, omdat delinquenten bezwaren hebben, omdat het calvinistische aspect een rol speelt? Ziet men er daarom van af om eindelijk eens een knoop door te hakken?

Men kan stellen dat zeker 90 % van de bevolking er geen enkel bezwaar tegen zal hebben om het voorbeeld van de andere landen te volgen.

De VVD dient zich aan het verkiezingsprogramma te houden en zeker wanneer binnen afzienbare tijd de mogelijkheid bestaat dat de VVD wederom in regeringsverband een rol zal spelen.

Het is voor velen volstrekt onbegrijpelijk dat jaarlijks honderden, die min of meer zware misdaden op hun geweten hebben, de toegang tot de cel wordt ontzegd vanwege zogenaamd gebrek aan plaatsruimte.

Wanneer Nederland het voorbeeld van de omliggende landen volgt zullen de kosten aanmerkelijk dalen en zullen er minder gevangenen hoeven te worden bijgehouden, waardoor Justitie met de vrijgekomen gelden zich bezig kan houden met het aanvullen van het tekort aan leden van de rechterlijke macht.

A. H. Putman Cramer, Naarden

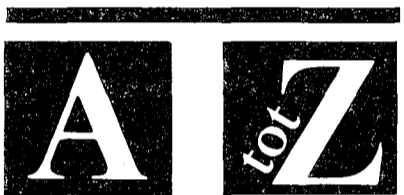
De redactie behoudt zich het recht voor brieven niet te plaatsen of in te korten. Plaatsing betekent niet dat de redactie de inhoud onderschrijft.

Allochtonen en VVD

De laatste tijd bezigt fractievoorzitter Bolkestein nogal wat kernachtige uitspraken ten aanzien van allochtonen. Hoewel ik veel van wat hij zegt onderschrijf - en ik de heer Bolkestein zeker niet verdenk van onzuivere bedoelingen of gedachten - wil ik toch een beroep op hem doen, daar hij een opinie-leider is en zijn woorden daardoor veel impact hebben, ook in de toekomst zijn woorden hierover op het spreekwoordelijke goudschaaltje te wegen.

Ik heb namelijk het idee dat hij met deze woorden het risico loopt polarisatie onder de bevolkingsgroepen in de hand te werken. Verder denk ik dat het mensen met een minder dan gemiddeld onderscheidingsvermogen zo een uitlaatklep geeft voor hun eventueel latent aanwezige onlustgevoelens waardoor vervolgens een soort zogenaamde „nette en acceptabele” vorm van discriminatie manifest wordt. (Immers beweringen van opinie-leiders kunnen in hun ogen niet verkeerd zijn.) Het is toch hoop ik niet de bedoeling om op deze wijze mensen met dit soort denkbeelden aan het electoraat van de VVD toe te voegen? Daarmee zijn wij niet gebaat.

Koketteren met goede bedoelingen alleen, tijdens de anti-discriminatie-demonstratie, is niet voldoende. De VVD dient zich als partij af te blijven vragen wat zij voor de bedoelde groepen kan betekenen. Als wij met ons allen bijvoorbeeld zouden vinden dat Nederlands spreken een voorwaarde is, kunnen we dit dan niet als een speciale toegesneden cursus aanbieden via de Haya van Somerenstichting? Niet dat ik vind dat de overheid haar verantwoordelijkheid kan ontlopen, maar is een politieke organisa-

In deze rubriek worden alleen aankondigingen opgenomen van openbare bijeenkomsten (voor iedereen toegankelijk) waar landelijke VVD-politici het woord voeren.

AMSTERDAM - 25 mei. De heer R. L. O. Linschoten. Café Hooghoudt, Reguliersgracht, Amsterdam. Aanvang 20.00 uur. Actuele politiek.

AMSTERDAM - 26 mei. De heer dr. K. Groenveld en de heer mr. J. G. C. Wiebenga. Vrije Universiteit, Hoofdgebouw, Boelelaan 1115, Amsterdam. Aanvang 10.00 uur. Studiedag over de liberale moraal.

BERKEL-ENSCHOT/OC MIDDENBRABANT - 22 juni. De heer R. L. O. Linschoten. Rest. „De Druiventros”, Bosscheweg - aan A65, Berkel-Enschot. Aanvang 20.30 uur. Problematiek rond WAO en koppeling.

BREDA - 15 mei. De heer J. F. B. van Rey. Congrescentrum „Het Turfschip”, Chasseveld 15, Breda. Aanvang 17.30 uur. Liberale borrel, inleiding actuele politiek.

EERSEL - 18 mei. De heer A. A. M. E. van Erp. „Het Vierspan”, De Dijk (naast gemeentehuis), Eersel. Aanvang 20.00 uur. Invloed van herindelings op de middenstand.

EINDHOVEN - 5 juni. De heer H. F. Dijkstal. Motel Eindhoven, Aalsterweg 322, Eindhoven. Aanvang 20.00 uur. Sociale vernieuwing. Zomerborrel na op het terras.

OC GOUDA - 25 mei. De heer H. F. Dijkstal. Sociëteit „Ons Genoegen”, Kolkmansstraat 1-3, Gouda. Aanvang 20.00 uur. Plan Simons.

GOUDA - 19 juni. De heer mr. A. H. Korthals. Kinderboerderij, Bloemendaalseweg, Gouda. Aanvang vanaf 19.00 uur. Barbecue met inleiding over de actuele politieke toestand.

KRIMPEN A/D IJSSEL - 18 mei. De heer dr. R. W. de Korte. Sociëteitszaal van het gemeentehuis, Raadhuisplein 2, Krimpens a/d IJssel. Aanvang 20.00 uur.

Actuele politiek, en het overheidsbeleid t.a.v. ondernemingen.

MAASTRICHT - 1 juni. De heer H. F. Dijkstal. Hotel Rest. „Maison du Chêne”, Bosstraat 104, Nabij de Markt, Maastricht. Aanvang 20.00 uur. Actuele politiek.

NOORDOOSTPOLDER/EMMELOORD - 15 mei. Mevrouw A. Jorritsma-Lebbink. Café Rest. „Het Voorhuis”, De Deel 20, Emmeloord. Aanvang 20.00 uur. Jubileum 40-jarig bestaan.

NIJMEGEN - 18 mei. De heer J. D. Blaauw. Hotel „Belvoir”, Gr. van Roggenstraat 101, Nijmegen. Aanvang 20.00 uur. Forum Dienstplichtproblematiek.

OLST/WIJHE - 15 juni. De heer P. M. Blauw. Café Ripperda, Rijksstraatweg 97, Den Nul. Aanvang 20.00 uur. Landbouwproblematiek.

OOSTSTELLINGWERF/APPELSCHA - 18 mei. Mevrouw E. G. Terpstra. Het restaurant bij het Miniatuurpark, Boerstreek, Appelscha. Aanvang 20.00 uur. Actuele politiek.

RIJSWIJK - 18 juni. Mr. E. J. J. E. van Leeuwen-Schut. Gebouw Stervoorde, Dr. van Mooklaan, Rijswijk. Aanvang 20.00 uur. Vrouwen in de politiek.

RODEN/VVD + JOVD - 15 mei. Mevrouw E. G. Terpstra. „Het Wapen van Drenthe”, Herestraat 1, Roden. Aanvang 20.00 uur. Forum actuele politiek.

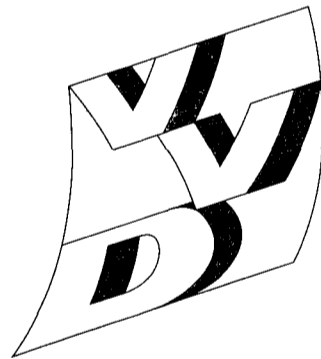
ROOSENDAAAL - 18 mei. De heer drs. D. J. D. Dees. Schouwburg „De Kring”, Theatercafé, Kerkstraat 1, Roosendaal. Aanvang 20.00 uur. Stelselwijziging ziektekostenverzekeringen en het ministelsel.

SCHERPENZEEL/OC EDE - 22 juni. Mevrouw A. Jorritsma-Lebbink. Hotel Rest. Schimmel, Stationsweg 243, Woudenberg. Aanvang 20.30 uur. Nederlands Distributieland.

OC VIJFHERENLAND EN OC ALBLASSERWAARD - 26 mei. De heer J. Franssen. Remon Partycentrum, Sportlaan 2, Schelluinen. Aanvang 20.00 uur. Regiobesturen.

OC WEIDEGEBIED/HARMELEN - 25 mei. De heer J. Franssen. Rest. „De Putskop”, Utrechtseweg, Harmelen. Aanvang 20.30 uur. Act. onderwijszaken.

ZUIDHORN - 12 juni. Mevrouw E. G. Terpstra. Hotel rest. In 't Holt, Hoofdstraat, Zuidhorn. Aanvang 20.00 uur. Ouderenbeleid.

Rectificatie telefoonnummer Jessica Larive

Het telefoonnummer van het kantoor van Jessica Larive in Brussel is tot onze grote spijt wederom fout afgedrukt in het VVD-Jaarboek.

Het juiste telefoonnummer is:
09-32-2-28 45 606
faxnummer:
09-32-2-28 49 606

LA CLOCHE

RESTAURANT

Kloksteeg 3 Leiden Telefoon 071 123053

Vrijheid en Democratie

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Partijblad van de Volkspartij
voor Vrijheid & Democratie
ISSN: 0166 - 8498

Richard Ellis

International
Property Consultants

Gebouw Hirsch
Leidseplein 29
1017 PS Amsterdam
Telefoon 020-626 26 91

JUNI 1992, NR. 1406

HOOFDREDACTEUR: RENY DIJKMAN

CORRESPONDENTIE-ADRES VVD, POSTBUS 30836, 2500 GV 'S-GRAVENHAGE

INHOUDSOPGAVE

In beide Kamers lag de afgelopen maand een zwaar accent op ons onderwijs. Natuurlijk spanden de debatten in de Senaat de kroon. De wet op het basisonderwijs werd aangenomen doordat de CDA-fractie zwichtte voor de druk van Lubbers en Brinkman. VVD-senator Ton van Boven: „Dit is een zwarte dag voor het onderwijs”.

pag. 2

De algemene vergadering werd op 22/23 mei in een tropische temperatuur gehouden. Een drieluik over sfeer, speeches, inhoud en het minderhedenforum, geschreven door Victor Hafkamp, treft u op

pag. 3 t/m 5

De partijraad van 19 september zal meer zijn dan de gebruikelijke „klapjesdag”. De agenda is uitgebreid met het onderwerp Dienstplicht/Defensiebeleid.

pag. 7

Op 31 oktober wordt de themadag over de kwaliteit van het onderwijs gehouden. In dit nummer treft u daartoe de stellingen plus de aanmeldingsbon.

pag. 10 t/m 12

Het bestuur van de afdeling Haarlem heeft zich maandenlang uit de voegen gewerkt onder de bezielande leiding van penningmeester Van Pruisen om de gevoelens en eventuele activiteitsbereidheid onder haar leden te onderzoeken. Het resultaat is meer dan verbluffend. Daar kan men nu zo aan de slag met talentmanagement.

pag. 13

Voorzitterscolumn,
pag. 3

Anne Lize van der Stoel,
pag. 9

Haya van Somerenstichting,
pag. 15/16

Mijn Opinie is,
pag. 16

Van A tot Z,
pag. 16

Partijraad kiest voor Europese Unie

door RENY DIJKMAN

APELDOORN - De partijraad, het hoogste adviesorgaan binnen de VVD, heeft op 13 juni zich uitgesproken voor een EG die een Europese unie vormt. Hij onderschreef de Akte van Maastricht. Deze unie zal echter een rechtsorde moeten vormen, waarbinnen uitsluitend die bevoegdheden en verantwoordelijkheden aan Europese organen worden toevertrouwd die nodig zijn om de gezamenlijk overeengekomen doelstellingen met succes te kunnen nastreven.

Daarnaast zal de besluitvorming een open en democratisch karakter moeten dragen en een evenwicht weerspiegelen tussen Europese instellingen enerzijds en van de lidstaten anderzijds, alsmede tussen de Europese instellingen onderling. Bovendien zal de eigen identiteit van elk der deelnemende naties niet mogen worden aangetast en de beleving van de eigen specifieke cultuur moeten worden gewaarborgd. Zo zal gestalte moeten worden gegeven aan een Europees burgerschap, dat de Europeanen het gevoel geeft tezamen tot een gemeenschap te behoren.

Uitstekende discussie

Voor de partijraad tot het aannemen van deze stelling kwam, had een zeer uitvoerige discussie plaatsgevonden. De tegenstelling tussen de opvatting van de „confederalisten”, vooral verwoord door Bolkestein, en „federalisten”, die hun grootste pleitbezorger in de Europese nestor Hans Nord vonden, leefde al sinds november 1991.

Bolkestein, die zich overigens geheel achter Maastricht en de Europese Monetaire en Economische Unie opstelde, uitte zijn bezorgdheid vooral op twee punten. a. De nationale identiteit (wat voor een status heeft Nederland aan het eind van de weg en welke nationale bevoegdheden blijven er dan over?) b. Een doorgeschoten centralisatie. „Nu vormen we nog een conglomeraat van staten die hun rechten hebben gehouden.” Hij toonde zich beducht voor de toekomst.

Hans Nord schetste de volstrekt unieke vorm van de Europese eenwording. Niet vergelijkbaar met bijvoorbeeld de Verenigde Staten waar dat in een klap gebeurde. „Het Europees proces verloopt met horten en stoten. Daarvan is geen blauwdruk te geven. De mate van integratie hangt samen met de aard van de betrokken beleidsterreinen.” Het meningsverschil was volgens hem mede ontstaan door de verschillende interpretaties

van de woorden „confederatie” en „federatie”. „Zwitserland begon als confederatie, maar groeide op den duur uit tot een federatie,” aldus Nord.

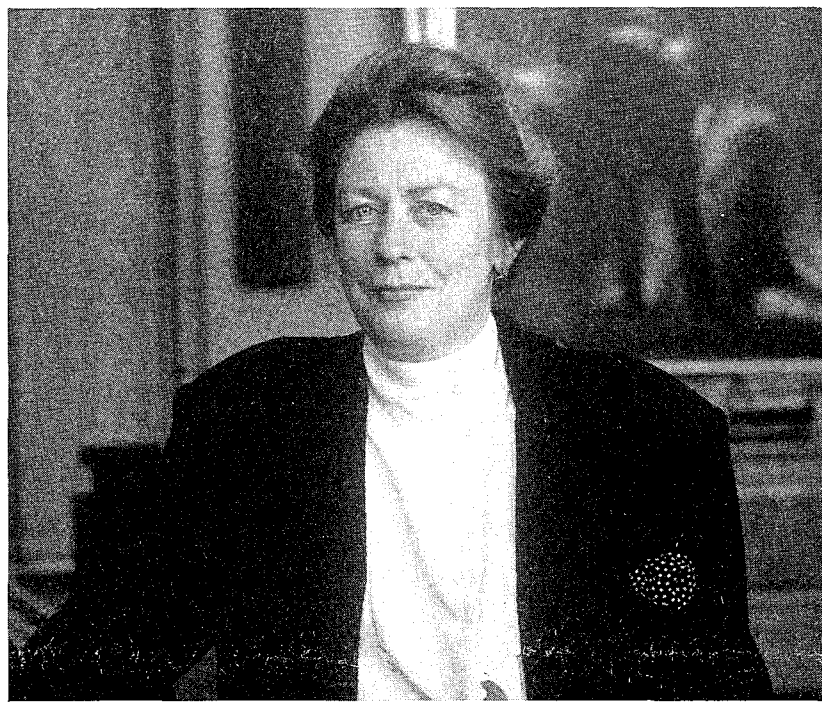
Goede voorbereiding

De partijraad had zich grondig op de stellingen van beide themadagen (Europa en het rapport-Dunning) geprepareerd. Dat gaf de discussie een hoog en levendig niveau. De raad wenste volledig democratische bevoegdheid voor het Europees parlement, uitte zijn zorg over de nadelen van het Schengenakkoord - dit debat speelt deze week in de Tweede Kamer - en vroeg ondermeer naar de mogelijkheden van een referendum. Dat laatste is in ons stelsel van vertegenwoordigende democratie echter uitgesloten. Ook is nog onzeker of de Kamer met gewone meerderheid of met tweederde van de stemmen de Akte van Maastricht kan aannemen. Een rapport van de Raad van State is daarover net bij het parlement binnengekomen.

Voorhoedepartij

De eerste man voor de VVD in het Europees Parlement, drs. Gijs de Vries, sprak aan het eind van

Hans Nord

VVD-voorzitter Dian van Leeuwen

de Europadiscussie zijn tevredenheid uit over de gang van zaken.

„De VVD is een van de voorhoedepartijen geweest bij de integratie en de sturing van Europa. De VVD zegt dat Denemarken met zijn referendum wel serieus moet worden genomen in zijn angst voor overmatig centralisme. Ook daarvoor moeten wij waken. Wat wij willen is een federale structuur. Als straks het stemrecht komt voor het Europees Parlement, dan is dat te danken aan de liberalen. We doen niet mee aan de angst op het inspelen op dat grote Europa. Dat Europa zal moeten zijn: zo vrij als mogelijk; zo gebonden als nodig.”

Strakke leiding

Voorzitter Dian van Leeuwen leidde de vergadering met strakke hand. Dat was ook wel nodig. Daardoor slaagde zij erin de pessimisten die tijdens de korte lunchpauze de vergadering tot minstens zeven uur zagen doorgaan in het ongelijk te stellen. Om vier uur was de partijraadsvergadering afgelopen. Dit echter zonder de vele aanwezigen het gevoel te geven niet aan bod te zijn gekomen. Haar dank ging vooral uit naar mr. Hans Nord, die zich tijdens zijn vakantie aan het schrijven van een vierde tekst had gezet.

Dunning

In de eerste uren van de vergadering kwamen de geamendeerde stellingen van de themadag „Kiezen en delen” aan bod. Het rapport van de Commissie-Dunning, gericht op een besparing in de gezondheidszorg van 15%. De par-

tijraad sprak zich tijdens die discussie ondermeer uit voor een breed basispakket met een eigen risico. Daarmee koos hij deels voor de oorspronkelijke opzet van de commissie-Dekker. In dat basispakket zal volgens de partijraad de huisarts opgenomen moeten blijven.

De auteur van de stellingen, dr. M. P. Springer, zowel als de themadagvoorzitter, Ad Nijhuis, zouden graag ook meer keuzemogelijkheden zien.

De partijraad onderschreef de stelling dat bij wachtlijsten, die het gevolg zijn van natuurlijke schaarste (bijv. niertransplantaties) waardoor een selectie van patiënten onvermijdelijk is, slechts duidelijk hanteerbare medische criteria mogen worden gehanteerd bij het bepalen van de rangorde in de behandeling van bepaalde patiënten. Sociaal-economische status, leeftijd, familieomstandigheden mogen daarbij geen rol spelen.

Voortouw

Met de aan deze partijraad voorafgaande themadagen zowel over het rapport-Dunning als over Europa heeft de VVD als politieke partij het voortouw genomen en als eerste haar standpunten bepaald. De partijraad heeft daarop zeer snel ingespeeld.

In haar inleiding zei Dian van Leeuwen: „De bespreking van twee themadagen is iets nieuws. Als adviescollege komt u met een zwaarwegend advies. Men zal van goeden huize moeten komen om daar vanaf te wijken. Al blijft natuurlijk de laatste stem aan de algemene vergadering.”

VVD-senator drs. A. van Boven:

Onderwijs weer slachtoffer van politiek getouwtrek

DEN HAAG - Zowel in de stemverklaring aan het eind van zijn eerste termijn als bij de stemmingen liet VVD-senator Ton van Boven er geen twijfel over bestaan dat de VVD tegen de wet op het basisonderwijs zou stemmen. „Het aannemen van dit wetsvoorstel acht de VVD een zwarte dag voor het onderwijs,” verklaarde hij in de Eerste Kamer. „Onderwijsgeevenden moeten gaan werken met een wet die zij niet hebben gewild. Vele leerlingen worden het slachtoffer van het gebrek aan ruimte om zich zoveel mogelijk naar eigen aard en aanleg te ontwikkelen... De financiële onderbouwing is onvoldoende.

Het onderwijs wordt weer het slachtoffer van politiek touwtrekken en koehandel en zal in de komende jaren onder deze wet te lijden hebben, zoals dat ook het geval is geweest bij de mammoetwet (1963). Dat bepaalt onze tegenstem.”

Beschamende vertoning

Na afloop van het op verzoek van het CDA over twee weken uitgesmeerde debat toonde Ton van Boven zich katterig. De oud-rector van het Haagse Maerlant-lyceum spuwde zijn gal: „In een uiterst beschamende vertoning heeft de CDA-fractie - die in alle fasen van de voorbereiding en de debatten onze onderwijskundige bezwaren deelde - de belangen van het onderwijs in ruil voor een klein aantal toezeggingen opgeofferd aan de behoefte de coalitie te laten voortbestaan.”

Het uitgangspunt van deze met veel tumult aangenomen wet was ooit de fouten van de mammoetwet te herstellen. Een wet waarover het toenmalige VVD-Eerste-Kamerlid Haya van Someren al vernietigend oordeelde.

Vele nota's zijn sindsdien verschenen, waarvan de zgn. Contourennota van Van Kemenade (middlescholen) de meest spraakmakende is geweest. Pas toen de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid in 1986 met zijn studie in 1986 over dit onderwerp kwam, leek even de mogelijkheid aanwezig dat de politieke partijen tot overeenstemming zouden kunnen komen. Maar, zoals Van Boven memoereerde, daarna kwamen in 1988 wijzigingen op het WRR-advies door de toenmalige minister Deetman en in 1990 werd dat advies nog eens verder in socialistische richting bijgesteld door de staatssecretaris voor Onderwijs, Wallage.

Onrust

Vorig jaar heeft de VVD-fractie in de Tweede Kamer bij monde van Jan Franssen gevochten om via wetswijzigingen het wetsontwerp op essentiële punten bij te sturen. In het 40 uur durende debat verloor Franssen. De staatssecretaris gaf geen krimp. Het uitgangspunt van de PvdA was en is: gelijke kansen en opleidingen voor alle kinderen tot circa hun 15de jaar. Het uitgangspunt van de VVD was en is: de talenten en mogelijkheden van het kind centraal te stellen en zoveel mogelijk te ontplooiën. Doet men dat niet dan zijn de meest praktisch maar theoretisch minder sterke leerlingen en de hoogbegaafden daarvan de dupe.

De onderwijswereld heeft op velerlei wijzen van haar onrust over dit wetsontwerp blijk gegeven.

Kwaliteitsverbetering

Senator van Boven: „De budgettaire neutraliteit die vereist werd, was strijdig met het oorspronkelijke WRR-plan van professor Schuyt. Ook werd geheel niet voldaan aan zijn voorwaarde dat een grote meerderheid in het onderwijs zelf achter het voorstel moest staan. Juist dat onderwijsveld ziet - zoals blijkt uit enquêtes, vragen op voorlichtingsbijeenkomsten en een niet aflatende stroom van brieven - de uitvoering van dit wetsvoorstel niet meer zitten.”

De hoofdbezwaren van de VVD richten zich op:

- De mogelijkheid dat de voortgezette basisvorming zowel ten koste van de minst-als van de meest begaafde leerlingen zal gaan;
- De verplichte fusering van scholen onder de 240 leerlingen;
- Het feit dat voor de invoering van dit nieuwe type onderwijs veel te weinig geld is uitgetrokken.

Hoewel de senaatsfractie van het CDA al deze bezwaren deelde en zeer dwars lag, ging zij onder de druk van premier Lubbers en kroonprins Brinkman op het laatste moment door de knieën. Het voortbestaan van de regeringscoalitie was belangrijker.

Volgend jaar

Wat gaat er nu voor kinderen vanaf 12 jaar vanaf september 1993 veranderen? Een zeer globale schets.

In het voortgezet basisonderwijs zullen alle leerlingen dezelfde 15 vakken krijgen op twee verschillende niveaus en via twee tijdspaden (twee en drie jaar). Daaraan worden 25 uur van de (straks weer) 32 uren besteed. De overige uren kunnen worden gebruikt voor vakken die de school belangrijk vindt. Door verschuivingen met de urenverdeling in de adviestabel kunnen de scholen ervoor zorgen dat de leerlingen de basisvorming in twee jaar kunnen doen. Daarna gaan de leerlingen verder met de bestaande schooltypen (HAVO, VWO, MAVO, LBO... etc.) waarvan de eindtermen dezelfde blijven.

De daartoe nog geheel niet voorbereide en op ingespeelde schoolleidingen van de circa 1500 overblijvende scholen voor voortgezet onderwijs zullen met het nieuwe vakkenpakket al in september 1993 moeten starten. Zij zullen snelle leerlingen moeten

Senator Ton van Boven

gaan selecteren, ontheffingen van bepaalde vakken moeten vragen voor LBO- en MAVO-leerlingen, die veel langer dan 4 jaar over hun opleiding dreigen te gaan doen, nieuwe leerkrachten voor enkele

uren per week moeten aantrekken... Kortom, de chaos is compleet en de kinderen worden de dupe.

Het uitgangspunt om nu eindelijk na de mammoetwet, die on-

dermeer leidde tot „pretpakketten”, te weinig talenkennis en slechte aansluiting op vervolgonderwijs, ons onderwijs weer op niveau te brengen is hiermee voorlopig van de baan. ■

„Weer Samen Naar School” kreeg onvoldoende

door RENY DIJKMAN

Vermoedelijk zal de PvdA-staatssecretaris van Onderwijs, Wallage, nog voor het zomerreces met een nadere notitie komen ter invulling van de vele vragen die zijn nota „Weer Samen Naar School” bij de Tweede Kamerleden heeft opgeroepen.

In deze nota ontvouwt Wallage zijn plannen om het speciaal onderwijs en het speciaal voortgezet onderwijs zoveel mogelijk te integreren met het regulier onderwijs.

Thans worden zo'n 100.000 leerlingen in het speciaal onderwijs opgevangen en bijgespijkerd. Daardoor is dit schooltype een geheel eigen leven gaan leiden, terwijl de opzet was dat het speciaal onderwijs ter ondersteuning van het regulier onderwijs zou worden gegeven.

Te snel

Volgens VVD-onderwijs-specialist Jan Franssen loopt de staatssecretaris met zijn plannen te hard van stapel. Hoewel de VVD-fractie de intentie van Wallage om te komen tot samenwerkingsverbanden tussen basisonderwijs en speciaal onderwijs steunt en ook de liberalen al jaren van mening zijn dat er een eind moet komen aan de groei van het leerlingental in het speciaal onderwijs, zijn de liberalen toch op de rem gaan staan. Franssen vindt samenwerkingsverbanden prima, maar die maken het bestaan van afzonderlijke schoolsoorten voorlopig nog niet overbo-

dig. Jan Franssen heeft tijdens de behandeling van de nota er dan ook op aangedrongen dat er altijd binnen een samenwerkingsverband een voorziening voor speciaal onderwijs moet zijn. Die samenwerkingsverbanden moeten leiden tot een aanpak waarbij de deskundigheid van het basisonderwijs stelselmatig wordt vergroot, m.n. door inzet van deskundigheid vanuit het speciaal onderwijs.

Eerst evaluatie

Eerst wil Franssen dat proeven op het gebied van samenwerking worden genomen zonder dat nu al maatregelen worden aangekondigd tot opheffing van scholen voor het speciaal onderwijs. Basisscholen zijn namelijk in hun huidige functioneren nog niet in staat om leerlingen met leer- en opvoedingsmoeilijkheden op te vangen.

Volgens de VVD-Tweede Kamerfractie loopt Wallage veel te hard van stapel door nu al aan

Jan Franssen

te kondigen dat na 1997 speciaalonderwijs scholen niet meer rechtstreeks door het Rijk zullen worden betaald. Eerst zal dat jaar moeten worden bekeken hoe de samenwerkingsverbanden functioneren.

De door Jan Franssen ingediende motie om de Kamer nader te informeren over de invulling van de voorwaarden door de staatssecretaris werd door bijna alle partijen ondertekend. Wallage werd met huiswerk naar het departement teruggestuurd. ■

Vlotte Algemene Vergadering onder tropische omstandigheden

door VICTOR HAFKAMP

AMERSFOORT - Zodra de VVD haar algemene vergadering houdt, vallen de mussen van het dak van de eigen woning. Dat is een bijna onuitroeibare traditie. En dus werd ook de algemene vergadering in „De Flint” gezegend met prachtig zomerweer en hoge temperaturen. Dat meteorologische feit en de constatering dat - in tegenstelling tot de Flinstones - „De Flint” niet over een airconditioning beschikt, bespoedigden de afwikkeling van de ledenvergadering. De laatste hamerslag viel op zaterdag al vóór de lunch.

Het zag er aanvankelijk niet naar uit dat het allemaal zo voorspoedig zou verlopen. Na de opening van de bijeenkomst op vrijdagmiddag wilden eerst een aantal afgevaardigden hun wrevel kwijt over het onverwachte initiatief van het hoofdbestuur om van het podium te laten spreken en de interruptiemicrofoons in de zaal buiten werking te stellen om wat meer vergaderorde te scheppen. Het initiatief dat de leden bij de entree van het vergadercentrum overviel, maakte wat kritiek los. „Zo is er te weinig reactiekans. Het is het democratische recht van iedereen om opmerkingen van het hoofdbestuur te reageren” en „Het is verkeerd om een plenaire discussie op deze wijze te reguleren. De enige liberale partij in Nederland kan interruptiemicrofoons in de zaal niet ontberen,” luidden enkele reacties. Andere afgevaardigden toonden begrip voor de wens van het hoofdbestuur „de vergaderwanorde te reguleren”, maar hadden liever een voorafgaande discussie over het initiatief gehad. Voorzitter Dian van Leeuwen bezwoer de vergadering er geen sprake was van het korten van sprekers. Haar voorstel om tijdens de algemene vergadering in Amersfoort eens proef te draaien met een microfoon op het podium wekte aanvankelijk wat weerstand, maar bleek uiteindelijk - na evaluatie aan het slot van de bijeenkomst - een succes. Een motie van de kamercentrale Den Helder het initiatief van het hoofdbestuur ongedaan te maken, had het vrijdagmiddag niet gehaald. De motie werd met 354 tegen 225 stemmen verworpen.

Guller met geld

VVD-penningmeester drs. Peter Ressenaar ziet de toekomst weer iets positiever in. Zo bleek bij de behandeling van het jaarverslag dat hij aan de algemene vergadering presenteerde. Het verenigingsvermogen bedraagt 87.000 gulden. „Dat begint weer wat te worden,” vond Ressenaar. De nieuwe wijze van contributie-inning is een succes voor de VVD-afdelingen. De leden blijken gulter nu ze de kans hebben een extra bedrag voor de kas van hun eigen afdeling over te maken. In plaats van f 251.000,- aan extra giften in het jaar daarvoor is er nu al f 515.000,- binnen. „Het blijkt stimulerend dat men rechtstreeks giften aan de afdelingen kan overmaken. De afdelingen komen er nu financieel aanmerkelijk be-

„We zijn er ooit mee in zee gegaan. De werkzaamheden moeten doorgaan, dus we zullen een en ander eens nauwkeurig moeten bekijken,” aldus Ressenaar.

Het voorstel van het hoofdbestuur tot wijziging van de verdeling van de contributiegelden voor

hoofdbestuurslid mr. O. Vogelenzang werd op waardige wijze uitgeluid. Hij trad in mei 1989 toe tot het hoofdbestuur. „Er was toen juist een kabinetcrisis als gevolg waarvan de VVD uit het kabinet verdween,” memoreerde hij. Een nieuwe kabinetcrisis bij zijn vertrek uit het HB was er tot

De zaal tijdens de avondsessie. Menig zweetdruppeltje werd weggeveegd. (Foto: 't Sticht: Henk Tukker)

ter voor te staan,” aldus de penningmeester. Bezorgdheid is er bij hem over de Dettmeijerstichting, het Oost-Europa instituut van de partij, dat met een tekort van f 138.000,- kampt als gevolg van een nieuwe subsidieregeling. Het VVD-bestuur speurt naar een oplossing om de activiteiten van de stichting te kunnen continueren.

de kamercentrales werd niet behandeld. Op voorstel van de kamercentrale Limburg werd met 219-190 stemmen besloten het van de agenda af te voeren.

De algemene vergadering ging eenstemmig akkoord met het voorstel het hoofdbestuur van dertien naar twaalf leden terug te brengen. Het vertrekkende

zijn spijt niet gekomen. „Een indrukwekkende man met een heel eigen standpunt” noemde de partijvoorzitter het vertrekkende HB-lid. Vogelenzang toonde zich ingenomen met „het uitgebreide onverdiende eloge”. Zijn bijdrage relativerde hij zelf met de uitspraak „Ik ben geen homo politicus”. ■

Dian van Leeuwen:

Talentmanagement moet imago VVD verbeteren

door VICTOR HAFKAMP

AMERSFOORT - Door middel van de operatie „Talentmanagement” wil de VVD-leiding de leden stimuleren een bijdrage te leveren aan de beeldvorming van de partij naar buiten. In haar toespraak tot de algemene vergadering benadrukte partijvoorzitter Dian van Leeuwen-Schut dat niet alleen in, maar ook buiten het parlement de VVD er alles aan moet doen om de geloofwaardigheid van de burgers in de politiek te herstellen. „De VVD moet een partij zijn, waarin de kiezers zich herkennen. Die helder en duidelijk in haar opvatting is, die ondernemend en professioneel opereert. Die openheid en eerlijkheid uitstraalt en een voorspelbaar beleid voert. Een partij, waarin we elkaar de ruimte geven.”

Zij herinnerde aan de brief die zij en politiek leider Frits Bolkestein aan de afdelingen, onder- en kamercentrales hebben gestuurd en waarin het tweetal vroeg die inspanning te leveren.

Met die brief werd het startsein gegeven voor de operatie „ta-

lentmanagement”. De operatie is het initiatief van een paar leden die het verzoek hebben gekregen het plan verder uit te werken. „Het resultaat is een veel omvattender ambitieus plan. Maar een plan dat onmisbaar is voor de moderne politieke partij die de VVD

is. Van de vele suggesties die in de notitie talentmanagement worden gedaan, noemde de voorzitter er één. „Op vele plaatsen in de maatschappij kunnen liberalen een belangrijke rol vervullen. Ik denk dan in het bijzonder aan de vele functies in besturen van organisaties die actief zijn op het maatschappelijk middenveld. In de VVD lopen vele liberale talenten rond, jong of oud. Maar heel vaak weten we onvoldoende waar ze zijn en wat ze doen. Laten we nu eens beginnen met het opsporen van die talenten en kijken waar de belangstelling van deze mensen ligt. Ik twijfel er niet aan dat vele van deze mensen uitste-

(Vervolg op pag. 4)

In een tropische temperatuur hebben we twee dagen lang vergaderd in Amersfoort. Het was mijn eerste jaarlijkse algemene vergadering die ik als partijvoorzitter mocht leiden. Ik vond het een zeer constructieve vergadering met goede discussie over een groot aantal onderwerpen. In dit nummer van Vrijheid en Democratie kunt u een uitgebreid verslag van deze algemene vergadering vinden, maar een zaak wil ik nog eens in het bijzonder noemen, namelijk het forum dat op vrijdagavond plaats vond. Vier deskundigen, onder de leiding van de ervaren journalist Willem Bemboom, hebben toen ruim een uur lang gediscussieerd over het minderhedenbeleid. En ondanks dat het vreselijk warm in de zaal was bleef iedereen vol aandacht luisteren naar dit forum.

Het was voor het eerst dat wij een dergelijk forum organiseerden tijdens een jaarlijkse algemene vergadering. Het was een experiment, dat gezien de vele enthousiaste reacties, geslaagd en voor herhaling vatbaar is.

Het was ook een experiment omdat nu eens een keer niet vier VVD'ers achter de forumtafel zaten, maar forumleden met een zeer verschillende achtergrond. Dit bevordert de discussie maar draagt ook bij tot een opener karakter van de partij. Wil de VVD voor steeds meer mensen een aantrekkelijke partij worden, dan zullen we ons verder open moeten stellen. En dat kan door bij onze discussies mensen met andere achtergronden te betrekken. Het forum in Amersfoort was een goed voorbeeld en ik hoop dat ook de afdelingen in het komende jaar dergelijke fora gaan organiseren.

Een forum zoals we dat in Amersfoort hebben gehad, past ook zeer goed binnen de activiteiten in het kader van de operatie **TALENTMANAGEMENT**. Vlak voor de algemene vergadering hebben Frits Bolkestein en ik het startsein gegeven voor deze operatie. Een belangrijke operatie die er op gericht is de wervingskracht van de VVD te versterken. De notitie talentmanagement hebben wij toegestuurd aan alle besturen. De operatie talentmanagement is een uitdaging en meer dan de moeite waard om mee aan de slag te gaan.

Na alle weekendruzie van het kabinet en de slag over de basisvorming in de Eerste Kamer, lijkt het rustig geworden in het kabinet en de coalitie. Maar schijn bedriegt. In de zomer staat het kabinet moeilijke beslissingen te wachten over de begroting voor 1993. Ik denk dat dit CDA/PvdA-kabinet niet meer over de daadkracht beschikt om deze zware besluiten te nemen en dat het kabinet dan ook zal vallen. Wij zijn druk aan de slag om ons voor te bereiden op de dan komende verkiezingscampagne. Het zal geen rustige zomer worden!

Ik wens u in ieder geval een goede zomer toe en hoop dat u met veel nieuwe energie en nieuwe ideeën zult terugkomen voor het nieuwe jaar.

Dian van Leeuwen

Talentmanagement moet imago VVD verbeteren

(Vervolg van pag. 3)

kende bestuursleden zullen zijn," aldus de voorzitter.

Beeldvorming

Ze voegde er aan toe dat niet alleen de mensen voor de beeldvorming van de VVD belangrijk zijn, maar ook de standpunten die de partij inneemt. „De juiste antwoorden vinden op de grote problemen van de jaren negentig is de grote uitdaging waarvoor we staan. En denken dat die antwoorden slechts een keer in de vier jaar bij de vaststelling van het verkiezingsprogramma gegeven hoeven te worden, is een illusie.”

De VVD zal - zo kondigde zij aan - in de toekomst geen verkiezingsprogramma meer laten verschijnen dat het karakter heeft van een „standpunten-encyclopedie”. Daar zit de kiezer niet meer op te wachten. Het huidige programma van ruim vijftig pagina's zal daarom worden vervangen door een kort programma van 10 tot 15 punten, waar „de VVD voor gaat”.

„Met dat kort en duidelijk programma zullen wij de kiezers tegemoet gaan treden. Dat is de uitdaging. Een ondernemende partij als de VVD moet die uitdaging aankunnen. Ik ben mij ervan bewust dat we daarmee het nodige van de partij vragen,” aldus Dian van Leeuwen.

In haar toespraak kondigde ze verder voor het najaar een themadag over onderwijs en een partijraad over defensie aan. Verder werd het nieuwe partijlogo gepresenteerd. „Een logo dat past bij een moderne partij. Ik vind het mooi en ik hoop u ook.”

De partijvoorzitter stond tenslotte nog even stil bij de geleidelijke opgang van de partij. „De VVD gaat weer stroomopwaarts waren de laatste woorden bij mijn aantreden als voorzitter op 4 oktober vorig jaar. Het was toen vooral voelbaar en niet zo zichtbaar. Maar nu - ruim een half jaar later - kunt u ook zien dat de VVD weer stroomopwaarts gaat... En waar je ook komt, je voelt weer dat speciale gevoel. Dat gevoel van optimisme, van enthousiasme en van herwonnen zelfvertrouwen. Dat gevoel dat hoort bij de VVD, de enige liberale partij van Nederland. De VVD is er weer helemaal.”

Geloofwaardigheid

Politiek leider Frits Bolkestein sneed in zijn rede voor de algemene vergadering ook de kwestie van de geloofwaardigheid van de politiek aan. Hij wees er op dat de laatste tijd veel wordt gepraat over de groeiende kloof tussen kiezer en gekozene en dat veel politici klagen over de technocratisering van de politiek. Bolkestein doet liever niet aan dat doemdenken mee voor wat de Nederlandse democratie aangaat. Het vertrouwen van de burger in de democratische instellingen is naar zijn mening nog steeds groot. Wel erkent hij dat de Nederlanders steeds vaker vinden dat de politiek niet kan waarmaken wat zij voorspiegelt. „Voor die groeiende scepsis bestaat helaas reden. Vanaf 1982 heeft de politiek geprobeerd de verzorgingsstaat aan te passen. Dat karwei is gestopt voordat het is afgemaakt. Jaar in, jaar uit vertellen politici dat er nu echt niet meer kan worden bezuinigd. Toch blijkt het steeds weer onvoldoende. Is het een wonder

dat het voor de burger moeilijk wordt de politiek nog serieus te nemen?”

De VVD verlangt van het volgende kabinet dat het de burger duidelijkheid verschaft. Wil de geloofwaardigheid van de politiek niet echt in gevaar komen, dan moet het volgende kabinet definitief orde op zaken stellen. Het eerste dat de VVD van een nieuw kabinet verwacht is dat de hervorming van de verzorgingsstaat in grote lijnen wordt voltooid. Daarbij kiest de VVD voor een stelsel dat de burger waarborgen biedt in moeilijke tijden, maar dat tegelijk prikkelt tot werken en het nemen van individuele verantwoordelijkheid. Er moet een duidelijk inkomensverschil komen tussen werken en niet-werken.

Verder moet in de gezondheidszorg het nemen van eigen risico worden gestimuleerd. Ook Nederlandse ondernemers kunnen meer prikkels tot prestaties gebruiken. „In onze overlegeconomie overleggen de ondernemers niet alleen met de werknemers, maar vooral ook met elkaar.”

Schoonmaakbeurt

Bolkestein vindt het algemeen verbindend verklaren van CAO's niet meer van deze tijd. Verder bepleitte hij een grote schoonmaakbeurt voor Nederland. „De vervuiling van ons dichtbevolkte landje is enorm. Wie vanuit België Brabant binnenrijdt, kan ruiken

Amsterdam heeft de politie door een betere inzet van mankracht het aantal overvallen - tegen de stroom in - juist teruggedrongen. Het kan dus wel.”

Voor wat betreft de toekomstige samenwerking in een nieuw kabinet, hield Bolkestein het CDA kritisch onder de loep. Hij betichtte de partij van een „zwalk-beleid” dat de afgelopen jaren goed was voor de positie van het CDA, maar slecht voor de Nederlandse politiek. „De enige die Lubbers zijn karwei niet heeft laten afmaken is de heer Lubbers zelf.” Mocht de VVD in de naaste toekomst met het CDA moeten onderhandelen, dan zal zij spijkerharde afspraken eisen. „Als het CDA weer een kabinet van halve maatregelen wil, dan mag het van ons met een ander in zee. Een kabinet van twee partijen die geen van beide kunnen kiezen, zullen wij met het grootste plezier bestrijden,” aldus Bolkestein.

Verruwing

David Luteijn, fractievoorzitter van de VVD in de Eerste Kamer, belichtte in zijn bijdrage op de Algemene Vergadering in Amersfoort onder meer het verschijnsel van de maatschappelijke verruwing, de ontwikkeling van de „ik”-maatschappij, de maatschappij van vooral rechten en verworvenheden en afgunst. „Is het niet vooral de huidige politieke invulling door confessionelen en socialisten die deze maatschappelijke ontwikkeling, die ikcultuur bevordert,” vroeg hij zich af. „Is de overheid nog wel dienaar van de burger - zoals we dat als VVD voor ogen hebben - of vormt die overheid meer en meer in al zijn geledingen en verschijningen een zichzelf ontwikkelend en voortbewegend veelkoppige monster, waarop de parlementaire democratie steeds minder greep krijgt? Ik vrees van wel.” Volgens Luteijn moet daarom in het beleid

sanctioneerde controle van het maatschappelijk middenveld.”

Daarom moet de VVD zoveel mogelijk zijn eigen lijn aanhouden, meent Luteijn. Kiezen voor een lange termijn gericht beleid, voor duidelijkheid en eerlijkheid en voor ruimte voor de individuele verantwoordelijke mens opdat die zich maatschappelijk kan ontplooiën. „Wat dat betreft ben ik ervan overtuigd dat vanuit onze liberale denkwereld een goed verkiezingsprogramma tot stand kan komen dat past bij de overgang naar de volgende eeuw,” aldus de fractievoorzitter in de Eerste Kamer.

Belastingniveau

Gijs de Vries, lid van het Europees parlement, belichtte het Nederlands kabinetsbeleid tegen de Europese achtergrond. Wil Nederland in Europa sterk staan, dan moeten volgens hem niet alleen het financieringstekort en de

VVD-voorzitter Dian van Leeuwen voor het nieuwe VVD-logo (foto: 't Sticht)

Applaus voor politiek leider Frits Bolkestein (links), v.l.n.r. David Luteijn, Dian van Leeuwen, Tineke Tangel en Gijs de Vries (foto: 't Sticht).

dat hij in Nederland is aangekomen. De VVD staat daarom voluit achter een krachtig nationaal milieubeleid.”

De verbetering van de kwaliteit van het onderwijs is een volgende kwestie op de prioriteitenlijst van Bolkestein en de VVD. Hij ging verder nog in op de problemen rond de minderheden, waarover elders meer. Tenslotte brak hij nog een lans voor een consequentere bestrijding van de criminaliteit. „Het aantal bankovervallen neemt in ons land zeer sterk toe. In 1990 waren er nog „maar” 400 bankovervallen. Verleden jaar waren het er 520. Dit jaar stevenen we af op 800 bankovervallen. Dat betekent dat op elke werkdag in ons land drie overvallen worden gepleegd. Bij deze schrikbarende stijging van de criminaliteit mogen en zullen wij ons niet neerleggen. En dat hoeft ook niet. In de gemeente

van de VVD centraal staan het daadwerkelijk werken aan een kleinere overheid die zich terughoudend opstelt. Een overheid die zich concentreert op die zaken die in de moderne samenleving als de onze geregeld moeten worden (veiligheid, hulp aan de echt zwakkeren, onderwijs en gezondheidszorg en infrastructuur) en verder zoveel mogelijk overlaat aan de eigen verantwoordelijkheid. „Als we dat als uitgangspunt nemen, staan we nog heel ver af van de praktische politieke positionering van D66 en kan ik ook geen erg groot onderscheid zien tussen de PvdA met haar geloof in de allesregelende overheid en het CDA met zijn door die overheid ge-

inflatie omlaag, maar moet ook ons belastingniveau naar beneden. Zeker in vergelijking met België. „Een winkelier die zijn winkel verkoopt en van de opbrengst van zijn spaargeld stil gaat leven, kan door verhuizing naar België zijn besteedbare inkomen bijna verdubbelen. Ik gun hem dat plezier, maar ik heb liever dat Nederland zijn concurrentiepositie verbetert.”

De VVD - zo benadrukte hij nog eens - is voorstander van een gemeenschap met één markt, één munt, één handelbeleid en één toelatingsbeleid en die dus ook toegroeit naar een gemeenschappelijk buitenlands beleid. Maar de VVD wijst een Europees leger dat los zou staan van de NAVO van de hand. De VVD wil dat de gelijkwaardigheid van alle burgers in de EG gewaarborgd is. Dat geldt in de eerste plaats de gelijke behandeling van de vrouw. De VVD vindt dat de EG alleen die taken moet uitoefenen die op nationaal of regionaal niveau niet afdoende kunnen worden behartigd en tenslotte wil de VVD een open Europa, open voor handel en buitenlandse investeringen en voor politieke vluchtelingen. „De EG is niet af, net zo min als Nederland af is. Vrijheid en democratie moeten steeds opnieuw worden bevochten. In Den Haag, Brussel en in Straatsburg. Zonder Euro-verdwazing, maar ook zonder Euro-fobie. Op basis van onze verkiezingsprogramma's, het Nederlandse zowel als het Europese. De VVD blijft op koers,” aldus Gijs de Vries. ■

Ook de zaal bracht een ovatie (foto: 't Sticht)

Wiebenga:

„Inburgeren goed Nederlandse term voor integratie”

door VICTOR HAFKAMP

AMERSFOORT - Het zou goed zijn, als we in Nederland eens ophielden met het hanteren van wetenschappelijke en quasi-wetenschappelijke termen, wanneer het vraagstuk van de minderheden in discussie is. Er wordt gegoocheld met termen als „integratie” en „assimilatie”, maar in de wet staat een goed Nederlands woord: „ingeburgerd zijn” voor de aanpassing van vreemdelingen aan de Nederlandse maatschappij. „Inburgeren is een goed Nederlands woord. We moeten eens ophouden met die ingewikkelde termen die velen niet of nauwelijks begrijpen.” Aldus het pleidooi van Tweede Kamerlid Jan-Kees Wiebenga op de tweede dag van de Algemene Vergadering van de VVD in „De Flint” in Amersfoort.

In de discussie over het minderhedenbeleid in Nederland zullen ook het immigratie- en het toelatingsbeleid in ons land onder de loep genomen moeten worden, vindt hij. De VVD-fractie maakt zich ongerust over de hoge immigratiegetallen, naar hij in Amersfoort benadrukte. Hij constateerde dat de andere fracties in het parlement er niet zo open over durven te praten als die van de VVD. En hij wees nog eens op het tien puntenplan van zijn fractie op het gebied van de minderhedenproblemen. Daartoe horen een nadrukkelijk pleidooi voor een Europese harmonisatie van het toelatingsbeleid, een bestrijding van het verschijnsel schijnhuwelijken, een gecoördineerde aanpak van illegale arbeid en een zeer intensief beleid voor de bestrijding van de criminaliteit. Wiebenga benadrukte dat verwijten als zou de VVD met haar plannen en

reacties. Over de zaak zelve bestaat vaak geen meningsverschil. Alleen mag de VVD er niet over praten. Wat een onzin! Als de discussie op zo'n onvolwassen wijze wordt gevoerd, komen we er nooit uit”.

Open benadering

Bolkestein beloofde zijn gehoor dat het minderhedenvraagstuk door de VVD blijvend op een open wijze benaderd zal worden, omdat het voor taboes te laat is. De VVD zal daarbij blijven streven naar evenwicht. „Als wij van de minderheden verlangen dat zij zich inspannen om in Nederland te integreren, dan mogen wij van de werkgevers verlangen dat zij hun best doen de minderheden daartoe meer kansen te geven. In een inspanningssamenleving moet de inzet van beide kanten komen.” Bolkestein wees er verder op dat

veel mensen in Nederland die tot een minderheidsgroep behoren er wel in slagen een goed bestaan op te bouwen. „Een groeiend aantal van hen is actief in onze partij. Wij hopen dat er nog velen zullen volgen.”

Ook bij de beantwoording van vragen door de Tweede Kamerleden ging Bolkestein nog eens op de problemen rond minderheden in. Met name zijn uitspraken tegen polygamie lichtte hij nog eens toe. „Onze samenleving is pluriform, maar er zijn bepaalde opvattingen, waaraan iedereen zich moet houden. Ik ben tegen polygame gezinshereniging. Ik heb niet eens een expliciete afkeuring gegeven ten opzichte van polygamie in het algemeen.” Bolkestein ziet geen enkele bedreiging uit het Midden-Oosten, ook godsdienstig niet. „Ik houd me niet bezig met godsdiensten. Ik houd me bezig

met culturen en bestudeer hoeveel er van andere culturen inpasbaar is in de onze.” Vandaar zijn verwerping van polygamie, besnijdenis van meisjes en het thuis houden om godsdienstige redenen van minderjarige meisjes die leerplichtig zijn. Bolkestein heeft met „eer en genoeg” een uitnodiging tot een gesprek met de Islamitische Raad aanvaard.

Forum

Het slot van de vrijdagavond tijdens de Algemene Vergadering bestond uit een forum, waarop het minderhedenvraagstuk het enige onderwerp was. Deelnemers aan het forum waren de voorzitter van de vakbond MHP, Van Dalen, de heer Shahid, wetenschappelijk hoofdmedewerker aan de Universiteit van Leiden, mevrouw Tümer van de Vrouwenvakschool Amsterdam, Turkse van geboorte, en het VVD-Tweede Kamerlid Hans Dijkstal, minderheden-specialist van de fractie. De forumleden waren verdeeld in hun mening over de initiatieven van Bolkestein de discussies over de integratie van de minderheden te verlevendigen. MHP'er Van Dalen vond de actie van Bolkestein „voortreffelijk”. En dat adjectief had volgens hem zowel betrekking op het moment dat Bolkestein koos als op de inhoud van zijn betogen. Wat hij heeft beoogd is er nu: discussie. Deze avond is er een treffend voorbeeld van. Van Dalen vond het niet terecht dat Bolkestein en de VVD door het initiatief in een slecht daglicht zijn komen te staan. „Dapper dat hij ook bij de demonstratie in Amsterdam was, waaraan ook mijn vakbond medewerking verleende. Hopelijk is dit het begin van een goede en heilzame discussie”, aldus Van Dalen.

Shahid verkondigde een heel andere mening. Hij vond Bolke-

Het forum v.l.n.r. Hans Dijkstal, mevrouw Tümer en de heren Shahid en Van Dalen. (Foto: 't Sticht)

stein helemaal niet zo dapper en wees er op dat er al sinds 1970 een discussie is over de integratie van althans moslims in Nederland. „Bij de moslims is dat nooit een taboe geweest. Die hebben in 1989 al een stichting ter bevordering van de integratie opgericht”. Hij vindt dat de integratie zal moeten leiden tot acceptatie en hoopt dat Bolkestein en zijn partij de woorden ter harte zullen nemen die Bolkestein zelf in zijn congres toespraak naar voren bracht. „Nog teveel homoseksuelen worden in het dagelijks leven besmeukt behandeld. Nog teveel vrouwen moeten zichzelf op de werkplek sterker bewijzen dan mannen. Nog teveel minderheden worden in ons land achtergesteld. In zulke misstanden mag en zal het liberalisme niet berusten”.

Mevrouw Tümer is blij dat men in Nederland nu zo ver is dat men gaat praten over het vraagstuk van de integratie. Andere elementen uit de discussie, zoals de moed van Bolkestein en afkeuring van polygamie vindt ze van ondergeschikt belang. „Nederland moet leren multicultureel te worden,” aldus een van haar bijdrages in de forumdiscussie. Hans Dijkstal onderschreef de opmerking van Shahid dat de discussie over de integratie van culturele minderheden van vroegere datum is, maar het nieuwe is zijns inziens dat de gesprekken zich nu op nationaal niveau afspelen. De grote vraag is „Hoe complex is dit probleem en waarom roept het zoveel emoties op?” aldus Dijkstal.

De forumdiscussie werd door de aanwezigen in de ovenwarme zaal met interesse gevolgd. Het hoofdbestuur oogstte lof met zijn initiatief een dergelijk forum in het drukke congresprogramma in te passen. JOVD-voorzitter C. Schagen zegde de congresgangers toe dat zijn organisatie wil zorgen dat de discussie over dit thema zuiver blijft en niet op een dood spoor terecht komt. En partijvoorzitter Dian van Leeuwen zie het na afloop van het forum aldus: „Kijk meer naar de minderheden zelf. Het was een goeie zet om het vanavond zo te doen, zo als we het hebben gedaan.” ■

De zaal tijdens de forumdiscussie. Op de invitatie van Dian om het colbertjasje bij deze tropische hitte maar uit te trekken, werd gretig ingegaan. (Foto: 't Sticht)

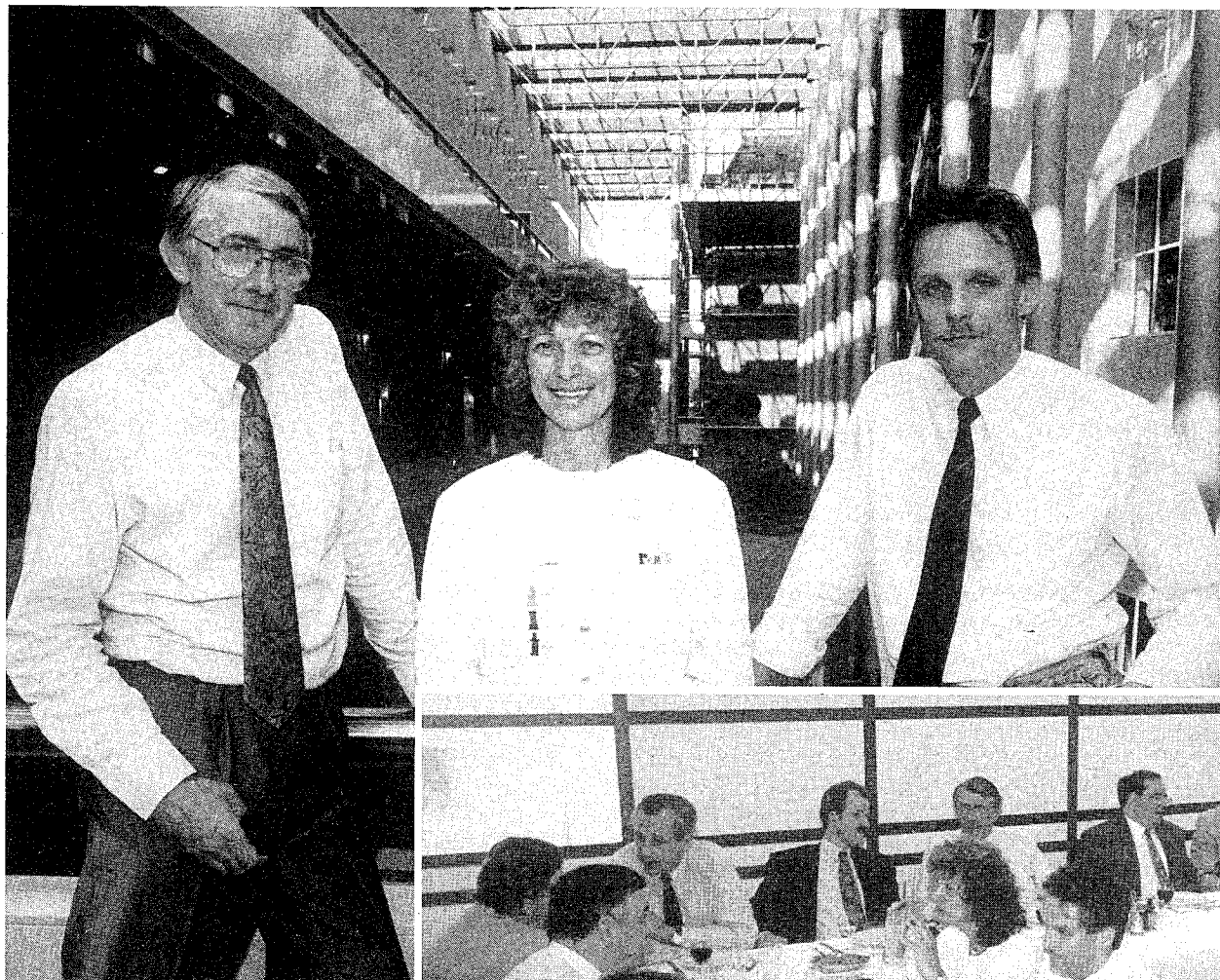
ideeën op de lijn van de Centrumpartij zitten, volstrekt onjuist zijn. „Er is een duidelijke waterscheiding tussen de Centrumpartij en de andere partijen in de Tweede Kamer. In de Centrumpartij wordt over migranten gesproken in de geest van het zoeken naar zondebokken. Wij gaan uit van de gelijkheid van alle mensen.”

De discussies over het minderhedenbeleid speelden een belangrijke rol in Amersfoort. In zijn redevoering op vrijdagavond zei de VVD-fractievoorzitter in de Tweede Kamer, Frits Bolkestein, dat de minderhedenproblematiek een van de grootste vraagstukken is van de komende decennia. „Daarom heb ik de discussie aangezwengeld. Keer op keer stuiten wij op emotionele en vaak onheuse

Landelijke Propaganda Commissie nam afscheid van drie LPC-ers

door RENE DIJKMAN
foto's THEO MEIJER

DEN HAAG - Tijdens een vergader- en rondleidingsbijeenkomst van de Landelijke Propaganda Commissie heeft LPC-voorzitter Rein Verdijk namens de commissie afscheid moeten nemen van de drie LPC-ers uit Friesland, 's-Hertogenbosch en de kc-Leiden.

V.l.n.r. Gilles van Blarckom, Ingrid de Jong en Jelle Hemkes namen afscheid van de LPC.

Ingrid de Jong uit de kc-Den Bosch en Jelle Hemkes van de kc-Friesland hebben sinds 1990 in deze turbulente commissie vele steentjes bijgedragen en nog veel meer werk verricht in hun eigen kamercentrale. Gilles van Blarckom uit de kc-Leiden deed negen jaar dat titanenwerk.

Een makkelijke periode was het niet, want de VVD begon net bij zijn binnenkomst in een dal te zakken, waar we nu gelukkig weer uit zijn. Als de populariteit van een partij zakt, is het juist voor die LPC erg hard werken geblazen om zoveel mogelijk propagandisten met hun public relationsactiviteiten aan de slag te houden.

Voor Gilles gold dat hij samen met de andere LPC-ers van de KC-Zuid-Holland kan terugkijken op het grootste wapenfeit ooit door de club geleverd. De bijeenkomst te Bleiswijk voor de laatste Kamerverkiezingen werd door 6000 VVD-ers en -sympathisanten bezocht. Hans Wiegel sprak daar voor een stampvolle veilinghal en vele laatkomers moesten het nodige missen doordat ze in files van 7 kilometer naar deze bijeenkomst in Bleiswijk vast kwamen te zitten. Een ieder kan bedenken hoe immens veel voorbereiding en werk dat VVD-hoogtepunt heeft gekost!

Plakkers

Alliedrie kregen zij een aandenken aan deze periode. Gilles haalde geamuseerd op dat hij oorspronkelijk tot LPC-er was gekozen onder het motto: „Jij bent lang, dus jij kan grotere affiches ophangen.” In een adem vervolgde hij dan ook met: „in die negen jaar heb ik de LPC zien veranderen

De LPC bijna voltallig aan de maaltijd met enkele Kamerleden.

van een stelletjes goede plakkers in een groep deskundigen en doeners. Onze producten gaan als het advies door naar het hoofdbestuur...”

Hij had voor alle aanwezigen een heel speciaal aandenken meegebracht, maar we hebben hem bezworen daar niet over te praten!

Rondleiding

Erica Terpstra leidde voordien de LPC rond in het nieuwe gebouw van de Tweede Kamer. Zij deed dat op deze bloedhete dag met de haar zo eigen schwing en humor. Daarna werd gezamenlijk in het Statenrestaurant gegeten, waarna de vergadering plaatsvond in de Thorbeckezaal. ■

De VVD-fractie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal zoekt voor de afdeling Voorlichting een full time

medewerker interne communicatie (m/v)

Functie-informatie:

- Het schrijven van artikelen t.b.v. van de VVD-Expressie
- Het samenstellen van deze wekelijkse nieuwsbrief
- Het onderhouden van contacten met en eventueel ondersteunen van redacties van andere VVD-periodieken
- Het signaleren en verzamelen van politiek relevante informatie.

Functie-eisen:

- U heeft een HBO of universitaire opleiding
- U heeft voor de functie relevante ervaring
- U beschikt over goede mondelinge en vooral schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid
- Type-ervaring en routine op een tekstverwerker is vereist
- U sympathiseert met de VVD.

Het salaris is, afhankelijk van opleiding en ervaring, vanaf f 3.950,- bruto per maand.

Hebt u belangstelling voor deze functie (beschikbaar vanaf 1 augustus 1992) richt dan uw brief met curriculum vitae vóór 1 juli 1992 aan de heer L. J. H. Willinge, personeelscoördinator van de VVD-Tweede Kamerfractie, Postbus 20018, 2500 EA Den Haag, telefoon 070-3182878 (ma/do in de middag, di/wo/vr 's morgens).

De meeste algemene en buitengewone vergaderingen beginnen met een spervuur van vragen, interrupties en ordevoorstellen vanuit de KC-Den Helder. Wij vroegen Hans Meijer, voorzitter van de Commissie Congressvoorbereiding KC-Den Helder, wat het motief is voor deze - in de ogen van velen - wat stagnerende werkwijze. Hij schreef voor ons zijn antwoord dat hieronder volgt.

Redactie

KC Den Helder heeft vijf jaar ervaring met inhoudelijke discussie

Het congres, de voorbereiding en de discussie

De Kamercentrale Den Helder heeft, overigens geheel onopgemerkt, het eerste lustrum van haar Commissie Congressvoorbereiding meegemaakt. Geen feest, want de commissie is gewoon een werkclub. Wel een reden om wat nader in te gaan op de wijze, waarop „Den Helder” landelijke vergaderingen voorbereidt en behandelt.

De Commissie Congressvoorbereiding is eigenlijk uit pure nood geboren. Tijdens de voorbereiding van Liberaal Bestek lagen er duizenden moties op tafel. Geen van de 54 afdelingen in de KC Den Helder - waarvan het merendeel tot de kleine afdelingen kan worden gerekend - bleek in staat te zijn een zo uitgebreid stuk behoorlijk voor te bereiden.

Service-organisatie

De commissie is opgezet als een service-organisatie voor afdelingen. De bedoeling was en is ervoor te zorgen dat de opvattingen van de 54 Noordhollandse afdelingen niet alleen doorklinken op landelijke vergaderingen, maar dat ook daadwerkelijk invloed wordt uitgeoefend op koers en beleid van onze partij. Het hoofddoel is: inhoudelijke discussie met leden binnen afdelingen meer te stimuleren. Graag minder discussie over personen.

Inhoudelijke discussie krijgt op die wijze reeds jaren gestalte in het Noordhollandse. De methodiek is inmiddels redelijk professioneel te noemen. Met de

komst van thema-congressen is de commissie ook een rol gaan spelen bij de voorbereiding van themadiscussies.

De werkwijze is eenvoudig en efficiënt. De zes leden van de commissie (één vertegenwoordiger uit elke ondercentrale, een vertegenwoordigster van de Vrouwen in de VVD en de voorzitter) nemen - al naar gelang hun specialisatie - individueel elke beschrijvingsbrief en ieder partijstuk door. Gezamenlijk worden vervolgens standpunten bepaald. Deze worden allereerst voorgelegd aan het voltallig bestuur van de Kamercentrale, dat een eerste afweging maakt.

Expertise

Deze afweging wordt voorgelegd aan de centrale vergadering, bij welke gelegenheid ook afdelingen hun eigen standpunten naar voren brengen. Alle voorstellen en standpunten, die door de centrale vergadering zijn overgenomen, worden vervolgens in de normale procedure gebracht. De commissie probeert daarbij bovendien afdelingen te helpen

hun standpunten zodanig te formuleren, dat ze geschikt zijn voor behandeling op een landelijk congres, ook wanneer ze niet door de centrale vergadering zijn overgenomen. In dat geval kan de afdeling immers altijd nog zelf haar standpunt(en) op een congres aan de orde stellen.

Niet zelden maken afdelingen, bij de voorbereiding van een congres in de eigen ledenvergadering, gebruik van de expertise van leden van de commissie, die de afdeling helpen bij het formuleren van eigen standpunten.

De aanvullende beschrijvingsbrief - met daarin dus de eigen standpunten, maar ook die van andere afdelingen en centrales - doorloopt meestal dezelfde procedure. De voorbereiding van een congres wordt vervolgens meestal afgesloten met een bijeenkomst met alle afgevaardigden van afdelingen, die het betrokken congres zullen bezoeken.

Elke beschrijvingsbrief en ieder stuk (bijvoorbeeld een verkiezingsprogramma of een rapport als „Ongebroken Lijnen”) is derhalve drie keer uitgebreid met afdelingen besproken voor een congres wordt bezocht.

Woordvoerders

In principe geldt te allen tijde dat elke afdeling het woord kan voeren op een landelijke vergadering. Echter, daar waar de leden van de Commissie Congressvoorbereiding doorgaans het beste ingevoerd en voorbereid zijn, laat het merendeel van de afdelingen het voeren van de discussie aan hen over.

Dat leidt overigens op een congres nogal eens tot de mening bij andere congresgangers, dat de woordvoerders van „Den Helder” wat veel aan het woord zijn. Dat nu is een opvatting, die die woordvoerders met iedereen delen. Echter: niet alleen is de KC-Den Helder op sommige punten zeer principieel, de hierboven geschetste intensieve voorbereiding leidt er automatisch toe, dat er diepgaand over elk voorstel is gesproken. Het zou onverstandig zijn na een zo grondige voorbereiding niet deel te nemen aan de discussie. Dat immers zou onvoldoende recht doen aan het werk, dat de afdelingen uit het Noordhollandse in de voorbereiding hebben gestoken.

Diegenen, die menen dat „Den Helder” (te) vaak aan het woord is, dienen zich overigens te realiseren dat het daarbij telkens gaat om door de KC besproken onderwerpen waarover besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Van het berijden van eigen stokpaardjes is dus geen sprake. Zij hebben bovendien de uitdrukkelijke opdracht een mening niet alleen te verwoorden, maar er ook zorg voor te dragen dat „Den Helder” wezenlijke invloed op koers en besluitvorming heeft.

Dominerend

De KC Amsterdam merkte tijdens het laatste congres in Amersfoort op dat de wijze - waarop afdelingen en centrales een congres voorbereiden - te wensen overlaat. Voor die mening is wel iets te zeggen. Want inderdaad wordt een congres vaak gedomineerd door de beter ingevoerde en voorbereide centrales en afdelingen.

Met regelmaat komt bijvoorbeeld de situatie voor dat een afdeling wel een motie heeft ingediend maar (nog) niet ter verdediging op een congres is gearriveerd. Zo'n motie of amendement sterft dan een vroege dood, terwijl een betere begeleiding - bijvoorbeeld van de kant van de betrokken kamercentrale - ertoe zou kunnen leiden dat de motie wel in de discussie wordt betrokken.

Bovendien is de praktijk van een congres dat een motie, amendement of ander voorstel doorgaans meer kans van slagen heeft, wanneer het door een of meer kamercentrales wordt gesteund. Elke individuele afdeling heeft er dus voordeel bij, wanneer een kamercentrale de voorbereiding van een congres (beter) ter hand neemt.

Inhoud

De inhoudelijke discussie is, in het Helderse, al met al nauwelijks een nieuw fenomeen te noemen. Echte inhoudelijke discussie vergt een veel betere en diepgaander voorbereiding. Dat betekent voor centrales ook een andere - meer dienstverlenende en ondersteunende - rol in de richting van de afdelingen. In Den Helder krijgt die rol inmiddels al ruim vijf jaar gestalte en zeker niet zonder succes.

Wij zouden - nogmaals - graag minder het woord voeren. Echter, dan dienen anderen dat vaker te doen. Wij nodigen u daar graag toe uit.

HANS MEIJER ■
Namens de commissie congressvoorbereiding van de Kamercentrale Den Helder

Vrijheid en Democratie

maandblad voor de Volkspartij voor Vrijheid & Democratie

**Nummer 1406
juni 1992**

Hoofdredacteur:
Reny Dijkman

Redactie:
Hans de Bie
Victor Haskamp
Jan van de Ven

Redactiesecretariaat:
Elisabeth Gans,
VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage
Fax: 070 - 3608276

Ledenadministratie:
070 - 3613061

Druk:
Ten Brink Meppel b.v.

Vormgeving:
Siem Willems

Redactieraad:
p/a VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage
t.a.v. mr. I.W. Opstelten, vrz.

Advertentie-exploitatie:
Bureau van Vliet b.v.
Postbus 20
2040 AA Zandvoort
tel.: 02507 - 14745

Openbare Partijraadsvergadering

Plaats: 19 september 1992

Plaats: Jaarbeurs Congresscentrum te Utrecht

Onderwerp: Troonrede en Miljoenennota en dienstplicht/defensiebeleid

Aanvang: 10.00 uur

Tijdens deze traditionele septemberpartijraad over Troonrede en Miljoenennota zal het pre-advies worden besproken over het onderwerp dienstplicht/defensiebeleid, dat oorspronkelijk geagendeerd werd voor de partijraadsvergadering op 13 juni jl.

De leden en adviserende leden van de partijraad krijgen de gedetailleerde agenda en het pre-advies van de door het hoofdbestuur ingestelde werkgroep over dienstplicht/defensiebeleid rechtstreeks toegezonden; het pre-advies is voorts verkrijgbaar bij het algemeen secretariaat tegen betaling van f 4,50 op rekeningnummer: 40.18.232 t.n.v. de VVD-Informatierekening te 's-Gravenhage onder vermelding van „dienstplicht/defensiebeleid” en zal zo spoedig mogelijk worden toegezonden.

SCHOONHOVEN **ZILVERSTAD**
OFFICIAL DEALER
RIKKOERT
Schoonhovens Silverhuys
HAVEN 1-13, SCHOONHOVEN 01823-82651/85820
DE GROOTSTE COLLECTIE HEDENDAAGS ZILVER VAN NEDERLAND.
VERVAARDIGING VAN SPECIALE OPDRACHTEN. OOK VAKKUNDIGE GOUD- EN ZILVERRESTAURATIES EN VERZILVERINGEN DOOR ONZE EDELSMEDEN.

ZILVER KOOP JE IN SCHOONHOVEN
VOOR ANTIEK NEDERLANDS ZILVER KUNT U EEN BEZOOK BIENENEN
AAN HET EERSTENIAARSTIJES VAN DEN IJZERTHONDE

Broodmand:
Echt zilveren brood- en bonbonmanden in meer dan 50 modellen. Tevens leverbaar in zwaar verzilverd.

Russisch „Njet” is onacceptabel voor Europese Liberalen

door JESSICA LARIVE
ELD-parlementariër

Hoe we ook doorvroegen, ze wilden er niet aan. Professor Jer-
geni Velikov, adviseur van President Jeltsin en Professor J.
Ponomarev-Stepnoi, president van de nucleaire maatschappij,
bleven onbewogen. Njet. En dat njet sloeg op de door vele
westerse experts, zoals het Internationaal Atoom Energie
Agentschap, dringend geadviseerde sluiting van de 16 meest
gevaarlijke RBMK kerncentrales (type Tsjernobyl) in Rusland
en de Oekraïne. Dit bleek tijdens een hoorzitting die de Eu-
ropese Liberale fractie op 6 mei in Brussel had georganiseerd.

Onacceptabel risico

Als woordvoerder van de frac-
tie benadrukte ik dat we met dat
„njet” niet kunnen leven. De Eu-
ropese bevolking loopt daarmee
een onacceptabel risico. Daarom
moeten alle betrokkenen zo snel
mogelijk rond de tafel gaan zitten
om tot een oplossing te komen.
Een pragmatische aanpak is no-
dig. Land per land, geval per geval
moeten prioriteiten worden ge-
steld. Kosten moeten worden ge-
schat. Een zo kort mogelijke over-
gangperiode moet worden vast-
gesteld.

Russisch njet kan leiden tot Europees njet

Bij de overgangperiode is enig
realisme op zijn plaats. Het voor-
beeld van Armenië toont dat aan.
De Armeense regering wil de zeer
gevaarlijke en in oktober jl. geslo-
ten centrale voortijdig weer
openen, hoewel ze weten dat het
onmogelijk is deze centrale aan de
minimale veiligheidsnormen aan
te passen en hij bovendien nog
eens in een aardbevingszone ligt.
Echter alle scholen en fabrieken
moesten worden gesloten in ver-
band met energieschaarste en ook
de Armeense huishoudens waren
in grote problemen. Een aantal
mensen vror deze winter dood.
En dan was het nog een zachte
winter... Daar is het njet van de

Russen ook op gebaseerd. Zeker,
ze erkennen dat een aantal centra-
les levensgevaarlijk zijn en ze
zijn net als wij geschrokken van
de bijna ramp in St. Petersburg.

Ook accepteren ze al een tijd wes-
terse hulp bij de beveiliging. Maar
voor eventuele sluiting willen ze
een overgangperiode van zeker
10 jaar. En dat is veel te lang. Wij
hebben er uiteraard begrip voor
dat onvoorwaardelijke sluiting op
zeer korte termijn niet kan. Dan
zou letterlijk en figuurlijk het
licht uitgaan, omdat b.v. in Rus-
land 30 % van de elektriciteit door
kerncentrales wordt opgewekt. Ik
denk dan ook dat we niet om een
overgangperiode heen kunnen.
Maar dan wel véél korter! Hoe
sneller we echter beginnen met
een energiebesparingsprogram-
ma, hoe korter die overgangsperi-
ode kan zijn. Hoe sneller het
verlies aan energieproductie via
energiebesparing gecompenseerd
wordt, des te sneller kan tot slui-
ting worden overgegaan.

Verrotte pijpleidingen

Dit kan snel, met relatief wei-
nig geld, resultaat opleveren. Dan
denk ik bijvoorbeeld aan het ge-
centraliseerde verwarmingssys-
teem van de woningen. Ik heb met
eigen ogen in Moskou gezien hoe
men liep te puffen en daarom de
hele dag alle ramen openzette,
omdat je niet zelf de verwarming

uit of lager kan zetten. Met de
warmte verdwijnt zo ook het Eu-
ropese geld door de ramen! Verder
lekt er uit de verrotte pijpleidin-
gen per jaar meer gas weg, dan
onze hele jaarlijkse aardgaspro-
ductie. Daarom heb ik meteen na
de hoorzitting vragen aan de
Commissie gesteld, waarin ik me
afvraag of we wel onbekommerd
moeten doorgaan met onze fi-
nanciële steun te geven aan Mid-
den- en Oost-Europa als niet
meteen voortvarend aan een slui-
tingsprogramma wordt gewerkt.
En moet het EG geld niet met
voorrang worden gebruikt voor de
„grootste energiebron in Oost-
Europa”: nl. energiebesparings-
projecten? Dan zou voldoende
energie beschikbaar komen om
zonder al te grote problemen slui-
ting van de gevaarlijkste centra-
les te versnellen. Daarnaast moet
het beleid er natuurlijk op gericht
zijn om zo snel mogelijk die centra-
les waar dat mogelijk is con-
form westerse veiligheidsnormen
aan te passen. Tijdens onze hoor-
zitting bleek echter ook dat het
probleem niet alleen de slechte
kwaliteit van de centrales en de
kernafvalopslag is, maar ook de
slechte opleiding en moraal van
het personeel. Kortom, er is geen
veiligheidscultuur.

EG-steun

De EG-steun voor Midden- en
Oost-Europa is niet mis: voor 1992
ruim 2,3 miljard gulden in het
PHARE-programma en 450 mil-
joen Ecu in het programma voor
technische assistentie aan het
GOS. Binnen PHARE wordt nu
60 miljoen gulden bestemd voor
beveiliging van kerncentrales in
Midden- en Oost-Europa en bin-
nen het programma voor techni-
sche assistentie 135 miljoen gul-
den voor hetzelfde doel in de GOS-
landen. Maar om ècht effectief te
kunnen zijn is veel meer geld no-
dig. Gepraat wordt over bedragen
als 50 miljard Ecu. Dat kan de EG
alleen niet opbrengen. Daarom
vinden de liberalen dat dit pro-
bleem niet alleen in Europees
verband maar in wereldcontext
moet worden behandeld. Een in-
ternationale conventie voor nu-
cleaire veiligheid moet worden
opgesteld, waardoor ook inter-
nationale verificatie van nation-
ale veiligheidsnormen en prak-
tijken mogelijk wordt. Intern-
ationale wil is nodig, óók van de
VS en Japan, met de bijbehorende
financiën. Het Duitse idee om via
de Oost-Europa-bank „zachte le-
ningen” te geven voor sluiting en
beveiliging van Oosteuropese
kerncentrales zou door Nederland
moeten worden gesteund. Ook de
Europese investeringsbank en de
Wereldbank moeten veel meer
worden ingeschakeld. De G-7 in
juli in München moet zijn verant-
woordelijkheid in deze oppakken.
Ook Nederland zelf zou uit de
Oost-Europa-pot van 110 miljoen
gulden meer aan de veiligheid van

Jessica Larive

ONDER AUSPICIËN VAN DE LIB.-DEM. FRACTIE

kerncentrales en energiebespa-
ring kunnen besteden. Het gaat
per slot om onze eigen veiligheid.
Zoals ik naar aanleiding van deze
hoorzitting op de VPRO-radio zei:
„Het gaat er niet om of je vóór

of tegen kerncentrales bent: deze
failliete erfenis van het com-
munisme moet snel worden opge-
ruimd. Snelle gecoördineerde ac-
tie is nodig, in het belang van alle
Europeanen.” ■

Liberales Internationale - Groep Nederland

Dutch Group - Liberal International

**FRITS BOLKESTEIN/
GUY VERHOFSTADT**

IN SPRAAKMAKEND DEBAT LIBERALE INTERNATIONALE

TE ANTWERPEN!

De Groep Nederland van de Liberale Internationale (LIGN)
en de Vlaamse liberale Partij voor de Vrijheid (PVV) nodigen
U als VVD-lid uit om in Antwerpen een spraakmakend debat
bij te wonen over de Nederlands-Vlaamse samenwerking in
het nieuwe Europa.

In toenemende mate wordt politiek erkend dat Nederland en
Vlaanderen nauwer moeten samenwerken om hun
gemeenschappelijke identiteit en hun invloed in Europa te
versterken. Frits Bolkestein en Guy Verhofstadt, politieke
leiders van VVD, resp. PVV, gaan met elkaar en met de zaal
over dit thema pittig in discussie.

Na Luzern (minderheden-problematiek) en Leiden (militaire
interventie) kiest Frits Bolkestein wederom de Liberale
Internationale uit om de leiding te nemen in het politieke
debat. De Nederlandse en Vlaamse pers hebben hun
aanwezigheid al aangekondigd.

De LIGN nodigt alle geïnteresseerden uit om deze
spraaakmakende middag bij te wonen op

**ZATERDAG 20 JUNI A.S.
Vanaf 13.00 uur
ROMI GOLDMUNTZ CENTRUM
(Nerviërsstraat 12 te Antwerpen, België)**

Het Romi Goldmuntz Centrum is op loopafstand van het
Antwerpse Centraal Station gelegen (zijstraat Belgiëlei). De
middag wordt rond 16.30 uur met een borrel afgesloten.
Vervoer is op eigen gelegenheid. Introductie is mogelijk en
wordt gewaardeerd.

Vanwege organisatorische redenen wordt U verzocht
schriftelijk of telefonisch Uw komst aan te melden bij **Mr.
Drs. J. C. van Baalen**, Secretariaat LIGN, Noordeinde 10-c,
2514 GH Den Haag (tel.nr.: 070-3643055 - boodschap inspreken
op antwoordapparaat).

De ontwikkeling van liberale partijen in Midden- en Oost-Europa

door JAN DIRK BLAAUW
Internationaal secretaris VVD

De pers bericht ons dagelijks over de turbulente gebeurtenissen in Midden- en Oost-Europa, waarvan de oorlog in het voormalige Joegoslavië het tragische hoogtepunt vormt. De ontwikkeling van de prille democratieën in landen als Slowenië, Hongarije en Tsjecho-Slowakije blijft hierdoor wat onderbelicht. Hoe staat het met de zegetocht van het liberalisme sinds de val van de Berlijnse muur en hoe is de situatie van onze zusterpartijen?

De politieke situaties en tendensen zijn in deze landen nogal complex. Niet alleen is er een veelheid aan partijen en groeperingen, die vaak weer opsplitsen en nieuwe banden aangaan, ook spelen persoonlijke relaties en historische achtergronden een grote rol. Om de democratie in deze landen van een wankel evenwicht naar een stabiele en diepgewortelde plaats in de samenleving te helpen is de rol van het liberalisme in Midden- en Oost-Europa van cruciaal belang. De privatisering van de economie is in de meeste landen op gang gekomen, maar vaak schoorvoetend. De staat blijft te lang een te grote vinger in de pap houden, om uiteenlopende redenen. Een vrije markt-economie wordt door iedereen gepropageerd, maar alleen de liberale partijen handelen er ook naar.

Persvrijheid

De economische ontwikkeling gaat hand in hand met de politieke ontwikkeling. Naast de vrije markt moeten ook fundamentele mensenrechten nog bevochten worden, zoals persvrijheid, rechten van minderheden en de situatie van vluchtelingen. Te vaak moeten de liberalen oproeien tegen conservatieve (in 19e-eeuwse zin) of zelfs nationalistische en intolerante stromingen. Twee landen springen er echter al uit: Hongarije en Slowenië.

In Hongarije zijn de twee liberale partijen (SDS en Fidesz) de op één na grootste kracht in het politieke veld. De invloed van de SDS en Fidesz blijft groeien: volgens de laatste opiniepeilingen zou Fidesz alleen al meer dan 50% van de zetels in het parlement behalen. Zowel in relatieve als absolute zin speelt het liberalisme in Hongarije dus een belangrijker rol dan in West-Europa.

Ook in Slowenië is dit het geval: na de laatste verkiezingen is onze zusterpartij daar in de regering gekomen. Als deze tendens van versterking van de liberale partijen zich ook in de andere Midden- en Oosteuropese landen gaat voordoen, zou dat directe voordelen kunnen hebben voor de liberalen in West-Europa. Niet alleen op het gebied van handel; te denken valt ook aan versterking van de liberale fractie in het Europees Parlement, als de EG zich uitbreidt tot de landen die nu een associatie-verdrag met de EG hebben.

Versplinterd

Hoe staan de liberale partijen ervoor in de andere landen? In

Tsjecho-Slowakije is de politieke situatie meer versplinterd. In het Tsjechische gedeelte, Bohemen en Moravië, is onze zusterpartij LDS onlangs samengegaan met ODA, een andere afsplitsing van het voormalige Burgerforum. Dit om te kunnen overleven in de verkiezingen voor het Tsjechische en het federale parlement van 6 juni jl. De LDS heeft nauwelijks financiële middelen, maar een goed liberaal programma. Naast de LDS is ook OH, de partij van Jiri Dienstbier, waarnemer bij de Liberale Internationale. In Slowakije heeft de VVD ook een zusterpartij, maar hier speelt het probleem van het voortbestaan van de federatie mee. De rechtse partijen spelen in op het nationalisme van de Slowaken, niet alleen tegen de Tsjechen, maar ook tegen de minderheden in Slowakije zelf, zoals bijvoorbeeld de grote Hongaarse minderheid. De rechten van deze minderheden raken hierdoor in de knel.

Monsterverbond

In Servië is de situatie moeilijk, maar in Kroatië heeft de VVD goede contacten met de liberale partij. Hun uiteindelijke positie is nog onduidelijk, want alle politieke organisaties hebben door de oorlogsomstandigheden een mon-

Jan Dirk Blaauw

sterverbond gesloten, hoewel er wel veel kritiek is op Tudjman. Ook in Kosovo, dat zich onlangs door middel van een referendum onafhankelijk heeft verklaard, heeft de VVD nauw contact met de liberalen.

Ontluikend liberalisme

In Polen is het politieke spectrum ook versplinterd: de grootste liberale groepering, het Liberal Congress, is toegetreden tot de christen-democratische internationale. De situatie lijkt in de Baltische Staten iets overzichtelijker. De liberale partijen beginnen hier te ontluiken. De VVD heeft hier al contacten mee. Vooral in Estland is de liberale groep al relatief sterk. De aanvankelijke gedachte dat vooral de Scandina-

vische liberalen veel aandacht zouden besteden aan hun zusterpartijen in het Balticum, is geen werkelijkheid geworden. Ook hier is voor de VVD een taak weggelegd.

In het GOS is de politieke partijvorming erg onduidelijk. Er zijn nog nauwelijks partijen, en de groeperingen die zich liberaal noemen zijn soms extreme nationalist. De VVD moet de situatie dus blijven volgen en de ontwikkelingen afwachten.

Persoonlijke contacten

Voor alle liberale partijen in Midden- en Oost-Europa zijn de contacten met de Westeuropese liberalen van vitaal belang. Afhankelijk van de situatie waarin zij zich bevinden, behoeven zij onze steun hetzij bij het opzetten van een partij-organisatie, hetzij met praktische adviezen voor het voeren van een liberale politiek op landelijk of lokaal niveau, of voor morele en financiële steun bij verkiezingen.

De seminars en trainingen, georganiseerd door de Dettmeijerstichting van de VVD in het kader van het PSO (Programma Samenwerking Oost-Europa), zijn voor onze Oosteuropese zusterpartijen ook in een ander opzicht belangrijk: bij deze gelegenheden kunnen zij van gedachten wisselen met liberale collega's in de andere landen van Midden- en Oost-Europa. Want net zoals in de traditionele democratieën, spelen ook in de nieuwe democratieën de persoonlijke contacten een grote rol. ■

Anne Lize v.d. Stoep

Verkeer

W e hebben het achter de rug en hoe! Ik doel op het Amsterdamse referendum. Categorie: eens, maar nooit weer. Het referendum leed schade door de perfecte toepassing van de Wet van Murphy: alles wat verkeerd kon gaan ging ruimschoots verkeerd.

De oproep aan burgers onderwerpen aan te dragen, de keuze van het onderwerp, de instelling van de onafhankelijke commissie, de inhoudelijke voorbereiding, de uiteindelijke vraagstelling, de voorlichting en dus ook de opkomst. En, zoals vaker gebeurt, ook in de politiek, kreeg de boodschapper, in casu de VVD-fractie de volle laag van enkele Collegepartijen. 't Was allemaal onze schuld!

Gelukkig heeft onze fractie tenminste één opvallende eigenschap: we vechten graag voor ons liberale standpunt. De kiezer kon een keuze maken uit twee varianten: A of B. De laatste was het meest verregaand, de eerste gebaseerd op het gesloten programmaakkoord, gericht op terugdringing van het niet-noodzakelijke autoverkeer na realisering van parkeergarages en verbeterd openbaar vervoer.

Als loyale Collegepartij voerden wij een keiharde campagne voor A, als enige... van de akkoordpartijen!

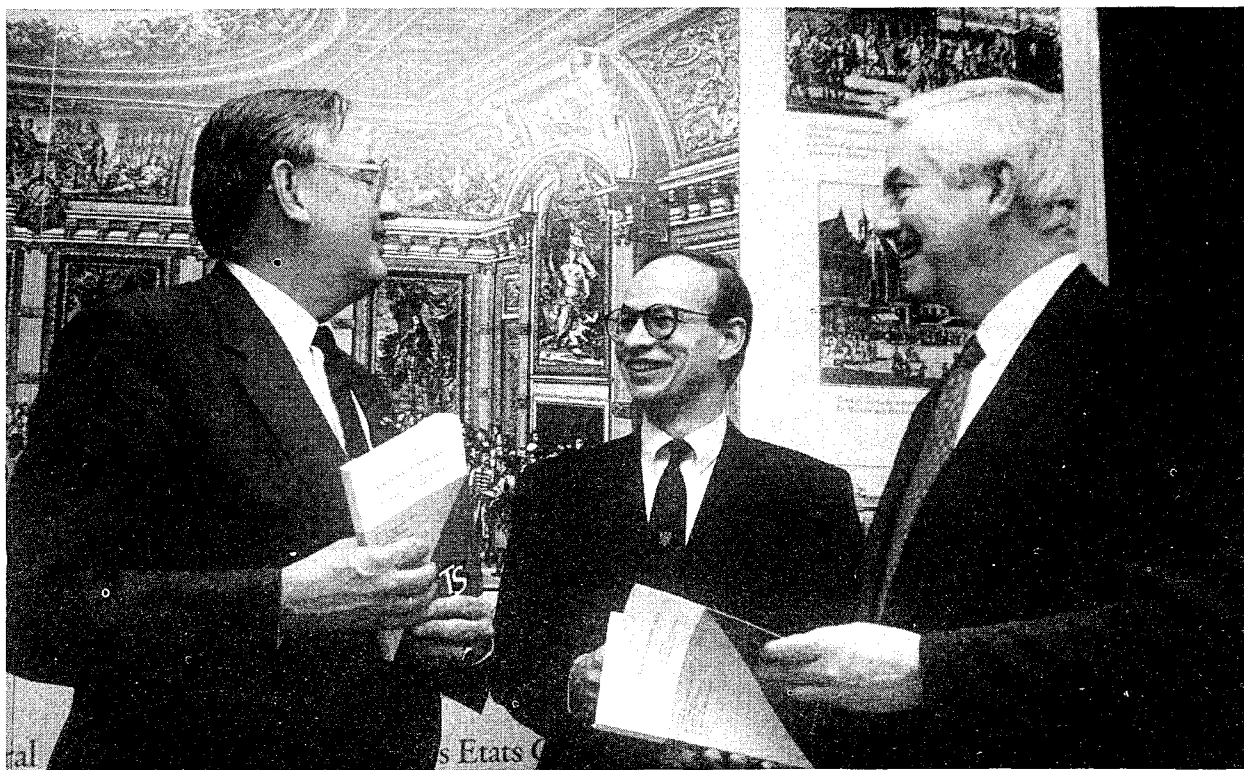
Ondanks de tegenstem van de VVD besloot de meerderheid van de raad de uitslag (52% voor B, 46% voor A) over te nemen. Wel stemden we in met het maken van een stappenplan dat aan een reeks van voorwaarden moet voldoen, zoals passend binnen de financiële kaders van het akkoord, de aanleg van de Noord-Zuidlijn, parkeergarages en uitvoering van het met het bedrijfsleven gesloten convenant inzake de bereikbaarheid van de binnenstad - want deze, zo roept de VVD-fractie al zo'n 15 jaar - is onbereikbaar. Het PvdA-CDA-en D66-beleid in die jaren ging uit van de illusie, dat mensen de auto wel thuis laten bij een gebrek aan parkeerplaatsen en een verhoogde adrenalinetoevoer. Zo laat de Amsterdammer zich duidelijk niet sturen.

Een ander overheidsbeleid is derhalve noodzakelijk. Niet alleen het verblijfsklimaat en het milieu schreeuwen daarom. Ook de economische bedrijvigheid ondervindt enorme hinder van de volgepropte binnenstad. Grote, maar vooral kleine bedrijven verlaten de stad en dat verhoogt weer de werkloosheid onder Amsterdammers.

Voor de VVD-fractie is het glashelder dat het volgende gemeenteraadsprogramma een scherper en duidelijker geformuleerde verkeersparagraaf moet bevatten, gericht op terugdringing van het niet-noodzakelijke verkeer. Onder de voorwaarde, dat de burger wel een keuze krijgt tussen de auto en verbeterd openbaar vervoer, inclusief taxi's. De VVD-fractie heeft al aangekondigd dat het verkeersbeleid inzet van de verkiezingen zal worden.

Ook maakten we kenbaar dat indien het stappenplan van het College een simpel autootje pesten wordt, de VVD geen deel meer wil uitmaken van het College. Immers, de VVD-fractie wil problemen oplossen en niet vergroten. Omdat de hoofdstad van ons land, Amsterdam, ons lief is!

Alcander Stoep

Op 6 mei jl. ontvingen Gijs de Vries en Frits Bolkestein de eerste exemplaren van het Teldersstichting-rapport: „Europa: een volgende akte” met als ondertitel: „Een verkenning van de grondslagen en de toekomst van de Gemeenschap en de positie van Nederland daarin”.

De werkgroep, die onder voorzitterschap stond van drs. G. M. V. van Aardenne (links op de foto), heeft haar werk niet voor niets gedaan. Het rapport is buitengewoon goed door de media ontvangen en de discussie binnen de partij begon al volop op de themadag „Europa”, die 9 mei plaatsvond.

U kunt het geschrift nog bestellen door f 32,50 over te maken op girorekening nr. 33.49.769 t.n.v. de Prof. Mr. B. M. Teldersstichting te Den Haag onder vermelding van „Geschrift 76”.

(Foto: Theo Meijer)

Woman-Resource Management is broodnodig

door
LEN REMPT-HALMMANS DE JONGH
VVD-Tweede Kamerlid en Adviseur van
Diemen & van Gestel Select

Human Resource Management (HRM voor intimi) is „in”. Geen wonder. Het goed functioneren van kostbaar menselijk kapitaal in bedrijven wordt steeds belangrijker. Het barst dan ook van de management-development cursussen en de publikaties over HRM zijn legio.

Een centrale plaats HRM neemt de bedrijfscultuur in, de cultuur van de verschillende afdelingen, de verschillende mensen. Toch wordt nergens met ook maar een woord gerept over de cultuurverschillen tussen mannen en vrouwen.

De bedrijfscultuur is mannelijk en de rol van vrouwen daarin verdient dus juist extra aandacht. Zeker met het oog op ontgroening en vergrijzing en het daardoor dreigende tekort aan hoger opgeleiden, is het op z'n minst zorgelijk dat de helft van de potentiële beroepsbevolking wordt overgeslagen. Zelfs het verhogen van de VUT-leeftijd zal geen soelaas bieden. Maatschappij en bedrijven kunnen zich geen verspilling van talenten meer permitteren. Vrouwen worden in toenemende mate hoog opgeleid. Een forse maatschappelijke investering dus.

Hekkesluis

Maar in leidinggevende posities in het bedrijfsleven zijn vrouwen vrijwel afwezig. Overal ter wereld, met Nederland als hekkensluis. Waarom? Honderden onderzoeken zijn hier al aan gewijd. Vooral de vraag of vrouwen wel leiding kunnen geven, hield menig onderzoeker uit de slaap. Dat raadsel is geloof ik nog niet opgelost. In organisatieland hoor je argumenten als: „Vrouwen hebben niet dezelfde motivatie, zien het werk niet als carrière maar als een baantje, emotionaliteit verspert de weg naar de top, het gezin is belangrijker” en ga zo maar door.

Het is met name deze denkrant, dit vooroordeel, dat vrouwen de weg naar de top bemoeilijkt. Ze kan kinderen krijgen, gaat (moet) dan weg en dus wordt er in haar niet geïnvesteerd. En wat komt er voor carrièrevrouwen nog meer aan te pas? Zelfbewuster worden, eigen beperkingen kennen, prioriteiten stellen, nee zeggen zonder schuldgevoelens, assertief en concurrerend zijn... als ze hun vrouwelijkheid (whatever that may be) maar niet verliezen. Tot heil van de bedrijfscultuur, die humaner en creatiever zal worden, dat wel. Hoezo stereotypering?

De oorzaak van de afwezigheid van vrouwen in leidinggevende posities wordt zo bij de vrouw zelf gelegd. Zij moet veranderen. Het bedrijf blijft passief. Op enkele faciliteiten als kinderopvang en flexibele werktijden na. De bedrijfsomgeving verandert in deze visie pas als de bijgeschaafde vrouwen en masse hun intrede doen en in managementposities terecht komen. Weerstand van het kader (en anderen) waarover vrouwen zo leuk kunnen struikelen, verdwijnen blijkbaar als sneeuw voor de zon.

Verschillend gedrag

Nou vergeet dat maar. Als be-

drijven echt passief blijven, zullen vrouwen in leidinggevende posities door afwezigheid blijven schitteren.

Het veelbezongen HRM zet voor vrouwen dus nog niet veel zoden aan de dijk. Toch bestaat zo langzamerhand wel een soort consensus over het waarom van de achterstand van vrouwen in management-posities. En wat daaraan moet worden gedaan. Een aantal bedrijven is al druk bezig.

Mannen en vrouwen vertonen als groep verschillend gedrag wat betreft taalgebruik, omgangsvormen en zelfs vergaderen. Vrouwen komen daardoor, zij het onbewust, een hen onbekende en dus „vijandige” cultuur binnen. Zelfs goed opgeleide vrouwen zijn door hun socialisatie veelal te passief en te afwachtend. Blijven teveel in staffuncties hangen. Promotie is dan moeizaam. Ze verlaten te leurgesteld het bedrijf, met de zorg voor de kinderen als legitiem excuus. Een kostbaar verlies aan hoogwaardige kennis voor de betrokken organisatie.

Bedrijven die zich niet willen beperken tot de helft van het arbeidspotentieel (mannen), zullen zich bewust moeten zijn van dit verschil in attitude tussen mannen en vrouwen. Een zogenaamde gelijke behandeling draait namelijk uit op ongelijke resultaten.

Mentor

Binnen het HRM zal bij wijze van specialisatie een „Woman Resource Management” moeten ontstaan. Vrouwen zullen bijvoorbeeld zelden vragen om een management-cursus. Je moet ze

Len Rempt-Halmmans de Jongh

daartoe expliciet aanmoedigen. Women Resource Management is echter geen eenvoudige opgave. Met name het top-management, maar ook de rest van het kader, moet er vierkant achter staan. Na onderzoek van bestaande vooroordelen, moeten deze drempels bewust bestreden worden. De verstandige ondernemer verkondigt bovenal dat het hem/haar ernst is om vrouwen in leidinggevende posities te plaatsen. Zorgt, net als bij mannen, voor een goede mentor. Houdt juist bij vrouwen rekening met de leeftijd, levens- en loopbaanfase. Bestrijdt vooroordelen bij werving en selectie. Schept randvoorwaarden om kind en baan te kunnen combineren. Dat daarbij aan zekere arbeidstijdverkortingen, ook voor leidinggevende vrouwen, gedacht moet worden spreekt voor zich. Het is een fictie dat de leidinggevende elk uur van de dag bereikbaar moet zijn. De moderne communicatiemiddelen kunnen

indien nodig ervoor zorgen dat de vrouw op haar extra vrije dag bereikbaar is.

Het lijkt allemaal misschien wat veel gevraagd. Maar als één van de werkgeversbladen stelt dat aan schaarse mannelijke talenten wat meer flexibele arbeidsvoorwaarden geboden moeten worden, moet dat voor vrouwen ook mogelijk zijn.

De ondernemer die gebruik wil maken van specifieke talenten van vrouwen hoeft het wiel niet helemaal zelf uit te vinden. De SMO*-uitgave „Cherchez la femme; een vrouwelijke manager, waarom eigenlijk niet”, biedt een handreiking. Inclusief een uitgebreide checklist en aanbevelingen om dit varkentje eens te wassen. ■

* Stichting Maatschappij en Onderneming te Scheveningen.

Themadag

De kwaliteit van het onderwijs

De kwaliteit van het Onderwijs is het onderwerp voor de VVD themadag die door het hoofdbestuur, in samenwerking met het bestuur van de KC Leiden, georganiseerd wordt op 31 oktober 1992.

Een werkgroep onder leiding van mevrouw drs. N. Kroes, heeft 12 compacte stellingen geformuleerd, waarvan u de tekst bijgaand aantreft.

Kern van het werkstuk van de werkgroep is de gedachte dat het peil van het Nederlandse onderwijsbestel hoog is en ook hoog moet blijven. Hoge onderwijskwaliteit trekt hoogwaardige technologische industrie aan, waardoor onder andere de rol van Nederland als innovatief centrum in Europa geconsolideerd kan worden.

Echter, mede onder invloed van overheidsbezuinigingen, staat de kwaliteit van het onderwijs ter discussie. Zo is het vak

van leraar door verschillende maatregelen onaantrekkelijk geworden en staat, ook maatschappelijk gezien, niet hoog aangeschreven. Op de VVD themadag wordt middels de voorliggende stellingen onder andere gepleit voor een opwaardering van het lerarenvak.

Maar ook het onderwijs als proces wordt op de themadag besproken, waarbij de vraag opgeworpen wordt of de doorstromings- en aansluitingsproblematiek op verschillende niveaus niet anders zouden moeten worden opgelost.

Met het derde hoofdstuk, het selectievraagstuk in een nieuw perspectief, hebben de leden van

de voorbereidende werkgroep gepoogd een aantal liberale oplossingen aan te dragen voor de problematiek van de selectie in het onderwijs.

U kunt deelnemen aan deze discussie door u middels inzending van bijgaande bon op te geven. U krijgt dan de stellingen en de toelichting franco thuisgestuurd. Het is ook mogelijk de stellingen en de toelichting zonder deelname te ontvangen.

De themadag wordt gehouden in het gebied van de KC Leiden. Nadere informatie over de prijs, het programma en de exacte locatie wordt u, na opgave, zo spoedig mogelijk toegezonden. Publikatie van deze gegevens vindt ook plaats in de eerstvolgende V&D (september 1992).

LUCAS OSTERHOLT ■
adjunct-secretaris

Bon Themadag

„De kwaliteit van het Onderwijs”

31 oktober 1992
KC LEIDEN¹

Naam dhr/mevr. ....
Adres .....
Postcode .....
Plaats .....
Functie .....

- ² geeft zich op voor de VVD themadag Onderwijs die op 31 oktober 1992 wordt gehouden in de KC Leiden. Ik krijg de stellingen en de toelichting franco thuisgestuurd.
- ² wil de stellingen en de toelichtende nota ontvangen, maar geeft zich niet op voor de themadag. Ik krijg de stellingen en de toelichting franco thuisgestuurd.

De kosten voor deze dag zullen aan de zaal worden voldaan. (de exacte toegangsprijs wordt z.s.m. bepaald, maar bedraagt maximaal f 50,—)

Inzenden van deze bon is mogelijk t/m 18 oktober 1992 aan:

KC LEIDEN
t.a.v. mevrouw A. Smits-Orie
Oltmansdreef 17
2353 CK LEIDERDORP

Handtekening .....

¹ exacte locatie wordt zo spoedig mogelijk bekend gemaakt
² aankruisen wat wordt verlangd

Stellingen voor de themadag De kwaliteit van het Onderwijs

nog is hier op zijn plaats. Zittenblijven mag, het is geen schande!

2.2. Stelling:

Genuanceerde schaalvergroting in het basisonderwijs, grotere scholen, is in vele gevallen onontkoombaar. Niet als doel op zich, maar om autonomie te vergroten en mogelijkheden tot kwaliteitsverbetering in de school te versterken.

Toelichting:

1. Bepaalde taken en problemen zullen van directeuren en staf van basisscholen steeds meer aandacht vragen. Gedacht kan worden aan studie- en beroepskeuzevoorlichting, remedial-teaching, alloctonen, hoog- en zwakbegaafden, management en organisatie. Dergelijke taken en problemen kunnen alleen uitgeoefend en opgelost worden bij een zekere schaalomvang en meer samenwerking tussen scholen.

2. De basisschool moet zeker ook een maximale produktiviteit ten aanzien van leerprestaties hebben. De wijze waarop een school als organisatorische eenheid functioneert heeft grote invloed op het kunnen realiseren van dat algemeen aanvaarde uitgangspunt. Pas bij een zekere schaalomvang is een school in beginsel in staat als organisatie voldoende zelfstandig te opereren en een eigen schoolbeleid te voeren. Grotere scholen kunnen dus betere voorwaarden bieden om onderwijskundige doelstellingen, waar de school zich op wil richten, waar te kunnen maken.

2.3. Stelling:

Scholen voor LBO (VBO) dienen zich bij voorkeur aan te sluiten bij scholen voor MBO.

Toelichting:

Het lager beroepsonderwijs wordt omgezet in voorbereidend beroepsonderwijs. Hierdoor zal de functie van het VBO worden verduidelijkt en verbeterd. Het kan niet als een eindopleiding worden gezien. Het VBO is een voorbereiding op een beroepsopleiding. Het VBO dient dan ook op het MBO en het leerlingwezen te worden afgestemd. Een dergelijke afstemming geschiedt optimaal wanneer scholen voor VBO zich aansluiten bij scholen voor MBO waarin ook deeltijd-opleidingen worden verzorgd. Op deze wijze ontstaat een „naadloze” aansluiting op de verdere beroepsopleiding.

2.4. Stelling:

De doorstroming ofwel „verticale mobiliteit” in het Nederlandse onderwijssysteem dient te worden gehandhaafd. Oneigenlijke doorstroming dient te worden voorkomen. De keuze van het individu voor een bepaald type vervolgonderwijs dient, indien hij aan de vooropleidingseisen voldoet, zoveel mogelijk te worden gewaarborgd.

Toelichting:

1. Leerlingen of studenten komen in eerste instantie niet altijd terecht in de opleiding die het beste aansluit bij hun capaciteiten of interesses. De mogelijkheid om een vervolgonderwijs te kiezen dient daarom principieel aanwezig te zijn, zodat er sprake kan zijn van een maximale ontplooiing van het individu.

2. De toelating tot een vervolgonderwijs kan uitsluitend worden

(Vervolg op pag. 12)

De kwaliteit van het onderwijs is een belangrijk thema in onze maatschappij. Het geeft telkens weer aanleiding tot discussie. Voor- en tegenstanders van voorgenomen of juist in werking getreden onderwijsmaatregelen zijn steeds bereid om met elkaar in fel debat te gaan. Niet alleen binnen het onderwijs zelf - onderwijsinstellingen, ouders, leraren(bonden) en studenten - maar ook in de politiek is die discussie van grote betekenis. Onderwijs is per definitie een belangrijk terrein van overheidszorg. De kwaliteit van dat onderwijs vergt daarom van de politiek heldere uitspraken. Voor de VVD is dit aanleiding om opnieuw over dit thema haar standpunten te formuleren.

Als bijdrage aan de inhoudelijke discussie binnen de partij heeft een werkgroep onder leiding van mevrouw drs. N. Kroes gepoogd het thema vanuit een liberale optiek in een aantal stellingen weer te geven. Daartoe heeft de werkgroep het - zeer brede - thema „kwaliteit van het onderwijs” nader gedefinieerd. Om tot een compact en toegankelijk discussiestuk te komen, dat in essentie het gehele onderwijsaanbod - van basisonderwijs tot en met hoger onderwijs - behelst, is gekozen voor een driedeling in (sub)-thema's. Deze thema's zijn:

1. de kwaliteit van onderwijsgeevenden
2. het onderwijs als proces; over doorstroming en aansluiting
3. het selectievraagstuk.

De werkgroep kijkt met deze driedeling af van een meer traditionele indeling naar specifieke onderwijssoort. Zij kiest voor een onderwijskundige benadering van het kwaliteitsvraagstuk, méér gericht op inhoud en minder op structuren. Elk thema wordt afgesloten met een stelling die de politiek-bestuurlijke aspecten, implicaties en keuzes ten aanzien van het betreffende thema belicht. Een belangrijke verantwoordelijkheid voor een politieke partij is immers: duidelijk maken voor welke politieke keuzes deze partij staat.

Thema 1: De kwaliteit van onderwijsgeevenden; de cruciale factor?

1.1. Stelling:

De kwaliteit van het onderwijs staat of valt met de kwaliteit van onderwijsgeevenden. Het is zonder meer noodzakelijk dat het beroep van leraar in een hoger maatschappelijk aanzien komt. Een herwaardering van het leraarsberoep is dringend noodzakelijk, waarbij de waardering in verhouding staat tot het opleidingsniveau, taken en verantwoordelijkheden. Om een hoog opleidingsniveau van leraren in de toekomst te verzekeren, is de „Educatieve Faculteit” onmisbaar.

Toelichting:

1. Het Nederlands onderwijs vervult een uiterst belangrijke rol in een zich internationaliserende kenniseconomie. De ontwikkeling, toepassing en mondiale verspreiding van hoogwaardige kennis vertegenwoordigen een belangrijke economische waarde. Bij een relatief gebrek aan grondstoffen zal in ons land vooral het „menselijk kapitaal” moeten

worden benut. Dit stelt hoge eisen aan het onderwijs en dus aan de kwaliteit van de leraren. Het is dringend geboden hier hernieuwd te investeren.

2. Leraren zijn de belangrijkste schakels in het onderwijs. Het stelsel van vorming en scholing van leraren en hun taken in het onderwijs zullen in het kader van een internationaliserende kenniseconomie ingrijpend worden herzien. De huidige situatie is hiervoor niet optimaal. Maatschappelijke status en werksituatie zijn op dit moment onaantrekkelijk. Ook staat de huidige opleiding bloot aan ernstige kritiek.

Wanneer maatregelen uitblijven zal intellectueel potentieel voor het leraarsberoep verloren gaan waardoor, op termijn, ook in internationaal opzicht, onze culturele en economische positie wordt aangetast.

3. Er zal een intensieve campagne moeten worden gevoerd om het leraarsberoep maatschappelijk hoger te waarderen. Het imago van het beroep dient te worden gerelateerd aan de noodzaak het onderwijs te zien als een belangrijke economische investeringsbron voor onze toekomst.

4. Er zal veel werk moeten worden gemaakt van de selectie van aankomende leraren. Tegelijkertijd zal het leraarsberoep ook financieel aantrekkelijker dienen te worden gemaakt. Dit betekent op de eerste plaats een herziening van de salarispositie van beginnende leraren. Op de tweede plaats zal een weloverwogen carrièrebeleid in het onderwijs van de grond moeten komen.

5. Voor leraren in het beroepsonderwijs is het van groot belang dat ze zelf ervaring in de beroepspraktijk hebben. Juist door snelle technologische ontwikkelingen en veranderingen in het bedrijfsleven is regelmatige, intensieve deskundigheidsbevordering voor deze categorie leraren van eminent belang. Nascholing in de vorm van bedrijfsstages is daarbij een uitstekende aanpak.

6. Als een belangrijke organisatorische voorwaarde voor het verbeteren van de kwaliteit van de lerarenopleiding is het noodzakelijk dat deze opleiding wordt ondergebracht in Educatieve Faculteiten. Dat zijn organisatorische eenheden waar vanuit de huidige taken van de algemene verzorgingsinstellingen en lerarenopleidingen worden verzorgd.

1.2. Stelling:

Permanente educatie is in de toekomst voor eenieder van groot belang, maar dit geldt bij uitstek voor onderwijsgeevenden.

Nascholing - in het vak blijven - dient als een vanzelfsprekendheid verplicht te zijn voor alle leraren om de kwaliteit van onderwijsgeevenden ook op termijn te waarborgen.

Bijscholing geeft individuele mogelijkheden tot verdieping en verbreding om aan het carrièreperspectief van leraren inhoud te geven.

Toelichting:

1. De huidige leraarsfunctie zal sterk veranderen. De leraar van de toekomst is een professional die in staat is een optimale leersituatie te creëren waarin met behulp van geavanceerde (computer)-technologie een zo hoog mogelijk individueel rendement van het onderwijs kan worden verkregen. De hiervoor noodzakelijke veranderingen in de taakstelling van leraren moeten worden gezien als een uitdaging, waarbij de beroepsgroep zelf nadrukkelijk betrokken moet worden. Na- en bijscholingstrajecten zijn hierbij essentieel.

2. Grote inhoudelijke en organisatorische vernieuwingsoperaties zoals bijvoorbeeld „Weer samen naar school” en „Invoering van de basisvorming” staan of vallen met de inzet en deskundigheid van leraren. Ze vragen om meer flexibiliteit. Dit betekent een continue investering in deskundigheidsbevordering.

3. Het is noodzakelijk een nascholingsstelsel te ontwikkelen waarin, meer dan nu het geval is, kwaliteitswaarborgen zijn opgenomen. Dit systeem zal moeten passen in de gereguleerde besturing van het onderwijs en sancties moeten bevatten in geval de kwaliteit onder de maat blijft. Publieke controle en politieke beïnvloeding zijn hierbij essentieel.

1.3. Stelling:

Maatschappelijke herwaardering van het leraarsberoep moet plaatsvinden op basis van een fundamentele herbezinning op instroomeisen en inhoud van de lerarenopleiding, op inhoud en ontwikkeling van de loopbaan en op alle aspecten van de rechtspositie.

Toelichting:

1. Maatschappelijke herwaardering van het leraarsberoep vindt eerst plaats nadat de onderwijssector als geheel door drongen is geraakt van de noodzaak een reeks maatregelen te treffen.

2. De belangrijkste maatregelen (mede naar aanleiding van stellingen 1.1 en 1.2) in het licht van de fundamentele herbezinning zijn:

- a. de selectie van aankomen-

de leraren moet worden verzuurd

b. de inhoud van de opleiding moet worden aangepast aan de zwaardere eisen die de beroepsuitoefening heden ten dage stelt

c. ook een loopbaan als leraar veronderstelt dat men gedurende de hele loopbaan na- en bijscholing ontvangt. De loopbaanontwikkeling moet mede afhankelijk worden gemaakt van het resultaat van na- en bijscholing

d. in de loopbaan van een leraar moet meer differentiatie worden aangebracht

e. de rechtspositie van leraren heeft heroverweging. Hierbij moet o.a. de mogelijkheid voor prestatiebeloning nader worden onderzocht.

Thema 2: Het onderwijs als proces; het doorstromings- en aansluitingsvraagstuk nader bezien

2.1. Stelling:

Alle leerlingen van de basisschool dienen te voldoen aan eindtermen. Toetsing onderweg en een leerlingvolgsysteem zijn daarvoor onmisbaar. De basisschool wordt afgesloten met een toets die bepalend is voor de doorstroming.

Toelichting:

1. Ter verbetering van de aansluiting met het voortgezet onderwijs is het noodzakelijk dat er eindtermen voor het basisonderwijs worden vastgesteld. De eindtermen dienen te worden afgestemd op de ingangsniveaus van het voortgezet onderwijs.

2. De basisschool heeft met name een opleidende taak. In de eindtermen dient dan ook meer nadruk te worden gelegd op de diepgang van cognitieve vakken zoals Nederlands (spreken, luisteren en schrijven) en rekenen.

Tevens is het van belang dat leerlingen van de basisschool zich meer praktische vaardigheden verwerven zoals het omgaan met een computer of het lezen van de krant. De aandacht voor creatieve vakken zoals muziek, tekenen of kunst blijft van groot belang voor de ontwikkeling van het kind en dient dan ook niet te worden verminderd.

3. Aan de hand van een afsluitende toets wordt beoordeeld of de leerlingen aan de eindtermen beantwoorden. De toets bestaat uit een schriftelijk centraal overheidsexamen alsmede een resultaat van de basisschool.

De uitslag van beide onderdelen van de toets bepaalt in principe welk schooltype de leerling kan kiezen. Het oordeel van de directeur van de basisschool is, na overleg met de ouders, hierbij medebepalend.

4. Eén belangrijke opmerking

Stellingen voor de themadag De kwaliteit van het Onderwijs

(Vervolg van pag. 11)

geweigerd indien niet wordt voldaan aan vooraf vastgestelde vooropleidingseisen, zoals het diploma, maar ook bijvoorbeeld een specifiek vakkenpakket, een minimumcijfer-niveau van de examenlijst, etc.

3. Onlogische of oneigenlijke omwegen in een schoolcarrière van een leerling/student dienen te worden vermeden. Toch kunnen er (persoonlijke) redenen zijn voor mensen om een tot omwegen leidende schoolkeuze te maken. De daaruit voortvloeiende extra kosten zullen dan wel gedeeltelijk opgebracht dienen te worden door die onderwijsgenietende. Een systeem van prijsregulering is hiervoor gewenst. Ten aanzien van het studiefinancieringsstelsel moet dan niet aan een maximum-leeftijdscriterium worden gedacht, maar aan een beperking in studiefinancieringsduur.

2.5. Stelling:

Alle leerlingen van de eerste fase van het voortgezet onderwijs die willen doorstromen, dienen te voldoen aan eindtermen. De eerste fase wordt afgesloten met een toets die bepalend is voor de doorstroming.

Toelichting:

1. Ter verbetering van de aansluiting met de tweede fase van het voortgezet onderwijs is het noodzakelijk dat leerlingen, die naar die tweede fase gaan, minimaal aan bepaalde eindtermen voldoen. De eindtermen dienen minder globaal van karakter te zijn dan de kerndoelen zoals die thans voor de basisvorming zijn geformuleerd.
2. Aan de hand van een afsluitende toets wordt beoordeeld of de leerlingen aan de eindtermen beantwoorden. De toets bestaat uit een schriftelijk centraal overheidsexamen alsmede een resultaat van de school. De uitslag van beide onderdelen van de toets bepaalt in principe welk schooltype de leerling kan kiezen.

2.6. Stelling:

Opzet en inrichting van de tweede fase van het voortgezet onderwijs dienen anders te worden aangepakt dan tot nu toe. Verbreding van de tweede fase is noodzakelijk. Daartoe dient onder andere het aantal examenvakken te worden uitgebreid. Tegelijkertijd moet een beperkt aantal gestructureerde keuzepakketten worden aangeboden. In het beroepsonderwijs geldt daarbij wel de eis dat de opleiding flexibel is.

Toelichting:

1. Ten einde de leerlingen in de tweede fase zoveel mogelijk kansen te geven, is het noodzakelijk dat het aantal examenvakken wordt uitgebreid. Daarnaast is het gewenst dat in het laatste schooljaar in principe uitsluitend onderwijs in examenvakken wordt gegeven.
2. In theorie kunnen leerlingen in het vwo nu uit achthonderd vakkenpakketten kiezen, havo-leerlingen uit tweehonderdtien. Een groot aantal leerlingen kiest thans daadwerkelijk een onlogisch gestructureerd pakket van nauwelijks met elkaar verband houdende vakken. Een goede aansluiting op een vervolgstudie is in de toe-

komst, met een verbeterde structuur in die pakketten, voor die leerlingen gegarandeerd.

3. In het beroepsonderwijs, zeker in het MBO, is het van groot belang dat er flexibele opleidingen komen. De voortschrijdende technologische vernieuwing in het bedrijfsleven dwingt hiertoe. Tegelijkertijd kan het beroepsonderwijs daarmee die noodzakelijke technologische vernieuwing ondersteunen. Een op maat gesneden beroepsopleiding, in goede afstemming met het bedrijfsleven, is een garantie voor passende aansluiting voor leerlingen uit het beroepsonderwijs op de beroepspraktijk.
4. Kwalitatief goed beroepsonderwijs draagt bij aan economische vooruitgang. Tevens zijn de mogelijkheden die het beroepsonderwijs kan bieden van belang voor investeringsbeslissingen in het bedrijfsleven. Maatwerk en flexibilisering zijn dus ook vanuit deze optiek van groot belang.

2.7. Stelling:

Tot opheffing van delen van het speciaal onderwijs mag slechts worden overgegaan nadat is komen vast te staan dat in het regulier onderwijs voorwaarden zijn gecreëerd om leerlingen, die anders in het speciaal onderwijs terecht zouden komen, adequaat op te vangen.

Toelichting:

1. Nederland heeft een uniek, maar duur stelsel van speciaal onderwijs voortgebracht en ontwikkeld. Dit stelsel is zich meer en meer gaan ontwikkelen als een alternatief voor het regulier onderwijs. De orthopedagogische en orthodactische ontwikkelingsfunctie van de scholen voor speciaal onderwijs als zodanig en de hieruit voortvloeiende beïnvloedingsmogelijkheden van het regulier onderwijs zijn tot nu toe onder de werking van de interimwet op het speciaal en voortgezet speciaal onderwijs onvoldoende tot uiting gekomen.
2. Maatschappelijk en onderwijskundig verdient het aanbeveling de groei van het speciaal onderwijs om te buigen. Het regulier onderwijs dient daartoe over meer en betere opvangmogelijkheden te beschikken. Eerst als die zijn vervuld kan tot opheffing van sommige soorten speciaal onderwijs worden besloten.

Thema 3: Het selectievraagstuk in een nieuw perspectief; eindtermen, toetsing en toelating

3.1. Stelling:

De school dient er mede op gericht te zijn de leerlingen voor te bereiden op en te leiden naar het voor hen meest geschikte onderwijs-traject. Daarom moet „zelfselectie”, een kritische analyse van het eigen kennen en kunnen, in een zo vroeg mogelijk stadium worden bevorderd. Tevens moeten verantwoorde selectie- en wijzigingsmethoden worden ontwikkeld en benut. De onderwijsinstellingen vervullen hierbij een zeer belangrijke rol.

Toelichting:

1. De leerlingen-/studenten-

populatie is gevarieerd van samenstelling. Ambities, interesses, aanleg en intelligentie van deelnemers aan het onderwijs lopen uiteen. Daarmee moet in het onderwijs rekening worden gehouden opdat elk individu zijn mogelijkheden optimaal kan benutten en ontplooiën.

2. Er mogen geen financiële belemmeringen zijn die de toegang naar het onderwijs en dus een adequate ontplooiing van het individu in de weg staan.
3. Aan de „kansen op succes” in bepaalde onderwijstrajecten mogen zeker conclusies voor de toelating worden verbonden. Het is humaner en sociaal meer verantwoord om jonge mensen vroegtijdig kennis te laten nemen van hun mogelijkheden en beperkingen dan hen later onnodig te laten mislukken. Ook vanuit een maatschappelijk perspectief bezien is dit van belang. Selectie vooraf is daarmee dus geen elitair begrip, maar een logische keuze in het belang van het individu zelf.
4. „Kans op succes” in het onderwijs wordt in belangrijke mate beïnvloed door goede zelfselectie vooraf. Bevordering van zelfselectie is mogelijk door onderwijsvragenden regelmatig te confronteren met hun studieprestaties en de daaraan verbonden kansen op succes in een volgende fase van het onderwijs. Toekomstige studieprestaties zijn immers zeer goed te voorspellen op basis van vroegere studieprestaties.
5. Gelet op het voorgaande is het verantwoord begrensde mogelijkheden met betrekking tot de keuze van vakkenpakketten te bieden. Tevens kunnen onderwijsinstellingen aan de overgang naar een volgende fase in het onderwijs traject toelatingseisen verbinden door voor sommige vakken studieprestaties op een bepaald minimumniveau te eisen.

3.2. Stelling:

Selectie hoort bij onderwijs. Selectie in het onderwijs zonder gerichte verwijzing past niet in een beleid dat gericht is op het optimaal (laten) benutten van ieders talenten, zowel in het belang van het individu als van de samenleving.

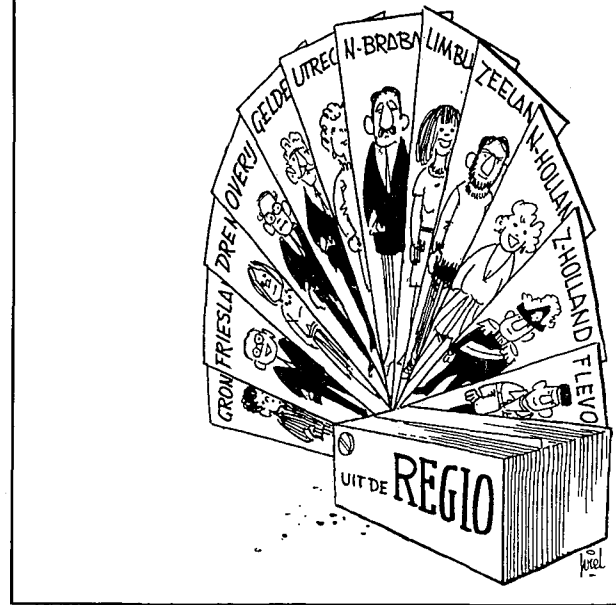
Toelichting:

Vrijwel alle politieke partijen lopen met een boog om het selectievraagstuk heen. Dit is struisvogelpolitiek bedrijven. Ieder onderwijssysteem selecteert. Wellicht selecteert het systeem dat zegt non-selectief te willen zijn nog wel het meest (vgl. basisonderwijs). Het is daarom eerlijker om te erkennen dat er selectie optreedt en moet bestaan. Daarbij is echter wel noodzakelijk dat iedere leerling/student vanaf het basisonderwijs tot - zo nodig - in het hoger onderwijs, tijdig en zo goed mogelijk wordt bijgestaan in het maken van een adequate keuze voor bepaalde typen onderwijs en/of vorming.

Samenstelling Werkgroep Onderwijs (alfabetisch)

drs. A. van Boven
ing. C. B. A. A. Coehorst (adviseur lid)
J. Franssen
mevr. drs. N. J. Ginjaar-Maas
drs. C. de Hart
A. de Jager
drs. J. W. A. Kradolfer (secretaris)
mevr. drs. N. Kroes (voorzitter)
E. Mackay
mr. C. P. Chr. M. Oomen
prof. dr. W. C. Weeda
D. J. Wierenga ■

REGIO

Discussie toekomst LBO

WIERINGERWERF - Naar aanleiding van de discussie over de toekomst van het lager beroepsonderwijs i.v.m. de wet op de basis vorming nodigde de Ondercentrale Kop van Noord-Holland Tweede Kamerlid en onderwijs-specialist van de liberale fractie Jan Franssen uit om zijn visie te geven over dit delicate onderwerp dat concreet gesteld inhoudt:

Het basisonderwijs wordt met 2 jaar verlengd. Als het wetsontwerp naar verwachting wordt goedgekeurd door de Eerste Kamer, dan zal dat tol eisen van het L.B.O..

Het toch al dalend aantal leerlingen dat uit het L.B.O. in het bedrijfsleven stapt zal volgens de heer Franssen en de 2 andere forumleden de heer W. Schuddeboom (docent L.B.O.) en de heer K. de Leeuw (bouwnijverheid) nog verder afnemen.

Minstens MAVO

Er is volgens de heer Franssen nu een tendens waarin ouders en leerkrachten er alles aan doen een kind minstens naar de Mavo te sturen.

Imago-verbetering van het L.B.O. als school waar een vak geleerd wordt zou dat mogelijk kunnen ombuigen. Het wetsvoorstel dreigt het beroepsonderwijs volgens de heer Schuddeboom nog onaantrekkelijker te maken. De heer Franssen verdedigde zich door te stellen dat hij het voorstel (zonder succes) in de Tweede Kamer had geprobeerd tegen te houden.

De grootste angst van veel L.B.O.-scholen is dat zij zullen ondersneeuwen in het geweld van de hogere, meer algemene, opleidingen die meer leerlingen trek-

ken. Dit heeft volgens de heer Schuddeboom tot gevolg dat leerlingen die geschikt zijn voor het L.B.O. zich nog minder thuis zullen voelen op school.

Het is nu al moeilijk om deze leerlingen te motiveren. Met een nog algemenere opleiding en het weghalen van de nadruk op de praktijkgerichte vakken wordt het nog moeilijker. De heer Schuddeboom ziet dan ook een moderne ambachtsschool als de beste oplossing voor het L.B.O..

Volgens de heer Franssen zouden de strakke richtlijnen uit het plan Wallage moeten worden versoepeld. De scholen voor voortgezet onderwijs moeten meer vrijheid krijgen om de basisvorming concreet in te vullen. De overheid moet slechts een concept aanbieden. De scholen moeten daar dan gezamenlijk invulling aan geven.

Passend pakket

Men zou voor de meer praktijkgerichte leerlingen een meer passend pakket moeten kunnen samenstellen, waarbij de mogelijkheid bestaat om één of enkele vakken te laten vallen en in plaats daarvan meer praktijkgerichte vakken te volgen. Volgens de heer De Leeuw is het voorstel behalve voor leerlingen die zo snel mogelijk een vak willen leren ook een strop voor het bedrijfsleven.

Hij stelde ongerust dat de vakmensen in de nabije toekomst door de werkgevers wel eens heel duur betaald zouden moeten worden. Na een zeer levendige discussie sloot de voorzitter van de Ondercentrale de heer F. Prudon onder dankzegging aan de forumleden en aanwezigen de avond.

MARLEEN VAN DEN BROEK-BROKX ■

V.l.n.r. de heren W. Schuddeboom, K. de Leeuw, J. Franssen, F. Prudon en mevr. M. Roos-van Riel. (Foto: John Oud)

Thorbeckepenning voor Tilburgse Rinus Krens

Op 4 juni jl. werd de heer M. A. Krens tot zijn eigen grote verrassing en blijdschap onderscheiden met de Thorbeckepenning.

In samenwerking met de Tilburgse raadsfractie had de Brabantse statenfractie de heer Krens naar de Brasserie van de Stadsschouwburg gelokt, waar hij uit handen van de voorzitter van de VVD-statenfractie Peter Neeb deze hoogste VVD-onderscheiding ontving. Neeb schilderde hierbij de grote verdiensten van Rinus Krens voor de VVD in Noord-Brabant: Rinus Krens heeft niet alleen vanwege zijn toewijding, kennis, integriteit en vechtlust de fundamente van het liberale gedachtegoed in Brabant gelegd, maar in zijn gehele actieve politieke loopbaan van 1966 tot 1991 was hij ook de bewaker van het liberale geweten, aldus Neeb. In 1966 vormde hij de voorhoede van de raadsfractie in Tilburg, waar hij ook van 1970 tot 1977 wethouder was. Van 1974 tot 1991 was hij een alom gerespecteerd statenlid, dat nog slechts node gemist kan worden. Ook de voorzitters van de

Provinciecentrale en de afdeling Tilburg benadrukten met name de inspirerende persoonlijkheid van Rinus Krens. Door alle sprekers werd vooral zijn warme en vriendelijke persoonlijkheid als een van zijn kenmerken benadrukt.

Krens zelf reageerde zeer verast en op zijn geheel eigen wijze op deze erkenning. Hij dankte vooral de mensen die hem dit mogelijk hebben gemaakt, „want dit kan je nooit alleen” zei hij. Typerend voor hem was zijn vreugde over het feit dat zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen bij deze heugelijke gebeurtenis verrassend aanwezig waren. Met een kleindochter op schoot aanhoorde hij trots de vele terechte lovende woorden.

Hoewel hij zijn eigen verdiensten nuchter relativeerde, was het toch zeer duidelijk dat de Thorbeckepenning voor Rinus Krens een waardevolle betekenis heeft. En hij voor de VVD! ■

Dienstplicht ten dode opgeschreven?

VVD-NIJMEGEN - Op maandag 18 mei organiseerde de afdeling Nijmegen van de VVD samen met de afdeling Rijk van Nijmegen c.a. van de JOVD een thema-avond over de dienstplicht. De vier uitgenodigde inleiders stonden borg voor zeer uiteenlopende meningen. Ondanks het zeer fraaie zomerweer was de opkomst groot. Ook veel niet-leden waren aanwezig en namen krachtig deel aan de discussie.

Met een goed doordachte voorbereiding en kennisgeving die via de plaatselijke pers summier en via allerlei andere publikaties, o.a. in de universiteitsbladen, ruim was verspreid is het gelukt een breed gehoor te trekken.

Gebleken is tijdens de bijeenkomst in Nijmegen dat de door onze landelijk voorzitter bepleite discussiebijeenkomsten aan de basis, mits politieke taboes niet uit de weg worden gegaan, krach-

tige instrumenten zijn voor de revitalisering van de VVD.

Na een korte inleiding van drs. B. Schaake, afdelingsvoorzitter van VVD-Nijmegen, kregen de inleiders gelegenheid hun mening te geven over het fenomeen dienstplicht.

Drs. L. Wecke, voorzitter van het studiecentrum voor Vredesvraagstukken van de Katholieke Universiteit van Nijmegen, stelde aan het begin van zijn inleiding dat de uitkomst van de discussie eigenlijk al vaststond: 62% van de Nederlandse bevolking is nu tegen dienstplicht. Naar zijn mening is de dienstplicht op dit moment in strijd met het billijkheidsprincipe; het is een ware loterij of je al of niet opgeroepen wordt. Daarbij komt dat slechts een zeer beperkt deel van de Nederlandse samenleving onder de wapenen wordt geroepen: namelijk alleen Nederlanders van het mannelijke geslacht van een bepaalde leeftijd.

Hij constateerde dat het dienstplichtigenleger in die zin geen afspiegeling is van onze samenleving en ook dat het handhaven van een groot dienstplichtigenleger onnodig is gezien de internationale situatie. „Dienstplicht is in strijd met de liberale beginselen” zo stelde hij. De heer D. Hogenbirk, res.-lt.kolonel en algemeen voorzitter van de Koninklijke Vereniging van Reserve Officieren, gaf een historisch overzicht: in 1914-1918 was het leger onvoldoende mobiel en moest dus groot zijn; tot 1939 volgde de afbraak van het leger en na 1945 kwam de hausse van de koude oorlog. Hij constateerde dat het denken over het leger conjunctuurgevoelig is. Met een verwijzing naar de grondwet poneerde hij de stelling dat de in de grondwet verankerde dienstplicht zou moeten blijven bestaan, terwijl hij tevens verwees naar de militaire instabiliteit binnen het voormalige oostblok en het opkomende militarisme in de Islamitische wereld.

De heer R. J. van Derhorst, lid van het Algemeen Bestuur van de Algemene Vereniging van Nederlandse Militairen, vond dat dienstplicht een fossiel overblijfsel is uit lang vervlogen tijden. De aanvaarding van dit dwangstelsel vond hij onacceptabel. Daarbij stelde hij dat door de beloning van dienstplichtigen (circa 85% van dat op vergelijkbare posten van beroepsmilitairen) het aanhouden van de dienstplicht

vooral een centenkwesie is. Afschaffing van de dienstplicht zou leiden tot hogere uitgaven die de staat niet wil dragen.

De heer J. D. Blaauw, lid van de Tweede Kamer voor de VVD, vond dat de staat de burgers de dienstplicht mag opleggen indien de vrijheid van die burgers daarmee kan worden gewaarborgd. Volgens hem zijn er voldoende (fiscale) compensatiemaatregelen te bedenken om het nadeel voor de dienstplichtige zo minimaal mogelijk te maken. Hij pleitte voor een kwalitatief hoogstaande vrijwilligerskrijgsmacht. Door de veranderingen in de wereld en in het leger is thans een dienstplichtig leger niet nodig. Bij de huidige stand van de technologie is een verkleinde gespecialiseerde en mobiele krijgsmacht een veel zinnvollere optie. Blaauw pleitte voor het handhaven van de grondwettelijke dienstplicht, doch voor het afschaffen van de opkomstplicht. De gesuggereerde mogelijkheid van een sociale dienstplicht wees hij fel en verontwaardigd af. Bij sociale dienstplicht heeft men vooral beroepen op het oog waarvoor de maatschappij kennelijk het geld niet over heeft, zoals bijvoorbeeld de gezondheidszorg. In deze sectoren is een gebrek aan personeel dat niet opgelost moet worden door sociale dienstplicht in te voeren maar door de beloning op een markt-conform niveau te brengen.

Na de pauze spitste de discussie zich met name toe op de technische ontwikkeling van de krijgsmacht. De heer Blaauw stelde dat door de high-tech apparatuur de dienstplichtige in zijn korte dienstplicht niet adequaat op te leiden is en ook dat Nederland in NAVO-verband die taak op zich zou moeten nemen waarin ons land goed is zonder een goede landmacht te veronachtzamen. De omvang van het leger zal zodanig moeten zijn dat de te getroosten financiële inspanningen in relatie staan tot het beoogde doel en dat zelfde moet gelden voor het materieel. Het afschaffen van de dienstplicht is geen bezuinigingsmaatregel maar moet leiden tot kwaliteitsverbetering.

De heer Schaake sloot de discussie af met een pleidooi voor een snelle en duidelijke besluitvorming op politiek niveau. Langdurige onzekerheid voor toekomstige dienstplichtigen en beroepspersoneel is niet acceptabel en leidt tot kwaliteitsverval van de krijgsmacht. ■

Bestuurlijke organisatie

ABCOUDE - Geen opgelegde „tekentafel”-herindelingen maar groei voor kleinere gemeenten „van onder af”. Dat was de kern van de boodschap van gedeputeerde mr. D. H. Kok en kamerlid J. Franssen tijdens de openbare bijeenkomst van de OC Vechstreek op 11 mei in Abcoude. Niet alleen VVD-leden maar ook andere geïnteresseerden in het onderwerp „bestuurlijke organisatie” zorgden voor een volle zaal. Informele gesprekken na afloop zijn zeker nuttige en prettige aspecten van dit soort bijeenkomsten.

WIM VAN DUUREN ■

Jan Franssen in een informeel gesprek na afloop van de vergadering. (Foto: Fem van Duuren)

VVD-Haarlem boekt groot succes met ledenenquête

Het VVD-bestuur van de afdeling Haarlem heeft onder al zijn leden een enquête gehouden. Daarop werd maar liefst door 96% van de aangeschreven gereageerd. Een pracht resultaat voor een afdeling met 320 leden.

Het afdelingsbestuur was met zijn voorbereiding dan ook niet over één nacht ijs gegaan. „Twee maanden lang hebben we deze enquête voorbereid. Ik moet eerlijk zeggen dat ik er in het begin nogal sceptisch tegenover stond,” vertelt LPC-er en afdelingsbestuurder Jaap Bakker. „Je begrijpt dat ik daarvan geheel ben teruggekomen. Vooral de inzet en stuwkracht van onze penningmeester G. A. van Pruisen wil ik echt even apart noemen. Hij is de grote organisator.”

Gefrankeerde envelop

Op 17 maart stuurde het afdelingsbestuur aan zijn leden een korte brief begeleid met 12 vra-

gen. Bovendien was een geadresseerde en gefrankeerde envelop ingesloten. In de enquête werd de leden naar hun mening en belangstelling gevraagd. Ook werd meegedeeld dat degenen die niet reageerden door het bestuur na de sluitingstermijn telefonisch zouden worden benaderd. Bovendien luidde de eerste vraag: Bent u bereid deze enquête in te vullen? Daarop reageerde 91% met „ja”.

De sluitingstermijn heeft men wat verlengd, waardoor nog de nodige laat binnengekomen formulieren konden worden meegedeld. Daarna heeft het bestuur de 20% die nog niet had gereageerd opgebeld. „Zo zijn we al met al op een respons van 96% gekomen. De ontbrekende 4% beschikt over een geheim telefoonnummer en dan houden voor ons de mogelijkheden op.” Jaap Bakker benadrukte dat het bestuur iedereen wilde bereiken. „Indien het een gezin betrof met 4 VVD-leden is allen om een mening gevraagd. Alle leden die wij belden

reageerden aangenaam verrast; ook ons oudste lid uit 1901. Daaruit blijkt weer eens dat mensen die persoonlijke benadering - en dan niet als een verkiezingsstunt - enorm op prijs stellen. We hebben ook de mensen buiten Haarlem, maar die bijvoorbeeld na een verhuizing van onze afdeling lid zijn gebleven, in de enquête betrokken.”

Grote interesse

Uit deze enquête komt naar voren dat VVD-leden best bereid zijn actief aan het partijwerk deel te nemen. Maar liefst 25% beantwoordde die vraag tenminste met „ja” en de „weet-nog-nieters” vormden 16%.

Het afdelingsblad „De Vrije Poort” wordt door 95% van de Haarlemse leden altijd of regelmatig gelezen! Ook had 65% van degenen die op de schriftelijke enquête reageerde geen enkele moeite indien het bestuur zou bellen voor een nadere toelichting en verklaarde 77% deze enquête

nuttig te vinden.

Op de meeste vragen konden de geënquêteerden een meervoudig antwoord geven. Daardoor kwam een veel breder beeld van de interessesfeer naar voren. Zo was het frappant dat bij een dergelijke „meervoudige interessevraag” ná de landelijke politiek (85%) en de gemeentepolitiek (51%) opeens de Europese politiek naar 36% is geschoten. Tot voor enkele jaren was een dergelijk hoge score ondenkbaar geweest.

Afdelingsvergaderingen

Ook was het bestuur geïnteresseerd in de vraag of men afdelingsvergaderingen bezocht en welke bijeenkomsten grotere belangstelling trokken. Dat de landelijke sprekers het hoogst scoorden, is niet verwonderlijk. Wel is het een teken aan de wand dat het hoogste percentage wegblijvers te vinden is bij de behandeling van huishoudelijke onderwerpen.

Haarlem blijkt over een voor-

treffelijke vergaderlocatie te beschikken, want dat was voor niemand een reden om niet op te komen dagen.

Werkgroepen

In het kader van talentmanagement is het Haarlems afdelingsbestuur gelijk in de belangstellingssfeer gedoken van degenen die hadden gemeld dat zij best wat in de partij wilden doen. Jaap Bakker: „De leden die aangaven zich voor bestuurlijke, organisatorische of propaganda-activiteiten te willen inzetten, zijn inmiddels al in werkgroepen bijeen geweest. Ook is al een aparte vergadering geweest met de geënquêteerden die op landelijk politiek gebied actief willen worden. Degenen die dat op gemeentelijk niveau willen, hebben een tussenbericht ontvangen dat na de zomervakantie met hen een bijeenkomst zal worden gehouden.”

RENY DIJKMAN ■

Het kabinet Lubbers-Kok: een loden last voor het land

door RUDOLF DE KORTE
VVD-financieel specialist

De meest verontrustende ontwikkeling is de hoge inflatie. Voor het derde achtereenvolgende jaar wordt die voor de helft veroorzaakt door de lastenverzwaringen van het kabinet. De hoge inflatie tast de koopkracht aan, stuwt de looneisen op en veroorzaakt een heilloze uitstoot van arbeid. Wat in de tachtiger jaren moeizaam is opgebouwd gaat in snel tempo verloren.

Het kabinet Lubbers-Kok, het kabinet van de lastenverzwaring, weet van geen ophouden. In 3 jaar tijd zijn de sociale premies, o.a. door de herstelde koppelingen en de operatie Simons, met 6 miljard gestegen. Tegelijkertijd zijn de fiscale lasten - huurwaardeforfait, energieheffingen, benzine-accijns, motorrijtuigenbelasting etc. - met 4 miljard verzwaaard. Als het kabinet niet snel vertrekt, gaat dit gewoon door; in 1993 en 1994 met opnieuw 3 miljard. En dan zal de gemiddelde belastingbetaler door toedoen van het kabinet jaarlijks 1500 à 2000 gulden extra kwijt zijn.

De belastingbetalende middeninkomens zijn nog aanzienlijk slechter af. Hun inflatiecorrectie is dit jaar bevroren, en wordt (ondanks de „eens maar nooit weer“-belofte van het CDA) volgend jaar opnieuw beperkt. Wat hebben ze daarvoor teruggekregen? Zo goed als niets. De lijst van kabinetszegeningen is uitermate kort.

Schuld ligt bij dit kabinet

Veel kiezers hebben bij de vorige verkiezingen op het CDA gestemd in de verwachting dat de lasten voor de burgers en bedrijven dan niet zouden stijgen. Die kiezers komen bedrogen uit. Het CDA beloofde in 1989 het karwei af te maken. Daar was de VVD niet meer bij nodig. Het resultaat ziet er mistroostig uit. Het karwei ligt stil. Het kabinet is met de inflatie- en werkloosheidsbestrijding terug bij af. Met onze groei zijn we in de Europese achterhoede terechtgekomen, samen met Griekenland en Portugal. De schuld kan dus niet op het omringende buitenland worden afgeschoven. We doen het immers slechter. De schuld ligt bij dit verdeelde en besluiteloze kabinet.

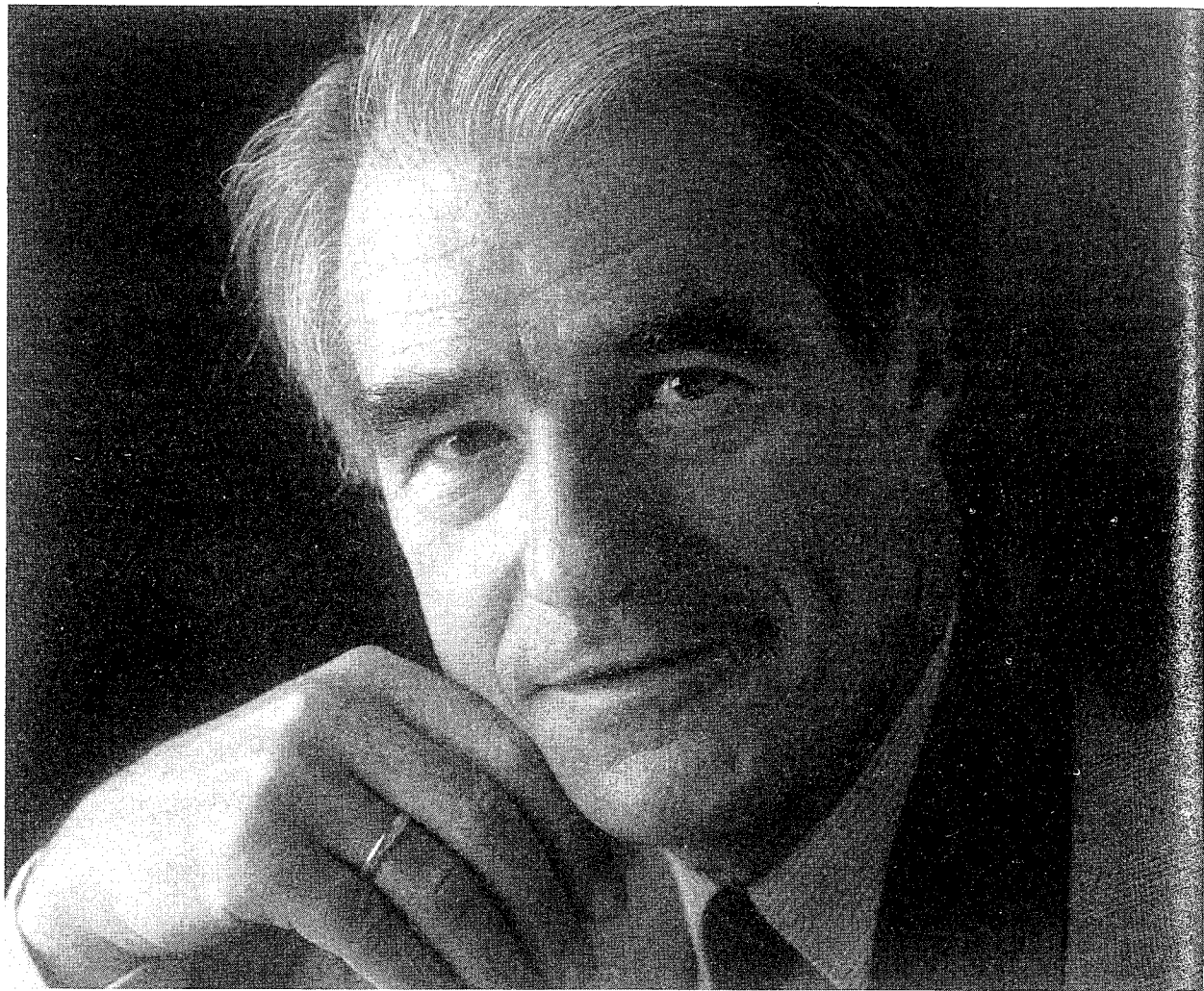
Omvang overheid en lage participatie zijn grootste zwakheden

Om toe te kunnen treden tot de Economische en Monetaire Unie moet onze economie een convergentieprogramma ondergaan. We moeten toegroeien naar de economieën van de andere EG-lidstaten. Onze twee grootste zwakheden zijn de omvang van de overheid en de lage participatiegraad. In geen enkel ander EG-land onderhouden 100 werkenden 86 niet-werkenden. Met onze subsidies - m.n. voor volkshuisvesting en openbaar vervoer - staan we aan de top. Onze sociale uitgaven voor ziekte, arbeidsongeschiktheid en werkloosheid zijn de hoogste in Europa. Datzelfde geldt voor de Nederlandse minimumuitkering. Onze overheid vraagt daarvoor jaarlijks 30 miljard meer aan belastingen en premies van de burgers dan het EG-gemiddelde. Dat is 4000 gulden

per belasting- en premieplichtige per jaar meer.

VVD-plannen tot lastenverlichting

Is het gek, dat zoveel werkende en kapitaalkrachtige Nederlanders over de grens gaan wonen. De vermogensvlucht neemt spectaculair toe. Op basis van een door het ministerie van Financiën zelf gefinancierd onderzoek valt te becijferen dat de totale belastingderving als gevolg van die vlucht groter is dan de gehele opbrengst van de vermogensbelasting. De VVD werkt dan ook aan een stapsgewijze afschaffing daarvan. Om aan alle lastenverzwaringen van het kabinet een eind te maken heeft de VVD-fractie bij de Tussenbalans en de begroting 1992 alternatieven voorgesteld en daarvoor de benodigde bezuinigingen - m.n. bij rijkssubsidies - aangedragen. Als onze - door het CPB doorgerekende plannen - waren gevolgd was ook het hoge BTW-tarief al vanaf het begin van dit jaar verlaagd. Het kabinet schijnt dat nu per 1 oktober te willen doen. Maar het is nog steeds niet in staat er een concrete financiële dekking voor aan te wijzen. De koninklijke weg van extra bezuinigingen is afgesloten. We moeten vrezen dat het kabinet de gewenste BTW-verlaging door ongewenste belastingverhoging elders financiert. Dat om die reden de investeringsaftrek voor het MKB zal sneuvelen. En dat de

Rudolf de Korte

verdere dekking wordt gezocht in het beperken van de inflatiecorrectie en het invoeren van een heffingskorting bij de inkomstenbelasting. Dan draaien de midden- en hogere inkomens en het MKB op voor de algemene belastingverlaging. Zoiets maakt ons echt boos. De VVD zal zich met kracht tegen een dergelijke handelwijze van het kabinet verzetten. Wat schieten we met zo'n nivelleringsronde op? Nivellering lokt hogere looneisen uit en leidt alleen maar tot uitstoot van banen voor weinig geschoolden. Als de

laagstbetaalden werkloos worden is hun inkomensverlies meteen 30%. Over solidariteit gesproken. Een baan is hun beste inkomensgarantie. Werk moet boven inkomen gaan.

Werken moet weer lonend worden

Werken moet in ons land ook weer lonend gemaakt worden voor lager en hoger betaalden. De middeninkomens, de ruggegraat van werkend Nederland, verdienen onze speciale zorg. Daarvoor is er

een regering nodig die zorgt voor lastenverlichting i.p.v. 10 miljard lastenverzwaring in 3 jaar tijd. Een regering die zich niet bezondigt aan „stiekeme diefstal“ en de inflatiecorrectie volledig in stand houdt. Een regering die zorg draagt voor solide dekking voor de broodnodige BTW-verlaging. Een regering die daarvoor extra durft te bezuinigen. Zo'n regering hebben we momenteel niet. Het kabinet Lubbers-Kok is een loden last voor het land. Het is te hopen dat het er niet meer zit als u terugbent van vakantie! ■

Initiatiefwetsvoorstel VVD:

Geén uitkering tijdens detentie!

door GEERT WILDERS

Onlangs is naar aanleiding van enkele kranteberichten over TBS-gestelden die tienduizenden guldens aan uitkeringsgelden zouden sparen tijdens hun gevangenschap, opnieuw de discussie opgelaaid over het recht op een WAO-uitkering van gedetineerden.

Al in 1984 zijn hierover kamervragen gesteld, maar een door het kabinet erover toegezegde studie heeft nooit plaatsgevonden.

Volgens de huidige wetgeving verliezen alleen mensen die in de WW of ziekwet lopen hun uitkering als ze gedetineerd raken. Arbeidsongeschikten, weduwen/weduwenaars en AOW-ers behouden hun uitkering daarentegen wél in geval van detentie. De VVD vindt dit onjuist. Gedetineerden hebben hun recht op een uitkering verspeeld.

Ook is het niet wenselijk dat er een onderscheid tussen verschillende soorten uitkeringen wordt gemaakt. Waarom behoudt ie-

mand die voor zijn of haar detentie arbeidsongeschikt was zijn uitkering wél en iemand die ziek was niet?

Robin Linschoten

Bovendien vindt de VVD het volstrekt onterecht dat uitkeringsgerechtigden die gedetineerd raken in een betere inkomenspositie verkeren dan werkenden die in de bak komen. Mensen die voor hun detentie normaal in loondienst of als zelfstandige werkzaam waren verliezen hun volledige inkomsten bij detentie immers wél; arbeidsongeschikten niet. Er is geen enkele reden om uitkeringsgenietenden hun inkomsten in het gevang te laten behouden.

Het VVD Tweede Kamerlid Robin Linschoten heeft dan ook een initiatief-wetsvoorstel in voorbereiding om ingeval van detentie het recht op een sociale zekerheidsuitkering in principe te laten vervallen. Er mag geen financiële premie op criminaliteit staan. Nederland moet niet de dorpsgek van Europa worden! ■

Studiefinanciering als melkkoe nog lang niet uitgeput

Nederland staat bol van de hervormingen in het onderwijs. Allemaal zijn ze in meerdere of mindere mate van invloed op de ontplooiingskansen van de leerlingen/studenten.

Het meest recent is de aanvaarding door de Senaat van de Wet op de Basisvorming. Een goed aspect van deze wet is de uitbreiding van het vakkenpakket. Minder gelukkig is de verlengde brugklas en de verplichte vorming van grote scholengemeenschappen. Hierdoor dreigt nivellering die alleen kan worden afgewend als docenten in staat worden gesteld leerlingen in een klas individueel te benaderen. Afgezien van het feit dat hierdoor de huidige manier van onderwijsgeven drastisch moet worden aangepast - iets waar de docenten die het zullen moeten gaan doen niet enthousiast over zijn - zal dit ook arbeidsintensiever zijn. De financiële middelen die hiervoor nodig zijn ontbreken, zodat moet worden gevreesd voor de gevolgen op lange termijn.

Nieuwe zaken die op stapel staan zijn onder andere de invoering van doorstroomprofielen en Weer Samen Naar School (WSNS), de operatie om het aantal leerlingen in het speciaal onderwijs terug te dringen.

Bezuinigingsdrang

Weer Samen Naar School is erg idealistisch. De vorming van samenwerkingsverbanden tussen basisscholen en scholen voor speciaal onderwijs en het op termijn overhevelen van de geldstroom van het speciaal onderwijs naar die samenwerkingsverbanden

moeten ertoe leiden dat kinderen die tot voor kort op LOM- of MLK-scholen werden opgevangen, op gewone basisscholen terecht kunnen. De haast waarmee de staatssecretaris de hele operatie wil uitvoeren versterkt het vermoeden echter dat onder de fraaie motieven een sterke bezuinigingsdrang schuilgaat. Dit neemt niet weg dat het streven op zichzelf goed is. Een maatschappij die individuen zoveel mogelijk gelijkwaardig wil behandelen is er niet bij gebaat een groeiend aantal leerlingen in een apart „hokje” te plaatsen. Zeker niet als is gebleken dat opvang van deze kinderen in het reguliere onderwijs - met de nodige extra aandacht - goede resultaten geeft.

Niet zaligmakend

Doorstroomprofielen beperken de vrije pakketkeuze van leerlingen en zijn daarmee een bedreiging van de optimale ontplooiingsmogelijkheden. Behalve als je ontplooiingsmogelijkheden beschouwt als optimale kansen in het vervolgonderwijs en op de arbeidsmarkt. Maar de JOVD is van mening dat onderwijs meer moet zijn. Aansluiting op vervolgonderwijs en de arbeidsmarkt is belangrijk, maar zeker niet zaligmakend. Onderwijs moet ook een verrijking voor het individu zijn, en een mogelijkheid bieden tot ontplooiing op basis van persoonsgebonden eigenschappen, voorkeuren en capaciteiten.

De aansluiting op het vervolgonderwijs kan op vele andere manieren worden verbeterd. Op het vwo en de havo bijvoorbeeld, zou in de laatste jaren de leerling veel zelfstandiger gemaakt moeten worden. De overgang tussen vwo en wo op dit gebied is nog veel te groot. Maar ook in het hoger onderwijs zelf kan nog wel het één en ander gebeuren. De studiebegeleiding is ondanks vele toezeggingen nog steeds niet echt van de grond gekomen.

Studiefinanciering en voortgangscntrole zijn echter noodzakelijk voor de bezuinigingsplannen van minister Ritzen. Financiële prikkels om het lage rendement in het hoger onderwijs op te krikken zijn daarvoor lang niet voldoende. De eerste aanzet die nu wordt gegeven - studenten moeten 10 procent van hun studiepunten het eerste jaar halen, anders raken ze hun studiefinanciering kwijt - zal niet meer dan een voorzet blijken te zijn. Het is duidelijk dat met de stijgende kosten op de begroting van Onderwijs en Wetenschappen de studiefinanciering als melkkoe nog lang niet is uitgeput.

40 uur studie

Ook uitspraken van CDA-fractievoorzitter Brinkman doen op dit punt het ergste vrezten. In Elsevier van enkele weken geleden vroeg hij zich af of het nu wel nodig was dat studenten een auto kunnen onderhouden en vaak een nieuwe trui kunnen kopen. Hiermee wordt duidelijk dat het absoluut nodig is, zoals de JOVD al een tijd betoogt, dat de uitgaven

voor studiefinanciering uit het budget van het ministerie van Sociale Zaken komen. Dat zou tot uitdrukking brengen dat studiefinanciering geen goedheidsfeit is van de minister van onderwijs. Studiefinanciering is geen uitkering om niet. De maatschappij verwacht er wel degelijk wat voor, namelijk dat studenten zo'n veertig uur per week studeren. Dat geeft ze het recht op een uitkering. En of ze daar dan een nieuwe trui voor willen kopen moeten ze toch echt zelf weten.

Als Brinkman zijn zin krijgt, zullen nog meer studenten aangewezen raken op bijdragen van hun ouders. Vanuit het oogpunt van individualisering een onverteerbare gedachte. Als er dan al bezuinigd moet worden op studiefinanciering, zou het stelsel voor iedereen gelijk moeten worden. Iedereen eenzelfde bedrag standaard en daar bovenop eventueel een lening die iedereen kan krijgen, ongeacht het inkomen van de ouders.

MARCO FRIJLINK
politiek secretaris hoofdbestuur JOVD

Notitie van de partijcommissie Europese Zaken

De VVD partijcommissie Europese Zaken heeft een notitie geschreven over de Economische en Monetaire Unie, de EMU. Beknopt en overzichtelijk wordt er in deze notitie ingegaan op onder andere de historische ontwikkeling, de realisatie van de EMU en de bevoegdheden en de gevolgen van de totstandkoming van de EMU voor Nederland.

Geïnteresseerden kunnen deze notitie bestellen door overmaking van f 3,- (port en kopieerkosten) op rekeningnummer 40.18.232 t.n.v. VVD-informatierekening te 's-Gravenhage.

Lucas Oosterholt
adjunct-secretaris

Haya van Somerenstichting

Cursusagenda

Wijzigingen:

Een enkele maal zijn de definitieve gegevens met betrekking tot een cursus pas bekend na de sluitingsdatum van kopij voor Vrijheid en Democratie. Met als gevolg dat na het verstrijken van de deadline nog wijzigingen in data kunnen optreden.

Dit heeft zich in de vorige aflevering van Vrijheid en Democratie bij een tweetal cursussen voorgedaan. Het betreft:

Liberalisme II
8 en 12 sept. 1992
(i.p.v. 11 en 12 sept. 1992)
KC Gelderland

Liberalisme II
8, 15 en 22 sept. 1992
(i.p.v. 15, 22 en 29 sept. 1992)
KC Leiden

Voor nadere gegevens omtrent deze twee cursussen zie onderstaand schema.

Tevens heeft de Stuurgroep besloten de cursusbijdrage voor de Forumtraining te verlagen van f 175,- naar f 75,-. Ook dit houdt een wijziging in ten opzichte van hetgeen in de vorige Vrijheid en Democratie stond vermeld.

Planning:

In de zomer en in het najaar staan de volgende cursussen gepland:

Bestuurderscursus
20 juni 1992
OC Midden Limburg
Cursusbijdrage f 15,-

Mw. G. L. Versteegh
Vrijheidslaan 7
6141 BN Limbricht
046-527584 (h)

PR-cursus
1 en 11 juli 1992
OC Noord-Limburg
Cursusbijdrage f 75,-

Mw. G. L. Versteegh
Vrijheidslaan 7
6141 BN Limbricht
046-527584 (h)

Liberalisme II
8 en 12 sept. 1992
KC Gelderland
Cursusbijdrage f 75,-

Mw. A. Voets
Beukenweg 21
6886 CK Velp
085-619115 (h)

Liberalisme II
8, 15 en 22 sept. 1992
KC Leiden
Cursusbijdrage f 75,-
Org. Vrouwen in de VVD

Mw. A. Volder
Watertorkruid 20
2914 TR Nieuwerkerk a.d. IJssel
01803-18179 (k)

V.l.n.r.: Sari van Heemskerck, vice-voorzitter; William Rompkey, voorzitter (Canada); Herman Herpelinck, ambtelijk secretaris (Belgie)

Vorig jaar is mede op initiatief van Sari van Heemskerck binnen de Noord Atlantische Assemblee een liberale groepering opgericht. Dit jaar, tijdens de voorjaarszitting in Canada, bleek hoe groot de behoefte was om naast de reeds jaren bestaande Conservatief/Christendemocratische en de Socialisti-

sche groeperingen nu ook een liberaal netwerk te hebben.

Naast de grote opkomst vanuit de NAVO-landen bleek de vergadering ook voor de geassocieerde leden (Oost-Europa en het GOS) van groot belang. De Hongaarse liberalen stelden voor om in september opnieuw bij elkaar te ko-

men in Boedapest om een aantal veiligheidsproblemen te bespreken die in oktober in de najaarszitting in Brugge aan de orde zullen komen. Daarnaast willen de liberalen ook een aantal bestuursposten zien te veroveren die tot op heden werden „verdeeld” tussen de twee grote politieke groeperingen.

Liberalisme II

11 en 12 sept. 1992
KC Haarlem
Cursusbijdrage f 75,-

Mw. M. T. C. A. van Leusden
Laan v.d. helende meesters 293
1186 AJ Amstelveen
020-6455426 (h)

Forumtraining

11 en 12 sept. 1992
KC Flevoland
Cursusbijdrage f 75,-

Mw. J. v. Nieuwenhuyzen
Reigerweg 25
3897 LH Zeewolde
03242-8362 (h)

Bestuurderscursus

21 en 28 sept. 1992
OC Heuvelland (Limburg)
Cursusbijdrage f 15,-

Mw. G. L. Versteegh
Vrijheidslaan 7
6141 BN Limbricht
046-527584 (h)

Introductiecursus Gemeenteraad

30 sept. en 3 okt. 1992
OC Midden-Limburg
Cursusbijdrage f 75,-

Mw. G. L. Versteegh
Vrijheidslaan 7
6141 BN Limbricht
046-527584 (h)

Liberalisme II

oktober 1992
KC Overijssel
Cursusbijdrage f 75,-

Mw. G. C. A. ten Doeschate
Apeldoornseweg 46
8051 AD Hattem
05206-41904 (h)

Liberalisme II

9 en 10 okt. 1992
OC Leiden
Cursusbijdrage f 75,-

Mw. M. J. van Gruting
Hoge Rijndijk 149
2314 AC Leiden
071-412732 (h)

Liberalisme I

14 okt. 1992
Afd. Krimpen a.d. IJssel
Cursusbijdrage f 15,-

Afdelingssecretariaat
01807-20671

Bestuurderscursus

19 en 26 okt. 1992
OC West-Mijnstreek (Limburg)
Cursusbijdrage f 15,-

Mw. G. L. Versteegh
Vrijheidslaan 7
6141 BN Limbricht
046-527584 (h)

Discussietechniek (basis)

23 en 24 okt. 1992
OC Gooi en Vechtstreek
Cursusbijdrage f 40,-

Mw. M. Dubourcq-Lette
Van Ruysdaellaan 3
1399 GE Muiderberg
02942-1744 (h)

Liberalisme I

29 okt. 1992
KC Rotterdam
Cursusbijdrage f 15,-

Mw. E. J. Brandenburg
Burg. de Montignylaan 130
3055 NG Rotterdam
010-4229852 (h)

Discussietechniek (vervolg)

6 en 7 nov. 1992
OC Gooi en Vechtstreek
Cursusbijdrage f 40,-

Mw. M. Dubourcq-Lette
Van Ruysdaellaan 3
1399 GE Muiderberg
02942-1744 (h)

PR-cursus

18 en 28 nov. 1992
OC Oost Mijnstreek (Limburg)
Cursusbijdrage f 75,-

Mw. G. L. Versteegh
Vrijheidslaan 7
6141 BN Limbricht
046-527584 (h)

Liberalisme II

15 en 16 jan. 1993
KC Flevoland
Cursusbijdrage f 75,-

Mw. J. van Nieuwenhuyzen
Reigerweg 25
3897 LH Zeewolde
03241-8362 (h)

In alle gevallen wordt achter de cursus aangegeven bij wie u zich kunt opgeven.

Topkadercursus 1992

Het thema van de VVD-Topkadercursus dit jaar is „De concurrentiepositie van Nederland”, in de meest brede zin des woords. Dit betekent dat naast subthema's als economie, verkeer en vervoer ook een subthema als culturele identiteit aan de orde zal komen.

De VVD-Topkadercursus wordt dit jaar gehouden te Wolfheze op de volgende data:
1e weekend: vrijdagavond 23 oktober t/m zaterdagavond 24 oktober 1992 (subthema: technologie)

2e weekend: vrijdagavond 20 november t/m zaterdagavond 21 november 1992 (subthema: internationale machtsverhoudingen, met de rol die de Nederlandse culturele identiteit daarin speelt)

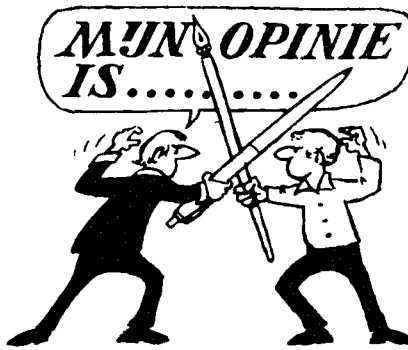
3e weekend: vrijdagavond 11 december t/m zondagochtend 13 december 1992 (subthema: bedrijvigheid en infrastructuur).

De cursus, met circa 30 deelnemers, bevat naast inhoudelijke kennisoverdracht training in presentatie-, discussie- en forumtechnieken. Voorafgaande aan de topkadercursus zal een cursus Liberalisme II worden gehouden voor de cursisten die deze nog niet eerder volgden. Aanmelding geschiedt op basis van deelname aan alle drie de weekenden. De totale kosten voor deelname bedragen circa f 900,-.

VVD-kaderleden die belangrijke bestuurlijke en politieke functies bekleden of waarvan verwacht mag worden dat zij deze in de nabije toekomst zullen gaan bekleden, kunnen zich voor de topkadercursus bij de Haya van Somerenstichting aanmelden. Selectie van deelnemers zal vergelijkenderwijs plaatsvinden, waarbij de besturen van de Kamercentrales een belangrijke adviserende functie hebben.

Tenslotte

Voor alle vragen en opmerkingen betreffende vorming en scholing kunt u contact opnemen met de Haya van Somerenstichting. Het telefoonnummer is 070-3613010, u wordt dan te woord gestaan door Anita van der Helm of door Dick van Kalkeren.

De redactie behoudt zich het recht voor brieven niet te plaatsen of in te korten. Plaatsing betekent niet dat de redactie de inhoud onderschrijft.

Europa-themadag

In de editie van NRC-Handelsblad van 15 mei jl. werd ik, in een artikel dat o.a. handelde over de themadag van de VVD inzake Europa, zonder naamsvermelding, correct geciteerd met de woorden „dit lijkt op een overval dit is manipulatie”. Ik heb daarom geen aanleiding te veronderstellen dat een daaropvolgend citaat, door de auteur toegeschreven aan „kringen rond de VVD-leider” niet correct zou zijn. Volgens het citaat zou de plotselinge weerstand tegen het standpunt van de VVD-leider te wijten zijn aan de „massale opkomst van leden uit de VVD-afdelingen Brussel en Luxemburg: mensen die van Europa een dikgesmeerde boterham hebben gemaakt.”

Aangezien ik aldus mijn persoon in het geding acht te zijn gebracht, hecht ik eraan bij deze op twee punten te wijzen:

1. van de afdeling (of beter de ondercentrale) Luxemburg waren op een totaal van 250 deelnemers aan de themadag welgeteld 2 leden aanwezig. Van de afdeling Brussel waren dat er 14, van deze 16 heeft één plenair het woord gevoerd.
2. Ik heb van Europa geen „dikbelegde boterham” gemaakt. Integendeel, om het door de Nederlandse regering voorgedragen lid van de Europese Rekenkamer te kunnen assisteren bij het verbreden en verdiepen van de democratische controle op de regelmatigheid en de doeltreffendheid van het EG-beleid, ben ik verplicht geweest een welvaartsvast ambtelijke positie met vooruitzichten bij het Nederlands ministerie van Financiën op te geven en die te ruilen voor een sociaal hoogst onzekere tijdelijke EG-functie waar op ieder moment abrupt een einde aan kan komen.

Het gaat derhalve m.i. niet aan te trachten de inhoudelijke en procedurele bezwaren, die ik inderdaad heb tegen de standpuntbepaling van de VVD-leider, op een dergelijke goedkope en doorzichtige wijze verdacht te maken.

In ieder geval is de zaak waar het om gaat: de consistentie en dus de geloofwaardigheid van de VVD-opstelling m.b.t. het proces van democratische Europese integratie in de komende parlementaire debatten over de ratificatie van de Verdragen van Maastricht.

Mr. Chris Kok,
Luxemburg.

Liberale Ouderenbond?

Na het lezen van de brief van de heer R. A. Meijer in het aprilnr. „VVD en de bejaarden”, vraag ik mij af of het niet nodig is om een liberale ouderenbond op te richten. Als 65+-er (al ruim tien jaar) ben ik sterk geïnteresseerd in alles wat betrekking heeft op de positie van de ouderen in ons land. Door mijn lidmaatschap van twee pensioenbonden tracht ik daadwerkelijk te kunnen bijdragen aan het handhaven van de rechtspositie van de gepensioneerden. Van regeringszijde is men al geruime tijd bezig om deze rechtspositie op alle mogelijke wijzen aan te tasten.

Ik ben tot de conclusie gekomen dat het ouderenwerk praktisch geheel in handen is van het „welzijnswerk”. De ouderenbonden, de ANBO, de Prot. Chr. en de Kath. Bond voor Ouderen hebben veel invloed bij de welzijnsinstellingen. Tevens hebben de ouderenbonden sterke

banden met de vakbeweging en het CDA. Dit bleek weer eens overtuigend toen eind vorig jaar de meerderheid van de Tweede Kamer het amendement van de Kamerleden Mulder-van Dam (CDA) en Middel (PvdA) om de subsidiëring van de pensioenbonden ongedaan te maken en de bezuinigingen van de ouderenbonden terug te draaien. Van de grote partijen heeft alleen de VVD dit amendement terecht niet gesteund.

Overigens heeft de eenzijdige propaganda van de ouderenbonden er wel sterk toe bijgedragen dat de „bejaarde” in ons land een imago heeft gekregen van zielig en hulpbehoevend met een stempel van „uitkeringstrekker”.

De pensioenbonden daarentegen hebben het doel dat gepensioneerd - die jarenlang premie voor hun pensioen hebben betaald - medezeggenschap krijgen in het beheer van pensioenfonds en dat zij in de besturen vertegenwoordigd kunnen zijn om bij eventuele wijzigingen mee te beslissen. In de laatste tijd is daar nog bijgekomen het gezamenlijk verzet tegen de regeringsplannen om het hogere zgn. „aanvullende” pensioen extra te belasten, of door ook de 65+-er AOW-premie te laten betalen of bepaalde categorieën gepensioneerd te korten op de AOW. Ik dacht dat dit toch niet alleen puur belangenbehartiging is. Voor alles heeft men premie betaald.

Er zijn echter niet zoveel pensioenbonden. De grootste en tevens oudste is de NBP, voor diegenen die pensioenrechten hebben uit hoofde van overheidsdienst. In de particuliere sector zijn er alleen pensioenverenigingen bij de grotere bedrijven en concerns. Er zijn dus veel jaren met wellicht een behoorlijk pensioen naast de AOW die geen mogelijkheid hebben zich te organiseren. Daarom mijn vraag: verdient het geen aanbeveling om een liberale ouderenorganisatie op te richten die zich bezig gaat houden met de behartiging van de belangen van deze groep? Er zijn genoeg bejaarden die voor een goede oudedagsvoorziening hebben gezorgd. Deze mensen vinden het een discriminatie om als „uitkerings-trekker” te worden behandeld.

(ingekort)

J. J. van Houten,
Purmerend.

Rectificatie

In het vorig nummer stond een foutieve tekst onder de foto op pagina 11. De heer mr. R. F. Loohuys is voorzitter van de KCDen Bosch en niet - zoals vermeld stond - voorzitter van de oc-Oost-Brabant.

Redactie-secretariaat gewijzigd

Tot onze spijt heeft Petra Beijersbergen haar werkzaamheden ter ondersteuning van de redactie moeten beëindigen. Petra is vele jaren de steun en toeverlaat van de redactie geweest. Zij was het vaste baken waar u van buiten de redactie terecht kon en die al uw boodschappen en verzoeken terug te bellen met de grootste spoed doorgaf. Zij vond stukken die wij soms kwijt waren en hield het hoofd koel als wij op hol sloegen.

Petra Beijersbergen heeft door herverdeling van het vele werk op het algemeen secretariaat het te druk gekregen om de zaken die ons ledenblad betreffen er nog naast te doen. Na het bovenstaande hoef ik niet meer te zeggen hoezeer wij als redactie haar zullen missen.

We kregen wel een pleister op de wonde. Elisabeth Gans - vooral zeer bekend in LPC-kringen en bijzonder goed ingevoerd in onze club - neemt haar taak over.

Ons verzoek aan u is dus om in het vervolg met Elisabeth Gans te bellen en de correspondentie (met vermelding „Vrijheid & Democratie”) aan haar te richten. (zie colofon)

Reny Dijkman,
hoofredacteur.

In deze rubriek worden alleen aankondigingen opgenomen van openbare bijeenkomsten (voor iedereen toegankelijk) waar landelijke VVD-politici het woord voeren.

AMSTERDAM/VVD & PvdA - 24 juni.

De heer H. F. Dijkstal. Oosterpark, Amsterdam-Oost - evenement buiten in het park. Samenspel met Maarten van Traa (Kamerlid PvdA) over de minderhedenproblematiek.

BERKEL-ENSCHOT/OC MIDDEN-BRABANT - 22 juni.

De heer R. L. O. Linschoten. Rest. „De Druiventros”, Bosscheweg - aan A65, Berkel-Enschot. Aanvang 20.30 uur. Problematiek rond WAO en koppeling.

GOUDA - 19 juni.

De heer mr. A. H. Korthals. Kinderboerderij, Bloemendaalseweg, Gouda. Aanvang vanaf 19.00 uur. Barbecue met inleiding over de actuele politieke toestand.

GRONINGEN/HAREN/**PATERSWOLDE/EELDE - 3 juli.**

Mevrouw E. G. Terpstra. Hortus Botanicus, Kerklaan 34, Haren/Gr. Aanvang 19.30 uur. Actuele politiek tijdens informele barbecue.

HELMOND - 15 juni.

De heer drs. D. J. D. Dees. Hotel Westende, Steenweg 1, Helmond. Aanvang 20.15 uur. Act. politiek in de gezondheidszorg.

OLST/WIJHE - 15 juni.

De heer P. M. Blauw. Café Ripperda, Rijksstraatweg 97, Den Nul. Aanvang 20.00 uur. Landbouwproblematiek.

RIJSWIJK - 18 juni.

Mevrouw mr. E. J. J. E. van Leeuwen-Schut. Gebouw Stervoorde, Dr. van Mooklaan, Rijswijk. Aanvang 20.00 uur. Vrouwen in de politiek.

SCHERPENZEEL/OC EDE - 22 juni.

Mevrouw A. Jorritsma-Lebbink. Hotel Rest. Schimmel, Stationsweg 243, Woudenberg. Aanvang 20.30 uur. Nederland Distributieland.

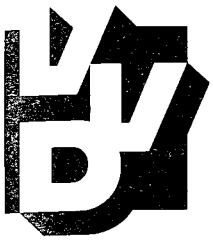
THOLEN en PHILIPSLAND/**St. ANNALAND - 17 juni.**

De heer P. M. Blauw. „Havenzicht”, Voorstraat, St. Annaland. Aanvang 20.00 uur. Actuele landbouwpolitiek met het accent op jonge boeren.

VLISSINGEN/OOST-SOUBURG - 22 juni.

De heer mr. A. J. Te Veldhuis. Sporthal Duivenvoorde, Dongerstraat 107, Oost-Souburg. Aanvang 20.00 uur. Haalt het kabinet 1993.

Vrijheid en Democratie

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Partijblad van de Volkspartij
voor Vrijheid & Democratie
ISSN: 0166 - 8498

Richard Ellis

International
Property Consultants

Gebouw Hirsch
Leidseplein 29
1017 PS Amsterdam
Telefoon 020-626 26 91

SEPTEMBER 1992, NR. 1407

HOOFDREDACTEUR: RENY DIJKMAN

CORRESPONDENTIE-ADRES VVD, POSTBUS 30836, 2500 GV 'S-GRAVENHAGE

INHOUDSOPGAVE

Aan het begin van het nieuwe parlementaire jaar een gesprek met de politiek leider van de VVD, Frits Bolkestein, over de komende Algemene Beschouwingen, het voormalig Joegoslavië en de Europese Gemeenschap na Maastricht.

pag. 1

De VVD-Tweede Kamerfractie bracht een werkbezoek aan gebieden die te maken hebben met dijkverzwaring.

pag. 2

Het programma voor de par-tijraad van 19 september 1992.

pag. 3

Bent u al abonnee van de VVD-Expreste? Het nieuwe parlementaire jaar is net begonnen. Dit is dus een goed moment om in te tekenen op de aanmeldingsbon in dit blad!

pag. 4

Op 31 oktober wordt de themadag over de kwaliteit van het onderwijs gehouden. In dit nummer treft u daartoe de stellingen plus de aanmeldingsbon.

pag. 5/6

„Talentmanagement” wordt een steeds bekendere term binnen de VVD. De KC-Utrecht legde daarop dan ook het accent tijdens haar laatste centrale vergadering. Zie regiokatern,

pag. 10

Ook de Haya van Somerenstichting pakte de uitdaging op meer aan talentmanagement te gaan doen om op die wijze zo efficiënt mogelijk gebruik te maken van het talent binnen de VVD. Zie het artikel van Hans v.d. Broek.

pag. 11

Veel senioren reageerden op de ingezonden brief van de heer Van Houten in het juni-nummer. Al deze reacties vindt u in de rubriek Mijn Opinie is...

pag. 11

Voorzitterscolumn,
pag. 3
Anne Lize van der Stoel,
pag. 7
Haya van Somerenstichting,
pag. 9
Van A tot Z,
pag. 12

Frits Bolkestein:

„Het nieuwe Europa is veel gewelddadiger dan het oude”

door RENY DIJKMAN

Medio september zal de derde rijksbegroting door dit CDA/PvdA-kabinet aan de Tweede Kamer worden aangeboden. Al jaren schept de VVD weinig genoeg in dit evenement en dat betreft zowel de inhoud als de vorm.

Schijnvertoning

Vorig jaar heeft Bolkestein zijn ergernis over de presentatie rond de begroting niet onder stoelen of banken gestoken. Ook dit jaar zal hij dat doen. „De Tweede Kamer-voorzitter Deetman heeft dit jaar het plan in een debat kort na Prinsjesdag over die begroting een korte gedachtenwisseling in de Tweede Kamer te laten plaatsvinden en niet eerst voor de camera's. Dat is een interessante gedachte. De VVD heeft zich al meermalen uitgesproken over het feit dat het eerste commentaar in de Kamer en niet daarbuiten moet worden gegeven.

PvdA-fractievoorzitter Wöltgens kwam eind augustus met het voorstel de Algemene Beschouwingen naar voren te halen en niet later dan een week na Prinsjesdag te houden. Ook dat is een interessant voorstel. De Tweede Kamer wacht vaak veel te lang met debatten. Eindeloos wordt alles herkauwd en vervolgens te omslachtig besproken. We moeten meer heet van de naald debatteren. Daardoor wordt het debat beperkt tot hoofdlijnen, waardoor zaken duidelijker overkomen.

Maar ook voor de regering zou moeten gelden: éérst in de Kamer en daarna pas voor de camera's. Nu houdt iedereen zijn of haar persconferentie voor het weekend voor Prinsjesdag. Iedereen weet dan al wat er gaande is. Dat betekent dus dat de ministers Hare Majesteit dwingen tot een schijnvertoning op de Derde Dinsdag. Dit jaar zal ik daar weer op terugkomen. Die zaken horen in volgorde: éérst een debat in de Tweede Kamer en dan pas voor de media. Daarnaast moet gelden dat de ministers niet spreken voordat de Koningin heeft gesproken.”

Pretentius

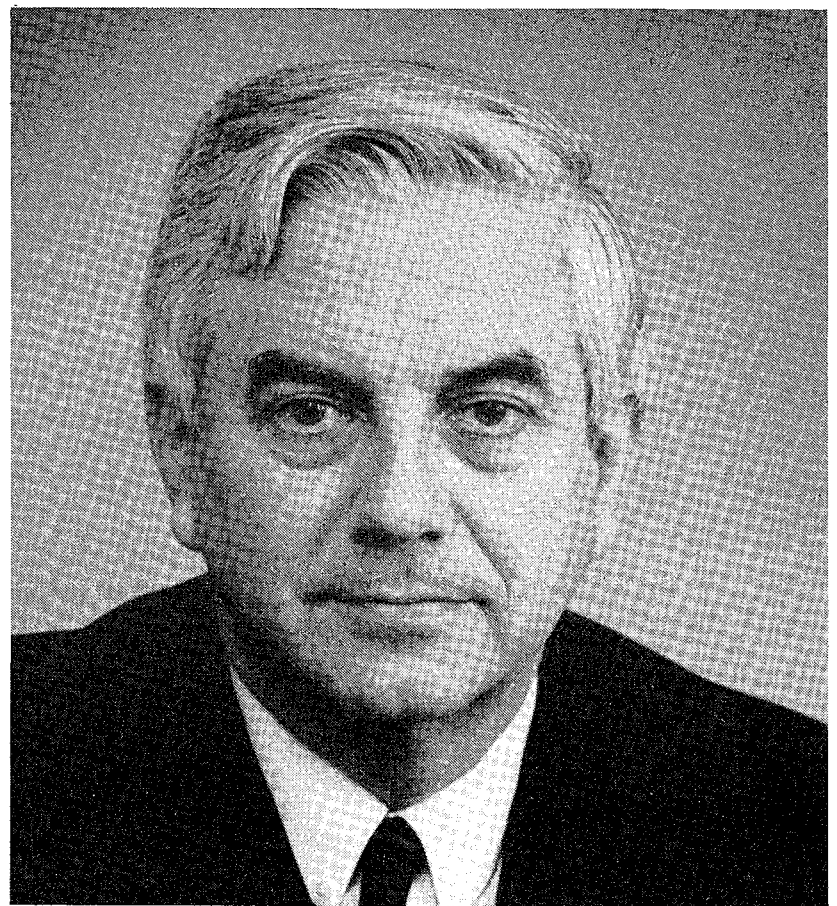
De opmerking dat de politici steeds meer verambtelijken en op grijze muizen gaan lijken, valt bij hem verkeerd. „De samenleving is gecompliceerd geworden. De eisen die worden gesteld zijn hoog.

Lubbers spreekt over de overbelaste democratie. Dat is een goede term. Die situatie is een beetje zo gegroeid doordat de politiek in het verleden te pretentius is geweest. Vooral in de jaren zeventig. Ook het persoonlijke moest politiek worden. Dat is zeer onliberaal. Liberalen willen het politiek domein beperkt houden, die zijn gekant tegen verpolitisering.

Wetsontwerpen moet je toch heel nauwkeurig behandelen. Soms gaat dat woord voor woord. Daar moet goed naar worden gekeken want de wetten zijn - zoals de Grieken zeiden - de muren van de staat.”

Anderzijds stoort het Frits Bolkestein dat als hij grote onderwerpen aansnijdt, zoals zijn verzoek om een nationaal minderhedendebat daar toch behoorlijk wat kritiek op komt en hij bij sommigen de achterdocht waarneemt jegens een politicus die niet aarzelt met de grote politieke thema's te komen die de jaren negentig zullen beheersen.

Zo ergert het hem nog steeds dat hij geen antwoord van de regering kreeg tijdens de Algemene Beschouwingen van 1990 op zijn

Frits Bolkestein

vraag aan de premier wat deze vond van de positie van het grote Duitsland in Europa. „Het was een week na de Duitse vereniging; het was en is een groot thema, maar Lubbers had geen antwoord.”

Onverdachte hoek

Lof kreeg Frits Bolkestein echter tijdens de recesperiode uit

onverwachte hoek. De socialistische hoogleraar dr. Arie van der Zwan liet via een interview in Elsevier weten dat de vernieuwing thans vanuit de VVD komt. Letterlijk: „Het is net zoals met zweefvliegers. Je moet de thermiek zoeken. Als er geen thermiek is, kun je niet vliegen. Politiek en maatschappelijk zit die thermiek nu bij de VVD, die partij is op dit moment het meest veranderingsgezind.”

Uitverkoop

Heeft de VVD ook een nieuwe visie op het industriebeleid, want men is nu toch wanhopig bezig met de uitverkoop van de grote bedrijven?

Bolkestein: „Uitverkoop?! Om te beginnen: als Nederlandse ondernemingen overnames mogen doen in het buitenland dan mogen buitenlandse ondernemingen dat doen in Nederland. Niemand klaagt wanneer Shell een onderneming overneemt in Frankrijk. Dat werkt naar beide kanten. De Duitse Shell is bijvoorbeeld een heel grote onderneming, zo ook Unilever Duitsland en daar hoor je nooit iemand over klagen.

Daarnaast ontstaat door de eenwording van Europa slechts ruimte voor een beperkt aantal

(Vervolg op pag. 10)

Joegoslavië

Bolkestein is van mening dat de Europese Gemeenschap onder druk van Duitsland veel te snel is overgegaan tot de erkenning van de nieuwe staten binnen Joegoslavië. Zijn conclusies in een artikel van zijn hand stonden op 24 augustus in Het Parool: „Niemand wil aan de bestaande grenzen morrelen uit vrees een doos van Pandora te openen. Maar nu worden de grenzen met geweld gewijzigd.

Meer en meer zullen we ons moeten buigen over de vraag wanneer humanitaire interventies geboden zijn, want het nieuwe Europa zal veel gewelddadiger zijn dan het oude. Een klein jaar geleden heb ik enige voorwaarden daartoe genoemd. Het moet gaan om een uitzonderlijk en hoogst ernstige humanitaire noodtoestand. Het moet bovendien duidelijk zijn dat gewapende interventie de enige remedie is en dat zij ook kans van slagen heeft. Tenslotte moet die interventie plaats hebben onder de vlag van de Verenigde Naties, of althans in samenwerking met een afdoende aantal gelijkgestemde landen.

En de middelen moeten natuurlijk voorhanden zijn. Teddy Roosevelt zei: 'Speak softly and carry a big stick'. Tot nu toe heeft de Europese Gemeenschap luid geroepen en zich gewapend met een rietje...”

Werkbezoek dijkverzwaringstrajecten

Denkend aan Holland

Tekst: ARNO VISSER
Fotografie: MARTIN HOLLERING

De discussie draait om Marsmans Holland: de brede rivieren die traag door oneindig laagland gaan. De bezorgdheid gaat uit naar de rijen populieren die nu niet aan de einder staan, maar opeens heel dichtbij zijn. Het karakteristieke Hollandse rivierenlandschap mag volgens een aantal actiegroepen niet worden aangetast. Er is een fel debat losgebarsten waarin volgens een NRC-commentator iedereen partij kiest. Men is ofwel voor of fel tegen de plannen voor dijkverhoging. Een middenweg is er niet.

Al is de discussie zelf zeer actueel, de plannen voor dijkversterking bestaan daarentegen al langer. Ze zijn onderdeel van het Deltaplan en bestaan sinds de jaren zeventig. Eerst moest de zee-wering op veilige hoogte worden gebracht, daarna waren de rivierdijken aan de beurt. De kans op overstroming moest worden teruggebracht tot eens in de 1250 jaar. Dat betekent voor 600 kilometer rivierdijk een gemiddelde verhoging van 1,30 meter met een verbreding van 20 meter. Het is niet zo dat de dijken alleen in volume moeten worden aangepast, ook de kwaliteit staat ter discussie. Veiligheid staat in de plannen van Rijkswaterstaat voorop.

Verzet

Sinds de Minister van Verkeer en Waterstaat, Maij-Weggen (CDA), in maart dit jaar het uitvoeren van proeftrajecten aankondigde, is er fel verzet tegen de uitvoering ervan. Geen verzet tegen het uitgangspunt van de berekeningen, veiligheid, maar tegen de verstrekende uitwerking daarvan. De consequenties voor het landschap vinden sommigen te groot. Oude bomen moeten worden gekapt, dijkhuisjes dienen te wijken, en het karakteristieke aanzicht van het rivierengebied ondergaat soms een ingrijpende verandering. De minister heeft daarom een commissie onder voorzitterschap van oud-Commissaris der Koningin Boertien opdracht gegeven te onderzoeken of met de huidige stand der techniek niet een aanpassing van de plannen mogelijk is. In die commissie heeft ook Ed Nijpels zitting. De voormalig VVD-minister van Milieubeheer is als deskundige gevraagd.

De VVD-Tweede Kamerfractie bracht vrijdag 28 augustus een bezoek aan een aantal omstreken gebieden. De bedoeling was nader inzicht in de problematiek te krijgen. Om met de woorden van Frits Bolkestein te spreken: „alleen zij die geen ideeën hebben, kunnen niet van idee veranderen”. Voor de fractie was een programma opgesteld dat voorzorg in ontmoetingen met leden van Provinciale Staten van Gelderland, dijk- en watergraven, functionarissen van de Unie van Waterschappen en vertegenwoordigers van actiegroepen.

Bomendijk

Het eerste programma-onderdeel bestond uit een bezoek aan het 18e eeuwse landgoed De Poll, bij Gietelo op de Oost-Veluwe. Daar ligt een kilometers lange bomendijk die volgens de actiegroep „Vrienden van de bomendijk” wordt bedreigd. Een van de oprichtsters van deze groep - ook wel de oudste actiegroep van Nederland genoemd vanwege de hoge leeftijd van de initiatiefneemsters - had speciaal haar vakantie onderbroken voor het bezoek van de VVD-parlementariërs. Mevrouw De Jonge (72) hield een bevlogen lezing voor het liberale gezelschap. Ze wees ook voor veiligheid te zijn. Maar, zei ze, de IJssel ligt hier op 700 meter afstand en al 400 jaar is er niemand door overstroming omgekomen. Met een beroep op het gezond verstand wezen de dames op de vele risico's in ons dagelijks leven. Sluit een norm van eens in de 1250 jaar daarop aan?

Vervolgens werd met de dames van de actiegroep, de dijkgraaf van het Waterschap Oost-Veluwe,

de burgemeester van Voorst en het adjunct-hoofd van de technische dienst van het Waterschap een lange wandeling gemaakt. De fractieleden zagen kilometers dijk die is begroeid met gevarieerd loofbos en omringd door poelen, vijvers en kolken. De dijk vormt de afscheiding tussen zanderige Veluwegrond en de kleigrond van de IJssel. De dames wezen op de natuur, legden nadruk op de vele vogels, slangen en padden die leven op landgoed De Poll. Maar volgens het waterschap is de dijk van slechte kwaliteit. Met de handen woelend door de grond liet de heer Spaan van de technische dienst zien wat er aan de grond schort. Het is te zanderig, te los en dus niet opgewassen tegen het brute geweld van een flinke overstroming. De dijkgraaf, mevrouw Van Vliet-Kuiper, vertelde dat er alternatieve plannen zijn voor dit gebied, maar ze waarschuwde meteen dat alle oplossingen consequenties hebben voor het landschap.

Tijdens het bezoek aan de bomendijk van De Poll werd de fractie nauwlettend gevolgd door fotograferende, filmende en schrijvende pers. Na vijf kilometer al wandelend informatie ingewonnen te hebben, namen de fractieleden afscheid van het gastvrije gezelschap uit de Veluwe om in zuidelijke richting te vertrekken naar de Betuwe. Ook hier liggen dijken die vanwege de nieuwe veiligheidsnormen opgehoogd moeten worden.

De dijkgraaf van het polderdistrict Betuwe en Lingegraaf, de heer Tap, gaf gedetailleerde informatie waaruit een sterke betrokkenheid met het gebied bleek. De tocht leidde vanaf Lent, een dorpje vlak bij Nijmegen ten noorden van de Waal, langs die rivier in westelijke richting. De tocht over de Bandijk voerde langs dijkvakken die in voorbereiding zijn op de noodzakelijke verhoging. Maar ook stukken dijk die werden aangepast volgens inmiddels verouderde normen en stukken volgens de nieuwe normen werden bezichtigd. De fractie kon zo zelf het verschil direct onder ogen zien.

De heer Tap vertelde op boeiende wijze over de keuzes waar het Waterschap voor staat. Hij liet huizen zien die speciaal waren ontzien en stukken bos waarvoor de dijk was omgelegd. Ook een amusante anekdote over een kluzenaar in een vervallen woning passeerde de revue. De man stelde drie voorwaarden bij de ontruiming van zijn oude pandje. Hij wilde en kreeg een bepaald bedrag, het moest direct na zijn vertrek worden gesloopt en ten derde, mocht er ooit een schat worden gevonden op zijn grond, dan claimde hij die bij voorbaat. Aldus geschiedde, de man bleef tot de laatste seconde binnen terwijl om hem heen de muren vielen. Maar een schat is nooit gevonden.

Dijken van verschillende hoogtes en breedten werden onder de aandacht van de VVD-fractie gebracht, evenals kleine waterpoeltjes en bossages die ten wille van de veiligheid moeten verdwijnen. Maar uit de woorden van de dijkgraaf bleek dat het waterschap zich veel moeite heeft getroost zo veel mogelijk natuur te sparen.

Nieuwe technieken

In Herberg „De Engel” in Dordrecht wachtte de heer Siebers van de actiegroep „Red ons ri-

vierlandschap”. Hij hield een lezing waarin hij pleitte voor herziening of aanpassing van de veiligheidsnormen. Uit het verhaal bleek dat zijn actiegroep hoopt dat er momenteel nieuwe technieken zijn ontwikkeld, om het landschap te sparen zonder offers aan het veiligheidsaspect te moeten doen.

Tenslotte stelden de fractieleden korte, gerichte vragen aan de heer Siebers en de dijkgraaf van het polderdistrict van de Tiel en Culemborger Waarden, de

De VVD-Tweede Kamerfractie wordt geïnformeerd door Rijkswaterstaat op de bomendijk van landgoed De Poll.

heer De Jong. Door de aanwezigheid van beide heren konden de verschillende standpunten duidelijk worden vergeleken. Zowel Siebers als De Jong bleken grote waarde te hechten aan het milieu. Maar voor de laatste staat veiligheid en de kwaliteit van de dijken voorop. Siebers verwees naar bepaalde nieuwe technieken, maar De Jong vertelde dat deze 10 maal zo duur zijn en maar een beperkte gunstige oplossing bieden. In plaats van 40 meter verbreding kan met een 30 meter verbreding worden volstaan. Volgens de dijkgraaf geen zinnige oplossing.

Rapport Boertien

Aan het eind van de dag dankte Frits Bolkestein namens de fractie alle betrokkenen van waterschappen en actiegroepen voor hun medewerking en duidelijke uitleg. Hij vatte de dag kort samen door te stellen dat veiligheid voorop blijft staan, maar dat het landschap daar niet rigouzeus onder hoeft te lijden indien de techniek met betere oplossingen komt. Daarom stemt de fractie in met een Milieu Effect Rapportage waarin alle plussen en minnen die de natuur aangaan op rij worden gezet. Het wachten is tevens op het rapport van de Commissie Boertien die een oordeel velt over de oorspronkelijke uitgangspunten qua veiligheid in combinatie met de huidige, verbeterde techniek.

Dat rapport valt rond de Kerst te verwachten. Dan moet een definitieve beslissing vallen over de inrichting van het typisch Hollandse landschap. Want zolang rivieren traag door oneindig landschap gaan is er niets aan de hand. Maar zodra ze breder, sneller en heftiger de dijken bevechten kan iedere centimeter dijkhoogte van levensbelang zijn. ■

De oudste actiegroep van Nederland spreekt haar bezorgdheid uit.

Burgemeester Jos Gieskens:

„Als burgemeester ben je ook ombudsman”

door HANS DE BIE
foto: LUUK GOSEWEHR

Jos Gieskens voelt zich in Loosdrecht in zijn element. Als een vis in het water in deze aan mooie zeilplassen gelegen toeristengemeente. Na zo'n zeveneneenhalf jaar burgemeesterschap stapt hij nog steeds iedere ochtend met plezier naar het op de grens van oud- en nieuw-Loosdrecht gelegen gemeentehuis. Het centrum van het 8500 inwoners tellende Loosdrecht, waarin tijdens de zomermaanden ruim 30.000 mensen verblijven. Als we Gieskens (49) vragen naar de twee gezichten van zijn gemeente, geeft hij aan dat Loosdrecht zowel een watersport- als een forensengemeente is.

Loosdrecht's burgemeester komt uit Hilversum. Daar kwam hij in 1982 in de gemeenteraad. „Dat was in het succesjaar van Nijpels,” vertelt hij. „Mijn plaats op de kandidatenlijst leidde door dat succes naar een verkiezing. Hoewel ik op de elfde plaats stond. Van de oude Hilversumse VVD-fractie keerde maar een klein deel terug. We hadden al een wethouder in het college. Twee leden van de fractie wilden een wethoudersfunctie samen in deeltijd. Maar men had er niet bij stilgestaan, dat dit niet mogelijk was. Hierdoor werd ik als nieuweling direct wethouder,” aldus Gieskens, die hiervoor zijn baan als beleidsambtenaar bij de Rijksluchtvaartdienst moest opzeggen. Zijn Hilversumse portefeuilles werden verkeer, milieu en onderwijs.

Animo stijgt

Na tweeëneenhalf jaar Hilversum kwam er door het overlijden van mevrouw Van Langveld een vacature voor het burgemeesterschap van Loosdrecht. Gieskens herinnert zich: „Ik werd uit 89 kandidaten gekozen. Ik weet niet waarom. Maar ik was wel verrast. Zit nu dus in mijn tweede zittings-termijn. Burgemeester in een grotere gemeente? De spoeling wordt steeds dunner. Het aantal gemeentes neemt af en de animo stijgt.” Gieskens erg openhartig: „Bovendien voel ik mij geen carrière-burgemeester. Als zich een mooie gelegenheid zou voordoen, die ik niet kan laten lopen, stap ik uit mijn burgemeestersambt. Maar zolang ik burgemeester van Loosdrecht ben, kunnen ze dag en nacht op mij rekenen.” Als aanspreekpunt voor dag en nacht wordt Gieskens in Loosdrecht ook beschouwd. Hij zegt er over: „In een kleine gemeente wordt de burgemeester als algemeen bezit gezien. Ik sta gewoon in telefoonboeken, heb geen antwoordapparaat. Wil ook altijd voor de inwoners toegankelijk zijn. Als een soort ombudsman.”

Spanningsveld

Gieskens realiseert zich dat hij als burgemeester deuren opent die voor anderen gesloten blijven. „Mensen spreken je op straat aan. Of op een gezellige receptie. Of ze bellen je gewoon op. In een gemeente als Loosdrecht is de drempel tussen de inwoners en jou als burgemeester een stuk lager dan in een grote stad. Vind ik wel aantrekkelijk.” Natuurlijk zijn die problemen niet allemaal persoonlijk. Loosdrecht als watersportgemeente en als forensenplaats levert een permanent spanningsveld op. Tussen het oude Loosdrecht, waarvan de basis ooit werd gevormd door vissers en turfstokers, en het nieuwe Loosdrecht, dat voor een niet ge-

ring deel uit forensen bestaat. Gieskens: „Van de 8.500 inwoners van onze gemeente zijn er zo'n 6.000 forens. Werken dus buiten Loosdrecht en hebben dus andere belangen dan de mensen die hier niet alleen wonen, maar ook werken.”

Jazz-festival

Loosdrecht heeft buiten zijn eigen regio de faam van watersportplaats. Dat trekt enorm veel toeristen. „Op jaarbasis zo'n anderhalf miljoen,” zegt Jos Gieskens. „Gelukkig loopt de recreatie-criminaliteit, die onlosmakelijk aan de aanwezigheid van heel veel toeristen zit, in Loosdrecht wat terug,” constateert Gieskens tevreden. „Als ik ergens ver weg in het land zit en men hoort dat ik uit Loosdrecht kom, wordt direct ons jazz-festival genoemd. Aan dat festival blijven we een deel van onze naamsbekendheid te danken te hebben.” De problemen die met recreatie kunnen samenhangen, betekenen voor burgemeester Gieskens een uitdaging om zijn werk goed te doen. Gieskens houdt van kordaat aanpakken en als het even moet met enige kracht. Die karaktertrek manifesteert zich in zijn keuze van sporten: vroeger honkbal, nu golf. „Lekker meppen met de honkbalnuppel en met de golfstick.”

Over Loosdrecht vertelt Jos Gieskens dat na een goede tijd in de loop van de jaren zeventig voor zijn gemeente wat moeilijker tijden aanbraken. Er ontstond meer concurrentie op toeristisch gebied. De boot werd wat dit betreft door Loosdrecht destijds een beetje gemist. De burgemeester: „We proberen nu samen met het bedrijfsleven en de provincie terug te concurreren. Dat betekent verbetering van de infrastructuur en van het toeristisch produkt. Uniek in dit verband is de bekostiging van de nieuwe Mijndense Sluis. Die sluis stamt uit 1450 en was aan vervanging toe. De vijfeneenhalf miljoen gulden die hiervoor nodig waren, werden voor tien procent (500.000 gulden) opgebracht door het gezamenlijk bedrijfsleven van Loosdrecht.”

Grensoverschrijdend

De aandacht van burgemeester Gieskens en zijn gemeenteraad richt zich, juist omdat Loosdrecht op de grens van Noord-Holland en Utrecht ligt, ook op grensoverschrijdende zaken. Gieskens: „Het is verbazend om te zien dat waar men in Europa grenzen wil laten wegvallen, politici en ambtenaren uit de lokale en regionale overheid de streepjes op de landkaart belangrijker vinden dan de eisen van de dag.” Met andere woorden: dat er lokaal en regio-

Jos Gieskens

naal nog te veel wordt gekeken naar hoe de gemeente- of provinciegrens ligt, voordat men meent of handelen noodzakelijk is. Gieskens: „Historische lijntjes belemmeren dan een adequate hulpverlening. Dat is onaanvaardbaar.” Jos Gieskens (vrouw thuis en twee

volwassen zonen de deur uit) geniet van zijn burgemeesterswerk. Loosdrecht is blij met hem. Het blijkt een goede keuze te zijn geweest toen hij destijds uit bijna negentig kandidaten voor het eerste ambt van Loosdrecht gekozen werd. ■

Partijraad

Op 19 september vindt de traditionele partijraadsvergadering in de Jaarbeurs te Utrecht over de troonrede en de miljoenennota plaats. Omdat op deze partijraadsvergadering ook de behandeling van het rapport „Defensie langs nieuwe lijnen” zal plaatsvinden, zal de opzet van deze partijraadsvergadering afwijken van die van andere jaren.

Programma partijraad 19 september a.s. in de Jaarbeurs te Utrecht:

10.00-10.10 uur	1. Opening door de voorzitter, mr. E. J. J. E. van Leeuwen-Schut
10.10-10.30 uur	2. Inleiding door de VVD-fractievoorzitter in de Tweede Kamer, mr. drs. F. Bolkestein
10.30-11.00 uur	3. Inleiding door de woordvoerders van de clusters: a. financiële, sociale en economische zaken; Linschoten b. binnenlandse zaken, justitie en politie; Dijkstal c. welzijn, volksgezondheid en cultuur; Dees d. landbouw en visserij, verkeer en waterstaat, ruimtelijke ordening, volkshuisvesting en milieu; Jorritsma e. defensie, ontwikkelingssamenwerking, buitenlandse en Europese zaken; Weisglas f. onderwijs en technologiebeleid; Franssen
11.00-12.15 uur	4. Discussie
12.15-12.30 uur	5. Inleiding door de voorzitter van de werkgroep defensie, de heer A. de Graaff
12.30-13.15 uur	6. Lunch en mogelijkheid voor het stellen van (informatieve) vragen aan de aanwezige kamerleden over de troonrede en de miljoenennota
13.15-15.15 uur	7. Behandeling van het rapport „Defensie langs nieuwe lijnen”
15.15-15.30 uur	8. Rondvraag en afsluiting

Het nieuwe politieke jaar is begonnen. Over ruim een week rijdt de Gouden Koets weer richting Binnenhof en zullen we weten wat alle plannen van het CDA/PvdA-kabinet zijn. Het meeste daarvan weten we ondertussen. De onderhandelingen in het kabinet vinden zo ongeveer op straat plaats en het gemillimeter over de koopkrachtcijfers hebben we dagelijks in de media kunnen volgen. Opvallend eigenlijk was de rust waarmee dit alles gepaard is gegaan. Jammer genoeg geen spreekbeurten van de heer Brinkman vanaf een Waddeneiland of een uitspraak van de politiek leider van de PvdA dat hij de ont koppeling niet zou meemaken. Na Prinsjesdag zullen we weten welke groepen de rekening voor de rust in de coalitie zullen moeten gaan betalen. Dezelfde mensen die ook de rekening van Simons hebben betaald? Nog even en we weten het.

Eigenlijk vormt de traditionele partijraad over de Troonrede en de Miljoenennota voor de VVD het officiële begin van het nieuwe politieke jaar. In dit nummer van Vrijheid en Democratie vindt u de agenda van deze partijraad die op 19 september in de Jaarbeurs in Utrecht zal plaatsvinden. Naast de discussie over de Troonrede en Miljoenennota zal nu ook gediscussieerd worden over de toekomst van de Nederlandse defensie. Een werkgroep van deskundige liberalen heeft over dit onderwerp een rapport geschreven. Een zeer actueel onderwerp gezien alle ontwikkelingen rond de crises in Joegoslavië. Maar ook gezien de discussie die gaat komen over de toekomst van de dienstplicht. Binnenkort verschijnt immers het rapport van de commissie Meijer. Deze commissie heeft van de minister van Defensie de opdracht gekregen een advies over de dienstplicht uit te brengen. Door het rapport van de VVD-werkgroep zijn wij straks in ieder geval goed op die discussie voorbereid en hebben wij een standpunt ingenomen.

In Vrijheid en Democratie heeft u een aantal keren kunnen lezen over de operatie talentmanagement. Dit is een belangrijke operatie met het doel de VVD verder te versterken. Graag wil ik op deze plaats een misverstand over talentmanagement uit de weg ruimen. De indruk bestaat dat talentmanagement alleen gericht is op jongere mensen. Dat is niet het geval. Talentmanagement bestaat uit een veelheid aan activiteiten die zowel voor jongeren als ook voor oudere leden bedoeld zijn. Ik noem u een voorbeeld: In veel te veel besturen van organisaties in het maatschappelijk middenveld hebben geen liberalen zitting. Dat is een slechte zaak en daar moeten we verandering in brengen. En zouden dan oudere mensen die misschien over de tijd maar in ieder geval over veel ervaring beschikken, daarvoor geen goede bestuursleden zijn?

Bij mijn aantreden als voorzitter van de VVD heb ik aangekondigd van tijd tot tijd met deskundige leden van gedachten te willen wisselen over belangrijke onderwerpen. Het ouderenbeleid is zo'n belangrijk onderwerp en binnenkort zal ik dan ook een aantal mensen uitnodigen om met elkaar over dit onderwerp te spreken. Over de uitkomsten zal ik u informeren.

Dian van Leeuwen

Debat Verhofstadt-Bolkestein

Op zaterdag 20 juni jl. organiseerde de Liberale Internationale-Groep Nederland een bijeenkomst in Antwerpen met als doel de relatie Vlaanderen-Nederland in liberaal-politiek opzicht eens uit te diepen.

Guy Verhofstadt, de leider van de Partij voor Vrijheid en Vooruitgang en Frits Bolkestein waren bereid gevonden de inleidingen te houden.

Misschien zijn niet alle VVD-ers bekend met de politieke carrière van Guy Verhofstadt: naast zijn werkzaamheden als advocaat werd hij op 23-jarige leeftijd gemeenteraadslid te Gent, op zijn 29-ste voorzitter van de PVV en drie jaar later vice-Eerste-Minister in het kabinet Martens IV, belast met wetenschapsbeleid en begroting. Sinds 1988 is hij voorzitter van het Schaduwkabinet.

Guy begon zijn inleiding met een vurig betoog tegen het eng-nationalistisch denken, niet alleen in Vlaanderen maar eveneens in de overige regio's en landen van Europa. Dit nationalisme moet overwonnen worden wil men tot een hechte Europese, federale structuur komen.

Europese Belasting

Drie punten stonden centraal in zijn inleiding die gericht was op Europa:

- 1) het opheffen van het democratisch deficit: Europa wordt teveel door politici en technocraten gedragen met gevolg dat de doorsnee burger er te weinig voeling mee heeft; resultaat: een afwijzing à la Denemarken.
- 2) het subsidiariteitsbeginsel; d.w.z. het overhevelen van bevoegdheden, c.q. bestuurstaak naar een hogere overheid die dat efficiënter kan uitvoeren. Dat houdt echter wel in dat dit proces niet gepaard mag gaan met een toename van de bureaucratie. Dus: als er ergens een taak overgenomen wordt moet die elders verdwijnen.
- 3) er moet een doorzichtig Europees financieel beleid ge-

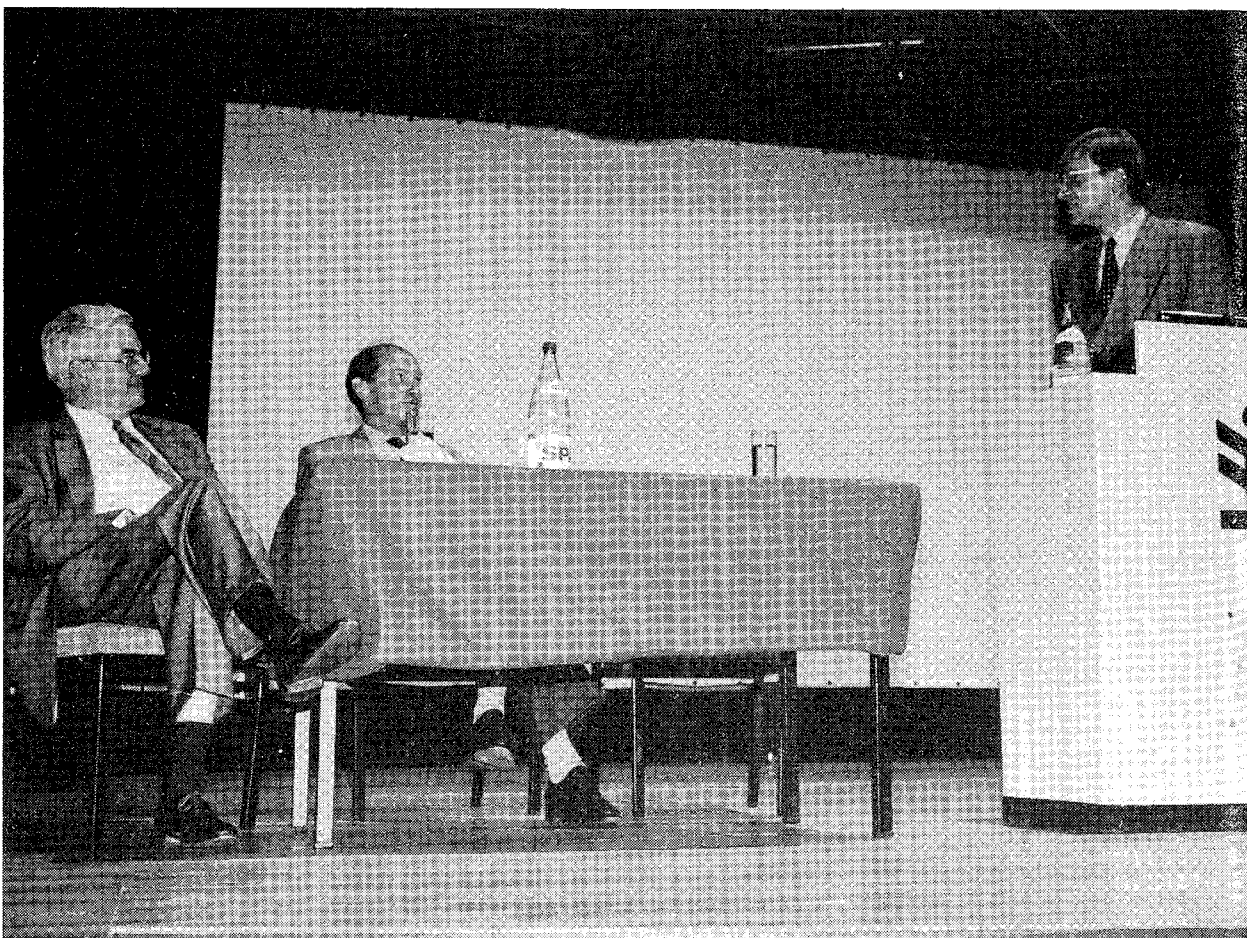
voerd worden. Men moet streven naar een directe Europese belasting in ieder EG-land in plaats van het huidige systeem waarbij ieder land geld stort en dan gaat uitrekenen of het een netto betaler of ontvanger is.

Wereldranglijst

Daarna kwam Frits Bolkestein aan het woord. Hij begon met de nadruk te leggen op de kleinere Europese verbanden: het Europa van de toekomst wordt een Europa der regio's. Neem bijvoorbeeld de Benelux: 7% van de wereldhandel wordt gegenereerd door de drie landen te zamen en daarmee bezet de Benelux de 4-de plaats op de wereldranglijst. Ondanks dit opzienbare feit is de Benelux geen lid van de G-7, de groep van invloedrijke landen die internationaal veel macht uitoefent. Italië daarentegen is wel lid. Daar moet dus iets aan veranderd worden.

Frits herhaalde zijn standpunt wat betreft Europa: alleen die bevoegdheden toekennen aan een Europese instantie (commissie, parlement) die daar beter uitgeoefend worden dan op nationaal niveau. Wij moeten niet streven naar een federaal Europa à la V.S., eenvoudig omdat er geen sprake is van een „Europees” volk. Wel moet worden gestreefd naar een EMU. Het Europees buitenlands beleid is tot nu toe niet meer geweest dan een min of meer gezamenlijke handelspolitiek, o.a. ten opzichte van de V.S.

Al met al ontlieden de twee betogers elkaar niet veel en dat is niet verwonderlijk: liberalen hebben, waar ook ter wereld, dezelfde uitgangspunten.

Vervolgens kreeg de goedgevulde zaal (er waren zo'n 140 mensen) de gelegenheid vragen te stellen. Die varieerden van (lokale) samenwerking tussen PVV en VVD tot Europese defensiepolitiek en Europese belastingheffing.

Geconcludeerd kan worden dat deze manifestatie een krachtige impuls heeft gegeven aan de reeds bestaande samenwerking tussen de Vlaamse en Nederlandse liberalen in het algemeen en aan de lokale samenwerking tussen de VVD-kamercentrale Tilburg (voorzitter Ben van der Klis) en het PVV-arrondissement Antwerpen (voorzitter André Gandman).

ANTHONY KRÖNER ■
Voorzitter LI-GN

Politiek bedrijft men op basis van actuele informatie

Goede communicatie is om die reden essentieel voor de actieve leden van een politieke partij. De VVD-Tweede Kamerfractie geeft daarom een nieuwsbrief uit, de **VVD-Expre**. Deze bevat onmisbare actuele informatie over in de Kamer ingenomen standpunten met de bijbehorende argumentatie, en daarnaast nieuwsfeiten en opinie. De VVD-Expre verschijnt iedere zaterdag, met uitzondering van de recesperiodes.

— Wanneer u zich nu aanmeldt betaalt u f 75,— —

U kunt een abonnement aanvragen door de onderstaande bon ingevuld te sturen aan:

VVD-Expre
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Ja, ik geef me op voor een abonnement op de wekelijks verschijnende VVD-Expre.

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: ..... Woonplaats: .....

Handtekening: .....

Discussiedag „Landbouw en Natuur”

Op zaterdag 21 november 1992 wordt in het Postiljonmotel te Zwolle een discussiedag gehouden met als onderwerp: „Landbouw en Natuur”.

Op het ogenblik is de relatie landbouw en natuur zeer actueel. Steeds meer worden in kranten, tijdschriften en op de TV vraagtekens gezet als het gaat over de toekomst van de Nederlandse landbouw. Met name dringt zich de vraag op hoe we op een verantwoordelijke economische wijze landbouw kunnen blijven bedrijven en tegelijkertijd onze schaarse natuurgebieden in stand kunnen houden of zelfs uitbreiden.

Niet zelden lijkt het alsof in de discussie mensen uit de landbouwsector en mensen uit de wereld van de natuurbescherming pal tegenover elkaar staan. Niet bepaald een situatie om tot structureel bevredigende oplossingen te komen. Ondertussen worden we via de media bestookt met het verschijnen van nieuwe of herziene nota's, circulaire's en beleidsvoornemens. Steeds minder mensen kunnen hierdoor de bomen in

het bos nog onderscheiden. Daarom hebben de kamercentrales Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Flevoland, Gelderland en Den Helder met medeweten van het hoofdbestuur het initiatief genomen tot de organisatie van een discussiedag „Landbouw en Natuur”. Het verschijnen van het structuurschema „De Groene Ruimte” in september, maakt het onderwerp des te actueler. In dit structuurschema leggen de ministers van Landbouw en VROM hun plannen op tafel voor de ontwikkeling van het landelijk gebied in de komende tien jaar.

De stellingen die voor deze discussiedag worden ontwikkeld, worden u na sluiting van de aanmeldingstermijn 1 november 1992 toegezonden. U kunt de stellingen ook opvragen indien u op die dag verhinderd bent. Hopelijk komt het 21 november in het Postiljonmotel (A28-afslag Zwolle-Zuid) tot een heldere en constructieve discussie.

Programma

10.00-10.30 uur: inschrijving en koffie
10.30-10.40 uur: opening dagvoorzitter
10.40-11.10 uur: de „landbouwvisie” van B. J. Warmelink, veehouder en agrarisch bestuurder
11.15-11.45 uur: de visie op „natuurbeheer en natuurbehoud” van P. Nijhoff, directeur „Stichting Natuur en Milieu”
11.45-11.55 uur: pauze
12.00-12.30 uur: de rol van de „landinrichting” volgens drs. P. Slot, directeur Landinrichtingsdienst
12.30-13.30 uur: lunchpauze
13.30-14.20 uur: discussies in groepen aan de hand van stellingen
14.20-14.30 uur: theepauze
14.30-15.30 uur: plenaire discussie o.l.v. ir. D. Luteijn
15.30 uur: sluiting. ■

Aanmeldingsbon discussie „Landbouw en Natuur”

Zaterdag 21 november
Postiljonmotel Zwolle
Hertsenbergweg 1
8041 BA Zwolle
(A28-afslag Zwolle Zuid)

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: ..... Woonplaats: .....

Telefoon: .....

* zal deelnemen aan de discussiedag „Landbouw en Natuur” en heeft de deelnemersbijdrage (f 35,— incl. lunch) overgemaakt op bankrekening 38.65.95.518 t.n.v. discussiedag „Landbouw en Natuur”.

* wenst de stellingen te ontvangen van de discussiedag „Landbouw en Natuur”.

Gelieve deze bon voor 1 november 1992 te zenden aan: Werkgroep „Landbouw en Natuur” t.a.v. mev. E. Gans, Postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage.

Stellingen voor de themadag De kwaliteit van het Onderwijs

De kwaliteit van het onderwijs is een belangrijk thema in onze maatschappij. Het geeft telkens weer aanleiding tot discussie. Voor- en tegenstanders van voorgenomen of juist in werking getreden onderwijsmaatregelen zijn steeds bereid om met elkaar in fel debat te gaan. Niet alleen binnen het onderwijs zelf - onderwijsinstellingen, ouders, leraren (bonden) en studenten - maar ook in de politiek is die discussie van grote betekenis. Onderwijs is per definitie een belangrijk terrein van overheidszorg. De kwaliteit van dat onderwijs vergt daarom van de politiek heldere uitspraken. Voor de VVD is dit aanleiding om opnieuw over dit thema haar standpunten te formuleren.

Als bijdrage aan de inhoudelijke discussie binnen de partij heeft een werkgroep onder leiding van mevrouw drs. N. Kroes gepoogd het thema vanuit een liberale optiek in een aantal stellingen weer te geven. Daartoe heeft de werkgroep het - zeer brede - thema „kwaliteit van het onderwijs” nader gedefinieerd. Om tot een compact en toegankelijk discussiestuk te komen, dat in essentie het gehele onderwijsaanbod - van basisonderwijs tot en met hoger onderwijs - behelst, is gekozen voor een driedeling in (sub)-thema's. Deze thema's zijn:

1. de kwaliteit van onderwijsgeevenden
2. het onderwijs als proces; over doorstroming en aansluiting
3. het selectievraagstuk.

De werkgroep kijkt met deze driedeling af van een meer traditionele indeling naar specifieke onderwijssoort. Zij kiest voor een onderwijskundige benadering van het kwaliteitsvraagstuk, méér gericht op inhoud en minder op structuren. Elk thema wordt afgesloten met een stelling die de politiek-bestuurlijke aspecten, implicaties en keuzes ten aanzien van het betreffende thema belicht. Een belangrijke verantwoordelijkheid voor een politieke partij is immers: duidelijk maken voor welke politieke keuzes deze partij staat.

Thema 1: De kwaliteit van onderwijsgeevenden; de cruciale factor?

1.1. Stelling:

De kwaliteit van het onderwijs staat of valt met de kwaliteit van onderwijsgeevenden. Het is zonder meer noodzakelijk dat het beroep van leraar in een hoger maatschappelijk aanzien komt. Een herwaardering van het leraarsberoep is dringend noodzakelijk, waarbij de waardering in verhouding staat tot het opleidingsniveau, taken en verantwoordelijkheden. Om een hoog opleidingsniveau van leraren in de toekomst te verzekeren, is de „Educatieve Faculteit” onmisbaar.

Toelichting:

1. Het Nederlands onderwijs vervult een uiterst belangrijke rol in een zich internationaliserende kenniseconomie. De ontwikkeling, toepassing en mondiale verspreiding van hoogwaardige kennis vertegenwoordigen een belangrijke economische waarde. Bij een relatief gebrek aan grondstoffen zal in ons land vooral het „menschelijk kapitaal” moeten

worden benut. Dit stelt hoge eisen aan het onderwijs en dus aan de kwaliteit van de leraren. Het is dringend geboden hier hernieuwd te investeren.

2. Leraren zijn de belangrijkste schakels in het onderwijs. Het stelsel van vorming en scholing van leraren en hun taken in het onderwijs zullen in het kader van een internationaliserende kenniseconomie ingrijpend worden herzien. De huidige situatie is hiervoor niet optimaal. Maatschappelijke status en werksituatie zijn op dit moment onaantrekkelijk. Ook staat de huidige opleiding bloot aan ernstige kritiek.

Wanneer maatregelen uitblijven zal intellectueel potentieel voor het leraarsberoep verloren gaan waardoor, op termijn, ook in internationaal opzicht, onze culturele en economische positie wordt aangetast.

3. Er zal een intensieve campagne moeten worden gevoerd om het leraarsberoep maatschappelijk hoger te waarderen. Het imago van het beroep dient te worden gerelateerd aan de noodzaak het onderwijs te zien als een belangrijke economische investeringsbron voor onze toekomst.

4. Er zal veel werk moeten worden gemaakt van de selectie van aankomende leraren. Tegelijkertijd zal het leraarsberoep ook financieel aantrekkelijker dienen te worden gemaakt. Dit betekent op de eerste plaats een herziening van de salarispositie van beginnende leraren. Op de tweede plaats zal een veloverwogen carrièrebeleid in het onderwijs van de grond moeten komen.

5. Voor leraren in het beroepsonderwijs is het van groot belang dat ze zélf ervaring in de beroepspraktijk hebben. Juist door snelle technologische ontwikkelingen en veranderingen in het bedrijfsleven is regelmatige, intensieve deskundigheidsbevordering voor deze categorie leraren van eminent belang. Nascholing in de vorm van bedrijfsstages is daarbij een uitstekende aanpak.

6. Als een belangrijke organisatorische voorwaarde voor het verbeteren van de kwaliteit van de lerarenopleiding is het noodzakelijk dat deze opleiding wordt ondergebracht in Educatieve Faculteiten. Dat zijn organisatorische eenheden waar vanuit de huidige taken van de algemene verzorgingsinstellingen en lerarenopleidingen worden verzorgd.

1.2. Stelling:

Permanente educatie is in de toekomst voor eenieder van groot belang, maar dit geldt bij uitstek voor onderwijsgeevenden.

Nascholing - in het vak blijven - dient als een vanzelfsprekendheid verplicht te zijn voor alle leraren om de kwaliteit van onderwijsgeevenden ook op termijn te waarborgen.

Bijscholing geeft individuele mogelijkheden tot verdieping en verbreding om aan het carrièreperspectief van leraren inhoud te geven.

Toelichting:

1. De huidige leraarsfunctie zal sterk veranderen. De leraar van de toekomst is een professional die in staat is een optimale leersituatie te creëren waarin met behulp van geavanceerde (computer)-technologie een zo hoog mogelijk individueel rendement van het onderwijs kan worden verkregen. De hiervoor noodzakelijke veranderingen in de taakstelling van leraren moeten worden gezien als een uitdaging, waarbij de beroepsgroep zelf nadrukkelijk betrokken moet worden. Na- en bijscholingstrajecten zijn hierbij essentieel.

2. Grote inhoudelijke en organisatorische vernieuwingsoperaties zoals bijvoorbeeld „Weer samen naar school” en „Invloering van de basisvorming” staan of vallen met de inzet en deskundigheid van leraren. Ze vragen om meer flexibiliteit. Dit betekent een continue investering in deskundigheidsbevordering.

3. Het is noodzakelijk een nascholingssysteem te ontwikkelen waarin, meer dan nu het geval is, kwaliteitswaarborgen zijn opgenomen. Dit systeem zal moeten passen in de gedereguleerde besturing van het onderwijs en sancties moeten bevatten in geval de kwaliteit onder de maat blijft. Publieke controle en politieke beïnvloeding zijn hierbij essentieel.

1.3. Stelling:

Maatschappelijke herwaardering van het leraarsberoep moet plaatsvinden op basis van een fundamentele herbezinning op instroomeisen en inhoud van de lerarenopleiding, op inhoud en ontwikkeling van de loopbaan en op alle aspecten van de rechtspositie.

Toelichting:

1. Maatschappelijke herwaardering van het leraarsberoep vindt eerst plaats nadat de onderwijssector als geheel doorrongen is geraakt van de noodzaak een reeks maatregelen te treffen.

2. De belangrijkste maatregelen (mede naar aanleiding van stellingen 1.1 en 1.2) in het licht van de fundamentele herbezinning zijn:

- a. de selectie van aankomen-

de leraren moet worden verzwaard

- b. de inhoud van de opleiding moet worden aangepast aan de zwaardere eisen die de beroepsuitoefening heden ten dage stelt
- c. ook een loopbaan als leraar veronderstelt dat men gedurende de hele loopbaan na- en bijscholing ontvangt. De loopbaanontwikkeling moet mede afhankelijk worden gemaakt van het resultaat van na- en bijscholing
- d. in de loopbaan van een leraar moet meer differentiatie worden aangebracht
- e. de rechtspositie van leraren behoeft heroverweging. Hierbij moet o.a. de mogelijkheid voor prestatiebeloning nader worden onderzocht.

Thema 2: Het onderwijs als proces; het doorstromings- en aansluitingsvraagstuk nader bezien

2.1. Stelling:

Alle leerlingen van de basisschool dienen te voldoen aan eindtermen. Toetsing onderweg en een leerlingvolgsysteem zijn daarvoor onmisbaar. De basisschool wordt afgesloten met een toets die bepalend is voor de doorstroming.

Toelichting:

1. Ter verbetering van de aansluiting met het voortgezet onderwijs is het noodzakelijk dat er eindtermen voor het basisonderwijs worden vastgesteld. De eindtermen dienen te worden afgestemd op de ingangsniveaus van het voortgezet onderwijs.

2. De basisschool heeft met name een opleidende taak. In de eindtermen dient dan ook meer nadruk te worden gelegd op de diepgang van cognitieve vakken zoals Nederlands (spreken, luisteren en schrijven) en rekenen.

Tevens is het van belang dat leerlingen van de basisschool zich meer praktische vaardigheden verwerven zoals het omgaan met een computer of het lezen van de krant. De aandacht voor creatieve vakken zoals muziek, tekenen of kunst blijft van groot belang voor de ontwikkeling van het kind en dient dan ook niet te worden verminderd.

3. Aan de hand van een afsluitende toets wordt beoordeeld of de leerlingen aan de eindtermen beantwoorden. De toets bestaat uit een schriftelijk centraal overheidsexamen alsmede een resultaat van de basisschool.

De uitslag van beide onderdelen van de toets bepaalt in principe welk schooltype de leerling kan kiezen. Het oordeel van de directeur van de basisschool is, na overleg met de ouders, hierbij medebepalend.

4. Eén belangrijke opmerking

nog is hier op zijn plaats. Zittenblijven mag, het is geen schande!

2.2. Stelling:

Genuanceerde schaalvergroting in het basisonderwijs, grotere scholen, is in vele gevallen onontkoombaar. Niet als doel op zich, maar om autonomie te vergroten en mogelijkheden tot kwaliteitsverbetering in de school te versterken.

Toelichting:

1. Bepaalde taken en problemen zullen van directeurs en staf van basisscholen steeds meer aandacht vragen. Gedacht kan worden aan studie- en beroepskeuzevoorlichting, remedial-teaching, alloctonen, hoog- en zwakbegaafden, management en organisatie. Dergelijke taken en problemen kunnen alleen uitgeoefend en opgelost worden bij een zekere schaalomvang en meer samenwerking tussen scholen.

2. De basisschool moet zeker ook een maximale produktiviteit ten aanzien van leerprestaties hebben. De wijze waarop een school als organisatorische eenheid functioneert heeft grote invloed op het kunnen realiseren van dat algemeen aanvaarde uitgangspunt. Pas bij een zekere schaalomvang is een school in beginsel in staat als organisatie voldoende zelfstandig te opereren en een eigen schoolbeleid te voeren. Grotere scholen kunnen dus betere voorwaarden bieden om onderwijskundige doelstellingen, waar de school zich op wil richten, waar te kunnen maken.

2.3. Stelling:

Scholen voor LBO (VBO) dienen zich bij voorkeur aan te sluiten bij scholen voor MBO.

Toelichting:

Het lager beroepsonderwijs wordt omgezet in voorbereidend beroepsonderwijs. Hierdoor zal de functie van het VBO worden verduidelijkt en verbeterd. Het kan niet als een eindopleiding worden gezien. Het VBO is een voorbereiding op een beroepsopleiding. Het VBO dient dan ook op het MBO en het leerlingwezen te worden afgestemd. Een dergelijke afstemming geschiedt optimaal wanneer scholen voor VBO zich aansluiten bij scholen voor MBO waarin ook deeltijdopleidingen worden verzorgd. Op deze wijze ontstaat een „naadloze” aansluiting op de verdere beroepsopleiding.

2.4. Stelling:

De doorstroming ofwel „verticale mobiliteit” in het Nederlandse onderwijssysteem dient te worden gehandhaafd. Oneigenlijke doorstroming dient te worden voorkomen. De keuze van het individu voor een bepaald type vervolgonderwijs dient, indien hij aan de vooropleidingseisen voldoet, zoveel mogelijk te worden gewaarborgd.

Toelichting:

1. Leerlingen of studenten komen in eerste instantie niet altijd terecht in de opleiding die het beste aansluit bij hun capaciteiten of interesses. De mogelijkheid om een vervolgonderwijs te kiezen dient daarom principieel aanwezig te zijn, zodat er sprake kan zijn van een maximale ontplooiing van het individu.

2. De toelating tot een vervolgonderwijs kan uitsluitend worden

(Vervolg op pag. 6)

Stellingen voor de themadag De kwaliteit van het Onderwijs

(Vervolg van pag. 5)

geweigerd indien niet wordt voldaan aan vooraf vastgestelde vooropleidingseisen, zoals het diploma, maar ook bijvoorbeeld een specifiek vakkenpakket, een minimumcijfer-niveau van de examenlijst, etc.

3. Onlogische of oneigenlijke omwegen in een schoolcarrière van een leerling/student dienen te worden vermeden. Toch kunnen er (persoonlijke) redenen zijn voor mensen om een tot omwegen leidende schoolkeuze te maken. De daaruit voortvloeiende extra kosten zullen dan wel gedeeltelijk opgebracht dienen te worden door die onderwijsgenietende. Een systeem van prijsregulering is hiervoor gewenst. Ten aanzien van het studiefinancieringsstelsel moet dan niet aan een maximum-leeftijdscriterium worden gedacht, maar aan een beperking in studiefinancieringsduur.

2.5. Stelling:

Alle leerlingen van de eerste fase van het voortgezet onderwijs die willen doorstromen, dienen te voldoen aan eindtermen. De eerste fase wordt afgesloten met een toets die bepalend is voor de doorstroming.

Toelichting:

1. Ter verbetering van de aansluiting met de tweede fase van het voortgezet onderwijs is het noodzakelijk dat leerlingen, die naar die tweede fase gaan, minimaal aan bepaalde eindtermen voldoen. De eindtermen dienen minder globaal van karakter te zijn dan de kerndoelen zoals die thans voor de basisvorming zijn geformuleerd.

2. Aan de hand van een afsluitende toets wordt beoordeeld of de leerlingen aan de eindtermen beantwoorden. De toets bestaat uit een schriftelijk centraal overheidsexamen alsmede een resultaat van de school. De uitslag van beide onderdelen van de toets bepaalt in principe welk schooltype de leerling kan kiezen.

2.6. Stelling:

Opzet en inrichting van de tweede fase van het voortgezet onderwijs dienen anders te worden aangepakt dan tot nu toe. Verbreding van de tweede fase is noodzakelijk.

Daartoe dient onder andere het aantal examenvakken te worden uitgebreid. Tegelijkertijd moet een beperkt aantal gestructureerde keuzepakketten worden aangeboden. In het beroepsonderwijs geldt daarbij wel de eis dat de opleiding flexibel is.

Toelichting:

1. Ten einde de leerlingen in de tweede fase zoveel mogelijk kansen te geven, is het noodzakelijk dat het aantal examenvakken wordt uitgebreid. Daarnaast is het gewenst dat in het laatste schooljaar in principe uitsluitend onderwijs in examenvakken wordt gegeven.

2. In theorie kunnen leerlingen in het vwo nu uit achthonderd vakkenpakketten kiezen, havo-leerlingen uit tweehonderdtien. Een groot aantal leerlingen kiest thans daadwerkelijk een onlogisch gestructureerd pakket van nauwelijks met elkaar verband houdende vakken. Een goede aansluiting op een vervolgstudie is in de toe-

komst, met een verbeterde structuur in die pakketten, voor die leerlingen gegarandeerd.

3. In het beroepsonderwijs, zeker in het MBO, is het van groot belang dat er flexibele opleidingen komen. De voortschrijdende technologische vernieuwing in het bedrijfsleven dwingt hiertoe. Tegelijkertijd kan het beroepsonderwijs daarmee de noodzakelijke technologische vernieuwing ondersteunen.

Een op maat gesneden beroepsopleiding, in goede afstemming met het bedrijfsleven, is een garantie voor passende aansluiting voor leerlingen uit het beroepsonderwijs op de beroepspraktijk.

4. Kwalitatief goed beroepsonderwijs draagt bij aan economische vooruitgang. Tevens zijn de mogelijkheden die het beroepsonderwijs kan bieden van belang voor investeringsbeslissingen in het bedrijfsleven. Maatwerk en flexibilisering zijn dus ook vanuit deze optiek van groot belang.

2.7. Stelling:

Tot opheffing van delen van het speciaal onderwijs mag slechts worden overgegaan nadat is komen vast te staan dat in het regulier onderwijs voorwaarden zijn gecreëerd om leerlingen, die anders in het speciaal onderwijs terecht zouden komen, adequaat op te vangen.

Toelichting:

1. Nederland heeft een uniek, maar duur stelsel van speciaal onderwijs voortgebracht en ontwikkeld. Dit stelsel is zich meer en meer gaan ontwikkelen als een alternatief voor het regulier onderwijs. De orthopedagogische en orthodontische ontwikkelingsfunctie van de scholen voor speciaal onderwijs als zodanig en de hieruit voortvloeiende beïnvloedingsmogelijkheden van het regulier onderwijs zijn tot nu toe onder de werking van de interimwet op het speciaal en voortgezet speciaal onderwijs onvoldoende tot uiting gekomen.

2. Maatschappelijk en onderwijskundig verdient het aanbeveling de groei van het speciaal onderwijs om te buigen. Het regulier onderwijs dient daartoe over meer en betere opvangmogelijkheden te beschikken. Eerst als die zijn vervuld kan tot opheffing van sommige soorten speciaal onderwijs worden besloten.

Thema 3: Het selectievraagstuk in een nieuw perspectief; eindtermen, toetsing en toelating

3.1. Stelling:

De school dient er mede op gericht te zijn de leerlingen voor te bereiden op en te leiden naar het voor hen meest geschikte onderwijs-traject. Daarom moet „zelfselectie”, een kritische analyse van het eigen kennen en kunnen, in een zo vroeg mogelijk stadium worden bevorderd. Tevens moeten verantwoorde selectie- en verwijzingsmethoden worden ontwikkeld en benut. De onderwijsinstellingen vervullen hierbij een zeer belangrijke rol.

Toelichting:

1. De leerlingen-/studenten-

populatie is gevarieerd van samenstelling. Ambities, interesses, aanleg en intelligentie van deelnemers aan het onderwijs lopen uiteen. Daarmee moet in het onderwijs rekening worden gehouden opdat elk individu zijn mogelijkheden optimaal kan benutten en ont-plooiën.

2. Er mogen geen financiële belemmeringen zijn die de toegang naar het onderwijs en dus een adequate ontplooiing van het individu in de weg staan.

3. Aan de „kansen op succes” in bepaalde onderwijs-trajecten mogen zeker conclusies voor de toelating worden verbonden. Het is humaner en sociaal meer verantwoord om jonge mensen vroegtijdig kennis te laten nemen van hun mogelijkheden en beperkingen dan hen later onnodig te laten mislukken. Ook vanuit een maatschappelijk perspectief bezien is dit van belang. Selectie vooraf is daarmee dus geen elitair begrip, maar een logische keuze in het belang van het individu zelf.

4. „Kans op succes” in het onderwijs wordt in belangrijke mate beïnvloed door goede zelfselectie vooraf. Bevordering van zelfselectie is mogelijk door onderwijsvragenden regelmatig te confronteren met hun studieprestaties en de daaraan verbonden kansen op succes in een volgende fase van het onderwijs. Toekomstige studieprestaties zijn immers zeer goed te voorspellen op basis van vroegere studieprestaties.

5. Gelet op het voorgaande is het verantwoord begrensde mogelijkheden met betrekking tot de keuze van vakkenpakketten te bieden. Tevens kunnen onderwijsinstellingen aan de overgang naar een volgende fase in het onderwijs-traject toelatingseisen verbinden door voor sommige vakken studieprestaties op een bepaald minimumniveau te eisen.

3.2. Stelling:

Selectie hoort bij onderwijs. Selectie in het onderwijs zonder gerichte verwijzing past niet in een beleid dat gericht is op het optimaal (laten) benutten van ieders talenten, zowel in het belang van het individu als van de samenleving.

Toelichting:

Vrijwel alle politieke partijen lopen met een boog om het selectievraagstuk heen. Dit is struisvogelpolitiek bedrijven. Ieder onderwijssysteem selecteert. Wellicht selecteert het systeem dat zegt non-selectief te willen zijn nog wel het meest (vgl. basisonderwijs). Het is daarom eerlijker om te erkennen dat er selectie optreedt en moet bestaan. Daarbij is echter wel noodzakelijk dat iedere leerling/student vanaf het basisonderwijs tot - zo nodig - in het hoger onderwijs, tijdig en zo goed mogelijk wordt bijgestaan in het maken van een adequate keuze voor bepaalde typen onderwijs en/of vorming.

Samenstelling Werkgroep Onderwijs (alfabetisch)

drs. A. van Boven
ing. C. B. A. A. Coehorst (advise-rend lid)
J. Franssen
mevr. drs. N. J. Ginjaar-Maas
drs. C. de Hart
A. de Jager
drs. J. W. A. Kradolfer (secretaris)
mevr. drs. N. Kroes (voorzitter)
E. Mackay
mr. C. P. Chr. M. Oomen
prof. dr. W. C. Weeda
D. J. Wierenga ■

Themadag over „de kwaliteit van het onderwijs”

Op 31 oktober 1992 wordt in cultureel centrum „het Evertshuis” te Bodegraven de VVD-themadag gehouden over de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs.

Deze themadag wordt georganiseerd door het hoofdbestuur in samenwerking met de Kamercentrale Leiden.

Aanmelding voor deze themadag kunt u schriftelijk doen door inzending van de in deze V&D afgedrukte bon, waarna u de op deze dag ter discussie staande stellingen alsmede de toelichting franco thuisgestuurd krijgt.

Aanvragen van de stellingen en toelichting zonder inschrijving voor deze dag is ook mogelijk. U kruist dan deze mogelijkheid op de bon aan.

Het programma voor deze dag vindt u bijgaand afgedrukt.

De kosten bedragen f 37,50 voor de gehele dag, inclusief lunch. Studenten hebben, op vertoon van hun collegekaart, toegang voor f 17,50.

Dit bedrag dient aan de zaal te worden voldaan.

Deze themadag vindt plaats op: **31 oktober 1992 „het Evertshuis” Spoorstraat 15 Bodegraven**

Het cultureel centrum is goed per openbaar vervoer te bereiken (5 minuten lopen van station Bodegraven), terwijl er voldoende parkeergelegenheid in de buurt van het centrum aanwezig is.

Voor nadere inlichtingen over de themadag kunt u contact opnemen met *drs. L. H. M. Osterholt Landelijk secretariaat van de VVD Postbus 30836 2500 GV 's-Gravenhage tel.: 070-3613014*

Inschrijven voor deze themadag kunt u tot 18 oktober 1992 bij: *KC Leiden t.a.v. mevrouw A. Smits-Orie Oltmansdreef 17 2353 CK Leiderdorp.*

Programma themadag „De kwaliteit van het onderwijs” op 31 oktober 1992

10.00-10.30 uur	Inschrijving en koffie
10.30-10.35 uur	Kort woord door de heer E. Mackay Voorzitter KC Leiden
10.35-10.40 uur	Korte inleiding door mevrouw drs. N. Kroes President van Universiteit Nijenrode, dagvoorzitter
10.45-11.05 uur	Inleiding door prof. dr. C. J. M. Schuyt Hoogleraar Sociologie aan de UvA
11.05-11.25 uur	Inleiding door prof. dr. L. F. W. de Klerk Rector Magnificus KUB
11.25-11.45 uur	Vragenronde
12.00-13.00 uur	Lunch
13.00-13.25 uur	Inleiding door de heer dr. A. H. G. Rinnooy Kan Voorzitter bestuur VNO
13.25-13.35 uur	Vragenronde
13.35-15.00 uur	Discussiegroepen
15.00-15.30 uur	Theepauze
15.30-16.55 uur	Rapportage
16.55-17.00 uur	Afsluiting door mevrouw F. M. Roscam Abbing-Bos Hoofdbestuur lid VVD belast met Inhoudelijke discussie

Bon voor inschrijving voor de Themadag „de kwaliteit van het onderwijs”

31 oktober 1992
„het Evertshuis”
Spoorstraat 15
Bodegraven

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: ..... Woonplaats: .....

Functie: .....

* geeft zich op voor de VVD themadag „Onderwijs” die op 31 oktober a.s. wordt gehouden in cultureel centrum „het Evertshuis” te Bodegraven. Ik krijg de stellingen en de toelichting franco thuisgestuurd.

* wil de stellingen en de toelichtende nota ontvangen, maar geeft zich niet op voor de themadag. Ik krijg de stellingen en de toelichting franco thuisgestuurd.

De kosten voor deze dag, f 37,50 (f 17,50 voor studenten op vertoon van hun collegekaart) zullen aan de zaal worden voldaan.

Inzenden van deze bon is mogelijk t/m 18 oktober 1992 aan:

KC Leiden t.a.v. mevrouw A. Smits-Orie
Oltmansdreef 17 2353 CK Leiderdorp

Handtekening .....

Militaire dienst: vrijwillig of verplicht?

door SARI VAN HEEMSKERCK
VVD-defensiespecialist Tweede Kamer

De discussie over de eventuele afschaffing van de militaire dienstplicht lijkt in een beslissende fase te komen. Deze maand moet de door minister Ter Beek ingestelde Commissie Dienstplicht haar advies uitbrengen. Op de derde zaterdag wil ook de partijraad van de VVD zich uitspreken over de dienstplichtproblematiek.

Daartoe heeft het hoofdbestuur een werkgroep ingesteld die met het pre-advies „Defensie langs nieuwe lijnen” is gekomen. Dat advies zal worden besproken op de partijraad van 19 september aanstaande. Het kan worden opgevraagd op het algemeen secretariaat.

Dit artikel staat daar echter geheel los van.

Wanneer de Commissie Dienstplicht haar advies presenteert, zullen snel daarna de fracties in de Tweede Kamer meer definitieve uitspraken doen dan tot dusver. Het is de bedoeling dat met het advies van de Commissie Dienstplicht ook rekening kan worden gehouden in de prioriteitnota van minister Ter Beek, waarin de (ook internationale) ontwikkelingen sinds het uitkomen van de Defensienota moeten worden verwerkt en vertaald naar de concrete defensie-behoefte van ons land.

In de discussie over de dienstplicht, die in een stroomversnelling is geraakt door het verdwijnen van het Warschaupact en door het uiteenvallen van de Sovjetunie, hebben de Nederlandse liberalen duidelijk laten merken dat zij er - in principe - de voorkeur aan geven dat de dienstplicht wordt afgeschaft. Daarbij werd echter tevens aangegeven dat de belangen van de krijgsmacht niet mogen worden vernachtzaamd.

De voorkeur voor afschaffing wordt vooral ingegeven door het feit dat de jongemannen die worden opgeroepen voor de militaire dienst zich vaak benadeeld voelen ten opzichte van hun vele leeftijdgenoten die niet worden opgeroepen. Nu de krijgsmacht steeds verder in omvang wordt beperkt en het aantal jongemannen dat onder de wapenen moet nog verder terugloopt, zal dat gevoel van achterstelling nog toenemen. Dat gevoel van achterstelling wordt ook in de hand gewerkt door de zeer geringe vergoeding die dienstplichtigen ontvangen. Bovendien zijn er talloze klachten over gebrek aan zinvolle bezigheden tijdens de dienstdienst (de „leegloop”). Een ander argument voor afschaffing van de dienstplicht is de toename van het aantal operaties buiten het NAVO-gebied waarbij de Nederlandse krijgsmacht wordt betrokken. Terecht stelt de politiek als eis dat bij de uitzending van dienstplichtigen voor dergelijke operaties sprake dient te zijn van vrijwilligheid. De voorwaarde van de vrijwilligheid leidt echter wel tot onzekerheid over de inzetbaarheid van eenheden. Op dit moment is het onmogelijk gebleken gevechtseenheden van de Koninklijke Landmacht buiten Europa in te zetten voor VN- en andere vredesmissies. Het feit dat het Korps Mariniers slechts voor een beperkt deel bestaat uit dienstplichtigen maakt het veel gemakkelijker om dat korps of gedeelten ervan in te zetten bij operaties buiten het NAVO-gebied.

Een traditioneel argument voor de handhaving van de dienstplicht is de nauwe band die door het systeem van dienstplicht zou worden gewaarborgd tussen de maatschappij en de krijgsmacht. Degenen die dit argument naar voren brengen vrezen dat een vrijwilligersleger zich zal ontwikkelen tot een te onafhankelijk segment binnen onze samenleving. Vele anderen wijzen daarentegen op de democratische gezindheid van de Nederlandse beroepsmilitairen en op de ervaringen met vrijwilligerslegers in het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Het was curieus dat juist in dit tijdsbestek berichten naar buiten kwamen over veronderstelde coupplannen van generaals in de jaren '70. Of moeten we wellicht aannemen dat het hier een uiterst ingenieuze opzet betrof van de oude heer Luns om de ethiek van beroepsmilitairen in twijfel te trekken en aldus de dienstplicht te redden? Het blijft hoe dan ook een merkwaardige geschiedenis.

Hoge kwaliteit

Daarnaast garandeert het dienstplichtsysteem een constante instroom van know how en kwaliteit (60% van de dienstplichtigen heeft middelbaar of hoger onderwijs genoten). Dienstplichtigen daarentegen vinden dat van hun specifieke kwaliteiten vaak onvoldoende gebruik wordt gemaakt.

Het is vooral de Koninklijke Landmacht die sterk leunt op het dienstplichtsysteem. Dit systeem leidt ertoe dat de omvang van de Koninklijke Landmacht in crisissituaties aanzienlijk kan toenemen omdat dienstplichtigen immers nog lange tijd na de eerste oefening oproepbaar blijven voor dergelijke situaties. Het aantal bataljons dat Nederland kan leveren aan de NAVO is daarop ook gebaseerd. Velen zullen zeggen dat zulke crisissituaties door de veranderingen in Oost-Europa en het verdwijnen van het Warschaupact zich niet meer voor kunnen doen. Inderdaad is de dreiging van een grootschalige aanval op West-Europa voor de kortere termijn weggenomen. Toch moet ook rekening worden gehouden met de toegenomen instabiliteit in Oost-Europa en met het feit dat niemand kan voorspellen wat de uitkomst zal zijn van de maatschappelijke en economische wanorde die thans in het gebied van de voormalige Sovjetunie heerst. Daarbij mag niet worden vergeten dat het aanzienlijk gemakkelijker is materieel weg te doen dan om het weer aan te schaffen.

Sari van Heemskerck

Op dit moment heeft Nederland een voor zijn omvang behoorlijke invloed binnen bijvoorbeeld de NAVO, mede op grond van zijn militaire aandeel in dat bondgenootschap. Te denken valt aan de bemiddeling bij het conflict tussen de Verenigde Staten en de Bondsrepubliek Duitsland over de kernwapens voor de kortere dracht; of aan het Nederlandse voorstel om NAVO-troepen in te zetten voor vredesbewaarende taken in het kader van de CVSE. Het aantal troepen dat Nederland kan aanbieden aan de NAVO en andere veiligheidsinstellingen bepaalt mede de Nederlandse invloed op zijn eigen veiligheidspolitieke omgeving en op vraagstukken als Europese defensie, toekomst van de NAVO, de blijvende aanwezigheid van Duitsland in de NAVO enz. Ook bij deze vraagstukken zijn aanzienlijke nationale belangen gemeen. Tevens dient te worden opgemerkt dat de opzet van de Koninklijke Landmacht geheel is gebaseerd op het dienstplichtsysteem. Men vreest terecht een organisatorische chaos indien de dienstplicht van de ene dag op de andere zou worden afgeschaft.

Vervolgens bestaan twijfels over de mogelijkheid om de Nederlandse krijgsmacht, en vooral de Koninklijke Landmacht, te „vullen” met vrijwilligers die dan van de arbeidsmarkt moeten

worden betrokken. Daarnaast hangt aan de vervanging van dienstplichtigen door „beroeps” een niet onaanzienlijk prijskaartje.

Meer vrijwilligers

Wat zou uit al deze argumenten moeten worden geconcludeerd? Mijns inziens is de belangrijkste conclusie dat de dienstplicht niet in één keer kan worden afgeschaft. Wel dient de ontwikkeling waarbij gaandeweg meer vrijwilligers en minder dienstplichtigen worden ingezet aanzienlijk worden versneld en uitgebreid. Om de kosten hiervan enigszins op te vangen zou deze ontwikkeling gerelateerd moeten zijn aan de verkleining van de krijgsmacht. In dat zelfde kader zou de dienstdienst verder kunnen worden verkort tot zes à negen maanden. Aandacht dient ook te worden gegeven aan mogelijkheden om overblijvende dienstplichtigen een hogere wedde te geven en te bevorderen dat dienstplichtigen niet meer dan één studiejaar „achterraken”.

Wanneer internationale ontwikkelingen daartoe aanleiding geven en de NAVO besluit tot nog verdergaande, substantiële reducties, zou ook Nederland dergelijke reducties kunnen doorvoeren zonder zijn invloed kwijt te raken. Pas op dat moment is mijns inziens ook de algehele afschaffing van de feitelijke dienstplicht aan de orde. Het lijkt mij wenselijk het wettelijke kader te laten bestaan, maar dit is een vraag die alsdan kan worden beantwoord.

Samenvattend kan men stellen dat de voorkeur voor een afschaffing van de dienstplicht onverminderd van kracht blijft, maar dat die afschaffing in fasen dient te gebeuren waarbij de volledige afschaffing mede afhankelijk is van de verdere ontwikkelingen in de internationale veiligheidspolitiek. ■

Anne Lize v.d. Stoep

Boodschap

Bij het aanschaffen van apparatuur probeer ik altijd „Europees” te kopen. Dat lukt niet altijd. Soms blijkt achter een Europees klinkende naam toch een niet-Europese fabrikant schuil te gaan. Maar het kan ook anders verrassend uitpakken. Enige maanden geleden kocht ik een wereldontvanger: Philips, made in Hong Kong.

De wereldontvanger heeft inmiddels zijn diensten bewezen. Tijdens een werkbezoek aan Turkije luisterde ik iedere dag naar de Wereldomroep. Mijn mededelegatieleden lachten me bij voortduring uit: „Ach joh, wat kan het je nu schelen wat er in Nederland gebeurt? Dat lees je wel als je terug bent.” Onverstoorbaar luisterde ik iedere dag opnieuw. De avond na mijn vertrek hoorde ik dat een Turkse Amsterdammer door de Turkse overheid achter de tralies was gezet op onduidelijke gronden en zou worden gemarteld.

Met mijn collega van Groen Links, die voor vakantie in Turkije zou blijven, maakte ik een taakverdeling. Zij zou proberen de ambassade van Turkije te bereiken en mogelijk zelfs de minister van Justitie aldaar. Dank zij de melding van de Wereldomroep konden we een bijdrage leveren aan zijn vrijlating. Het gegriinnik over mijn luisterwoede verstomde. De Wereldomroep meldde nog een relevant bericht. De Paus heeft de wereld wederom laten weten dat Hij discriminatie van homoseksuelen toegestaan acht.

Nu kun je denken: maak je er niet druk over. In Nederland kennen we de scheiding tussen kerk en staat; de Wet Gelijke Behandeling komt er (al jaáááááááááááá) aan. Nederland kreeg toch internationale waardering voor de open en tolerante manier van werken tijdens het in juli jl. te Amsterdam gehouden Aidscongres. Dat mag allemaal waar wezen, zo eenvoudig ligt het niet.

Zolang ik nog steeds anonieme scheldkanonnades ontvang wanneer ik mijn mening ventileer over gelijke behandeling, zolang nog steeds mensen in de problemen raken na een dergelijke uitspraak, is een (liberaal) weerwoord op z'n plaats. Nergens echter hoorde of las ik een politiek tegengeluid. Ondanks de vakantie waren meer mensen alert: van verschillende kanten werd ik benaderd met de vraag of de VVD instemde met de pauselijke uitspraak. Bij mijn weten is dat niet het geval, maar tastbare bewijzen ontbreken tot op de dag van vandaag. In de politiek tellen de feiten.

Ik beloofde vragenstellers het te zullen aankaarten binnen de VVD. Hierbij los ik mijn belofte in en breng de boodschap over.

Anno 1992 worden mensen nog steeds diep geraakt door dergelijke uitspraken, die - naar Nederlandse begrippen - aanzetten tot discriminatie. Het Wetboek van Strafrecht verbiedt dat.

Een liberaal antwoord zou veel mensen goed doen. Het zou een illustratie geven van hetgeen liberalen voorstaan: in verantwoordelijkheid je eigen leven vorm geven.

AlcaantouStoep

LA CLOCHE

RESTAURANT

Kloksteeg 3 Leiden Telefoon 071 123053

telefoon
070 - 3 60 09 13

makelaars en taxateurs o.g.

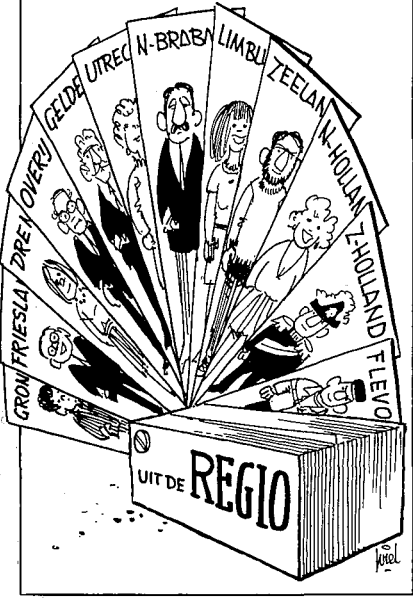
TAXATIE

Een kwestie van vertrouwen en deskundigheid. Niet alleen in Wassenaar/Den Haag/Leidschendam, maar ook in de omliggende gemeenten taxeren wij zowel Uw particulier- als commercieel onroerend goed. Bel vrijblijvend voor informatie!

LAAN COPES VAN CATTENBURCH 127
2585 EZ DEN HAAG

FAX 070 - 3 60 29 67
lid NVM

REGIO

Enquête afdeling Haarlem

Zoals in de vorige *Vrijheid en Democratie* al is beschreven, heeft de afdeling Haarlem een enquête gehouden onder haar leden. De enquête is gehouden omdat het bestuur slechts een deel van de leden - namelijk zij die regelmatig op afdelingsvergaderingen komen - kende. Teneinde een beleid te voeren dat op alle leden gericht is, werd de behoefte gevoeld om een inventarisatie te maken van de belangstelling van de leden en de bereidheid van ieder lid om aan activiteiten deel te nemen.

Binnen het bestuur is uitvoerig gediscussieerd of een dergelijke enquête wel iets zou opleveren. Om een zo groot mogelijk respons te krijgen is de enquête vrij dwingend opgezet: in een begeleidende brief werd gesteld dat non-respondenten zouden worden opgebeld, een gefrankeerde retour envelop werd ingesloten en de eerste vraag betrof de bereidheid om aan de enquête mee te werken. Ook heeft het bestuur veel aandacht aan de te stellen vragen besteed: niet te veel, en zodanig dat zij de benodigde informatie opleveren. Na een voorbereiding met naast veel discussie ook veel administratieve rompslomp (verzending van ruim 300 op naam gestelde enquêteformulieren, plus een van een postzegel voorziene en al geadresseerde antwoordevelop) kwam er een bovenverwachting hoge respons (circa 70%). Daarna volgde een nieuwe werkbelasting. Het opbellen van alle 90 personen die niet gereageerd hadden en het verwerken van de resultaten op een overzichtelijke wijze.

Na de vele uren werk ligt er nu echter wel een resultaat waar we blij mee zijn. We weten nu namelijk van bijna alle leden wat hun potentiële interesses zijn. Daardoor zijn we in staat om veel gericht dan in het verleden leden te benaderen voor bepaalde activiteiten.

Wel is het natuurlijk zo dat het houden van een enquête verplichtingen schept. Je kunt niet aan leden vragen of ze geïnteresseerd zijn om een bijdrage te leveren als je daarna niets meer van je laat horen. Daarom hebben we reeds met en voor een tweetal groepen geïnteresseerden een avond georganiseerd om met hen te bespreken hoe we verder gaan (de heroprichting van een werkgroep landelijk politiek en de mogelijke start van een PR-werk-

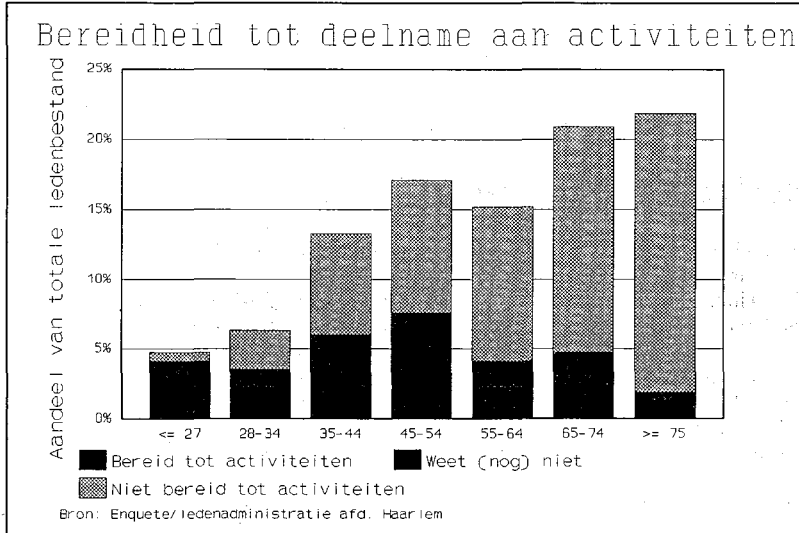
groep zijn daarvan tot nu toe de resultaten). Daarnaast willen we in september met de geïnteresseerden in gemeentepolitiek trachten te komen tot op gemeentepolitiek gerichte werkgroepen.

Naast deze specifiek op onze afdeling gerichte resultaten komen er uit onze enquête ook feiten naar voren die ook interessant zijn voor VVD'ers buiten onze afdeling. Daarop willen wij op het navolgende ingaan.

Activiteiten

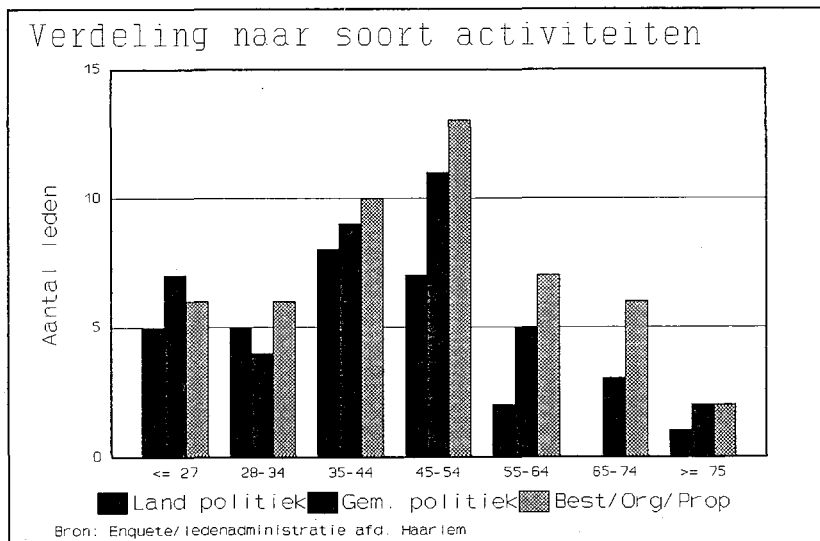
Het eerste punt is de interesse van jongeren. Een bekend probleem binnen de VVD is dat er te weinig jonge leden zijn. Dit doet zich ook binnen de afdeling Haarlem voor zoals te zien valt uit de onderstaande grafiek (waarin staat aangegeven welk percentage van de leden tot een leeftijdscategorie behoort). Slechts 5% van onze leden is jonger dan 28 jaar en slechts 12% jonger dan 35 (daarmee schijnen wij het landelijk nog niet eens slecht te doen).

Een interessant gegeven dat nu uit onze enquête naar voren komt is, dat de jongere leden die er zijn, een zeer grote bereidheid hebben om deel te nemen aan activiteiten. Maar liefst 90% van de leden onder de 28 en 70% van de leden onder de 35 is bereid tot deelname aan activiteiten (of twijfelt nog).

Grafiek 1

Van belang is daarbij ook de soort activiteiten waarin jongeren geïnteresseerd is. Uit grafiek 2 valt af te lezen dat veel van de jongere leden zich vooral interesseren voor politieke activiteiten (landelijk of gemeentelijk) naast belangstelling voor organisatorische/bestuurlijke of PR-activiteiten.

Grafiek 2

Misschien valt met de resultaten van de enquête zelfs de stelling te onderbouwen dat de meeste jongeren lid worden van de VVD om over politiek te kunnen meepraten. Zonder de mogelijkheid daartoe verdwijnen ze weer.

Het bestaande gebruik om jonge leden alleen of vooral in te zetten voor propaganda/organisato-

rische activiteiten kan daarbij contraproductief werken. Veel jongere leden blijken zich primair voor deelname aan politieke discussie, en slechts daarnaast voor overige activiteiten te interesseren. Indien ze zich naar hun idee binnen de VVD te weinig met politiek kunnen bemoeien, zal deze groep verdwijnen als lid.

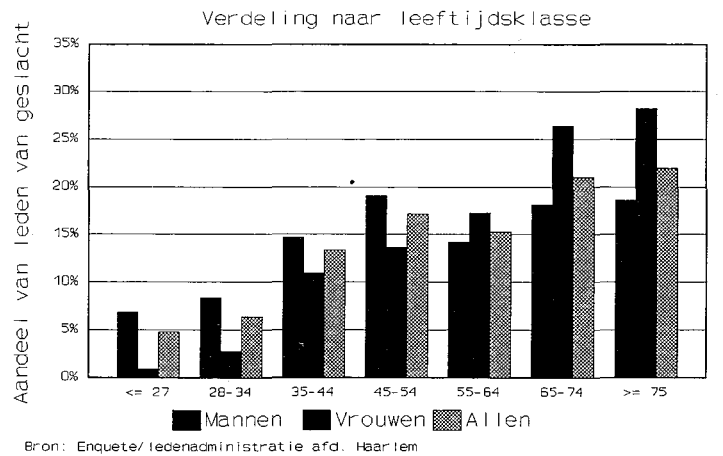
Naast de grote interesse van jongeren om deel te nemen aan politieke discussies valt uit de grafieken 1 en 2 ook de algemene lijn af te leiden dat leden, naarmate ze ouder worden (relatief gezien) minder bereid (of in staat) zijn, om deel te nemen aan activiteiten. Een doorbreking van deze lijn vormt de groep 65- tot 74-jarigen (nog zeer vitaal, maar al wel gepensioneerd).

Verder valt op dat oudere leden relatief gezien vaker bereid zijn om in organisatorische/bestuurlijke/PR-activiteiten deel te nemen, terwijl de interesse voor politieke discussie relatief gezien afneemt.

Een ander punt dat ten dele met het voorgaande samenhangt is de mate waarin vrouwen actief zijn binnen de partij. Binnen onze afdeling is net als bijna overal elders het aantal actieve vrouwen relatief klein.

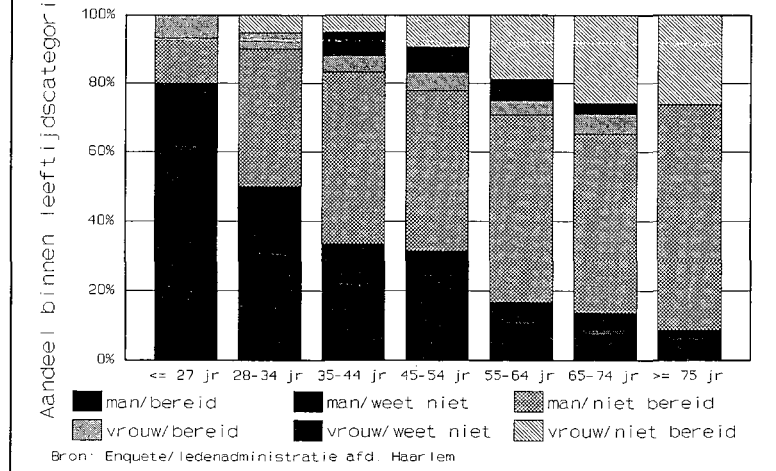
Op basis van grafiek 3 valt vast te stellen dat de vrouwelijke leden zich vooral in de oudere leeftijdsclassen bevinden. Van de vrouwelijke leden is 55% ouder dan 65

Verdeling naar geslacht

Grafiek 3

Verdeling naar geslacht en bereidheid tot deelname aan activiteiten

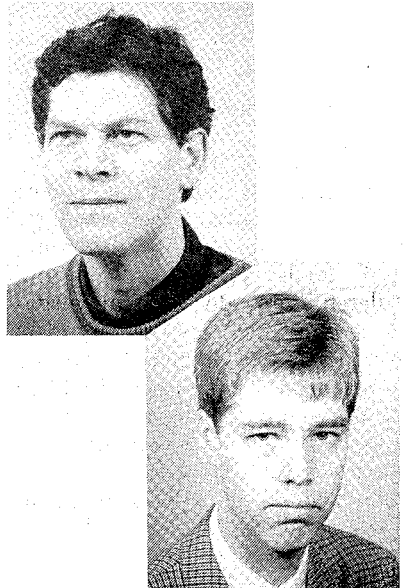

Grafiek 4

een niet. Van de leden ouder dan 75 jaar is 28% vrouw en daarvan wil (of kan) er niet één actief zijn.

Uit grafiek 3 kan echter ook een andere conclusie worden getrokken. Uit de grafiek kan ook worden afgelezen op welke plaatsen het wervingsbeleid van de VVD-afdeling Haarlem tot nu toe te kort heeft geschoten en dus in de toekomst meer op gericht zal moeten worden. Het blijkt namelijk uit grafiek 3 dat wij relatief gezien zeer weinig vrouwelijke leden onder de 55 jaar hebben. Juist bij deze groep moeten dus potentiële leden te vinden zijn.

Natuurlijk heeft de enquête nog veel meer interessante gegevens opgeleverd. Zo blijkt 85% van de in activiteiten geïnteresseerde leden ons afdelingsblad goed te lezen, waardoor we met aankondigingen daarin onze doelgroep goed bereiken (iets waar wij wel eens twijfel aan hadden). Een ander gegeven is dat veel leden opgeven naar afdelingsvergaderingen te gaan als er een discussiethema geagendeerd is. Omgekeerd (maar dat hadden

Sammy van Tuyl en Gert-Anne van Pruisen, voorzitter resp. penningmeester afdeling Haarlem.

we al gedacht) blijken huishoudelijke vergaderingen op weinig interesse te stuiten. Een laatste punt wat zeer bemoedigend als je veel werk in een dergelijk project hebt gestoken is, dat 90% van de leden het houden van de enquête als nuttig beschouwde. ■

Boy van Raan onderscheiden

HARLINGEN - De heer Van Raan, die onlangs na 18 jaar uit de gemeenteraad van Harlingen trad, heeft uit handen van hoofdbestuurslid Frans Steenmeijer de Thorbeckepenning in ontvangst mogen nemen.

Tijdens de jaarvergadering van de afdeling Harlingen werd Boy van Raan in het zonnetje gezet wegens zijn vele verdiensten voor de VVD.

Frans Steenmeijer memoreerde ook de periode waarin Van

Raan zitting had in de Friese Statenfractie, omdat hij zich nimmer liet verleiden tot „gemeentelijke mafiapraktijken” en duidelijk scheiding wist te trekken tussen het raads- en statenwerk. „En dat,” aldus Frans Steenmeijer, „terwijl ik weet dat je het statenwerk erg afstandelijk vond. Loyaliteit is je meest opvallende eigenschap; voor de VVD ben je in Harlingen maar ook in Leeuwarden een geweldige ambassadeur geweest. Daarom ben ik blij je de Thorbeckepenning te mogen overhandigen.” ■

B.E.O. Designs b.v.
Ingenieursburo voor werktuigkunde, sanitair-, klimaat-, elektro-, regel- en procestechniek, software applicaties en logistiek
Postbus 2020 - 1110 PA Diemen
Telefoon (020) 6001604

Mevrouw A. Smits-Orie Afscheid na 20 jaar vrijwilligerswerk

Zaterdag 13 juni 1992. Een historische dag in de geschiedenis van de kamercentrale Leiden; maar nog meer in het leven van mevrouw A. Smits-Orie, voor insiders beter bekend als Ans Smits.

Want zij was het, die na ruim 20 jaar afscheid nam als bestuursassistente van de kamercentrale. Voor haar was met toestemming van het hoofdbestuur de voorjaarsvergadering van de centrale verzet. En terecht. Een vrijwilligster in hart en nieren, die al gedurende twee decennia zelf inhoud heeft gegeven aan het nieuwe axioma: „wel vrijwillig, niet vrijblijvend”. Op een enkele uitzondering na heeft zij alle (dagelijkse) bestuurs- en centralevergaderingen bijgewoond.

VVD-bolwerk

Altijd heeft zij zich bescheiden opgesteld, doch in die bescheidenheid was zij immer nadrukkelijk aanwezig. Zij kende de partij in al haar geledingen; zij kende ook veel mensen. Mede daardoor werd haar oordeel over in bespreking zijnde onderwerpen graag gehoord en in de besluitvorming betrokken. Hoewel zij geen bestuurslid was, was zij wel lid van het bestuur. Bij de voorbereiding van alle vergaderingen was zij betrokken en iedereen kon ervan verzekerd zijn, dat alles tot in de puntjes was verzorgd. Ook heeft zij een deel van het secretariaatswerk voor haar rekening genomen, zoals bijvoorbeeld het notuleren van de centralevergaderingen. Daarnaast verzorgde zij K.C.-Info, het periodiek van de kamercentrale Leiden, en hield zij de zogeheten adressengids up to date. Ten behoeve van dit werk werd belangeloos een kamer in haar woning als VVD-bolwerk ingericht. Belangeloos, omdat de vergoeding, die daar tegenover stond in de huidige werkgever-werknemer-relatie ongetwijfeld tot stakingen aanleiding zou hebben gegeven. Zo niet evenwel bij Ans Smits, een echte vrijwilligster dus. Of, zoals zij het zelf uitdrukte tijdens haar afscheidstoespraak: „Ik heb mijn taak verricht zonder eigen belang, doch steeds in het belang van uw en mijn partij.”

Het was daarom logisch, dat door het kamercentralebestuur een commissie in het leven is geroepen met als opdracht Ans Smits een waardig afscheid te bezorgen. Randvoorwaarde was daarbij, dat zij in dit ene geval nu eens niet een vinger in de pap mocht hebben. En dat was reuze moeilijk, zowel voor de commissie als voor haarzelf. Het liefst zou zij zelf haar eigen afscheid hebben geregeld. Toen is haar dat niet gelukt. Haar laatste woorden waren dan ook: „Ik heb van alles bedacht, maar niet datgene wat mij vandaag is overkomen.”

Champagne-ontbijt

Het begon voor Ans al vroeg. Om 07.00 uur ging de huisbel en werd er een compleet champagne-ontbijt bezorgd. De reeds door haar gezette thee kon door de gootsteen. Ietwat vrolijk gestemd kwam zij ter centralevergadering en hanteerde tot het laatst toe haar ballpoint ten behoeve van de verslaglegging. Maar om 11.00 uur was het dan zover. Agendapunt 9: afscheid van de bestuursassistente. Overeenkomstig haar

eigen wens waren er weinig sprekers. De Kamercentrale-voorzitter memoreerde in uiteraard andere bewoordingen hetgeen hierboven staat beschreven en overhandigde haar als dank namens de Kamercentrale een originele gouden Zeeuwse trouwring met inscriptie om haar verbondenheid met de VVD in verleden, heden en toekomst te symboliseren. In verband met een belangrijke bijeenkomst diezelfde zaterdag van de partijraad kon helaas niemand van het hoofdbestuur aanwezig zijn. Onze attente partijvoorzitter had evenwel voor een passend telegram gezorgd en de Kamercentrale-voorzitter gemachtigd om namens het hoofdbestuur aan mevrouw Smits-Orie de Thorbeckepening uit te reiken.

Een langdurig staand applaus was terecht hierop haar deel. Na-

mens de Provinciale Staten-fractie kregen Ans Smits en haar man enige schitterende cadeaus en van de Gedeputeerde spreker nog enige persoonlijke knuffels (!). Haar directe „werkbaas”, de eerste secretaris van het kamercentralebestuur, sprak vervolgens uiteraard ook lovende woorden en overhandigde haar een oorkonde, waarmee zij benoemd was tot „Moeder van de Kamercentrale Leiden”. De kersverse voorzitter van de afdeling Oegstgeest bracht vervolgens zijn dank over voor de werkzaamheden van mevrouw Smits aan het afdelingsperiodiek, vergezeld van een kleine attentie. Mevrouw N. Rempt-Halmmans de Jongh sprak daarna op haar onnavolgbare vrolijke en inspirerende wijze namens de regionale en adviserende Tweede-Kamerleden de afscheidnemende bestuursassistente toe onder overhandiging van een paar cadeautjes.

Tenslotte was bij dit formele gedeelte het woord aan mevrouw Smits. Met een stem vol emotie en onder de indruk van al datgene wat haar tot nu toe was overko-

Ans Smits

men, richtte zij op haar manier het woord tot de centralevergadering om haar dank voor alles over te brengen en de beste wensen voor de toekomst uit te spreken.

Diner voor twee

Hierna volgde een gezellig informeel samenzijn. Maar hiermee was het nog niet afgelopen. Met

het huidige bestuur en de adviserende leden ging het echtpaar Smits-Orie aan de lunch. Tijdens deze kreeg de heer Smits nog een cadeau uitgereikt en waren er bloemen voor Ans. Verder kregen beiden voor de afsluiting van deze dag nog een bon voor een diner à deux. Na de lunch vertrok het hele gezelschap naar Leiden. Daar vervoegden nog vele andere genodigden zich bij de salonboot, waarmee een schitterende vaartocht werd gemaakt. Tijdens deze tocht werd nog een ludieke enquête gehouden en werden namens de genodigden nog twee cadeaus, een schilderij en een kristallen schaal met zilveren hengel, overhandigd.

Vermoeid en onder de indruk namen Ans en haar man afscheid met de woorden: „We moeten eerst alles eens voor onszelf op een rij krijgen.” Het was inderdaad een waardig afscheid van iemand, die ruim twintig jaar echt vrijwilligerswerk ten dienste van de VVD heeft verricht. Het ga je nog lang goed Ans.

JOHN PRINS ■

Haya van Somerenstichting

Bij de Haya van Somerenstichting zijn de onderstaande aanvragen voor cursussen en trainingen voor het najaar 1992 en het voorjaar 1993 binnengekomen.

U kunt zich voor één of meer cursussen opgeven bij de achter de cursus genoemde organisator. Deze kan u ook nadere informatie omtrent de betreffende cursus verschaffen, zoals de lokatie, het aanvangstijdstip, etc.

CURSUS	ORGANISATOR
Liberalisme I 9 september 1992 KC Tilburg Cursusbijdrage f 15,-	M. van Enckevort P. Brinkmanstraat 14 5025 VN Tilburg 013-686230 (h)
Forumtraining 11 en 12 september 1992 KC Flevoland Cursusbijdrage f 75,-	Mw. J. v. Nieuwenhuyzen Reigerweg 25 3897 LH Zeewolde 03242-8362 (h)
Liberalisme II 11 en 12 september 1992 KC Haarlem Cursusbijdrage f 75,-	Mw. M. T. C. A. van Leusden Ln. v.d. helende meesters 293 1186 AJ Amstelveen 020-6455426 (h)
Presentatietechniek (basis) 11 en 12 september 1992 Afdeling Oegstgeest Cursusbijdrage f 40,-	Mw. M. M. de Boer-Vis Koninginnelaan 16 2341 EZ Oegstgeest 071-170545 (h)
Informatie cursus Gemeenteraad 16 september 1992 Afd. Ronde Venen Geen cursusbijdrage	Mw. M. Meuwsen-Verstraaten Dodaarslaan 142 3645 JG Vinkeveen 02972-63825 (h)
Bestuurderscursus 22 en 28 september 1992 KC Limburg OC Heuvelland Cursusbijdrage f 15,-	Mw. G. L. Versteegh Vrijheidslaan 7 6141 BN Limbricht 046-527584 (h)
Introductie cursus Gemeenteraad 30 september en 3 oktober 1992 KC Limburg Cursusbijdrage f 75,-	Mw. G. L. Versteegh Vrijheidslaan 7 6141 BN Limbricht 046-527584 (h)
Liberalisme II 30 en 31 oktober 1992 KC Overijssel Cursusbijdrage f 75,-	Mw. G. C. A. ten Doeschate Apeldoornseweg 46 8051 AD Hattem 05206-41904 (h)
Discussietechniek (basis) 2 en 3 oktober 1992 OC 't Groene Hart en Afd. Berkel en Rodenrijs Cursusbijdrage f 40,-	Mw. C. A. A. Gilhuys-Becking Robijn 34 2651 SW Berkel en Rodenrijs 01891-12892 (h)
Introductie cursus 5 oktober 1992 Afd. Utrecht Geen cursusbijdrage	J. S. van Bommel Rooseveltlaan 596 3526 BE Utrecht 030-892603 (h)
Liberalisme I 6 oktober 1992 KC Tilburg Cursusbijdrage f 15,-	M. van Enckevort P. Brinkmanstraat 14 5025 VN Tilburg 013-686230 (h)
Liberalisme II 9 en 10 oktober 1992 OC Leiden Cursusbijdrage f 75,-	Mw. M. J. van Gruting-Wijnhold Hoge Rijndijk 149 2314 AE Leiden 071-412732 (h)

Presentatietechniek (basis)
9 en 10 oktober 1992
OC Heuvelrug Noord
Cursusbijdrage f 40,-

Mw. C. F. M. Veenendaal-Gludemans
Couwenhoven 5210
3703 ER Zeist
03404-57371 (h)

Introductie cursus Gemeenteraad
13 en 14 oktober 1992
afd. Zeist
Cursusbijdrage f 75,-

Mw. C. F. M. Veenendaal-Gludemans
Couwenhoven 5210
3703 ER Zeist
03404-57371 (h)

Liberalisme I
14 oktober 1992
afd. Krimpen a/d IJssel
Cursusbijdrage f 15,-

Mw. D. A. Manusama
Zevenster 21
2924 BR Krimpen a/d IJssel
01807-20628 (h)

Discussietechniek (vervolg)
16 en 17 oktober 1992
OC 't Groene Hart en
afd. Berkel en Rodenrijs
Cursusbijdrage f 40,-

Mw. C. A. A. Gilhuys-Becking
Robijn 34
2651 SW Berkel en Rodenrijs
01891-12892 (h)

Introductie cursus Gemeenteraad
16 en 17 oktober 1992
afd. Alphen a/d Rijn
Cursusbijdrage f 75,-

Mw. C. H. Schoeren-Langenkamp
Havixhorst 102
2402 MV Alphen a/d Rijn
01720-37165 (h)

Bestuurderscursus
26 oktober en 3 november 1992
KC Limburg
OC West Mijnstreek
Cursusbijdrage f 15,-

Mw. G. L. Versteegh
Vrijheidslaan 7
6141 BN Limbricht
046-527584 (h)

PR-Cursus
27 en 31 oktober 1992
OC Midden Brabant
Cursusbijdrage f 75,-

G. Kocken
Palestrinastraat 13
5144 XJ Waalwijk
04160-39247 (h)

Liberalisme I
29 oktober 1992
KC Rotterdam
Cursusbijdrage f 15,-

Mw. E. J. Brandenburg
Burg. L. E. van Montigny laan 130
3055 NG Rotterdam
010-4229852 (h)

Liberalisme II
30 en 31 oktober 1992
KC Overijssel
Cursusbijdrage f 75,-

Mw. G. C. A. ten Doeschate
Apeldoornseweg 46
8051 AD Hattem
05206-41904 (h)

Bestuurderscursus
14 november 1992
afd. Haarlem-Velzen
Cursusbijdrage f 15,-

Mw. A. F. E. Brouwers-v.d. Tuuk
Wynoldy Daniëls laan 56
2082 HD Santpoort-Zuid
023-384383 (h)

PR-Cursus
18 en 28 november 1992
KC Limburg
OC Oost Mijnstreek
Cursusbijdrage f 75,-

Mw. G. L. Versteegh
Vrijheidslaan 7
6141 BN Limbricht
046-527584 (h)

Liberalisme II
11 en 12 oktober 1992
KC Flevoland
Cursusbijdrage f 75,-

Mw. J. Nieuwenhuyzen-v.d. Eeze
Reigerweg 25
3897 LH Zeewolde
03241-8362 (h)

Liberalisme II
15 en 16 januari 1993
KC Flevoland
Cursusbijdrage f 75,-

Mw. J. Nieuwenhuyzen-v.d. Eeze
Reigerweg 25
3897 LH Zeewolde
03241-8362 (h)

Tenslotte

Voor suggesties en informatie kunt u te allen tijde contact opnemen met de Haya van Somerenstichting. Het telefoonnummer is 070-3613010. U wordt dan te woord gestaan door Anita van der Helm of door Dick van Kalkeren. ■

Talentmanagement ononderbroken activiteit

UTRECHT - De laatste centrale vergadering van de kamercentrale Utrecht voor het zomerreces week qua opzet en invulling sterk af van de voorgaande bijeenkomsten.

Na een uitermate kort gemeenschappelijk gedeelte werden de bestuursleden van afdelingen en ondercentrales verdeeld over zes groepen: voorzitters, secretarissen, penningmeesters, propagandisten, vormings- en scholingsfunctionarissen en jongerenfunctionarissen. De gespreksonderwerpen waren per groep aangepast aan de portefeuille die men beheert. Het was een bijzonder geanimeerde avond, waarbij binnen de disciplines vele ervaringen, ideeën en meningen werden uitgewisseld. Een uniek en geslaagd experiment dat duidelijk voor regelmatige herhaling vatbaar is.

Talentmanagement

De meeste op deze avond vertegenwoordigende afdelingen blijken zich uitermate serieus bezig te houden met talentmanagement als ononderbroken activiteit. In één afdeling worden bijv. politieke talenten op hun weg naar een politiek vertegenwoordigende functie volgens een nauwkeurig opgezet stappenplan begeleid. Dit plan omvat o.a. het bijwonen van gemeenteraads- en commissievergaderingen, het volgen van cursussen en periodieke evaluatiegesprekken met de betrokkene(n). Schaduwfracties en fractie-bijstandcommissies blijken daarnaast uitstekende „instrumenten” om talent te ontdekken en latente kwaliteiten voor het voetlicht te brengen.

Maatschappelijk middenveld

De groepen ervaren het als een probleem dat de VVD in besturen van verenigingen, instellingen en organisaties - het zogenaamd maatschappelijk middenveld - duidelijk ondervertegenwoordigd is. Overigens is dit een probleem waarbij veelal de hand in eigen boezem moet worden gestoken. Veel informatie bereikt daardoor (te) laat VVD-kringen, terwijl binnen de fractie opgebouwde bestuurlijke ervaring buiten de eigen kring te weinig wordt benut. Ook hier speelt talentmanagement een doorslaggevende rol! Het koppelen van een databank,

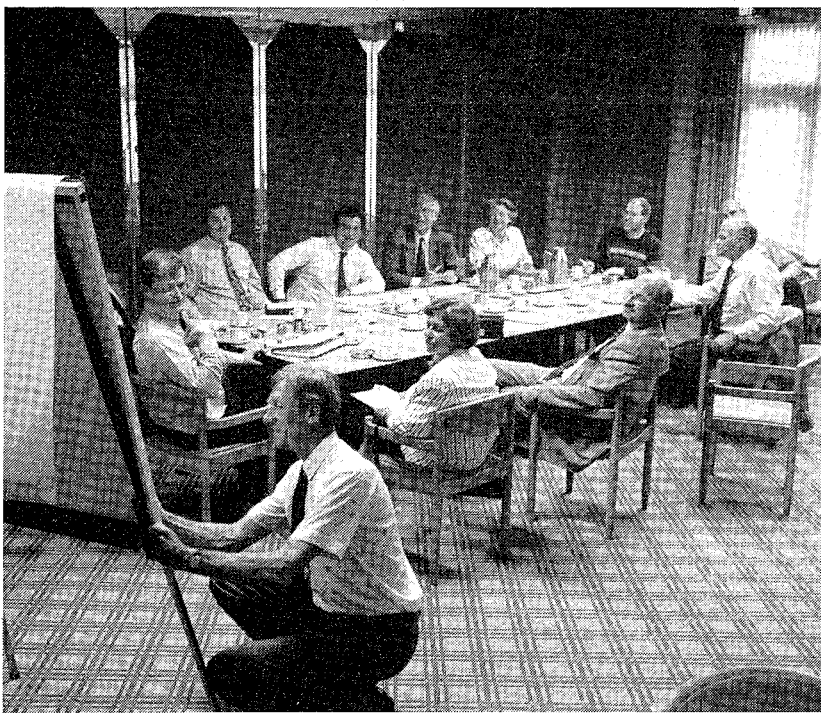
waarin kennis- en interessegebieden van de eigen leden zijn opgeslagen, aan een bestand, waarin alle bestaande organisaties binnen een gemeente zijn geïnventariseerd - inclusief hun bestuurssamenstellingen en de zittingstermijnen van individuele bestuurders -, vormt een professionele basis om meer liberalen in te zetten binnen het maatschappelijk middenveld.

Communicatie

Ook op dit terrein bestaan legio mogelijkheden. Duidelijk blijkt dat - zij het wellicht met enige inspanning - ook kleine afdelingen in staat zijn een uit advertentie-opbrengsten kostendekkend afdelingsbulletin uit te geven. Van regionale en lokale nieuwsbladen kan meer gebruik worden gemaakt dan veelal wordt beweerd. Dit gaat zeker op voor de huis-aan-huisbladen, die aange-reikte artikelen meestal integraal in de redactionele kolommen opnemen. Nieuws kan gemaakt worden! Het gaat niet om publiciteitsbelustheid, maar om publiciteitsbewustheid!

Een commissie contactleden, waarvan ieder lid als primair aanspreekpunt binnen de eigen woonwijk fungeert en dat zelf regelmatig contact „zoekt” met de overige VVD-leden in zijn of haar wijk kan in belangrijke mate de onderlinge band tussen en betrokkenheid van de afdelingsleden versterken.

KC-voorzitter De Jonge (op de voorgrond) aan het werk in de voorzitterswerkgroep.

Huisstijl

De nieuwe VVD-huisstijl bleek een brede belangstelling te genieten. Het beantwoordt duidelijk aan de behoefte tot vernieuwing, maar het gelijktijdig gebruik van oud en nieuw materiaal wordt als storend en verwarrend ervaren.

Er bestaat behoefte aan een huisstijlhandleiding voor bijv. het laten drukken van visitekaartjes.

Jongerenbeleid

Vooral het onderwerp ledenwerving vormde de hoofdmoot binnen de diverse vergadergroepen. Dat gold vooral binnen de groep jongerenfunctionarissen, die hiermee de link naar het jongerenbeleid legden.

Het aanspreken van jongeren tijdens straatacties, ook buiten verkiezingstijd, het organiseren van fora en gastcolleges tijdens bijv. Maatschappijleer-uren op middelbare scholen en het benaderen van zoons en dochters van „senior”-leden van de VVD blijken in de praktijk toegepaste methodes.

Dat het jongerenbeleid één van de speerpunten binnen de KC-Utrecht vormt, werd duidelijk bevestigd. Vooral het werven van jongeren neemt daarbij een prominente plaats in. Daarmee loopt het streven parallel - zo mogelijk met een nog zwaarder accent daarop - jongeren te stimuleren tot actieve deelname binnen de VVD. Daardoor ontstaat een kweekvijver voor een toekomstig kader en wordt invulling gegeven aan talentmanagement in de praktijk.

W. J. M. DEN HEIJER ■
Foto's: T STICHT

OC Heuvelrug-Zuid onderscheidt Mr. Th. E. Korthals Altes

De voorzitter van de oc-Heuvelrug-Zuid, A. J. Rol van Calverenbrouck-Schaap, heeft tijdens een feestelijke bijeenkomst met barbecue ter afsluiting van het parlementaire jaar '91-'92 een nieuwe VVD-onderscheiding uitgereikt aan Theo Korthals Altes.

De onderscheiding die door deze ondercentrale jaarlijks zal worden uitgereikt heet „Libertree”. Het beeldje werd ontworpen en gemaakt door Ed Heyman. Het symboliseert het groene hart van Nederland.

Theo Korthals Altes ontving deze onderscheiding vanwege het feit dat hij niet alleen op lokaal niveau (hij is voorzitter van de afdeling Doorn), maar ook daarbuiten zich heeft ingespannen voor de VVD. Dat geldt vooral voor het milieu in de regio. Daarnaast heeft hij meegewerkt aan het rapport: „Wel vrijwillig, niet vrij-

blijvend” en de opzet van talentmanagement binnen de VVD.

De Libertree zal door de ondercentrale in de toekomst jaarlijks worden uitgereikt aan iemand die zich op bijzondere wijze heeft ingespannen voor de VVD en de liberale gedachten naar buiten toe in het bijzonder heeft uitgedragen. ■

De lang verbeide jongerenbrochure is thans verschenen. VVD-voorzitter Dian van Leeuwen ontvangt uit handen van Ankie Aeyelts Averink-Winsemius, belast met de coördinatie van het jongerenbeleid, het eerste exemplaar. De brochure is speciaal gericht op de werving van jongeren en geeft kort en bondig weer waarom het goed is lid te worden van een politieke partij en speciaal van de VVD. Uit onderzoeken is gebleken dat jongeren een meer dan gemiddelde belangstelling hebben voor politiek, maar de stap om lid te worden van een partij blijkt groot te zijn. De VVD neemt jongeren graag op in haar midden. Het VVD-bestuur hoopt door deze folder dat nog eens heel duidelijk te maken. De brochure kan worden opgevraagd bij het algemeen secretariaat VVD, Postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage of telefonisch: 070-3613061. (Foto: DOMINIQUE V.D. MEER MOHR)

„Het nieuwe Europa is veel gewelddadiger dan het oude”

(vervolg van pagina 1)

leveranciers van een bepaald produkt, bijvoorbeeld vrachtauto's. De markt wordt steeds meer geconcentreerd. Daar heeft DAF nu moeite mee. We hebben gezien wat met Volvo is gebeurd. Het zijn allemaal buitengewoon kapitaalintensieve ondernemingen en onze thuismarkt is klein. Je moet je dus met anderen bundelen. Dat gaat ook op voor Fokker. Nu praat ik niet over de wijze van onderhandelen, want daar komt nog een Kamerdebat over. Maar de term: 'Wij houden uitverkoop' vind ik onzin! Bovendien: Wie zijn 'wij'?

In de hele wereld zijn er misschien maar vijf zelfschepende vliegtuigindustrieën. De Ameri-

kanen, Russen, Britten, Fransen en Fokker. Het is zo kapitaalintensief om die nieuwe modellen te ontwikkelen, hebben wij daarvoor het geld of moeten wij dat bijvoorbeeld in samenwerking met landen doen die wel dat geld hebben? Ik ben niet tegen Europese industriële samenwerking. Dus vind ik het ook niet juist om over uitverkoop te spreken. Op het front van de industrie zal tussen diverse landen steeds meer moeten worden samengewerkt. Dat vind ik een goede ontwikkeling.”

Identiteit

Bij de Algemene Beschouwingen zal hij niet alleen op de toe-

stand in Joegoslavië terugkomen, maar ook op de toekomst van de EG.

„Voor elke staat of welke politieke eenheid dan ook is het van essentieel belang dat zij een identiteit heeft.”

Op een discussie-avond in Groningen schetste hij waarom hij op de rem is gaan staan bij de snelle ontwikkelingen binnen de EG. „We kunnen moeilijk spreken van een Europese identiteit, omdat deze identiteit nog zo zwak is ontwikkeld. Nederlanders gaan graag in andere landen op vakantie, maar zij identificeren zich met Nederland. En men komt er niet met louter formele criteria als democratie, rechtvaardigheid en vrijheid. Daarvoor zijn inhoudelijker kenmerken nodig. Er is geen Europese taal. Er is geen Europees volk. Er kan dus ook geen Europese regering zijn.” Bolkestein waarschuwt dat we

moeten oppassen de broze Europese identiteit niet nog verder te verdunnen. „Wanneer men, zoals de Europese Commissie dat doet, de eenheid van onze cultuur de 'noodzakelijke grondslag' van de Europese Unie noemt, kan men bezwaarlijk instemmen met een lidmaatschap van een land als Turkije. Daarvoor is het verschil tussen de Turkse en Westeuropese cultuur te groot.”

EG-bevoegdheden

Bevoegdheden die straks aan Brussel door de EG-lidstaten moeten worden overgedragen moeten volgens de VVD-politiek leider aan één van de volgende criteria moeten voldoen:

1. het wegnemen van belemmeringen voor het interstate-lijk economisch verkeer;
2. het oplossen van een probleem dat op nationaal niveau niet

voldoende kan worden aangepakt;

3. het behalen van schaalvoordelen.

„Daaraan voldoet de gehele operatie Europa-92, evenals de EMU, veel milieuwetgeving en een gemeenschappelijke buitenlandse politiek. Maar wetgeving op het gebied van de sociale zekerheid valt daarbuiten,” zegt Bolkestein. „De Britten hebben daar terecht afstand van genomen tijdens de top van Maastricht. Ook hebben ze zich terecht verzet tegen de doelstelling van de EG een Europese Federatie te maken.

Het is best mogelijk dat de EG zich in de toekomst tot een federatie ontwikkelt, maar daar hoeven wij ons niet mee bezig te houden. Woorden hebben hun betekenis. Het Deense 'nee' op het EG-referendum spreekt voor zich. Mijn devies blijft: 'Zo vrij als mogelijk, zo gebonden als nodig.' ■

Talentmanagement en de Haya van Someren stichting

door HANS VAN DE BROEK

Training en opleiding zijn van oudsher de belangrijkste middelen om talent te signaleren en te begeleiden. Vormings- en scholingsfunctionarissen van afdelingen, ondercentrales en kamercentrales hebben altijd al de schone taak gehad om actieve leden op te sporen en hen met behulp van cursussen inzicht te geven in sterke en zwakke punten om zo mede te kunnen bepalen op welke plaats binnen de organisatie talenten het beste tot hun recht komen.

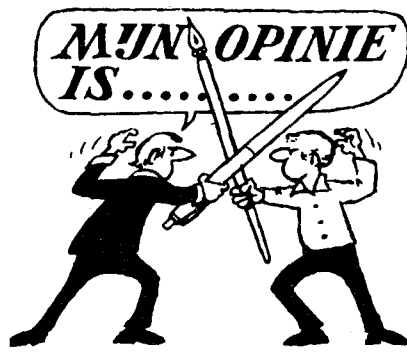
Voor potentiële bestuurders, raads- en statenleden worden trainingen verzorgd. Aan zittende bestuursleden en volksvertegenwoordigers wordt de gelegenheid geboden om samen met collega's theorie en praktijkkennis te verbreden en/of verdiepen. In de loop der jaren is een cultuur ontstaan waarin het steeds meer geaccepteerd is om opleidingseisen te stellen aan (potentiële) volksvertegenwoordigers en bestuursleden; aan die leden die bestuurlijke en/of politieke functies ambiëren.

Communicatie

Om optimaal gebruik te kunnen maken van verborgen kwaliteiten binnen de organisatie is een goede communicatie van al diegenen die een beroep willen doen op talent van uitermate groot belang. De voorzitter en de vormings- en scholingsfunctionaris moeten als team functioneren, samenwerken om het belang van training te benadrukken, talent stimuleren om deel te nemen aan programma's van de Haya van Somerenstichting en talenten vervolgens begeleiden bij het zoeken van taken die aansluiten op voorkeur en ervaring.

De Topkadercursus is wellicht van oudsher binnen de VVD de bekendste vorm van talentmanagement. (Beoogde) KC-bestuurders, leden van Provinciale Staten, leden van de Tweede Kamer en het Europees Parlement, wethouders en burgemeesters werden en worden geselecteerd voor een intensieve training van een aantal weekends. Betrokken kaderleden maken kennis met de bestuurlijke en politieke top van de VVD en moeten zich in korte tijd verdiepen in complexe maatschappelijke problemen. Van de betrokkenen wordt vervolgens verwacht dat zij liberale visies kunnen verwoorden. Voor de vele kaderleden is de topkadercursus de gelegenheid om eigen kwaliteiten te toetsen en zich een landelijk netwerk te vormen.

De Haya van Somerenstichting is van meet af aan door de werkgroep Talentmanagement nauw betrokken geweest bij het ontwikkelen en toetsen van ideeën en initiatieven. Direct betrokkenen zijn dan ook nu rond de tafel gaan zitten om een workshop te ontwikkelen die bestuurders handvatten moeten geven om verborgen kwaliteiten van leden op te sporen om zo efficiënt mogelijk gebruik te maken van talent binnen de VVD. In KC-verband worden afdelingsbesturen uitgenodigd om zich te bezinnen op de concrete uitwerking van talentmanagement binnen hun afdeling. Het uitwisselen van initiatieven en afwijken van gebaande wegen is daarbij van essentieel belang. Resultaat van de workshop moet een actieplan zijn, waarin staat vermeld voor welke doelgroepen welke activiteiten worden gepland en hoe op termijn continuïteit en kwaliteit kunnen worden gewaarborgd. ■

De redactie behoudt zich het recht voor brieven niet te plaatsen of in te korten. Plaatsing betekent niet dat de redactie de inhoud onderschrijft.

ANBO-reactie

op brief van J. J. van Houten in V&D 6/92.

1. Ook de ANBO heeft de overtuiging dat de druk op de rechtspositie van gepensioneerden aan het toenemen is, en stelt zich daar met kracht tegen te weer; maar dat niet alleen. Op zeer veel fronten zijn de ouderbonden voortdurend in het geweer om de belangen van alle ouderen te behartigen.
2. Het is volstrekt onjuist dat het ouderwerk in handen zou zijn van „welzinswerk”. Dit doet onrecht aan de gehele sector die voor het dagelijks welzijn van ouderen van eminent belang is.
3. De ouderbonden hebben anno 1992 per definitie bindingen met het gehele maatschappelijke veld. Het is op zijn minst tendentius als de schrijver alleen wijst op banden met de vakbeweging.
4. De pensioen- en ouderbonden vertegenwoordigen te zamen in dit land zo'n 600.000 ouderen (ongeveer 40 % van alle ouderen in Nederland). Belangenbehartiging kost geld. Van mensen die door VUT of pensioen toch al in inkomen achteruitgaan kan niet worden verlangd dat zij een professioneel ondersteunend bondsapparaat geheel kunnen financieren. Subsidie is dus nodig en dat wordt ook door alle betrokkenen erkend.
5. Zoals de naam al aangeeft leggen pensioenbonden in hun wijze van belangenbehartiging het accent op inkomens van ouderen. Andere speerpunten in het ANBO-beleid zijn: wonen, sociale participatie, (preventieve) gezondheidszorg en leeftijdsdiscriminatie.
6. Uit het feit dat onder de paraplu van de ANBO letterlijk alle geleidingen van dit land een plek gevonden hebben, kan ook de schrijver afleiden dat aan het begrip „Algemeen” in de tennaamstelling van de ANBO recht wordt gedaan.
7. De ANBO is van mening dat er geen aparte politieke partij van ouderen moet worden opgericht. Iedere oudere die lid is van een politieke partij van zijn of haar keuze dient binnen deze partij zorg te dragen dat er aandacht wordt besteed aan voor ouderen belangrijke aangelegenheden, en dit zowel op landelijk, provinciaal als plaatselijk niveau.

(ingekort) E. S. Spangenthal-Daniel, VVD-raadslid stadsdeelraad Buitenveldert, 2e Bondsvoorzitter ANBO.

Talentmanagement ouderen

De artikelen over talentmanagement in V&D en de VVD-Expresse nopen mij tot het volgende.

Als actief lid in mijn gemeente ben ik er van overtuigd, dat te veel wordt nagelaten om gemotiveerde „talenten” op te sporen, laat staan naar voren te brengen en te motiveren hun kennis - van vroeger of van nu - in dienst te stellen van vrijheid en democratie.

62 jaar, Erasmus-econoom, politicologie Amsterdam, massacommunicatie en een jarenlange ervaring bij de Rijksvoorlichtingsdienst, lid van de VVD-Voorschoten, momenteel met VUT maar desalniettemin betrokken bij het dagelijks leven via ANBO, Leprastichting, Amnesty International, dorpsgebeuren, lokale en regionale radio... dan ben ik toch verbaasd over de lauwe reacties met betrekking tot de speurtocht naar „talent”. Het liberale nest waaruit ik afkomstig ben, heeft mij altijd met de veren der

gerechtigheid bedekt. Nu, zoveel jaren later, begin je de stabiliteit van de VVD te waarderen. Inmiddels ben ik dus de 50+ voorbij. Daarom trof mij de ingezonden brief van de heer Van Houten uit Purmerend met betrekking tot een Liberale Ouderenbond. Ik ben van mening dat er een politiek gerichte stroming moet komen, en die hoeft niet uitsluitend „liberaal” te zijn, die zich sterk kan maken voor zaken als bijvoorbeeld „leeftijdsdiscriminatie”, maar ook op kan komen voor allerlei andere zaken die ouderen aangaan.

Laten we niet vergeten dat het de ouderen zijn die de basis hebben gelegd voor het heden, die verantwoordelijk en derhalve ook aansprakelijk zijn voor datzelfde heden van nu. Die ook nog fit - fysiek en geestelijk - in staat zijn hun vrije tijd te benutten voor datgene waar zij voor staan: talentmanagement dus.

Ze zijn er, die mensen. Hoe spoor je ze op? Interesse van de plaatselijke afdelingen in hun ledenbestand! Positief reageren als leden zich aanmelden. Doelvragen. In mijn gemeente is de goede wil aanwezig, helaas moet wel van contactarmoe worden gesproken.

Zo hoort het niet. Wil de VVD de kans grijpen die nu duidelijk voor de deur ligt, dan zal men de handen uit de mouwen moeten steken. Dan zal men moeten afzien van hovaardigheid, van elitaire status, van genoegzaamheid en moeten uitgroeien tot een „volkspartij”, en wel een partij die voor vrijheid en democratie staat.

Ik heb gepoogd mijn visie op schrift te stellen en ik ben tot elke discussie bereid, mits deze de zaak dient.

Ir. Hans W. J. van Kuijk van Straaten, Voorschoten.

Ouderenbeleid

(reactie op de brief van de heer J. J. van Houten in V&D van juni jl.).

Wanneer de uitkering van de AOW wordt verhoogd, wordt die verhoging op je pensioenuitkering gekort. Net als de heer Van Houten wil ik van het uiteringsimago af. De huidige 65-plussers hebben daarvoor zelf altijd betaald. Beter zou men een andere naam voor deze groep kunnen verzinnen.

De mensen die via zelf betaalde pensioenpremies een ouderdagsreserve hebben opgebouwd, worden nu dan ook onrechtmatig benadeeld. Ook zij hebben betaald voor uitbetaling van hun eigen geld op oudere leeftijd. Veel mensen zullen naar mijn overtuiging extra arbeid hebben verricht om die pensioenpremie op te kunnen brengen. Om dan nu op dat pensioen te korten als de AOW-betaling is of wordt verhoogd is m.i. zonder enige twijfel diefstal.

Ik wil nog verder gaan dan de heer Van Houten. In feite zou de minister van Justitie de overheid ook moeten bestraffen voor diefstal, indien het kabinet besluiten neemt die leiden tot regelrechte diefstal van de burgers.

(ingekort) Q. J. de Jong, Hillegom.

Ouderenbeleid II

De ouderbonden pretenderen de belangen van de ouderen te behartigen. M.u.v. een enkel succesje krijgen deze bonden echter nauwelijks een poot aan de grond bij de politieke partijen. De meeste politieke partijen willen de ouderen wel als leden doch hebben tijd noch belangstelling om naar het „gezeur” over de problemen (of zgn. problemen) van die ouderen te luisteren.

Waarom zou er derhalve een „liberale ouderenbond” moeten komen? Om te beginnen zijn de liberale ouderen meestal mans genoeg om hun eigen belangen te behartigen. Voor hun pensioenbelangen kunnen zij zich aansluiten bij één van de pensioenbonden. Ook die hebben matige invloed (zie de ABP-affaire), maar daarmee komen wij toch weer bij de politiek terug.

Voor de goede orde: - wanneer er een „liberale ouderenbond” van de grond zou komen, dan zal ik niet aarzelen om hiervan lid te worden (thans lid van de ANBO).

Wel ben ik voorstander van een „oudercommissie”, die zaken, van belang voor de ouderen, c.q. het ouderenbeleid, - al dan niet in opdracht van het VVD-bestuur - bestudeert en in regelmatige bijeenkomsten bespreekt, c.q. in adviezen voor het bestuur verwerkt.

G. W. Gräper, Sommelsdijk.

Bravo voor onze partijstructuur

In Elsevier d.d. 8/8-'92 schrijft Nic. van Rossum i.v.m. de TK-leden, die niet meer genoeg het „volk vertegenwoordigen”, dat CDA- en PvdA-fractieleden niets meer durven te ondernemen of zeggen tegen Lubbers en Kok uit angst niet meer herkozen te worden.

Afgezien van de slechte gevolgen van een te stringent regeerakkoord - ook voor onze volksvertegenwoordigers - is dank zij onze democratische partijstructuur het Elsevierverhaal bij ons onmogelijk! Ondenkbaar ook, dat de politiek leider (Lubbers) nu al zijn opvolger kan kiezen (Brinkman) en dat openbaar kan maken zonder dat de partij zich hierover heeft kunnen uitspreken!

Bij de VVD bepaalt de partij zelf - en niet de politici - de TK-kandidatenlijst. Uit mijn hb-tijd herinner ik me dat op onze vragen de toenmalige politieke leiders Wiegel, Rietkerk e.a. (behalve over te versterken disciplines) zeer zwijgzaam waren: 1. omdat het beantwoorden de taak van de partijvoorzitter is en 2. uit loyaliteit tegenover hun fractie-collega's, die eens door de partij zijn gekozen.

Willen wij, liberalen, in de nieuwe politieke episode, die de wereld ongetwijfeld tegemoet gaat („het hangt in de lucht”) en waarvan wij nu in een onzekere tussenpositie zitten, het voortouw kunnen nemen met enkelen die het politiek gevoel in hun vingertoppen hebben, dan zullen wij dit principe waarop onze partijstructuur is gebaseerd, met kracht moeten bewaken! Dat is democratie!

Daarom zou iedere VVD-afdeling zich daar sterk bewust van moeten zijn en

1. het zoeken naar geschikte TK-opvolgers - waar vacatures ontstaan - nu al belangrijk moeten vinden;

2. door het besef dat bij ons het hoofdbestuur de partij straks zal vertegenwoordigen in het mede-opstellen van een TK-lijst, de keuze van nieuwe hb-leden in ontstane vacatures als een zware verantwoordelijkheid moeten voelen. Gelukkig verwerpen wij solo-beslissingen aan de top!

L. A. van Scherpenberg, Rijswijk.

Islamitische scholen

Dat het onderwijs vrij is, staat sinds lang in de Grondwet. Niet hierin lag indertijd de inzet van de schoolstrijd, maar in de openbare gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs. De onderwijspacificatie moge als historische gebeurtenis een liberale concessie aan de confessionelen zijn geweest, zij is door de VVD aanvaard als uitloeiing van rechtvaardigheid en uiting van respect voor de vrijheidsbeleving van groepen die doorgegaan niet dicht bij ons staan, maar met wie wij willen samenwerken en -leven. Maar zelfs als wij deze concessie nog steeds zouden menen te moeten betreuren, dan nog zou zij fair en zonder voorbehoud moeten worden uitgevoerd. Hoe liberalen ook over verzuiling en ontzuiling mogen denken, hun partij houdt zich hooguit met details van de uitvoering bezig.

Er is geen rechtvaardiging voor te vinden moslims in dezen anders tegemoet te treden dan leden van de Gereformeerde Bond tot Verdediging der Waarheid in de Nederlandse Hervormde Kerk. Een ontmoedigingsbeleid ligt in het ene geval zo weinig in de rede als in het andere. Een selectief ontmoedigingsbeleid zal onvermijdelijk als discriminatie worden ervaren en beoordeeld. Wat wij persoonlijk van een en ander vinden doet evenmin ter zake als in gevallen waarin vrijheid naar ons oordeel tot eigen nadeel wordt gebruikt. (Ook is hierbij niet aan de orde in hoeverre de christen het isolement zou moeten betreuren wegens verzaking van de daarin besloten apostolaire opdracht.) Onze mening over de Islam en zijn cultuur - we zijn er wat laat mee - doet er evenmin toe. Wat thans in dezen in onze kring wordt voorgesteld, is slechts liberaal voorzover betweterige betutteling door een paternalistische overheid dit mocht kunnen zijn.

P. A. Delvaux, De Bilt.

Islamitisch liberalisme

In april 1992 publiceerde de Prof. Mr. B. M. Teldersstichting het **Preadvies Allochtonenbeleid** van de hand van Drs. G. A. van der List, bedoeld als bijdrage tot een samenhangende liberale analyse van de allochtonenproblematiek. We

Vrijheid en Democratie

maandblad voor de Volkspartij voor Vrijheid & Democratie

Nummer 1407 september 1992

Hoofdredacteur: Remy Dijkman

Redactie: Alexander Beels, Hans de Bie, Victor Hafkamp, Michiel Krom, Mark Rutte, Jan van de Ven

Redactiesecretariaat: Elisabeth Gans, VVD, Postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage, Fax: 070 - 3608276

Ledenadministratie: 070 - 3613061

Druk: Ten Brink Meppel b.v.

Vormgeving: Siem Willems

Redactieraad: p/a VVD, Postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage t.a.v. mr. I.W. Opstelten, vrz.

Advertentie-exploitatie: Bureau van Vliet b.v. Postbus 20, 2040 AA Zandvoort, tel.: 02507 - 14745

SPECIALITEITEN RESTAURANT

„Het Kasteel van Rhooon” b.v.

Tevens zalen voor recepties, diners en vergaderingen.

S. G. Abel Dorpsdijk 63, 3161 KD Rhooon, tel.: 01890-18896/18884/18488

willen op dit preadvies slechts reageren in zoverre het een aanzet tot een liberale visie op de Islam formuleert en deze ons met zorg vervult.

Op p. 13 wordt gezegd dat het bij de Islam „gaat om een religie waarvan de aanhangers zich weinig gelegen laten liggen aan de scheiding tussen kerk” (sic) „en staat, geen respect opbrengen voor individuele mensenrechten zoals vrijheid van meningsuiting, onverdraagzaamheid prediken en aanzetten tot discriminatie”. Even later, op p. 14, wordt gesproken van „de groeiende invloed, zowel nationaal als mondiaal, van een religie die zich presenteert als een sterk anti-liberale politieke ideologie.”

Elders in het stuk worden deze uitspraken weer wat afgezwakt en van kwalificaties voorzien, maar het zijn natuurlijk generalisaties die niet houdbaar zijn. De politoloog L. Binder heeft bijv. een boek aan liberale politieke filosofieën binnen de Islam gewijd¹. De juriste en Islamologe Mayer benadrukt in haar analyse van de standpunten binnen de Islamitische geloofsgemeenschap t.a.v. de mensenrechten² keer op keer dat deze onder Moslims (niet: hun regeringen) een grote aanhang hebben.

T.a.v. de integratie van Moslims in Nederland geeft het preadvies de meeste aandacht aan onderwijs en werkgelegenheid, maar integratie heeft ook een politiek aspect. Nu vindt men binnen de Islam, evenals binnen het Christendom, een legitieme pluriformiteit van politieke opvattingen. Sommige Islamitische politieke filosofieën benadrukken de parallellen tussen Islam en socialisme; andere zijn conservatief; nog andere zijn liberaal, zoals boven aangeduid.

Voor de politieke integratie van Moslims in Nederland is het daarom wenselijk dat binnen politieke partijen zoals de VVD een sfeer bestaat waarin een overtuigd Moslim die de partijbeginselen onderschrijft probleemloos kan functioneren. Ongunstige generalisaties zoals bovengenoemd dragen aan zo'n sfeer niet bij. Islamitische liberalen zouden daardoor in de kou komen te staan. Islam en liberalisme dienen niet tegen elkaar te worden uitgespeeld. Het is niet of Islam of liberalisme maar (althans voor Islamitische liberalen) én Islam én liberalisme.

Het preadvies beziet de toename van het aantal Islamitische scholen met zorg (p. 33): „Het enige wat mogelijk is, is Moslims ervan proberen te overtuigen dat het gebruik maken van het recht eigen scholen op te richten, hun kinderen uiteindelijk niet helpt, en tegelijkertijd streven naar een verbetering van de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs”. Er zijn voor Moslims echter nog andere waarden in het leven dan integratie, en soms moeten zulke waarden tegen integratie worden afgewogen. Zo'n waarde is bijv. de overdracht van het besef dat de wereld wordt geregeerd door een God die barmhartig is. Een Islamitische school is daarvoor geschikter dan de meeste andere. De voorgestelde overtuigingsgesprekken vinden we daarom door hun eenzijdigheid weinig overtuigend. Veel ouders hebben bovendien de afweging al gemaakt en ernaar gehandeld, en daar is niets meer aan te doen. We nemen dan ook aan dat de auteur met de verbetering van de kwaliteit van „het Nederlandse onderwijs” mede het Islamitisch onderwijs bedoelt.

Het preadvies neemt over het algemeen duidelijke posities in en maakt heldere afwegingen. Sommige kwesties bleven echter onopgehelderd of kwamen zelfs niet aan de orde.

Op p. 27 wordt gesteld dat art. 8 lid 1 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens ieders vrije partnerkeuze en gezinsleven beschermt, maar het wordt niet expliciet gezegd of ook hereniging van polygame gezinnen onder deze bescherming valt. Misschien kan eens worden uitgezocht of uit de VVD-visie op alternatieve samenlevingsvormen zoals woongroepen en communes een visie op polygame huwelijken kan worden afgeleid.

Er is behoefte aan Islamitisch godsdienstonderwijs aan openbare scholen, maar in diverse gemeenten kan men geen gekwalificeerde en geaccepteerde onderwijskrachten vinden die de Nederlandse taal beheersen. Het lijkt ons liberaal om in zo'n situatie godsdienstonderwijs in een andere taal dan het Nederlands toe te staan.

Een onderdeel van de Islamitische eredienst is het laten klinken van de **adhân**, de oproep tot gebed. De frequentie van deze vijfmaaldaagse oproep wordt

als geluidsoverlast door de verschillende gemeentebesturen sterk aan banden gelegd: eenmaal per week, of één-, twee- of driemaal per dag. Een willekeurige en principieel onbevestigende situatie.

Volgens de EEG-richtlijnen Vers Vlees die 1 jan. 1993 van kracht dreigen te worden zal het slachten van de halssnedemethode („ritueel slachten”), dat volgens de beschikbare gegevens niet pijnlijker is dan de in Europa gebruikelijke methoden, in EEG-slachthuizen niet langer mogelijk zijn.

Een en ander maakt o.i. duidelijk dat in de behartiging van de belangen van Moslims voor een liberale partij een belangrijke plaats kan zijn weggelegd.

Drs. Rob Asrafali en drs. Mohammed de Zeeuw, Islamitische Stichting, Bevordering Integratie, Werkgroep Stimulering Politieke Participatie.

¹ Leonard Binder: *Islamic Liberalism. A Critique of Development Ideologies*, The University of Chicago Press, Chicago & London, 1988, ISBN 0-226-05147-1, 399 pp.

² Ann Elizabeth Mayer: *Islam and Human Rights. Tradition and Politics*, Westview Press (Boulder and San Francisco) and Pinter Publishers (London), 1991, ISBN 0-8133-8091-X, 258 pp.

Eigen risico

Volgens het partijblad van juni is op de partijraad o.a. gesproken over „gezondheidszorg-basispakket-eigen risico”. Wat dat „eigen risico” betreft wil ik graag mijn opinie geven. Volledig akkoord, echter wel bij elke afrekening een vast percentage niet uitbetalen. Deze „eigen risico”-inhoudingen stoppen zodra een vastgesteld maximum per persoon en per kalenderjaar is bereikt. Risico's voor de volksgezondheid zullen m.i. zo beter kunnen worden voorkomen.

J. Mulder, 's-Hertogenbosch.

Beknopt verkiezingsprogramma

„Politiek moet duidelijker worden voor de kiezer. Een verkiezingsprogramma met de lengte zoals wij die gewend zijn wordt door de kiezer echt niet gelezen. Het nieuwe verkiezingsprogramma moet veel kleiner zijn. Daarom stel ik voor een 15-puntenprogramma,” verklaarde voorzitter Van Leeuwen op de 45ste j.a.v. Zij gaat hiermee voorbij dat een verkiezingsprogramma ook een naslagwerk is voor het beleid dat de te kiezen VVD-Tweede Kamerfractie moet gaan voeren. En er bestaat altijd nog de mogelijkheid tot het maken van een propaganda-samenvatting. Alle met meningsverschillen tussen VVD-leden beladen standpunten kunnen echt niet in 15 punten worden verwoord. Dat kan een besparing aan discussies over honderden amendementen, zoals die tot nu toe wel op de algemene vergadering gevoerd konden worden, niet rechtvaardigen. Wij zijn bang dat het voorstel van de voorzitter alleen maar tot meer discussie zal leiden in de afdelingsvergaderingen over de vraag of de op zich gesteunde standpunten wel of niet in het beknopte verkiezingsprogramma opgenomen kunnen worden. Een beperking van het aantal amendementen kan ook worden bereikt door deze niet in te dienen in afdelingsverband maar middels een gecombineerde vergadering van meerdere afdelingen. Dat is een verbetering want momenteel worden in de afdeling aangenomen amendementen immers in de ondercentrale en kamercentrale door de afgevaardigden geselecteerd zonder stemrecht van de leden. Middels een ledenvergadering van meerdere afdelingen tegelijk, bijv. in oc-verband, hebben alle leden stemrecht en krijgen alle leden een uitnodiging. Ook de begripelijk vaak achterwege gebleven bepaling in de afdeling van haar stemgedrag over de 400 op de alv te behandelen amendementen kan op een tweede „oc-vergadering” plaatsvinden. Door op deze oc-ledenvergadering gesteunde amendementen door te zenden naar het landelijk secretariaat kan daar een gewogen landelijke stemverhouding over de landelijk ingediende amendementen worden berekend. Er is dan geen algemene ledenvergadering meer nodig en ook geen benoeming van de afdelingsafgevaardigden.

Tijdens de rondvraag verklaarde de voorzitter nog niet te weten hoe een beknopt verkiezingsprogramma bereikt moet worden. Volgens ons vindt de beoogde selectie plaats door de vergadering van meerdere afdelingen te combineren zodat wat ons betreft de VVD met duidelijke standpunten de verkiezingen in kan.

R. Koot, Culemborg.
G. H. M. Reynen, Heerhugowaard.
L. P. M. Nelen, Kruisland.

Andere journalistiek

NRC-Handelsblad heeft altijd het principe gehuldigd de scheiding van het objectief weergegeven nieuws en het commentaar daarop van de redactie en van abonnees, tot mijn ontsteltenis blijkt dit gave journalistieke beginsel door de redactie te zijn verlaten.

De politieke redacteur Rob Meines pleit in NRC-Hbl. van 25-6-1992 voor een vermenging van feiten en mening in de vorm van „collage-artikelen”. (Collage is knippen en plakken waarin de NOS-journaalredactie zo vaardig is.)

De door redacteur R. Meines aanbevolen vorm van journalistiek is typisch socialistisch en getuigt van minachting van het eigen inzicht van de lezers.

Een voorbeeld van deze journalistiek was al het schandelijk en voor het Brits koninklijk huis beledigende stuk van G. F. Will in NRC-Hbl. van 29-6-1992. Dit peil en deze stijl in NRC-Hbl. zijn diep te betreuren.

A. P. J. van der Burg, Asperen.

In deze rubriek worden alleen aankondigingen opgenomen van openbare bijeenkomsten (voor iedereen toegankelijk) waar landelijke VVD-politici het woord voeren.

ALBRANDSWAARD - 21 september. De heer mr. A. H. Korthals. Hotel „Het Wapen van Rhoon”, Rhoon. Aanvang 19.30 uur. Kanttekeningen bij de Troonrede.

BERKEL-ENSCHOT/OC MIDDEN BRABANT - 23 september. De heer dr. R. W. de Korte. Rest. „De Druiventros”, Bosscheweg, aan A65 Berkel-Enschot. Aanvang 20.30 uur. Troonredeperikelen.

OC BEVELANDEN/YERSEKE - 16 oktober. De heer P. M. Blauw. „De Oesterbeurs”, Wijngaardstraat 2, Yerseke. Aanvang 20.00 uur. Discussie-avond over liberaal landbouwbeleid.

BRUSSEL/VROUWEN IN DE VVD - 12 oktober. Mevrouw drs. M. M. H. Kamp. Het Gebouw van de Nederlandse Vereeniging, Gallierslaan, Brussel. Aanvang 18.00 uur. Gezondheidszorg in Europees Verband.

CULEMBORG - 12 oktober. Mevrouw E. G. Terpstra. „Open Hof”, Beethovenlaan 2, Culemborg. Aanvang 20.00 uur. Act. politiek in het kader van ledenwerking.

KC DEN HELDER/CASTRICUM - 28 september. De heer J. Franssen. Sport-hal De Bloemen, De Bloemen 71, Castricum. Aanvang 20.00 uur. Aansluiting scholing op de arbeidsmarkt.

DEURNE - 21 september. De heer drs. D. J. D. Dees. In de Hof van Deurne, Haageind. Aanvang 20.00 uur. Gezondheidszorg in beweging.

DOORN - 12 september. Mevrouw E. G. Terpstra. „Park Boswijk”, Boswijklaan, Doorn. Aanvang 10.30 uur. Koffieochtend met een inleiding over ouderenbeleid.

OC EDE/SCHERPENZEEL - 5 oktober. Mevrouw A. Jorritsma-Lebbink. Hotel rest. „Schimmel”, Stationsweg

Zojuist verschenen
Prof. Mr. B. M. Teldersstichting
en de
Vereniging van Staten- en Raadsleden
geschrift 77

BESTUUR IN BEWEGING

De Vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD, de Teldersstichting en het Hoofdbestuur van de VVD organiseerden op 24 en 25 januari jl. de klankbordconferentie „Grote-stadsregio's/landsdelen” (gezamenlijke uitgave van de Teldersstichting en de Vereniging van Staten- en Raadsleden). Centraal tijdens deze dagen stond het preadvies dat werd opgesteld door een werkgroep onder voorzitterschap van J. W. Remkes. Dit preadvies is gepubliceerd in het juist verschenen geschrift „Bestuur in beweging”. Behalve het preadvies bevat de bundel de inleidingen die tijdens de conferentie werden gehouden en de inbreng van de VVD-Tweede Kamerfractie tijdens de Uitgebreide Commissievergadering van de Tweede Kamer over de kabinetsnota „Bestuur op Niveau deel II”. Daarnaast zijn enkele commentaren op het preadvies opgenomen. Deze commentaren werden op verzoek van de redacteurs van de bundel geschreven door liberalen uit gemeentelijke, gewestelijke en provinciale besturen.

De prijs van de bundel bedraagt f 25,00. U kunt de bundel bestellen door dit bedrag over te maken op postbankrekening 33.49.769 t.n.v. Prof. Mr. B. M. Teldersstichting, Koningin-gracht 55a, Den Haag, onder vermelding van „Geschrift 77”.

243, Woudenberg. Aanvang 20.30 uur. Nederland, Distributieland.

OC EEMLAND/SOESTERBERG - 25 september. De heer R. L. O. Linschoten. Restaurant „Het Zwaantje”, Rademakersstraat 2, Soesterberg. Aanvang 20.00 uur. Reacties op de Troonrede.

EINDHOVEN - 19 oktober. Mevrouw A. Jorritsma-Lebbink. Stadspaviljoen, Alb. Thijmlaan 12, Eindhoven. Aanvang 20.00 uur. Verkeers- en vervoersbeleid.

'S-GRAVENHAGE - 17 september. De heer dr. R. W. de Korte. Bel Air Hotel, Johan de Witlaan, 's-Gravenhage. Aanvang 20.00 uur. Commentaar op de Troonrede.

'S-GRAVENHAGE - 16 oktober. De heer R. L. O. Linschoten. Paviljoen Rigger, Pres. Kennedylaan 1 (achter het Universum), 's-Gravenhage. Aanvang 20.00 uur. Toelichting op de algemene beschouwingen.

HAARLEM - 30 september. De heer J. Franssen. Rest. Dreefzicht, Fonteinlaan 1, Haarlem. Aanvang 20.00 uur. Forum. De toekomst, rol en organisatie van het onderwijs.

OC HENGELO/RIJSSEN - 21 september. De heer J. Franssen. Parkgebouw, Oosterhofweg 49, Rijssen. Aanvang 20.00 uur. Onderwijsproblematiek en actuele zaken.

HEEMSTED - 28 september. De heer mr. J. G. C. Wiebenga. „De Pauwenhof”, Achterweg 17, Heemstede. Aanvang 20.00 uur. Miljoenennota.

LEEWARDEN - 21 september. Mevrouw drs. N. J. Ginjaar-Maas. Rest. „Onder den Luifel”, Stationsweg 6, Leeuwarden. Aanvang 20.00 uur. Opheffing Stedelijk Gymnasium.

LOCHEM/LAREN - 5 oktober. De heer mr. H. Th. M. Laxtermann. Hotel café Rest. „t Langenbaergh”, Deventerweg 1, Laren. Aanvang 20.00 uur. Bestuurslagen, en wat is de bestuurlijke betekenis hiervan.

MUIDEN EN MUIDERBERG - 28 september. Mevrouw E. G. Terpstra. „De Kazerne”, Kazernestraat, Muiden. Aanvang 20.00 uur. Forum over Ouderenbeleid.

OC NOORD VELUWE/EPE - 12 oktober. De heer R. L. O. Linschoten. „Gemeentewoning”, Stationsstraat 25, Epe. Aanvang 20.45 uur. Algemene beschouwingen.

OEGSTGEEST - 28 september. De heer H. A. L. van Hoof. „Het Witte Huis”, Wilhelminapark 33, Oegstgeest. Aanvang 20.15 uur. Troonrede.

OOSTERHOUT - 21 september. De heer drs. F. W. Weisglas. Café „De Kloek”, De Leysenhoek 6, Oosterhout. Aanvang 20.00 uur. Miljoenennota.

PEIZE EN RODEN - 21 september. De heer mr. J. G. C. Wiebenga. Café Rest. Boonstra, Hoofdstraat 12, Peize. Aanvang 20.00 uur. Commentaar op de miljoenennota.

RENKUM - 28 september. De heer R. L. O. Linschoten. Rest. „Klein Hartestein”, Utrechtseweg 226, Oosterbeek. Aanvang 20.00 uur. Kanttekeningen bij de Troonrede.

RHEDEN/ROZENDAAL - 12 oktober. De heer mr. A. J. te Veldhuis. Hotel Rest. „Athlone”, Zutphensestraat 10, De Steeg. Aanvang 20.00 uur. Forum Liberale Milieuproblematiek.

ROTTERDAM - 14 september. J. Franssen. „Pro Rege”, Oudedijk 113, Rotterdam/Kralingen. Aanvang 20.00 uur. Forum miljoenennota.

ROTTERDAM - 28 september. De heer mr. drs. F. Bolkestein en mevrouw mr. E. J. J. E. van Leeuwen-Schut. Tapperij 't Brandpunt, Oostzeedijk 344, Rotterdam. Studentenoffensief. Instuif in de avonduren.

SINT MICHIELSGESTEL - 5 oktober. De heer A. A. M. E. van Erp. Ontmoetingscentrum „De Huij”, Hortensiastraat 2, Sint Michielsgestel. Aanvang 20.15 uur. Voorlichtingsavond voor de Middenstand.

UTRECHT - 18 september. De heer R. L. O. Linschoten. Kantorencentrum Rijnsweert. Gebouw van KPMG, Euclideslaan 1, Utrecht. Aanvang 12.15 uur. Liberale lunch met commentaar op de miljoenennota.

UTRECHT - 5 oktober. De heer R. L. O. Linschoten. Stadhuis, Utrecht. Aanvang 20.00 uur. Introductieavond voor nieuwe leden.

UTRECHT/VROUWEN IN DE VVD/DE BILT - 12 oktober. Mevrouw A. Jorritsma-Lebbink, Rest. „De Biltsche Hoek”, De Hilt Bilt 1, De Bilt. Aanvang 17.00 uur. Emancipatievraagstukken.

OC WEST-ZEEUWS VLAANDEREN - 1 oktober. Mevrouw drs. N. J. Ginjaar-Maas. Multi-cultureel centrum Den Hoekzak, Oostburg. Aanvang 20.00 uur. Themabijeenkomst over onderwijs, samen met de PvdA.

WINTERSWIJK - 28 september. De heer J. D. Blaauw. Jongeren centrum Eucalypta, Jeugdkerkstraat, Winterswijk. Aanvang 19.30 uur. Forum over de Euregio.

IJSSELSTEIN - 12 oktober. De heer H. F. Dijkstal. „Het Oude Raadhuis”, De Plaats, IJsselstein. Aanvang 20.15 uur. Forum over minderhedenbeleid.

ZWIJNDRECHT - 28 september. Mevrouw drs. N. Rempt-Halmmans de Jongh. Liberaal café.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Vrijheid en Democratie

Partijblad van de Volkspartij
voor Vrijheid & Democratie
ISSN: 0166 - 8498

Richard Ellis

International
Property Consultants

Gebouw Hirsch
Leidseplein 29
1017 PS Amsterdam
Telefoon 020-626 26 91

OKTOBER 1992, NR. 1408

HOOFDREDACTEUR: RENY DIJKMAN

CORRESPONDENTIE-ADRES VVD, POSTBUS 30836, 2500 GV 'S-GRAVENHAGE

INHOUDSOPGAVE

De partijraad over de Miljoenennota kreeg een extra dimensie door de behandeling van het rapport van de werkgroep-De Graaff over de toekomst van ons leger. Victor Hafkamp bericht hierover.

pag. 3

Centraal in dit blad staan de Algemene en Financiële Beschouwingen, de tegenbegroting van de VVD zoals die aan de vooravond daarvan werd gepresenteerd door Rudolf de Korte plus een uitvoeriger uitwerking van de VVD-visie op het milieubeleid door Jan te Veldhuis.

pag. 4

Dit is de laatste maal dat u Vrijheid & Democratie in deze vorm ontvangt. Volgende maand krijgt u een totaal ander blad, zowel wat vorm als inhoud betreft. Hierover leest u meer in de voorzitterscolumn, het artikel van hb-portefeuillehouder Ivo Opstelten en in een redactionele toelichting. Het blad zal u - door dat de acceptatie voor 1993 worden meegezonden - iets later bereiken.

pag. 5

In 1982 kwamen - na de formatie - 19 van de 36 VVD-Kamerleden voor het eerst in de Tweede Kamer. Elf van hen hielden dat slopende vak stug vol. Arno Visser blikte met hen terug en vroeg de meest frappante foto's; die van Hans Dijkstal spreekt boekdelen. Vermoedelijk is er met hem na die tijd te veel gebeurd om een andere selectie te maken.

pag. 6

Het activiteitschema voor 1993. Pak uw nieuwe agenda erbij om de noodzakelijke data over te nemen! De VVD gaat er weer hard tegen aan!

pag. 7

Column

Anne Lize van der Stoep

pag. 15

Haya van Somerenstichting

pag. 15

Mijn Opinie is...

pag. 16

Van A tot Z

pag. 16

Bolkestein tijdens Algemene Beschouwingen

Ambities PvdA zijn om zeep geholpen

door RENY DIJKMAN

DEN HAAG - „Met dit kabinet is het vreemd gesteld. De koppeling, het Plan-Simons, de ecotax, de sociale vernieuwing, het Plan-Stevens: alle ambities van de PvdA zijn om zeep geholpen. Dat is de winst van de laatste drie jaar. Het merkwaardige is dat juist de PvdA zich aan dit kabinet vastklampt, terwijl het CDA er al afscheid van heeft genomen. Deze tegenstelling heeft maar één verklaring: terwijl de PvdA bij een breuk zou worden gehalveerd, levert het CDA juist in als hij het kabinet omarmt. De heer Brinkman zei het al: de coalitiepartners zijn gevangenen van elkaar. Dit is het kabinet van twee partijen in één cel.”

Fraude

Tijdens de eerste termijn van de Algemene en Financiële Beschouwingen, die i.v.m. de vlieg-ramp in de Bijlmer een week later dan gepland werden gehouden, uitte oppositieleider Frits Bolkestein zijn bezorgdheid over de tanende integriteit van de overheid. Een overheid die juist het voorbeeld moet geven en niet moet rommelen met nevenfuncties, sjoemelen met declaraties, jakkeren op provinciale wegen, omkoopaffaires en het vermengen van belangen. „Het is geen schering en inslag, maar wel een reden tot zorg.” Nog steeds vindt de VVD dat politie en justitie met te weinig capaciteit moeten werken, vaak in een slechte organisatie en met slechte materiële voorzieningen. Dit kabinet doet het voorkomen dat het f 230 miljoen uittrekt voor de bestrijding van de misdaad, maar het 'vergeet' wel daarbij te vermelden dat dit het totale bedrag tot 1997 is. De VVD wenst jaarlijks f 100 miljoen extra daarvoor uit te trekken. Ook willen de liberalen een veel efficiëntere fraudebestrijding. „Belastingfraude is diefstal van de gemeenschap,” aldus Bolkestein. Hij bepleit een speciale brigade van sociale rechercheurs die de achterstanden binnen één jaar moet wegwerken. Thans werkt één op de drie Amsterdamse uitkeringstrekkers er 'wit' bij.

Een snelle signalering van fraudegevallen zou door ziekenfondsen nu al zo kunnen worden geleverd. „Het is onaanvaardbaar dat zij niet willen meewerken aan die signalering, ook al betekent dit dat zij niet langer tweemaal premie kunnen incasseren. De koppeling van de bestanden moet zo snel mogelijk worden gerealiseerd.”

Europese Gemeenschap

Over de bevoegdheden van de EG (zie ook V&D, sept. pag. 10) wenst de VVD geen referendum,

Frits Bolkestein

maar zij bepleitte wel het openbaar debat, dat nu de komende week in de Kamer zal worden gehouden. Bolkestein typeerde de Top van Maastricht met „een gemiste kans om iedereen duidelijk te maken welke bevoegdheden naar Brussel moeten verhuizen - en waarom - en wat er uiteindelijk overblijft van de staten waarin wij ons thuis voelen.”

De VVD zal het Verdrag van Maastricht ijken op vier punten:

1. Hoe staat het met de democratische controle?
2. Kan het subsidiariteitsbeginsel voorkomen dat de Europese Commissie te veel zaken naar zich toe trekt?
3. Is het Verdrag voldoende helder?

4. Is de positie van de kleinere lidstaten in het kader van het Verdrag gelijkwaardig aan die van de grotere? „De VVD is voorstander van de Europese Integratie, maar houdt vast aan het devies: zo vrij als mogelijk, zo gebonden als nodig,” aldus Frits Bolkestein.

Lasten

Dit kabinet heeft sinds zijn aantreden de Nederlandse bevolking met meer dan 8 miljard aan lasten opgezadeld. Afgelopen januari heeft menigeen zijn salarisstrook met verbazing bekeken. Een groot deel van die hogere lasten vloeiden voort uit de hervorming van de gezondheids-

zorg. „Het plan Simons moest meer concurrentie in de gezondheidszorg brengen. Het is geëindigd in een spelletje monopolie. De staatssecretaris zit in de vangenis, het kabinet gaat terug naar af en de patiënten betalen f 200,-.”

De VVD wijst lastenverzwaringen op twee redenen af. Allereerst leiden zij tot afwenteling, loonstijging en inflatie. Maar zij beperken ook de keuzevrijheid van de burgers in een van de al zwaarst belaste landen.

De politiek leider van de VVD wees erop dat door ons fiscaal klimaat al 85.000 Nederlanders zijn uitgeweken naar België. De liberalen wensen dan ook de vermogensbelasting binnen vijf jaar geheel af te schaffen (zie elders tegenbegroting De Korte, red.).

Sociale vernieuwing

Groot is ook de bezorgdheid over het op de klippen lopen van de sociale vernieuwing, waar dit kabinet zo hemelbestormend mee aantrad.

Bolkestein: „De maatschappelijke tweedeling waarvoor Den Uyl altijd heeft gewaarschuwd, heeft zich in feite al voltrokken. Het gaat hier niet om een kloof tussen arm en rijk, want Nederland heeft de meest gelijke inkomensverdeling in de hele wereld. Nee, het gaat om een tweedeling tussen laaggeschoolden die een uitkeringsbestaan leiden en beter geschoolden die wel actief op de arbeidsmarkt zijn... Voor het eerst sinds 1983 neemt in ons land de werkloosheid weer toe.”

Defensie

Hoewel de VVD zich op de laatste partijraad heeft uitgesproken voor opheffing van de dienstplicht, zullen de liberalen de conclusies van de Commissie Meijer voorlopig en alleen als tussenstap aanvaarden. De VVD wil weten of de regering het advies van de commissie overneemt om de Raad van State te verzoeken de grondwettelijke belemmeringen voor afschaffing uit te zoeken en eventueel een Grondwetswijziging voor te bereiden. Indien de regering dit niet doet, zal de VVD zelf het initiatief daartoe nemen. ■

Een nieuwe herfst, een nieuw geluid

door RENY DIJKMAN
hoofdredacteur

Deze deels gestolen regel van Gorter is de prélude op het totaal vernieuwde ledenblad dat eind november bij u in de bus valt. Over de filosofie (meer vooruit kijken, minder terugblikken, opiniërend) hebt u al kunnen lezen in de voorzitterscolumn en in het artikel van hb-vice-voorzitter Ivo Opstelten.

Los van de thema's zal Vrijheid & Democratie worden ingedeeld in een vast aantal pagina's Binnenland, Buitenland, Mensen, Regionaal, een brief van de maand + Personalialia, laatste nieuws en agenderingen.

Hulp onmisbaar

Uw hulp zal onmisbaar zijn bij de rubrieken Regionaal en Personalialia. Uw signaleringsfunctie is daarvoor van het grootste belang. Onder Regionaal verstaan we in de toekomst de plannen en uitgewerkte ideeën van afdelingen, ondercentrales en kamercentrales. Het gaat ons vooral om zaken en creatieve invallen die ook door andere afdelingen en ondercentrales in de partij kunnen worden benut voor de eigen leden. Ook Talentmanagement zal daarin een belangrijke rol moeten spelen.

De Personalialia-rubriek zal kort het wel en wee van ons VVD-kader gaan weergeven (jubilea, benoemingen, Thorbeckepennningen e.d.). Op dat gebied gebeurt nog veel te veel in onze club waar wij als redactie te laat of geheel niet van op de hoogte worden gesteld.

Alleen met uw hulp en door uw signalering kunnen wij die rubriek plus het regiokatern goed van de grond tillen. De rol van de Landelijke Propaganda Commissie zal daarin groot blijven! Ook zoeken wij de medewerking van een ieder die lid is van de Vereniging van Staten- en Raadsleden.

Voor een redactie, waarvan iedereen een fulltime baan heeft, is het onmogelijk om van Dokkum tot Maastricht uit te zwerven. Bovendien zouden onze reiskosten veel te hoog worden.

Afscheid

Sommige zaken zult u niet meer in ons nieuwe periodiek terug vinden. Wat nu uit het blad verdwijnt kan echter altijd bij het algemeen secretariaat worden opgevraagd. Dat geldt voor de beschrijvingsbrieven en amendementen, maar ook voor de thema's voor themadagen die door het hoofdbestuur worden georganiseerd. De ervaring heeft geleerd dat - helaas - slechts een klein percentage leden nut van deze publikaties heeft en liefelijk op deze bijeenkomsten aanwezig is.

Uw signaleringsfunctie in de vorm van ingezonden brieven willen wij graag handhaven. In elk blad zal de beste brief worden geplaatst en onder „beste” verstaan we dan niet de mooist gestyleerde, maar het meest actuele „recht in de roos”-schrijven. In de niet-themanummers bestaat bovendien de mogelijkheid om heel kort op het thema van het voorgaande nummer of onderdelen daarvan te reageren.

Sluitingstermijn

Wat de sluitingstermijnen betreft, deze zijn gesteld op ruim 14 dagen voor de verschijningsdatum. Het herschrijven van kopij, correcties, het voor het modem gereedmaken van de kopij, maken dit noodzakelijk. Deze methode vergt meer redactionele tijd, maar is wel kostenbesparend.

Tot slot: wij begrijpen heel goed dat een aantal hierboven genoemde zaken voor velen ingrijpend is. De heel nieuwe procedure, maar vooral de formule, hebben echter het enthousiasme van de redactie en de steun van de redactieraad plus hoofdbestuur. Wij hopen dat wij met uw hulp en suggesties dat ledenblad kunnen maken waar in feite al jaren om werd gevraagd.

Namens de redactie,
Reny Dijkman,
hoofdredacteur ■

Vrijheid en Democratie

maandblad voor de Volkspartij
voor Vrijheid & Democratie

Nummer 1408
oktober 1992

Hoofdredacteur:
Reny Dijkman

Redactie:
Alexander Beels
Hans de Bie
Victor Hafkamp
Johan Hommes
Michiel Krom
Lody Pieters
Mark Rutte
m.m.v. Arno Visser

Redactiesecretariaat:
Elisabeth Gans,
VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage
Fax: 070 - 3608276

Ledenadministratie:
070 - 3613061

Druk:
Ten Brink Meppel b.v.

Vormgeving:
Siem Willems

Redactieraad:
p/a VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage
t.a.v. mr. I.W. Opstelten, vrz.

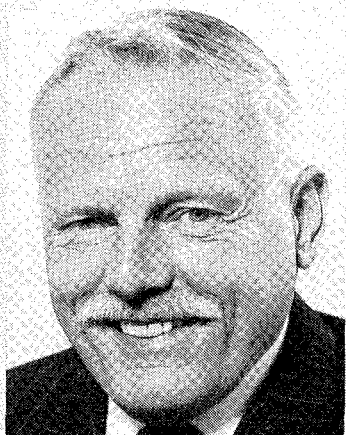
Advertentie-
exploitatie:
Bureau van Vliet b.v.
Postbus 20
2040 AA Zandvoort
tel.: 02507 - 14745

In Memoriam

Mr. Dr. Cornelis Berkhouwer

Alkmaar 19/3/1919 - Heiloo 5/10/1992

Met Kees Berkhouwer is een van de markantste figuren van de VVD heengegaan.

Lid vanaf de oprichting in 1948. Fractievoorzitter in de gemeenteraad van zijn geboortplaats Alkmaar. Kamerlid van 1956 tot 1979. Lid van het Europees Parlement van 1963 tot 1984. Fractievoorzitter van de Europese Liberalen van 1969 tot 1973. Voorzitter van het Europees Parlement van 1973 tot 1975. Lijsttrekker voor de Europese verkiezingen van 1979. Ridder in de Orde van de Nederlandsche Leeuw,

Grootkruizen van Duitsland, Italië, Frankrijk en nog een aantal andere onderscheidingen. Academische titels en prijzen. Het is een opsomming van bewijzen van erkenning, ijver en inzet die er waarlijk mag zijn. Wie daarachter een huiskamergeleerde zou vermoeden vergist zich. Kees Berkhouwer was een volksvertegenwoordiger in de beste zin des woords. Iedereen in de kop van Noord-Holland en ver daarbuiten kende „Boeren-Keessie”. Hij had een feilloos gevoel voor publiciteit en een enorme uitstraling. Ook als het de VVD tijdelijk wel eens wat minder goed ging, wist hij toch het aantal persoonlijke voorkeurstemmen altijd te verhogen. Hij ging even gemakkelijk om met marktcooplui, boeren en onroerend goed magnaten als met staatschoufden en regeringsleiders en ministers. Vanuit het Europees Parlement, waar zijn voorzitterschap zonder twijfel het hoogtepunt in zijn carrière is geweest, en waar we hem zeer recentelijk ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van deze Europese instelling nog terugzagen, wordt hij met eerbied en bewondering, maar ook met veel sympathie herdacht. Hij was het die bij Giscard d'Estaing, zijn latere opvolger als fractievoorzitter van de Liberalen, wist te bewerkstelligen dat het Parlement direct gekozen zou worden. Hij was het die het idee van het „Europa van de Burger”, zonder binnengrenzen, met een paspoort, postzegel, woon- en verblijfsrecht en politieke competenties, lanceerde. Anderen waren daar misschien ook wel op gekomen, maar hij wist het over te brengen op een manier die iedereen, en de pers zeker niet in de laatste plaats, aansprak. Hij voelde zich thuis in Europa. Hij sprak vele talen, las en kende zijn klassieken, deed overal aan sport, genoot intens van het goede dat oude landen aan cultuur, met inbegrip van drank en spijs voortbrachten.

Na zijn pensionering heeft hij zich toegelegd op zijn hobby, die hem is aan komen waaien in zijn Alkmaarse advocatentijd, de verdediging van de waarden van de schilders van de Bergense school. De politiek volgde hij nog slechts van een afstand, maar die politiek, en onze partij met name, is hem zeer veel dank verschuldigd. Hij ruste in vrede.

Florus Wijsenbeek

Lid van het Europees parlement

Kabinetschef van de voorzitter v/h EP 1973 - 1975.

Discussiedag „Landbouw en Natuur”

Op zaterdag 21 november 1992 wordt in het Postiljonmotel te Zwolle een discussiedag gehouden met als onderwerp: „Landbouw en Natuur”.

Op het ogenblik is de relatie landbouw en natuur zeer actueel. Steeds meer worden in kranten, tijdschriften en op de TV vraagtekens gezet als het gaat over de toekomst van de Nederlandse landbouw. Met name dringt zich de vraag op hoe we op een verantwoordelijke economische wijze landbouw kunnen blijven bedrijven en tegelijkertijd onze schaarse natuurgebieden in stand kunnen houden of zelfs uitbreiden.

Niet zelden lijkt het alsof in de discussie mensen uit de landbouwsector en mensen uit de wereld van de natuurbescherming pal tegenover elkaar staan. Niet bepaald een situatie om tot structureel bevredigende oplossingen te komen. Ondertussen worden we via de media bestookt met het verschijnen van nieuwe of herziene nota's, circulaires en beleidsvoornemens. Steeds minder mensen kunnen hierdoor de bomen in het bos nog onderscheiden.

Daarom hebben de kamercentrales Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Flevoland, Gelderland en Den Helder met medeweten van het hoofdbestuur het initiatief genomen tot de organisatie van een discussiedag „Landbouw en Natuur”. Het verschijnen van het structuurschema „De Groene Ruimte” in oktober, maakt het onderwerp des te actueler. In dit structuurschema leggen de ministers van Landbouw en VROM hun plannen op tafel voor de ontwikkeling van het landelijk gebied in de komende tien jaar.

De stellingen die voor deze discussiedag worden ontwikkeld, worden u na sluiting van de aanmeldingstermijn 1 november 1992 toegezonden. U kunt de stellingen ook opvragen indien u op die dag verhinderd bent. Hopelijk komt het 21 november in het Postiljonmotel (A28-afslag Zwolle-Zuid) tot een heldere en constructieve discussie.

Programma

10.00-10.30 uur:
inschrijving en koffie

10.30-10.40 uur:
opening dagvoorzitter

10.40-11.10 uur:
de „landbouwvisie” van B. J. Warmelink, veehouder en agrarisch bestuurder

11.15-11.45 uur:
de visie op „natuurbeheer en natuurbehoud” van P. Nijhoff, directeur „Stichting Natuur en milieu”

11.45-11.55 uur:
pauze

12.00-12.30 uur:
de rol van de „landinrichting” volgens drs. P. Slot, directeur Landinrichtingsdienst

12.30-13.30 uur:
lunchpauze

13.30-14.20 uur:
discussies in groepen aan de hand van stellingen

14.20-14.30 uur:
theepauze

14.30-15.30 uur:
plenaire discussie o.l.v. ir. D. Luteijn
15.30 uur:
sluiting. ■

Aanmeldingsbon discussie „Landbouw en Natuur”

Zaterdag 21 november
Postiljonmotel Zwolle
Hertsenbergweg 1
8041 BA Zwolle
(A28-afslag Zwolle Zuid)

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: ..... Woonplaats: .....

Telefoon: .....

* zal deelnemen aan de discussiedag „Landbouw en Natuur” en heeft de deelnemersbijdrage (f 35,- incl. lunch) overgemaakt op bankrekening 38.65.95.518 t.n.v. discussiedag „Landbouw en Natuur”.

* wenst de stellingen te ontvangen van de discussiedag „Landbouw en Natuur”.

Gelieve deze bon voor 1 november 1992 te zenden aan: Werkgroep „Landbouw en Natuur” t.a.v. mevr. E. Gans, Postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage.

VVD-partijraad wil van dienstplicht af

door VICTOR HAFKAMP

UTRECHT - De commissie Meijer mag dan onlangs in haar rapport hebben gepleit voor handhaving van de dienstplicht, een meerderheid van de Tweede Kamer veegt de argumenten van de commissie van tafel en wil dat de dienstplicht geleidelijk wordt afgeschaft. De VVD liet een dergelijk geluid al duidelijk horen tijdens de bijeenkomst van de partijraad op 19 september in Utrecht. Daar kwam onder meer het rapport „Defensie langs nieuwe lijnen” in bespreking.

Een van de stellingen in het rapport laat aan duidelijkheid in dat opzicht niets te wensen over: „Door de nieuwe taakstelling van de krijgsmacht neemt de behoefte aan beroepsmilitairen en vrijwilligers relatief toe... Handhaving van de dienstplicht is alleen aanvaardbaar als voor de vulling van de in de toekomst benodigde krijgsmacht geen alternatieve oplossingen bestaan”. Politiek leider Frits Bolkestein wees er in zijn toespraak aan het begin van de partijraad op dat de kans op kleinschalige conflicten in de wereld is gegroeid. „Een van de belangrijkste taken van onze krijgsmacht ligt dan ook op het terrein van crisisvoorkoming en -beheersing. Dat vraagt om mobiele, flexibele en goed uitgeruste eenheden. Parate eenheden die voor VN-taken kunnen worden ingezet moeten helemaal uit vrijwilligers bestaan,” zei hij.

Een landmacht kan volgens hem niet uit vrijwilligers bestaan als er geen vrijwilligers zijn. „Generaals kunnen weinig doen zonder soldaten. De verstarring aan de onderkant van de arbeidsmarkt in Nederland is groot. Ik wijs op de gevolgen daarvan voor de dienstplicht. Terecht concludeert „Defensie langs nieuwe lijnen” dat - mocht de arbeidsmarkt de vorming van een vrijwilligersleger onmogelijk maken - de dienstplicht zal moeten worden gehandhaafd onder gelijktijdige aanpassing van de rechtspositie van de dienstplichtigen”.

Niet beperkt

Bij de behandeling van de zeven stellingen over defensie klonk onder meer kritiek op de opvatting dat de Nederlandse strijdkracht primair gericht zou moeten zijn op de verdediging van het grondgebied in NAVO-kader en op het leveren van een bijdrage aan de stabiliteit in en rond het Europese continent, waarvoor de CVSE, NAVO en WEU als kaders zouden kunnen dienen. Volgens enkele critici liggen de belangen van Nederland in de hele wereld en moet het strijdperk niet worden beperkt. „Graag wat meer wereldgedachten. Beperking van het grondgebied houdt verenging in,” vond een van hen. Volgens drs. A. de Graaff, voorzitter van de werkgroep die het rapport samenstelde, heeft men in de stelling duidelijk prioriteiten naar voren gebracht en ook de kostenfactor in overweging genomen.

Een discussie over defensievraagstukken blijkt van tijd tot tijd om een militant optreden te vragen. Zo leidde de discussie over vrouwendienstplicht tot een meer dan pittig debat dat zelfs in de wandelgang op luidruchtige wijze werd voortgezet. Een vertegenwoordigster van de kamercentrale Limburg vond dat de VVD een standpunt over dienstplicht voor vrouwen moet innemen. Mevrouw Bruggeman (Den Haag) liet duidelijk weten dat zij met name blij was met de afwijzing in het rapport van de sociale dienstplicht. „Die hoort thuis in een onaan-

gename dwangmaatschappij” was haar opvatting. En „Wij brengen kinderen voort. Laat de mannen maar het land verdedigen”. Drs. de Graaff kwam later met het voorstel de vrouwendienstplicht voor een aparte discussie te reserveren.

Referendum

De partijraad opereerde dit jaar op een andere wijze dan in het verleden. Ditmaal geen vragen van de partijraadsleden, waarop in een later stadium door de Tweede Kamerleden werd geantwoord. Maar nu meteen een korte standpuntbepaling van de parlementariërs over de diverse disciplines. Frans Weisglas wijdde enkele woorden aan het Franse referendum over „Maastricht”. Hij keurde het referendum als wijze van opiniepeiling af en oefende verder kritiek op een passage in de Troonrede, waarin de koningin een beroep deed op het Franse volk „ja” tegen Maastricht te zeggen. „Die oproep vond ik wat ver gaan,” aldus Weisglas.

Frits Bolkestein wijdde in zijn toespraak tot de partijraad ook enkele alinea's aan het Verdrag van Maastricht. Hij noemde de monetaire chaos in Europa „een tegenslag voor de toekomstige Economische en Monetaire Unie. Want als het EMS al wankelt, hoe moet het dan met de EMU?”, vroeg Bolkestein zich af. „Ik betreur dit ten zeerste, want voor de VVD is de Economische en Monetaire Unie het meest waardevolle onderdeel van Maastricht.” Volgens de politieke leider van de VVD is het zonneklaar gebleken dat het onverstandig is de monetaire integratie tot een onomkeerbaar proces te willen maken. „Niemand weet hoe de Europese economieën er over vijf jaar uit zullen zien. Daarom moeten alle

nationale parlementen op het moment dat de Europese Centrale Bank wordt opgericht nog een laatste stem kunnen uitbrengen. Verder blijkt nu wat een vergissing het was in het Verdrag van Maastricht alles met elkaar te verbinden. Naast onrealistische verwachtingen werd ook onnodige onrust gecreëerd. Men wilde teveel en dreigt nu veel te verliezen,” aldus Bolkestein.

Vanuit de partijraad werd Bolkestein later nog geïnterpeleerd over de vraag of de VVD-fractie in de Tweede Kamer in haar opvatting niet afwijkt van de lijn die de Europese Liberaal Democraten hebben uitgestippeld. Maar volgens Bolkestein laat noch „ons verkiezingsprogramma, noch dat van de Europese liberale partijen noch welk programma ook zich uit over het Verdrag van Maastricht. De fractie staat voor de afweging hoe zij op het verdrag moet reageren. Het is een zeer gecompliceerd verdrag, waaraan niet alleen problemen van technische aard, maar ook die van principiële aard verbonden zijn”.

Rechtsstaat

Europarlementariër Gijs de Vries herinnerde er nog eens aan op een vorige partijraad over Europa te hebben gepleit voor één markt, één munt, één handelsbeleid, één milieu- en migratiebeleid... „Wij zijn voor de gemeenschap als rechtsstaat. Macht moet onderworpen zijn aan recht. Via parlement en rechter moet de burger zijn recht kunnen halen. In deze geest zal de fractie haar standpunt bepalen”, aldus De Vries.

In haar toespraak tot de partijraad kondigde partijvoorzitter

(Vervolg op pagina 4)

VVD-voorzitter Dian van Leeuwen: „voortdurende campagne”

Een jaar geleden koos u mij tot voorzitter van onze partij. Hoewel ik als de eerste betaalde voorzitter van de VVD eigenlijk niet mag klagen, betekent zo'n eerste jaar op vele plaatsen tegelijk verwacht worden en dus handen en voeten te kort komen.

En in het afgelopen jaar is veel op het hoofdbureau afgekomen en gebeurt. Alle kamercentrales zijn bezocht. De inhoudelijke discussie is verder vormgegeven door aan de agenda's van de partijraden discussies over belangrijke politieke onderwerpen toe te voegen. Het startsein voor de operatie talentmanagement is gegeven. De bouwstenen voor een ledenwervingscampagne zijn aangedragen. Witte vlekken op het gebied van vorming en scholing worden ingevuld. En niet in de laatste plaats: er is een begin gemaakt met het doorvoeren van noodzakelijke veranderingen in de organisatie zowel van het hoofdbestuur als van het algemeen secretariaat.

Voor het doorvoeren van veranderingen is een draagvlak onontbeerlijk. Het hoofdbestuur beseft dat terdege. We zullen daar voortdurend aan werken. Door open en eerlijk met elkaar omgaan. Door voortdurend duidelijk te maken en te communiceren waar we mee bezig zijn en waar we naar toe willen. En door te luisteren naar de adviezen die het hoofdbestuur gegeven worden. Dit alles hoort in een bestuursstijl die inherent is aan een liberale partij, waarbij verantwoordelijkheid staat voor het nemen van initiatieven. Waarbij verdraagzaamheid staat voor het geven van ruimte aan elkaar. Waarbij geldt dat afspraak afspraak is en niet in de laatste plaats: waarbij wederzijds vertrouwen de basis is voor onze samenwerking.

Een van de veranderingen die op stapel staat is de nieuwe formule van dit blad. Vandaag ontvangt u voor het laatst het ledenblad-oude stijl. Vanaf november verschijnt Vrijheid en Democratie in een nieuwe lay-out en formule. Zo zullen de bladen per twee nummers één thema bevatten, dat via vele interviews een brede visie geeft op het aangesneden onderwerp. Interviews die lang niet alle gemaakt zullen worden met liberalen.

Ik hoop dat Vrijheid en Democratie nieuwe stijl stimulerend zal werken op de inhoudelijke discussie in de partij en een bijdrage zal leveren aan het beeld van de VVD als een open en moderne liberale partij. Maar u moet nog even geduld hebben voordat u dat zelf kunt zien.

In het afgelopen jaar zijn stuk voor stuk de eerste stappen stroomopwaarts gezet om onze partij in het politieke spectrum van de jaren '90 die kwalitatieve en kwantitatieve plaats te geven die wij verdienen. Niet op basis van pretentie maar op basis van vertrouwen. Op basis van ons zelfvertrouwen, maatschappelijk bewustzijn en politiek ideaal. In de komende jaren zullen wij alle energie nodig hebben om veranderingen tot stand te brengen, waar dan ook.

Samen met een kritische opstelling en een grote inzet van duizenden vrijwilligers en gekoppeld aan de duidelijke en initiatiefrijke politiek van onze volksvertegenwoordigers zal ik mij als voorzitter blijven inzetten voor de liberale uitdaging en de bloei van onze partij. De enige liberale partij van Nederland.

Dian van Leeuwen

Tegenbegroting VVD: Meer geld voor AOW-ers

door RENY DIJKMAN

Evenals in voorafgaande jaren kwam de VVD ook dit jaar aan de vooravond van de Algemene en Financiële Beschouwingen met een tegenbegroting. Financieel specialist dr. Rudolf de Korte liet het maatregelen- en resultatenpakket van de liberalen geheel doorrekenen door het Centraal Plan Bureau. Dat gebeurt natuurlijk ook met de begroting van de regering. Beide plannen zijn goedgekeurd. Hieronder volgen de maatregelen die de VVD zou willen treffen.

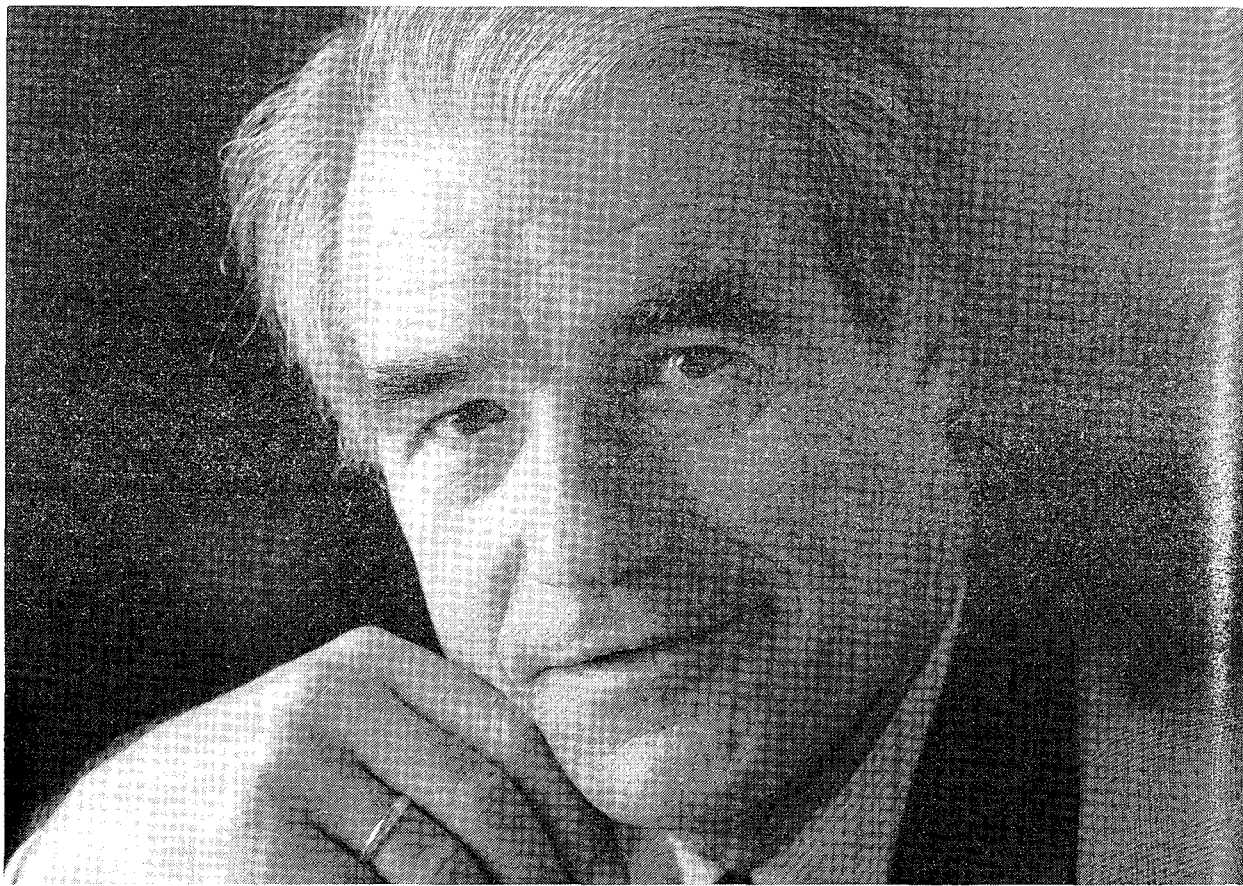
Maatregelen

1. De collectieve uitgaven worden met 2,5 mld. t.o.v. de kabinetsplannen verlaagd.
2. De beperking van de inflatiecorrectie in de loon- en inkomstenbelasting 1993 wordt volledig ongedaan gemaakt. Dus geen „stiekeme diefstal”.
3. De verhoging van het minimumloon en de sociale uitkeringen wordt m.u.v. de AOW teruggebracht van 2,5 naar 2% in 1993. De AOW-uitkering wordt daarentegen opgehoogd van 2,5 naar 3%. Deze maatregel vormt de eerste stap van een 5-jarenplan om een onderscheid aan te brengen van 5% tussen de arbeidsmarktgerelateerde uitkeringen en de AOW waar de meeste mensen hun leven lang zelf voor hebben betaald.
4. Als onderdeel van een 5-jarenplan tot verdubbeling van het arbeidskostenforfait wordt deze vrijstelling voor werkenden in de belastingsfeer in 1993 als eerste jaar met 1% punt verhoogd.
5. Het eerste schijftarief in de LB/IB wordt met 240 mln. verlaagd. Bovendien wordt de voorwaardelijke verhoging van de belastingvrije som met f 89,- omgezet in een additionele verlaging van dat tarief. De VVD wil daardoor de deelneming van vrouwen aan de arbeidsmarkt bevorderen. Bij elkaar leidt dit tot een verlaging van de eerste schijf met 0,25% punt.
6. De voorgenomen verhogingen van het huurwaardeforfait per 1-1-'93 (0,4% punt) en per 1-1-'94 (0,2% punt) vinden geen doorgang.
7. Ook de voorgenomen verhoging van de motorrijtuigenbelasting wordt geschrapt.
8. Eveneens haalt de VVD een streep door de voorgenomen verhogingen van de verbruiksbelastingen op milieugrondslag (grondwater; afvalstoffen) per aanstaande januari en per 1-1-'94.
9. Als onderdeel van een 5-jarenplan tot afschaffing van de vermogensbelasting wordt als eerste stap het huidige tarief van 0,8% met een vijfde in 1993 verminderd. De daarop volgende verminderingen worden gefinancierd uit de opbrengsten van de geïntensifieerde fraudebestrijding.
10. De voorgestelde vermogens- toets bij de vaststelling van de eigen bijdrage wegens verblijf in een AWBZ-inrichting vindt geen doorgang. Mensen die gespaard hebben hoeven daarvoor niet extra gestraft te worden doordat zij hun spaargeld eerst moeten „opeten”.
11. De CAO-loonafspraken worden in 1993 niet langer algemeen verbindend verklaard.

12. De te dure CAO's moeten geen negatieve werking hebben.
12. De initiatiefwet-Vermeend (PvdA) tot uitbreiding van winstdelingsregelingen moet aanstaande januari worden ingevoerd.
13. Het minimumloon wordt geïndividualiseerd en daarmee voor alleenstaanden op de arbeidsmarkt met 30% verlaagd.
14. Het loonkostenreductiesysteem op minimumloonniveau wordt uitgebreid door het maandloon en niet het uurloon als criterium te nemen. Dat wil zeggen dat deeltijdarbeid op minimumniveau wordt gestimuleerd.
15. Voor de bestrijding van de criminaliteit wordt in 1993 (en structureel) 100 mln. meer uitgetrokken in vergelijking tot het kabinetsvoorstel van 38,5 mln. in 1993 en 50 mln. structureel. De VVD verdrievoudigt in de komende jaren de inzet van het kabinet.
16. De infrastructuur-investeringen krijgen in 1993 een extra impuls van 250 mln. Dit betreft het versneld uitvoeren van reeds goedgekeurde onderdelen van het Rijkswegenplan, de Coentunnel en projecten in de Zeehavens, waartoe de financiering vooralsnog ontbreekt.
17. Voor de - door het kabinet niet gedekte - humanitaire hulpverlening aan het voormalig Joegoslavië (in het bijzonder de financiering van opvangcentra voor vluchtelingen ter plekke in de eigen regio) wordt 50 mln. extra uitgetrokken.

Bovenstaande maatregelen moeten leiden tot de volgende resultaten:

1. De prijzen worden met 0,2% en de lonen met 0,3% gematigd t.o.v. de kabinetsvoornemens voor 1993.
2. De belastingen en premies worden volgend jaar met 2,3 mld. (t.o.v. het kabinetsbeleid) verlaagd.
3. Het financieringstekort komt in 1993 op hetzelfde niveau uit als bij de kabinetsplannen.
4. De stijging van de arbeidskosten wordt met 0,3% afgeremd en de winstgevendheid van de bedrijven vertoont daardoor een verbetering met 0,1% punt.
5. De werkgelegenheid wordt met 1000 personen verhoogd. Ook worden gunstiger perspectieven geschapen voor 15.000 nieuwkomers met een zwakke positie op de arbeidsmarkt.
6. De koopkracht van de werkenden boven het minimum neemt met 0,5% toe t.o.v. de ka-

Rudolf de Korte.

binetsvoornemens. De (arbeidsgerelateerde) uitkeringsgerechtigden op minimumniveau behouden overeenkomstig het kabinetsbeleid hun koopkracht. De koopkracht van een AOW-echtpaar

wordt met f 170 per jaar verbeterd.

7. De overheidsinvesteringen komen in 1993 ruim 2% hoger uit. ■

VVD-partijraad wil van dienstplicht af (Vervolg van pagina 3)

mevrouw Van Leeuwen-Schut aan dat de partij binnenkort start met de rondtour in het kader van talentmanagement. „De avonden staan in het teken van de voorbereidingen voor de komende gemeenteraadsverkiezingen en eigenlijk van de voortdurende campagne die vanaf het volgend najaar tot en met de verkiezingen voor het Europees parlement gevoerd zal worden. Bij de gemeenteraadsverkiezingen in 1994 zullen wij een hoge kwaliteit moeten leveren”, aldus de partijvoorzitter. Zij keek terug op haar aantreden als voorzitter bijna een jaar geleden. „Velen hebben mij destijds gestimuleerd en sommigen hebben mij gewaarschuwd om 'ja' te zeggen tegen het voorzitterschap. Beide groepen ben ik dankbaar. Het is inderdaad een voorrecht in het bestuurlijk brandpunt van de partij te mogen verkeren. Het brandpunt in de media te zijn is dat bepaald niet altijd”.

Zij wees er op dat in het afgelopen jaar veel op het hoofdbestuur is afgekomen en gebeurd. Zo is er een begin gemaakt met het doorvoeren van noodzakelijke veranderingen in de organisatie zowel van het hoofdbestuur als van het algemeen secretariaat.

„Een zichzelf respecterende liberale partij die voortdurend vraagt om veranderingen bij de overheid moet ook zelf bereid zijn veranderingen in haar eigen organisatie aan te brengen, als dat

noodzakelijk is. De inkringing van het hoofdbestuur met als doel een slagvaardig en professioneel werkend team te creëren, is zo'n verandering. Ook de omvorming van het algemeen secretariaat tot een service verlenend apparaat aan leden, afdelingen en kiezers vergt veranderingen.”

Zij wees er op dat het hoofdbestuur bij zijn streven naar veranderingen streeft naar een goed evenwicht tussen de zakelijke en persoonlijke elementen die een rol spelen. „En dat is niet altijd even makkelijk,” gaf ze volmondig toe. ■

Overzicht informatie-avonden „talent-management/ ledenwerving/ledenbehoud”

21 oktober:

KC's Overijssel en Gelderland
Motel De Cantharel, v. Golsteinlaan 20 te Ugchelen (Apeldoorn)

29 oktober:

KC's Groningen, Friesland en Drenthe
Rest. Kruisweg, Kruisweg 1 te Marum

5 november:

KC's Den Bosch en Limburg
Motel Eindhoven, Aalsterweg 322 te Eindhoven

19 november:

KC's Leiden, Dordrecht, Rotterdam en Den Haag
Motel De Bijhorst, Zijdeweg 54 te Wassenaar

24 november:

KC's Zeeland en Tilburg
Motel Wouwse Tol, Bergsebaan 85 te Wouw

26 november:

KC's Utrecht en Flevoland
Motel De Witte Bergen, Rijksweg 2, 3755 MV Eemnes

Aanvang: 20.00 uur (alle bijeenkomsten)

Nieuw partijblad moet tot denken zetten

Ivo Opstelten,
vice-voorzitter VVD en portefeuillehouder V&D.

door IVO OPSTELTEN
voorzitter redactieraad

„Kijk in de toekomst en niet in het verleden”, dat is het motto waarmee redactie en redactieraad op pad zijn gezonden om de nieuwe formule van het partijblad verder uit te werken. Schrijven over bijeenkomsten in een jong verleden is niet moeilijk. Het is echter - zoals uit de NIPO-enquête - van vorig jaar bleek - voornamelijk aardig voor diegenen die op die bijeenkomsten waren. Wat de ondervraagden eigenlijk wilden was „een minder saai en braaf” blad, geen gejubel over onze al dan niet vermeende daden, en vooral stof tot nadenken. Kortom een blad dat opinies op actuele onderwerpen van verschillende kanten belicht via mensen die op het betrokken gebied deskundig zijn.

Met al die wensen in ons hoofd zijn we aan de slag gegaan.

Huisstijl

Ons reclamebureau kreeg onze vele wensen voorgeschoteld. De redactieraad werd vernieuwd en uitgebreid. Dat laatste gold ook voor de redactie. De nieuwe huisstijl zou ook in het ledenblad terug te vinden moeten zijn. Stempels & Oster sloeg aan het ontwerpen, maar houdt zich - terecht - verre van de invulling. Wel kwam als motto uit de bus: V&D moet in de toekomst gaan kijken.

Ideën kwamen ter tafel en werden er weer afgeveegd. Bestaande rubrieken moesten of gemoderniseerd worden of verdwijnen. En daar zit altijd een groot zeer. Maar ons periodiek is niet elastisch.

Gezamenlijk hebben we heel duidelijk gekozen voor een stroomlijning en voor thema-nummers. Het novemnummer is daarvan een eerste proeve. Van de acht bladen die jaarlijks zullen verschijnen zullen vier bladen ruime aandacht besteden aan een

uitgediept thema; onderwerpen die iedereen bezig houdt. Daartoe zullen deskundigen - en zeker niet alleen politici - worden geïnterviewd vanuit alle stromingen en partijen (want een goed liberaal kijkt verder dan zijn eigen tuin-tje). Deze thema's zijn a.h.w. een bundeling van een bestaande problematiek zonder dat daaraan een oplossing wordt toegevoegd. Integendeel, zij zullen polemisch worden aangekaart, met pro's en contra's. Die thema's vormen stof tot discussie en nadenken.

Na elk themablad volgt een ledenblad zonder thema, waarin een pagina zal worden besteed aan de binnengekomen reacties.

Met deze formule is de redactie aan de slag gegaan. Het resultaat moet in november merkbaar zijn.

Europa, wat nu?

Over Europese idealen

door EDDY M. HABBEN JANSEN
vice-voorzitter politiek

HANS PETER LASCHE
politiek secretaris
Hoofdbestuur JOVD

Getuigend van groot optimisme liet Hare Majesteit tijdens de Europese top in Maastricht weten dat zij gaarne bereid was haar beeldenaar op de munt op te offeren bij de invoering van de ECU. Het gezicht van de Nederlandse regering werd daarentegen tot op zekere hoogte gered door de totstandkoming van het Verdrag van Maastricht. Toen konden weinigen bevroeden dat de Maastrichtse VVV geen betere campagne had kunnen bedenken om de Limburgse hoofdstad onder de aandacht van alle Europeanen te brengen.

De Euroforie van enkele jaren geleden (wie herinnert zich nog de spetterende Europa '92 campagnes?) lijkt voorlopig plaats te hebben gemaakt voor een minder pro-Europees klimaat, laten we zeggen Eurofobie. Wie spreekt nog met enthousiasme over Europa na de referenda in Denemarken, Ierland en Frankrijk en na het ontstaan van de ernstige monetaire crisis? Met het enthousiasme over Europa is niets mis. Geen Europeaan laat zich weerhouden van een vakantie in een ander Europees land; geen Europeaan kijkt uit walging niet meer naar andere Europese TV-stations. De Europese crisis is een politieke crisis; een door de politiek veroorzaakte crisis.

Dictatuur van meerderheid

De burgers van Denemarken en Frankrijk hebben een duidelijk en gelijkluidend signaal afgegeven. Beide referenda hebben aangetoond dat een zeer groot deel van de burgers geen vertrouwen in de gekozen weg heeft. Niemand kan immers het wezenlijke verschil uitleggen tussen 49% en 51% voorstemmers. Of is de essentie van de democratie de dictatuur van de meerderheid? Ware het zo geweest dat voor de goed-

keuring van een verstrekkend verdrag als het voorliggende een tweederde meerderheid nodig zou zijn geweest, dan waren beide referenda dramatisch geweest. Verbazingwekkend is het dan ook dat velen de uitslag van het Franse referendum wisten uit te leggen als een overwinning voor de Europese zaak. Minister President Lubbers was één van hen. François Mitterand was tevreden. In zijn opzet was hij geslaagd; zijn volk applaudisseerde op commando. Toen hij het referendum uitschreef leek een positieve uitslag gegarandeerd, een schouderklopje dat de Franse regering wel kon gebruiken.

Democratische controle

Er is meer aan de hand. Overduidelijk is aangetoond dat Europese topconferenties ver verwijderd zijn van het Europese dagelijks leven. De huidige crisis toont aan dat veel Europeanen dat beseffen. Zelfs een groot deel van de voorstanders van ratificatie van het verdrag heeft immers bezwaren tegen (delen van) de inhoud, maar acht ratificatie omwille van de Europese zaak noodzakelijk. Dieper dan ooit gaapt het democratisch gat. Duidelijker dan ooit blijkt de behoefte aan demo-

cratische controle op Europese besluitvorming.

De Eurosceptis als gevolg van de problemen rond de ratificatie van het verdrag van Maastricht is geen argument om het voorlopig maar rustig aan te doen met de verdere Europese integratie. Een stagnerende integratie betekent namelijk ook dat de nadelen van de integratie tot nu toe blijven bestaan. Hierbij moet met name worden gedacht aan het democratisch gat. Het democratisch gat is één van de hoofdoorzaken van de huidige Eurosceptis. In het verdrag van Maastricht worden vergaande maatregelen genomen met betrekking tot verdere integratie en de burgers van Europa hebben niet het gevoel dat zij zelf veel invloed hebben op de uitvoering van deze maatregelen. Deze uitvoering vindt tenslotte plaats in Brussel en die „technocraten” en „bureaucraten” die in het „Berlaymonster” zetelen gaan hun eigen gang zonder dat de burger daar wat over te vertellen heeft. Dit probleem geconstateerd hebbende, zeggen wij niet: „ho, ho, nou, rustig aan”. Problemen zijn er immers niet om gekoesterd, maar om opgelost te worden. Wij zeggen dat de integratie dóór moet gaan, maar zich nu ook moet uitstrekken tot onderwerpen als de democratische controle, de bevoegdheden van het Europees Parlement of die van de Commissie.

Rechtstreekse controle

Europese besluitvorming moet onderworpen zijn aan rechtstreekse controle door het Eu-

ropees Parlement. Geen enkele andere constructie waarborgt het democratisch gehalte van Europa. Zolang in Europa het primaat bij de onderonsjes van ministers ligt, blijven immers de nationale parlementen achter de feiten aanhollen, klagend dat het ze aan werkelijke invloed ontbreekt. Het voornemen van het Britse Lagerhuis om het verdrag van Maastricht artikelgewijs te behandelen is op zichzelf aardig bedacht, maar gespeend van elke werkelijkheidszin. Parlementariërs zitten niet aan de onderhandelingsstafel. Ze hebben zelfs maar zeer beperkte mogelijkheden om de ministers met een mandaat op pad te sturen. Het verdrag van Maastricht is het resultaat van onderhandelingen tussen elf regeringsleiders en één president. Als één van de nationale parlementen dan met een lijstje van wensen komt, hebben de elf anderen vast hun eigen lijstjes klaar. Uiteindelijk kunnende nationale parlementen slechts het geheel slikken of afkeuren. We wensen de Britten veel succes!

Kattebak

In 1994 gaan de Europese burgers naar de stembus voor de selectie van een paar honderd Europarlementariërs. Op de democratische legitimatie van het parlement is niets aan te merken. De lage opkomstcijfers - die volgens sommigen wellicht afbreuk doen aan dat democratisch gehalte - zijn niet de oorzaak, maar een belangrijk gevolg van het democratisch gat. Het is voorspelbaar dat veel Europese burgers stemmen voor het Europees Parlement

wellicht minder belangrijk vinden dan het verschonen van de kattebak. Een bijkomend voordeel van deze enige Europese instelling met een gezonde democratische basis is dat het één parlement in plaats van twaalf betreft; dat maakt bijvoorbeeld artikelgewijs behandeling van verdragen mogelijk. Alleen al om deze redenen ligt het meer voor de hand de parlementaire behandeling van zaken als het Maastrichter Verdrag in Straatsburg te doen plaatsvinden. Deze argumenten van nogal praktisch-democratische aard versterken slechts het principe dat parlementaire controle op hetzelfde niveau als de besluitvorming dient plaats te vinden. Om te voorkomen dat er bij een verdere uitbouw van de Gemeenschap een vacuüm ontstaat in de controle van de uitvoerende macht, moet gestreefd worden naar vergroting van de bevoegdheden van het Europees Parlement. De JOVD is niet allergisch voor het F-woord.

Zouden de Fransen en de Denen even sceptisch zijn geweest als vorig jaar Dankert en de zijnen hun zin hadden gekregen? Als serieuze aandacht was besteed aan de dichting van het democratisch gat? Op 30 september vorig jaar (Zwarte Maandag) had Dankert het moeilijk. Hem werd verteld dat hij het meest belachelijke voorstel in de geschiedenis van de EG had gedaan. En gelachen werd er. Niettemin leverden de Nederlandse voorstellen een meer structurele bijdrage aan de democratische basis van Europa dan een referendumpje links of rechts.

Met veel swung neemt Erica Terpstra haar oranje hoed af voor lustrumvierder Frans Weisglas (foto ANP, Prinsjesdag 1991)

is tevens de stille kracht achter de oppositie die de VVD tegen het Plan Simons voert. En wat daarnaast niet onvermeld mag blijven, is de motie met betrekking tot het verpleegverlof die ze in 1984 indiende. Ze wilde de mogelijkheid creëren om een tijdlang ernstig zieke familieleden bij te staan, omdat het onmogelijk en onbetaalbaar is dat altijd door betaalde krachten te laten doen. Inmiddels is de mogelijkheid tot verzorgingsverlof in 35 CAO's geregeld! Dat is iets om met plezier aan terug te denken.

Margreet Kamp... de stille kracht

Het hoogtepunt

door ARNO VISSER

Na de grote verkiezingswinst in 1982 en de daaropvolgende deelname in het eerste kabinet Lubbers nam een groot aantal nieuwe gezichten plaats in de groene bankjes voor de VVD. De lichter '82 bepaalt nog steeds voor een groot deel het gezicht van de VVD-fractie: Hans Dijkstal, Jan Franssen, Sari van Heemskerck Pillis-Duvekot, Annemarie Jorritsma, Margreet Kamp, Benk Korthals, Robin Linschoten, Jos van Rey, Jan te Veldhuis, Frans Weisglas en Jan Kees Wiebenga zijn tien jaar later nog altijd zeer actief op het Binnenhof.

Hun aantreden in het parlement viel samen met de opkomst van een tijd die bekend staat als de „no-nonsens” periode in de politiek. In de jaren tachtig gaven zij mede invulling aan die zakelijke mentaliteit. Vrijheid & Democratie blikte met een aantal van hen terug in de tijd en vroeg naar hun belangrijkste wapenfeit.

Moelijke vraag

„Wat kan een simpele vraag toch moeilijk te beantwoorden zijn,” vond vice-fractievoorzitter Hans Dijkstal. Benk Korthals beaamt dat. Zij zien hun Kamerlidmaatschap als een lange reeks van hoogtepunten. Toch is er één ding dat er uitspringt volgens Dijkstal: „Het is de simpele vraag die je als volksvertegenwoordiger aan de minister stelt en die voor de minister zeer moeilijk te beantwoorden blijkt te zijn. Dat was dus een goede vraag en het bewijs dat je je werk goed hebt gedaan.”

Hier spreekt een man die het dualisme in de politiek hoog in het vaandel heeft staan. Het kabinet regeert, de Kamer controleert. Ook zijn collega's denken direct terug aan het debat in de Kamer. Annemarie Jorritsma haalt het beeld op van haar debat met de minister van Verkeer en Waterstaat May-Weggen (CDA) in 1991. Het markeerde de eerste keer oppositie voeren. „En dat scherpt je,” vindt Jorritsma. „Het is een andere manier van werken dan

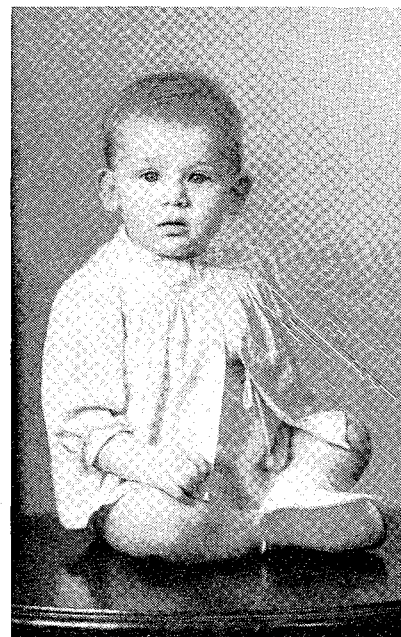
wanneer je deel uit maakt van een regeringsfractie. Het ligt me wel. Al kan ik amper wachten tot we weer aan de regeringstafel zitten.”

Confrontatie

Ook Robin Linschoten haalt een recente discussie in het parlement op: zijn debat met PvdA'er Leijnse naar aanleiding van diens uitlatingen over de aangekondigde WAO-maatregelen tijdens de „1-mei viering” van het afgelopen jaar. Linschoten laakte het mooi weer spelen van PvdA-Kamer-

leden in het land, omdat ze niet voet bij stuk hielden op momenten dat hun werd gevraagd uitspreken in de Kamer te herhalen. Dit leidde tot een spetterende confrontatie in de Kamer. Het was tevens het eerste debat in de nieuwe plenaire vergaderzaal, wat extra cachet gaf aan het geheel.

Deze voorbeelden illustreren de meest in het oog springende wijze waarop Kamerleden hun werk doen. Maar niet iedereen dacht terug aan een bepaald debat. Voor sommigen was de invulling van de wetgevende verantwoordelijkheid het hoogtepunt. Jan te Veldhuis wijst op de liberale basisgedachte die in het Nationaal Milieu Plan is opgenomen. „Het milieu-probleem mag op niets of niemand worden afgewenteld. Ook hier geldt de eigen verantwoordelijkheid ten opzichte van de natuur, c.q. het milieu en onze kinderen.” Voor Mar-

Hans Dijkstal, vice-fractievoorzitter van de VVD nog helemaal aan het begin van zijn carrière: onschuldig, onbedorven... onwetend van het politiek gewoel waarin hij later terecht zou komen.

greet Kamp was tegenhouden van nieuwe wetten een belangrijk wapenfeit. Zij heeft zich een aantal keren sterk gemaakt opdat de overheid niet teveel zou gaan regelen. Als gevolg daarvan bereikt een aantal wetsvoorstellen het Staatsblad niet. Margreet Kamp

Ons Limburgs Kamerlid Jos van Rey in de oude vergaderzaal met Frits Bolkestein

Keuzes maken

Maar er zijn ook zaken die tot de dieptepunten in onze samenleving behoren. Jan Kees Wiebenga wijst erop dat ook daar het parlement voor staat. Hij haalt de debatten over het staatspensioen van de weduwe Rost van Tonningen op (eind '86) en over de vrijlating van de Twee van Breda (begin '89) in herinnering. „Natuurlijk denk ik daaraan niet met 'plezier' terug. Eerder met pijn in het hart. Maar deze debatten lieten helder zien wat de belangrijkste taak is van volksvertegenwoordigers: het maken van keuzes, ook als dat bijna niet gevergd kan worden.”

Ook Frans Weisglas moet denken aan een minder vrolijke episode: het debat in december 1982 naar aanleiding van de decembermoorden in Suriname. „Ik kan mij herinneren dat ik diep onder de indruk was van die gebeurtenissen en dat ik het enorm spannend vond een Kamerdebat te voeren voor een volle - oude - vergaderzaal.”

„Een Limburgs Kamerlid is volksvertegenwoordiger pur sang,” benadrukt Jos van Rey. Omdat naar verluidt in het zuiden een 'natuurlijke drempel' ontbreekt wordt onze afgevaardigde uit Roermond iedere week door vele streekgenoten benaderd. Het hoogtepunt van zijn Kamerlidmaatschap was de Parlementaire Enquête naar de bouwsubsidies. „De controlerende taak van het parlement komt in zo'n enquête het best tot zijn recht,” vindt Van Rey.

Tot zover deze korte terugblik. De toekomst is een ander verhaal. Of zoals Frans Weisglas zegt: „Wanneer ik in september 1982 had voorspeld dat 10 jaar later de Berlijnse muur zou zijn verdwenen, de Sovjet-Unie en het Warschaupact niet meer zouden bestaan en de landen in Midden- en Oost-Europa intensief zouden samenwerken met de NAVO, dan zou ik zeer waarschijnlijk nooit de buitenlandwoordvoerder van de VVD zijn geworden. Men zou het nooit hebben geloofd.” ■

Activiteiten schema

1 januari - 31 december 1993

1 januari
 11 januari
 19 januari
 20 januari
 23 januari
 25 januari
 30 januari
 8 februari
 15 februari
 17 februari
 19/20 februari
 22 februari
 8 maart
 16 maart
 17 maart
 22 maart
 27 maart
 29 maart
 3 april
 5 april
 8 april
 9 april
 11/12 april
 17 april
 19 april
 20 april
 21 april
 30 april
 5 mei
 10 mei
 12 mei
 14 en 15 mei
 20 mei
 24 mei
 25 mei
 30 en 31 mei
 5 juni
 7 juni
 12 juni
 14 juni
 16 juni
 19 juni
 21 juni
 22 juni
 24 juni
 23 augustus
 28 augustus
 1 september
 1 - 16 september
 6 september
 15 september/
 15 december
 20 september
 21 september
 22 september
 25 september
 2 oktober
 6 oktober
 7 oktober
 11 oktober
 25 oktober
 30 oktober
 1 november
 3 november
 5 en 6 november
 9 november
 13 november
 14 november
 15 november
 29 november
 8 december
 11 december
 13 december
 14 december
 (tot 24.00 uur)
 15 december
 25 december
 t/m 2 januari 1994

- Nieuwjaarsdag
- Hoofdbestuursvergadering
- Vrijheid en Democratie (publikatie procedures TK en GR)
- LPC-vergadering
- Viering 45-jarig bestaan in Groningen
- Hoofdbestuursvergadering
- Periodiek overleg HB/KC
- Bijeenkomst TM
- Hoofdbestuursvergadering
- LCJ-vergadering
- LCV-vergadering
- Congres Organisatie Vrouwen VVD in de Blijde Werelt in Lunteren
- Hoofdbestuursvergadering
- Hoofdbestuursvergadering
- Vrijheid en Democratie
- LPC-vergadering
- Hoofdbestuursvergadering
- Periodiek overleg HB/KC
- Uiterste datum inleveren moties en amendementen op de beschrijvingsbrief voor de jaarvergadering
- LCJ-vergadering
- Partijraad
- Hoofdbestuursvergadering
- Penningmeestersoverleg
- Goede Vrijdag (secretariaat gesloten)
- Pasen
- Themadag
- Hoofdbestuursvergadering
- Vrijheid en Democratie
- LCV-vergadering
- Koninginnedag (secretariaat gesloten)
- Bevrijdingsdag (secretariaat gesloten)
- Hoofdbestuursvergadering
- LPC-vergadering
- 46ste Jaarlijkse Algemene Vergadering in het Turfschip in Breda
- Hemelvaartsdag
- Hoofdbestuursvergadering
- Vrijheid en Democratie
- Pinksteren
- Themadag
- Hoofdbestuursvergadering
- Partijraad
- LCJ-vergadering
- LCV-vergadering
- Periodiek overleg HB/KC
- Hoofdbestuursvergadering
- Vrijheid en Democratie
- LPC-vergadering
- Hoofdbestuursvergadering
- Periodiek overleg HB/KC
- LPC-vergadering
- Mededeling hoofdbestuur over plaats en tijd van de 47ste Jaarlijkse Algemene Vergadering 1994
- Hoofdbestuursvergadering
- Hoofdbestuur en ledenvergaderingen van elke afdeling kunnen kandidaten stellen voor de vacatures in het hoofdbestuur (47ste Jaarlijkse Algemene Vergadering 1994)
- Hoofdbestuursvergadering
- Vrijheid en Democratie
- LCV-vergadering
- Partijraad over de Troonrede en de Miljoenennota
- Periodiek overleg HB/KC
- LPC-vergadering
- Penningmeestersoverleg
- Hoofdbestuursvergadering
- LCJ-vergadering
- Themadag
- Hoofdbestuursvergadering
- LPC-vergadering
- Congres Vereniging Staten- en Raadsleden in de Blijde Werelt te Lunteren
- Vrijheid en Democratie
- Periodiek overleg HB/KC
- Sluitingsdatum indienen van voorstellen voor de Jaarlijkse Algemene Vergadering (1994) door de ledenvergaderingen van de afdelingen en de centrale vergaderingen van de centrales
- Hoofdbestuursvergadering
- Hoofdbestuursvergadering
- LPC-vergadering
- Partijraad
- Hoofdbestuursvergadering
- Vrijheid en Democratie
- Sluitingsdatum kandidaatstelling periodieke verkiezing leden hoofdbestuur (1994) door het hoofdbestuur en de ledenvergaderingen van de afdelingen
- LCV-vergadering
- Kerstmis (secretariaat gesloten)

Milieuspecialist Jan te Veldhuis:

„Ophouden met doemverhalen”

door RENY DIJKMAN

DEN HAAG - „De mensen in het land worden het spuugzat om elke keer weer met alleen doemverhalen op het gebied van milieu te worden geconfronteerd. Onze maatschappij bestaat immers niet alleen uit milieu-ellende. Op dat gebied zijn de afgelopen jaren gelukkig heel duidelijke resultaten behaald. Zo is de vervuiling van lucht, water en bodem aanzienlijk afgenomen. Hinder, risico's en geluid zijn soms met tientallen procenten verminderd.

Veel valt nog te verbeteren, maar laten we de inmiddels behaalde positieve punten niet uit het oog verliezen.” Het VVD-Kamerlid Jan te Veldhuis heeft zich helemaal ingegraven en gespecialiseerd op dat essentiële terrein dat thans bij iedereen leeft: milieuzorg en -beheer. Ook Frits Bolkestein besteedde daaraan de nodige aandacht tijdens de Algemene Beschuwingen, want het gaat de hele VVD ter harte.

Nuchterheid

De Zeeuw Te Veldhuis benadert de milieu-materie met nuchterheid, maar ook met compassie. „We moeten het moeizaam opgebouwde draagvlak dat is ontstaan door de opbouw van VVD-milieu-ministers als Ginjaar, Winsemius en Nijpels nu vasthouden.

Dat kunnen we ook door de burgers zichtbare, tastbare, voelbare en begrijpelijke milieuresultaten aan te bieden voor hun milieubelastingcenten. De Nederlandse burger is best bereid om voor het milieu te betalen, maar dan moet dat geld wel milieurendement opleveren.

Jan te Veldhuis heeft de indruk dat ook het CDA en de PvdA in de Tweede Kamer steeds meer in die nuchtere richting van de VVD opschuiven.

Leidraad

De VVD-leidraad op milieugebied ziet er als volgt uit.

- De overheid moet eerlijk en nuchter zijn en niet meer beloven dan haalbaar is;
- De overheid moet berekenbaar zijn en niet - zoals pas is gebeurd - eerst een convenant met een bedrijfssector afsluiten om vlak daarna met extra heffingen

te komen; niet van de hak op de tak;

- De overheid moet duidelijk zijn met haar normen voor de (middel)lange termijn en zich daar zelf ook aan houden;
- Die overheid moet hoofddoelstellingen vaststellen, omdat nu eenmaal niet alles tegelijk kan worden betaald en gerealiseerd. Die prioriteiten moeten worden gebaseerd op een samenhang van milieuhygiënische, financiële, economische en wetenschappelijke argumenten.

Misbruik

De VVD-fractie vindt het ergerlijk dat het CDA/PvdA-kabinet een aantal maatregelen heeft getroffen, die de burger wel extra geld kosten, maar niet ten goede kwamen aan het milieu. Dat geldt voor het benzinekwartje van minister Kok; niemand rijdt er een meter minder om. Het heeft alleen werkloosheid in de grensregio's opgeleverd. Het betreft ook de extra brandstofheffing van f 600 miljoen in 1991 die tot f 2,1 mld. in 1994 oploopt. Dat geld van de burgers wordt helemaal niet besteed aan het milieu. Net zomin als de extra heffing op afval die in 1993 zou moeten ingaan en dito op grondwater. Geen van beide wordt besteed om de daarmee samenhangende milieuproblemen op te lossen. Het verdwijnt allemaal in de belastingpot van minister Kok.

„Daardoor,” vindt Jan te Veldhuis, „loopt het draagvlak voor het milieu gevaar. De burgers voelen zich genomen door een dergelijk ongelofwaardig fiscaal beleid onder de dekmantel van milieu. De milieusector moet geen nieuwe fiscale melkkoe worden.”

Jan te Veldhuis

Keuzen maken

Ook uit de 223 actiepunten van het Nationaal Milieu Plan Plus en de 56 strategische lijnen moeten hoofdkeuzen worden gemaakt.

Voor de VVD staan de volgende nationale hoofddoelstellingen voorop:

- oplossen afvalprobleem (-preventie, -verbranden/vergisten, -hergebruik en -storten)
- meer voorzorgsmaatregelen tegen bodemvervuiling en selectief bodemsaneren
- het stimuleren van nieuwe technologieën
- energiebesparing (milieu- en portemonnaie-vriendelijk)
- onderhoud rioleringen (schoon water + schone bodem)
- het tegengaan van verdroging, (waardoor schade aan bossen en natuur wordt verminderd)
- vermindering van de bestrijdingsmiddelen
- het oplossen van het mestprobleem: terugdringing van de verzuring en van de verontreiniging van het grond- en drinkwater en de bodem
- het ontwikkelen van schonere vormen van energie-opwekking
- een betere controle en handhaving en een goed sanctiebeleid
- verbetering van het openbaar vervoer
- zorgen voor een doorzichtige, doelmatige en consistente wet- en regelgeving i.p.v. het te dikwijls voorkomende broddellapwerk.

Internationaal

De bovenstaande punten zijn milieuzaken waar we landelijk wat aan kunnen doen. Maar internationaal is een gezamenlijke aanpak nodig tegen de verzuring, het broeikas-effect en de aantasting van de ozonlaag.

Ook zullen de welvarende landen de handen ineens moeten slaan voor een milieuvriendelijke ontwikkeling van derde wereld-landen. Ons milieugeld moet voortvoren worden ingezet op projecten waarop het meeste rendement kan worden gemaakt. Zo levert bijvoorbeeld een CO₂-gulden die wordt gebruikt om lekkende Russische aardgasleidingen te repareren twintig maal meer rendement op dan bij besteding in Nederland.

Te Veldhuis wil ook een internationale harmonisatie van strenge normstelling plus regels of dat nu produktnormen betreffen, een milieukeur, de emissie-normen of de risiconormen. Op dergelijke gebieden kan nationaal solisme zelfs averechts werken.

Daarnaast zou een betere internationale afstemming moeten plaatsvinden op het gebied van onderzoeksprojecten en zou de ontwikkeling van duurzame technieken en technologieën ook zoveel mogelijk internationaal moeten worden aangepakt.

En tot slot zouden de Brusselse (ontwerp-)regels consequent moeten worden getoetst op onnodige en ongewenste effecten voor Nederland. ■

De lange weg naar en van een parlementaire enquête

door HENK VAN HOOFF
VVD-Tweede Kamerlid

Het begon allemaal met een rapport van de Algemene Rekenkamer eind maart jl. over het toezichtbeleid van de Sociale Verzekeringsraad (SVR). De conclusie van dat rapport kwam er op neer, dat het toen nog door de SVR uit te voeren toezicht op de uitvoeringsorganen van de sociale zekerheid niet in overeenstemming was met de bedoelingen van de wetgever en dat onvoldoende sturing werd gegeven bij het uitvoeren van controles en eventueel te treffen maatregelen. Het ging daarbij om het toezicht, dat de SVR diende uit te oefenen op de bedrijfsverenigingen, de Gemeenschappelijke Medische Dienst (GMD), de Sociale Verzekeringsbank (SVB) en de Fondsen, die de geïnde premies beheren.

Nader onderzoek

Naar aanleiding van het rapport van de Algemene Rekenkamer werd op initiatief van Robin Linschoten door VVD, D66 en Groen Links in een brief aan de vaste kamercommissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de commissie voor de Rijksuitgaven geconcludeerd, dat niet kon worden vastgesteld, dat de uitvoering van de sociale verzekeringswetten door de uitvoeringsorganen doelmatig en wetmatig was geschied. Daarom werd door hen het verzoek gedaan om daar een nader onderzoek naar te doen.

De beide commissies besloten allereerst tot het instellen van een werkgroep, die de beschikbare informatie over het functioneren van de uitvoeringsorganen moest inventariseren. Het ging daarbij om onderzoeken, afgesloten of nog lopend, die de uitvoeringsorganen zelf hadden geëntameerd. Die inventarisatie leidde bij de werkgroep tot de conclusie, dat een volledig en betrouwbaar beeld van het functioneren van de uitvoeringsorganisatie op basis van die onderzoeken niet te verkrijgen was.

Werknemers-verzekeringen

Op basis van deze conclusie besloten de beide kamercommissies tot het instellen van een subcommissie. Deze subcommissie moest gaan onderzoeken of in de huidige situatie de uitvoeringsorganen een systeem van zelfbewaking hanteren ten aanzien van rechtmatigheid en doelmatigheid in hun functioneren. Voorts zou moeten worden nagegaan in welke mate de uitvoeringsorganisatie bijdraagt aan de door de wetgever beoogde doelstellingen van het volumebeleid; het terugdringen van het aantal uitkeringsgerechtigden. Ook de door de SVR in gang gezette ontwikkeling van een algemeen toezichtssysteem op de uitvoeringsorganisatie zou in het onderzoek moeten worden betrokken.

In aansluiting daarop besloot de subcommissie het onderzoek dan ook te concentreren op de uitvoering van die wetten, waarop het volumebeleid betrekking heeft: de WW, ZW, WAO/AAW. Het gaat dan om de zogenaamde werknemersverzekeringen,

waarin zo'n 50 miljoen gulden per jaar omgaat en waarvan de uitvoering is opgedragen aan bedrijfsverenigingen. De commissie koos daarbij voor een te onderzoeken periode van 10 jaar rondom de genoemde wetten en richtte het onderzoek op de wijze waarop de wijzigingen in de betrokken wetten zijn verwerkt en ten uitvoer gelegd door de uitvoeringsorganen. Daarbij zou ook aandacht worden gegeven aan de rol van

Margreet Kamp

het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de SVR. De subcommissie raadpleegde vervolgens een groot aantal deskundigen uit de wereld van de wetenschap, ambtenaren van het Ministerie en de Algemene Rekenkamer, medewerkers van de SVR en nog vele anderen. Op die wijze vormde de commissie zich een beeld over de beste operationele vertaling van de onderzoeksopdracht. Er werd een inventarisatie gemaakt van alle wijzigingen in de al genoemde wetten en de Toeslagenwet. Mede op basis van de op deze wijze verkregen informatie kwam de subcommissie tot de overtuiging dat een omvangrijker en diepgaander onderzoek dan aanvankelijk in de bedoeling lag noodzakelijk was.

Drie fasen

In het voorstel van de subcommissie zou het onderzoek moeten bestaan uit drie fasen en een achtergrondstudie. De eerste fase betreft een inventarisatie van de wijzigingen in de genoemde wetten gedurende de afgelopen 10 jaren; een nadere selectie daaruit en vervolgens een zodanige clusterings van de geselecteerde maatregelen, dat een representatief beeld gegeven kan worden van de vertaling van beleid naar uitvoering. Dit alles is in feite al gebeurd door de subcommissie. Van de geselecteerde onderwerpen is een nadere omschrijving gemaakt van de beoogde doelstelling van de wetgever en de nodig geachte instrumenten om die doelstelling te bereiken. Om de nieuwe beleidsdoelstelling te kunnen afzetten tegen de bestaande doelstelling is ook de bestaande wetgeving beschreven.

In de tweede fase van het onderzoek wordt een groot aantal onderzoeksvragen uitgewerkt. Aan de hand daarvan wordt in deze fase het veldonderzoek uitgevoerd, door middel van schriftelijke informatieverzameling en gesprekken. Op basis van het aldus verzamelde materiaal worden zowel een beschrijving en een analyse gemaakt van de feitelijke gang van zaken bij de invoering van de maatregelen, maar ook van

Henk van Hoof

de eerste beantwoording van de onderzoeksvragen plus een analyse van de volledigheid van de beschikbare informatie.

Pas in de derde fase kan de commissie gesprekken voeren met de betrokkenen om op die wijze tot de conclusie te komen over het in het onderzoek verzamelde materiaal.

De achtergrondstudie richt zich op de context waarbinnen de uitvoeringsorganen functioneren. In die studies zal aandacht worden gegeven aan de historische ontwikkeling, de structuur, de verschillende actoren, bestuurders, management, professionele beroepsgroepen, centrale organisaties van werkgevers en werknemers enz.

Onvoldoende inzicht

Vervolgens geeft de subcommissie, op basis van de conclusie dat een uitgebreid onderzoek gewenst is, haar opdracht terug en doet tevens een voorstel voor de onderzoeksopzet. Bovendien wordt de vraag voorgelegd of dat onderzoek de status van een enquête zou moeten hebben. De vaste kamercommissie voor sociale zaken en werkgelegenheid en de commissie voor de rijksuitgaven stellen daarna aan de Tweede Kamer voor het onderzoek te doen uitvoeren conform het voorstel van de subcommissie. Tevens wordt voorgesteld het onderzoek de gestalte van een enquête te geven. Daarvoor worden onder meer de volgende overwegingen gehanteerd: een enquête biedt optimale rechtszekerheid en duidelijkheid over rechten en plichten ten aanzien van instanties en personen die bij het onderzoek betrokken raken en het odium dat op het enquêterecht rust, dat dit middel alleen dan wordt toegepast, wanneer er sprake is van misstanden, kan worden opgeheven door ook in dit geval - nu het onderzoek wordt ingegeven door strikt parlementaire overweging - dat er onvoldoende inzicht bestaat in het functioneren van de uitvoeringsorganisatie, het enquêterecht te hanteren.

Aldus besloot op 1 september jl. de Tweede Kamer tot het instellen van een parlementaire enquête naar het functioneren van de organen belast met de uitvoering van de WW, ZW, AAW, WAO en de Toelagenwet.

Namens de VVD hebben in de enquêtecommissie, die over een jaar moet rapporteren, zitting als leden Margreet Kamp en Henk van Hoof, die tevens tweede ondervoorzitter van de commissie is, met als plaatsvervangende leden Broos van Erp en Benk Korthals.

Mededelingen van het hoofdbestuur

Kandidaatstelling leden hoofdbestuur

Het hoofdbestuur zal aan de algemene vergadering voorstellen het aantal leden van het hoofdbestuur vast te stellen op 11, conform art. 23 statuten. Dit voorstel is een vervolg op de besprekingen tijdens de jaarvergadering in 1991. Het hoofdbestuur is van mening dat met een kleiner hoofdbestuur snel en slagvaardiger kan worden bestuurd. De statuten bieden daartoe deze mogelijkheid.

Tijdens de komende jaarvergadering zijn reglementair aan de beurt van aftreden mr. I. W. Opstelten, ondervoorzitter, drs. P. Ressenar, penningmeester en J. D. Blaauw, secretaris voor de organisatie belast met internationale contacten. Zij zijn allen niet herkiesbaar. Voorts is er een vacante functie van secretaris voor de organisatie, te weten de plaats die is vrijgekomen door het aftreden van de heer Verdijk. Bij de Mededelingen nr. 246 zijn de afdelingen op het bovenstaande geweest.

Ingevolge art. 41.1 hr. kunnen vanaf 15 september tot 15 december 1992 kandidaten voor deze functie gesteld worden door het hoofdbestuur en de ledenvergaderingen van de afdelingen. Hierbij geldt dat de ondervoorzitter en de penningmeester in functie worden verkozen.

Het hoofdbestuur stelt voor als kandidaat voor de functie van ondervoorzitter, drs. J. C. Gmelich Meijling te Den Helder, thans secretaris voor de organisatie. Voor deze functie is gezocht naar een kandidaat met grote bestuurlijke ervaring, een brede kennis van de partij en een weloverwogen oordeel. Aan dit profiel, dat mede na overleg met de KC-voorzitters tot stand is gekomen, voldoet de heer Gmelich Meijling naar de mening van het hoofdbestuur bij uitstek.

Hij werd geboren op 4 februari 1936. Was adelborst bij de Koninklijke Marine; studeerde Sociale Wetenschappen te Leiden. Was van 1956-1978 beroepsmilitair bij de Koninklijke Marine (zeedienst). Van 1978-1985 burgemeester van Castricum en van 1985-heden burgemeester van Den Helder.

Politieke functies: na actief te zijn geweest in het bestuur van de afdeling Oegstgeest was hij van 1970-1978 gemeenteraadslid, vanaf 1972-1974 fractievoorzitter en vervolgens wethouder; lid van het hoofdbestuur sinds 1989.

Enige huidige bestuursfuncties: lid hoofdbestuur Koninklijke Nederlandse Reddingsmaatschappij, voorzitter Vereniging van Noord-Hollandse Gemeenten, voorzitter Regionaal Alarmeringsorgaan Kop van Noord-Holland, voorzitter Stichting Kind onder Dak, lid Commissie Coördinatie Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, commissaris bij de Noord- en Zuidhollandse Vervoermaatschappij.

Als kandidaat voor de functie van penningmeester stelt het hoofdbestuur voor ir. J. Boeve te Zuid-Beijerland. De heer Boeve maakt reeds enkele jaren deel uit van de Kascommissie en was daar laatstelijk voorzitter van.

Hij werd geboren op 22-11-1941. Tot 1991 was hij werkzaam in het landbouwbedrijfsleven. Sinds 1991 is hij voorzitter van het bestuur van het Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden.

Politieke activiteiten: van 1979-1985 lid gemeenteraad Zuid-Beijerland; 1980-1991 lid algemeen bestuur Waterschap en Zuiveringsschap. Voorts was hij achtereenvolgens voorzitter van de ondercentrale, lid van het hoofdbestuur en tevens bestuurslid van de kamercentrale Dordrecht en sinds mei 1991 voorzitter van deze kamercentrale.

Als secretaris voor de organisatie, die belast zal worden met internationale contacten, stelt het hoofdbestuur kandidaat mr. drs. J. C. van Baalen te 's-Gravenhage. Door zijn activiteiten in partijverband in de Commissie Buitenland en op internationaal terrein bij de Liberale Internationale heeft hij een grote internationale ervaring opgedaan.

Hij werd geboren op 17 juni 1960. Studeerde Nederlands Recht en Internationale Economische Betrekkingen. Is thans adviseur overheidsbetrekkingen en beleidscommunicatie bij Public Affairs Consultants te Den Haag en Brussel. Is secretaris van de partijcommissie Buitenlandse Zaken en van de Groep Nederland van de Liberale Internationale. Hij was mede-opsteller van het rapport „Wel vrijwillig, niet vrijblijvend - talent-management bij de VVD” en lid van de werkgroep Talent-Management van het hoofdbestuur. Hij is secretaris voor Vorming en Scholing van de kamercentrale Den Haag en inleider bij cursussen Liberalisme van de Haya van Somerenstichting.

Voorts publiceerde hij diverse artikelen over buitenlands beleid, veiligheidspolitiek en algemeen overheidsbeleid. Spreekt Engels, Frans en Duits en heeft een passieve beheersing van het Spaans.

In de vacature van secretaris voor de organisatie die ontstaat door de benoeming van de heer Gmelich Meijling tot ondervoorzitter stelt het hoofdbestuur kandidaat de heer drs. M. Rutte te 's-Gravenhage. De heer Rutte geniet bekendheid in de VVD uit de periode dat hij voorzitter van de JOVD was. Met zijn kandidatuur hoopt het hoofdbestuur de regelmatig uitgesproken wens naar verjonging van de partij in het bestuur te honoreren.

Hij is geboren op 14 februari 1967. Studeerde geschiedenis te Leiden. Is thans management-trainee bij Unilever.

Was van 1988-1991 landelijk voorzitter bij de JOVD nadat hij eerder in diverse functies in deze organisatie actief was geweest, w.o. secretaris en penningmeester van de afdeling Den Haag, voorzitter district West en lid van diverse resolutiecommissies. Was tijdens zijn voorzitterschap in het bijzonder belast met twee grote reorganisatiediscussies in de JOVD. Van 1987-1991 was hij secretaris van de redactieraad van het Leids Universitair Weekblad Mare. Hij was lid en vervolgens secretaris van de Commissie VVD-JOVD. Van 1987-1989 was hij bestuurslid Jongeren Ontwikkelingsstichting (JOS) en van 1988-1991 bestuurslid van Ideals (liberale Noord-Zuidstichting).

De heer R. E. de Wit

Interim-manager benoemd

Per 1 oktober jl. is de heer R. E. de Wit te Velsen als interim-manager werkzaam bij het algemeen secretariaat van de partij. De heer De Wit is 53 jaar, afkomstig uit de Koninklijke Marine en was laatstelijk Commandant Maritieme Middelen te Amsterdam. De heer De Wit zal gedurende een half jaar voor drie dagen in de week de algemene leiding over het secretariaat krijgen en met name zorgdragen voor de implementatie van de resultaten van het organisatieonderzoek. Mevr. Tangel zal de leiding houden over de dagelijkse gang van zaken.

De heer De Wit heeft grote managementervaring en kent de partij; hij is o.a. op lokaal niveau actief geweest.

Liberaal Beneluxtop in Den Haag

door RENEY DIJKMAN
foto DOMINIQUE V.D. MEER-MOHR

DEN HAAG - Op initiatief van de Nederlandse VVD-top hebben liberale kopstukken uit Luxemburg, Wallonië, Vlaanderen en Nederland een dag lang geconfereneerd over die zaken die alle drie de Beneluxlanden betreffen.

Het verdrag van Maastricht, Schengen en de toekomst van de Benelux stonden officieel op de agenda. Daarnaast werd ook gesproken over de door Nederland zo gewenste waterzuivering van de Schelde en de recente ontwikkelingen binnen de Vlaamse zusterpartij, de PVV.

Samenwerking

Bijzonder interessant was de uiteenzetting van de oud-PVV-voorzitter, Annemie Neyts-Uyttenbroek over de eventueel toekomstige samenwerking van de PVV met de Vlaamse Volksunie. „Wij zijn hard aan vernieuwing toe. Bij de laatste verkiezingen (in België is men verplicht te gaan stemmen) heeft in Vlaanderen één op de vier kiezers zich van de gevestigde partijen afgewend. In Antwerpen lag dat zelfs één op drie.”

De huidige voorzitter, Guy Verhofstadt, had die bui al eerder zien hangen. Van zijn hand verschenen achter elkaar: „Burger-vest” en „Burgervest, de weg naar politieke vernieuwing”. Met de Vlaamse Volksunie is men gekomen tot een concept-beginselver-

klaring. En op 12, 13, 14 en 15 november zal worden besloten of beide partijen in de toekomst zullen samen gaan. Ook zal in dat geval de naamsbepaling plaatshebben.

Om de meningen van de leden en keizers te peilen heeft de PVV tot die datum een „groene telefoonlijn” aangelegd. Iedere belangstellende kan bellen voor inlichtingen en op- of aanmerkingen. Hiervan wordt zo intens gebruik gemaakt, ook door mensen die niet uit politieke partijen voortkomen, dat mevrouw Neyts verzuchtte: „We hebben veel meer op gang gebracht dan we zelf hebben vermoed. Dat is zowel enthousiasmerend als beangstigend.”

Verschillen

Duidelijk bleek uit diverse discussiepunten dat de liberalen het lang niet op alle punten eens zijn.

Nederland is al jaren voorstander van een verdieping en waterzuivering van de Schelde. Jan Te Veldhuis hield daarvoor een pleidooi. „België zal met die waterzuivering grotere snelheid

moeten betrachten en Nederland zal zich minder bureaucratisch moeten opstellen.”

De voorzitter van de PRL-fractie, L. Michel, wees erop dat dit een uiterst gevoelig punt is. De Wallonen worden geacht 1 miljard Belgische Francs aan die operatie bij te dragen, maar hebben er zelf praktisch geen baat bij.

Verwarring

Ook over de officieel op de agenda geplaatste onderwerpen, als Maastricht en Schengen, bestaan nog de nodige nuanceverschillen. Wel was men het er roerend over eens dat duidelijk is gebleken dat er een onvoorstelbaar gebrek aan informatie rond Maastricht bestaat, waardoor onder de burgers grote verwarring heerst.

De geschiedenis voltrekt zich steeds sneller dan de besluitvorming waardoor de democratieën in tact moeten blijven. De vereniging van Duitsland, het uiteenvallen van het Sovjetblok en de daarmee gepaard gaande verpaupering en binnenlandse oorlogen in vele Oostbloklanden, maar ook de massale vluchtelingenstroom die op de been is gekomen, leveren steeds nieuwe problemen op. Dilemma's waarmee in het nog niet zo lange EG-verleden geen reke-

ning kon worden gehouden.

Toch zal op al deze zaken met grote besluitvaardigheid moeten worden ingespeeld.

Het zijn problemen die nog op geen enkele wijze bestonden bij de totstandkoming van de Benelux die - volgens een deelnemer - nu van haar eigen succes het slachtoffer dreigt te worden.

Deze zeer geslaagde liberale bijeenkomst, die getypeerd kan worden met grote openhartigheid en respect voor elkaars meningen, zal snel een vervolg krijgen. Iedereen beseft dat onze drie kleine lidstaten slechts het maximale resultaat uit de Europese Gemeenschap kunnen halen, wanneer die onderlinge band hecht blijft. ■

De fractie nodigt u uit

Hoewel de nieuwbouw van de Tweede Kamer bijna niet nieuw meer is, stromen de aanvragen voor rondleidingen nog steeds binnen. De VVD-fractie heeft daarom besloten een eigen bezoekersprogramma te starten. Met ingang van 1 november aanstaande bent u met uw afdeling, sportvereniging, jaarclub, mede-bestuursleden, collega's of bureaus elke maandag en vrijdag van 11.00 tot 13.00 uur van harte welkom. Het programma ziet er als volgt uit: u wordt om 11.00 uur met koffie ontvangen, dan wordt een film vertoond over de VVD-Tweede Kamerfractie en/of over de nieuwbouw, vervolgens krijgt u een rondleiding door het gebouw door een van de fractiemedewerkers en tenslotte zal een van onze Kamerleden gedurende een half uur een en ander vertellen en eventuele vragen beantwoorden. Na afloop is er voor iedereen een pakketje met onder andere actuele politieke informatie. Voorlopig loopt dit programma van 2 november tot en met 18 december. Wilt u uw gezelschap opgeven dan kunt u tijdens kantooruren bellen met Sandra Boot, tel.: 070-3183035. De maximale groepsgrootte is veertig personen. ■

V.l.n.r.: Ym v.d. Werff, Gijs de Vries, Jan Te Veldhuis, dagvoorzitter Hans Nord, Dian van Leeuwen, Annemie Neyts Uyttenbroek, De Gucht, en L. Michel

Het lidmaatschap van het Europees Parlement

door FLORUS WIJSENBEEK
Lid van het Europees Parlement

Dit is mijn laatste bijdrage aan de oude formule van Vrijheid en Democratie. Sinds ik in 1964 lid van de VVD werd en voordien in mijn ouderlijk huis ook onze partijkrant al op de deurmat vond, heb ik al heel wat nieuwe formules meegemaakt. Ik heb er alle vertrouwen in dat de voornaamste functie van het partijblad gehandhaafd zal blijven, namelijk het aan de leden doen weten waar de VVD voor staat, opdat die op hun beurt dat weer kunnen uitdragen. Wat dat betreft is ook voor een gekozene in het Europees Parlement „Vrijheid en Democratie” uitermate nuttig, omdat wij uit hoofde van ons mandaat nogal eens ergens anders zijn en dus niet altijd van de laatste ontwikkelingen in de Nederlandse en partijpolitiek op de hoogte kunnen zijn, terwijl we toch geacht worden de partijstandpunten uit te dragen.

In de vorige mandaatsperiode, toen wij nog met vijf VVD-leden in het Europees parlement vertegenwoordigd waren, was het nog mogelijk beurtelings bepaalde kamercentrale-vergaderingen bij te wonen. Daar deden wij dan verslag van onze activiteiten in Brussel, Straatsburg en elders. Maar je hoorde ook nog eens wat er zo al in de regio en in de partij speelde. Sinds 1984 passen wij met enig succes een andere formule toe via de Eurocontactgroep. Daarin komen vertegenwoordigers van elk van de Kamercentrales regelmatig met de drie EP-leden te Utrecht bijeen en bespreken daar de laatste ontwikkelingen van de Europese politiek. Met onze kwartaalberichten in de hand worden zij geacht een en ander weer in hun KC's door te geven. Dat werkt veel efficiënter, want het is doelgericht, geconcentreerd en brengt minder reizen met zich mee voor ons drieën, maar je mist wel veel van de nieuwstjes van de „grapevine”. Dat is in deze tijd, waarin het er in alle lid-staten van de Gemeenschap zo om spant of het Verdrag van Maastricht wel voldoende steun van de kiezer krijgt, van groot belang.

Florus Wijsenbeek
Lid van het Europees Parlement

Voorhoede

Ik wil hier trouwens nog wel even kwijt hoe hartverwarmend het voor ons is geweest de enorme belangstelling en activiteit in de partij waar te nemen ter zake van de verdere voortgang van de Europese samenwerking. Daardoor is eens te meer gebleken hoe Liberale partijen in ons land en in de overige lid-staten tot de echte politieke voorhoede behoren. Zij begrepen dat het tijdperk van de verdediging van de enge nationale belangen voorbij is en de toekomst van dit werelddeel zowel economisch, sociaal als qua veiligheid en stabiliteit slechts door een steeds nauwere samenwerking zeker is. Dat is goed om te ervaren, omdat de aard van ons werk met zich meebrengt dat de afstand tot de achterban groter is dan van andere politieke ambtsdragers. Dat ligt misschien ook wel aan onszelf, omdat we niet genoeg aan de weg timmeren, maar valt ons nauwelijks te verwijten, wanneer u weet dat de mogelijkheden om de publiciteit te halen veel minder zijn dan in andere politieke gremia. Er zijn bijvoorbeeld van de NOS permanent acht journalisten op

het Binnenhof, er is er maar één part-time in Brussel en die komt nooit naar Straatsburg, waar wij eens per maand onze plenaire vergaderingen houden.

Werkterrein: hele EG

Naast die week Straatsburg, waar je echt van 's morgens vroeg tot 's avonds laat vergadert, hebben wij tweemaal in de maand commissievergadering te Brussel en elk van ons is van zo'n twee of drie commissies lid. Dan houden we ook buiten de dagelijkse fractievergadering van een uur te Straatsburg elke maand een fractievergadering van twee of drie dagen, die meestal te Brussel, maar ook vaak elders in de Gemeenschap gehouden worden. Zoals de Tweede-Kamerfractie en de individuele leden daarvan vaak werkbezoeken afleggen ergens in den lande beslaat ons werkterrein de gehele EG. Bovendien zijn alle leden van het EP dan nog eens opgedeeld in delegaties, die met andere landen of regio's in de wereld contacten onderhouden. Ikzelf ben lid van de delegatie naar de ASEAN, een met de EG vergelijkbaar samenwerkingsverband van Indonesië, Thailand, de

ONDER AUSPICIËN VAN DE LIB.-DEM. FRACTIE

Philippijnen, Maleisië en Singapore. Afgelopen september hebben wij daar het jaarlijkse congres van parlementsleden van die landen bijgewoond.

Geen dubbelmandaat

U hoort mij daar niet over klagen, want het is machtig interessant en fascinerend werk, maar voor ieder weldenkend mens moet het wel duidelijk zijn, dat de ideeën die de laatste tijd weer opgeld doen, zelfs in onze partij, om het dubbelmandaat van nationaal en Europees Parlement, zoals dat voor de directe verkiezingen verplicht was, weer in te voeren, volstrekt verwerpelijk zijn. Hoogstens zou het resultaat

daarvan kunnen zijn dat een afgevaardigde die daarmee opgezadeld wordt geen van beide mandaten naar behoren zou kunnen vervullen. Dat is niet goed voor de betrokkene, niet goed voor onze partij en niet voor de kiezer in het algemeen. Ook de Europese integratie is daar niet mee gediend en wat de uitkomst van de ratificatieprocedures van het Verdrag van Maastricht ook moge zijn, die integratie moet doorgaan en zal doorgaan. Daarover zult u, daar ben ik zeker van, in Vrijheid en Democratie, ook in de nieuwe vorm, nog heel wat kunnen lezen. Ik blijf mij er als rechtgeaard liberaal en VVD-er ten uwen behoeve in ieder geval voor inzetten. ■

Brief uit Moskou

door JESSICA LARIVE
ELD-parlementariër

Toen een bekend landelijk ochtendblad onlangs onder de titel „Jessica Larive EG-rapporteur in Moskou” meldde dat ik ‘al daar ging waken over het nieuwe Centrum voor Wetenschap en Technologie voor Russische atoomgeleerden en ondanks het pendelen op Moskou gewoon deel bleef uitmaken van het Europees Parlement’, regende het felicitaties én boze brieven. Op geen van beide heb ik recht. De krant had zich vergist. Wel „bewaak” ik inderdaad namens het Europees Parlement het Centrum, maar bezoeken ter plaatse hoef ik maar zelden af te leggen.

Nee, ik werk gewoon ijverig en toegewijd (mag je dat wel zeggen over jezelf?) in Brussel, Straatsburg en Den Haag en zoveel mogelijk in het land. Vooral dat laatste is heel plezierig. De zalen zijn voller, kritischer en betrokkener. Het debat komt eindelijk los, binnen en buiten de partij. Daarom ben ik eigenlijk heel blij met alle commotie over Maastricht. Door het Deense krappe „nee” en het Franse krappe „ja” begint eindelijk in eigen land het besef te groeien dat Europa geen ver-van-je-bed-show is. En dat vind ik pure winst. Natuurlijk, niemand heeft behoefte aan eurofobie, aan Hallelujagezang. Maar ook eurofobie en angst voor aantasting van de eigen identiteit is niet op zijn plaats. Nuchter, kritisch moeten we verder gaan. In het besef dat het niet mogelijk is alleen vóórdelen voor je eigen land binnen te halen. In het besef dat er voor ons land geen alternatief is en dat een

EG die niet vooruit gaat, stilstaat en omvalt, net als een fiets. In het besef dat je alleen jezelf en elkaar binnen en buiten de EG - Oost-Europa! - kunt helpen, als je zelf stérk bent. En daarom hoop ik vurig dat het Verdrag van Maastricht „erdoor komt”. Want ondanks de nadelen ervan zijn de stappen vooruit op weg naar een hechtere EG en een sterker Europees Parlement niet te verwaarlozen.

Maar intussen gaat het werken aan die ene Europese markt gewoon door. Op het moment ben ik, als rapporteur van het Europees Parlement, bezig met een Europese richtlijn over verdere vrijmaking van de interne energie-markt. In het kader van „1992”, wordt in deze Europese wetgeving een gemeenschappelijk EG-kader voorgesteld waaraan de vergunningverlening voor exploratie en winning van aardolie en

aardgas moet voldoen. Onze bevoegdheden dienaangaande vallen in dit geval onder de Europese Akte en zijn dus aanzienlijk. Hetzelfde geldt voor de Nederlandse belangen die hierbij betrokken zijn...

In 1991 is uit de Nederlandse ondergrond totaal 82,4 miljard kubieke meter aardgas gewonnen. Dat is 10 miljard kubieke meter meer dan in 1990, voornamelijk door een grotere afzet in het buitenland. En wist u dat van het totale Nederlandse territorium van 41.785 vierkante kilometer 60% aan boorvergunningen en concessies is uitgegeven? Nederland is de grootste aardgasproducent van de EG!

Het is belangrijk voor ons land dat de richtlijn het Nederlandse beleid niet doorkruist. De Nederlandse overheid moet het recht behouden zelf te bepalen welke gebieden opengesteld worden voor exploratie en winning van aardgas. Het is in verband met het zogenaamde kleine veldenbeleid belangrijk deze bevoegdheden in eigen hand te houden, net zoals de wijze en het tempo van exploitatie. In die zin heb ik amendementen op de wetgeving inge-

(Vervolg op pagina 14)

Liberales Internationale

'92 in Mainz: Militair ingrijpen in ex-Joegoslavië niet uitgesloten

Op 4 en 5 september kwam in Mainz (BRD) de Liberale Internationale voor haar 45e Congres bijeen. Het congres thema „Free Trade in a Changing World” stond sterk in de schaduw van de actuele situatie in het voormalige Joegoslavië. De LI nam een verregaande spoedresolutie aan, waarin de mogelijkheid van het met militair geweld afdwingen van de vrede (peace enforcing) nadrukkelijk werd open gehouden.

Frits Bolkestein koppelde vrijhandel en vrede. Hij gaf aan dat de internationale vrijhandel voor liberalen een van de belangrijkste voorwaarden is voor het bereiken van stabiele en vreedzame internationale betrekkingen. Hiernaast maakte Bolkestein van de mogelijkheid gebruik om aan de rand van het congres met collega-liberale leiders de intenties van „Maastricht” nader te toetsen.

VVD-voorzitter Dian van Leeuwen maakte door haar actieve aanwezigheid in Mainz duidelijk welk belang de VVD hecht aan hechte internationale contacten. Voor Van Leeuwen vormde Mainz een uitstekende mogelijkheid om met diverse delegaties uit Oost-Europa te spreken en indrukken op te doen hoe de Duitsers en de Zweden hun ondersteuningsprogramma's voor Oost-Europa en het GOS inrichten. Voorts kon de VVD-voorzitter bij de Liberal Leaders Meeting uitgebreid kennis maken met haar collega's. Hierbij was de professionele organisatie van politieke partijen als vrijwilligersverenigingen een belangrijk gesprekstema.

De gecombineerde delegatie van VVD en LIGN (Liberale Internationale - Groep Nederland) stond onder leiding van Internationaal Secretaris Jan Dirk Blaauw. Hij wees op de noodzaak voor de LI om de mensenrechten permanent onder de internationale aandacht te brengen. Hij noemde in dit kader het opleven van extreem nationalisme (ex-Joegoslavië en ex-Sovjet-Unie) en religieus fanatisme als belangrij-

ke bedreigingen voor de bescherming van de rechten van de mens.

Ingrijpen in Joegoslavië

De LI veroordeelde in de meest uitgesproken bewoordingen de etnische zuiveringen en de pogingen om de grenzen van de nieuwe internationaal erkende staten in het voormalige Joegoslavië met geweld te veranderen.

Het verwerven van grondgebied door middel van geweld kan volgens de LI niet worden geaccepteerd. Het schenden van de mensenrechten, in het voormalige Joegoslavië een praktijk van alledag, wordt veroordeeld. Tevens eist de LI de onmiddellijke ontmanteling van de interneringskampen. Alle bij het conflict betrokken partijen worden opgeroepen om onmiddellijk elke gewelddadige actie te stoppen.

Concreet wil de LI dat zij die ervan worden verdacht het humanitair recht te hebben geschonden voor internationale tribunaal worden gebracht en dat een lijst met verdachten wordt aangelegd. De VN-sancties tegen Servië en Montenegro zullen, waar nodig, met militaire middelen moeten worden afgedwongen. Rest-Joegoslavië mag geen aanspraak maken op de zetel van het voormalige socialistische Joegoslavië in de Verenigde Naties en dient aldus een aanvraag voor erkenning en toelating in te dienen.

De wereldgemeenschap wordt opgeroepen om, indien noodzakelijk, onder militaire bescherming, hulpgoederen ter beschikking te

Vrijhandel basis voor internationale vrede

VVD versterkt internationaal netwerk

door HANS VAN BAALEN
Secretaris Liberale Internationale -
Groep Nederland

stellen in Bosnië. De LI spreekt zich uit voor het bijeenroepen van een Europese vluchtelingenconferentie. Op basis van wederzijdse solidariteit (burden-sharing) en open grenzen moeten de diverse Europese landen besluiten tot het opnemen van een minimum aantal vluchtelingen (quota-regeling). Een en ander zal moeten leiden tot een meer evenredige verdeling van de vluchtelingen over de landen van Europa. Het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties moet de financiële middelen krijgen om vluchtelingen te herhuisvesten in hun eigen landen.

De erkenning van Macedonië dient volgens de LI niet langer te worden uitgesteld. De rechten van de Albanese bevolking in Kosovo en de Hongaarse en andere minderheden in Vojvodina dienen te worden nageleefd. De staatkundige autonomie die voor beide gebieden in het verleden gold moet weer hersteld worden. Het overslaan van de vijandelijkheden naar deze gebieden dient te worden voorkomen door het garanderen van een vroegtijdige aanwezigheid van de internationale gemeenschap (via het zenden van waarnemers, etc.).

Indien het conflict in het voormalige Joegoslavië niet met vreedzame middelen kan worden beëindigd, dan kan het gebruik van adequate vormen van militair geweld niet meer worden uitgesloten.

De Liberale Internationale heeft met haar spoedresolutie een heldere positie ingenomen in het geval ex-Joegoslavië. Een positie die

ook als leidraad kan gelden bij vergelijkbare conflicten.

Bolkestein: vrijhandel

Frits Bolkestein keerde zich in zijn betoog over de internationale vrijhandel tegen het idee van verregaande gereguleerde concurrentie (het idee van de Nieuwe Economische Orde uit de jaren '70). Hij ziet in de gemeenschappelijke landbouwpolitiek van de EG nog elementen van deze nieuwe orde (dure prijsstabilisatie en economische herverdeling). Vrijhandel is volgens Bolkestein de bron van welvaart, zowel voor het Industriële Noorden als het agrarische Zuiden.

Volgens hem is de GATT, zeker gegeven haar beperkingen, succesvol geweest in het creëren van een klimaat van internationale open concurrentie. Speciale aandacht is in dit kader nodig voor de ontwikkelingslanden en de voormalige communistische staten.

Economische groei vergt de bevordering van scholing (het investeren in human capital) en het opdoen van kennis en ervaring op het gebied van marketing en modern management. Kortom, integratie in de internationale markteconomie. De beste bijdrage die West-Europa en de VS nu zouden kunnen leveren aan de ontwikkeling in de wereld is, volgens de politiek leider van de VVD, het openen van hun markten voor produkten uit de tweede en derde wereld.

Meeliften

Volgens Bolkestein rust er op Europa, de VS en Japan de plicht

om de Uruguay-ronde van de GATT tot een succes te maken. Voor Europa en Amerika houdt dit in dat de landbouwsubsidies moeten worden afgeschaft. Voor Japan betekent dit een plicht tot het openstellen van haar eigen markt voor internationale produkten (niet alleen op papier, maar ook in de praktijk). Daarbij stelde Bolkestein zich de (retorische) vraag hoe lang de wereldeconomie zich nog het „meeliften” van Japan kan veroorloven.

Bolkestein gaf in Mainz duidelijk de noodzaak aan van stabiele monetaire verhoudingen als de basisvoorwaarde voor verdere internationale economische groei. In dit kader brak hij een lans voor de Economische en Monetaire Unie (EMU). Na de val van de Dollar is één sterke Europese valuta van groot belang voor de voortgang van de Europese economische integratie en stabiele economische en financiële verhoudingen in de wereld.

Bolkestein sprak er zijn spijt over uit dat het EMU-verdrag is gekoppeld aan de Europese Politieke Unie (EPU), volgens hem een onduidelijk samenstel van Byzantijns politieke compromissen.

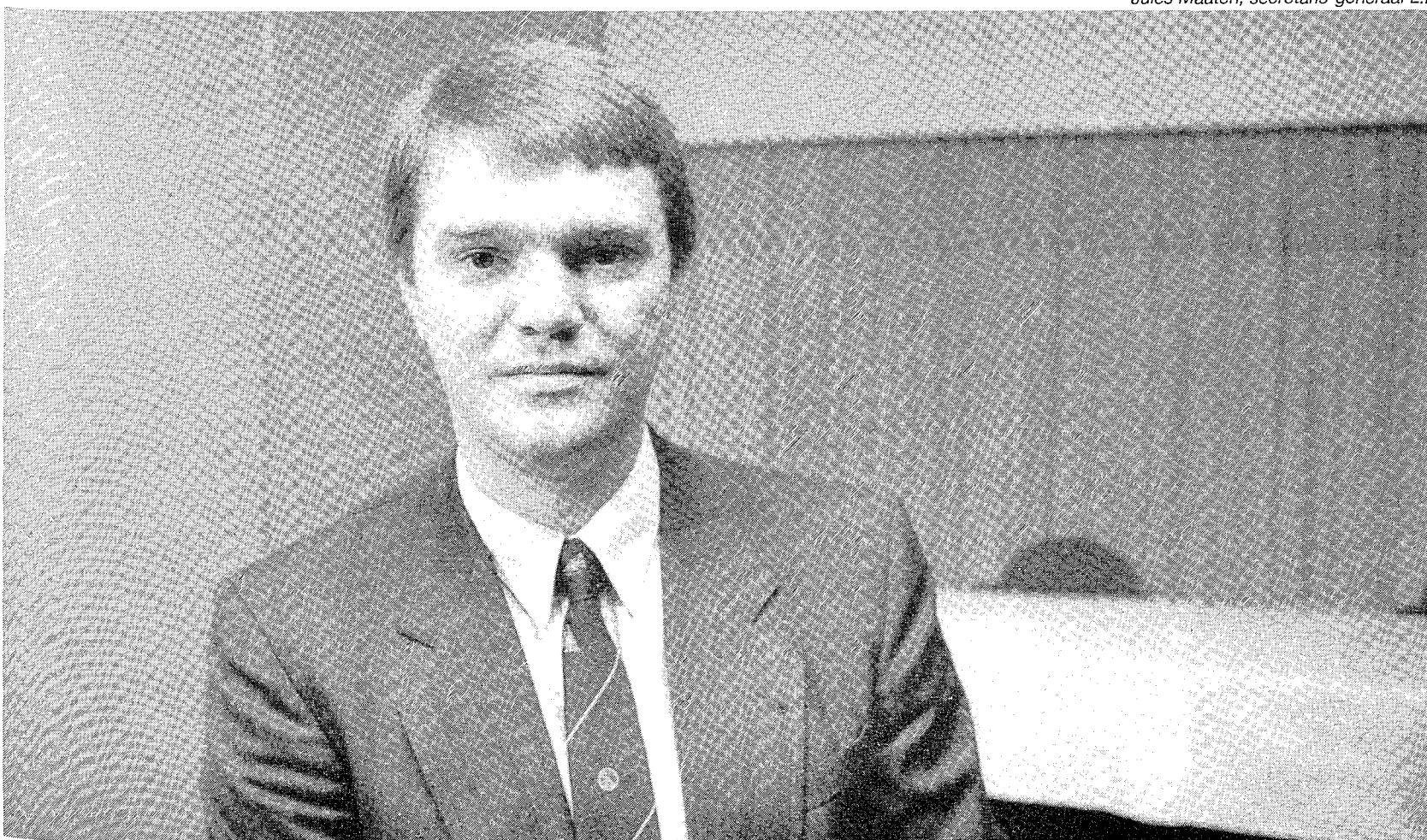
LIGN

De VVD/LIGN-delegatie bestond uit het recordaantal van 23 personen. De delegatie had reeds bij de delegatievergadering in Nederland de thema-resolutie Free Trade in a Changing World en de andere resoluties intensief besproken en nam derhalve goed voorbereid deel aan het debat. De wisselwerking tussen Internationaal Secretaris Jan Dirk Blaauw en LIGN-voorzitter Tony Kröner was goed en leidde ertoe dat de Nederlandse delegatie effectief aan het internationale lobbywerk deelnam. De belangstelling voor de LI als internationaal platform van de kant van Frits Bolkestein en Dian van Leeuwen had duidelijk haar uitstraling.

Tevens is een compliment aan de nieuwe Secretaris-Generaal van de LI, VVD-lid Jules Maaten, op zijn plaats. „Zijn” eerste congres blonk uit door een goede organisatie en intensieve voorbereiding met veel overleg in de richting van de bij de LI aangesloten partijen en groepen. De LI is hard op weg naar een sterke professionalisering die haar internationale concurrentiekracht aanzienlijk versterkt.

De goede zakelijke en persoonlijke verhoudingen tussen VVD en LI bieden uitstekende mogelijkheden voor een effectieve internationale liberale samenwerking in de toekomst met een ruime VVD-inbreng. Tevens garandeert een en ander een voortgezette internationale oriëntatie van de VVD, zoals die door de partijvoorzitter en de fractievoorzitter in de Tweede Kamer in Mainz in ruime mate werd uitgedragen; dit zowel vóór als achter de schermen. ■

Jules Maaten, secretaris-generaal L.I.

Algemene Nabestaandenwet

VVD
vrouwen

door W. MARIS-DIKKER
secretaris politiek Vrouwen in de VVD

In maart 1991 heeft staatssecretaris Ter Veld een wetsontwerp om de huidige Algemene Weduwen- en Wezenwet te vervangen naar de Tweede Kamer gestuurd. Er waren twee aanleidingen voor een nieuwe wetgeving:

- door een gerechtelijke uitspraak betreffende gelijke rechten voor mannen en vrouwen hebben weduwnaars in het kader van de huidige wet sinds 1989 gelijke rechten. Daardoor kwamen er ineens 20.000 uitkeringsgerechtigden bij, met de nodige financiële consequenties voor de schatkist;
- de huidige wetgeving dateert uit 1959. In die bijna 35 jaar zijn er meer mogelijkheden ontstaan voor vrouwen om in hun eigen levensonderhoud te voorzien.

In werkelijkheid gaat het daarnaast vooral om bezuiniging, namelijk het kostenniveau terugdringen naar dat van vóór 1989. Met andere woorden: vrouwen betalen de financiering van de gelijke behandeling. Daarnaast wordt er ook nog 10 % gekort op de huidige uitkeringen.

Het wetsontwerp is in de periode tussen indiening en vaststelling in de Tweede Kamer op verschillende punten bijgesteld, mede onder invloed van grote druk van (politieke) vrouwenorganisaties. Die bijstelling was ook absoluut noodzakelijk, want het oorspronkelijke ontwerp ging er bijvoorbeeld vanuit dat vrouwen tussen de 40 en 50 jaar heel goed hun eigen brood zouden kunnen verdienen. Die opvatting strookt echter niet met de realiteit.

Aandachtspunten

Wat zijn de belangrijkste aandachtspunten in de wet?

- Iedere toekomstige weduwe of weduwnaar heeft gedurende een periode van zes maanden, ongeacht zijn of haar inkomen, recht op een basisuitkering gelijk aan 30 % van het netto minimumloon. Als zij/hij de zorg heeft voor een kind onder de 18 jaar, bedraagt de basisuitkering 50 % van het netto minimumloon.

- Na die zes maanden ontstaat een recht op een verlengde uitkering als men de zorg heeft voor kinderen jonger dan 18 jaar, als men een eigen recht heeft op een WAO-uitkering of als men ouder is dan 45 jaar.

Op deze basisuitkering wordt een toeslag gegeven, zodat een alleenstaande nabestaande een uitkering krijgt ter hoogte van 70 % van het minimumloon, en een nabestaande die belast is met de zorg voor kinderen jonger dan 16 jaar recht heeft op een uitkering tot 90 % van het minimumloon. Gedurende de periode dat men recht heeft op een verlengde uitkering, wordt de *toeslag*, indien men inkomen uit eigen arbeid heeft, gekort. Een bedrag van 15 % van het minimumloon wordt vrijgelaten; van het meerdere mag men een derde deel behouden.

Voorbeeld:

Een weduwe, ouder dan 50 jaar, zonder kinderen, heeft recht op een verlengde uitkering. Zij verdient 50 % van het minimumloon (ML). Zij ontvangt: basisuitkering van 30 % ML. De vrijlating van de verlengde uitkering van 40 % van het minimumloon bedraagt: 15 % ML + 1/3 van 35 % ML = 26,7 % ML.

In totaal ontvangt zij aan uitkering plus eigen inkomen:

Basisuitkering	30 % ML
Verlengde uitkering	16,7 % ML (= 40 % - 23,3 %)
Eigen inkomen	26,7 % ML (vrijgelaten deel, de rest is verrekend met verlengde uitkering)
	+
	73,4 % ML

Zonder de korting zou haar inkomen $30 + 40 + 50 = 120 %$ ML bedragen. Bij een laag eigen inkomen biedt deze vrijlatingsregeling geen sterke prikkel om door deelname aan het arbeidsproces in het eigen onderhoud te voorzien. Tot zover globaal de inhoud van de nieuwe wet, die nu ter behandeling naar de Eerste Kamer is gestuurd.

Gelijkschakeling gehuwd/ongehuwd samenwonnen

Wat is nog niet goed geregeld naar de mening van de Organisatie Vrouwen in de VVD en moet dus onder de aandacht van de Eerste Kamer worden gebracht?

In de nieuwe wet krijgt men ook recht op een uitkering als men langer dan drie maanden ongehuwd samenwoont. Dit kan tot gevolg hebben dat een weduwe uit een nog niet ontbonden huwelijk geen recht heeft op een uitkering, terwijl de nieuwe partner, waar haar man sinds drie maanden mee samenwoont, deze uitkering wel krijgt. Blijkbaar telt de ANW

zwaarder dan het huwelijksrecht. Hopelijk kan de Eerste Kamer nog wat bijschaven aan deze vreemde gevolgen van het gelijkstellen van samenlevingsvormen.

Verkorting rouwproces

In het oorspronkelijke wetsontwerp was de basisuitkering vastgesteld op een jaar. Daar de staatssecretaris de financiën voor het rouwverloop van de vrijlating van inkomen uit eigen arbeid binnen de ANW wenste te vinden, is deze gewenningsperiode teruggebracht tot zes maanden. Het is een bekend gegeven dat een periode voor rouwverwerking minstens één jaar is. Zes maanden is wel een heel korte periode van rouwverwerking, het creëren van een nieuwe basis voor het totale gezin en het weer op orde brengen van de financiën. Ook daar zou de Eerste Kamer eens goed op moeten studeren.

De wet moet op 1 januari 1993 ingaan. De Eerste Kamer zal dus flink aan de slag moeten. ■

Najaarscongres Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie

Het Najaarscongres van de JOVD zal plaatshebben op 14 en 15 november aanstaande in Motel West-End te Arnhem. Tijdens dit weekeinde zullen de resoluties „Demostaat” en „Gezondheidszorg” bediscussieerd worden.

Aan de hand van de resolutie „Demostaat” zal de discussie worden toegespitst op kwesties als de politieke bevoegdheden van de monarch, opheffing van de Publiekrechtelijke Bedrijfs Organisaties en geen wettelijke publieke taken voor het maatschappelijk middenveld. Voor het onderwerp gezondheidszorg is gekozen voor een nieuwe aanpak. Een projectgroep formuleerde een zestal vragen, zoals bijvoorbeeld „Hoe moet gezondheidszorg worden gefinancierd?” Op basis van de antwoorden van de afdelingen zal de discussie plaatsvinden. Een nieuw onderdeel van het congres is tevens een discussie die qua stijl en vorm zal gaan gelijken op de Oprah Winfrey Show.

Voor meer informatie:
JOVD Algemeen Secretariaat
Prins Hendrikkade 104
1011 AJ Amsterdam
tel.: 020-6242000

Verenigingscongres

6 en 7 november 1992

sprekers:

Dian van Leeuwen, Theo Korthals Altes, Jan Kamminga, Chris Nyqvist

Op vrijdag 6 en zaterdag 7 november 1992 vindt in congrescentrum „de Blijde Wereld” te Lunteren (Westhofflaan 2, tel.: 08388-4641) het jaarlijkse congres van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD plaats. Gespreksthema's zijn o.a. talentmanagement, city-marketing en bereikbaarheid (binnen)steden/winkelcentra.

Het programma op de vrijdag luidt:

- 17.30 uur ontvangst deelnemers
- 18.30 uur diner
- 20.00 uur opening door mevrouw N. H. van den Broek-Laman Trip, voorzitter van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD
- 20.15 uur inleiding door mevrouw mr. E. J. J. E. van Leeuwen-Schut, voorzitter van de VVD
- 20.45 uur inleiding door de heer mr. Th. E. Korthals Altes, lid van de VVD-werkgroep Talentmanagement, over talentmanagement binnen de VVD, in het bijzonder voor gemeente- en provinciebestuurders
- 21.15 uur koffie
- 21.45 uur discussie
- 22.30 uur buitengewone algemene vergadering
  1. opening en mededelingen
  2. notulen van de jaarlijkse algemene vergadering d.d. 11 april 1992
  3. ingekomen stukken
  4. begroting 1993
  5. statutenwijziging
  6. rondvraag
  7. sluiting.

Het programma op de zaterdag luidt:

- 10.00 uur inleidingen door de heren J. Kamminga, voorzitter van het Koninklijk Nederlands Ondernemersverbond, en mr. C. J. Nyqvist, president van de raad van bestuur van NV Verenigd Streekvervoer Nederland, over respectievelijk citymarketing en bereikbaarheid (binnen)steden/winkelcentra
- 11.00 uur koffie
- 11.25 uur discussie
- 12.30 uur lunch, waarna het congres is beëindigd.

Aanmelding:

Aanmelding voor het congres kan geschieden door middel van onderstaande bon. De verschuldigde deelnamebijdrage dient voor het congres te zijn overgemaakt op postbankrekening 1687886 t.n.v. Penningmeester Vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD te 's-Gravenhage onder vermelding van „congres 1992”.

De deelnamebijdrage bedraagt:

gehele congres	f 170,-
vrijdagavond met diner, logies en ontbijt	140,-
vrijdagavond met logies en ontbijt	110,-
vrijdagavond met diner	55,-
vrijdagavond zonder diner	15,-
zaterdag met lunch	37,-
zaterdag zonder lunch	0,-

Voor nadere informatie over deze traditioneel gezellige bijeenkomst, die zich zoals gebruikelijk bijzonder goed leent voor het hernieuwen en uitbreiden van contacten, kan men bellen 070-3613061.

Aanmeldingsbon VSR-congres 6/7-11-'92

Ondergetekende, naam: .....

adres: .....

postcode en woonplaats: .....

zal deelnemen aan het congres van de Vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD in congrescentrum „de Blijde Wereld” te Lunteren en wel aan navolgende onderdelen*):

☐ gehele congres	f 170,-
☐ vrijdagavond met diner, logies en ontbijt	140,-
☐ vrijdagavond met logies en ontbijt	110,-
☐ vrijdagavond met diner	55,-
☐ vrijdagavond zonder diner	15,-
☐ zaterdag met lunch	37,-
☐ zaterdag zonder lunch	0,-

Hij/zij**) heeft het verschuldigde bedrag (f .....) overgemaakt op postbankrekening 1687886 t.n.v. Penningmeester Vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD te 's-Gravenhage onder vermelding van „congres 1992”.

Datum: ..... Handtekening: .....

- *) aankruisen wat van toepassing is.
- **) doorhalen wat niet van toepassing is.

Gelieve de bon te sturen aan:
VVD-Vereniging van Staten- en Raadsleden
Postbus 30836
2500 GV 's-Gravenhage

Erica Terpstra en Frans Weisglas:

Democratisering Suriname positief, economie verontrustend

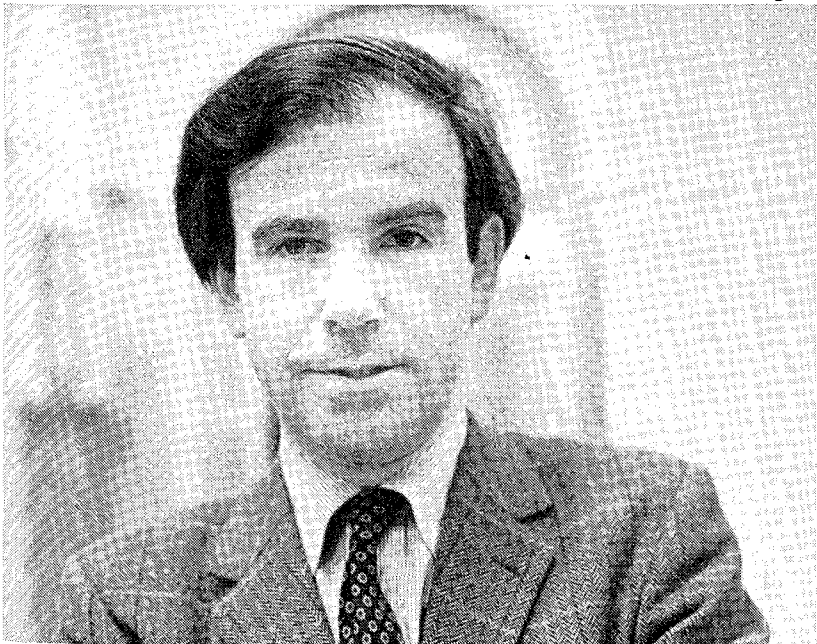
door VICTOR HAFKAMP

DEN HAAG - Het gaat goed met het democratiseringsproces in Suriname, maar de situatie van de Surinaamse economie is ronduit alarmerend. Dat waren - zeer summier - de conclusies die een afvaardiging van de Tweede Kamer mee terug nam naar Nederland na een bezoek van een week begin september.

Tot de parlementaire delegatie hoorden de VVD-Tweede Kamerleden Erica Terpstra en Frans Weisglas. De laatste was vier jaar geleden nog in Suriname en constateerde tot zijn vreugde dat het klimaat voor wat betreft democratie en rechtsstaat in die periode sterk verbeterd is. „De mensen durven weer frank en vrij te spreken. Ze beseffen dat de legertop - Bouterse voorop - weliswaar niet uit het land is verdwenen - dat zou overigens nog beter geweest zijn - maar niettemin heerst er een klimaat, waarin de vrije meningsuiting weer wordt gerespecteerd en dat is een grote verworvenheid. Ook is er nu vrede in het binnenland, zodat men daar nu de armen uit de mouwen kan steken en iets kan doen aan de wederopbouw”, zegt Weisglas. Van grote

deelt het sombere oordeel van haar fractiegenoot voor wat betreft de algemene malaise in Suriname. Ze ging onder meer een kijkje nemen in het Academisch Ziekenhuis van Paramaribo en constateerde daar ook „alle tekenen van een heel snel verval”. Alles wat er in de loop der jaren had moeten gebeuren aan vervanging en onderhoud is niet uitgevoerd. „Het gevolg is dat alles wat eerder met behulp van ontwikkelingsprojecten wel tot stand is gebracht in een ijlt tempo weer is verdwenen en zelfs in een negatief effect is omgeslagen. Het is een buitengewoon treurige ervaring. En het is vooral zo droevig voor de Surinamers die van de diverse voorzieningen afhankelijk zijn. Ze worden er sterk door getroffen,” aldus Erica Terpstra.

Frans Weisglas.

Terughoudend beleid

Ze heeft er volledig begrip voor, wanneer minister Jan Pronk van ontwikkelingsamenwerking een terughoudend beleid blijft voeren, zolang in Suriname de onderbouwing van de planning op economisch gebied hem nog niet kan overtuigen. Erica Terpstra: „Het merkwaardige feit deed zich voor dat ons, Nederlandse delegatie, neo-kolonialisme werd verweten, toen we een pleidooi hielden voor strikte 'monitoring' als voorwaarde voor het pompen van ontwikkelingsgeld in de nationale economie. De bedoeling is dat een onafhankelijke commissie - Nederland hoeft er niet eens in te zitten - om de paar maanden nagaat of het geld ook terecht komt op de plaatsen, waar het terecht moet komen. Nou, dat pleidooi werd als een soort neo-kolonialisme of paternalisme opgevat, maar in andere landen elders in de wereld passen we dat principe ook toe en dat wordt daar gewoon aanvaard. Ik vind dat de Surinamers daar nogal overgevoelig voor zijn en dat ze er veel meer achter zoeken dan er achter steekt.”

Overigens zijn Erica Terpstra en Frans Weisglas beiden goed te spreken over de sfeer tijdens het bezoek. In alle opzichten werd met de lokale vertegenwoordigers positief en openhartig gesproken over de toekomstige samenwerking.

Sfeer en ambiance

Weisglas: „Officieel is men soms wat in de wiek geschoten en soms kan zo'n houding effect hebben voor je politieke werk. Maar buiten het officiële circuit was er sfeer en ambiance om met het Nederlandse parlement samen te werken. Ik hoop dat het zal resulteren in hard werken voor de sanering van de economie.”

Erica Terpstra.

Weisglas heeft wel begrip voor uitspraken van delegatieleider Harry Aarts van het CDA die bij terugkeer in Nederland de ruim een miljard gulden die Nederland Suriname schonk in het kader van het ontwikkelingsverdrag van 1975 als „weggegooid geld” bestempelde. Niet iedereen binnen de delegatie vond dat een geslaagde opmerking en in Suriname kwam dat oordeel aan als een mokerslag. „Je kunt je inderdaad afvragen wat het effect van al die hulp is geweest, als je de huidige toestand in Suriname bekijkt. In elk geval heeft al die steun de wantoestand niet voorkomen. Vooral de periode van het militaire bestuur is natuurlijk fataal geweest voor het land, dat moeten we niet vergeten. Maar dat laat niet onverlet dat er speciale projecten zijn die financiering waard bleken.”

Kadergebrek

Erica Terpstra en Frans Weisglas benadrukken dat er snel iets zal moeten worden gedaan aan

het Surinaamse kadergebrek. Veel capabele Surinamers blijven in Nederland achter na hun studie. „Het is niet goed dat wij van hun kennis profiteren en Suriname niet. Integendeel, er zouden vanuit Nederland ook meer Nederlandse deskundigen naar Suriname moeten afreizen om met hun Surinaamse collega's te werken aan opbouw en ontwikkeling.”

Beiden verwijzen naar het plan-Bolkestein. De politieke leider van de VVD kwam in december 1980 met de suggestie tot een zeer brede samenwerking tussen Nederland en zijn voormalige kolonie. Uiteindelijk is er nu een raamwet die deze brede samenwerking regelt en die in juni de handtekening kreeg van de Surinaamse president Ronald Venetiaan en het officiële startsein voor de onderlinge samenwerking betekende. Erica Terpstra en Frans Weisglas benadrukken dat „dat prachtige land met zijn aardige, gastvrije bevolking” een beter lot verdient dan het huidige. ■

schendingen van mensenrechten is naar zijn constatering evenmin nog sprake. Alleen de situatie in de politiecellen aan de Nieuwe Haven beschrijft hij als een complete wantoestand. „Daar moet dan ook op korte termijn iets aan gebeuren. Dat kan eenvoudig niet.”

Zo goed als hij te spreken is over de mensenrechtensituatie in Suriname, zo somber is hij over de nationale economie. „Alarmerend in één woord,” zegt hij. „Erica en ik zijn geschrokken van allereerst het totale verval van het land. De troosteloze aanblik van Paramaribo, bedrijven die niet of nauwelijks kunnen functioneren ten gevolge van de economische problemen. Geschrokken ook van de omvang van de problemen, van de (zwarte) parallelmarkt, van het begrotingstekort, van de inflatie en van het aantal arme mensen. Op basis van die ervaringen zeg ik: We moeten zo snel mogelijk overgaan tot volledige uitvoering van het structurele aanpassingsprogramma voor Suriname. Het is de enige weg, omdat de sociale gevolgen van de uitvoering van dat plan door Nederland of de Europese gemeenschap kunnen worden gedragen”. Erica Terpstra

IN ONS KLIMAAT LAAT JE EEN KAPITAAL PAND NIET IN Z'N BLOOTJE STAAN...

Als u een riante villa of een kapitaal bedrijfspand bezit, dan weet u dat dit kostbare onroerend goed dagelijks bloot staat aan de langzaam maar zeker voortschuivende invloed van ons klimaat.

Met Surfakote wapent u uw gevels tegen deze continue aanslag. Surfakote (leverbaar in diverse kleuren) is waterafstotend, dampdoorlatend (TNO B-65-1294).

Het beschermt het metsel/pleisterwerk en (gas)beton tegen schadelijke weersinvloeden en vormt een effectief pantser tegen zure regen.

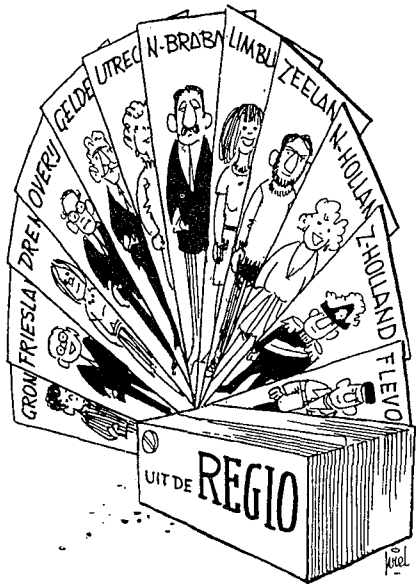
Het vormt een 20 tot 30 keer dikkere bescherm laag dan verf en laat zich snel aanbrengen via een arbeidsbesparende spuitmethode. Zowel fabricage als het aanbrengen, "alles in één hand", met 10 jaar garantie. Ervaring sinds 1961.

Voor alle informatie:

Schuytvlot BV. Postbus 232, 4140 AE LEERDAM, tel.: 03451-16368, fax: 03451-19882.

SURFAKOTE. SOLIDE BESCHERMING EN VERFRAAIING

REGIO

Kamercentrale Utrecht gaat door met talentmanagement

door mr. J.M. DE JONGE
KC-voorzitter Utrecht

In het kantorencentrum Rijnsweerd te Utrecht vond op 18 september de derde liberale lunch plaats. Deze is bedoeld om liberalen, die daar beroepshalve werken, met elkaar in gesprek te brengen. En om niet-VVD-leden in contact te brengen met liberale sprekers.

Dit keer was Robin Linschoten naar Utrecht gekomen; hij sprak voor circa 25 deelnemers. Doordat het juist Prinsjesdag was geweest, kon hij zeer actueel zijn commentaar op de Miljoenennota en op het regeringsbeleid weergeven. Hij deed dat in een gloedvol verhaal met veel feiten en cijfers.

Zijn commentaar op de financieel-economische presentatie door het kabinet was, dat op het eerste gezicht sprake is van successen en van doortrekking van het mede door de VVD geïnspireerde beleid uit vorige kabinetperiodes. Maar er staan allerlei waarschuwingslichtjes op oranje, zonder dat het kabinet er rekening mee houdt. Bovendien heeft het kabinet alle mogelijke resultaten van nog te nemen bezuinigingsmaatregelen alvast ingeboekt, waardoor zeker de nodige „tegenvallers” in de toekomst zullen blijken.

Na enkele analyserende opmerkingen over de geloofwaar-

digheid van de lijsttrekker van het CDA en de samenhang in de coalitie rondde hij zijn inleiding af en gaf ruim tijd voor een enthousiaste en levendige discussie.

EMS

Hierin kwamen de recente gebeurtenissen rond het loslaten - door het Pond Sterling en de Italiaanse Lire - van de EMS en de te verwachten gevolgen daarvan aan de orde. Linschoten gaf aan de directe gevolgen daarvan niet zo desastreus in te schatten als het zich juist die dag liet aanzien. Ook de op dat moment nog bestaande onzekerheid over het „oui” (of „non”) van de Fransen plaatste hij in het juiste perspectief; Europa gaat door; hoogstens is sprake van enig tempoverlies.

Een interessante discussie volgde - ook tussen de deelnemers onderling - over het onderwerp Industriepolitiek en over wel of niet bestaande achterstand van Nederland t.o.v. Frankrijk en andere landen. Ook de verkoop van Fokker aan DASA werd aangevoerd als argument dat Nederland steeds minder industriegeoriënteerd wordt. Met moeite werd de discussie afgesloten om de bijeenkomst tot de lunchpauze beperkt te houden. Met dank aan de gastheren KPMG (management consultants) sloot KC-voorzitter De Jonge de bijeenkomst.

Symposium Noord-Holland

Thema: Jongeren in en rond de VVD

Plaats: Motel Akersloot, Geesterweg 1a, Akersloot

Datum: zondag 1 november 1992

Aanvang: 14.00 uur

Inleiders: Erica Terpstra - VVD
Mark Rutte - JOVD

Het symposium dat wordt georganiseerd door de JOVD-Noord Holland, en de VVD-kamercentrales Amsterdam, Haarlem en Den Helder zal in het teken staan van de verhouding en relatie tussen de VVD en JOVD.

Op basis van een viertal kernvragen is een aantal stellingen geformuleerd, die in werkgroepen worden bediscussieerd.

Die kernvragen zijn:

- Waarom worden JOVD-leden geen VVD-leden?
(voorz.: Erica Terpstra)
- Waarom worden jonge VVD-leden geen JOVD-leden?
(voorz.: Eduard v.d. Biezen)

AANMELDINGSSTROOK

Naam: .....

Adres: .....

Postcode: .....

Woonplaats: .....

Ja, ik meld mij aan voor deelname aan het symposium „Jongeren in en rond de VVD”. Ik wil graag de uitgewerkte stellingen thuis ontvangen.

Ik kom met ..... personen (incl. mijzelf).

De kosten voor het eten (ad f 12,50) en drankjes neem ik voor mijn rekening (eerste kopje koffie gratis).

Handtekening: .....

Toezenden aan: A. van Schravendijk, Ketelduinweg 3, 1755 ND Petten.
Tel.: 02268 - 1882 (tevens fax)

- Waar zitten structurele knelpunten bij de VVD als jonge leden aankloppen om lid te worden?
(voorz.: Mark Rutte)
  - Hoe onafhankelijk moet de JOVD zijn?
(voorz.: Robin Linschoten)
- Na de groepsdiscussies, waartoe een toelichting op alle kernvragen in stellingvorm bij aanmelding op onderstaand adres zijn op te vragen, zal tot 17.00 uur een plenaire discussie plaatsvinden o.l.v. Michiel Wigman.
- 17.00 - 17.30 uur
borrel
17.30 - 19.00 uur
gezamenlijk diner met slotconclusies.

Lustrum JOVD-afdeling Utrecht

In oktober 1993 viert de afdeling Utrecht van de Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (JOVD) het twintigjarig bestaan van de huidige afdeling.

Zij wil een boek uitbrengen over de geschiedenis van de afdeling. Voor 1973 blijkt ook een afdeling te hebben bestaan. Om te voorkomen dat de geschiedenis hiervan geheel uit het zicht verdwijnt, zal deze ook in het boek worden behandeld. Daartoe is contact met de diverse betrokkenen noodzakelijk. Niet iedereen die actief is geweest in de twee afdelingen is evenwel te achterhalen. De redactie van het lustrumboek wil bij deze iedereen die in het verleden betrokken is geweest bij de JOVD-afdeling Utrecht oproepen voor eind november contact op te nemen met Arthur Kocken, Julianaweg 390, 3523 XM Utrecht, tel.: 030 - 881490/861137. ■

Brief uit Moskou

Jessica Larive

(Vervolg van pagina 10)

diend. Ik ben natuurlijk niet alleen een Europees liberaal, maar ook een Nederlands liberaal.

En elke liberaal is redelijk allergisch voor gedetailleerde wetgeving en voor centralisatie.

Ook rechtsonzekerheid is voor ons uit den boze. Daarom wijs ik het - goedbedoelde - idee van de Europese Commissie af om reeds verleende vergunningen te corrigeren als ze volgens de richtlijn discriminerend zijn. Ik sta uiteraard achter de principes van de richtlijn: geen voortrekkerij van nationale overheid boven particuliere ondernemingen, transparantie en non-discriminatie. Maar terugwerkende kracht van wetgeving is voor mij als jurist niet acceptabel. En wat zouden wel niet de consequenties van die rechtsonzekerheid zijn voor de investeringsbereidheid van het bedrijfsleven?

Bovendien: naast het interne aspect van de richtlijn voor de EG-markt zijn er ook belangrijke externe aspecten. Dit voorstel zal namelijk voor de EVA-landen, vooral voor Noorwegen en voor de ondertekenaars van het Europese Energie Handvest een voorbeeldrol vervullen.

Ik heb goede hoop (en aanwijzingen) deze strijd in het Europees Parlement te zullen winnen. Op voorwaarde dat een aantal te gedetailleerde regels en schoonheidsfoutjes door de amendementen van het Europees Parlement uit deze richtlijn worden verwijderd, zullen we dan weer een flinke stap hebben gezet op de moeilijke weg naar de vrijmaking van de Europese Energie Markt. ■

Het provinciaal contact Noord-Holland Vrouwen in de VVD

houdt op maandag 16 november 1992 haar najaarsvergadering in het nieuwe Kamergebouw te Den Haag. Naast de huishoudelijke vergadering zal daar tevens een rondleiding plaatsvinden. Aanvang: 10.45 uur te Den Haag. Einde: 15.30 uur.

Nadere informatie: mevrouw A. Brand-Veenema, Crayenestersingel 25, 2101 AN Heemstede. Tel.: 023 - 285073.

Aanmelding vóór 1 november 1992.

De kosten zijn f 20,- (incl. koffie, lunch en rondleidingen).

B.E.O. Designs b.v. Ingenieurs

werktuigkunde, sanitair-, klimaat-, elektro-, regel- en procestechiek, software applicaties en logistiek

Postbus 2020 - 1110 PA Diemen Tel. & fax
selekt (020) 6950536

SPECIALITEITEN RESTAURANT

„Het Kasteel van Rhoo” b.v.

Tevens zalen voor recepties, diners en vergaderingen.

S. G. Abel Dorpsdijk 63, 3161 KD Rhoo, tel.: 01890-18896/18884/18488

LA CLOCHE
RESTAURANT

Kloksteeg 3 Leiden Telefoon 071 123053

Besluiten

van de 45ste jaarlijkse algemene vergadering (89ste algemene vergadering) van 22 en 23 mei 1992.

- De algemene vergadering nam kennis van het conform artikel 18.3 statuten uitgebrachte jaarverslag 1991.
- Rekening en verantwoording en jaarverslag van de penningmeester over 1991 werden goedgekeurd.
- Tot leden van de Commissie van drie ter voorlichting van de algemene vergadering bij de behandeling van de rekening en verantwoording van de penningmeester over het jaar 1992 werden benoemd mevr. W. J. M. Bregman-Kaaks te Roden (benoeming), ir. J. Boeve te Zuid-Beijerland (herbenoeming) en mevr. M. H. G. C. Kleijn-v.d. Wulp te Den Haag (benoeming), met als plaatsvervangende leden R. B. Pier te Tietjerk (benoeming), J. R. A. Raasveld te Amsterdam (benoeming), ing. P. H. Tirion te Oosterbeek (herbenoeming).
- Tot leden van de Notulencommissie (art. 46 hr) werden benoemd de heer J. Kruis te Schelluinen, de heer W. B. Verboom te Hengelo en de heer R. B. Pier te Tietjerk.
- Over de nieuwe wijze van vergaderen waarbij het spreekgestoelte op het podium wordt gebruikt voor het toelichten van voorstellen en het stellen van vragen, en vanuit de zaal slechts van interruptiemicrofoons gebruik wordt gemaakt, werd door de kamercentrale Den Helder een motie van orde ingediend die werd verworpen (354 tegen 225 stemmen). Bij evaluatie aan het einde van de vergadering bleek de gehanteerde procedure te voldoen.
- Besloten werd het aantal van 13 hoofdbestuursleden terug te brengen tot 12; herkozen werden mevr. A. A. Aeyelts Averink-Winsemius te Krimpen a/d IJssel, drs. M. A. J. Knip te Emmeloord en mevr. F. M. Roscam Abbing te Rijswijk.
- Besloten werd een telegram te zenden aan Hare Majesteit de Koningin van de volgende inhoud: „De Volkspartij voor Vrijheid en Democratie,

op vrijdag 22 en zaterdag 23 mei 1992 te Amersfoort in jaarlijkse algemene vergadering bijeen, betuigt trouw en aanhankelijkheid aan uwe majesteit en haar huis.”

- Na een toelichting van de zijde van het hoofdbestuur bleek bij de volgende afdelingen geen behoefte meer te bestaan de ingediende motie(s) in stemming te brengen: de afdeling Capelle a/d IJssel (bespreking van de hoofdlijnen van de begroting), de kamercentrale Amsterdam (talent-management, de themadag onderwijs, vorming en scholing, Oosteuropese contacten van de Dettmeijerstichting, de samenwerking met PPGH/JWT, de samenstelling van het hoofdbestuur), de afdeling Oegstgeest (inhoudelijke discussie), de afdeling Roermond (discussie over minderhedenbeleid), de afdeling Ouder-Amstel (werving van jongeren), de afdeling Culemborg (samenstelling hoofdbestuur).
Na een toelichting van de zijde van de Tweede-Kamerfractie bleek er van de zijde van de afdeling Zoetermeer en de afdeling Westerschouwen geen behoefte meer te bestaan de ingediende moties over resp. de Onroerend Goed Belasting en de aftrekbaarheid groot onderhoud in stemming te brengen.
- Aanvaard werd een voorstel van de kamercentrale Limburg om het voorstel inzake de verdeling van de contributiegelden voor de kamercentrales van de agenda af te voeren en de commissie op te dragen het onderzoek in deze kwestie opnieuw

ter hand te nemen teneinde een aanzienlijk beter onderbouwd voorstel aan een van de volgende algemene vergaderingen ter beoordeling voor te leggen (219 tegen 190 stemmen). Voorstellen van de kamercentrales Zeeland en Flevoland maakten daarna geen deel meer uit van de beraadslagingen.

- De maatregelen met betrekking tot de Dettmeijerstichting naar aanleiding van de financiële situatie daarvan zullen in het overleg met de kamercentralevoorzitters aan de orde komen; rapportage vindt plaats in de algemene vergadering.
- Overgenomen werd een motie van de kamercentrale Amsterdam waarin met betrekking tot Vrijheid en Democratie gepleit wordt voor een meer dan marginale aanpassing; dit is reeds in gang gezet.
- Toegezegd werd dat het hoofdbestuur er zorg voor draagt dat, wanneer beschrijvingsbrieven niet in Vrijheid en Democratie worden gepubliceerd, de afdelingen op adequate wijze op de hoogte zullen worden gesteld van de relevante informatie.
- Toegezegd werd te zullen nagaan of bij de ledenwerving met kwartaalcontributiebedragen kan worden geworven.

**Namens het hoofdbestuur,
mr. M. Th. M. Tangel,
adjunct-algemeen secretaris.**

Anne Lize v.d. Stoep

Sint Juttemis

Politici zeggen altijd dat de Peerstkomende verkiezingen de meest belangrijke zijn sinds Sint Juttemis, omdat ..... en dan volgt er een riedel ter onderbouwing.
Zo vind ik de presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten om verschillende redenen van groot belang.

Bush heeft zich gedurende zijn regeerperiode vooral beziggehouden met de Amerikaanse buitenlandse politiek en niet altijd zonder succes. Toch zal het hem opbreken, dat hij de binnenlandse politiek aan Quale respectievelijk het vrije spel der maatschappelijke krachten overliet. Hij trok de lijn van Reagan door en liet de grote steden aan hun lot over.

Wat een gevolgen: grote armoede, hoge werkloosheid, verloedering en gigantische criminaliteit, waarvan steeds weer bepaalde groepen de dupe worden. De koude rillingen lopen je over je rug, wanneer je de verhalen leest, ziet en hoort.

Ongetwijfeld zal het stadsbestuur van New York niet het enige zijn, die de toring niet naar de nering zette. Het geeft Bush echter geen excuus de ogen te sluiten voor de werkelijkheid.

Een andere reden waarom ik voor Clinton zou kiezen betreft de noodzaak de regeermacht van de republikeinen te doorbreken.

Zo'n lange tijd ononderbroken aan de macht zijn verlamt de creativiteit en bevordert gemakzucht. Clinton weet met een andere aanpak van de campagne en zijn plannen burgers weer te enthousiasmeren. Wie de westerse malaise in politieke belangstelling van burgers in ogen schouw neemt, weet dat het geen sinecure is burgers weer te betrekken bij hun omgeving.

Als Amerika opleeft - ook economisch - dan zal het onmiskenbaar het doemdenken in Europa aantasten.

Wie weet, mogelijk wordt dan ook de voorzitter van de PvdA, Rottenberg, weer aangesproken door politieke vernieuwingsdrift.

Zijn uitspraken in Wassenaar over de paarse coalitie waren ronduit teleurstellend en gespeend van politieke moed. In het Amsterdamse politieke café Libertijn heb ik hem wel anders horen spreken over de regeerzucht van het CDA, de consensus-samenleving, democratisering en vooral inhoud van beleid. Brengen verandering van positie zulk conservatisme voort?

Ik vind dat de VVD Felix niet de kans mag geven zich zo gemakkelijk af te maken van het nadenken over coalitievorming. De tijd van blokkades ligt ver achter ons.

De VVD zal een verkiezingsprogramma moeten presenteren, waaruit onomstotelijk blijkt, dat de inhoud van het beleid geen drempel vormt voor open coalitiebesprekingen.

Als Felix dan nog zo afhoudend doet, dan kiest hij voor conservatisme, voor op de winkel passen en onder het juk van het CDA doorgaan. Partij-politiek mag het. Of het goed is voor de mensen betwijfel ik. Nederland schijnt altijd 50 jaar achter te lopen op Amerikaanse ontwikkelingen.

Na dik 70 jaar wordt het na de eerstvolgende landelijke verkiezingen tijd voor een paarse coalitie op het pluche. Nederland verdient beter dan Sint Juttemis.

Alvanus Stoep

Haya van Somerenstichting

Bij de Haya van Somerenstichting zijn de onderstaande aanvragen voor cursussen en trainingen voor het najaar 1992 en het voorjaar 1993 binnengekomen.

U kunt zich voor één of meer cursussen opgeven bij de achter de cursus genoemde organisator. Deze kan u ook nadere informatie omtrent de betreffende cursus verschaffen, zoals de locatie, het aanvangstijdstip, etc.

CURSUS	ORGANISATOR
Liberalisme I 14 oktober 1992 afd. Krimpen a/d IJssel Cursusbijdrage f 15,-	Mw. D. A. Manusama Zevenster 21 2924 BR Krimpen a/d IJssel 01807-20628 (h)
Discussietechniek (vervolg) 16 en 17 oktober 1992 OC 't Groene Hart en afd. Berkel en Rodenrijs Cursusbijdrage f 40,-	Mw. C. A. A. Gilhuys-Becking Robijn 34 2651 SW Berkel en Rodenrijs 01891-12892 (h)
Introductie cursus Gemeenteraad 16 en 17 oktober 1992 afd. Alphen a/d Rijn Cursusbijdrage f 75,-	Mw. C. H. Schoeren-Langenkamp Havixhorst 102 2402 MV Alphen a/d Rijn 01720-37165 (h)
Discussietechniek (vervolg) 23 en 24 oktober 1992 OC Gooi & Vechtstreek Cursusbijdrage f 40,-	Mw. M. M. de Boer-Vis Koninginnelaan 16 2341 EZ Oegstgeest 071-170545 (h)
Bestuurderscursus 26 okt. en 3 november 1992 KC Limburg OC West Mijnstreek Cursusbijdrage f 15,-	Mw. G. L. Versteegh Vrijheidslaan 7 6141 BN Limbricht 046-527584 (h)
PR-Cursus 27 en 31 oktober 1992 OC Midden-Brabant Cursusbijdrage f 75,-	G. Kocken Palestrinastraat 13 5144 XJ Waalwijk 04160-39247 (h)
Liberalisme I 29 oktober 1992 OC Haarlem-Velsen Cursusbijdrage f 15,-	Mw. A. F. E. Brouwers-v.d. Tuuk Wynoldy Daniëlslaan 56 2082 HD Santpoort-Zuid 023-384383 (h)
Liberalisme I 29 oktober 1992 KC Rotterdam Cursusbijdrage f 15,-	Mw. E. J. Brandenburg Burg. L. E. de Montigny laan 130 3055 NG Rotterdam 010-4229852 (h)
Liberalisme II 30 en 31 oktober 1992 KC Overijssel Cursusbijdrage f 75,-	Mw. G. C. A. ten Doeschate Apeldoornseweg 46 8051 AD Hattem 05206-41904 (h)

Discussietechniek (vervolg)
6 en 7 november 1992
OC Gooi & Vechtstreek
Cursusbijdrage f 40,-

PR-cursus
10 en 14 november 1992
KC Overijssel
Cursusbijdrage f 75,-

Discussietechniek (basis)
13 en 14 november 1992
afd. A'dam Noord
Cursusbijdrage f 40,-

Introductie cursus Gemeenteraad
13 en 14 november 1992
afd. Zeist
Cursusbijdrage f 75,-

Bestuurderscursus
14 november 1992
afd. Haarlem-Velzen
Cursusbijdrage f 15,-

**Vaktechnische cursus Volksgezondheid/Onderwijs/
Cultuur/Sport/Welzijn**
14 en 28 november 1992
KC Friesland
Cursusbijdrage f 100,-

PR Cursus
18 en 28 november 1992
KC Limburg
OC Oost Mijnstreek
Cursusbijdrage f 75,-

Liberalisme II
15 en 16 januari 1993
KC Flevoland
Cursusbijdrage f 75,-

Tenslotte

Voor suggesties en informatie kunt u te allen tijde contact opnemen met de Haya van Somerenstichting. Het telefoonnummer is 070-3613010. U wordt dan te woord gestaan door Anita van der Helm of Petra Ginjaar, die tijdelijk belast is met de werkzaamheden van de Haya van Somerenstichting.

De redactie behoudt zich het recht voor brieven niet te plaatsen of in te korten. Plaatsing betekent niet dat de redactie de inhoud onderschrijft.

Betere opvang dementen

De inhoud van de brief van de heer J. J. van Houten in V&D van juni jl. heeft in grote lijnen mijn instemming. Zelf ben ik lid van een Ouderenadviesraad in onze stad namens de ongeorganiseerden. Onze achterban is groter dan die van de ouderenbonden, maar is moeilijker bereikbaar en daardoor is het niet zo eenvoudig om in te schatten hoe je namens hen standpunten moet bepalen. Het valt mij op dat de problemen die zeker wel leven, maar moeilijk bespreekbaar zijn nauwelijks of niet aan de orde komen. Dat is bijvoorbeeld het geval met de problematiek rondom onze demente

ouderen, die vaak op den duur ook nog een lichamelijke en/of zintuiglijke handicap krijgen. Zij zitten achter een gesloten deur in het verpleeghuis een „eenhedsworst” te eten, zeker als de familie ver weg woont of om andere redenen maar zelden het familielid bezoekt. („Ik kan er niet tegen...”).

Privacy bestaat dan niet meer; meestal is de lichamelijke verzorging redelijk, maar wordt er op het persoonlijk vlak te weinig aandacht aan hen besteed, of alleen aan degenen die minder gehandicapt zijn. „Geen tijd”, het vaak te pas en te onpas gehanteerde woord „werkdruk” of „er is geen geld voor”, is dan het excuus.

Als zo iemand nog een redelijk inkomen heeft (bijv. AOW + pensioen, huur), dan is hij/zij wel verplicht, flink belasting te betalen. Maar men kan zichzelf kwalitatief intramuraal geen betere zorg en meer privacy verschaffen. Domweg omdat in grote delen van ons land dit niet mogelijk is voor demente bejaarden. Als je dagelijks met hen wordt geconfronteerd, merk je dat het merendeel een prettige opvang en wat meer persoonlijke aandacht zeker als aangenaam aanvaardt. Het dementeringsproces wordt dan ook niet zo moeilijk aanvaardbaar versneld, zoals nu vaak het geval is door de „nummertjes opvang”.

Ook als de eigen bijdrage verhoogd gaat worden, blijft het verkrijgen van dat aangename beetje méér tot de onmogelijkheden behoren.

Tenzij de familie mantelzorg binnen het verpleeghuis biedt, samen met de eigen vrijwilligers en eventueel door hen betaalde extra krachten. Degene die een extra cent wil bewaren voor een kwalitatief plezierige oude dag zou toch in de gelegenheid moeten worden gesteld om dit intramuraal te kunnen verkrijgen. (Persoonlijk zou ik zelfs schriftelijk voor mijn kinderen vast willen laten leggen dat een bepaalde financiële regeling door

mij is getroffen, voor het geval mij dit zou overkomen.)

Intramurale zorg waarbij „onder een dak” een differentiatie aan woonmogelijkheden voorhanden is (1-2-3 kamerappartementen en/of aanleunwoningen), naast een opvang voor mensen met een geestelijke en/of lichamelijke handicap zou in veel gevallen een oplossing kunnen betekenen. Mits ook het werk voor de verzorgenden anders wordt aangepakt dan nu het geval is. Dit maakt in ieder geval een einde aan de schrijnende scheiding van echtparen op een leeftijd waar de verbondenheid in afhankelijkheid vaak de grootste inhoud krijgt.

De mantelzorg op particuliere basis krijgt dan meer speelruimte. Mijn moeder overkwam het hele scala van deze problematiek, zo werd ik keihard met dit probleem geconfronteerd. Het zou zelfs niet mogelijk mogen zijn dat ik deze gedachten op moet schrijven. Het zou normaal moeten zijn dat wij al onze demente ouderen op een meer toegepaste manier gaan opvangen. In onze toch op luxe ingestelde maatschappij is het dan niet meer dan redelijk dat deze mensen, die vaak een leven van hard werken achter de rug hebben door ons allemaal beter herkend en bejegend worden. Of is het politiek een moeilijk verkoopbaar item?

Een en ander stemt wel tot heel diep nadenken en dan DOEN!

M. A. Ghering-van Ierland,
Bergen op Zoom

Nogmaals „Ouderen en de VVD”

In V&D van sept. '92 lees ik enige reacties op mijn voorstel om te komen tot een liberale ouderenbond. Nu is een liberale ouderenbond voor mij geen „must”. Hetgeen de heer Gräper voorstelt, een „ouderencommissie” lijkt mij

zelfs een betere oplossing. Ik dank de schrijvers voor hun reacties en ik hoop dat de discussie over dit punt doorgang zal vinden.

Op de ANBO-reactie wil ik graag reageren. Daarin wordt ik beticht van tendentieuze vanwege mijn verwijzing op de banden van de ANBO met de vakbeweging. Er wordt o.m. gesteld dat de ouderenbonden binding hebben met het „gehele maatschappelijke veld”. Mooi gezegd, maar wat houdt dit in feite in? In „Ouderenbeleid II” stelt de schrijver (m.i. ten rechte) dat de ouderenbonden nauwelijks een poot aan de grond krijgen bij de politieke partijen, en daar gaat het nu juist om. Dit is alleen te bereiken als ouderen zich meer aansluiten bij een politieke partij en daar hun stem laten horen.

De andere punten in dit schrijven vind ik ook zeer discutabel. Het lijkt mij volkomen onmogelijk dat de ANBO en de andere ouderenbonden de belangen van alle ouderen kunnen behartigen. Daarvoor lopen de belangen van de ouderen te veel uiteen. Velen zullen zich niet thuis voelen onder de „paraplu” van de ANBO. Ze zouden misschien van de regen in de drup komen.

Of alle ouderen in Nederland zo'n prijs stellen op aparte woonvormen betwijfel ik sterk. Ik heb er nog maar weinigen ontmoet, en degenen die in een seniorenwoning of bejaardenflat wonen hadden vaak geen andere keus. Het stellen dat welzijnswerk van eminent belang is voor ouderen lijkt mij sterk overdreven. Het is wel zo dat het welzijnswerk zich sterk opdringt en graag alles onder zijn vleugels zou willen hebben.

Het grote aantal leden van de ouderenbonden zegt mij weinig. Men kan al vanaf vijftig jaar lid worden. Is men tegenwoordig met vijftig al oud? Velen van mijn generatie waren op die leeftijd nog volop werkzaam in het bedrijfsleven en stonden aan de top van hun carrière.

Door de wijze waarop ouderenbonden zich manifesteren, door steeds meer aandacht te vragen voor de positie van de „oudere”, hebben zij het tegenovergestelde bereikt van wat zij beoogden en hebben zij het bestaan van de „leeftijdscriminatie” bevorderd. Door andere minderheidsgroeperingen wordt vaak dezelfde fout gemaakt.

J. J. van Houten,
Purmerend

Motorrijtuig-wegenbelasting

In V&D van november '91 stond een interessant gegeven in het artikel over de VINEX. Het Rijk ontvangt per jaar 13,2 miljard gulden aan verkeersbelastingen, terwijl slechts 2,6 miljard gulden aan weg-infrastructuur wordt besteed. Dat men ongeveer f 1,30 per liter benzine aan accijns ontving was mij bekend. Ik verbaas mij erover dat de Nederlandse automobilist daarover slechts moppert. Wij, Nederlandse motorrijtuig-gebruikers, betalen motorrijtuigbelasting. Met de inkomsten van deze belasting kan de overheid doen wat zij wil. Juridisch gezien. Dus de naam van de belasting is volkomen verkeerd gekozen, die moet worden veranderd in „Motorrijtuig-wegenbelasting”. Dan hebben wij m.i. juridisch het recht dat de daarvoor opgebrachte gelden gebruikt kunnen gaan worden voor wegeninfrastructuur.

De rijksoverheid blijft nog altijd een lekker inkomen houden aan het brandstofverbruik. Op zichzelf is het al schandalig dat de overheid daarop meer ontvangt dan de producent van en handelaar in het produkt tezamen. Ziet de VVD mijn voorstel als wenselijk en eventueel als juridisch mogelijk?

Q. J. de Jong,
Hillegom

In deze rubriek worden alleen aankondigingen opgenomen van openbare bijeenkomsten (voor iedereen toegankelijk) waar landelijke VVD-politici het woord voeren.

OC ALMELO - 23 november. De heer A. A. M. E. van Erp. „Theaterhotel”, Schouwburgplein 1, Almelo. Aanvang 20.00 uur. Vestigingsvergunningen en andere actuele zaken voor de middenstand.

ALPHEN A/D RIJN - 9 november. De heer H. A. L. van Hoof. Tenniscentrum Tean, Prins Bernhardlaan (nabij station), Alphen a/d Rijn. Aanvang 20.00 uur. De verhouding tussen ondernemers en politiek.

AMSTERDAM ZUID-OOST - 19 oktober. De heer H. F. Dijkstal. Gemeenschapscentrum van flatcomplex De Gouden Leeuw, Gouden Leeuw, Amsterdam Zuid-Oost. Aanvang 20.00 uur. Forum over integratie minderheden door arbeidsparticipatie.

ARNHEM - 26 oktober. De heer H. F. Dijkstal. Rest. „Lourens Inn”, Jansstraat 7-1, Arnhem. Aanvang 20.00 uur. Minderhedenbeleid.

OC BEVELANDEN/YERSEKE - 16 oktober. De heer P. M. Blauw. „De Oesterbeurs”, Wijngaardstraat 2, Yerseke. Aanvang 20.00 uur. Discussie-avond over liberaal landbouwbeleid.

DE BILT - 19 oktober. De heer R. L. O. Linschoten versus prof. dr. A. van der Swan. „De Biltsche Hoek”, De Holle Bilt 1, De Bilt. Aanvang 20.00 uur.

KC DEN HELDER / HAARLEM / AMSTERDAM - 1 november. Mevrouw E. G. Terpstra en de heer R. L. O. Linschoten. Motel Akersloot, Akersloot. Aanvang 14.00 uur. Jongeren en politiek. (Graag opgave van deelname i.v.m. eten.)

DEVENTER - 16 november. De heer mr. J. G. C. Wiebenga. Hotel-café-rest. „Royal”, Brink 94, Deventer. Aanvang 20.30 uur. Minderheden in Europa.

KC DORDRECHT / BARENDRECHT - 2 november. De heer J. D. Blaauw en de heer drs. G. J. de Vries. Cult.centrum „De Schalm”, Middenbaan 40, Barendrecht. Aanvang 20.00 uur. Europa na Maastricht.

KC DORDRECHT - 23 november. De heer mr. drs. F. Bolkestein. Circle Studio, Karel Lotsyweg 125, Dordrecht. Aanvang 19.30 uur. Actuele politiek.

KC DRENTHE / PEIZE - 9 november. De heer mr. drs. F. Bolkestein. Café-rest. Boonstra, Hoofdstraat 12, Peize. Aanvang 19.30 uur. Actuele politiek.

EINDHOVEN - 19 oktober. Mevrouw A. Jorritsma-Lebbink. „Stadspaviljoen”, Alb. Thijmalaan 12, Eindhoven. Aanvang 20.00 uur. Verkeers- en vervoersbeleid.

FRANEKER - 26 oktober. De heer P. M. Blauw. Rooms Katholiek Verenigingsgebouw, Sint Martiniplantsoen 39, Franeker. Aanvang 20.00 uur. Landbouwpolitiek.

KC FRIESLAND / JOURE - 9 november. De heer H. F. Dijkstal. Bowlingcentrum „t Haske”, Vegelinsweg 20, Joure. Aanvang 20.00 uur. Actuele politiek.

KC GELDERLAND / PAPENDAL - 26 oktober. De heer J. D. Blaauw. Motel West End, Amsterdamseweg 505, Arnhem/Papendal. Aanvang 20.30 uur. Flitscongres over de Balkanproblematiek.

's-GRAVENHAGE - 16 oktober. De heer R. L. O. Linschoten. Paviljoen Rigger, Pres. Kennedylaan 1 (achter het Universum), 's-Gravenhage. Aanvang 20.00 uur. Toelichting op de algemene beschouwingen.

HEEMSTEDEN / VROUWEN IN DE VVD - 26 oktober. De heer drs. A. van Boven. Kerkelijk Centrum, Ramplaan 108, Heemstede. Aanvang 10.30 uur. Onderwijs en religie.

HELMOND - 9 november. De heer A. A. M. E. van Erp. Hotel Lambert, Markt 2, Helmond. Aanvang 20.30 uur. Vestigingseisen en milieuproblematiek.

KC LEIDEN / VROUWEN IN DE VVD - 16 november. Mevrouw A. Jorritsma-Lebbink. Tenniscentrum Tean,

Prins Bernhardlaan bij het station, Alphen a/d Rijn. Aanvang 20.00 uur. Forum: Is politiek vrouwonvriendelijk?

LEIDERDORP - 23 oktober. Mevrouw E. G. Terpstra en de heer H. F. Dijkstal. „Wicks Partycentrum”, Hoofdstraat, Leiderdorp. Aanvang 19.30 uur. Jubileumviering 30-jarig bestaan.

LHEE / DWINGELO / LIBERALE KRING MEPEL-STEENWIJK - 26 oktober. De heer mr. A. J. Te Veldhuis. Hotel-rest. „Onder de Borken”, Lhee 26, Lhee/Dwingelo. Aanvang 20.00 uur. Milieuforum toegespitst op vuilstortproblematiek.

MEDEMBLIK - 19 oktober. De heer P. M. Blauw. Hotel het Wapen van Medemblik, Oosterhaven 1, Medemblik. Aanvang 20.00 uur. Landbouwbeleid na 1993.

MEPEL - 16 november. De heer H. F. Dijkstal. Schouwburg Ogterop, Zuid-einde 70, Meppel. Aanvang 20.00 uur. Forum over politieregio's en criminaliteitsbestrijding.

NIJMEGEN - 6 november. De heer H. F. Dijkstal. „De Vereniging”, Keizer Karelplein, Nijmegen. Aanvang 20.00 uur. Forum over criminaliteitsbestrijding.

NOORDWIJK - 28 oktober. De heer H. A. L. van Hoof. Prominent Inn Hotel, Koningin Wilhelminaboulevard 4, Noordwijk. Aanvang 21.00 uur. Actuele politiek.

NUNSPEET 9 november. De heer mr. A. J. Te Veldhuis. Café-rest. „t Vosje”, Stationsplein, Nunspeet. Aanvang 20.30 uur. Landbouw en milieu, met name bodemsanering.

OISTERWIJK - 9 november. Mevrouw drs. M. M. H. Kamp. Rest. „De gulle Ark”, Gemullehoekenweg 54, Oisterwijk. Aanvang 20.30 uur. Ouderenzorg en verpleging in regionaal perspectief.

OLDENZAAL - 18 november. De heer J. D. Blaauw. Hotel de Zon, Bentheimerstraat 1, Oldenzaal. Aanvang 20.15 uur. Europa na Maastricht. Voorlichting over het verdrag van Maastricht.

OC OMMEN - 23 november. Mevrouw A. Jorritsma-Lebbink. Rest. „De Hongerige Wolf”, Coevorderweg 27B, Stegeren/Ommen. Aanvang 20.00 uur. De VVD als oppositiepartij.

RENKUM - 26 november. Mevrouw E. G. Terpstra. Rest. „Klein Hartestein”, Utrechtseweg 226, Oosterbeek. Aanvang 20.00 uur. Actuele politiek.

ROTTERDAM - 26 oktober. De heer J. Franssen. „Pro Rege”, Oudedijk 113, Rotterdam. Aanvang 20.00 uur. Onderwijs in beweging.

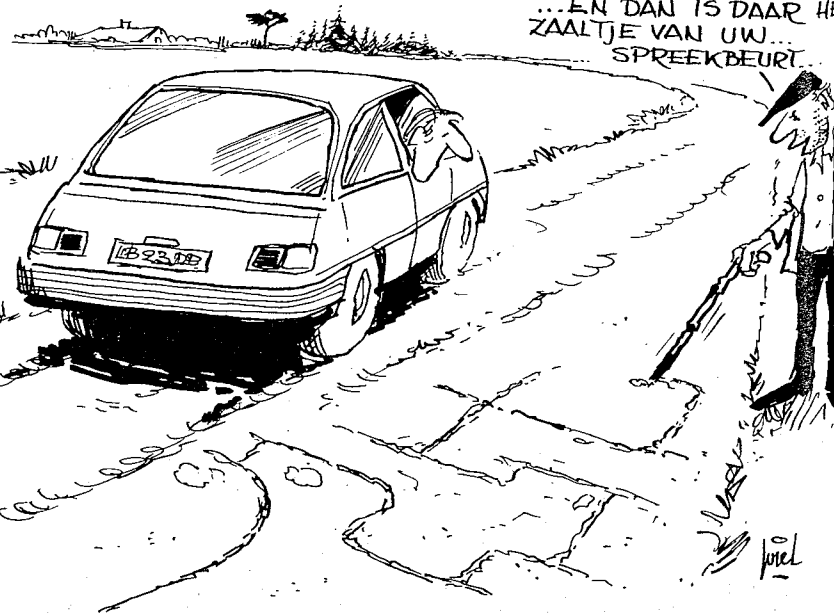
SCHAGEN - 16 november. De heer H. A. L. van Hoof. Rest. „Igesz”, Markt, Schagen. Aanvang 20.30 uur. Actuele politiek.

SCHOORL / BERGEN / EGMOND - 9 november. Mevrouw A. Jorritsma-Lebbink. Rest. „De Pepermolen”, Breeblaan 4, Bergen NH. Aanvang 20.00 uur. Verkeerscirculatie in samenhang met milieu en toerisme.

VUGHT - 2 november. De heer J. Franssen. Café-rest. „De Beukenhof”, Stationsstraat 21, Vught. Aanvang 20.00 uur. Basisonderwijs.

OC WALCHEREN / KOUDEKERKE - 2 november. De heer H. A. L. van Hoof. Hotel Walcheren, Brouwerijstraat 21, Koudekerke. Aanvang 20.00 uur. Forum over kostenbeheersing in de milieusector.

WEERT - 20 november. De heer H. F. Dijkstal. „De Poort van Limburg”, Weert. Aanvang 20.00 uur. Forum Cultuurbeleid.

**HET NEVELIGE ZICHT OP
MAASTRICHT**

Mr. Hans Nord analyseert de situatie in de diverse landen, zoals deze is ontstaan na het Verdrag van Maastricht.

'Het verdrag is het symbool om het eenwordingsproces voort te zetten'

'EMU moet als kernstuk van Maastricht worden beschouwd.'

ELKAAR BIJ DE HAND HOUDEN

8 Het devies van VVD-voorzitter Dian van Leeuwen aan ons allen.

BETERE CONTACTEN VVD - JOVD

12 Vergrijst die VVD en heeft de JOVD een 'te hoog blazergehalte'?

NOVEMBER 1992

Nr. 1409

ISBN: 0166 - 8498

FLITSCONGRES GELDERLAND

13 De kc-Gelderland is via 'Flitscongressen' een nieuwe weg ingeslagen om tot een snelle politieke meningsvorming te komen.

JUBILEUMVIERING VVD

16 23 januari in de Oosterpoort te Groningen met symposium, buffet en groot feest.

OPENBARE PARTIJRAADSVERGADERING

17 12 december over de industriepolitiek in 't Spant te Bussum.

VERDZWENEN

VEILIGHEID

Hoe wapenen we ons tegen criminaliteit? wat doet de overheid op dat gebied? krijgen we ooit nog dat gevoel van veiligheid weer terug?

**HC HESSING,
SLACHTOFFERS,
POLITICI EN
ANDEREN AAN
HET WOORD**

Richard Ellis

International
Property Consultants

Gebouw Hirsch
Leidseplein 29
1017 PS Amsterdam
Telefoon 020-626 26 91

Foto: Rob Doollaard

VERDWARVENEN VEILIGHEID

Berovingen, overvallen, diefstallen, inbraken, schietpartijen en mes-sentrekkerij... Onze samenleving wordt er niet veiliger op. Gesprekken met slachtoffers, een hoofdcommissaris van politie, een brigadier en twee politici. Worden we nog beschermd voor ons belastinggeld? Machteloosheid is troef.

door Michiel Krom e.a.

Hoofdcommissaris van Politie Rotterdam en Rijnmond, R.H. Hessing:

'In het verleden zijn we te veel uitgegaan van het goede in de mensen. Velen in de politiewereld keken de laatste jaren met argusogen naar de toenemende particuliere beveiligingsdiensten. Voor mij kunnen er niet genoeg komen. Wel moet dan de verouderde, achterhaalde wet op de weerkorpsen snel worden veranderd. Ik ben blij dat conducteurs terugkomen op de tram. Ik vind het juist dat warenhuizen kiezen voor meer en zichtbaarder personeel tussen de schappen: het is een oud verhaal, maar het begrip 'kijkgriep' kreeg wel een erg letterlijk tintje. Voetbalclubs zullen in eerste instantie op het eigen veld moeten letten. Het is raar dat daar politieagenten voor worden ingezet.'

■
Alleen al in Rotterdam hebben we zo'n 1800 regelingen en verordeningen
■

'Met veel ontwikkelingen ben ik blij, maar het is nog niet voldoende. De traditionele sociale controle ontbreekt en dat heeft zijn oorzaken. De burger is kwetsbaarder, weet moeilijker de weg te vinden. De Nederlander hoort de wet te kennen, is het adagium. Maar intussen maken ook veel niet-Nederlanders deel uit van onze samenleving. Zij weten niets

ALS NIEUWE FUNCTIEWAARDERINGEN NIET DOORGAAN, IS HET DE DOOD IN DE POT VOOR BIJ DE POLITIE.

van Michiel de Ruyter. Bovendien hebben we in het verleden steeds problemen opgelost met het opstellen van nieuwe wetten en regels. Alleen al in mijn gemeente, Rotterdam, zijn ongeveer 1800 regelingen en verordeningen. Gelukkig bekijkt men nu hoe dit aantal omlaag kan. Door die groei

van regelgeving werd de afstand tussen overheid, politiek en burger steeds groter. Ik ben dan ook zeer enthousiast over de sociale vernieuwing. Je moet daarbij de moed hebben om de macht af te staan tot op microniveau. Geef een buurtvereniging bijvoorbeeld een eigen budget om zaken zelf te repareren: ik ben ervan overtuigd dat het succes heeft.'

'De criminaliteit laat zich niet door grenzen beperken, dat zal de politie voor ogen moeten houden. We zullen ook op grotere schaal bezig moeten zijn. Daarnaast is het richting publiek van belang om in de directe omgeving van de burger te staan. Dat noem ik: de fijnmazige politiezorg. Want vanuit de politie gaat het om herkenbaarheid, aanspreekbaarheid en bereikbaarheid. We moeten niet alleen in actie komen als er iets gebeurt; zo van: men roept en wij komen. Wij moeten tijd vrij maken om problemen te voorkomen. Dat betekent een verschuiving in de taken van het korps. Daarbij vraag ik mij zelfs af of het nodig is dat elke roep om hulp wordt gehonoreerd. Als iemand klaagt dat de radio te hard aan staat, kunnen we wel komen, maar daarmee wordt het echte probleem niet opgelost. Die instelling vergt een functieverandering, waardoor minder het beeld blijft hangen van de politieman die er alleen is voor een bekeuring voor te hard rijden.'

'Nee, ik ben het in dit verband niet eens met de politieagent die onlangs heeft geklaagd over de verschillen in strafmaat tussen verkeersovertredingen en bijvoorbeeld diefstal uit auto's. Deze collega maakt een denkfout: de wettelijke straf is vrij hoog bij diefstal. Zij wordt alleen niet opgelegd. Maar wij moeten niet op de stoel van de wetgever of de rechter gaan zitten. Wel moeten alle partners in ons rechtssysteem zich bewust zijn dat zij deel uitmaken van een keten. Door het systeem aan te spreken pak je overigens het probleem ook niet aan.'

We moeten terug naar het wijk- en het buurtniveau

'In het verleden zijn we te veel uitgegaan van het goede in de mensen. De praktijk bewijst dat er over 'het mijn en dijn' anders wordt gedacht, want de realiteit is dat we ook kwade trekjes hebben. Een optimale democratie en welvaart heeft niet tot gevolg gehad dat de criminaliteit afnam. Er is blijkbaar een grotere tweedeling ontstaan tussen de sociaal sterkeren en zwakkeren. Alle mensen die dachten deze problematiek op te lossen door met nieuwe regels te komen zijn een karikatuur van de werkelijkheid geworden. We moeten terug naar het wijk- en het buurtniveau. Samen met Justitie, met wijkonderhoud, met woningcoöperaties moet de criminaliteit preventief worden teruggedrongen. Het moet uit de mensen zelf komen. De politie moet in de wijk aanwezig zijn.'

'Ik ben erg onder de indruk van het systeem in Tokyo waar in een stad met 14 miljoen inwoners en 44.000 politieagenten naast gewone districten ook 1000 wijkgerichte politieposten aanwezig zijn, zogenaamde Koban's. We zullen heel pragmatisch moeten inventariseren wat in de wijken gebeurt. Het is opvallend dat in bepaalde woningen altijd wordt ingebroken. Hoe komt dat? Kunnen wij dit voorkomen? Daar gaat het om.

Dat betekent een totaal andere invulling van de politietaken. Om resultaat te bereiken zullen wij niet vanuit het bestaande moeten bijsturen. Wij moeten onze taken echt opnieuw invulling geven. We moeten niet alleen boeven vangen, maar ook beheersen en bijsturen.'

Het Rotterdamse korps heeft recht op 800 man extra, maar we hebben nog geen cent

'Met de regionalisering van de korpsen wordt een grote stap gezet. Dit proces moet echter wel helder verlopen. Het Rotterdamse korps heeft recht op 800 man extra, maar we hebben nog geen cent. Dat betekent dat er intern best wordt gemopperd. De mensen sjouwen zich elke dag te barsten. De huidige krapte gaat ten koste van de politiecapaciteit. Ik heb respect voor de collega's die meewerken aan de vernieuwende politie. Ik waarschuw wel: zet een streep onder het verleden. Dat houdt in dat wij de werkwijze verbeteren. En daar hoort een structuur bij. Niet omgekeerd.

Het is daarbij de vraag of politiek en bestuur voldoende inhoudelijke druk op ons uitoefenen en voorkomen dat we weer terugvallen in oude patronen. Een goed voorbeeld is de functiewaardering in de korpsen. Als de ooit bedachte nieuwe functiewaarderingen niet doorgaan, is dat de dood in de pot voor mensen bij de politie. De mensen zullen zich dan

nooit op inspirerende wijze onderscheiden. Als het bestuur niet heel consequent blijft, en ik heb hiervoor de eerste aanwijzingen, maken wij niet de benodigde sprong van tien jaar vooruit, maar gaan wij diezelfde periode achteruit.'

'Als ik het zonder financiële belemmeringen zelf voor het zeggen zou hebben, zou ik - en daar vat ik dit gesprek mee samen - kiezen voor kleinschaligheid van de politie. En daarmee meewerken aan de oplossing van veel vormen van criminaliteit vanuit de wijken zelf. Ook van innovatieve ontwikkelingen, zoals de Koban's in Japan, kunnen wij nog veel leren. en dan mag wat mij betreft best een beetje druk op de ketel blijven staan. Want vanuit enige krapte kan iedereen, ook de politie, het beste functioneren.'

gezelschap het huis uit moest gaan...Dat geeft je echt een heel akelig gevoel.'

Bert: 'En je bent zo ontzettend kwaad. Hoe haalt iemand het in zijn hoofd om je te beroven, met een mes te bedreigen en naar het leven te staan. Dat heb ik nooit goed kunnen begrijpen.'

Zij: 'Vooral als je hem dan later weer gewoon in de stad tegen komt, geeft dat een heel akelig gevoel.'

Hij: 'De politie zei mij dat het stom was om er achter aan te gaan, want hier was sprake van een bende die nergens voor terugdeinsde. Dus de eerste maanden dat je alleen op straat loopt, heb je het echt spaans benauwd.'

Wilma: 'De politie vertelde ook dat dit meisje al zo'n 60 keer was opgepakt, maar niemand had ooit iets ondernomen. Ook de man was al heel vaak gearresteerd, maar er was nooit iets mee gebeurd.'

ER WAS HIER SPRAKE VAN EEN BENDE DIE NERGENS VOOR TERUGDEINSTE

De straatroof

Een trui passen in Groningen, onder de rook van de Martinatoren...zo begint het verhaal van Bert Meijer en Wilma Dorhout. Terwijl zij in het kleedhokje stond, gristen een donkere jongen en een blond meisje haar tas met een kapitaal aan het nieuw gekochte studieboeken voor de voeten van Bert weg. De achtervolging door beiden leidde tot messentrekkerij bij de dader, die de buit al lang aan een handlanger had overgedragen. De politie kwam er gelijk bij maar stond na eerst ingrijpen machteloos, want de buit was weg. Sterker nog, op zeker moment achtervolgde de dader de slachtoffers.

Wilma: 'Toen zijn we naar het politiebureau gegaan. Daar kregen we te horen dat ik gezien de inhoud van de gestolen tas (cheques, bankpasje, huissleutels, rijbewijs en een adres) en ook met het oog op wat er gebeurd was, onmiddellijk iemand in mijn huis moest zetten. Dat ik niet meer zonder

Bert: 'Ze wisten dat het heroïne-verslaafden waren, die voor een vermogen per dag nodig hadden. Ze waren blij dat hij nu met een mes had bedreigd, want nu konden ze iets ondernemen. Maar de politie zei ook: "Je kunt ze beter niet pakken, want dan ben je je leven niet meer zeker. En dan denk je: "In wat voor wereld leef ik?"'

Na deze affaire weet ik zeker dat ik geen strafpleiter meer wil worden

HET SLACHTOFFERBELEID IS HET 'SLACHTOFFER' GEWEEST VAN ONZE GERICHTHEID OP DE DADER

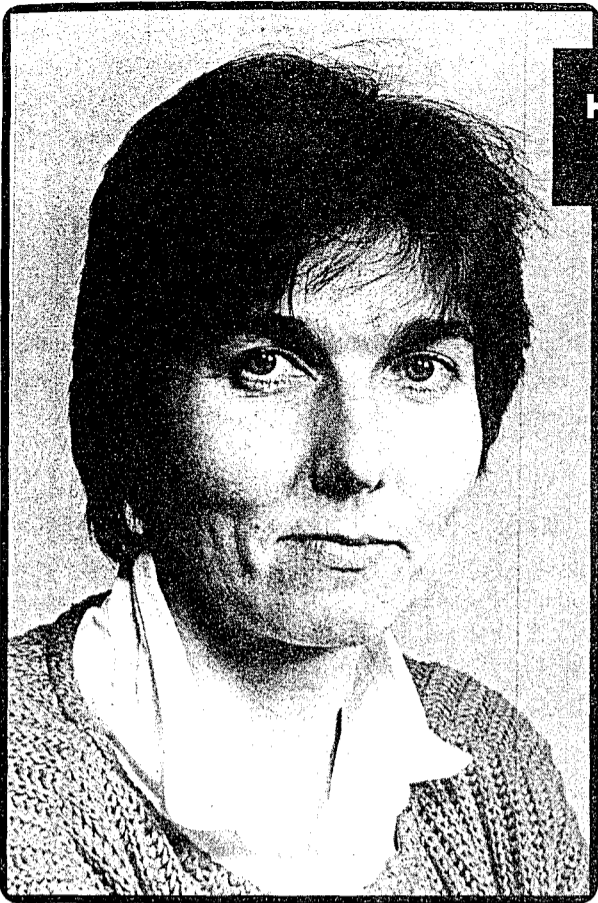

Foto: Hans Hordijk

Het kamerlid:

'Cijfers wijzen uit dat de criminaliteit niet zozeer stijgt, maar van aard grimmiger en gewelddadiger wordt', aldus CDA-Justitiewoordvoester in de Tweede Kamer, Marianne Soutendijk-Van Appeldoorn.

'Dat komt door een toenemende onverschilligheid ten opzichte van andermans eigendom en leven. Het individu in onze samenleving wordt steeds anoniemer. Bovendien verhardt de criminaliteit door een toenemende internationalisering. Het gevolg is dat jongeren tot vrij ernstige geweldsmisdrijven komen en dat georganiseerde bendes zich bijvoorbeeld met de drugshandel bezighouden.'

'Het is noodzakelijk mensen op hun verantwoordelijkheid aan te spreken. Dat geldt ook voor het onderwijs, sportclubs en voor bedrijven. De overheid moet zich echter richten op een politie- en justitiekorps met voldoende man- en vrouwkracht. Maar dat is onvoldoende. Je kunt wel duizend extra agenten inzetten, maar zonder toereikende bevoegdheden zijn deze mensen in hun functioneren geboeid en geblinddoekt. Wij zijn veel te terughoudend bij het verbeteren van de bevoegdheden. Voor politici spreekt het meer aan om te zeggen: "Meer politie op straat is noodzakelijk."

Het CDA wil de politie ook beter toerusten: denk bijvoorbeeld aan het toelaten van richtmicrofoons en de invoering van een identificatieplicht.'

Bepaalde vormfouten moeten hersteld kunnen worden

'Nu staan de verdachten na een vormfout weer op straat. Wij vinden dat je bepaalde vormfouten moet kunnen herstellen. Een ander voorbeeld: momenteel mag de politie niet ingrijpen als een misdaad wordt gepland. Dat mag pas bij het begin van daadwerkelijke uitvoering. Uit veiligheidsperspectief van de samenleving en mogelijke slachtoffers is dit onaanvaardbaar. Ook de bewijsmogelijkheden moeten worden verbeterd. Wij vinden bijvoorbeeld dat als je een verkrachting niet kunt bewijzen, DNA-onderzoek toelaatbaar moet zijn. Criminelen zijn zo doorgewinterd dat ze weten dat ze een grotere kans hebben vrij te komen als ze zwijgen. Bij de behandeling van de politie- en justiebegroting zullen wij dan ook pleiten voor meer geld voor politie en justitie en voor een sterke uitbreiding van de bevoegdheden.'

'In de debatten in de Tweede Kamer kwam kritiek op onze voorstellen om personen op straat te mogen fouilleren. Sommige fracties vonden verruiming van de oude wetgeving onaanvaardbaar. Natuurlijk vindt het CDA dat de privacy zorgvuldig moet worden afgewogen. Politie- en justitiewerk is vaak een delicate zaak. Wij zijn tóch de discussie aangegaan. Verruiming van bevoegdheden is noodzakelijk om echt iets aan criminaliteitsbestrijding te doen.'

Zogenaamde 'zelfmelders' kunnen best met drie man in een cel

'Politici bouwen niet graag cellen. Toen wij een paar jaar geleden bij staatssecretaris Kosto pleitten voor extra cellen stond vrijwel niemand in de Kamer daar achter. Pas een jaar later kwam de overtuiging. Ondertussen zijn wel grote risico's genomen. Nu gaan wij nog een stap verder: je moet bij de uitbreidingsplannen ook rekening houden met extra capaciteit. Het mag niet zo zijn dat ten behoeve van een grote politie-actie anderen moeten worden vrijgelaten. Dat werkt frustrerend. Het CDA is ook nog steeds voorstander van twee gevangenen in één cel. De formule één-op-één is kostbaar. Een gevangene kost ongeveer twee keer zoveel als een bejaarde. Gevangenen en bejaarden hebben net zo veel recht op hun privacy. Staatssecretaris Kosto houdt nog steeds vast aan één gevangene per cel. Het CDA zegt: "Bepaalde nog niet genoemde categorieën kunnen wellicht ook met meer op cel worden geplaatst." Dat geldt bijvoorbeeld voor de zogenaamde zelfmelders. Dat zijn mensen die na enige jaren worden opgeroepen hun straf uit te zitten. Zelfmelders die niet komen opdagen mogen wat ons betreft zelfs met zijn drieën in een cel. Momenteel moet eerst de cel vrij zijn voordat een arrestant die zichzelf niet meldt van huis wordt gehaald. Als de arrestant niet thuis is, staat zo'n cel overbodig leeg. Dit is te voorkomen door standaard uit te gaan van twee of drie personen per cel. In nieuwbouw van gevangenissen moet daarom rekening worden gehouden met cellen voor meer personen.

De streng bewaakte, zogenaamde gesloten inrichtingen, die nu ook moeten worden benut voor weigerachtige zelfmelders, kunnen dan worden gebruikt voor zware criminelen.'

Wat mij verontrust zijn de uiteenlopende straffen voor dezelfde delicten

'De strafmaat lijkt in vergelijking tot andere landen laag in Nederland. Maar in het buitenland bestaat de mogelijkheid om tot strafvermindering te komen. Wat mij wél verontrust zijn de uiteenlopende straffen voor vergelijkbare delicten. Het mag niet zo zijn dat je in Amsterdam een heel andere straf krijgt dan in Leeuwarden. Uiteraard ligt de beoordeling over een straf bij de rechter. We kunnen echter wél pleiten voor gelijkere bestrafing.'

'Als ik een ideaal-situatie mag omschrijven dan is dat een hoog ophelderingspercentage van misdrijven. Daarnaast pleit ik voor een korte tijd tussen daad en vonnis en het daarop direct aansluiten van het uitzitten van de straf. Bij goed gedrag kies ik er bovendien voor om het laatste deel van de gevangenisstraf om te zetten in een soort werkstraf: niet automatisch, maar alleen als men het verdient. Dan

ZORGEN VOOR HET 'HETE

kunnen veroordeelden onder toezicht van de reclassering werkzaamheden verrichten.'

'Tenslotte vraag ik meer aandacht voor het slachtoffer. Ik vind het jammer dat tot op heden het slachtofferbeleid tot nu toe het "slachtoffer" is geweest van de dadergerichtheid. Het wordt hoog tijd dat onze zorg en de daarbij behorende financiën richting slachtoffers wordt verbeterd.'

De Officier van Justitie:

'De oorzaken van criminaliteit? Het is niet mogelijk om op die vraag een helder antwoord te geven. Ook criminologen komen er niet uit. En er zijn net zoveel theorieën als er criminologen zijn,' aldus Mr. J. van Ek, Officier van Justitie bij het arrondissementsparket te Den Haag.

'Naar mijn mening is een verschraving van de sociale controle een belangrijke oorzaak van het verminderde normbesef in onze samenleving. Daadkracht in optreden is gevraagd bij normovertredend gedrag.'

Ouders zullen hun spruiten verantwoordelijkheidsgevoel moeten bijbrengen

'De burger zal verder moeten kijken dan het eigen voortuintje. De ouders zullen hun 'spruiten' het nodige verantwoordelijkheidsgevoel moeten bijbrengen als het andermans spulletjes betreft. De ouderlijke reactie, variërend van bestraffende blik tot straffende hand kan een investering zijn voor de toekomst. Dit geldt uiteraard ook voor andere zaken zoals verkeer, milieu...etc.'

'Het mag niet zo zijn dat een moeder zich sterk maakt in het wijkcomité voor een verkeersveilige schoolroute en vervolgens als zij haar kind van school haalt, met het kind naast zich alle rode verkeerslichten negeert, omdat het eten tijdig

op tafel moet staan. Kortom, de veel-voorkomende-criminaliteit kan worden verminderd als de, zoals ik het noem, "moet-kunnen-mentaliteit" wordt onderdrukt.'

'Zelf denk ik dat het respect voor het gezag tanende is. Als je hoort en ziet hoe gemakkelijk de door de overheid gestelde normen en regels terzijde worden geschoven, dan moet dat tot nadenken stemmen. Het zegt misschien ook wel iets over de normen en regels en de wijze waarop strafbare feiten worden afgedaan. Als er eenmaal normen en regels zijn dan moet daadkrachtig worden opgetreden tegen overtreding. Daarvoor moet er zichtbaar voldoende mankracht zijn bij

politie en justitie. Vooral tegen misdrijven zoals vernieling, diefstal, woninginbraken, die veel voorkomen, zal snel en doeltreffend moeten worden opgetreden. Alleen dan is het mogelijk het kosten- en bate,plaatje van de crimineel te veranderen. Ook zal hiervan een afschrikwekkende uitwerking uitgaan voor potentiële criminelen. Dit noem ik het "hete kacheffect". Iemand weet dat het aanraken van een gloeiende kachel zeer pijnlijk is en zal dat dus niet doen. Zijn gedrag wordt direct bestraft en zo zou het ook bij criminelen moeten zijn. De hardnekkigen zullen vervolgens op de blaren moeten gaan zitten. Daar moet ook niet zielig over worden gedaan.'

'Als ik minister van Justitie zou zijn, zou ik eerst laten inventariseren wat mijn voorgangers bedacht en beloofd hebben. Daar zitten vast goede zaken bij. Vervolgens zou ik bij nieuwe plannen eerst over de haalbaarheid nadenken alvorens ze in de openbaarheid te brengen.'

De brigadier:

'Je hebt elkaar echt nodig als je als koppeltje de straat op gaat. Straatroof is een zwaar delict. De slachtoffers zijn zeer geëmotioneerd, maar ook zijn er risico's rond de daders. Die zijn zwaar bewapend met messen en vuurwapens,' vertelt Peter van Brenk, brigadier van het Amsterdamse bureau Warmoesstraat. 'Die mensen aan te houden is geen gemakkelijke zaak. Iedere keer komt dat veiligheidsaspect om de hoek kijken. Op dit bureau proberen we een wisselwerking te krijgen tussen de surveillancediensten en de planningafdelingen die rapporten analyseren en aan kunnen geven welk gebied op dat moment zeer in trek is bij de heren straatrovers.'

De grootste probleemgroep vormen de mensen uit het Middellandse-Zeegebied

'Op dit bureau hebben we veel te maken met zakkenrollerij, druggebruik en drugsrelated crimes, zoals auto-inbraak, tas-rollerij...etc.'

'De grootste probleemgroep om mee om te gaan zijn voor ons toch wel de mensen uit de landen rond het Middellandse-Zeegebied van Noord-Afrika. Ze zijn behoorlijk gewelddadig. Die mensen zie je ook steeds terug bij geweldsdelicten. Ze hebben geen papieren, zeggen dat ze uit Libanon of Beiroeth komen, omdat daar ooit de hele bevolkingsadministratie is opgeblazen. Maar meestal komen ze uit Algerije of Marokko. De Marokkaanse autoriteiten zeggen dan: "Jullie beweren wel dat het een Marokkaan is, maar bewijs het maar eens, want wij kennen hem niet." Het is vrij hopeloos. Je pakt ze op. Ze worden gestraft, maar daarna kan je geen kant met ze op. Je kan ze niet naar het land van herkomst sturen want dat is niet bekend en dan worden ze in principe weer vrijgelaten.'

KACHELEFFECT

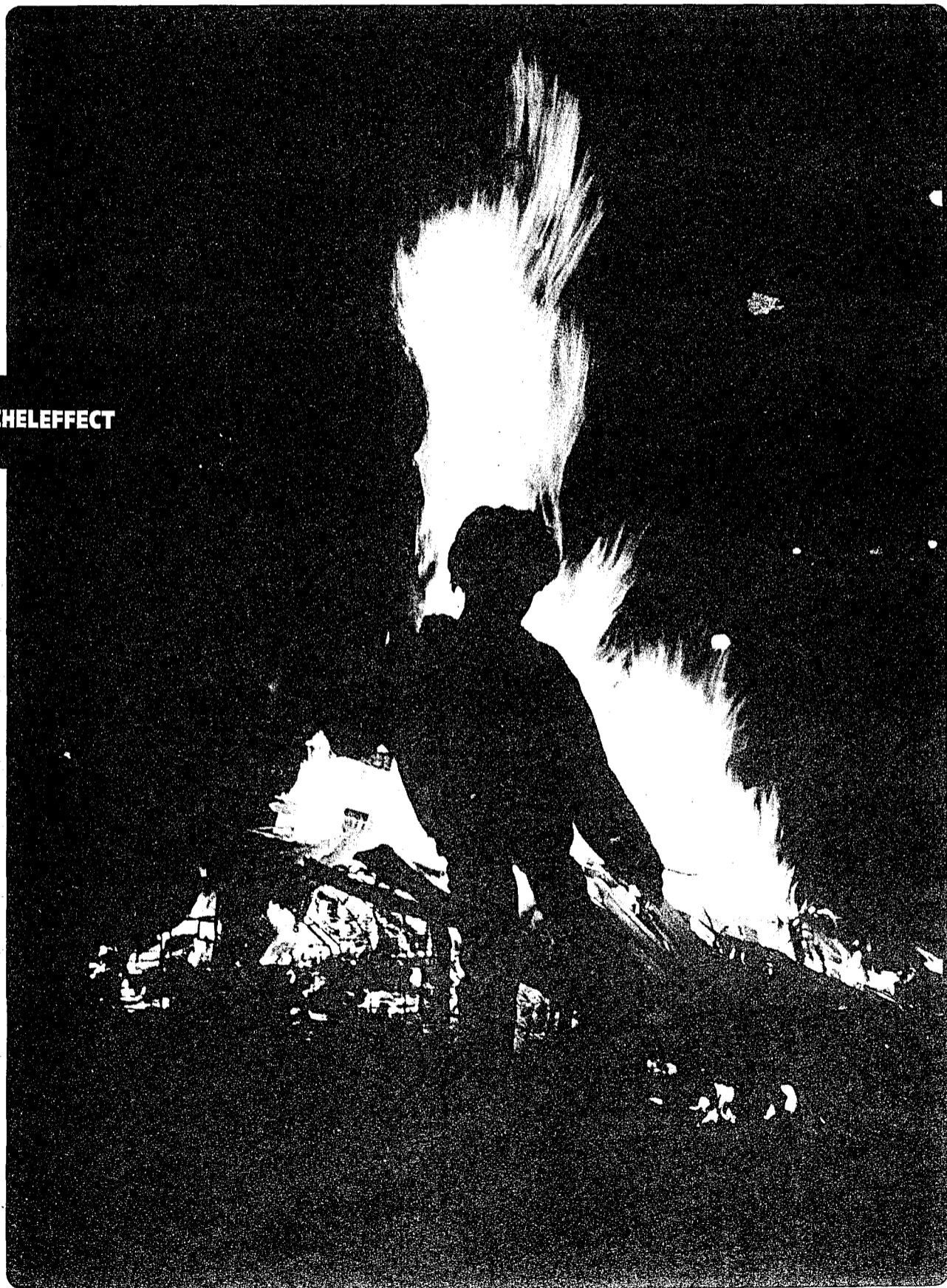

Foto: Marcel Minnée

DE POLITIEK MOET DUIDELIJK AANGEVEN OF MEN IETS OVER HEEFT VOOR VEILIGHEID

■
*Je krijgt een gigantisch
 nauwe flessehals*
 ■

'Een beetje idealisme in mijn werk heb ik nog wel. Maar alleen denk ik wel eens dat Justitie te laat met reorganiseren is geweest. De problemen worden niet opgelost door een blik agenten open te trekken. Nu heb je het trechter-idee. Toen de politie werd gereorganiseerd, konden meer politiemensen de straat op. Daardoor verbeterde het contact met de burger, maar ook werden meer dingen door agenten gezien en kwam er dus meer werk. Door Justitie is daar helemaal niet op ingespeeld. Dan ontstaat een gigantisch nauwe flessehals met allerlei onbevredigende toestanden: 60 tot 70% weggestuurde mensen, honderden processen-verbaal die geseponeerd worden. Dat is natuurlijk een beetje vreemd. Op het bureau is men dan een dag ontzettend kwaad. Dat gaat wel weer over, maar het is natuurlijk wel vervelend, want iedere keer moet je dus je eigen mensen weer oppepen.'

'De politiek moet eens duidelijk aangeven of men iets over heeft voor de veiligheid. Als ze zo door blijven gaan als nu, nou dan heeft men daar niet zo'n hoge pet van op. En dan

zie je hier politici alleen verschijnen vlak voor de verkiezingen met allerlei werkbezoeken. Dan horen ze je aan en vervolgens gebeurt er niets. Je ziet er weinig van terug in hun besluitvorming.'

Het kamerlid:

'Ik geloof niet dat criminaliteit wordt veroorzaakt door wat door sommigen "de nieuwe armoede" wordt genoemd. Daarvan was nog geen sprake toen de VVD als eerste politieke partij begin jaren tachtig als verkiezingslogan: "Veilig op straat" gebruikte. Bij andere partijen leefde dat toen nog helemaal niet. Nee, ik denk niet dat er een rechtstreekse relatie bestaat. Wel op onderdelen. Bijvoorbeeld door de werkloosheid onder jongeren. Dat leidt tot hangen op straat. Dat kan leiden tot vandalisme en dat weer tot kleine criminaliteit. Via een omweg kan langdurige werkloosheid de oorzaak zijn van sommige vormen van criminaliteit.'

VVD-Tweede Kamerlid en Justitiewoordvoerder Hans Dijkstal stelt dat de overheid geloofwaardig moet zijn. 'Zij moet zorg dragen voor voldoende politie, voldoende capaciteit bij het Openbaar Ministerie en de rechterlijke macht en voor genoeg cellen. Preventie hoort daar zeer nadrukkelijk bij. Burgers moeten meer aan hun eigen veiligheid doen. Een goed slot op de deur kan wat dat betreft soms al helpen.'

'In zekere zin is preventie zelf het belangrijkste. Alles wat kan worden voorkomen is meegenomen. In dit verband moet wel worden opgemerkt dat van repressie een preventieve werking uitgaat. Ik doel dan op de pakkans. Die is in Nederland in de loop der jaren steeds kleiner geworden.

DE OVERHEID LAAT HET TE VAAK AFWETEN

Daardoor wordt de verleiding tot crimineel gedrag steeds groter. Als die pakkans wordt vergroot, gaat daar een preventieve werking van uit. De laatste tien jaar zijn resultaten geboekt met het beleid, maar het gaat nog steeds te langzaam. Te vaak laat de overheid het toch weer afweten. Dat zit mij dwars. Bijvoorbeeld: iedereen in de Tweede Kamer vindt dat er meer politie moet komen. Tót het moment dat de begroting wordt behandeld, want dan is er opeens geen geld en staat de VVD alleen met haar voorstel hiervoor extra geld uit te trekken. Dat is niet echt geloofwaardig. Het had allemaal sneller gekund.'

'Het probleem van het cellentekort moet worden opgelost. Met name Benk Korthals (VVD) heeft vele malen gepleit voor uitbreiding van het aantal. We kunnen met beperkte tevredenheid terugkijken over wat op dat gebied in de vorige kabinetsperiode is bereikt. VVD-minister van Justitie Korthals Altes heeft met veel duwen en trekken het aantal gevangenen met 5 weten uit te breiden. Ook in deze kabinetsperiode is het aantal cellen toegenomen.'

Werkt gevangenisstraf? Ik denk van wel!

'De vraag of extra cellen iets oplossen heeft twee kanten. Werkt gevangenisstraf? Ik denk van wel. Ten tweede: hoeveel cellen heb je nodig? De situatie was wat dat betreft dramatisch. Niet alleen kleine criminelen konden niet worden

ingesloten, maar ook voor grote boeven was geen ruimte. We zijn nu bezig met een inhaalslag, maar in sommige gebieden, zoals Amsterdam, blijft een capaciteitstekort. Er moet meer ruimte komen. Ik ben tegen plaatsing van twee zwaargestraften in een cel, maar ik pleit vóór eventueel twaalf lichtgestraften op een zaal. Daarmee zou een deel van het capaciteitsprobleem zo kunnen worden opgelost. Wat wel een probleem is dat sommige criminelen zo hard en gewelddadig zijn dat voor hen een extra zwaar bewakingsregime nodig is. Dat regime kost zowel veel personele als technische als financiële middelen.'

Te veel regels leiden tot normvervaging

'Er zijn absoluut te veel regels. Te veel regels betekent vaak dat door de hoge kosten te weinig handhaving kan plaats hebben. Dat leidt tot normvervaging en werkt heel negatief uit op het gedrag van mensen. Sommige dingen begrijp ik in Nederland helemaal niet. De verkeersboetes zouden drie keer zo hoog moeten zijn. We weten uit de landen om ons heen dat dit effectief is. Hier maak je een rekensom. In Amsterdam zet je je auto even fout neer. De kosten neem je op de koop toe. In België rijdt men wel rustig. Bij de Rijkswacht ben je zo vijfhonderd gulden kwijt. Dus begin nu eens de werking van boetes afschrikwekkender te maken. Dat beïnvloedt het gedrag van de verkeersdeelnemers.' 'Wanneer ik in het kabinet zou zitten, zou ik absoluut als eerste daad de Nederlandse politie met duizenden agenten uitbreiden. Die extra agenten zijn voor twee dingen noodzakelijk. Er moeten meer agenten zichtbaar zijn op straat. Ten tweede zijn er meer agenten nodig voor allerlei rechercheonderzoeken, die we nu moeten stoppen doordat de mankracht ontbreekt. Dat vind ik echt krankzinnig!'

We moeten meer geld voor extra mankracht uittrekken

'We moeten met elkaar meer geld uittrekken voor extra mankracht. Vervolgens zou ik een schoonmaakoperatie in gang zetten voor wat betreft alle regelgeving die overbodig is en die we niet kunnen controleren. In de derde plaats zou ik willen dat iedereen, die niet bij de politie of justitie werkt, zich eens wat meer zou realiseren wat het eigen gedrag of werkterrein voor invloed heeft op veiligheid of onveiligheid. Sommige dingen begrijp ik helemaal niet. In sommige steden worden wijken gebouwd die a.h.w. al bij voorbaat uitnodigen tot criminaliteit. Maar ook zou ik willen dat het welzijnswerk en het onderwijs wat meer aandacht zouden besteden aan veiligheid.'

Foto: Vincent Mentzel

VAN DE VOORZITTER

Liberalen hebben de naam nogal individualistisch ingestelde mensen te zijn. Andere partijen proberen vaak deze voor liberalen kenmerkende eigenschappen als een negatieve eigenschap af te schilderen. Maar helaas voor hen, deze instelling is juist onze kracht. Onze kracht omdat deze eigenschap ons er toe drijft om het goede in onszelf volledig te benutten en anderen te stimuleren dat ook te doen. In de VVD werken al die liberale krachten samen waardoor we tot veel in staat zijn.

Vandaag ziet u weer eens het resultaat van de kracht van het samen doen: een vernieuwde Vrijheid en Democratie, met een nieuwe lay-out en een nieuwe formule. In de afgelopen maanden is er hard aan gewerkt door de (uitgebreide) redactie, de redactieraad en in het bijzonder door Kees Oster van het bureau Stempels en Oster en natuurlijk door de hoofdredacteur Reny Dijkman. Namens alle lezers wil ik hen hartelijk bedanken voor hun grote inzet en hen feliciteren met dit resultaat.

Ik hoop dat de vernieuwde Vrijheid en Democratie een belangrijke bijdrage zal gaan leveren aan de discussie binnen en buiten de VVD. De nieuwe formule biedt alle mogelijkheden om uit te groeien tot een toonaangevend partijblad. En ik hoop dat u, lezers, elke keer weer met spanning zult uitkijken naar het volgende blad. Ik in ieder geval wel.

Waar ik ook met spanning naar uitkijk, is de viering van het 45-jarig bestaan op 23 januari 1993 in Groningen. Een symposium met verrassende sprekers en een spetterend feest zullen voor een grandioze dag zorgen, die u niet mag missen. Dus houdt u nu alvast die datum in uw agenda vrij en kom naar Groningen.

Dian van Leeuwen

'We moeten elkaar bij de hand houden'

Foto: Vincent Mentzel

Ze is met veel initiatieven gestart om de partij wat levendiger te krijgen; aantrekkelijker en dus dichterbij de mensen. 'Zolang dat allemaal op papier staat zijn veel mensen geneigd daar vriendelijk 'ja' tegen te zeggen. Pas bij de praktische uitvoering word je soms met weerstanden geconfronteerd. Maar we moeten er met ons allen doorheen. We moeten elkaar bij de hand houden en goed beseffen wat tenslotte de voordelen zijn. En ik moet zorgen dat voldoende draagvlak blijft bestaan om die lijn waarover overeenstemming bestaat vorm te blijven geven.'

Spanningen

Tussen Dian en de kamercentralevoorzitters zijn even wat spanningen geweest. 'We hadden geen verschil van mening over het beleid en de ontwikkeling daarvan. Wel soms over de aanpak. Dat mocht beslist niet leiden tot een vertrouwensbreuk tussen de kc-voorzitters en mij. Rond de tafel hebben wij die meningsverschillen met elkaar uitgesproken. Dat is over en uit. De sfeer is nu goed.'

Dian van Leeuwen benadrukt dat zij al als voorzitter van de Emancipatieraad de grote waarde van vrijwilligers heeft ervaren. 'Bij een politieke partij is dat net zo. Men hoeft echt niet bang te zijn dat ik die vrijwilligers wil omvormen tot professionals en hun het plezier in het vrijwilligerswerk wil ontnemen. Integendeel.'

hand houden'

Na een jaar voorzitterschap kan Dian van Leeuwen haar wensen voor de VVD in tien punten samenvatten: 1. Verkiezingswinst boeken; 2. Een overzichtelijk, toegankelijk verkiezingsprogramma; 3. Het algemeen secretariaat als partij-actiecentrum; 4. Talent-management; 5. Herovering maatschappelijk middenveld; 6. Bevordering inhoudelijke discussie in de partij; 7. Meer vrouwen en jongeren in de partij; 8. Het uitdragen van de liberale beginselen; 9. Het uitdragen van partijstandpunten; 10. Het partijblad als forum voor opinievorming.

Mij staat voor ogen dat wij onze organisatie zo effectief mogelijk moeten laten draaien. Daartoe zullen wij die vele vrijwilligers - waar nodig - wat betere instrumenten aanreiken, waardoor hun werk wat gemakkelijker wordt en waardoor zij het effect van hun inspanningen wat makkelijker kunnen meten.'

Talent-management

Het door haar gestimuleerde project talent-management moet een continu proces vormen. De blauwe draad door de hele partij.

'Nee, talent-management is niet in het leven geroepen om een kaartenbak te vullen met mensen die op moment x misschien inzetbaar zouden kunnen zijn. Talent-management (TM) is het permanent speuren naar plaatsen in je omgeving waarvan het goed zou zijn als liberalen daar zouden zitten. In ziekenhuis- en bejaardenhuisbesturen, in sportverenigingen... Allerlei heel normale

zaken waar via sturen toch zeggenschap wordt uitgeoefend op dat deel van de maatschappij waar ons liberale geluid o zo nodig is. Daarop moeten we voortdurend alert blijven.'

'Maar,' vervolgt Dian, 'talent-management omvat veel meer. De activiteiten variëren van het opsporen en begeleiden van talent tot en met het aantrekkelijker maken van bijeenkomsten. Heel ruim dus.'

Het hoofdbestuur heeft besloten de gemeenteraadsverkiezingen in 1994 tot speerpunt te maken. Als die verkiezingen goed gaan, zullen ongetwijfeld ook de verkiezingen voor de Tweede Kamer en het Europees Parlement een succes worden.

Op dit moment wordt een aantal regionale bijeenkomsten gehouden waarop de afdelingen over talent-management worden voorgelicht. De opkomst is hoog. Ik ben daar zeer blij mee want talent-management is erg belangrijk voor de VVD.'

Foto: Theo Meijer

Kamerfractie

Ook de kandidatenlijst voor de VVD-Tweede Kamerfractie zal met de grootst mogelijke zorgvuldigheid worden samengesteld. Dian kan er nu nog weinig over kwijt, omdat de commissie Van Aardenne nog volop bezig is. De VVD-voorzitter wijst wel op een door de NRC gehouden enquête waaruit duidelijk naar voren komt dat de 150 leden van de Tweede Kamer voornamelijk bestaan uit mensen afkomstig uit de (rijks)overheid, het onderwijs en de kwartaire sector.

'De commissie Van Aardenne heeft als één van de criteria te zorgen dat de toekomstige fractie een zo goed mogelijke doorsnee vormt van wat in Nederland leeft.

Ik vind het prima als mensen uit het bedrijfsleven interesse tonen in de politiek, want dat missen we node. Dat is een heel belangrijke sector.'

Puntenprogramma

Trots meldt zij dat de VVD voor de komende Kamerverkiezingen met een heel ander soort verkiezingsprogramma wil komen. Wij stellen een tiental punten op, waarvan wij als liberale partij menen dat die de komende jaren het sterkst bij de burgers zullen leven en waar het in de politiek om zal gaan. Aan die tien punten gaan wij prioriteit geven met onze liberale visie. Eén van die punten zal zeker het minderhedenbeleid zijn. Op dat gebied moeten we dus kijken naar wat gedurende de komende periode binnen de minderheden die aandachtspunten zullen zijn, waarvan wij liberalen denken dat ze het belangrijkste zijn. Daar moeten we dan een nadere invulling aan geven.

Op die manier blijft ook tijdens de rit de mogelijkheid open om - indien iets actueels speelt in de partij - een uitspraak door de leden te laten doen over welke richting we opgaan.

Zo is de kc-Gelderland met het goede initiatief gestart flitsfora te houden. Daar pakt men een actueel onderwerp bij de kop en bediscussieert dat.

Dergelijke initiatieven geven ook Kamerleden meer houvast ten aanzien van wat in de partij, waardoor zij zijn gekozen, leeft.'

Doe-fase

Na een jaar voorzitterschap is voor haar de praatfase, waar de PvdA nog midden in zit, een gepasseerd station. 'We zitten in de doe-fase. We zijn nu volop bezig met de uitvoering.'

foto: r Sticht

ZORGEN OVER ONS ONDERWIJS

door Victor Hafkamp

Grote zorgen over het onderwijs in Nederland klonken op 31 oktober in Bodegraven door bij inleidingen en discussies op de themadag van de VVD over dit veelbesproken onderwerp.

De organisatie van de themadag 'De kwaliteit van het onderwijs' had drie uitstekende inleiders naar het goed bezochte congres weten te halen. Het drietal: prof. dr. C.J.M. Schuyt, hoogleraar sociologie aan de Universiteit van Amsterdam, prof. Len de Klerk, rector-magnificus aan de Katholieke Universiteit Brabant (Tilburg) en VNO-bestuursvoorzitter dr. A. Rinnooy Kan, maakten in hun inleidingen op hun eigen wijze de aanwezigen deelgenoot van hun specifieke zorgen over het nationaal onderwijs.

Tekort aan vakmensen

Rinnooy Kan wees op de groeiende problemen bij de aansluiting op de arbeidsmarkt ondanks de steeds groter wordende deelname aan het onderwijs. Hij noemde de drastische daling in de belangstelling voor het lbo, waardoor in diverse bedrijfstakken nu al tekorten zijn aan vakmensen, het lage rendement van met name de havo en de slechte aansluiting havo-hbo plus de sterk dalende belangstelling in het wetenschappelijk onder-

wijs voor technische studierichtingen ten gunste van alpha- en gamma-opleidingen. Hij weet die problemen aan wat hij noemde 'de heersende onderwijscultuur'. Zijn tweede zorg betrof de betaalbaarheid van het stelsel en het rendement. Bij een teruglopende economie was het onvermijdelijk de onderwijsuitgaven kritisch te herzien. 'Ook in het stelsel van studiefinanciering moest keer op keer worden ingegrepen, omdat door de grote aantallen de spoeling dunner werd', constateerde hij. En hij wees meteen op de lage diploma-rendementen in veel studierichtingen. 'Ik denk dat de slechtste dienst die wij onze economie kunnen bewijzen een ontwikkeling is met een groot aantal slecht opgeleiden uit het hoger onderwijs en tegelijk een tekort aan middenkader en vaklieden met een middelbare beroepskwalificatie', aldus de VNO-voorzitter.

Negatieve invloed

Ook prof. Schuyt sneed o.a. het huidige stelsel van de studiefinanciering aan. Dat heeft z.i. een negatieve invloed op het peil van het universitair onderwijs. Dat systeem heeft volgens hem het vreemde effect dat niet alleen talent uit lagere milieus gaat studeren, wat een goede ontwikkeling is, maar tevens dat het andere talent uit de hogere milieus, de universitaire banken komt "vervullen en vervuilen". Hij bepleitte een terugkeer naar het studiefinancieringsstelsel van de jaren zestig. In die jaren studeerden studenten hard om hun beurs niet te verliezen.

Herwaardering leraarschap

Zorgen ook uit de mond van prof. Len de Klerk over de status van het leraarschap. 'De

Dagvoorzitter Neelie Kroes met VNO-voorzitter Rinnooy Kan

bezuinigingen op het gebied van onderwijs - ook in tijden van economische groei - hebben een dramatisch effect gehad op het onderwijs,' merkte hij op. En hij pleitte voor een brede maatschappelijke discussie over de economische waarde van menselijk potentieel. 'Wat is onderwijs ons waard? Welke prioriteit verdient het bijvoorbeeld in vergelijking tot ontwikkelingssamenwerking of defensie?' Maatschappelijke herwaardering van het leraarsberoep valt en staat met de herwaardering van het hele onderwijs, stelde hij. Neelie Kroes, dagvoorzitter, onderstreepte het nog eens nadat de rapporteurs van de discussiegroepen het besprokene aan de zaal hadden voorgelegd. 'We moeten de discussie voortzetten over deze problematiek. Goed onderwijs is van buitengewoon belang. Ook vanuit de VVD zal de maatschappelijke herwaardering voor het onderwijs een belangrijke activiteit moeten worden.'

Fransje Roscam Abbing - Bos, hoofdbestuurslid, juichte de komst van Neelie Kroes toe. 'Het deed me goed je weer eens zo in de partij bezig te zien.'

De in het algemeen hoogst deskundige deelnemers aan de discussie namen niet alleen in geestelijk opzicht iets uit Bodegraven mee. Zij werden bij hun vertrek vergast op een product van de streek, een kaasje. Een toepasselijke waardering voor een groep actieve VVD-ers die van haar specialisme - getuige de discussies - kaas blijkt te hebben gegeten.

City-marketing: niet alleen denken, maar ook doen

Een ondernemer houdt zich voornamelijk bezig met zijn eigen 'toko'. Het blijkt uitermate moeilijk om hem te interesseren voor de omgeving van zijn bedrijf. City-marketing behoort daarom tot een van de taken van de lokale overheid. Voornaamste doel: komen tot een plan om het produkt 'stad' optimaal te ontwikkelen. Om dat marketing-plan te kunnen uitvoeren is een organisatorisch kader nodig: het city-management.

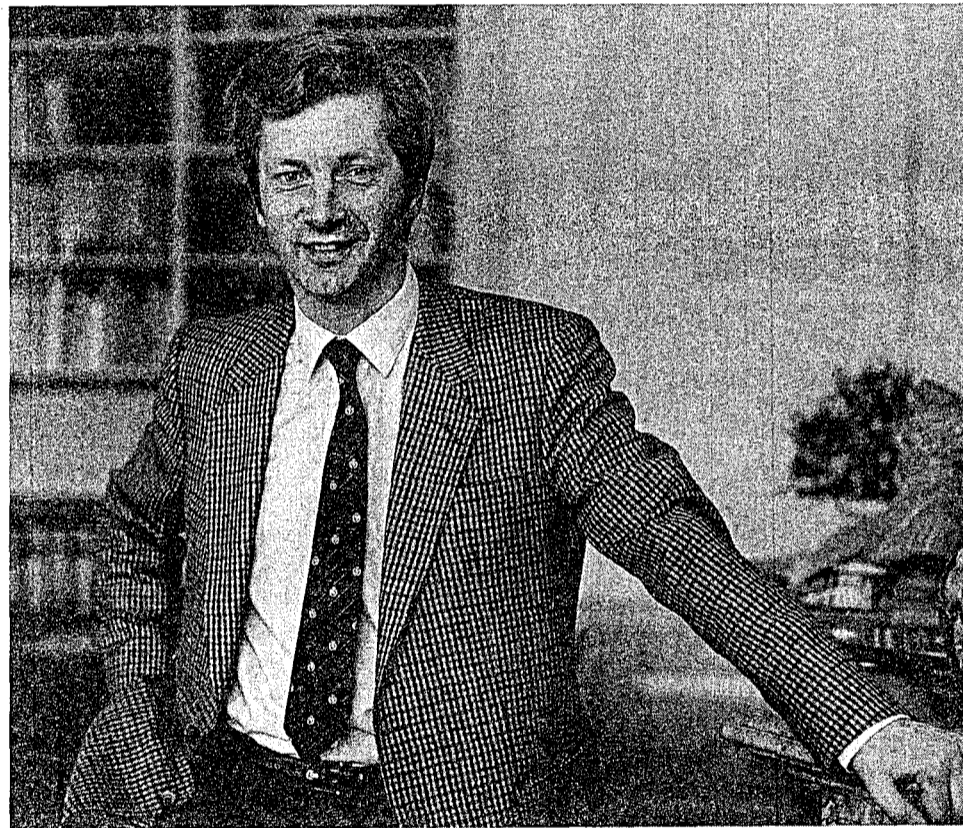
door Lody Pieters

Volgens Jan Kamminga, voorzitter van het Koninklijk Nederlands Ondernemersverbond (KNOV), is city-marketing bij uitstek een thema waarmee VVD-politici zich kunnen profileren. Op het onlangs gehouden congres van de Vereniging van Staten- en Raadsleden noemde hij het voor liberalen een 'spannende uitdaging' om een brug te slaan tussen de 'vrijheidsdrang van ondernemers' en de verantwoordelijkheid van de overheid om het stadscentrum voor alle betrokkenen leefbaar en aantrekkelijk te maken.

Overigens vindt Kamminga het een goede zaak dat niet alleen de grote steden, maar ook kleinere steden en zelfs dorpen zich met city-marketing bezig houden. De mobiliteit van burgers neemt immers steeds meer toe. Het is tegenwoordig heel normaal om in dorp A te wonen, in stad B te werken en in plaats C te winkelen. De concurrentie tussen (stads)centra neemt daarom ook steeds meer toe. En daarmee eveneens de noodzaak voor bestuurders én ondernemers om aan city-marketing te doen.

Stad als totaalprodukt

Om het verschil tussen enerzijds 'verkopen' en 'promotie' van een stad en anderzijds 'marketen' ervan te verduidelijken geeft Kamminga als definitie: 'City-marketing is een noodzakelijke manier van overheidsdenken en -handelen, waarbij de gemeente in samenspraak met vooral de marktsector het produkt stad optimaal ontwikkelt en afgestemd houdt op de behoefte van hun gebruikers.' Hij ziet de stad hierbij als een 'totaalprodukt': een conglomeraat van diverse basisfuncties (bijvoorbeeld wonen, werken, naar school gaan) en toegevoegde waarden (culturele evenementen, toeristische attracties enz.). Als voorbeelden van nieuwe eigen-

Jan Kamminga, voorzitter KNOV

schappen van een stad noemt hij clustering van winkelsectoren en perifere detailhandel. Ook de andere marketing-P's moeten volgens Kamminga bij city-marketing ruimschoots aandacht krijgen:

Plaats: verkeer, parkeren, openbaar vervoer
Prijs: leges, onroerend-goedbelasting, parkeergeld, prijs van bouwgrond
Promotie: communicatie met de markt, marktbenadering.

Denken én doen

Bij de P van Personen wijst Kamminga met nadruk op de rol van de gemeente. Uiteraard nemen burgers en ondernemers een belangrijke positie in binnen city-marketing. Maar de houding van lokale bestuurders en ambtenaren is daarbij van cruciaal belang. City-

marketing vergt immers een zakelijke manier van denken door overheid en politiek. Zij zullen een dialoog moeten aangaan met de marktsector. Deze dialoog moet uiteindelijk leiden tot het opstellen van een marketingplan. 'Dit is allemaal niet zo eenvoudig', waarschuwt Jan Kamminga. 'Gaat u dicht bij de mensen staan, wijs op de noodzaak van een gezamenlijke aanpak. De

Het city-management heeft tot taak 'een zorgvuldig gepland en gecoördineerd programma van beleidsmaatregelen en activiteiten te ontwikkelen met als doel een succesvol binnenstedelijk voorzieningen-apparaat tot stand te brengen, te beheren en verder uit te bouwen.'

Voor de uitvoering van dit programma moet volgens Kamminga een **centrum-manager** worden aangesteld die als onafhankelijke instantie de (vaak tegenstrijdige) belangen van betrokkenen tegen elkaar kan afwegen. Ondernemers zijn namelijk vooral geïnteresseerd in hun eigen omzet; ze verwachten van de gemeente dat zij de burgers in de stad houdt. De gemeente daarentegen wil haar sociaal-culturele voorzieningen uitbreiden en politieke stokpaardjes berijden. De centrum-manager zal alle partijen tot consensus moeten brengen. Kamminga voorspelt dat dit niet altijd geruisloos zal gaan.

Gemeente als partner

Voor een succesvol city-management noemt Kamminga de volgende voorwaarden:

- er moet een reconstructieplan voor de binnenstad zijn
- alle betrokken partijen moeten zich in dit plan kunnen vinden
- er moet duidelijkheid zijn over de financiering van dat plan.

Plaatselijke ondernemers, vastgoed-eigenaren en landelijke directies van filiaalbedrijven gooien hierbij vaak roet in het eten, doordat zij hun eigen belangen laten prevaleren. Daarom zou een centrum-manager eerst de ondernemers en eigenaars op één lijn moeten zien te krijgen alvorens met de gemeente en andere partijen te overleggen, aldus Kamminga.

Maar vooral de structurele financiering van het city-management blijkt in de praktijk problematisch te zijn. Daarvoor ziet Jan Kamminga maar één oplossing: private public partnership ofwel de gemeente als partner.

gemeente is niet de baas in city-marketing, maar onder haar verantwoordelijkheid zal er eerst moeten worden gewerkt aan een planmatige aanpak.'

City-management

De uitvoering van het marketingplan moet niet zonder meer worden toevertrouwd aan welwillende ambtenaren, meent Kamminga. In het uitvoeringstraject is de gemeente slechts partner in een breed samenwerkingsverband met ondermeer ondernemers/winkeliers, projectontwikkelaars, eigenaars als direct betrokkenen en rijksconsulenten, KNOV, als intermediairs. Dit organisatorisch kader om de city-marketing heen noemt Kamminga het **city-management**.

Foto: Theo Meijer

PASPOORTKLUCHT

'Hoe het al maar gekker werd', was de verzuchting van VVD-Kamerlid Jan Kees Wiebenga na het mondeling overleg over de identiteitskaarten. Tijdens dat overleg bleek dat staatssecretaris De Graaff-Nauta van Binnenlandse Zaken met expliciete steun van minister Dales de eigen ID-kaart had aanbe-
steed.

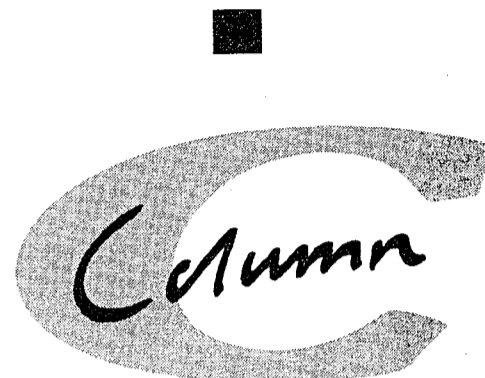
Een merkwaardige gang van zaken, te meer omdat de ontwikkeling van een gelijksoortige kaart van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten zich reeds in de eindfase bevindt. Bundeling van krachten zou de meest voor de

hand liggende oplossing zijn, maar de dames van Binnenlandse Zaken wilden hier niets van weten. Zij hielden vast aan hun eigen kaart. Dit Rijksidentiteitsbewijs is echter niet voor het einde van 1993 te verwachten. Het laat zich raden dat de VNG-kaart op dat moment al een groot deel van de markt zal hebben veroverd. Daartoe uitgedaagd door de bewindspersonen vroeg Wiebenga een ple-
nair debat over dit onderwerp aan. In een motie vroeg hij het kabinet te voorkomen dat de burger te zijner tijd zou worden geconfron-
teerd met twee identiteitsbewijzen. Tijdens dit

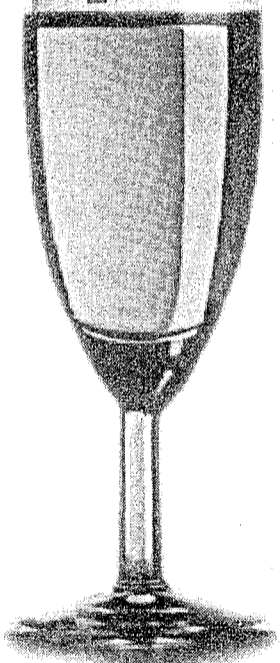
debat dienden ook de regeringsfracties een motie in. Daarin lag het accent op het moment van gunning van de opdracht om de kaart te vervaardigen. Na overleg besloten vrijwel alle partijen in de Tweede Kamer zich te verenigen in één motie, die alle bezwaren verwoordde. Staatssecretaris De Graaff-Nauta toonde zich na zwak verweer bereid om opnieuw met de VNG te gaan praten. Door de Kamerbrede uitspraak wordt zij nu echter gedwongen tot de uitnodiging aan bedrijven om een offerte op te stellen en daarover met de Kamer te overleggen.

Het vervaardigen van dit nieuwe reisdocu-
ment vertoont gelijkenis met een klucht van het 'Theater van de Lach'. Op dit moment

wordt het tweede bedrijf opgevoerd. Gezien de voorgeschiedenis zullen de bewindspersonen ervoor moeten waken dat deze klucht niet in een drama zal ontaarden. De Kamer heeft hen voor alle zekerheid onder curatele gesteld.

Voor een
'droge sharry' moet u
niet bij ons zijn.

Reclame maken is te kostbaar voor borrelpraat. En adverteerders weten dat. Als marktaandeel, omzetting, naamsbekendheid en presentatie u door het hoofd gonzen, dan is kiezen voor effectieve communicatie onvermijdelijk. Stap daarom vandaag nog af op de reclamemakers van Epsilon. Zij confronteren u met reële opties en overtuigende middelen. Kortom, met reclame die zichzelf terugverdient.

Epsilon
RECLAME ONTWERP BUREAU

LEYZOOM 25, 5051 WZ GOIRLE, TEL.: (013) 345687, FAX: (013) 343799

ANNE LIZE VAN DER STOEL

Foto: Con Buurman

Koning Klant

Dat waren nog eens tijden, toen 10% (...) van de bevolking lid was van een politieke partij. Gelijkijdig echter met het groeien van het no-nonsense gedrag daalde het aantal leden van partijen. Dat baart me zorgen, want een partij met een dalend ledental ontbeert maatschappelijk draagvlak. Met alleen stemmers kom je er ook niet, zeker niet als dat aantal ook tanend is.

Volksvertegenwoordig(st)ers lopen een steeds groter risico los te komen staan van de samenleving.

Zeker, politici moeten weer durven besturen, verantwoordelijkheid nemen. Zij zijn de vooruitgeschoven posten van een partij, maar zonder partij-achterban kunnen zij niet goed functioneren.

De herkenbaarheid en positieve uitstraling van de VVD verdienen versterking om nieuwe leden en stemmers te winnen en daarmee het liberalisme te verlevendigen. Als een klant een ander en meer toegesneden produkt verlangt dan zorgt de slimme producent daarvoor.

Ieder bestuurlijk niveau zal zich op korte termijn moeten bezinnen op welke wijze de kwaliteit verbeterd kan worden.

Hoofddoel, de klant weer koning maken.

Veel tijd rest ons niet meer: verkiezingen zijn in aantocht.

Wij willen actieve jonge leden

Met deze oproep kan de bijeenkomst in Akersloot, georganiseerd door de VVD en de JOVD in Noord-Holland, het meest treffend worden samengevat.

We schrijven 1 november, een fraaie zondag. Des middags om twee uur werd duidelijk dat ondanks het mooie weer en ondanks de deprimerende locatie langs de snelweg de opkomst groot zou zijn. Op het programma stond een 'symposium' over jongeren in en rond de VVD. Bij het eerste kopje koffie werden herinneringen opgehaald aan de goede oude tijd, begin jaren tachtig, toen VVD en JOVD nog groot waren en naar hartelust werd gevist in de kweekvijver van jong talent.

Geslaagde aanpak

De opzet van de dag was allesbehalve doorsnee. Na twee korte inleidingen werd de zaal in vier delen gesplitst. In kleine groepen stortten de aanwezigen zich op een aantal stellingen. Na een plenair debat, waarbij tot conclusies en aanbevelingen werd gekomen, volgde een gemeenschappelijk genuttigde maaltijd. Een geslaagde aanpak.

Erica Terpstra verhaalde in haar inleiding over de eigen ervaringen als jongere.

Geïnspireerd door nieuw-Links in de PvdA bevochten zij en generatiegenoten als Loek Hermans en Ed Nijpels in de eerste helft van de jaren zeventig een eigen plek in de VVD. Haar boodschap was helder: de JOVD is een prima club, maar het zou doodzonde zijn als mensen na het opdoen van ervaring niet de overstap maken naar de VVD.

Oud JOVD-voorzitter Mark Rutte betoogde dat het actief krijgen van jongeren niet uitsluitend een organisatorisch vraagstuk is dat binnen en tussen JOVD en VVD leeft. De uitdaging ligt in het aantrekken van nieuwe groepen jongeren. JOVD en VVD moeten weer aansprekend zijn om lid van te worden en ruimte bieden aan jonge mensen om binnen die clubs een eigen plaats te vinden.

Vergrijsd of te hoog blazergehalte

Na de inleidingen was het woord aan de aanwezigen. Stellingen als 'Waar zitten knelpunten bij de VVD als jonge leden aankloppen?' en 'Waarom worden JOVD-leden geen VVD-leden?' werden in kleine kring besproken.

De twee inleiders, versterkt door VVD-Tweede Kamerlid Robin Linschoten en oud JOVD-vice-voorzitter Eduard v.d. Biezen, traden op als gespreksleiders. De discussies waren soms fel, maar steeds constructief en resultaatgericht. Vertrouwde beelden (de VVD is vergrijsd en daardoor onaantrekkelijk voor jongeren/ de JOVD heeft een te hoog blazergehalte) werden aan een kritisch oordeel onderworpen.

V.l.n.r. achter de tafel: Eduard v.d.Biezen, Robin Linschoten, vrz. Michiel Wigman, Mark Rutte en Erica Terpstra

Sonore basstem

Aan vice-voorzitter Michiel Wigman van de kamercentrale Den Helder de taak na deze groepsdiscussies met de zaal tot gemeenschappelijke conclusies te komen. Zijn sonore basstem en onmiskenbare charme ('Ik moet u afkappen, althans, uw betoog') stonden er borg voor dat het mozaïek aan meningen versmolt tot een paar duidelijke aanbevelingen aan de beide hoofdbesturen.

De voorzitter van de kc-Haarlem verzekerde de aanwezigen dat hij het hoofdbestuur in het eerstvolgende overleg met de voorzitters van de kc's aan deze aanbevelingen zou herinneren. Dat zit dus wel goed.

Publicatie van een bloemlezing van deze aanbevelingen zal hem niettemin zeker helpen. Bij deze:

- Jongeren en bestuurders communiceren te moeizaam;
- VVD en JOVD moeten herkenbaarder worden;
- Mensen met ambities en capaciteiten moeten de ruimte krijgen voor een loopbaan in de politiek. Begeleiding is daarbij van levensbelang;
- JOVD en VVD moeten elkaar standaard voor de eigen bijeenkomsten uitnodigen, ook regionaal en lokaal.

AANZET TOT VERKIEZINGEN IN 1994

Dit najaar heeft de VVD-afdeling Harenkarspel in Tuitjenhorn al de eerste aanzet tot de verkiezingen van 1994 gegeven. Op een door de raad georganiseerde verenigingsdag voor de gehele bevolking, was de VVD met een zware delegatie actief aanwezig. Naast bestuur en fractie traden het Tweede-Kamerlid Henk van Hoof en de statenleden Roos en Komprouw op als vraagbaak. Voor de jeugd organiseerde de VVD een ballonwedstrijd.

Het streven was om deze neutrale gelegenheid te benutten om nu al de politiek dichterbij de mensen te brengen. Hiermee zijn Harenkarspel en Tuitjenhorn in feite al begonnen.

Staande v.l.n.r. S. Stoop, D.v.d. Meulen, J. Eriks, M.v.d.Broek-Broekx, P. Bronsgeest; zittend: F. Veenendaal, G. Roos en Henk van Hoof

Foto: John Oud

FLITSCONGRES IN GELDERLAND

De kc-Gelderland wenst in toenemende mate tijdens haar vergaderingen meer het accent te gaan leggen op de politieke dan op de partij-organisatorische discussie. In het voorjaar had een werkgroep uit de kc een notitie geschreven hoe de discussie nog doelmatiger en actueler kon worden gemaakt. Deze notitie is ook aangeboden aan het hoofdbestuur. Eén van de gedachten is op snelle wijze op actueel politieke of maatschappelijke zaken in te spelen. Daarbij is het nadrukkelijk de bedoeling dat naast de liberale visie ook andere politieke of maatschappelijke zienswijzen aan bod komen. Onze kamercentrale wenst het debat met de samenleving. Zo vond het eerste Flitscongres plaats over het thema 'Brandhaarden in de Balkan en het vluchtelingenprobleem voor Nederland'. Aan het forum namen kolonel b.d. en voormalig attaché te Belgrado H.A.P. Grothauzen, het VVD-Tweede Kamerlid Jan Dirk Blaauw en het Groen Links-Tweede Kamerlid mevrouw L. Sipkes deel. Na de historische

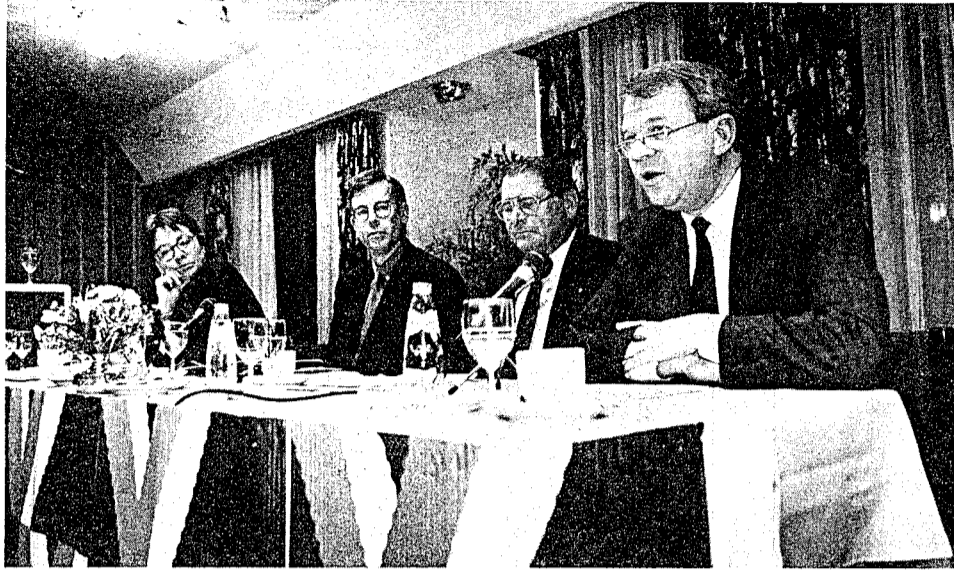

foto: Peter Drent

inleiding van de heer Grothauzen bleek tot aangename verrassing van de aanwezigen dat de visies van Groen Links en VVD, wat betreft de standpunten over militair ingrijpen en de vluchtelingenproblematiek, vrijwel in elkaars verlengde lagen. Hierdoor wordt het mogelijk samen in de Tweede Kamer een sterkere oppositie te voeren t.a.v. minister Van den Broek. Dit Flitscongres bleek een groot succes en is absoluut voor herhaling vatbaar. **Nelleke Terhorst**

V.l.n.r. mev. L. Sipkes, P.H. Tirion (kc-voorzitter), Kolonel b.d. Grothauzen en Jan Dirk Blaauw

TV & RADIO UITZENDINGEN

De VVD-radio-uitzendingen zijn eens in de veertien dagen te beluisteren op Radio 5 van 17.50 uur tot 18.00 uur. De uitzendingen van politieke partijen vinden plaats op dinsdag, woensdag, donderdag en vrijdag. Raadpleeg dus even uw gids.

De komende VVD t.v.-uitzendingen zijn op 4 december 1992 op Nederland 3 van 18.47 - 18.50 uur en op 23 december 1992 op Nederland 2 van 20.22 tot 20.25 uur.

HANS WIEGEL IN FRIESLAND

De commissaris als orakel en mens

Groot formaat stevige paperback
128 pagina's,
veel foto's
prijs: f 19,50

Een boek dat een beeld geeft van de mens en de politicus Hans Wiegel, met vele foto's en tal van uitspraken van hemzelf en anderen.

Inhoudsopgave

1. Hans Wiegel in Friesland (inleiding)
2. Zondagskind in de politiek (biografisch overzicht tot '82)
3. Om de opvolging in Friesland (strijd om een Friese kandidaat; Friese aarzelingen; Wiegels eigen inschatting; aantreden en eerste optreden)
4. Wiegel als persoon (Oude bureu uit Ee; voorlichter Roel Dijkhuis; Gedeputeerde Hannie Bruinsma; secretaresse mw. Dellepoort; chauffeur dhr. Dijkstra; oude vriendin uit landelijke VVD-kring)
5. De vervulling van het ambt
6. It orakel fan Ljouwert: Wiegel en de landelijke politiek (Haagse manifestaties; de Rietkerk-crisis; Kamerverkiezingen 89/90; spreekbeurt Bleiswijk; de positie van Nijpels; 'niets valt uit te sluiten')
7. Wiegel over Friesland (het Fries-eigene en de taal; ontwikkeling van de economie; noordelijke samenwerking/bestuurlijke reorganisatie)
8. Kroniek van hoogte- en dieptepunten

Een boek waar geen VVD'er zonder kan - en hét VVD-kado voor de feestdagen.

BON
JA, stuur mij..... exemplaren van Hans Wiegel in Friesland à f 19,50

Naam:.....

Adres:.....

Postcode:.....

Woonplaats:.....

Handtekening:.....

Levering rechtstreeks/via boekhandel

Deze BON opsturen in een open envelop, zonder postzegel, aan Uitgeverij Van Wijnen, Antwoordnetnummer 1072, 8800 VB FRANEKER. Telefoon: 05170-4588.

VVD-TOP IN DE KROEG

Rotterdam - In een uitpuilende Tapperij 'Het Brandpunt' vormden Frits Bolkestein en Dian van Leeuwen het middelpunt van een grote groep studenten. De jongeren kregen in hun stamkroeg een korte peptalk van Frits Bolkestein en van Dian het verzoek mee te denken met en te werken in de VVD. Tussendoor was volop gelegenheid voor de massaal toegestroomde studenten om met beide liberalen van gedachten te wisselen

over zaken die hen aan het hart liggen, zoals bijv. de dienstplicht, en samen een pilsje te drinken. Op deze speurtocht naar talent kon de afdeling Rotterdam vele tientallen nieuwe leden registreren. **Mark Harbers**

Zicht op Maastricht

Foto: Meyer/Stokvis

Hans Nord, erelid VVD, oud secretaris-generaal Europees Parlement, oud-fractie leider van de Nederlandse liberale fractie in het EP

Op het moment dat wij dit schrijven hebben de stemmingen in onze Tweede Kamer nog niet plaatsgevonden. In Londen heeft zich zojuist een bloedige strijd afgespeeld in het Lagerhuis over een regeringsmotie die de ratificatieprocedure met spoed wilde voortzetten, mede om de positie van premier Major te versterken op de Europese Raad van december in Edinburgh.

De regering won dit gevecht met een meerderheid van enkele stemmen, dank zij de steun van de liberalen. Een aantal conservatieve rebellen stemde tegen, evenals de labourfractie die weliswaar in grote meerderheid voor het verdrag is, maar zich om partijpolitieke redenen de kans niet wilde laten ontgaan de regering een gevoelige nederlaag te laten lijden.

Inmiddels had de Deense regering een verlanglijst gepubliceerd van nationale eisen waaraan moet worden voldaan om bij een tweede referendum alsnog het 'ja' van de bevolking te kunnen verkrijgen.

In Londen riep de Britse regering de labour-oppositie honend toe, zich met haar voorstel om met verdere behandeling van het Verdrag te wachten tot na de top van Edinburgh achter de rokken van de Denen te willen verschuilen. Diezelfde regering kondigde echter daags na haar 'overwinning' aan, dat de volgende lezing van het Verdrag pas zou plaatsvinden na een eventueel nieuw Deens referendum.

Het mistige karakter van de novembermaand doet ook zijn invloed gelden op de discussies over de ontwikkeling van de Europese Gemeenschap, toegespitst op de voortgang met het verdrag van Maastricht.

Waarschijnlijk in mei van het volgend jaar. Een ommezwaai van zulke proporties doet de burger naar adem snakken.

Minder ingrijpend

Het zicht op wat er gaande is en wat op het spel staat, wordt door dit alles niet vergemakkelijkt. Daarom kan het nuttig zijn enkele dingen nog eens op een rijtje te zetten.

Het verdrag van Maastricht is minder ingrijpend dan velen lijken te menen. Het economisch gedeelte wil de voltooiing brengen van wat in de Europese Akte van 1985 (de 'operatie-1992' van het Europa zonder binnengrenzen) reeds lag opgesloten. Dit culmineert in een economische en monetaire unie met één gemeenschappelijke munt die tegen het einde van deze eeuw wordt ingevoerd indien en voorzover voldoende lid-staten aan een aantal stringente economische en financiële voorwaarden voldoen. Daarnaast zijn er hoofdstukken over de samenwerking op buitenlands-politiek en veiligheidsterrein, die buiten het eigenlijk communautair circuit blijft en een intergouvernementeel karakter draagt. Verder zijn er bepalingen op het gebied van justitiële en politieke samenwerking nodig geworden door het verdwijnen van de binnengrenzen; ook deze zijn intergouvernementeel van aard.

EMU: kernstuk van Maastricht

Men ziet, het is eigenlijk weinig sensationeel, met uitzondering van de E.M.U. die dan ook als kernstuk van Maastricht mag worden beschouwd. En ook deze is niet uit de lucht

komen vallen, maar vormde reeds jaren een voorwerp van discussie en een doelstelling waarnaar de lid-staten zegden te streven. Het is tevens een doelstelling, waarin wij ons als liberalen, als Nederlanders en als Europeanen altijd goed hebben kunnen vinden.

Toch is 'Maastricht' een lont in het kruitvat gebleken. Felle, soms bijna hysterische debatten worden gevoerd. Vaak met argumenten die eigenlijk met de inhoud van het verdrag weinig te maken hebben. Verschillende stromingen en motieven zijn daarbij te bespeuren.

Om te beginnen is daar de instorting van het communistische imperium in Oost-Europa. Deze heeft een uitbarsting van lang onderdrukte nationalistische gevolgen gehad, die zich vaak op afschuwelijke wijze manifesteren. In het Westen is op dit alles enigszins verward gereageerd. Het lijkt een beetje op een partij touwtrekken: twee groepen hebben lange tijd elkaar in evenwicht gehouden. Plotseling zakt een van hen in elkaar en dan valt ook de ander (de winnaar!) in een spartelende kluwen op de grond.

De onzekerheden die aan onze Oostgrenzen zijn ontstaan, leiden bij sommigen tot de reactie dat wij moeten ophouden met ons op het organiseren van West-Europa te concentreren en ons op het Oosten moeten richten om daar de helpende hand te bieden en de stabiliteit te bevorderen. Zij vergeten daarbij, dat wij juist om dat te kunnen doen een ster-

Schoonhoven Zilverstad

Zilver koop je in Schoonhoven

Echt zilveren bonbonmandje
Fraai opengewerkt echt zilveren bonbonmandje. Het ronde en sierlijke "galleriemodel" is voorzien van een paretrand. Grootste diameter rond ca. 11 cm., hoogte ca. 4 cm. Van ~~£ 529,-~~ voor **f 375,-**

Echt zilveren kokkrommel
Ronde echt zilveren kokkrommel met onderschotel. Beide met paretrand. Van ~~£ 2650,-~~ voor **f 2650,-**

Schoonhoven Zilverstad
Zilverhuis dichterbij dan u denkt

RIKKOERT
Schoonhovens Zilverhuys

Vrijdag koopavond
Telefonisch te bestellen:
01825-2651/5820.
Ook te bezichtigen en af te halen in onze bedrijven te Schoonhoven.

Bezorging per eigen besteldienst, f 7,50!

SCHOONHOVEN: HAVEN 1-13. 01823-82651/85820
LEKKERKERK: BURG. ROOSSTR. 22. 01805-1490

ke en goed functionerende E.G. nodig hebben.

Opleving nationale gevoelens

Ook in West-Europa is er sprake van een opleving. Zo (nog) niet van nationalisme, dan toch van nationale gevoelens en van de vrees dat de eigen nationale identiteit door te veel Europese integratie in gevaar komt. Het Verdrag van Maastricht zelf geeft daartoe weinig aanleiding, maar de gevoelens zijn een realiteit. Ter geruststelling is in het

Britse krant bediende hem op zijn wenken. Zijn cynische, maar helaas niet onjuiste definitie was: 'Maatregelen waar ik het mee eens ben, moeten desnoods bij meerderheid in de E.G. worden doorgedrukt en rigoureuus doorgevoerd. Maatregelen waar ik het niet mee eens ben, vallen buiten de competentie van de E.G.'. Hij eindigde met het verzoek zijn geldprijs in ECU's uitbetaald te krijgen....

Sterk verslechterd klimaat

Zo is binnen de E.G. het politiek klimaat sterk

schappelijke visie op de toekomst rijst dan het gevaar dat economisch protectionisme en politiek nationalisme de Gemeenschap van binnenuit zullen aantasten.

Symbool van eenwordingsproces

Door dit alles is 'Maastricht' meer geworden dan alleen een Verdrag. De tekst is een compromis en op vele punten criticabel. Maar het verdrag is het symbool geworden van de wil om het eenwordingsproces voort te zetten en niet te laten wegspoelen door de golf van

Edinburgh

Op de Europese Raad in Edinburgh in december zal het beeld dus zijn, dat in tien van de twaalf lid-staten de goedkeuring van het verdrag verzekerd is met steun van de liberalen. In het elfde land, het Verenigd Koninkrijk, is een grote parlementaire meerderheid vóór ratificatie. In het kort geleden gehouden debat waarvan wij reeds spraken, was de liberale fractie de enige die haar Europese opvattingen liet prevaleren boven nationale partij-politieke manoeuvres op korte termijn.

Foto: Jean Louis Debatze

Het Europees Parlement in Straatsburg

Europese circuit het in ons land reeds lang bekende begrip subsidiariteit geïntroduceerd, om duidelijk te maken dat Europa zich alleen moet bemoeien met zaken die niet meer uitsluitend nationaal met succes kunnen worden behartigd, en al het andere aan de lid-staten moet overlaten. Een gezonde gedachte, die overigens van den beginne aan alle Europese verdragen ten grondslag heeft gelegen, maar nu om tactisch-psychologische redenen opnieuw wordt opgepoetst. Zij wordt echter ook graag misbruikt om het integratieproces zelf terug te draaien. Commissievoorzitter Jacques Delors heeft in het Europees Parlement verklaard een aanzienlijke prijs uit te loven voor een bruikbare en korte definitie van 'subsidiariteit'. Een briefschrijver in een

verslechterd in slechts enkele jaren. Na de afsluiting van de Europese Akte was de sfeer optimistisch: men had het gevoel te weten waar men heen wilde. De economische integratie zou worden voltooid en de politieke cohesie van de Gemeenschap versterkt. Luttele jaren later is het zicht aanzienlijk minder helder. Onzekerheden en angsten roepen twijfels op over de te volgen koers. De economische recessie maakt, zoals altijd, protectionistische gevoelens wakker. In de Verenigde Staten wordt de wacht afgelost. De kans lijkt reëel dat het nieuwe bewind zich primair op de interne economische en sociale problemen van de V.S. zal concentreren. Daardoor wordt Europa nog meer op zichzelf teruggeworpen. Bij gebrek aan een gemeen-

onzekerheden, angsten en misverstanden die thans door Europa gaat.

Ook in Nederland is de discussie over Europa losgekomen. De VVD heeft daarbij het voortouw genomen: in de algemene vergadering, tijdens een themadag en in de partijraad is uitvoerig en fundamenteel gediscussieerd. Hoewel op sommige punten de meningen verdeeld waren, kwam de partijraad uiteindelijk toch tot duidelijke en unanieme conclusies t.a.v. het Europees beleid dat dient te worden gevoerd. Goedkeuring van het Verdrag van Maastricht ondanks zijn gebreken en onvolkomenheden - was een logisch onderdeel van dat beleid. De Tweede-Kamerfractie van de VVD heeft zich in soortgelijke zin uitgelaten.

In Denemarken tenslotte doet de liberale Venstre-partij wat zij kan om tot een oplossing bij te dragen die zowel voor Denemarken als voor de andere elf aanvaardbaar is. In Edinburgh zal moeten blijken of dit gelukt is. Mocht dat het geval zijn, dan zal het zicht weer helderder worden en kan wederom een duidelijke koers worden gevolgd.

DE NIEUWE EUROPESE ECONOMISCHE RUIMTE

Het Europees Parlement heeft de overeenkomst voor de oprichting van de Europese Economische Ruimte tussen de Europese Gemeenschap en de 7 landen van de Europese Vrijhandels Associatie goedgekeurd. De EVA-landen zijn Oostenrijk, Finland, IJsland, Liechtenstein, Noorwegen, Zweden en Zwitserland. Het wordt het meest ingrijpende en ambitieuze akkoord genoemd dat de EG tot nu toe heeft gesloten met een groep van derde landen. Het vormt de basis voor de oprichting van het grootste vrijhandelsgebied ter wereld met 380 miljoen inwoners, en voor een verdere politieke samenwerking tussen de EG en de EVA-landen, waarvan een aantal al een verzoek tot toetreding heeft aangevraagd. Het EER-verdrag moet nog door de 19 nationale parlementen worden geratificeerd.

Gijs de Vries

Vier vrijheden

De onderhandelingen hebben lang geduurd. Ze begonnen in juni 1990. Maar nu is het dan zover. In de gehele EER zullen de vier vrijheden gelden die in het Verdrag van Rome staan: vrij verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal, op basis van gemeenschappelijke regels en gelijke concurrentievoorwaarden. Het zgn. 'acquis communautaire' zal overal gelden: de EVA-landen moeten de EG-mededingingsregels, regels voor staatssteun, fusiecontrole en overheidsopdrachten respecteren. Maar bijv. ook wederzijdse erkenning van diploma's, milieubeleid en gelijke behandeling van mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt vallen eronder. Verder zullen de EVA-landen een bijdrage leveren aan de economische en sociale cohesie. Deze bijdrage zal ten goede komen aan Griekenland, Ierland, Portugal en Spanje.

Het transitoverkeer door Oostenrijk en Zwitserland wordt in een aparte overeenkomst geregeld. Hierin is bijv. voor Oostenrijk het 'ecopuntensysteem' opgenomen samen met een verbetering van het gecombineerd

vervoer. Zo wordt getracht het transitoverkeer door Oostenrijk met zware vrachtwagens te beperken. Ecopunten werken als een liftkaart: de EG krijgt een aantal ecopunten toegewezen en voor elke transitorit met een zware vrachtwagen wordt een aantal ecopunten afgetrokken op basis van NOx uitstoot van de vrachtwagen.

Overigens had rapporteur Florus Wijsenbeek wel ernstige twijfels over de mogelijkheid zonder administratieve rompslomp de punten eerlijk binnen de EG te verdelen.

Een gemeenschappelijk handelsbeleid t.o.v. derde landen komt er niet. Ook het landbouw- en visserijbeleid valt buiten de overeenkomst. De grenscontroles tussen EG-EVA-landen kunnen blijven bestaan. Het gaat om een uitgebreide vrijhandelszone en niet om een douane-unie.

Besluitvorming

De besluitvormingsprocedures die in de EER-overeenkomst zijn vastgelegd moeten een nauwe samenwerking tussen de partijen mogelijk maken, maar tasten de autonomie op het gebied van de besluitvorming van de EG of van de EVA-landen niet aan. De EVA-landen hebben daardoor geen rechtstreekse invloed op de opstelling van nieuwe wetgeving in de EG.

Democratische controle

Gedurende de onderhandelingen heeft het Europees Parlement meerdere malen gewezen op de noodzaak van democratische controle op de toepassing van de overeenkomst. Deze controle zal nu worden uitgeoefend door een gemengd parlementair comité dat bestaat uit een gelijk aantal leden van het Europees Parlement en leden van de parlementen van de EVA-landen.

Het Hof van Justitie van de EG heeft nog een belangrijke rol gespeeld bij de totstandkoming van de uiteindelijke versie van de overeenkomst door de eerste versie eind vorig jaar af te keuren, aangezien sommige bepalingen op het gebied van mededingingsrecht in strijd waren met het EG-verdrag. In de huidige overeenkomst is nu duidelijk vastgelegd dat alleen het Hof van Justitie van de EG bevoegd is het gemeenschapsrecht uit te leggen.

De conclusie van Gijs de Vries, de woordvoerder van de liberale fractie in het Europees Parlement, was: 'Dit akkoord is goed voor de burgers van de Gemeenschap en de EVA, het is goed voor ons bedrijfsleven en het is goed voor het aanzien van de Gemeenschap in de wereld.'

Jubileumviering

Op 24 januari 1993 bestaat de VVD 45 jaar. Dat gaan we vieren op zaterdag 23 januari 1993 met een grote happening in de Oosterpoort in Groningen.

's Middags zullen verrassende personen met elkaar en u discussiëren over de toekomst van de politiek in de volgende eeuw. Na het lopend buffet volgt het avondprogramma met speeches, muziek en een zeer bekende conferencier. Het programma ziet er als volgt uit:

13.30 - 17.00 uur: symposium 'Politiek in de 21ste eeuw'

17.00 - 19.30 uur: lopend buffet

19.30 - ??? uur: avondprogramma

Het symposium is gratis. Kaarten à f 45,- voor het buffet plus het avondprogramma of kaarten à f 12,50 p.p. alléén voor het avondprogramma zijn verkrijgbaar bij de provinciale propagandisten of door overmaking van het bedrag op gironummer 379 62 45 t.n.v. VVD-Kamercentrale Groningen, Scheemda.

VERRUIMING VAN PVV IN VLAANDEREN

door Fientje Moerman

Het is een experiment dat niet elke dag plaatsvindt: een politieke partij die zichzelf opheft. Toch zullen de Vlaamse liberalen juist dat in november doen. De 'Partij voor Vrijheid en Vooruitgang' zal dan opgaan in een nieuwe partij, die ook zal worden uitgebreid met mensen die voorheen of tot andere partijen behoorden of niet politiek actief waren.

Om deze hele beweging te kunnen begrijpen moet men teruggaan tot de parlementsverkiezingen van 24 november 1991. Deze hebben in de politieke wereld een reeks schokgolven teweeg gebracht. Het uiterst rechtse Vlaamse Blok slaagde er immers in zo'n 10% van de stemmen te behalen (en in Antwerpen-stad zelfs de grootste partij te worden), terwijl ook het aantal blanco- en ongeldige stemmen toenam. Bovendien ging ook nog zo'n 5% van de stemmen naar 'Rossem', een 'libertijnse' protestpartij aangevoerd door een nogal kleurrijk figuur die vanuit de gevangenis rechtstreeks in het parlement belandde.

Bij de traditionele partijen, inclusief liberalen en groenen, was de ontsteltenis groot. de regeringspartijen - christen-democraten, socialisten en de Volksunie - gingen er flink op achteruit. De PVV, na vier jaar oppositie, ging er marginaal op vooruit wat eigenlijk nogal teleurstellend was. Ook de groenen in Vlaanderen bleven op dezelfde plaats.

Massaal ongenoegen

In de twee maanden die op de verkiezingen volgden werd heel wat geschreven en gespeculeerd over de mogelijke oorzaken van het massale ongenoegen van de kiezers. De Vlaamse liberalen gingen als eersten tot actie over. Voorzitter Guy Verhofstadt schreef 'Burgermanifest II'. In dit boek trachtte hij de oorzaken van het ongenoegen van de burger

Guy Verhofstadt

SPECIALITEITEN RESTAURANT

„Het Kasteel van Rhoon” b.v.

Tevens zalen voor recepties, diners en vergaderingen.

S. G. Abel Dorpsdijk 63, 3161 KD Rhoon, tel.: 01890-18896/18884/18488

te analyseren. De grote kloof tussen burger en politiek was de hoofdoorzaak. Deze was o.a. ontstaan doordat er een groot verschil bestaat tussen wat politici het publiek beloven en wat ze in werkelijkheid doen. Verhofstadt stelt een aantal oplossingen voor die ook op verkiezingstechnisch gebied liggen: zo moet het in België bestaande systeem van de kopstem (de stem op de lijst) worden afgeschaft en zou de kiezer zelf de volgorde van de kandidaten op de lijst moeten kunnen bepalen door voorkeursstemmen.

Combinatie verbreken

Een minister zou niet langer tijdens zijn ambtsperiode ook deel mogen uitmaken van het parlement, terwijl er strenge regels moeten worden gesteld ter beperking van het combineren van politieke activiteiten met functies in het bedrijfsleven, m.n. in zuilenorganisaties zoals bijv. de Belgische ziekenfondsen (het maatschappelijk middenveld). Verhofstadt heeft het niet bij vrijblijvende overdenkingen gelaten. In alle stilte werd begonnen met een operatie 'verruiming'. Contacten werden gelegd met mensen uit andere partijen, waaronder de Volksunie. Door een indiscretie werd dit naar de pers toe in het begin voorgesteld als een 'fusie', maar daar is geen sprake van: de Volksunie is slechts één van de partijen waaruit mensen overkomen. De meesten daarvan zijn gegroepeerd in het 'Centrum voor Politieke Vernieuwing' rond de ex-voorzitter van de Volksunie, de Limburger Jaak Gabriëls. Maar ook uit de CVP (de christen-democraten) en uit de socialistische partij kwamen belangrijke persoonlijkheden over, tot en met één groene. Ook velen die voorheen zich niet met politiek inlieten kwamen opdagen.

Liberaal was anti-godsdienstig

Wat is nu de inhoudelijke aantrekkingskracht van de nieuwe partij? Gelovig of ongelovig, dat is allang geen punt meer. De oude liberale partij was anticlericaal, maar daar werd in 1962 al een einde aan gemaakt. Dit taboe is na 30 jaar nu voorgoed doorbroken. Beste bewijs daarvoor is dat men het nu weer aandurfte het woord 'liberaal' in het vaandel te voeren. Ideologisch gezien worden de klassieke liberale principes aangehouden. Er wordt vanuit gegaan dat het voor een groot deel van de bevolking onaanvaardbaar is dat de overheid nagenoeg de helft van het bruto nationaal produkt inpikt. De rol van de staat moet geheel worden herzien. Dit vooral tegen de achtergrond dat in België meer dan 8000 miljard frank geaccumuleerde staatsschuld bestaat (ongeveer 130% van het BNP; een record in Europa). En waar de huidige meerderheid van christen-democraten en socialisten tegen een jaarlijks tekort aankijkt dat nog altijd rond de 6% bedraagt.

Liberalen willen macht

De verruimde partij heeft de ambitie de grootste partij van Vlaanderen te worden.

Een rol die sinds jaar en dag was voorbehouden aan een nu snel desintegrerende CVP. Daar de grootste partij de eerste minister levert, beseft men in welke richting de ambities van de nieuwe partij zullen gaan. Het gaat niet langer om het hebben van goede ideeën en langs de zijlijn kritiek uit te oefenen. Nu willen de liberalen ook de **macht** om hun ideeën in praktijk te brengen. Toch is er kritiek. Sommigen vrezen dat de nieuwe partij te 'rechts' zou worden, terwijl anderen voor een 'verwatering' van de liberale ideeën vrezen.

Alhoewel hier en daar wel controversiële figuren toenadering zochten tot de verruimde partij, is althans wat het eerste aspect betreft

die vrees ongegrond. Men kan niet streven naar 25% van de stemmen via een anti-sociale rechtse partij; zulke ideeën komen immers slechts een klein deel van de bevolking ten goede? Ten tweede heeft Vlaanderen slechts één liberale partij, zodat de progressievere liberalen binnen dezelfde partij zullen blijven zitten met de 'conservatieven'. Dat moet voor een zeker evenwicht zorgen.

Gemeenteraadsverkiezingen 1994:

Leergang Gemeenteraad weer van start

Nu ongeveer drie jaar geleden werd gestart met de Leergang Gemeenteraad (LGR). Deze leergang is het produkt van een vruchtbare samenwerking tussen de Vereniging van Staten- en Raadsleden en de Haya van Somerenstichting. De cyclus heeft veel cursisten afgeleverd en waardering geooft. Het succes van deze Leergang willen wij herhalen. De werkgroep LGR is druk doende om in samenwerking met de inleiders de cyclus weer op te zetten. Al het materiaal wordt herzien en geactualiseerd, waarbij er meer aandacht komt voor de liberale visie. Tevens zal de zelfwerkzaamheid binnen de cursussen worden vergroot.

Het tijdsplan voor de volgende Leergang Gemeenteraad ziet er als volgt uit:

- * *begin februari 1993: het organisatiepakket voor de **informatieavond** beschikbaar;*
- * *begin maart 1993: **introductie cursus**, voor alle geïnteresseerden in de Gemeenteraad;*
- * *najaar 1993: **cursus Gemeenteraad**, voor degenen die op een verkiesbare plaats staan (huidige aantal zetels maal twee);*
- * *eind 1993: **vaktechnische cursussen** waarbij de clustering is losgelaten.*
- * *De in het kader van het talent-management aangekondigde cursus "beoordeling" voor fractie- en afdelingsvoorzitters is voorlopig uitgesteld tot 1994.*
- * *Begin december 1992 zal in samenwerking met en via de Vormings- & Scholingsfunctionarissen van de KC-besturen een planning worden gerealiseerd voor de te organiseren cursussen.*

Wij rekenen op een nieuw succes, zowel in kwalitatief als in kwantitatief opzicht. Dit kan niet zonder een ieders enthousiasme. Wij rekenen ook op U!!!!

Nadere informatie is te verkrijgen bij de Haya van Somerenstichting (tel. 070-3613010 of 070-3613012).

Openbare partij- raadsvergadering

Op zaterdag 12 december 1992 vindt een openbare vergadering plaats van de partijraad in ***t Spant te Bussum; aanvang 10.00 uur met als onderwerp DE INDUSTRIEPOLITIEK**. Op deze bijeenkomst zullen speeches worden gehouden door o.a. de heer mr. L.A. Geelhoed, secretaris-generaal van het ministerie van Economische Zaken, de heer drs. Th.A. Vervoort, vrz. v.d. Nederlandse Vereniging van Participatiemaatschappijen, Frits Bolkestein en Dian van Leeuwen-Schut. De gedetailleerde agenda zal worden toegezonden aan de leden van de partijraad en is voorts op aanvraag verkrijgbaar bij het algemeen secretariaat, tel. 070 - 3.61.30.61

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Maanblad voor de Volkspartij
voor Vrijheid & Democratie

NOVEMBER 1992 Nr. 1409
ISBN: 0166 - 8498

Hoofdredacteur:
Reny Dijkman

Redactie:
Alexander Beels
Hans de Bie
Victor Halfkamp
Johan Hommes
Michiel Krom
Lody Pieters
Mark Rutte
m.m.v. Arno Visser
en Ernst van Splunter

Redactiesecretariaat:
Elisabeth Gans,
VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage

Ledenadministratie:
070 - 3613061

Druk:
Ten Brink Meppel b.v.

Vormgeving:
Concept: Stempels & Oster
Lay-out: Siem Willems

Redactieraad:
p/a VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage.
t.a.v. mr. I.W. Opstelten, vrz.

Advertentie-exploitatie:
Bureau van Vliet b.v.,
Postbus 20,
2040 AA Zandvoort,
tel.: 02507 - 14745

Reorganisatie politie is stap terug

Burgemeester mr. M.H. Kamphuis van Bloemendaal (47) is een progressief man. Progressief in de betekenis van het willen openbreken van bestaande systemen die niet voldoen.

Progressief ook in het graag aangaan van nieuwe uitdagingen om niet de slijtage te ervaren van te vele jaren bestaande sleurwerkzaamheden. Progressief zelfs in het niet voetstoots accepteren van wat de hogere overheden hem willen opleggen. Bij Harry Kamphuis, nu twee jaar burgemeester van Bloemendaal, zijn deze karaktereigenschappen gebaseerd op liberaal denken. Volgens de lijn van 'behoud het goede, maar sta open voor verbetering'.

Mr. Kamphuis wordt in zijn functioneren als burgemeester van Bloemendaal (17.400 inwoners) bepaald geholpen door zijn daaraan voorafgaande zes jaar durende ervaring als gemeentesecretaris van Haarlem. De overstap naar het burgemeesterschap betekende voor hem wél dat hij er in honorering op achteruit ging.

Salariëring topbanen

Het systeem van salariëring van topbanen bij de overheid zou bijgeschaafd kunnen worden, vindt Kamphuis. Hij licht dat toe met: 'Het gaat hier om salarisverschillen tussen grote en kleine gemeenten. Ons honorarium is afgesteld op de bevolkingsgrootte van de gemeente. Dat systeem kent nadelen. Stel je voor dat in je functioneren als burgemeester, als je wat ouder wordt, wat slijtage gaat ontstaan. Je kunt dan met je ruime ervaring, bijvoorbeeld als burgemeester van een grotere gemeente, je laatste werkzame jaren best in een kleine gemeente actief zijn. Zo'n kleinere gemeente wil daar best van profiteren. Indien de honorering van burgemeesters in een andere vorm gegoten zou worden, bereik je dat een dergelijke overstap veel gemakkelijker wordt gemaakt.'

Reorganisatie politie

Veel tijd steekt Harry Kamphuis in de reorganisatie van de politie, die wordt veroorzaakt door bezuinigingen door de Rijksoverheid.

Luuk Gosewehr

'De basispolitiezorg moet beter worden in Bloemendaal. We begonnen met 47 mensen. Nu zijn dat er nog slechts 25. Daarmee doen we een stap van 40 jaar terug. Ons politiebureau moet om 24.00 uur de deuren sluiten. Dat vind ik in feite onbestaanbaar. Ik zie graag meer politiepetten op straat. De structuur van de bebouwing in Bloemendaal gecombineerd met het bewonersbestand vereist voortdurend de zorg van de politie.' Waarmee de Bloemendaalse burgemeester voorzichtig aangeeft, dat zowel de maatschappelijke stand van zijn inwoners als de in veel gevallen kapitale bebouwing in zijn

gemeente de kans op crimineel optreden van buitenaf niet ondenkbaar doet zijn. 'Daarbij komt dat in het samenwerkingsverband met Heemstede, Bennebroek en Zandvoort voor de Bloemendaalse politie ook extra werk ontstaat. Vooral door het toerisme.' Voor zichzelf stelt hij vast dat mensen zich veilig moeten voelen. Met de grote reductie in de sterkte van het politiekorps is dat niet of nauwelijks haalbaar. Bloemendaal heeft als een van de weinige gemeenten in Nederland een AROB-procedure aangespannen tegen de minister om te protesteren tegen de sterkebevoering van Bloemendaal.

H VAN DER
ORST makelaars en taxateurs o.g.

telefoon
070 - 3 60 09 13

KOOP/VERKOOP

Een kwestie van vertrouwen en deskundigheid. Niet alleen in Wassenaar/Den Haag/Leidschendam, maar ook in de omliggende gemeenten bemiddelen wij bij de aan- en verkoop van zowel Uw particulier- als commercieel onroerend goed. Bel vrijblijvend voor informatie!

LAAN COPES VAN CATTENBURCH 127 2585 EZ DEN HAAG FAX 070 - 3 60 29 67 lid NVM

Boven het maaiveld

Het openbare debat in Nederland lijdt aan enkele hardnekkige taboes, waardoor de politiek bepaalde onderwerpen schuwt en oplossingen derhalve uitblijven. Onder het motto 'regeren is vooruitschuiven' sukkelen we in dit land met z'n allen het Europa van 1992 binnen. De pogingen van de politiek leider van de VVD, Frits Bolkestein, verdienen alle hulde voor zijn inzet het politieke debat te ontdoen van zijn intellectuele armoede en naar een hogere graad van volwassenheid te tillen. Als een politiek leider van één van de grotere partijen een dergelijke discussie op gang brengt en toekomstgericht stellingen inneemt, mag men hopen dat daarmee de politieke discussie meer kwaliteit krijgt. Daarbij mag uiteraard de verwachting worden gevoegd dat andere politici de handschoen zullen opnemen.

De leider van de VVD heeft de moed gehad een debat over immigratie en minderheden te openen. Hij heeft eveneens pogingen gedaan een enigszins volwassen discussie over 'Europa' op gang te brengen. Onlangs las ik in de NRC dat hij de discussie over het Nederlands ontwikkelingsbeleid op een niveau tracht te brengen waar zij thuishoort. Zij kan nu worden gevoerd op een wijze die kritisch en constructief is, zonder vooroordelen en blinde vlekken. Het bedrijfsleven kan nu mogelijkwijs een effectievere rol spelen en Oost-Europa kan de benodigde aandacht krijgen.

Het bovenstaande wil allermintst zeggen dat we nu vrijelijk over alle grote maatschappelijke thema's kunnen discussiëren. Er blijven voorlopig nog wel enkele onderwerpen liggen die niet bespreekbaar zijn omdat het maatschappelijk evenwicht het niet verdraagt of gewoon uit desinteresse, bijv. de modernisering van de sociale kant van de welvaartsstaat (zoals momenteel in Zweden), de toekomst van de Nederlandse taal en de culturele identiteit van de bewoners van de Lage Landen of het op peil brengen van onze infrastructuur (bijv. hoge snelheidstrein).

De hier gangbare 'dichtgetimmerde' coalities ontnemen de burger de benodigde politieke belangstelling, die ook in een democratie gewenst is. Ook uit de betuttelende Hilversumse kokers komen doorgaans weinig stimulerende impulsen die zouden kunnen aanzetten tot verbreding en verdieping van de visie van de burger. De VVD is op de goede weg met het opengooien van het politieke debat over omstreden en derhalve gemeden thema's, die voor een deel nog stammen uit de tijd dat Nederland dacht een soort gidsland te zijn. In de Haagse contreien wordt dapperheid en de vrije geest misschien ooit weer beloond.

Ir. T. Kaastra,
Den Haag.

Mr. I.W. Opstelten (48) is op 2 november geïnstalleerd als burgemeester van Utrecht. Sinds 1987 was hij directeur-generaal Openbare Orde en Veiligheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Ivo Opstelten, vice-voorzitter van de VVD, volgt VVD-burgemeester mevr. drs. M.W.M. Vos-van Gortel op. Zij is m.i.v. 1 oktober lid geworden van de Raad van State.

Marijke Essers-Huiskamp werd op 23 oktober tot VVD-wethouder benoemd te Apeldoorn. Voordien was zij VVD-fractievoorzitter. Haar portefeuille bevat o.a. GSD, Stadsbank, Werkloosheidsbestrijding, Volwasseneneducatie, Kunst & Cultuur en Gemeentearchief.

De heer P.A. Delvaux is gepromoveerd tot doctor in de Letteren aan de VU te Amsterdam. Dr. Delvaux is al vele jaren een van de afgevaardigden van de afdeling Zeist naar de Algemene vergaderingen en naar de Centrale vergaderingen van de kc-Utrecht.

Drs. Chris Baljé (53), voorz. van de Prov. VVD-fractie te Groningen en verbonden aan de RU-Groningen, zal deze banen inwisselen voor het griffierschap van de Eerste Kamer.

Mr. Gerard Kroeb heeft bij zijn afscheid uit Groningen-stad de Thorbeckepenning ontvangen voor het vele werk dat hij voor de VVD heeft verricht. Gerard Kroeb is o.m. raadslid geweest, vele jaren hoofdredacteur van Liberaal Vizier en hij heeft een aantal jaren meegewerkt aan Vrijheid & Democratie.

IN ONS KLIMAAT LAAT JE EEN KAPITAAL PAND NIET IN Z'N BLOOTJE STAAN...

Als u een riante villa of een kapitaal bedrijfspand bezit, dan weet u dat dit kostbare onroerend goed dagelijks bloot staat aan de langzaam maar zeker voortsluitende invloed van ons klimaat.

Met Surfakote wapent u uw gevels tegen deze continue aanslag. Surfakote (leverbaar in diverse kleuren) is waterafstotend, dampdoorlatend (TNO B-65-1294).

Het beschermt het metsel/pleisterwerk en (gas)beton tegen schadelijke weersinvloeden en vormt een effectief pantser tegen zure regen.

Het vormt een 20 tot 30 keer dikkere bescherm laag dan verf en laat zich snel aanbrengen via een arbeidsbesparende spuitmethode. Zowel fabricage als het aanbrengen, "alles in één hand", met 10 jaar garantie. Ervaring sinds 1961.

Voor alle informatie:

Schuytvlot BV, Postbus 232, 4140 AE LEERDAM, tel.: 03451-163 68, fax: 03451-198 82.

SURFAKOTE. SOLIDE BESCHERMING EN VERFRAAIING

Burgemeestersbenoemingen

Kamphuis prijst het instituut van de vertrouwenscommissie inzake burgemeestersbenoemingen. 'In pakweg 98% volgt de minister het voorstel van de Commissaris der Koningin. En die Commissaris volgt heel vaak het voorstel van de vertrouwenscommissie. Zo krijg je de situatie dat de kandidaat van de vertrouwenscommissie meestal wordt benoemd. Die commissie bestaat uit door kiezers gekozen mensen. Ik voel mij, tegen de uitleg van deze procedure, in feite een gekozen burgemeester.'

Hij staat niet te trappelen voor het instituut van de gekozen burgemeester zoals D66 en sinds kort ook CDA-fractieleider Brinkman bedoelen. 'Tegen de tijd van verkiezingen bestaat het gevaar dat burgemeesters zich gaan binden aan belangen van groeperingen. Met hun mogelijke herverkiezing voor de deur zouden ze zich dan mogelijkwijs onthouden van impopulaire maatregelen. Dat blijft een risico als je burgemeesters direct door de kiezers laat benoemen.'

Hans de Bie

SPECIALAAL AANBOD

Voor VVD-leden bestaat de mogelijkheid het boek van Frits Bolkestein 'De Engel en het Beest' met forse korting bij het algemeen secretariaat te bestellen. In plaats van f 34,90 betaalt u slechts f 20,-. Na overmaking van dit bedrag op gironummer 40 18 232 t.n.v. VVD-informatierekening, Engel/Beest, te Den Haag ontvangt u een exemplaar thuis. Uiteraard geldt dit aanbod slechts zolang de voorraad strekt!!!

NIEUWE OUDE KOPSTUKKEN

VVD-voorzitter Dian van Leeuwen heeft toegezegd dat de VVD een verzuim uit het verleden zal goed maken. De VVD beschikt namelijk wél over korte biografische schetsen van de kopstukken binnen de VVD over de periode 1948 - 1988. Vóór dat tijdperk zijn liberale prominenten er biografisch uiterst bekaaid van afgekomen.

Dit zacht verwijt van Gerrit Voerman, hoofd van het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP te Groningen), tij-

Gerrit Voerman

dens diens presentatie van 'De Geschiedschrijving van het politiek Liberalisme. Bibliografie van de VVD en haar voorlopers', werd door Dian onmiddellijk opgepakt. Zij beloofde dat bij het 45-jarig jubileum 'Van Thorbecke tot Telders' zal verschijnen.

De bibliografie van Voerman kunt u al bestellen bij de Teldersstichting, Koninginnegracht 55a, 2514 AE 's-Gravenhage, door overmaking van f 25,- op giro 33 49 769 met vermelding 'bibliografie'.

Abonnees op de VVD-Expressie hoeven slechts f 20,- te storten.

Foto: Theo Meijer

LA CLOCHE

RESTAURANT

Kloksteeg 3 Leiden Telefoon 071 123053

THEMA-REACTIES

U kunt reageren op dit themanummer tot de sluitingsdatum van het decemberblad: 29 november a.s.

Uw reacties op het thema "Veiligheid" zullen zoveel mogelijk (eventueel verkort) worden opgenomen.

Redactie.

B.E.O. Designs b.v. Ingenieurs

werktuigkunde, sanitair-, klimaat-, elektro-, regelen procestechniek, software applicaties en logistiek

Postbus 2020 - 1110 PA Diemen Tel. & fax selekt (020) 6950536

Drs. W. de Tombe Registeraccountant

Deze liberale accountant staat gereed om u met persoonlijke inzet efficiënt en doeltreffend te helpen. Vrijblijvend vertrouwelijk overleg.

Eemnesserweg 7a/flat 12, 1221 CT, Hilversum. Tel: 035/858764

Deventer - 16 november. De heer mr. J.G.C. Wiebenga. Hotel-café-rest. "Royal", Brink 94, Deventer. Aanvang 20.30 uur. Minderheden in Europa.

Doorn - 30 november. Mevrouw mr. J.E.S. Larive ev Groenendaal. Sporthal "Steinheim", Wijngaardsesteeg 2, Doorn. Aanvang 20.00 uur. De toekomst van Europa.

KC Dordrecht - 23 november. De heer mr. drs. F. Bolkestein. Circle Studio, Karel Lotsyweg 125, Dordrecht. Aanvang 19.30 uur. Actuele politiek.

Liberale Kring Meppel&Steenwijk/Havelte - 11 december. Mevrouw mr. E.J.J.E. van Leeuwen-Schut. Café-rest. "Scholtmeijer". Dorpsstraat 21, Havelte. Aanvang 20.00 uur. Actuele politiek.

's-Gravenhage - 7 december. De heer drs. F.W. Weisglas. Paviljoen Rigter, Pres. Kennedylaan 1, 's-Gravenhage. Aanvang 20.00 uur. Buitenlandpolitiek.

OC Hengelo - 7 december. Mevrouw E.G. Terpstra. Hotel "'t Lansink", C.T. Storkstraat 18, Hengelo. Aanvang 20.00 uur. Ouderenbeleid in de jaren '90.

Laren/Blaricum - 30 november. Mevrouw E.G. Terpstra. Het Rosa Spierhuis, Essenboom 2, Laren. Aanvang 20.00 uur. Ouderenbeleid.

OC Leeuwarden - 30 november. De heer mr. J.G.C. Wiebenga. Rest. "Onder den Luifel",

Stationsweg 6, Leeuwarden. Aanvang 20.00 uur. Bestuurlijke indeling van Nederland.

KC Leiden/Alphen a/d Rijn/Vrouwen in de VVD - 16 november. Tennispark "Teun", Prins Bernhardlaan (bij het Station), Alphen a/d Rijn. Aanvang 20.00 uur. Forum over vrouwonvriendelijkheid van de politiek.

Meppel - 16 november. De heer H.F. Dijkstal, Schouwburg "Ogterop", Zuideinde 70, Meppel. Aanvang 20.00 uur. Forum over politieregio's.

OC Oldambt/Winschoten - 30 november. De heer dr. R.W. de Korte. Rest. "De Nederlanden", Torenstraat 3, Winschoten. Aanvang 20.00 uur. Financiële beschouwingen.

Oldenzaal - 18 november. De heer J.D. Blaauw. Hotel de Zon, Bentheimerstraat 1, Oldenzaal. Aanvang 20.15 uur. Voorlichting over het verdrag van Maastricht.

OC Ommen - 23 november. Mevrouw A. Jorritsma-Lebbink. Rest. "De Hongerige Wolf", Coevorderweg 27B, Stegeren/Ommen. Aanvang 20.00 uur. De VVD als oppositiepartij.

Renkum - 26 november. Mevrouw E.G. Terpstra. Rest. "Klein Hartestein", Utrechtseweg 226, Oosterbeek. Aanvang 20.00 uur. Actuele politiek.

Ridderkerk - 14 december. Mevrouw A. Jorritsma-Lebbink. Zalencentrum "Sint Joris", Westmolendijk 35, Ridderkerk. Aanvang 20.30 uur. Verkeer en vervoer.

Rolde /Grollo - 26 november. De heer P.M. Blaauw. Café "Hofsteenge", Hoofdstraat, Grollo. Aanvang 20.00 uur. Forum over natuur en milieu.

Schagen - 16 november. De heer H.A.L. van Hoof. Rest. "Igesz", Markt, Schagen. Aanvang 20.30 uur. Actuele politiek.

Soest en Soesterberg - 30 november. De heer J.D. Blaauw. Rest. "De Soesterduinen", Soesterbergsestraat 188, Soest. Aanvang 20.30 uur. Het Europa na Maastricht.

Utrecht - 30 november. De heer drs. F.W. Weisglas. Ibishotel, Bizetlaan 1, Utrecht. Aanvang 20.00 uur. Het Europa na Maastricht.

Weert - 20 november. De heer H.F. Dijkstal. "De Poort van Limburg", Weert. Aanvang 20.00 uur. Forum cultuurbeleid.

Wijk bij Duurstede - 7 december. De heer J.D. Blaauw. Rest. "De Gouden Leeuw", Zandweg, Wijk bij Duurstede. Aanvang 20.00 uur. Actuele politiek.

Zoetermeer - 14 december. De heer mr. drs. F. Bolkestein. Baron Plaza Hotel, Danny Kayelaan, Zoetermeer. Aanvang 19.30 uur. Actuele politiek.

In deze rubriek worden alleen aankondigingen opgenomen van openbare bijeenkomsten (voor iedereen toegankelijk) waar landelijke VVD-politici het woord voeren.

OC Almelo - 23 november. De heer A.A.M.E. van Erp. "Theaterhotel", Schouwburgplein 1, Almelo. Aanvang 20.00 uur. Vestigingsvergunningen en andere actuele zaken voor de middenstand.

Amstelveen - 30 november. De heer H.F. Dijkstal. Wijkcentrum "De Meent", Orion 3/5, Amstelveen. Aanvang 18.30 uur. Politiek café.

Assen - 7 december. De heer mr. J.G.C. Wiebenga versus de heer mr. A. Kosto, staatssecretaris van Justitie. "De Stadsherberg", Oude Molenstraat 79, Assen. Aanvang 20.00 uur. Vluchtelingenbeleid in Nederland.

Den Helder - 30 november. De heer mr. A.J. te Veldhuis. Motel "Den Helder", Maasdiepstraat 2a, Den Helder. Aanvang 20.00 uur. Het milieu-energiebeleid na 2000.

KC Den Helder/Schagen - 14 december. Mevrouw E.G. Terpstra. Hotel "Igesz", Markt, Schagen. Aanvang 20.00 uur. Actuele politiek.

ILLEGALENBELEID BRON VAN VOORTDURENDE ZORG

Ieder mens gunt de illegalen betere levensomstandigheden, maar de rechtsongelijkheid t.a.v. degenen die hier als vluchteling officieel asiel aanvragen, is niet acceptabel.

De wetten m.b.t. de illegalen moeten worden nageleefd. Maar ook zal het begrip 'passende arbeid' snel moeten worden aangepast.

ECHTE VRIENDEN BLIJVEN OVER

2 Na twaalf jaar verlaat mr. Herman Lauxtermann de Tweede Kamer. Zijn portefeuille omvatte ondermeer gemeentelijke herindelingen. Geen dankbare klus, want twee keer moest hij daardoor op de 'reservebank' wachten op een Kamerzetel.

WIEGEL IN FRIESLAND

10 De Commissaris als orakel en mens.'

DECEMBER 1992

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Nr 1410

ISBN: 0166 - 8498

VERHAALRECHT LEIDT TOT WILLEKEUR

13 Het verhaalrecht via de nieuwe bijstandswet heeft in Nederland geleid tot volstrekte willekeur. De meeste gemeenten voeren naar goeddunken een eigen beleid. Lody Pieters schetst de gang van zaken, die ronduit verbijsterend is.

VVD-LUSTRUMVIERING

16 Op 23 januari 1993 zal de VVD haar 45-jarig jubileum in Groningen vieren.

BOZE BOEREN IN ACTIE

Het toekomstig landbouwbeleid wordt in hoofdlijnen bepaald door het GATT-overleg, het Europees en het Nederlands beleid. Die Gatt-onderhandelingen zijn voor sommige sectoren bedreigend, zo werd gesteld tijdens de discussiedag Landbouw en Natuur. Het kort daarna gesloten accoord tussen de EG-onderhandelaars en Washington over de vrijhandel in landbouwprodukten bracht in vele landen de boeren op de been. De onzekerheid in deze sector wordt steeds groter. Nu moet in Nederland de zuivelindustrie inleveren. Wat behelste dat accoord waarover de EG-landen nog moeten stemmen?

11

Richard Ellis

International
Property Consultants

Gebouw Hirsch
Leidseplein 29
1017 PS Amsterdam
Telefoon 020-626 26 91

Het VVD-Tweede Kamerlid Dick Dees overlegde met Hans van Breukelen (doelman PSV en oud-international) en Maarten Ducrot (ex-wielrenner) in het parlamentsgebouw o.a. over het Topsportfonds.
Foto: ANP

Topplan voor topsport door regering afgewimpeld

door Arno Visser

Wanneer Richard Krajicek tot de finales van een groot tennistoernooi doordringt, staat onmiddellijk in de kranten dat hij met een kwart miljoen aan prijzengeld naar huis gaat. Toen Jan Lammers onlangs zijn rentree in de Formule 1 vierde, werd daarbij vermeld dat hij uit eigen zak Fl 800.000,- had bijgedragen om deelname aan 2 races te financieren. Over het enorme salaris dat Marco van Basten krijgt om te

voetballen in de Italiaanse competitie wordt driftig gespeculeerd, maar dat het om miljoenen gaat is zeker. Ook goed en hard fietsen staat tegenwoordig borg voor huizenhoge verdiensten. Het is daarom niet vreemd dat de gemiddelde Nederlander het idee heeft dat het financieel uitstekend gaat met topsporters.

In Nederland genieten topschaatsers of tophockeyers minstens zoveel populariteit als hun voetballende en tennissende collega's. En iedere vier jaar is er altijd wel weer een atleet van Olympisch niveau die de aandacht naar zich toe weet te trekken. Het aantal trainingsuren dat vooraf ging aan hun prestaties doet zeker niet onder voor dat van professionele sporters. Maar door het ontbreken van structurele financiële steun - die de kosten van levensonderhoud en sport-specifieke uitgaven moet dekken - is de financiële situatie van veel toppers uit amateursporten uiterst onzeker.

Inzet en niveau

Veel atleten, roeiers en hockeyers die presteren op wereldniveau zijn afhankelijk van studiefinanciering of een sociale uitkering. De werkelijkheid is daarom anders dan een krantebericht over Krajicek doet vermoeden. Toen Ellen van Langen met een gouden medaille uit Barcelona terugkeerde vond ze bij wijze van spreken tussen de stapel post met felicitaties ook het bericht dat haar uitkering werd stop gezet.

Positief effect

De VVD vindt het belangrijk dat een goed sportklimaat in Nederland bestaat. Sport is

niet alleen een belangrijke manier van vrijetijdsbesteding, het vraagt bovendien een bepaalde inzet van mensen en draagt bij aan de individuele ontplooiing. Topsport heeft daarnaast ook positieve effecten voor de hele samenleving; het heeft een grote economische betekenis en het bevordert de 'Holland Promotion'. De VVD-Tweede Kamerfractie deed daarom het voorstel een speciaal "Fonds voor de Topsporter" op te richten.

Topsporters verkeren namelijk in zulke specifieke omstandigheden dat de normale regels voor de studiefinanciering en uitkering niet op hen toepasbaar zijn. "De afgelopen jaren heeft men voornamelijk getracht een oplossing te vinden in een verruiming van de regels, zodanig dat de topsporter niet in de knel zou komen. Maar dat werkt niet," aldus Dick Dees. "Als je met uitzonderingsclausules gaat werken, dan raak je verstrikt in de bureaucratie en krijg je precedentwerking naar andere categorieën. Bijvoorbeeld musici."

Met behulp van een topsportfonds is het mogelijk mensen een uitkering te geven die is afgestemd op hun specifieke omstandigheden. En wanneer ze daar gebruik van maken, hoeven ze geen beroep meer te doen op studiefinanciering of de bijstand.

Financiering

In het voorgestelde VVD-plan was een jaarlijks bedrag gereserveerd van 10 miljoen gulden. Daarmee kunnen 200 à 250 sporters van Olympisch of wereldniveau worden ondersteund. Een deel van het geld is al beschikbaar: 2,7 miljoen afkomstig van Nederlands Olympisch Comité, het ministerie van WVC en de Stichting Nederlandse Sportfederatie. Ook de begrotingen van de ministeries van Sociale Zaken en Onderwijs kunnen in principe ieder 1 miljoen afstaan

(er wordt immers minder beroep op gedaan). Zo'n 1,3 miljoen zou met behulp van sponsoring door de sportwereld zelf kunnen worden opgebracht. En een klein deel (5%) van de opbrengst van de (nieuwe) instantloterij zou jaarlijks 4 miljoen kunnen opleveren. Maar juist op dat laatste punt strandde het topsportplan.

De VVD-Tweede Kamerfractie vindt dat de overheid voor de sportwereld een positieve en stimulerende rol moet spelen. Ook minister Hedy d'Ancona onderschrijft dit. Ze pleitte zelfs een aantal malen voor een topsportfonds, - maar deed vervolgens niets. Een gemiste kans om te scoren. De volgende doelstelling moest daarom komen van de oppositie. De VVD diende een aantal amendementen in tijdens de behandeling van de instantloterij, met als doel de plannen concreet te maken. Het was te hopen dat de minister zo sportief was zich achter dit initiatief te scharen om dit schot voor open doel te verzilveren. Dat deed ze echter niet. Haar enige antwoord op het VVD-initiatief was de belofte dat ze over enkele maanden zelf met een plan komt. De regeringsfracties zijn inmiddels gewend aan uitstel, ze steunden de minister. De sportwereld staat nu aan de zijlijn, en ieder moment kan het eindsignaal klinken. Aangezien de begrotingsbehandelingen voorbij zijn kan het nog geruime tijd duren voordat D'Ancona zelf met een plan komt.

GEEN PROCENTEN MAAR CENTEN

Met dit zinnige voorstel kwam het VVD-Tweede-Kamerlid Broos van Erp tijdens het huurdebat in de Tweede Kamer. Broos betoogde dat de huren anders nog veel verder uit elkaar komen te liggen en dat is de bedoeling niet. Een huur van f 600,- plus 5,5% stijgt jaarlijks aanzienlijk meer dan een huur van f 400,- met eenzelfde stijgingspercentage. Ook zijn voorganger Pol de Beer heeft dat in het verleden bepleit. Tot nu toe heeft de regering dovemansoren.

Illegalenbeleid bron van voortdurende zorg

door Reny Dijkman

Er is een periode geweest, namelijk tijdens de Tweede Wereldoorlog, dat het woord 'illegaal' de Geuzennaam vormde voor de verzetslieden. Het betekende: handelen tegen wetten opgelegd door een vijandelijke natie, die Nederland bezette.

Anno 1992 wordt dit begrip heel anders ingekleurd.

Nu is echter het dilemma dat grote bevolkingsgroepen zonder enige vluchtelingenstatus naar de Westeuropese landen trekken om een beter bestaan te vinden. De taxaties van het aantal illegalen lopen sterk uiteen. Staatssecretaris Kosto houdt het op zo'n 150.000 tot 200.000. Nederland is zo lek als een vergiet. Ieder mens gunt de illegaal verbeterde levensomstandigheden, maar de rechtsongelijkheid t.a.v. degenen die hier als vluchteling officieel asielen aanvragen, is niet acceptabel.

Moderne slavernij

Het illegalenvraagstuk heeft naar twee zijden een negatieve werking. Mensen die hier zonder enige legitimiteit verblijven, accepteren vaak een moderne vorm van slavernij om maar niet uitgezet te worden. Veel te lange werkdagen, lagere lonen dan de minima, geen afdracht van sociale premies, zijn schering en inslag voor hen die nog aan werk weten te komen.

De andere kant is onze arbeidsmarkt met nog vele honderdduizenden werklozen die op zoek zijn naar een baan.

Passende arbeid

Binnen de VVD heeft Frits Bolkestein meer dan een jaar geleden een pleidooi gehouden voor een nationaal debat over integratie van de hier wettig verblijvende buitenlanders en over het illegalenvraagstuk. Hij kreeg zowel adhaesie als hoon. De NRC maakte het helemaal bont door enkele weken geleden te kopen: 'Bolkestein haalt Janmaat rechts in.' Dit is beneden elk niveau! Wat Bolkestein beoogde en nog steeds nastreeft is een debat over een nationale zaak, waarbij politieke belangen absoluut niet aan de orde zijn. De VVD zit echt niet te wachten op overlopers van de CD. Dat debat is nooit echt gevoerd. Wel deeldebatten, zoals over het illegalenbeleid alleen.

Jan Kees Wiebenga over het vraagstuk: 'Als je

wetten maakt, moet je ze handhaven. Maar ze moeten ook nageleefd kunnen worden. Door het illegalenvraagstuk ontstaat het risico dat legale allochtonen onterecht in een kwaad daglicht worden gesteld.' Ook zullen om de instroom te ontmoedigen een aantal Nederlandse wetten moeten worden aangepast. Het is toch te gek voor woorden dat tuinders en bollenboeren geen arbeidskrachten kunnen krijgen voor seizoenwerk terwijl de arbeidsbureaus met volle kaartenbakken van werklozen kampen. Het begrip 'passende arbeid' moet snel worden verruimd.

Misbruik voorzieningen

Al in het najaar van 1990 heeft de VVD-fractie de regering gevraagd om maatregelen te treffen tegen het bezit van SOFI-nummers bij illegalen. Tijdens het Tweede-Kamerdebat bleek dat er nog steeds geen koppeling bestaat van gegevensbestanden bij de overheid. De VVD wil een koppeling van het gemeentelijke bevolkingsregister en het aanstaande Vreemdelingen Administratie Systeem en met andere bestanden die bij overheidsvoorzieningen worden gebruikt. Zolang dat niet gebeurt blijft misbruik van die voorzieningen moeilijk te bestrijden.

Voor werkgevers zullen de inmiddels verhoogde boetes een rem op het aannemen van illegalen moeten gaan vormen. Met een snelle invoering van een legitimatieplicht zou pas werkelijk een stap in de goede richting worden gezet.

Opsporingsbeleid

De liberalen zijn mordicus tegen het thans in sommige steden gevoerde beleid dat alleen illegalen met een crimineel verleden het land worden uitgezet.

Illegaal is illegaal. Gaat men door met dit onzalig beleid dan komen de klappen neer op de hier wonende allochtonen met een verblijfsstatus en op de Nederlanders met een lagere opleiding, waarvoor het steeds moeilijker zal worden om aan werk te komen. Het probleem maakt de politiek in feite machteloos, indien politiekorpsen het beleid onvoldoende uitvoeren - en dat gebeurt -; indien verhuurders en particuliere beleggers woonruimte verhuren aan illegalen -en dat gebeurt -en indien werkgevers illegalen blijven aannemen.

Volkstelling

Een van de grootste politieke blunders is de afschaffing van de tienjaarlijkse volkstelling geweest, omdat daartegen onder het mom van privacy-schending grote weerstand werd gevoerd. Indien die tellingen gewoon waren gehouden, had de politiek zich geen volledig maar wel een duidelijker beeld kunnen vormen van de omvang van het illegalenprobleem en tijdiger maatregelen kunnen treffen.

BODEGA DE POSTHOORN

Lange voorhout- 39a Den Haag

RACHEL SLIJPER

Expositie

Nieuw Oeuvre 1-27 februari '93

Begrotingsdebat: Feuilleton met veel afleveringen

De behandeling van de rijksbegroting voor 1993 in de Tweede Kamer heeft dit jaar een merkwaardig verloop gekend. Het is als een feuilleton met vele afleveringen. In mei van dit jaar, bij de eerste verkennende besprekingen over de begroting, raakte het kabinet bijna in crisis n.a.v. een conflict over - hoe kan het ook anders - de 'koopkrachtplaatjes'. In de zomer bereikten de ministers na veel en intensief overleg (NRC/Handelsblad sprak van een kabinet in permanente staat van begrotingsoverleg) overeenstemming. Het kabinet stuurde op Prinsjesdag in september een begroting naar de Kamer, waarvan eigenlijk vanaf het begin al duidelijk was dat de voorstellen niet meer in overeenstemming waren met de economische situatie van dat moment.

Tijdens de Algemene Beschouwingen in oktober gaf het kabinet toe dat de plannen bijgesteld moesten worden. Er werd echter gesproken van wat nadere aanvullingen. Men had goede hoop dat het allemaal wel mee zou vallen. De minister-president voorspelde dat de resterende problematiek verhoudingsgewijs van bescheiden aard zou zijn.

Oppositie wenst opschorting

De oppositie stelde voor de Algemene Beschouwingen op te schorten in afwachting van de nadere plannen. Dat voorstel stuitte op verzet van de regeringspartijen en het debat werd afgerond. De Kamer moest echter oordelen over voorstellen waarvan op dat moment duidelijk was dat bijstellingen zouden plaatsvinden. De invulling van die bezuinigingen was echter onbekend. Een curieuze gang van zaken!

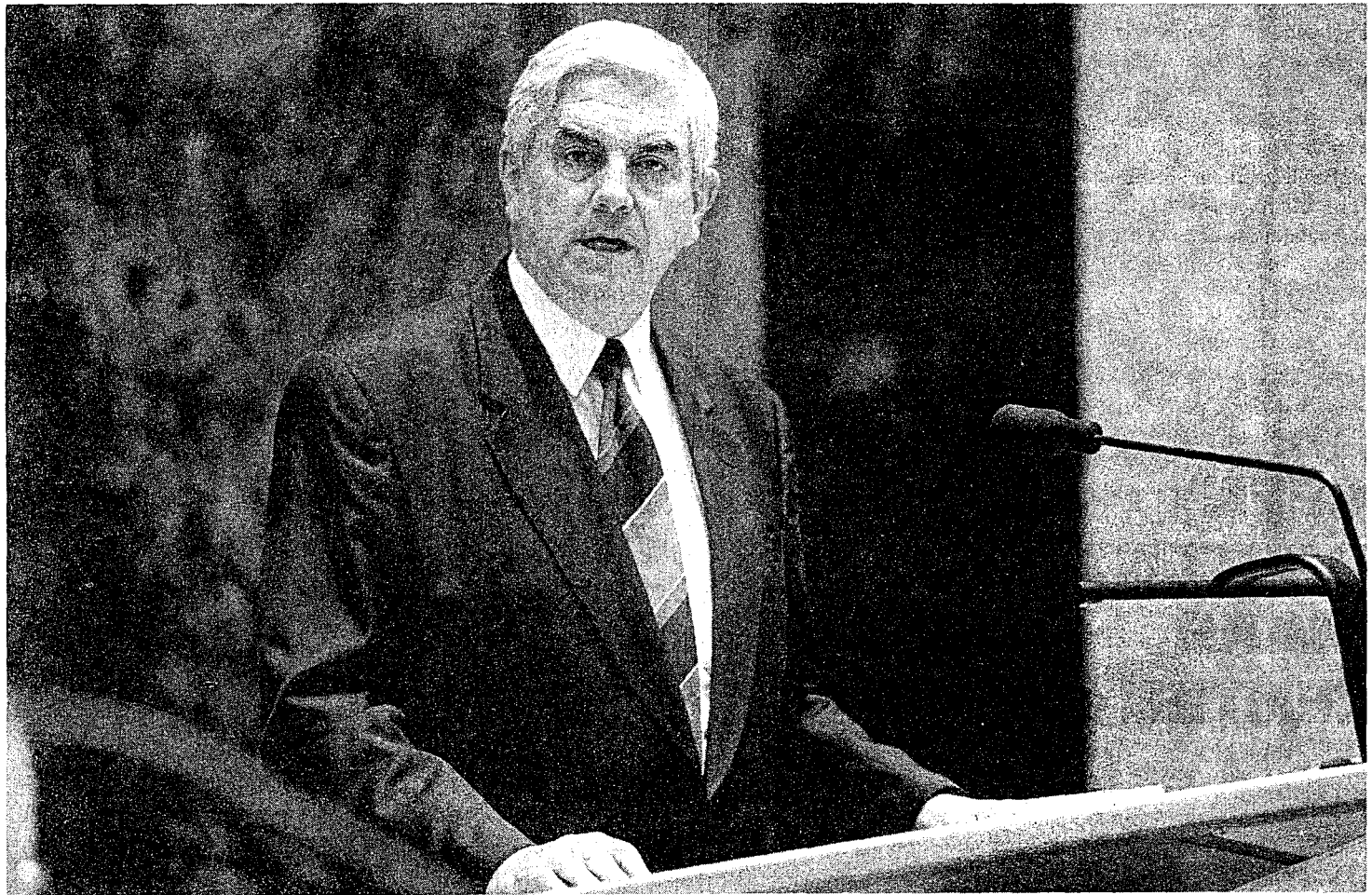
Cijfers CPB kwamen hard aan

De nieuwe becijferingen van het Centraal Planbureau kwamen hard aan. De problematiek bleek van wat minder bescheiden aard te zijn dan was verwacht. In de eerste week van november werd een nader beleidspakket naar de Kamer gezonden. De voorstellen bestonden uit een combinatie van incidentele en structurele bezuinigingen, ieder ongeveer de helft uitmakend van het pakket.

gens de VVD geen excuus zijn om niets te doen. Integendeel, het kabinet moet de crisissituatie aangrijpen om juist nu een stevig pakket van maatregelen op tafel te leggen. Het is niet wenselijk dat slechts de helft van de problemen met structurele bezuinigingen worden opgelost en dat voor het overige naar incidentele oplossingen wordt gezocht. Ook waren concrete invullingen nog niet voorhanden. Frits Bolkesteins conclusie was dat

Boterzachte plannen

Op 27 november heeft het kabinet de aangekondigde maatregelen naar de Kamer gezonden in de vorm van wijzigingsvoorstellen op de begrotingshoofdstukken. Wat voordien al duidelijk was geworden, de plannen zijn boterzacht. Zelfs de Raad van State kon in zijn advies niet nalaten op te merken dat de voorstellen onvoldoende hard zijn om tot een structurele aanpak te komen.

Frits Bolkestein

Veel van de besluitvorming over de financiële problematiek is doorgeschoven naar 1994 en verder. De PvdA reageerde tevreden; het CDA was verdeeld en anonieme Kamerleden van die fractie spraken zich ontevreden uit over deze 'blanco cheque'.

Crisissituatie bestrijden

Frits Bolkestein concludeerde in het debat dat het verlangen van de PvdA om de zaak voort te schuiven naar 1994 door het kabinet meer dan gehonoreerd is. De huidige zwakte in de internationale conjunctuur mag vol-

de kern van de economische problemen structureel van aard is. Dit eist structurele maatregelen, gericht op de specifieke problemen van de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid. Maatregelen kunnen daarbij worden genomen bijvoorbeeld in de sfeer van de verhoging van de afstand tussen werken en niet werken, van vermindering van de gigantische subsidiestroom en van een heroverweging van inkomensafhankelijke subsidies. Hierover is door de Sociaal-Economische Raad erkend dat deze een obstakel zijn voor het accepteren van werk.

De wijzigingsvoorstellen zullen op korte termijn in de Kamer worden behandeld. Zo gaat het feuilleton weer een nieuwe aflevering tegemoet.

JOVD RICHT PIJLEN OP VVD

door Victor Hafkamp

'De slepende discussies op het Binnenhof interesseren de burger geen zier, zolang de politiek niets doet aan de problemen die hij elke dag ervaart. De politiek drijft op het instant-debat, grote lijnen worden niet meer gepresenteerd.' Dat is de mening van de nieuwe voorzitter van de onafhankelijke Jongeren Organisatie Vrijheid en Democratie (JOVD), Koen Petersen. De 24-jarige Amsterdamse student Amerikanistiek, volgde Cor Schagen op die de jongerenorganisatie anderhalf jaar leidde. Petersen is sinds 1985 lid van de JOVD. Hij is ook VVD-lid, maar zijn activiteiten beperken zich tot de jongerenorganisatie. Petersen debuteerde met een felle rede op het JOVD-congres in Arnhem.

Zoals vele vroegere JOVD-voorzitters richtte hij zijn vizier op de VVD, die hij in haar oppositierol veel te tam en te beperkt vindt opereren. Juist voor de VVD zou een belangrijke rol zijn weggelegd om de kloof tussen politiek en burgerij te overbruggen, vindt hij. En die rol maakt de partij niet waar. De VVD presenteert geen liberaal alternatief voor de 'wollige chaos die CDA en PvdA kabinetsbeleid noemen.' Hij verwijt de VVD een 'sjoelbak-oppositie'. De partij schuift van alles naar voren maar scoort nooit meer dan vier punten. Onder de huidige omstandigheden

Koen Petersen.

zou de VVD veel sterker moeten profiteren van de ontevredenheid onder het kiezersvolk over het kabinetsbeleid. Maar terwijl de VVD zich nauwelijks blijkt te verheffen boven de 22 zetels die zij in de Tweede Kamer bezet, grijpt D66 de grote winst. 'En dat is toch veelzeggend,' meent Petersen.

Maastricht

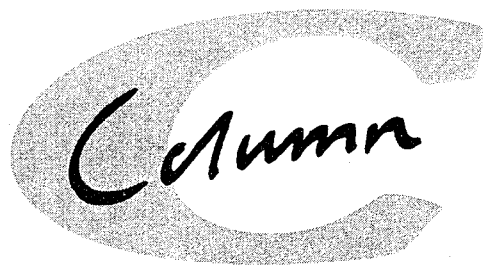
Politiek hoeft helemaal niet saai te zijn, als de burgerij van die politiek maar de antwoorden krijgt waar ze wat aan heeft. 'De mensen houden zich bezig met vragen als: waarom wordt een winkeldief onmiddellijk vrijgelaten als hij na zijn daad is aangehouden en waar-

om worden vandalen niet aangepakt?' Petersen had liever gezien dat de VVD zich in het debat over 'Maastricht' meer had gericht op de consequenties van dat verdrag voor de gemiddelde burger dan zich uit te putten in discussies over de GATT, waaraan die burger nauwelijks een boodschap heeft.

De JOVD heeft naar zijn mening het grote voordeel de VVD een liberale spiegel te kunnen voorhouden. 'Wij hebben het voordeel geen electoraal of coalitiebelang in de gaten te hoeven houden en als een luis in de pels van de grote partij te kunnen optreden.'

Cleane manier

'Je kunt als organisatie zoals de JOVD op een heel cleane manier de VVD een blauwdruk voorhouden onder het motto: het moet zo en zo,' aldus Petersen die het van groot belang vindt de oplossing van de problemen vooral te zoeken in samenwerking met anderen. Ook voor het VVD-minderhedenbeleid blijkt hij niet zoveel waardering te hebben. Het rikt z.i. meer naar ledenwinst dan naar liberalisme, zoals hij in Arnhem opmerkte. De nieuwe JOVD-voorzitter blijkt een schaakliefhebber, getuige zijn uitspraak dat het bij dit spel 'om de koningin gaat en niet om de pionnen.' Naar zijn mening richt de partij zich teveel op de pionnen in haar praktische politiek. De VVD mag zich in de persoon van Petersen verheugen in een een kritisch volger van het politiek schaakspel. Zijn opening was in elk geval veelbelovend.

VAN DE VOORZITTER

Foto: Vincent Mentzel

Tegen de tijd dat dit blad bij u in de bus valt, zitten we heel dicht bij de feestdagen en is het jaar 1992 bijna voorbij. De balans van 1992 kan worden opgemaakt. En die balans ziet er goed uit: Vele liberalen bezochten de bijeenkomsten. Op de laatste twee themadagen, die over onderwijs en landbouw gingen, waren beide keren ongeveer tweehonderd mensen aanwezig. Bij de grote hapening in Dordrecht waren inclusief het Zeeuws mannenkoor en de troubadour ruim vijfhonderd mensen aanwezig. In het (bijna) afgelopen jaar kreeg de VVD een nieuwe huisstijl en in het verlengde daarvan werd ook het blad vernieuwd. Het resultaat mag er zijn. Ik ben er erg blij mee.

1993 gaat voor de VVD een druk jaar worden. Allereerst gaan we op 23 januari met elkaar het 45-jarig bestaan van de partij in Groningen vieren. Een dag die u niet mag missen!

Maar ook zal er volgend jaar hard moeten worden gewerkt aan de voorbereiding van de drie verkiezingen in 1994. Programma's moeten worden opgesteld. De kandidaatstellingsprocedures gaan van start en de verkiezingscampagnes moeten georganiseerd worden.

Deze activiteiten zullen veel vergen van al die vrijwilligers die in de VVD actief zijn. Het hoofdbestuur beseft dat terdege en het heeft grote waardering voor hun inzet.

In 1993 zal veel werk moeten worden verzet. Misschien bent u op dit moment nog niet actief in de VVD. De komende feest- en vrije dagen bieden een goede gelegenheid om er over na te denken of u daarin verandering wilt brengen. Er zijn legio mogelijkheden om actief te worden: in besturen, in commissies, in propagandacommissies, maar natuurlijk ook in politiek vertegenwoordigende functies. Vele handen maken licht werk.

Namens het hoofdbestuur wens ik u en de uwen prettige feestdagen en een goede jaarwisseling.

Foto: Michiel Sabberolle

Het zal je maar gebeuren dat je plotseling de Plenaire Vergadering in de Tweede Kamer moet voorzitten. Het overkwam Jan Dirk Blaauw, de 27ste in anciënniteit, enkele weken geleden. Alle ondervoorzitters en (nog) ouderen in dienstjaren waren verhinderd. Zo doende.

VVD-fractievoorzitter senaat: Zijlstra-norm moet baken zijn

Het overheidsbeleid zou zich op de langere termijn moeten richten op de drie keer vijftig-norm. Een baken dat ooit door dr. Jelle Zijlstra is uitgezet.

VVD-senaatsvoorzitter ir. David Luteijn gaf dit advies tijdens de Algemene Beschouwingen. Een raad waarvoor premier Lubbers blijkens zijn antwoord wel gevoelig was.

Die vijftig-norm omvat het volgende. 'De omvang van de staatsschuld moet terug naar 50% van het Nationaal Inkomen, dat is nu 70%; het hoogste tarief van de inkomstenbelasting moet maximaal 50% zijn en de som der collectieve uitgaven mag niet meer dan 50% van het N.I. bedragen (nu 60%).'

Luteijn onderbouwde zijn advies met de conclusies dat wij in een land leven waarin de drang van de mondige burger bestaat naar grotere bestedings- en bewegingsvrijheid binnen de particuliere sector. 'Met daaraan gekoppeld de heroriëntatie binnen de overheid, waarbij aan de echte kerntaken voorrang wordt gegeven. Het gaat dan om de zorg voor de bestuurlijke orde en de rechtsorde; het menselijk kapitaal, de fysieke structuur en de echt zwakke medemens.'

Gigantische operatie

David Luteijn erkende dat het een gigantische operatie betreft, want een globale vertaling van de Zijlstra-norm betekent een verschuiving van de collectieve naar de private sector met ongeveer 1/5-de deel of circa 40 mld gulden. 'Het zou ook betekenen dat het financieringstekort van de overheid de komende kabinetsperiode verder terug gebracht dient te worden; uiteindelijk tot het nul-niveau.'

Als we die richting niet opgaan zal de overheid op den duur niet meer in staat zijn de ouderdagsvoorziening voor een steeds groter aantal 65+-ers op te brengen. 'We mogen niet speculeren dat de volgende generatie wel de schulden zal betalen die deze generatie maakt,' aldus Luteijn.

Patstelling

Luteijn, die de minister-president feliciteerde met zijn tienjarig jubileum had naast lof ook kritiek op het functioneren van de door Lubbers geleide kabinetten sinds 1986. 'In elk geval is vanaf dat moment bij mij het beeld

van een regering die echt inspeelt op de zich ontwikkelende samenleving en die daarbij de noodzakelijke keuzes maakt, geleidelijk gaan vervagen.'

Ten aanzien van het huidig kabinet wees hij op de overdreven pretenties die niet konden worden waargemaakt, zoals de koppeling van lonen en uitkeringen en de bevordering van reële werkgelegenheid.

'De prijs voor handhaving van de coalitie bestaat immers uit een soort patstelling. Angst voor verlies van het bestaande lijkt de coalitie te overheersen,' was zijn conclusie. 'Als ik zie hoe weinig echt tastbaar resultaat het Nationaal Milieubeleidsplan tot nu toe heeft opgeleverd, hoe een deel van het onderwijs steeds meer in het nauw komt, welke chaos is ontstaan binnen de stelselherziening volksgezondheid, hoe dringend noodzakelijke maatregelen tot verbetering van het open-

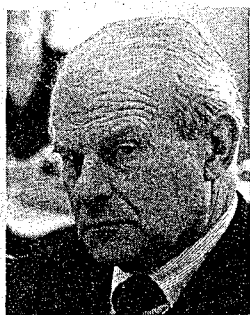

David Luteijn

baar vervoer uitblijven, hoe misdaad steeds meer loont doordat politie en justitie onvoldoende toegerust en bemand blijven en, tenslotte, hoe enerzijds de overheid geld int door belasting op illegale arbeid, om vervolgens weer veel geld uit te geven aan mensen met uitkeringen die daar gezien zwart, grijs of wit bijverdienen geen recht op hebben, dan moet ik helaas constateren dat die deur naar de toekomst nog potdicht zit.'

Kamerbreed werd een motie aangenomen waarin de senaat haar ondubbelzinnige

afkeuring uitsprak over alle uitingen van racisme en vreemdelingenhaat. De Eerste Kamer wil daarmee een duidelijke bemoediging laten uitgaan naar die bevolkingsgroepen, die zich nu in het bijzonder bedreigd voelen.

IN MEMORIAM OUD-MINISTER MR. H.J. DE KOSTER

Op 24 november is mr. Henri Johan de Koster op 78-jarige leeftijd overleden aan een slopende ziekte. Hans de Koster heeft binnen de VVD vele functies bekleed, zowel op bestuurlijk als politiek vlak. Als dagelijks bestuurslid beheerde hij na Haya van Someren de moeilijke portefeuille van penningmeester (1977 - 1981). In politieke functies trad hij achtereenvolgens naar buiten als staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, belast met Europese samenwerking; als minister van Defensie tijdens de kabinetten Biesheuvel; als Tweede Kamerlid tot 1977 en als senator tot 1980. Daarna werd hij benoemd tot lid van de Raad van State in buitengewone dienst.

De Koster was een deskundig en aimabel man. Zijn activiteiten strekten zich uit tot ver buiten het partij-politieke gebeuren. Vóór zijn politieke carrière zat hij volop in het bedrijfsleven, ondermeer als voorzitter van het Verbond van Nederlandse Werkgevers, een voorloper van het VNO.

De oud-verzetsman De Koster heeft zich nationaal en internationaal altijd ingezet voor het Nederlands bedrijfsleven. Vele malen is hij onderscheiden. Hij was Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw, Grootofficier Orde van Oranje Nassau, drager van de Bronzen Leeuw en hij ontving daarnaast vele buitenlandse onderscheidingen.

Zijn naaste verwanten zenden wij troost in hun verdriet.

Hoofdbestuur VVD.

ONTWIKKELINGSSAMENWERKING MET POLITIEKE LOOSER AAN DE TOP

Door: Ernst van Splunter

De behandeling van de begroting Ontwikkelingssamenwerking 1993 hield een keerpunt in. In navolging van de VVD en het CDA zette nu ook minister Pronk het uitgangspunt dat 1,5% van ons Nationaal Inkomen aan ontwikkelingshulp wordt besteed overboord. Dat is op zijn zachtst gezegd opmerkelijk te noemen.

Verleden

Nederland heeft lange tijd, ook met steun van de VVD een voortrekkersrol vervuld in het ontwikkelingsveld. Samen met Noorwegen, Zweden en Denemarken was Nederland koploper in de ranglijst van landen die ontwikkelingshulp gaven. Dit viel te verklaren uit het oprechte gevoel van betrokkenheid bij de problematiek. Ons medeleven was en is gemeend. Wel werden grenzen gesteld. Cuba en het Oeganda van Idi Amin verdwenen om die reden van de lijst van landen die voor hulp in aanmerking kwamen. Een andere reden was de gedachte dat ontwikkelingsgeld verzelfstandiging van ontwikkelingslanden zou bevorderen. In veel gevallen bleek de invloed hierop echter marginaal te zijn. Sterker nog; het kwam voor dat landen afhankelijker werden door de hulpverlening. Ook speelde de gedachte dat Nederland een gidsfunctie zou kunnen vervullen met zijn hoge bijdragen een rol. Deze hoop bleek ijdel. De meeste landen blijven steken op zo'n 0,4% van hun Bruto Nationaal Produkt. Tenslotte had Nederland een legitiem eigenbelang in het verlenen van ontwikkelingshulp. Er werden markten in ontwikkelingslanden gecreëerd, en de wereldvrede was bij hulpverlening gebaat.

Vervuiling en graaien

De ruif van ontwikkelingssamenwerking wordt de laatste jaren in toenemende mate door verkeerde monden leeggegeten. Zo werden de kosten voor de opvang van asielzoekers in Nederland uit deze begroting betaald. Toen nog een directe lijn met de nood in ontwikkelingslanden te leggen was, stond de VVD-fractie hier achter. Nu is dat hoe langer hoe minder het geval.

"De huidige minister, Jan Pronk, stond het grote graaien toe uit de ontwikkelingssamenwerkings-pot.", aldus Erica Terpstra, woordvoerder voor de VVD-fractie bij de begrotingsbehandeling Ontwikkelingssamenwerking 1993. "Er vloeiden gelden naar onderwijsdoelen. Er kwam een bijdrage voor het budget CAO-gezondheidszorg. Ook een vliegtuig voor het ministerie van Defensie werd voor de helft betaald uit de gelden van Jan Pronk". De overheveling van deze bedragen naar andere begrotingen zou de duidelijkheid hebben bevorderd. Deze ruitelijkheid kon de

minister echter niet opbrengen. Liever dan toegeven dat er op zijn ministerie werd bezuinigd, koos hij voor het fier handhaven van de 1,5%-norm. Het verlaten ervan, zou namelijk een slecht signaal zijn naar de Noren, Denen en Zweden. Deze landen hebben inmiddels hun budget verlaagd, zodat dat argument niet meer opgaat. Nederland werd dus in hoge mate hypocriet. Volgens Erica Terpstra wordt het tijd dat Nederland de ontwikkelingslanden recht in de ogen gaat kijken. "We moeten erkennen dat wij in een sterk veranderende internationale situatie zijn geraakt. Dit vraagt andere prioriteiten."

VVD-lijn

Tijdens de begrotingsbehandeling bepleitte Erica Terpstra, een teruggang naar 0,7% van het Bruto Nationaal Produkt. (Ter vergelijking: dit is ongeveer 0,97 Netto Nationaal Inkomen.) Erica Terpstra: "Dit is geen enorme teruggang. De vervuiling door het graaien uit

Erica Terpstra

de ontwikkelingssamenwerkingspot is groot. Zo groot, dat het verschil tussen het voorstel van de VVD en de werkelijke uitgaven van het ministerie, niet meer bedraagt dan 300 miljoen gulden. De PvdA plengt daarom krokodilletranen als zij krampachtig probeert de 1% BNP te halen. Met de 0,7% BNP voldoen we trouwens ook aan de internationale norm."

Minister Pronk

De prioriteit van de VVD ligt vanwege de veranderde internationale situatie bij het internationale milieu en de ondersteuning van Oost-Europa en de GOS-landen. "De kwaliteit van de ontwikkelingssamenwerking moet verder verbeteren. Dit kan worden bereikt door minder versnippering en meer marktgericht besteden. Dan hoeft onze politiek van ontwikkelingssamenwerking niet onder een bezuiniging te lijden", zei Erica Terpstra.

Larmoyant verhaal

Minister Pronk kreeg tijdens de begrotingsbehandeling van zijn ministerie veel kritiek te horen op de bezuinigingen die zijn departement hebben getroffen. Hij verdedigde zich door te stellen dat hij in feite "een politieke looser" is. Pronk gaf toe te zijn gemangeld door zijn collega's. Bij de onderhandelingen in het kabinet over extra-bezuinigingen had hij het onderspit gedolven. Erica Terpstra verweet de minister halfslachtigheid: "Deze minister heeft het gevecht verloren. Het zij zo. Maar dan moet je of het kabinetsbeleid collegiaal verdedigen of opstappen. Het is van tweeën één."

Volgens Terpstra had de hele begrotingsbehandeling iets bizars. "Pronk maakte er een vertoning van, het was niks meer of minder dan de nieuwe kleren van de keizer. Hij klaagde over het verlaten van de 1,5%-norm, maar draagt er wel zelf de verantwoordelijkheid voor".

De PvdA, het CDA en D'66 blonken in het

debat ook al niet uit door helderheid. De PvdA steunde het beleid van de minister, maar bepleitte tegelijkertijd een verhoging van het budget van ontwikkelingssamenwerking met 1,4 miljard na de volgende verkiezingen.

Het CDA beschikte over twee rapporten. Een van een commissie onder leiding van oud-minister Van Dijk, die dezelfde koers bepleit als de VVD. Een ander rapport, van de commissie Neuman, bepleit wel het loslaten van de norm van 1,5% maar is vaag als het er om gaat wat daarvoor in de plaats moet komen. De CDA-fractie maakt in het openbaar geen keuze tussen deze twee visies. Ook de partijraad van het CDA, in het laatste weekend van november, stelde geen nieuwe vorm vast. In dit geval is het CDA dus normaal! "Ik vind dat niet bepaald politiek moedig en op z'n minst weinig helder," aldus Erica Terpstra.

PRONK

De positie van Jan Pronk binnen het kabinet en zijn opstelling tijdens het begrotingsdebat laten zich eigenlijk niet met elkaar rijmen. Volgens velen is Pronk binnen de PvdA "de man achter Kok". Dit is op zichzelf geen vreemde gedachte, te meer omdat de minister ook buiten zijn beleidsterrein van zich laat horen. Zo deed hij onlangs de spraakmakende uitlating dat Nederland weer immigratieland moet worden.

Met het openlijk toegeven van zijn nederlaag in het kabinet heeft Pronk geprobeerd deze fiere houding overeind te houden. Volgens Erica Terpstra moeten de feiten echter niet uit het oog worden verloren. "In Engeland zou zijn betoog maar op één manier zijn geëindigd: met de mededeling dat hij zojuist zijn ontslag had aangeboden. Aan dit soort vreemde praktijken kun je overduidelijk zien dat het kabinet is uitgeregereerd."

Initiatief vijf kamercentrales gaf boeiende avond

Door: Ernst van Splunter

De door vijf kamercentrales georganiseerde bijeenkomst in Dordrecht luidt een nieuw tijdperk in. In de Circle Studios organiseerden de kc's Dordrecht, 's-Gravenhage, Zeeland, Leiden en Rotterdam op maandag 23 november jl. een politieke bijeenkomst nieuwe-stijl. Het karakter van de avond week sterk af van wat de men gemiddeld op een normale spreekbeurt krijgt voorgeschoteld.

Werkbezoek

Het evenement werd vooraf gegaan door een werkbezoek aan de regio-Dordrecht door de VVD-Kamerleden Bolkestein en Terpstra. Op het programma stond onder meer een bezoek aan een Project voor langdurig werklozen. Frits Bolkestein en Erica Terpstra spraken met mensen, minstens drie jaar zonder baan, die via de Dordtmij weer aan de slag konden. Ze doen eenvoudig maar daarom niet minder belangrijk werk zoals sloten uitbaggeren, schoonmaken, hekjes rond tuinen plaatsen, graffiti verwijderen e.d. Ook het leren van de Nederlandse taal is een onderdeel van het project want het aantal nationaliteiten onder de deelnemers is groot. Tijdens het bezoek bracht Frits Bolkestein naar voren dat de wig tussen de beloning van werkenden en zij die werkloos zijn, moet worden vergroot. Dit geluid vond veel weerklank bij de deelnemers aan het project. Zo werd door hen gesteld dat er door deel te nemen aan dit plan, reiskosten worden gemaakt. Dit bleek al genoeg om het verschil tussen uitkering en beloning voor het werk dat nu wordt verricht negatief te maken. Gelukkig ondervonden de deelnemers van omwonenden veel waardering voor hun werkzaamheden, wat veel vergoedt.

Amerikanisering

Na het werkbezoek begaf het gezelschap zich naar de Circle Studios in Dordrecht waar een

Tijdens het werkbezoek in Dordrecht: v.l.n.r. Dirk ten Veen, VVD-wethouder Dordrecht, Nico Maas, voorzitter afdeling Dordrecht, Frits Bolkestein, Rob de Bakker, LPC-er kc-Dordrecht, en Erica Terpstra.

koud buffet wachtte waar veel leden van de vijf kamercentrales aan deel namen. Frits Bolkestein beet vervolgens het spits af. Hij betoogde o.a. dat het met de zgn. Amerikanisering van de politiek in Nederland, "Het gaat niet om het doel, maar om het smoel," erg mee valt. Het geklaag over de veramerikanisering van de politiek is namelijk in Amerika zelf gelogenstraft. Bill Clinton heeft volgens Bolkestein de verkiezingen gewonnen met zijn keus voor een actiever economisch beleid. De inhoud gaf dus de doorslag en niet de persoon. Dat verklaart ook de hogere opkomst bij deze verkiezingen. Conclusie: "Wie wil dat de burger kiest, moet hem iets te kiezen bieden."

Talkshow

Na het inleidende betoog kreeg de avond een talkshow-achtig karakter. Geïnterviewd door de journalist Elibert Maathuis, ging Frits Bolkestein in op reacties uit de zaal. De blokjes-interviews over criminaliteit, het minderheden-vraagstuk en infra-structuur, werden afgewisseld met optredens van een trouba-

dour en het Zeeuws mannenkoor o.l.v. Dirk Biezeman.

De formule van het evenement in Dordrecht is een absolute aanrader voor ondernemende afdelingen en Kamercentrales die wat anders willen dan een gebruikelijke sprekersavond organiseren. Met een iets meer eigentijdse invulling van het programma kan een politieke avond dan uitgroeien tot een gebeurtenis van allure. De opzet van deze vijf-KC-avond is zeker een compliment voor de organisatoren in Dordrecht waard.

AFDELING HEERJANS-DAM WINT "VAN SCHERPENBERG COMMUNICATIEPRIJS"

door Rob de Bakker

Tijdens de centralevergadering van de kc-Dordrecht heeft de jury de Van Scherpenbergcommunicatieprijs 1992 toegekend aan de afdeling Heerjansdam. In de motivering van de jury is vermeld dat 'beslo-

ANNE LIZE VAN DER STOEP

Kortzichtigheid

Voor de Amsterdamse samenleving werd 1992 droevig afgesloten. Het vliegtuig berokkende niet alleen materiële, maar ook immateriële schade. Als raads-lid word je hevig heen en weer gesling-gerd tussen ratio en verschillende emo-ties. Je wilt snel helpen, je ziet dat veel ambtenaren goed werk leveren en toch is er wit en zwart misbruik. Even later spreek je tijdens de begrafenis van een slachtoffer. De ramp schudde Nederland wakker: ja, Amsterdam en andere ste-den zijn multi-cultureel. Het woordspel-letje Nederland blijkt achterhaald. De ramp werd de aanleiding voor stoere mannenpraat. Met en zonder kennis van zaken lanceerde de ene na de andere landelijke politicus voorstellen. Wat een kortzichtigheid! Illusiepolitiek! Men wekte de indruk, dat, wanneer 'de ille-galen' maar (even??) uitgezet worden het vanzelf weer goed gaat in de oude wijken. Zo simpel zit de werkelijkheid niet in elkaar.

In nauw overleg met de Tweede-Kamerfractie sloegen de Amsterdamse VVD-ers niet op hol. Centrale uitgangspunten blijven:

1. uitvoering van door de Kamer vastge-steld restrictief toelatingsbeleid;
2. op alle beleidsterreinen **ongeacht afkomst** aanpakken van fraudeurs. Dus ook werkgevers en huurbazen;
3. koppelen van bestanden die slechts feitelijke gegevens bevatten voor het toetsen van de aanvraag; de burger behoort te weten wat de overheid van hem/haar vastlegt;
4. geen stoere borrelpraat, maar consequent **uitvoerbaar** beleid.

Alleen met deze uitgangspunten lukt het om met draagvlak onder de bevolking rechtvaardige en realistische resultaten te boeken. De kie-zer moet het zelf kunnen vaststellen: op libera-len kun je vertrouwen. Ze maken waar wat ze beloven. De VVD bestrijdt fraude zonder aan-zien des persoons. De VVD heeft geen zonde-bok nodig.

v.l.n.r. de winnaars Leonie Nieuwpoort en Dirk Jan Monshouwer met kc-voorzitter Jan Boeve.

veel eenrichtingverkeer. Waakzaam voor het instandhouden van de enige echte communi-catie "het tweerichtingverkeer" met het doel antwoord te geven op de geconstateerde fei-ten, op de zakelijke perspectieven, met de kunst om de menselijke kant niet uit het oog te verliezen....Voortdurende waakzaamheid is meer dan incidentele aandacht vinden wij. En daarom: als men klaagt over te weinig enthousiasme voor de politiek en haar partij, over een lauwe interesse, ben ik altijd geneigd te vragen: En wat doe jij daaraan? Democratie en liberalisme zijn het waard om bij voortduring voor te blijven vechten. Zelf antwoord geven, creëren, bedenken en uit-voeren is uiteindelijk belangrijk en prikkelt de nieuwsgierigheid,' aldus de jury-voorzitter.

De prijs werd door een volledig verraste dele-gatie van het bestuur van de afdeling Heerjansdam, in de persoon van bestuurslid Dirk Jan Monshouwer en propagandiste Leonie Nieuwpoort in ontvangst genomen.

zijn, waar wij wat aan zouden hebben." Eenvoudig gezegd: het gaat niet om wat men zegt, maar om wat de ander denkt dat men zegt,' aldus Wies van Scherpenberg. 'Als onderdeel van communicatie komen eerlijk-heid en innerlijke moed op den duur beter over en inspireren meer dan vage beloften en ontwijkend gedrag.'

Waakzaamheid

'Waakzaamheid tegen machtsmisbruik, tegen ondemocratisch handelen in en buiten de partij; tegen onverschilligheid; tegen te

Leiderdorp jubileert:

MUNTEN VOOR GOED DOEL

door Jan Arie van Maarle

De afdeling Leiderdorp heeft haar 30-jarig jubileum heel apart gevierd. Op de eerste plaats heeft zij de avond in het licht van een goed doel gesteld, n.l. voor een project van de Stichting Ontwikkelingssamenwerking Leiderdorp: een graanmolen voor het dorp Mbimbi in Tanzania. Daartoe verzamelde men zoveel mogelijk overbodige en overtolli-ge munten van alle denkbare valuta. Het gewicht werd op de feestavond op circa 4,5 kilo geschat. Daarnaast zijn op een rekening van de afdeling ten behoeve van het goede doel nog giften binnen gekomen.

De andere verrassing was dat zowel Erica Terpstra als Hans Dijkstal op deze avond samen een toneelstukje hebben opgevoerd waardoor politiek dicht bij de mensen werd

gebracht. Ze bestookten elkaar met vijf onderwerpen, waarbij zij beurtelings in de huid van iemand van een andere politieke partij moesten kruipen om dat standpunt te verdedigen (zie foto). Ondanks de moeilij-heidsgraad hebben beide Kamerleden zich enthousiast van hun taak gekwetend en ont-stond er een nieuw komisch duo, dat geza-menlijk nog veel succes in het land zou kun-nen hebben.

Na afloop was er nog een geanimeerde borrel die muzikaal werd opgeluisterd door de Little Steam Band uit Leiderdorp.

ten is de prijs toe te ken-nen aan die groep die dit jaar door enthousias-me en pionierswerk van "niets" "iets" heeft pro-bere te maken. Een groep die zaken op de rails heeft gezet die in hun VVD-omgeving ongewoon zijn en die de moeilijkheden van een kleine afdeling heeft geprobeerd te overwinnen, hierin door haar voorzitter aangemoedigd.'

Stimulans

In haar toespraak tot de vergadering liet ere-voorzitter Wies van Scherpenberg weer eens horen hoe op een fijngevoelige en duidelijke manier gecommuniceerd kan worden. De instelling van de prijs bij haar afscheid als kc-voorzitter roemde zij als een briljant idee, omdat op die manier iedereen (afdelingsbe-sturen, leden, etc.) bijna wordt gedwongen om over communicatie na te denken. De jury plaatst de prijs dan ook duidelijk in het kader van een stimulans om te werken aan de ver-betering van de communicatie. De jury bestond naast mevrouw Van Scherpenberg uit mevrouw Overdijk en de heren Kochheim, Tent en Hengst. De jury heeft een aantal cri-teria opgesteld. Voor het begrip communi-catie is uitgegaan van de definitie: persoonlijke actie in tweerichtingsverkeer tussen mensen.

Teamwork en communicatie

De jury is van mening dat elk zichtbaar gedrag een vorm van communicatie is. De voorzitter van de jury: 'Vergaderen is daarom meer dan alleen de agenda afwerken; het is het overbrengen van de boodschap, dat je samen met één doel bezig bent; het is het kweken van begrip en respect voor elkaars mening en ....het doen beseffen van een ver-bondenheid door ieders invulling van de libe-rale levenshouding. (...) Door geregeld te ver-gaderen ontstaat ook 'teamwork', want in een team werkt de communicatie dusdanig, dat men de verantwoordelijkheid krijgt om de teamsfeer mede te bepalen, zelfs aan te geven en te beïnvloeden. Ook luisteren is voor de communicatie uiterst belangrijk. Haya van Someren gaf vroeger een prachtig voorbeeld daarvan door naar een spreker van achter haar bestuurstafel zichtbaar geïn-teresseerd te kijken en echt te luisteren. Dat stimuleert de spreker en de dan bereikte com-municatie hoort een inspiratie te geven tot creativiteit; tot het evenwicht tussen emotie en ratio, tussen intuïtief denken en zuivere analyse.'

Relativeren

'Zoals Hans Wiegel schreef tijdens het kerst-reces 1967/68: "Een beetje meer relativeren, bereid zijn om naar anderen te luisteren en af en toe ook eens om je zelf kunnen lachen. Zonder de ernst van de zaak te vergeten, zou dat een bijdrage tot politieke vernieuwing

Foto: Jan Drost

Discussiedag

LANDBOUW EN NATUUR

door C.Buining en G.W.Bulk

Ruim 170 belangstellenden hebben deelgenomen aan de discussiedag Landbouw en Natuur. De werkgroep, samengesteld uit vertegenwoordigers van de kamercentrales Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Gelderland, Flevoland en Den Helder o.l.v. de heer J. Teeselink had drie sprekers uitgenodigd, die elkaar door hun beroep goed aanvulden.

De heer B.J. Warmelink, veehouder en agrarisch bestuurder, gaf de landbouwvisie. Hij stelde dat het toekomstig landbouwbeleid in hoofdlijnen wordt bepaald door het GATT-overleg, het Europees en het Nederlands beleid. Velen in de agrarische sector maken gebruik van op zich een betrekkelijk klein areaal, waardoor GATT-onderhandelingen voor sommige sectoren bedreigend zijn en het nationaal beleid, met name het milieubeleid, als bedreigend wordt ervaren. Het agrarisch inkomen staat of komt onder druk te staan, hetgeen aanpassing vraagt van zowel Brussel als Den Haag.

Financiële rek

Het uitgangspunt is minder productie, minder kosten en minder opbrengsten. Voorts vraagt de heer Warmelink zich af of op de bedrijven de financiële rek nog wel aanwezig is om op bovengenoemde ontwikkelingen te kunnen inspelen bij een toenemende extensivering van het grondgebruik.

Herstructurering (in bijv. 15 jaar) zal gedaanteverandering met zich meebrengen.

Hij stelt dat scheiding van functies noodzakelijk is voor een goede ontwikkeling van landbouw- en natuurgebieden, waarbij goed gestructureerde landbouwgebieden moeten worden ontzien.

Warmelink concludeert dat:

- Keuzes moeten worden gemaakt, daar de plannen erg ambitieus zijn en er eerder prioriteiten moeten worden gesteld.
- Voorkeur voor waardevolle gebieden helderheid schept zowel naar landbouw als naar natuur.
- Overgangsgebieden noodzakelijk zijn tussen

v.l.n.r.: Drs. P. Slot, inleider, P. Nijhoff, inleider, F. Mulder, dagvoorzitter, B.J. Warmelink, inleider, ir. D. Luteijn, discussieleider.

puur landbouwgebied en puur natuurgebied.
- Centrale aansturing gewenst is met landinrichting als instrument en de provincie als schakel.
- Meer samenwerking vereist is tussen landbouw en natuur.

Eigen houtvoorzieningen

De heer P. Nijhoff, directeur 'Stichting Natuur en Milieu', begon met een overzicht van de verschillende milieu-effecten zoals verdunning ozonlaag, broeikas-effect, verzuring, verdroging, waterverontreiniging en bestrijdingsmiddelen.

Hij meent dat ruimte moet worden vrijgemaakt voor o.a. eigen houtvoorzieningen en het creëren van lokaties voor verplaatsing van defensie terreinen.

Volgens Nijhoff moet verandering in het beleid komen d.m.v.: de 4e Nota R.O., het

Natuurbeleidsplan, het Milieubeleidsplan en het Waterbeheersplan. Deze nota's en plannen vragen extra financiering en samenwerking van: de gebruikers van de grond, de overheden en de Landinrichting. De besluitvorming over het Structuurplan 'Groene Ruimte' zal de procedure krijgen van een Planologische Kernbeslissing (PKB). Alhoewel hij zei niet terug te willen naar de periode van de trekschuit en de olielamp stelde hij wel, in tegenstelling tot Warmelink, dat de keuzes reeds waren gemaakt. Delen van het platteland moeten tot reservaat worden verklaard. Kritiek had hij t.a.v. de 'boterzachte' financiering, die hierbij is en wordt aangeboden.

Ongewenste versnippering

Drs. Slot, directeur Landinrichtingsdienst, wees als laatste spreker op de inhoud van de Landinrichtingswet en gaf aan dat van de ruimtelijke verdeling van Nederland (4.000.000 ha) er 2.500.000 ha landelijk gebied is, waarvan 1.000.000 ha aandacht heeft van Landinrichting. Reductie van landelijk gebied leidt volgens Slot tot ongewenste versnippering. Hij gaf de taken van de provincies en de waterschappen aan en realiseerde zich terdege dat uitermate voorzichtig moet worden opgetreden bij eigendomsverwisseling omdat het om mensen gaat en de rechtszekerheid van die mensen moet blijven gewaarborgd.

Landinrichting deed vroeger veel aan ondersteuning en heeft nu het gevoel dat ze er meer tegenin zal moeten gaan.

Na de behandeling van de acht stellingen in evenveel gespreksgroepen en de plenaire discussie sloot discussieleider, de heer ir. D. Luteijn, de discussie af met de volgende conclusies:

- Er bestaat beslist bereidheid het zgn. buitengebied aan te passen, maar er moet een degelijk evenwicht worden bereikt.
- Waar nodig moet worden gekomen tot een scheiding van functies en waar mogelijk tot verwevenheid.
- De overheid moet niet meer activiteiten opstarten dan ze financieel en organisatorisch aankan.
- Op papier zijn er misschien wel keuzes gemaakt maar financieel nog beslist niet. Het draagvlak brokkelt af zonder voldoende financiële middelen.
- Het instrument van Landinrichting is bruikbaar en goed. Ze is evenwel financieel te veel beknot.
- Procedures moeten eenvoudig en duidelijk zijn.
- Er bestaat de tendens reeds nu tot uitvoering te komen, terwijl het parlement nog niet eens heeft beslist.
- Er bestaat hang naar echt particulier initiatief en aarzeling tegen het ontstaan van organisaties (met kans op verambtelijking) en de er naar toe leidende subsidiestromen.
- De taak van het parlement is controle op de overheidsmiddelen. Algemeen werd de vraag gesteld of hier wel voldoende democratische controle op wordt of zal worden toegepast.

TIEN JAAR WIEGEL IN FRIESLAND

door Jelle Hemkes

Tien jaar geleden oogstte de benoeming van Hans Wiegel als Commissaris der Koningin in Friesland binnen deze provincie nogal wat kritiek, maar die verstomde al snel. Met zijn volstrekt eigen stijl nam hij de Friezen snel voor zich in en de grote populariteit waarin hij zich thans mag verheugen vormde de basis voor de verschijning van een boek over zijn periode als Commissaris der Koningin in Friesland: Hans Wiegel in Friesland. Met als ondertitel: De commissaris als orakel en mens.

Bedrijfsleven Friesland

Op 9 november jl. vond in een goed bezette aula van het Aegongebouw in Leeuwarden de overhandiging van het eerste exemplaar aan Hans Wiegel plaats. De persoon Wiegel werd achtereenvolgens door Aegon-directeur Bob Dippel, uitgever Klaas Jansma en drs. Ed van Thijn, burgemeester van Amsterdam, belicht. Daarna kon Wiegel het eerste exemplaar uit handen van Ed in ontvangst

Hans Wiegel met Ed van Thijn

nemen. Een deel van de opbrengst van het boek mocht Wiegel bestemmen voor een zelf te bepalen goed doel. Uitgever/samensteller Klaas Jansma kon hem daartoe de eerste cheque overhandigen, waarbij Wiegel verklaarde dat de opbrengst zal gaan naar de Stichting Promotie Bedrijfsleven Friesland.

Paard en wagen

In zijn dankwoord benadrukte Hans Wiegel

nog eens zijn visie op openbare functies als het ministerschap en het Commissariaat der Koningin: ernst, maar ook ruimte voor wat speelsere zaken en een beetje decorum....

'Ik heb als minister van Binnenlandse Zaken bij de sluiting van het parlementaire jaar weer van de koets gebruik gemaakt. Ik vond dat schitterend, maar je zag ook wat izegrimme gezichten. Die behoorden veelal toe aan de partijgenoten van de heer Van

Thijn. En Anne Vondeling (toenmalige Kamervoorzitter, red.) zei tegen me: "Zo ben je daar weer met paard en wagen"... Na het officiële gedeelte, met daaraan gekoppeld een rondgang over een kleine fotootonstelling over Hans Wiegel, werd de bijeenkomst met een beerenburgje in een 'fûgeltsje' (glaasje zonder voet, red.) besloten.

De GATT-onderhandelingen

door Jan Mulder

Sinds de Tweede Wereldoorlog is het besef gegroeid dat voor het vergroten van de welvaart een vrijere wereldhandel nodig is. In Genève werd in 1948 een organisatie opgericht onder de naam General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) ofwel Algemene Overeenkomst inzake Tarieven en Handel. Het voornaamste doel van de organisatie is het weg nemen van handelsbelemmeringen opdat producenten en consumenten maximaal hun mogelijkheden kunnen benutten.

Ook in Nederland trokken boze boeren de straat op. Eén van hun eerste acties tegen de veel besproken landbouwparagraaf, waardoor vooral de zuivel zal moeten inleveren, vond plaats op het marktplein in Bergen-op-Zoom. Daar dumpten zij hun steeds verder in prijs zakkende aardappelen.

Foto: Dick de Boer.

Sinds 1948 werden verschillende onderhandelingsrondes afgesloten. Een bekende ronde uit het verleden was de Kennedy-ronde. De laatste ronde heeft de naam Uruguay-ronde gekregen omdat de onderhandelingen zes jaar geleden begonnen in de plaats Punta del Este in Uruguay.

Vele onderwerpen maken dit keer deel uit van de onderhandelingen. O.a. de dienstensector met voorstellen tot liberalisatie van het bankwezen, verzekeringen en telecommunicatie. Daarnaast vonden onderhandelingen plaats over intellectuele eigendomsrechten (auteursrecht, patentrecht). De onderhandelingen over bovenstaande onderwerpen moeten nog worden afgerond.

Vrijhandel in landbouwprodukten

Eén onderwerp, voor het eerst op de agenda, heeft echter alle aandacht naar zich toegetrokken. De onderhandelingen over meer vrijhandel in landbouwprodukten.

Sinds de Europese Commissarissen Andriessen en Mac Sharry terugkeerden uit Washington met een akkoord over de landbouwparagraaf bestaat er optimisme dat de onderhandelingen over de nog openstaande meningsverschillen m.b.t. andere dan landbouwsectoren ook opgelost kunnen worden. Over het concrete eindresultaat van de hele

GATT-ronde kan nu nog geen oordeel worden geveld. Deze resultaten zijn immers nog niet bekend.

Maar wel kan men nu reeds vaststellen dat het principe van meer vrijhandel en het opruimen van handelsbelemmeringen de laatste decennia bewezen heeft veel bij te dragen aan vergroting van de welvaart in die landen die dat principe toepassen. Niemand is ook gebaat bij een periode van handelsoorlogen waarbij een strafmaatregel van de ene handelspartner wordt opgevolgd door een tegenmaatregel van de andere partij. Grote delen van de landbouwsector zullen profiteren van de nieuwe handelsvrijheid.

Zwaar getroffen sectoren

Het is echter ontegenzeggelijk een feit dat die sectoren van de landbouw die nu het meest worden beheerst door het gemeenschappelijk landbouwbeleid van de Europese Gemeenschap zwaar zullen worden getroffen. Over de juiste gevolgen moet nog helderheid komen, maar dat die negatief zullen zijn is duidelijk. En dat voor een sector die ook al in het verleden door inkomensverlagende maatregelen getroffen werd.

Ongerustheid

Het is duidelijk dat de landbouwsector een vergroting van de welvaart voor andere groepen in de samenleving niet in de weg wil

staan. Echter, dan moet deze sector wel de tijd worden gegund zich aan de veranderende situatie aan te passen. Het is niet mogelijk plotseling een forse inkomensachteruitgang te accepteren. Het is daarom noodzakelijk dat er snel duidelijkheid komt over de effecten van de GATT-akkoorden. Vallen deze werkelijk binnen de grenzen zoals die zouden gelden als gevolg van de Mac Sharry-akkoorden en zijn de inkomenscompenserende maatregelen werkelijk voldoende? De ongerustheid hierover die nu in landbouwkringen leeft, moet worden weggewomen. Immers een eerder akkoord geldt nog steeds. In het Verdrag van Rome van 1958 wordt als een van de doeleinden van de landbouwpolitiek vermeld het verzekeren van een redelijke levensstandaard aan personen werkzaam in de landbouw. Het is belangrijk dat deze overeenkomst niet uit het oog wordt verloren.

WEL GROTE VRIJHEID, MAAR WEINIG WERK IN POLEN

door Henk Talsma

Tijdens het bezoek van de Nederlandse parlementaire delegatie aan Polen begin vorige maand kwam ondermeer het volgende aan de orde. Bij de eerste vrije verkiezingen op 27 oktober 1991 deden maar liefst 150 partijen of politieke groeperingen mee. Daarvan kwamen er 19 in het parlement. In en tussen de partijen zijn nog veel wisselingen. Dat is niet verwonderlijk in een democratie die eigenlijk pas één jaar oud is.

Interim-grondwet

Onlangs werd een interim-grondwet aangenomen. Het voorstel hiertoe is door de Poolse president Walesa ingediend. Daarin had hij sterke bevoegdheden voor de president opgenomen. Door diverse amendementen zijn die echter zo afgezwakt dat Walesa zich er thans ernstig over beraadt of hij die grondwet wel moet ondertekenen.

Vrijheid en werkloosheid

Op economisch gebied bestaat een bijna algehele vrijheid met vrije inwisselbaarheid van de Poolse zloty in westerse valuta en terug. Door de afschaffing van het communistisch systeem, waarin iedereen werk had ongeacht kwaliteit en prijs van het geproduceerde, zijn er nu 3 miljoen werklozen. Sociale fondsen ontbreken vrijwel geheel. Daardoor is er veel armoede, al schijnt die, door de Poolse bereidheid om met werk er hoe dan ook wat bij te verdienen, soms weer iets mee te vallen.

Nederlandse projecten

In de buurt van Lublin bezochten wij twee

Henk Talsma

Nederlandse projecten. In een tuinbouwproject wordt door Nederlandse deskundigen voorlichting gegeven en assistentie verleend tot modernisering van produktiemethoden. Dit gebeurt met financiële ondersteuning uit het Programma Samenwerking Oost-Europa (PSO). Uit gesprekken met Poolse telers bleek het nu reeds een groot succes te zijn. Het andere project is het samenwerkingsverband tussen de Stichting Tehuizen en Dagverblijven voor gehandicapten in Aalten. EN vier tehuizen bij Lublin, waarvan wij er twee bezochten. In Nederland wordt voor deze tehuizen geld ingezameld, WORDEN Nederlandse deskundigen uitgezonden en Poolse verzorgers (al 54) naar Aalten en omgeving gehaald en in kennis gesteld van de nieuwste ervaringen op het gebied van begeleiding en verzorging van verstandelijk gehandicapten. We hebben in Polen daarvan hartverwarmende resultaten gezien.

Nederlands bedrijfsleven

In een bespreking met vertegenwoordigers van het Nederlands bedrijfsleven in Polen kwam hun positieve kijk op verdere Nederlandse mogelijkheden in Polen tot

De fractie nodigt u uit

Wegens overweldigend succes wordt het bezoekersprogramma aan de VVD-Tweede Kamerfractie in 1993 voortgezet. Met ingang van 22 januari a.s. bent u weer elke maandag of vrijdag van harte welkom met uw afdeling, jaarclub, medebestuurders, collega's of burens. Gewoon alleen of met z'n tweeën kan natuurlijk ook.

U wordt om elf uur ontvangen door een van de fractiemedewerkers, waarna de rondleiding kan beginnen. Na afloop hiervan krijgt u onder het drinken van een kopje koffie in de fractiekamer een film te zien over de Tweede Kamer. Om 12.30 uur volgt dan een vragen- en antwoorden-halftuurtje met een van onze Kamerleden. Ter afsluiting krijgt iedereen een informatiepakketje.

Het bezoekersprogramma loopt van 22 januari tot en met 28 juni 1993. U kunt zich hiervoor opgeven door tijdens kantooruren te bellen met Sandra Boot, tel: 070 -318 30 35.

uiting. Er zijn vestigingen van Nederlandse banken in Polen. Een beginnend ondernemer doet er goed aan een van deze kantoren bij zijn financiële transacties te betrekken.

Majdanek

De delegatie bezocht ook het voormalige Duitse concentratiekamp Majdanek. Voor wie de boeken van De Jong (deel 8), "De Ondergang" van Presser en "De Gele Ster" van Schoenberger kent met de vele nauwkeurige en gruwelijke foto's was het betreden van het kamp geen nieuwe schok. Wel was de rondgang door het grote kamp met zijn vele barakken en gebouwen een soort lijfelijke aanwezigheid in de geschiedenis, die mijn beeld van de holocaust heeft aangevuld en voltooid.

Op de verdere bijzonderheden van het kamp kan en wil ik niet ingaan; het zou ook niet passen. Ik wil alleen nog vermelden dat juist tijdens ons bezoek een groep Joodse jongeren in een van beide crematoria een godsdienstige bijeenkomst hield met de bijbehorende rituele kledingstukken, waarbij zij in grote ernst enkele oeroude Joodse gezangen zongen. Het ging ons door merg en been.

VRIJHEID EN DEMOCRATIE

Maanblad voor de Volkspartij voor Vrijheid & Democratie

DECEMBER 1992
ISBN: 0166 - 8498

nr. 1410

Hoofdredacteur:
Reny Dijkman

Redactie:
Alexander Beels
Hans de Bie
Victor Hafkamp
Johan Hommes
Michiel Krom
Lody Pieters
Mark Rutte
m.m.v. Arno Visser
en Ernst van Splunter

Redactiesecretariaat:
Elisabeth Gans,
VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage.

Ledenadministratie:
070 - 3613061

Druk:
Ten Brink, Meppel b.v.

Vormgeving:
Concept: Stempels & Oster
Lay-out: Siem Willems

Redactieraad:
p/a VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage,
t.a.v. mr. J.W. Opstelten, vrz.

Advertentie-exploitatie:
Bureau van Vliet b.v.,
Postbus 20,
2040 AA Zandvoort,
tel: 02507 - 14745.

Schoonhoven Zilverstad

ZILVER KOOP JE IN SCHOONHOVEN

Echt zilveren Schoonhovense "Pilaar" kandelaar, met het meesterteken van het Schoonhovens Silverhuys en vervaardigd door onze eigen zilversmeden. Het grote en het kleine model zijn fraai te combineren en identiek van stijl.

Pilaarkandelaar, hoog ca. 19 cm, van 145,- voor 325,- per paar 598,-

Klein model, hoog ca. 7 cm, van 260,- voor 165,- per paar 298,-

Hoog 3-lichts kandelaar van 149,- voor 980,-

Schoonhoven Zilverstad
Silverhuys dichtsbij
dat u denkt

RIKKOERT
Schoonhovens
Silverhuys

Bezorging per eigen
bestelbus, f. 5,00

HAVEN 113 SCHOONHOVEN 01823 61 521
LEKKERRIJK, BURG. ROOSST. 22 0186 119

Vrijdag koopavond
Telefonisch te
bestellen:
01823-2651/5820
Ook te bezichtigen
en af te halen in
onze bedrijven te
Schoonhoven.

Herman Lauxtermann: De echte vrienden blijven

over

Herman Lauxtermann behoort tot de meest aimabele VVD-Tweede Kamerleden. Kennis van zaken en hard werken combineert hij met een enorme relativiteit en dus met veel humor. In januari verlaat hij de Kamer. Mét Herman verdwijnt een stukje sfeer. Een interview op de valreep met Hans de Bie.

Herman Lauxtermann (64) zal zijn laatste dag in het parlement na het Kerstrees redelijk nuchter ondergaan. Hij zegt daarover: 'Ik realiseer mij dat ik de aangename aspecten van deze baan zal missen. Zoals de collegiale contacten. En het aanzien? Ik denk dat je aanzien het resultaat is van je inspanningen.

Aanzien kan natuurlijk prettig overkomen, maar ik heb ook de ervaring dat je nogal wat ongevraagd aanzien krijgt toebedeeld. Zowel als wethouder van Den Bosch (1970 - 1977) als tijdens mijn Tweede-Kamerfunctie kan ik mij daarvan voorvallen herinneren. Aanzien in de betekenis dat je vrienden hebt die je gezelschap zoeken omdat jij die belangrijke functie hebt.' Lauxtermann kan dan ook met enige nieuwsgierigheid uitkijken naar de directe toekomst wanneer hij niet meer tot de 150 Kamerleden behoort. 'Dan hou je je echte vrienden over,' zegt hij met een schalkse blik.

Zonder ervaring

De jurist Lauxtermann werd in Amsterdam geboren als zoon van een handelaar in confectiekleding. Via een baan in Rosmalen kwam hij in de plaatselijke politiek terecht. Dat was in Den Bosch. Daar werd hij voorzitter van de afdeling en tweede secretaris van de kc-Noord-Brabant. Hij denkt met plezier aan die tijd terug. 'Ik werd voor de gemeenteraad gevraagd. Vond ik wel lolliig, maar toen werd ik tot mijn stomme verbazing gelijk wethouder. Zonder enige raadservaring dus. Zeven jaar ben ik dat gebleven. Dat was het

Herman Lauxtermann

begin van mijn politieke loopbaan'. In die jaren openbaarde zich het specialisme van mr. Lauxtermann: de stadsvernieuwing. Een in de loop der jaren opgebouwde deskundigheid, waarvan de VVD later nog veel zal profiteren. De scheidende parlementariër herinnert zich ook een aantal herindelingen, die meestal niet tot besluiten leidden die in grote dank werden afgenomen. Op basis van een notitie van de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken, Koos Rietkerk, heeft Lauxtermann aan heel wat besluiten mee getimmerd. Meestal was hij zelf voorstander van grootschalige herindelingen. Hij vertelt daarover: 'Bij kandidaatstellingen voor de Tweede Kamer werd ik hiervoor gestraft. Dan volgde de beloning voor mijn niet-populaire boodschap. Twee keer verdween ik na de verkiezingen voor korte tijd in de wachtkamer. Beide keren keerde ik in de Kamer terug en mocht ik in de tussenliggende periodes als adviseur bij de fractie blijven'.

VVD samen met PvdA

Lauxtermann hoopt het nog eens mee te mogen maken dat de VVD samen met de PvdA gaat regeren. 'De Partij van de Arbeid is

een gerespecteerde partij. Ik voel veel voor de sociale democratie, een stroming die veel heeft gedaan voor de verheffing van de werkende klasse in Europa', zegt Lauxtermann. Hij vindt het niet gezond als één politieke club onafgebroken aan de macht blijft. 'Dan gaat het op een monarchie lijken. Van Agt wijst Lubbers als zijn opvolger aan. Lubbers wijst Brinkman aan. Daar heb ik wat tegen. De VVD heeft met de PvdA heel veel - met name niet-materiële - zaken kunnen regelen. Omdat ook liberalen progressieve mensen zijn is die verwantschap tussen de PvdA en de VVD niet eens zo gek,' aldus de "Amsterdamse Brabander", die vroeger een katholiek jongetje was.

Gein

Bij zijn politieke vrienden is Herman ondermeer zeer gezien wegens de gein die hij in veel van zijn werk heeft. Gein, die hij combineert met een kijk van betrokkenheid op zijn functie. Hij zegt: 'Ik moet inwendig altijd lachen als mensen zichzelf zo belangrijk vinden dat zij opgeblazen rondlopen. Ik heb wel van die types gekend die voorzitter spelen van hun eigen fanclub. Maar in het alge-

meen vind ik het Nederlands parlement een voorbeeld van integerheid en sympathieke onderlinge omgang voor heel wat landen in Europa. De Duitsers staan verbaasd over de losse en informele manier waarop in Nederland de Kamerleden met elkaar omgaan'. En tot slot: 'Politiek is niet iets vies! Het Nederlands politiek klimaat biedt een prachtige omgeving waarin dit wordt bewezen'.

foto: Theo Meijer

WIJ ZIJN GEEN JAGERS: RECHT EN ONRECHT IN DE NIEUWE BIJSTANDS- WET

door Lody Pieters

De nieuwe wet die het verhalen van een bijstandsuitkering op ex-partners regelt, heeft de afgelopen tijd nogal wat beroering gewekt. Schrijvende verhalen van 'slachtoffers' van de nieuwe maatregel vulden de zendtijd van menig praatprogramma. Verontwaardiging heerst alom. Terecht of niet? Een snelle tocht langs enkele sociale diensten in den lande geeft een wat genuanceerder beeld.

Peggy H. (43) is moeder van twee zoons van 15 en 17. Toen ze trouwde en kinderen kreeg, zegde ze haar baan als kapster op. Maar thuis in een hoek van de keuken zette ze dat werk voort. Zwart natuurlijk. Een ideale situatie.

Ruim vijf jaar geleden werd de echtscheiding uitgesproken. Peggy sprak met haar man af dat ze geen aanspraak zou maken op alimentatie (het zogenaamde 'nihil-beding'), hoewel hij een goedbetaalde baan had. Ook financieel wilde zij onafhankelijk zijn van haar ex-man. Naast de bijstandsuitkering die zij toen kreeg, bleef zij haar 'keuken-kapsalon' runnen. Voor een bijstandsmoeder met twee opgroeiende kinderen en een nieuwe vriend (ook met een eigen bedrijf), had ze een riant inkomen.

Totdat er een sociaal rechercheur voor de deur stond die in opdracht van de rechtbank onderzoek deed naar de juistheid van de uitkering.

Gerechtelijke procedure

Volgens de nieuwe Bijstandswet die op 1 augustus jl. van kracht werd, moet de bijstandsuitkering van Peggy H. worden verhaald op haar ex-man. Hij zou na ruim vijf jaar scheiding nog circa zeven jaar moeten bijdragen aan haar levensonderhoud. In een gesprek met een ambtenaar van de afdeling Verhaal van de sociale dienst gaf hij aan daar niets voor te voelen. Niet zozeer vanwege de hoogte van die bijdrage als wel vanwege de onredelijkheid van de maatregel in het licht van de hele situatie. De ambtenaar kon begrip opbrengen voor zijn standpunt en adviseerde hem een gerechtelijke procedure te starten. Aldus geschiedde.

De rechter oordeelde dat de vrouw gezien haar situatie en beroep gemakkelijk zelf in haar onderhoud kon voorzien. De bijstandsuitkering werd ingetrokken en de vrouw moest een (part-time) baan zoeken.

Harde bewijzen

De betrokken sociale dienst die deze procedure had uitgelokt, was blij met de uitspraak. Deze en soortgelijke situaties vormen namelijk geen uitzondering. Ambtenaren in kwestie hebben vaak een sterk vermoeden, al dan niet gestaafd door (anonieme) tips van derden, dat er ten onrechte een beroep wordt gedaan op de bijstand. Maar als de uitkeringsgerechtigde dat ontkent, moet de gemeente met 'harde' bewijzen komen om zelf een onderzoek te kunnen starten. In een aantal gevallen gaat de onderhoudsplichtige zelf op onderzoek uit. 'Begrijpelijk', zegt de sociale dienst, 'omdat de bijdrage van de onderhoudsplichtige kan oplopen tot enkele honderden guldens per maand, terwijl het vermoeden bestaat dat zijn ex-partner naast haar uitkering nog neveninkomsten heeft. Wij zijn niet zulke jagers, als wij soms worden voorgesteld. Wij houden wel degelijk rekening met de belangen van de onderhoudsplichtige.'

Rechtsongelijkheid

De meeste gemeenten voerden tot 1 augustus jl. een zogenaamd passief beleid ten aanzien van het verhalen van uitkeringen op onderhoudsplichtigen. D.w.z. er werd niet of nauwelijks verhaald. En als -in gevallen van verhaal- de onderhoudsplichtige weigerde te betalen, dan ondernam de gemeente geen verdere actie.

In enkele gemeenten wordt de verhaalsmaatregel echter al vanaf begin jaren tachtig toegepast. Niet structureel en consequent, maar incidenteel en volgens door de desbetreffende sociale dienst zelf opgestelde criteria. Ten opzichte van andere gemeenten, maar ook binnen zo'n gemeente was er dus eigenlijk sprake van rechtsongelijkheid. Woonde de bijstandsgerechtigde in een gemeente met een passief beleid of ontsnapte zij aan de aandacht van een actieve sociale dienst, dan had de onderhoudsplichtige 'geluk'.

Met de invoering van de nieuwe verhaalswet komt er een einde aan deze rechtsongelijk-

heid. Alle gemeenten zijn verplicht om volgens dezelfde criteria uitkeringen te verhalen op onderhoudsplichtigen. Dat lijkt alleszins redelijk. De invoering van de wet blijkt in de praktijk echter allesbehalve soepel te verlopen.

Nieuw leven

Om te beginnen is er de enkele gemeente die al jarenlang actief verhaalt. Toen in 1984 het wetsvoorstel over de onderhoudsplicht voor het eerst in de Tweede Kamer kwam, gingen enkele ambtenaren binnen deze gemeenten zich specifiek bezighouden met het ontwikkelen van een verhaalsbeleid.

Uitkeringsgerechtigden werden volgens bepaalde criteria in categorieën ingedeeld, waarna de gemeente al dan niet tot verhaalsactie overging. Als bijvoorbeeld een bijstandsgerechtigde vrouw in een Blijf-van-mijn-Lijf-huis had gezeten, werd haar uitkering niet verhaald op haar ex-partner.

Voor de berekening van de verhaalsbijdrage paste de sociale dienst een soort 'nettomethode' toe. Uitgangspunt daarbij was het netto-inkomen van de onderhoudsplichtige minus enkele redelijke aftrekposten. De bijdrage aan de uitkering bedroeg dan gemiddeld circa f 100,- tot f 125,- per maand. In de nieuwe situatie moet deze gemeente in principe in alle gevallen verhaal halen. Alleen als er dringende redenen zijn in de persoonlijke omstandigheden van de bijstandsgerechtigde, kan de gemeente afzien van verhaal. Welke redenen dat zijn en hoe dringend ze moeten zijn, is echter niet duidelijk. De invulling van deze criteria moet in de praktijk nog plaats vinden.

Bovendien moet er nu een andere berekeningsmethode worden gehanteerd. Bij deze 'bruto-methode' vallen de verhaalsbijdragen veel hoger uit, soms zelfs driemaal hoger dan in de oude situatie. De verhaalsambtenaren vinden dat niet reëel gezien de financiële draagkracht van veel onderhoudsplichtigen. Daarnaast zijn er ook onderhoudsplichtigen die tot 1-8-92 niet beantwoordden aan de oude verhaalscriteria en dus jarenlang niets van de gemeente gehoord hebben. Ze zijn na een scheiding een nieuw leven begonnen, vaak met een andere partner en kinderen. Volgens de nieuwe wet moet de gemeente nu alsnog de uitkering van de ex-partner gaan verhalen. Weliswaar zal de gemeente daarbij rekening houden met de gewijzigde situatie van betrokkenen, de kosten en schulden die zijn gemaakt om zich te verbeteren e.d. Maar toch...is hier sprake van rechtvaardigheid?

B.E.O. Designs b.v. Ingenieurs

werktuigkunde, sanitair-, klimaat-, elektro-, regel- en procestechiek, software applicaties en logistiek

Postbus 2020 - 1110 PA Diemen Tel. & fax
selekt (020) 6950536

Slordig

De meeste gemeenten hebben door hun passieve beleid een grote achterstand opgelopen in het verhalen van uitkeringen. Toen eind juli bekend werd dat zij vanaf 1 augustus actief moesten verhalen, ontstond grote onrust bij de sociale diensten. Weliswaar kreeg men een jaar de tijd om alle lopende uitkeringsgevallen te onderzoeken, maar er moest met terugwerkende kracht tot 1 augustus 1992 verhaalsbijdrage worden opgelegd. Inmiddels is de druk enigszins van de ketel. De verhaalsbijdrage geldt pas vanaf de datum dat iemand daadwerkelijk een 'verhaalsaanschrijving' ontvangt.

Niettemin moest het merendeel van de gemeenten op korte termijn zijn ambtenaren bijscholen en zelfs nieuw personeel aanwerven.

In augustus/september werden 'algemene aanschrijvingen' verstuurd die nogal wat paniek veroorzaakten, onder meer omdat ook mensen die in het geheel niet onderhoudsplichtig waren een dergelijke brief ontvingen.

Staatssecretaris Ter Veld van Sociale Zaken noemde dit 'bijzonder slordig'. Ze verzuimde echter daarbij te vermelden dat de wet al vanaf 1984 op de rol stond en door het herhaalde uitstel flink aan geloofwaardigheid had ingeboet. Toen de wet er uiteindelijk toch doorkwam, moesten gemeenten binnen enkele weken in actie komen. Nu pas, enkele maanden na invoering van de maatregel, belooft de staatssecretaris de gemeenten enkele 'vuistregels' voor de invoering van de verhaalswet toe te sturen. Is dat ook niet 'bijzonder slordig' te noemen?

LAT-relatie

Tot overmaat van ramp kondigt de staatssecretaris aan dat de onderhoudsplicht in de toekomst wellicht ook voor samenwonende partners gaat gelden. Wat wordt dan verstaan onder samenwonen? Valt een LAT-relatie waarbij (een deel van) de kosten van levensonderhoud worden gedeeld, daar ook onder?

Dat probleem speelt nu al bij de onderhoudsplicht van expartners. Hoe kunnen die met 'objectieve gegevens' aantonen dat hun ex-vrouw met een ander samenwoont of een LAT-relatie heeft?

Zoals gezegd zal daarvoor in veel gevallen een beroep worden gedaan op de rechter. Dat zal naar verwachting erg veel tijd en papierwerk gaan kosten. Nog afgezien van de uiteindelijke opbrengst van de verhaalsactie. Sociale diensten zijn er pessimistisch over. Ten eerste verwachten zij dat de betalingsdiscipline slecht zal zijn. Op de tweede plaats heeft de groep onderhoudsplichtigen naar schatting gemiddeld een laag inkomen; gevreesd wordt dat de jaarlijkse opbrengst van 180 miljoen niet gehaald zal worden. De 10% die elke gemeente van de geïnde verhaalsbijdrage mag houden, zal dan ook naar verwachting niet opwegen tegen het werk dat daarvoor verzet moet worden.

TV & RADIO UITZENDINGEN

De VVD-radio-uitzendingen zijn eens in de veertien dagen te beluisteren op Radio 5 van 17.50 uur tot 18.00 uur. De uitzendingen van politieke partijen vinden plaats op dinsdag, woensdag, donderdag en vrijdag. Raadpleeg dus even uw gids.

De komende VVD t.v.-uitzendingen zijn op 23 december 1992 op Nederland 2 van 20.22 tot 20.25 uur; op 13 januari 1993 op Nederland 1 van 19.52 - 19.55 uur; op 29 januari op Nederland 3 van 18.47 - 18.50 uur en op 17 februari van 20.22 - 20.25 uur op Nederland 2.

Onderhoudscontract

Tenslotte, maar zeker niet op de laatste plaats, is er het emancipatoire aspect aan de verhaalsmaatregel. De verhaalswet heeft immers in 98% van de gevallen betrekking op vrouwelijke bijstandsgerechtigden en hun ex-partners. Vrouwen die na een mislukte huwelijks een eigen leven hebben opgebouwd of willen opbouwen -weliswaar met behulp van een bijstandsuitkering-, zullen twaalf jaar lang nog een financiële en administratieve band houden met hun ex-partner. De economische zelfstandigheid die zij hebben verkregen, is weliswaar een pseudo-zelfstandigheid (ze blijven immers afhankelijk van de uitkerende instantie), maar in veel gevallen hebben zij (nog) geen andere keuze. Van de mogelijkheden voor een zelfstandig bestaan -een bijstandsuitkering of een baan- is de laatste optie voor veel oudere en/of slecht opgeleide vrouwen en vrouwen met kleine kinderen geen echte optie. Zij hebben bij hun huwelijk tevens een onderhoudscontract met twaalf jaar looptijd gesloten. De redelijkheid van de verhaalswet komt hiermee in een ander licht te staan. (einde rubriek Mensen)

Reacties op het themanummer

Hoewel de tijd tussen de ontvangst van *Vrijheid & Democratie* van november en de sluitingstermijn van het decembernummer uiterst krap was, heeft een aantal leden toch nog kans gezien op het thema te reageren. Die brieven worden op deze pagina - deels ingekort - afgedrukt.

Daarnaast heeft de redactie veel enthousiaste en enkele negatieve reacties ontvangen op V&D nieuwe stijl. Voor al die reacties zijn we u niet alleen zeer dankbaar, maar wij zullen ook - waar mogelijk - uw goede adviezen in het blad proberen te verwerken.

Redactie.

Verdwenen veiligheid

WAT IK PROEFDE UIT DE ARTIKELEN was een gevoel van machteloosheid. Men had wel zogenaamde oplossingen, maar zocht deze niet bij zichzelf, maar veelal bij een ander.

Ik schrijf deze brief op persoonlijke titel, maar maak daarbij gebruik van mijn ervaringen als politiemans.

Wij zullen door middel van maatwerk, dus op plaatselijk niveau via een integrale preventieve aanpak het hoofd moeten bieden aan deze problemen.

Die integrale aanpak betekent een gezamenlijke verantwoordelijkheid van bestuur, politiek, Openbaar Ministerie, politie en burgers. Een ieder draagt vanuit zijn/haar verantwoordelijkheid zijn/haar steentje bij. Die verantwoordelijkheden zijn bij een ieder bekend. Wel is het noodzakelijk dat wij elkaar op die verantwoordelijkheden moeten durven aanspreken en dat wij daarop zelf ook aanspreekbaar zijn. Alle betrokkenen moeten in deze situatie op basis van gelijkwaardigheid dan ook regelmatig met elkaar in conclaaf gaan. We zullen dan ook allereerst preventieve maatregelen moeten nemen. Daarbij denk ik aan de juiste infrastructurele maatregelen, juiste planologische beslissingen, mogelijkheden voor een flexibele aanpassing van plaatselijke regelgeving, criminaliteits-preventie maatregelen, voorlichting e.d.

Op die wijze kunnen diverse vormen van criminaliteit op plaatselijk niveau beter worden bestreden en dan denk ik aan woninginbraken, auto-inbraken, fietsendiefstallen en vandalisme. Uiteraard is het zo dat als deze maatregelen tekort schieten wij te allen tijde terug moeten kunnen vallen op repressie.

Maar ook daar hebben politiek, bestuur, Openbaar Ministerie en politie een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Dit oplossingsmodel kan overigens ook van toepassing zijn bij de problematiek op gebieden als verkeer en milieu.

Kier Brul,
Nieuwerkerk a/d IJssel.

Cellentekort

Voor het cellentekort is op zeer korte termijn een oplossing die aansluit op de wijze waarop velen in een cel terecht zijn gekomen: het verichten van "arbeid" in de nachtelijke uren. De celcapaciteit kan in de grotere inrichtingen worden verdubbeld door het laten verrichten van ploegendiensten door gedetineerden. Eén helft verblijft 's nachts in de werk-, lucht- en recreatieruimte om om half 6 de andere, slapende, helft af te lossen. Minister Hirsch-Ballin kan dus nu al 12.000 stapelbedden bestellen. Verder is het in beslag nemen van het rijbewijs een aanvullende vrijheidsstraf die de belastingbetaler niets kost en politiecontrole op vooral nachtelijke misdrijven behoorlijk kan vereenvoudigen.

L.Nelen,
Kruisland.

Eerst bos, dan bomen

Hierbij snel enkele reacties op het thema 'Verdwenen Veiligheid'.

1. Het Kamerlid op pag. 4: "een gevangene kost ongeveer tweemaal zoveel als een bejaarde. Gevangenen en bejaarden hebben net zoveel recht op hun privacy." Bedankt voor de vergelijking!!

2. De Officier van Justitie op pag. 4: "Verschraling van de sociale controle is een belangrijke oorzaak van het verminderde normbesef in onze samenleving."

Is het omgekeerde niet eerder waar? De overheid overtreedt zelf (o.a. ministers op de weg) normen en regels. Hier hoort het eerst normovertredend gedrag te worden vervolgd en gestraft!

3. 'Drugsrelated crimes' op pag. 5. Als er een "gedoogbeleid" op het gebied van de soft-drugs is met toegestane verkooppunten; er een "gedoogbeleid" bestaat t.a.v. prostitutie en er een "gedoogbeleid" tót de Bijlmerramp heeft bestaan voor illegalen dan weten we dat de "crimes" relaties hebben naar drugs, prostitutie en illegalen en dat de samenhang tussen deze zaken veel te weinig de aandacht krijgt. Samenhang zien en coördineren is iets waar politiek, kabinet en parlement niet sterk in zijn.

4. "In België rijdt men wel rustig", op pag. 7: Kennelijk nooit in België gereden! Toen ongeveer 15 jaar geleden de 100 km-limiet werd ingesteld, was dit om drie redenen: minder ongelukken, energiebesparing en minder milieubelasting!

Waarom weer 120 zonder voldoende controle? Alle argumenten van vroeger gelden nog steeds!

In een tijd dat samenhang en coördinatie niet uit de verf komen, in een tijd waarin alles verkeerd lijkt te gaan en maatregelen die worden genomen alleen maar de verwarring doen toenemen, lijken thematische benaderingen niet terecht. Als parlement en regering door de bomen het bos niet meer zien, is het belangrijker het bos weer te ontdekken dan het onderdeel boom te analyseren.

De samenhang is meer dan de som der delen!

De bedoeling van de themabladen is goed!

Probeer echter meer thema's te vinden die de samenhang van deelproblemen te lijf gaan.

En geef ons meer tijd om te reageren!

R.A. Meijer,
Den Haag.

Politie-reorganisatie

De vraag bij het thema had moeten zijn: Leidt de politie-reorganisatie tot meer veiligheid?

Op korte termijn in elk geval niet.

De organisatie is dermate grootscheeps, dat er onvermijdelijk meer tijd gaat zitten in de reorganisatieperikelen dan in de directe politiezorg. Daarnaast zal het herplaatsen van personeel op korte termijn ertoe leiden dat aanwezige kennis wegvloeit en weer opnieuw moet worden opgebouwd. Dat zijn twee onvermijdelijke gevolgen van de gekozen aanpak, te weten liever in een keer alles geregeld dan via een geleidelijk proces er naartoe groeien.

Wellicht een verstandig besluit als de veiligheid dan maar op middellange termijn aanzienlijk toeneemt. Het tragische is dat dat echt mag worden betwijfeld d.w.z. in ieder geval in de regio die ik kan overzien, te weten de Gooi- en Vechtstreek.

Als gemeenteraadslid van een partij die ijvert voor meer zichtbare politie, kun je er alleen maar knarsetandend kennis van nemen. Veel meer mogelijkheden staan raadsleden namelijk niet meer ter beschikking. Daarom kan ik mij volledig vinden in de uitspraak van burgemeester Kamphuis van Bloemendaal dat de reorganisatie van de politie een stap terug is.

A.J. Gouka, VVD-gemeenteraadslid,
Bussum.

perso nalia P

De 88-jarige **Haye Boersma** is door de Friese kc-voorzitter Hein Dijkstra onderscheiden met de Gouden VVD-speld. Boersma maakte

drie periodes deel uit van de Friese Statenfractie, waarvan één als voorzitter. Hij is kamercentralevoorzitter geweest en hij had langdurig zitting in de partijcommissie Landbouw.

Tineke Eelkman-Rooda - van der Made werd wethouder te Albrandswaard. Voordien was zij VVD-fractievoorzitter. Zij heeft de portefeuilles Ruimtelijke

Ordering, Volkshuisvesting, Woonruimteverdeling, Economische Zaken, Openbare Werken en de coördinatie Milieu-aangelegenheden.

De Heer **W.I.I. van Beek** werd dit jaar benoemd tot Gedeputeerde van de Provincie Noord-Brabant. De inhoud van zijn portefeuille is: Financiën, toezicht gemeenten en

gewesten, algemene en juridische zaken, openbare nutsbedrijven, automatisering en informatievoorziening.

De 31-jarige **Onno Hoes** uit 's-Hertogenbosch werd op 1 december beëdigd als lid van Provinciale Staten Noord-Brabant. Hij kreeg de portefeuilles 'Economische Zaken' en 'Cultuur en Onderwijs'

De heer N.A. Kaneel is voorzitter geworden van de VVD-afdeling Deventer. Hij is de opvolger van de heer J.P. Zijl, die 10 jaar de voorzitterskamer hanteerde.

LA CLOCHE

RESTAURANT

Kloksteeg 3 Leiden Telefoon 071 123053

SPECIALITEITEN RESTAURANT

„Het Kasteel van Rhooon” b.v.

Tevens zalen voor recepties, diners en vergaderingen.

S. G. Abel Dorpsdijk 63, 3161 KD Rhooon, tel.: 01890-18896/18884/18488

SYMPOSIUM TELDERS- STICHTING

vrijdag 22 januari 1992

'VAN THORBECKE TOT TELDEERS'

13.30 - 17.30 uur in de Senaatskamer van de R.U.G., Broerstraat 5 te Groningen.

Sprekers zijn o.a. prof. dr. J. Th. J. van den Berg, hoogleraar parlementaire geschiedenis Rijksuniversiteit Leiden, en prof. dr. E.H. Kossman, emeritus hoogleraar moderne geschiedenis van de Rijksuniversiteit Groningen.

Tijdens het symposium, dat samen met het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen en uitgeverij Van Gorcum (Assen) wordt georganiseerd, zal de bundel 'Van Thorbecke tot Telders. Hoofdpersonen uit de geschiedenis van het Nederlands Liberalisme vóór 1940' worden gepresenteerd. Het eerste exemplaar wordt overhandigd aan Frits Bolkestein.

Het boek dat in de winkel f 35,- zal kosten, kunt u tijdens het symposium voor f 25,- kopen.

Aanmelding is noodzakelijk gezien de beperkte ruimte.

Dit kan tot 15 januari 1993 schriftelijk bij:

Prof. Mr. B.M. Teldersstichting,
Koninginnegracht 55a, 1514 AE Den Haag.
Tel: 070 - 363 19 48; Fax: 070 - 363 19 51.

Op bovenstaand telefoonnummer kunt u ook nadere informatie over het symposium en/of het boek inwinnen.

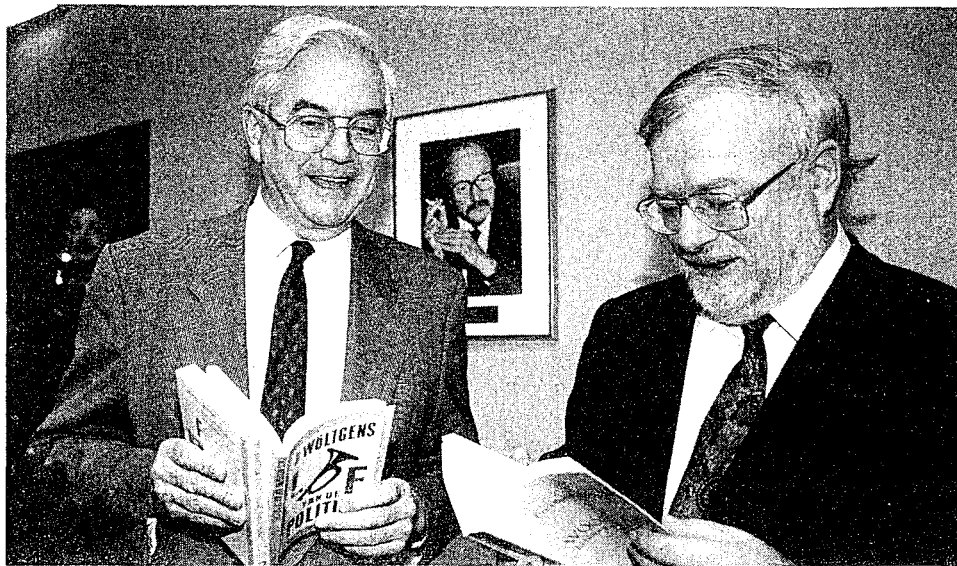
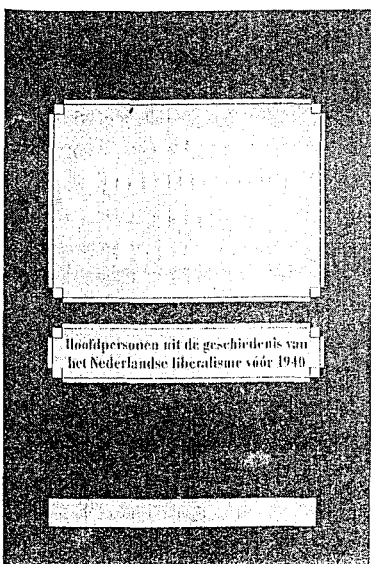

Foto: Theo Meijer

VORMINGS- EN SCHO- LINGS- DAG

30 JANUARI 1993

AANVANG: 10.00 UUR POSTILJONMOTEL
BUNNIK

Op de traditionele landelijke dag voor vorming en scholing wordt het cursusaanbod en trainingsprogramma van de Haya van Somerenstichting gepresenteerd. Tevens kunt u informatie verzamelen tijdens het 'shoppen' en van gedachten wisselen met trainers, inleiders en V&S-functionarissen.

Deze dag is bedoeld voor vormings- en scholingsfunctionarissen, trainers, inleiders, bestuurders van afdelingen en centrales. Kortom voor een ieder die zich inzet voor of interesse heeft in, vorming en scholing.

Dit jaar zal speciale aandacht worden gegeven aan o.a. de Leergang Gemeenteraad. Met de Gemeenteraadsverkiezingen in het vizier zijn (of worden) de cursussen geactualiseerd en vernieuwd. 30 januari zal hiervan een korte presentatie worden gegeven.

De plaats is het Postiljonmotel te Bunnik. Deze locatie is zowel met het openbaar vervoer als met de auto goed bereikbaar. U wordt deze dag om 10.00 uur ontvangen met koffie. Het is ons streven de dag met een gezamenlijke lunch (tot uiterlijk 13.30 uur) te besluiten.

Om alvast een indruk te krijgen van het aantal mensen dat wij kunnen verwachten (mede i.v.m. de te bestellen maaltijden), verzoeken wij u zich zo snel mogelijk bij ons op te geven. Dat kan schriftelijk bij de Haya van Somerenstichting, postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage. Op ons telefoonnummer 070 - 361 30 10 kunt u ons ook bereiken voor vragen en nadere informatie.

U komt toch ook?!

DRINGEND VERZOEK

aan degenen die foto's insturen voor Vrijheid & Democratie i.v.m. het regio-katern.

Wilt u s.v.p. geen kleurenfoto's zenden maar gewone zwart-wit kiekens. Te vaak blijkt dat bij afdruk in zwart-wit van kleurenfoto's te weinig kwaliteit overblijft om ze in het blad mee te kunnen nemen.

JUBILEUM- VIERING

Op 24 januari 1993 bestaat de VVD 45 jaar. Dat gaan we vieren op zaterdag 23 januari 1993 met een grote happening in de Oosterpoort in Groningen.

Het programma ziet er als volgt uit:

- 13.30 - 14.00: ontvangst
- 14.00 - 16.30 uur: symposium "De rol van politieke partijen na het jaar 2000"
- 16.30 - 17.30 uur: aperitief
- 17.30 - 19.30 uur: lopend buffet
- 19.30 - 19.35 uur: Adri Dees, kc-voorzitter Groningen
- 19.35 - 19.45 uur: VVD-voorzitter Dian van Leeuwen - Schut
- 19.45 - 20.05 uur: Politiek leider Frits Bolkestein
- 20.05 - 20.35 uur: Feestrede door Henk Vonhoff, Commissaris der Koningin in Groningen
- 20.35 - 21.30 uur: Seth Gaaikema met een conference toegespitst op de jarige VVD

Het symposium is gratis. Kaarten à f 45,- voor het buffet plus het avondprogramma of kaarten à f 12,50 p.p. alléén voor het avondprogramma zijn verkrijgbaar bij de Provinciale Propagandisten of door overmaking van het bedrag op gironummer 379 62 45 of bankrekening: 35.77.14.962 t.n.v. VVD-kamercentrale Groningen, Scheemda. De betaling moet voor 10 januari plaatsvinden.

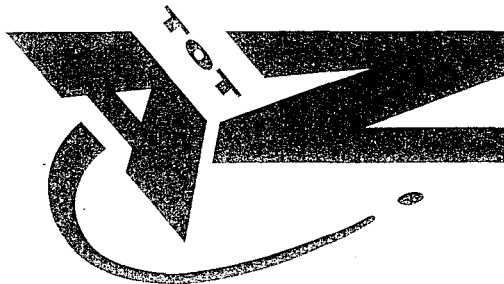
WOORDEN HEBBEN HUN BETEKENIS

Dit is de titel van het net uitgekomen boek van Frits Bolkestein. Het omvat artikelen, toespraken en interviews die hij tussen zijn aantreden als fractievoorzitter op Koninginnedag 1990 en oktober 1992 heeft gehouden.

Dit boek bevat ondermeer Bolkesteins opvattingen over het Europa na Maastricht, Ontwikkelingssamenwerking, de integratie van minderheden en vele andere onderwerpen. Ook treedt de schrijver erin op als interviewer van Francis Fukuyama, Elie Kedourie en Peter Bauer.

Ook PvdA-fractie leider Thijs Wöltgens hield een boek ten doop. Hij noemde het 'Lof van de Politiek'. Beide politici namen elkaars eerste exemplaar in ontvangst in de nieuwe behuizing van het Perscentrum Nieuwspoor.

'Woorden hebben hun betekenis' is voor f 34,95 te koop in de boekhandel. Uitgeverij Prometheus. ISBN 90 5333 1328.

De spreekbeurtenrubriek zal met ingang van het nieuwe jaar komen te vervallen. Al uit de NIPO-enquête bleek dat er weinig belangstelling voor bestond.

VVD-afdelings- en regionale huis-aan-huisbladen, de stadsradio of het regionaal t.v.-kanaal hebben de functie van deze rubriek in de loop der laatste jaren overgenomen. Wel zullen wij u van grote VVD-evenementen op de hoogte blijven houden.

Voor dit blad waren geen spreekbeurten na 16 december gemeld.